

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
ראשון

היכל
שמיני

ספר המאמרים ה'תש"ד

מכבוד קדושת

אדמו"ר יוסף יצחק

זצוקללה"ה נבנ"ם זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

הוצאת והכנס לאינטרנט
www.hebrewbooks.org
ע"י חיים תשס"ט

הוצאה חמישית

יוצא לאור על ידי מערכת

"אוצר החסידים"

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות ארבעים ושש לבריאה

מפתח

פ פ ר ה מ א מ ר י ב — ת ש " ד

3	יום א' דר"ה	א	זה היום תחלת מעשיך
8	יום ב' דר"ה	ב	עלה אלקים בתרועה
15	ש"ת	ג	שובה ישראל
21	מוצוהכ"פ	ד	אתה הבלדת
26	י"ג תשרי	ה	בעשרה דברים נברא העולם
31	ליל ב' דסוכות	ו	בסכות תשבו
37	שחווה"מ סוכות	ז	חסידים ואנשי מעשה
43	שמע"צ	ח	ביום השמיני עצרת
48	שמח"ת	ט	לעושה נפלאות
66	י"ט כסלו	א	פדה בשלום
72	זישב	ב	שלום רב לאוהבי תורתך
81	מקץ	ג	ת"ר נר חנוכה
89	ויגש	ד	ויגש אליו יהודה
97	ויחי	ה	ואני נתתי לך
105	שמות	ו	ויאמר משה אסורה נא ואראה
112	וארא	ז	א"ר אלעזר כו' ת"ח מרבים שלום
119	בא	ח	ויאמר וגו' בא
127	בשלח	ט	אז ישיר
134	י"ג שבט	י	יהי שלום בחילך
141	יתרו	א	וידבר וגו' אכה"ד
145	משפטים	ב	כי תראה חמור
150	תרומה	ג	ועשו לי מקדש
156	תצוה	ד	ואתה תצוה
162	ב' ניסן	ה	ואני תפלתי
170	חה"פ	א	מצה זו
179	שש"פ	ב	ויולך ה' את הים
188	שמיני	ג	זיהי ביום השמיני
198	תזו"מ	ד	אר"ה כו' אלפים שנה
206	ל"ג בעומר	ה	אני לדודי
212	במדבר, עחה"ש	א	וכל העם רואים

[זה היום : ראה המשך ר"ה תרפ"ו ותרס"ב].
 פדה בשלום י"ט כסלו : ראה ד"ה פדה בשלום תרנ"ט.
 ואני תפלתי : ראה ד"ה ששת ימים תש"ו].

218	ב	א' דחה"ש	וידבר כו' אכה"ד
228	ג	ב' דחה"ש	וירא העם זינועו
235	ד	נשא	נשא את ראש
242	ה	בהעלותך	על שלשה דברים
251	ו	שלה	והחיות רצוא ושוב
261	ז	ג' סליחות	אני אל אלקים אקרא

הוספה

55	ליקוטי מנהגים
61	הוספה לליקוטי מנהגים
270	קטע משיחת שבת מברכים אלול

ב"ה.

פ ת ח ד ב ר

— להוצאה הראשונה —

על פי האמור בהקדמתי לספרי המאמרים דשנים
הקודמות ובהמשך לספר המאמרים ה' תש"ג, הננו מו"ל
כזה, ספר המאמרים — ה' תש"ד והוא כולל מאמרי
חסידות של כ"ק מו"ח אדמו"ר וצוקללה"ה נבג"מ זי"ע
של שנת ה' תש"ד — פרט להמאמרים שנדפסו ב„הקריאה
והקדושה“, שכבר הו"ל בספר המאמרים — אידיש.

* * *

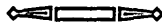
המאמרים דחדש תשרי יצאו לאור בשנת ה' תשי"ד
— קונטרס קיג — וכן המאמר די"ט כסלו — קונטרס
קיד.

* * *

כמו בשאר ההוצאות באו גם כאן, בשולי הגליון,
איזה מראי מקומות והערות מהמו"ל.

מנחם שניאורסאהן

כג באלול, ה' תשט"ו, ברוקלין, נ. י.

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

קונטרס ק"ג.

קונטרס
חודש תשרי

מכבוד קדושת
אדמו"ר יוסף יצחק
זצוקלה"ה נבנ"ם זי"ע
שני אורסאהן
מליובאוויטש

יוצא לאור על ידי מערכת
"אוצר החסידים"

ברוקלין, ניו.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות ארבעים ושש לבריאה

KEHOT PUBLICATION SOCIETY

770 EASTERN PARKWAY, BROOKLYN 13, N. Y.

Tel. HYacinth 3-9250 - 1 — PResident 8-4600

Printed in U. S. A.

בזה הננו מו"ל הקונטרס לחודש תשרי הבע"ל הכולל מאמרי כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"ם זי"ע — המשך ראש השנה דשנת ה'תש"ד.

בתור הוספה בא בסוף הקונטרס א) הליקוטי מנהגים של חודש אלול, ר"ה, עשי"ת, יוה"כ, חה"ס, שמ"ע ושמח"ת — מנהגים שיש בהם חידוש. (ב) הוספה להנ"ל — מנהגים וכן תיקונים ושינויים שנכנסו במחזור חב"ד הוצאת קהת — ה'תשי"ג.

* * *

כמו בשאר ההוצאות — באו גם כאן, בשולי הגליון, איזה מראי מקומות והערות מהמו"ל.

מנחם שניאורסאָהן

עש"ק כה' אלול, ה'תשי"ג, ברוקלין, נ. י.

מ פ ת ח :

3 זה היום תחלת מעשיך.
8 עלה אלקים בתרועה.
15 שובה ישראל
21 אתה הבדלת
26 בעשרה דברים נברא העולם.
31 בסכות תשבו
37 חסידים ואנשי מעשה.
43 ביום השמיני עצרת.
48 לעושה נפלאות
55 ליקוטי מנהגים
61 הוספה לליקוטי מנהגים.

זה היום תחלת מעשיך זכרון ליום ראשון, וצ"ל למה נקרא ר"ה תחלת מעשיך, דמשמע שהוא תחלת הבריאה, דכללות ענין הבריאה הי' בדיבור כמ"ש ויאמר אלקים יהי אור יהי רקיע ואמרו"ל בעשרה מאמרות נברא העולם שהבריאה היתה ע"י אמירה ודיבורו של הקב"ה חשיב מעשה וא"כ הרי כללות הבריאה שהי' בששת ימי בראשית הנה ההתחלה הי' ביום ראשון וכשאומר תחלת מעשיך הי' צ"ל הקביעות דר"ה בכ"ה באלול דהלא בכ"ה באלול נבה"ע ור"ה הוא ביום וא"ו למע"ב ולמה נקרא יום הוא"ו דמע"ב בשם תחלת מעשיך, ואדרבא יום וא"ו למע"ב הי' כבר סוף הבריאה ואיך נקרא סוף הבריאה תחלה, דהנה גם בשכל ומדות שהם ענינים רוחניים לפי ערך לבושי הנפש דמח' ודיבור הנה גם בהם הרי בהכרח שיהי' תחלה וסוף דאז הוי דבר מסודר שיש בהם הקצוות שעל ידם אפשר לתפוס, דזהו ההתחדשות בההשגה דבינה על נקודת החכ' דנקודת החכ' עם היותה כבר נקודה מצויירת אבל בכל זה איננה מוגבלת עדיין ומהאי טעמא נקראת הנקודה דחכ' בשם ברק המבריק לפי דאינה מוגבלת בקצוות וכאשר אינה מוגבלת הרי אינה נתפסת בתפיסת שכלית שאין בהנקודה עדיין קצוות אשר בהם ועל ידם יתפס הנקודה ורק כאשר ההשגה דבינה תופסת בנקודת החכ' ע"י כח הבינה הכלולה בהפרצוף דחכ' הנה עי"ז נעשה קצוות המגבילות את נקודת החכ' עד שאפשר לא רק לתפוס אותה בלבד כ"א גם לעיין ולהתעמק בה בהתחלה וסוף שלה, ומכש"כ בההשגה דבינה דעיקרה בהסדר מסודר דתחלה וסוף אשר ההתחלה והסוף הוא יסוד ההסברים דהשגה דבינה מה שאינם רק מבארים את ההשגה דבינה אלא שההסברים מביאים תוספת ענינים בגוף ועצם ההשגה ההיא, והוא ע"ד סגנון לימוד התוספות שמחדש ענינים עיקרים בההשגה של הסוגיא דיסודי סגנון הלימוד הם מהסדר המסודר בתחלה וסוף, וכן בענין המדות שהוא למטה במדריגה ממעלת המוחין הנה גם בהמדות העיקר הוא שמירת הסדר בתחלה וסוף ואדרבא הנה הסדר דתחלה וסוף במדות נוגע יותר מכמו בענין המוחין, דבענין המוחין אם אינו מסודר בהסדר הראוי דתחלה וסוף הנה אז אינו אמיתית אותו הדבר שכלי שצריך להבין אותו ולהשכילו, עס איז ניט דער ענין וואָס ער דאַרף אים פאַרשטיין, דאם הי' הענין מסודר בסדר הראוי הי' מבין הענין בטוב אבל כאשר הסדר הזה חסר הנה חסר גם הבנת הענין

ז ה י ו ם : מוסף דר"ה. — ראה ג"כ ד"ה זה היום ה'תש"ט.
 ו י א מ ר א ל ק י ם . . . ו א מ ר ז " ל : בראשית א, ג' ו, אבות פ"ה מ"א.
 ב כ " ה ב א ל ו ל נ ב ה " ע : ויקר רפכ"ט. פרי"א פ"ה. ראה ר"ן ר"ה טו, א.

והשגתו ולפעמים הנה העדר הסדר יכול להביא לכמה מיני טעיות בהענין ההיא, אבל עם כל זה הנה בהנוגע להשכלה היינו המצאות שכלים וחידוד השכל הרי ישנם גם בשכלים בלתי מסודרים בהסדר דתחלה וסוף, וכמו בחריף ומקשה דענין החריפות בעיקרו הוא מה שהמצאות שכלים הם מופלאים ביותר וכמו בענין הפלפול שמתפלפל באיזה ענין בחריפות גדולה בסברות חלוקות נוטים לכאן ולכאן ומחדש בהם שכלים עמוקים בקושיות ופירוקים מה שסברא אחת מסתייעת מסברא אחרת ומקשה עליהם וסותר אותם ומסתייע מסברא אחרת להיפך ממש מהסברא הקודמת עם היות דההשכלות בלתי אמיתיות הם בעניניהם ולפעמים הולך גם בדרך עקלתון הנה כ"ז הוא בהנוגע לגוף הענין והבכך היוצא ממנו בפסק ההלכה אבל בהנוגע להמצאה שכלית וחידוד השכל הנה הוא שכל מופלא, דכ"ז הוא רק בשכל, אבל במדות הנה העדר הסדר דתחלה וסוף נוגע בעצם מהות ענינם דבהעדר הסדר דתחלה וסוף הרי מתבטל כל מהות ענין המדות, דענינם הוא רק כאשר הם בסדר דתחלה וסוף וטעם הדבר הוא לפי דשכל הוא מהות דבר לעצמו בלתי תלוי בדבר שחוץ ממנו, וכל ענין מהותו הוא מציאותו כמו שהוא בלי התיחס אל האמת דהנה בשכל הרי יש בו כמה כחות כח המצאה והחידוש כח הביאור וההסבר כח המחלק והפלפול הנה כל הכחות הללו הנה עיקרם הוא להרבות השכלה ובלי התיחס אם אמיתים או בלתי אמיתים להיות דההשכלה הוא מהות דבר לעצמו משא"כ המדות דכל ענין מהותם הוא במה שחוץ להם כי אי אפשר למדת האהבה בלי אהוב ואי אפשר למדת היראה בלי מי שהוא ירא ממנו ולכן הנה הסדר דתחלה וסוף נוגע במדות אשר בלעדו מתבטל מהותו וכשם שהוא בשכל ומדות דהסדר דתחלה וסוף במדות הוא עיקרי ובשכל אינו כל כך נוגע בעצם מהותו הנה כן הוא גם במחשבה ודיבור דבדאי הנה הסדר דתחלה וסוף נוגע בעצם ענין המחשבה כמו שהוא נוגע בענין השכל, דבשכל עיוני להיות עיקרו להבין ולהשיג דבר לאמיתתו הנה הסדר דתחלה וסוף נוגע במאד דדוקא או יכולים לידע אמיתתו וכן הוא במחשבה עיונית, אבל בעצם מהות ענין המחשבה אין הסדר דתחלה וסוף נוגע, משא"כ בדיבור הנה הסדר דתחלה וסוף נוגע בעצם מהותו דבלא זה הרי מתבטל כל מהותו וטעם הדבר הוא דהמחשבה הוא בעיקרו לעצמו והדיבור בעיקרו לחוץ מעצמו, דלגבי מעשה הרי כולם רוחנים בכל זה הסדר דתחלה וסוף נוגעים מכש"כ בעשי' דהסדר דתחלה וסוף נוגע וא"כ איך אומר על יום הששי למע"ב שהוא תחלת מעשיך.

קיצור. יבאר דיבורו של הקב"ה חשיב מעשה, בעשי' הסדר דתחלה וסוף עיקר ויבאר דגם בשכל ומדות הסדר דתחלה וסוף נוגע ויסביר בהפרש שבין שכל דההשכלה עצמה יכולה להיות גם בהעדר הסדר דתחלה וסוף להיותה ענין לעצמה והמדות להיותן חוץ לעצמם בהעדר הסדר דתחלה וסוף מתבטלים, וכן הוא במחשבה ודיבור, ובעשי' כל מהותה הסדר דתחלה וסוף, ויקשה איך וא"ו למע"ב נק' תחלת מעשיך.

ב.

והנה באמת הרי הקביעות דר"ה הי' צ"ל ביום הראשון דמע"ב שהוא בכ"ה
 באלול ולא ביום וא"ו למע"ב שנגמר מעשה בראשית, ועם היות דבמעשה הרי
 מהותה הוא מציאותה בהגבלות דששה קצוות ד' רוחות מעלה ומטה והגבלות
 האלו יכולים להיות רק כאשר כבר נגמר העשי' בסדר דתחלה וסוף לכן הנה מהאי
 טעמא יש מקום בשכל לאמר דהקביעות דר"ה הוא ביום וא"ו למע"ב לפי דאז
 הנה כבר נשלם הבריאה בהסדר דתחלה וסוף אבל באמת הוא טעם קליל והי' לו
 לומר סגנון אחר כמו זה היום זכרון לויכולו השמים והארץ וכל צבאם ולא הסגנון
 זה היום תחלת מעשיך שהוא באמת סוף וגמר המעשה, ואם מטעם דבעשי' הנה
 הסוף נקרא ע"ש התחלה ופירש זה היום תחלת מעשיך דזה היום שהוא יום וא"ו
 לבריאה הנה בו נגמר תחלת מעשיך הנה יוקשה אומרנו זכרון ליום ראשון דמשמע
 תחלה וראשון, והוי' לי' לומר זכרון למע"ב כמו שמזכירין יצ"מ בלי לפרוט יום
 היציאה ממצרים, ואיך מננה את גמר הבריאה שביום וא"ו בשם ראשון ובכל שנה
 ושנה ביום גמר הבריאה במע"ב מננהו אותו בשם זכרון ליום ראשון, ובאמת
 הנה מצד שני טעמים עקרים הנה היום דראש השנה הוא שייך יותר אל יום
 הראשון דמע"ב מכמו אל יום וא"ו, הא' משום שהוא היום הראשון שבו הי' התחלת
 הבריאה ממש, ואם מטעם דבמעשה הרי הסוף והגמר משלים את התחלה הנה
 באמת בהנוגע למע"ב הרי כל הבריאה כולה נבראה בהמאמר דבראשית ונפרטו
 אחר כך בהט' מאמרות, וזהו בראשית ברא דבהמאמר דבראשית שהוא ראשון
 לכל העי"מ וענינו הפנימי דספירת החכ' שהיא ראשונה להעי"ס הנה ברא את
 הכל כמו שפירש הרמב"ן במקומו א"כ הרי ביום הראשון לבריאה כבר הי' כל
 הבריאה כולה ומשום זה הנה הקביעות דר"ה הי' ראוי יותר ליום א' של הבריאה
 מכמו אל היום וא"ו לבריאה, והב' דהנה עיקר הענין דר"ה הוא המשכת בחי'
 מדת מלכותו ית' כמארז"ל (ר"ה ט"ז, א) אמר הקב"ה אמרו לפני מלכות ברה"ה
 כדי שתמליכוני עליכם, ולכן הנה כל עיקר ענין העבודה ברה"ה הוא קבלת עול
 מלכותו ית' עלינו, והגם דבכל השנה צריך להיות העבודה בקבלת עול מלכות
 שמים דזהו כללות ענין עבודתם של נש"י להיות מקבלי עול מלכות שמים
 וכהמאמרים הידועים בקבלה מהחסידיים הישנים, א' איד איז א' קבלת עול'ניק, א'
 קבלת עול'ניק איז א' איד והיינו דכל עבודה איזה שתהי' הן בלימוד התורה וקיום
 המצות והן בהנהגת המדות הנה צריכים להיות רק בקבלת עול מלכות שמים
 וכמא' למה קדמה שמע ליהי' אם שמוע אלא כדי שיקבל עליו עומ"ש תחלה ואח"כ
 יקבל עליו עול מצות, דהעבודה בקיום המצות צריכים להיות רק בקבלת עומ"ש דזה
 למעלה במדרגה מהכוונות פרטיות שבמצות דכל מצוה ומצוה הרי יש בה כוונה
 פרטית שהיא סגולה פרטית לברר ולזכך את הנה"ב הנה העבודה דקבעומ"ש
 שמקיים את המצוה לפי דרך הוא ציווי השי"ת, הנה זה הוא למעלה מהכוונה
 פרטית שבמצוה וגבוה במעלה מהקרבנות וכמ"ש הנה שמוע מזבח טוב וכן הוא
 בלימוד התורה שילמוד בקבעמ"ש דלכד זאת אשר בהלימוד באופן כזה הרי

הוא זוכר תמיד דהתורה היא חכמתו ית', דהתורה מדברת בענינים גשמיים וניתנה למטה להשיגה בשכל אנושי והמצוה דלימוד התורה הוא לבארה ולהסבירה בהשגה רחבה בשכל אנושי דע"י גועם ועריכות שכלה ובפרט כאשר זוכה לחדש בה ביאורים וחידושים הנה יכול לשכוח שהיא תורת הוי' היינו חכמתו ית', הנה לבד זאת דכאשר לימודו בקבעומ"ש הנה גם כאשר מחדש חידושי תורה יזכור הוא שהיא חכמתו ית' הנה לבד זאת הרי רצונו להשיג השגת התורה ויגיעתו בתורה הוא באופן אחר לגמרי דגוף ועצם ענין הקבעומ"ש מגדיל רצונו להבין דברי התורה ומראה לו דרכים ונתיבות באופני היגיעה בתורה, דתורה עני' במקום זו ועשירה במקום אחר, ואמרו"ל אין עני אלא בדעת ואין עשיר אלא בדעת, השכלה עניות אלקות עשירות, פארשטאנד איז אַרים געטליכקייט איז רייך, ועם היות דהשגה הוא ענין עיקרי בתורה להיותה חכמה ושכל, אבל לא זה הוא הכל כי עיקרא ושרשא דתורה הוא המאור שבה היינו האלקות שבתורה, די געטליכקייט וואָס אין תורה וקבעומ"ש הוא כלי להמאור שבתורה ולכן הנה ע"י הקבעומ"ש ממציא דרכים באופן היגיעה בתורה, וכן הוא בהנהגת המדות דצריכים להיות בקבעומ"ש דוקא דאזי הם מכוונים אל האמת דתכלית השלימות, דהנה הנברא מצד עצמו הוא בעל חסרון וצריך תיקון ושלימות וכמא' לעשות לתקן דכל מה שברא הקב"ה בעולם צריך תיקון ותכלית השלימות הוא ההנהגה ע"פ תורה בקבעומ"ש דוקא לא מיבעי בענין לימוד התו' וקיום המצות אלא גם בהנהגת מדותיו צריך להיות מצד הקבעומ"ש ואז מגיע אל השלימות האמיתי וכמו מדת החסד דאאע"ה לא הו' מצד טבע טוב לבבו כ"א להיותו רצון השי"ת להיטיב לכל בשביל תכלית רוחני, א"כ הרי גם בהעבודה דכל השנה הנה העיקר הוא הקבעומ"ש, ומהו"ע שהעבודה העיקרית דר"ה הוא קבלת עול מלכותו ית' עלינו.

קיצור. יבאר דמטעם דהעשי' הנה הסוף והגמר משלים ההתחלה הי' לו לומר זה היום זכרון לויכולו השמים והארץ וכל צבאם ויקשה אומרו זכרון ליום ראשון, ויבאר דהקביעות דר"ה הוא יותר שייך ליום הראשון דבריאה מליום הששי לבריאה מצד א' דביום הראשון הוא התחלת הבריאה כולה, ב' מפני שבר"ה העבודה דקבעומ"ש דוקא ויקשה דהרי כללות עבודת גש"י הוא בקבעומ"ש ויסביר מעלת העבודה בקבעומ"ש א' בקיום המצות ב' בלימוד התורה ג' בהנהגה, ומה נשתנה הקבעומ"ש דר"ה.

ג.

אך הענין הוא דהנה אמת הדבר אשר העבודה דקבעומ"ש צריך להיות בכל השנה, ולימוד התו' וקיום המצות וההנהגה בקבעומ"ש הוא בתכלית השלימות ובלעדי הקבעומ"ש הנה עם היותו מקיים המצות כהלכתו ושוקד בתורה ומתנהג במדות טובות הנה הוא חסר השלימות האמיתי שבאה רק כאשר יסוד העבודה בקיום המצות בלימוד התורה ובהנהגה הם בקבעומ"ש דוקא, אמנם הקבעומ"ש שבר"ה הוא במדרי' גבוה ונעלה הרבה מהקבלת עומ"ש שבכל השנה, דהנה בכל כח וכח מכחות הנפש מהכח היותר עליון בכחות הפנימיים והוא כח השכל עד

הכח היותר אחרון והוא כח המעשה יש בהם בעצמם הכח העליון שהוא הדק ביותר וכח התחתון שהוא היותר גס, וכמו בכח השכל הרי יש בו בעצמו כח היותר תחתון שבו שהוא שכל המעשה בדברים פשוטים ביותר ואפשר להקנות שכל זה הגס גם בבעלי חיים כמו שנראה בחוש בכמה עינינים, והכח העליון שבכח השכל הוא לא רק ההשגה והתפיסא בעיניני שכל מופלא אלא גם התפיסא בשכל מופשט רק ההפרש הוא דהשגת ותפיסת שכל מופלא הוא בידיעת החיוב והשגת ותפיסת שכל מופשט הוא בידיעת השלילה הרי דבכח אחד יש בו בעצמו עליון ותחתון דהרי גם שכל הגס ביותר שאפשר להקנותו בבעל חי הוא ג"כ ממהות וענין שכל אלא שהוא כח התחתון שבכח השכל, והשכל היותר דק שבשכל שתופס גם השכל מופשט אינו ג"כ אלא שכל, ואינו למעלה מן השכל אלא שהוא כח עליון שבשכל, וכמו שהוא בכח השכל הנה כן הוא בשאר כל הכחות עד כח היותר אחרון שבכחות הפנימיים, והנה הכח התחתון והכח העליון שבהכחות פנימיים עם היותם שניהם בכח אחד בכ"ז ה"ה רחוקים זמ"ז בתכלית הריחוק עד שבגוף ועצם מהותם אין ביניהם דמיון כלל זולת מה שהם בענין אחד שיש לו שם הכולל השכלה, אבל לא שיש איזה ערך לשכל הגס המלוכש במעשה. שאפשר ללמדו גם לבעל חי להשכל המופשט שמושג רק בידיעת השלילה, ורק מה ששם אחד השכלה כוללם ויש מקום בשכל לומר דשני הכחות שבשכל הכח היותר עליון ודק והכוח היותר תחתון וגם הנה זה מה שנקראים בשם השכלה אינו שם התואר כ"א שם המושאל, ועם היות שחלוקים בטעמם, דכח היותר עליון ודק דשכל הנה הוא הגבה למעלה מעלה ממהות אותו השכל המתואר והמכוון בתואר השכלה להיותו גילוי שכלים עצמים מצד עצמם היינו מצד גילוי ויותר מדויק מצד פתיחת כח השכל העצמי הנטוע ומושרש בעצם הנפש שאי אפשר לתארו בתואר כח כמו שמתארים כח פרטי עם היותו גם הוא כח פרטי דשכל אבל בכח השכל עצמו הנה לבד זאת שהוא כח כללי על כל המיני שכלים הנה לבד זאת הרי הוא כעין גילוי הנפש היינו אבר הנפש שהנפש מתגלה בו בענין השכל הרי זה מה שהוא פרטי הוא רק לגבי הנפש אבל לגבי השכל הוא כללי, והשכל הכללי הוא למעלה עדיין מתואר השכלה, שהוא רק במושכל מפורט ומוגבל דוקא כי הסדר דתחלה וסוף בהשכלה הוא מוכרחי ומה אם במושכל פרטי אם הענין עדיין בלתי ברור אצלו ומיושב בדעתו בכל פרטיו כמ"ש אמור לחכמה אחותי את שזהו כאשר דבר החכ' ברור אצלו ובהנחה טובה במוחו אבל כשעדיין בלתי ברור אצלו ומונח במוחו בהנחה טובה אינה השכלה עדיין הנה מכש"כ גילוי הנפש בשכלים עצמים שאי אפשר לתארם בתואר השכלה, ולכן הנה זה מה שהכח עליון ודק דשכל נקרא בשם השכלה הוא רק שם המושאל, וכן הוא גם בכח היותר תחתון וגם דכח השכל דלעצם פחיתותו הנה זה מה שנקרא בשם השכלה אינו אלא שם המושאל בלבד להיות כי אמיתת התואר דשם השכלה הוא רק במוחין חב"ד, והנה כ"ז הוא בהכחות פנימיים שהכחות עצמם מתחלקים לעליון ודק לתחתון וגם אבל בהכחות מקיפים והכחות הכללים שבנפש הנה הם בעצמם אינם מתחלקים לחלק עליון ודק וחלק תחתון וגם שבהם וכמו כח התענוג והרצון דהגם שגם בהם שייך ענין הדקות והגסות

עליון ותחתון אבל התחלקות זאת אינם בהתענוג והרצון עצמו כ"א ההתחלקות הוא בהדבר שבו מתלבשים התענוג והרצון אבל הם בעצמם מתגלים בכל עוז מהותם כמו שהם בעצם מהותם, וכמו באור הנר והאבוקה ואור השמש הרי אור הנר והאבוקה יש הבדל ביניהם בריבוי ותוקף האור ומיעוט וחלישות האור אבל באור השמש הוא בכל מקום כולה, וכן הוא בהפרש בין הכחות פנימים שבנפש להכחות מקיפים, להכחות פנימים הנה ההתחלקות דעליון ודק ותחתון וגם הוא בהם עצמן והכחות המקיפים ההתחלקות הוא רק באותם הדברים שמתלבשים בהם, והנה הכח הקבלת עול הוא מהכחות כללים שבנפש דגם כם יש התחלקות אבל ההתחלקות הוא רק בהדבר שמתלבש בו, ובזה הוא ההפרש דקבעומ"ש דר"ה מקבעומ"ש דכל השנה דהקבעומ"ש דכל השנה הוא מה ששייך להקיום בפועל והיינו שמקבל עליו עול מלכותו ית' לעשות ולקיים רצונו ית' בכל הענינים ופריטיהם בלימוד התורה בקיום המצות ובעבודה שבלב ובהנהגה טובה ע"פ התורה והיינו דכל מה שהוא עושה הוא רק מצד שנצטוו בו, והקבעומ"ש דר"ה הוא לקבל עול מלכותו ית' הכללי עלינו להיותו ית' מלך ישראל וגואלו כמו שאנו מברכין גאל ישראל.

קיצור. יבאר השלימות האמיתי בלמוד התורה בקיום המצות ובהנהגה טובה הוא רק ע"י קבעומ"ש, ויבאר דבכל כח יש חלק העליון והדק וחלק התחתון והגס ויסביר מכח השכל ובא לידי הצעה אשר שניהם העליון הדק והתחתון הגס בשניהם שם השכלה במושאל, כי התואר דהשכלה הוא רק במושכלים מסודרים ומוגבלים במוחין חב"ד ויבאר דבכחות פנימים העליון והתחתון בהם עצמם ובהמקיפים הוא בהדברים שהם מתלבשים בהם, וקבע"ו הוא מהכחות כללים, בכל השנה הוא רק בהנוגע אל מילוי רצונותיו ית' ובר"ה לקבל מלכותו ית' עלינו.

בס"ד, יוס ב' דר"ה, תש"ד

עלה אלקים בתרועה הוי' בקול שופר, דהעלי' דשם אלקים הוא בתרועה והעלי' דשם הוי' בקול שופר, וצ"ל מהו זה שמחלק בין תרועה לקול שופר דהעלי' דשם אלקים בתרועה והעלי' דשם הוי' הוא בקול שופר הלא התרועה היא עצמה הוא הקול שופר ולמה מחלק ביניהם, ובאמת הנה מזה שבתרועה מזכיר שם אלקים ובקול שופר מזכיר שם הוי' דשם אלקים הוא דין וגבורה ושם הוי' הוא חסד ורחמים הנה מובן מזה דלבד זאת דהתרועה וקול שופר הנה חלוקים זה מזה הנה ההתחלקות שלהם הוא בערך ההתחלקות דהשמות דהוי' ואלקים דהתרועה הוא דין וגבורה והקול שופר הוא חסד ורחמים, וצ"ל מהו ענינם דתרועה וקול שופר בעבודה בנפש האדם, ובכללות הענין צ"ל דמהמשך הכתוב פירושו דתיבת עלה שמתחיל בו קאי על שם אלקים ושם הוי' בשוה רק ההפרש הוא בזה דהעלי' דשם אלקים הוא בתרועה והעלי' דשם הוי' הוא בקול שופר והעלי' דשם אלקים

ושם הווי' הוא למעליותא וצ"ל מהו המעלה בזה דהתינח בשם אלקים שהוא מדת הדין והגבורה אבל בשם הווי' שהוא מדת החסד והרחמים מהו מעלת העלי' אדרבא העיקר הוא בהמשכת החסד וגילוי רחמים העליונים שיבוא בפועל טוב הנראה והנגלה בעלמא דין בכל מיני טוב גשמי ורוחני.

ולהבין כ"ז צלהק"ת משנת"ל דבכל כח מכחות הנפש הן כחות פנימים דשכל ומדות והן בכחות מקיפים וכחות הכללים הנה בכל כח וכח הרי יש בו חלק העליון והדק וחלק התחתון והגס שהשני חלקים האלו עם היותם שניהם בכח אחד בכ"ז ה"ה רחוקים זה מזה בתכלית וכמו בכח השכל דחלק העליון והדק הוא בשכלים המופשטים המתגלים מעצם כח השכל הנוטע בנפש והחלק התחתון והגס הוא שכל המעשה הפשוט וגמוך בתכלית שאפשר להקנותו גם בבע"ח, ובשניהם הנה שם השכלה הוא שם המושאל כי תואר השכלה הוא רק בחכמה ומדע מטודר בהסדר דמוחין חב"ד וכן הוא גם בכחות המקיפים דתענוג ורצון ובכחות הכללים שיש בהם חלק עליון ודק וחלק תחתון וגס רק ההפרש הוא דבכחות פנימים הנה ההתחלקות בחלקים דעליון ודק ותחתון וגס הוא בעצמם ובכחות המקיפים הנה התחלקותם אינם בהם בעצמם אשר כמעט בלתי נרגשים ומכ"ש שהם בלתי נכרים ורק ההתחלקות הוא באותם הכחות והענינים שמתלבשים בהם, והכח הקבלת עול הוא מהכחות הכללים שההתחלקות הוא אינו בו בעצמו כ"א בהדבר שמתלבש בו, ובזה הוא ההפרש כללי בין הקבעומ"ש דכל השנה להקבעומ"ש דראש השנה.

ד.

וביאור הענין הוא דהנה הקבעומ"ש דכל השנה הוא מה ששייך לקיום בפועל והיינו שמקבל עליו עול מלכותו ית' לעשות ולקיים רצונו ית' דמשום זה עושה ומקיים את המצות לפי שנצטוו לעשותה וממילא ה"ה עושה אותה כמכוון כפי הציווי בלי שום שינוי, וכל המצות ועניניהם הקלות שבקלות והחמורות שבחמורות שוים אצלו כי אין כוונתו בעשייתו את המצות לצורך עצמו כ"א לקיים רצוה"ע ולעשות בזה נח"ר למעלה כמאמר נח"ר לפני שאמרתי ונעשה רצוני, והגם שגם הוא מתענג מזה, אבל התענוג שיש לו בקיום המצות הוא מזה שיש נח"ר למעלה כבי', והיינו כעבד חשוב שמקבל פרס מאדונו, דכמה דרגות בעבד יש עבד שהוא עושה מלאכות פשוטות ביותר וגם הוא בא על שכרו אבל שכרו הוא כפי ענין ואופן עבודתו היינו דשכרו הוא באכו"ש והדומה בענינים המוכרחים לענין קיום גופו וכל ענין קיום גופו הוא רק לצורך תועלת עבודתו וכמו להבדיל הבע"ח דכל ענין קיומם הוא בשביל תועלת העבודה וכמו שור לעול וחמור למשא והבע"ח המותרים הנה הם לאכלה ובשביל זה מקיימים אותם ומאכילים ומשקים אותם בשביל התועלת המגיע מהם אבל לא בשביל עצמם הנה כן הוא בהעבד פשוט שעושה דברים פשוטים הנה הוא בא על שכרו בכל עניני צרכי גופו בשביל תועלת העבודה שהוא עובד אבל להענינים נעלים יותר ממנו צרכי גופו אינו מקבל כי אין לו שום מושג בזה להיות חפץ ומשתוקק אל הטוב יותר ממנו צרכי הגוף ויש עבד שיש בו דעת ועם היות אשר גם הוא עובד עבודתו בעבדות

גמורה בכל זה הנה הוא עבד חשוב שהוא יודע ומבין מה שהוא עושה אשר עבודתו זאת יהי' תענוג לאדונו וגם הוא יש בו דעת להתענג מזה דעי' עבודתו גרם תענוג לאדונו ותענוג זה עצמו שמתענג מתענג אדונו הנה זה עצמו הוא הפרס שלו, וכן הוא בהקבועו"ש דכל השנה בקיום המצות ובלמוד התו' ובהנהגה הטובה דכל ענין הקבועו"ש הוא על העבודה בפועל וגם התענוג שיש לו בזה ומוזה הנה הוא הכל מהענינים פרטים במילוי רצונו ית' הן במ"ע והן במל"ת, אמנם ענין הקבועו"ש דר"ה הוא קבלת עצם מלכותו בבחי' עצמות א"ס כמו שהוא בעצמותו למעלה מעלה מבחי' גילוי הרצון, ולכן הנה הקבלה הוא בבחי' התגלות פנימי' נקודת נפשו דוקא והו"ע הביטול והנחת כל עצמותו לגמרי ער גיט זעך אין גאנצען אוועק צו אלקות און לייגט זיך אוועק בכל עצמותו והנחת עצמותו ומסירתו ונתינתו הוא דוקא בבחי' עצמות א"ס שלמעלה מבחי' גילוי רצונותיו ית', והיינו דהביטול והנחת עצמותו בהקבועו"ש דר"ה אינו רק למלאות הרצון העליון בלימוד התורה ובקיום המצות ובהנהגתו בכל היום כ"א הנחת עצמותו ומסירתו ונתינתו הוא לעצמות א"ס בעל הרצונות דתומ"צ משא"כ בהקבועו"ש דכל השנה הוא בקיום התומ"צ להיותם רצונו ית', ועם היות דקבלת עומ"ש דכל השנה הוא ג"כ מצד ביטול הפנימי שלו לעצמות א"ס בעל הרצון שלמעלה מבחי' גילוי הרצון דמשום זה דוקא הוא מקבל עליו לעשות רצונו ית' בכל עניניו לא מיבעי בלימוד התורה ובקיום המצות אלא גם בכל פרטי עניני הנהגותיו בין אדם לחבירו דהכל הוא מצד הביטול פנימי לעצמות א"ס, אבל בכל זה הנה הביטול פנימי הלזה שהוא יסוד קיום הרצונות בפועל הוא מוסתר ונעלם בנפשו ומה שהוא בהתגלות הוא לעשות רצונו ית' בפועל והנה לכאו' הרי יש מקום לומר דטעם וסיבת הדבר מפני מה הביטול פנימי דקבועו"ש שבכל השנה לעצמות א"ס הוא מוסתר והתגלות הוא רק הקבלת עומ"ש לעשות רצונו ית' הוא לפי שהביטול עצמי סותר אל הפועל היינו דמפני זה שהביטול פנימי הוא בהתגלות אי אפשר להיות העבודה בפועל, ודוגמא לדבר כמו בענין ההתבוננות בהשגה אלקות והתפעלות המדות באהבה או ביראה כפי ההשגה ההיא הנה עם היות דהשגת ההשכלה אלקית היא יסוד המדה, ומדה מאמת את ההשגה כהכלל הירוע דכל השכלה אשר בהשגתו אותה אין לו בכך במדה שבלב לפי ענין ההשגה ההיא הנה זהו הוראה אשר עדיין ההשכלה ההיא איננה מושגת אצלו וכמו שאנו רואין במוחש דיכול להיות שידבר בענין שכלי וגם יבארו ומסבירו אבל באמת הוא רק חיצוניות ושטחיות הענין אבל עצם הענין אינו יודע דאם הי' יודע את הענין על בוריו הי' פועל התגלות מדה שבלב דהמדה מאמת את ההשכלה, ואנו רואין דבעת ההתבוננות א"א להיות התגלות המדה כ"א כאשר תחלה מסתלקת ההתבוננות ונשארה רק רשימה בלבד או הוא התגלות המדה ולכאו' הנה כן נאמר גם בהביטול פנימי דקבועו"ש והקיום בפועל, דהתגלות הקבועו"ש בהפועל יכול להיות דוקא אחר התעלמות הביטול פנימי, אבל באמת אינו כן דעם היות דהביטול פנימי הוא יסוד הקיום בפועל כמו ההתבוננות היא יסוד המדה בכל זה הנה אי אפשר לומר אשר בעת התגלות הביטול פנימי אי אפשר להיות העבודה בפועל כדוגמת דבר שא"א להיות התגלות המדה כל זמן שההשכלה מאירה במוחו ומתבונן בה, וטעם הדבר הוא לפי דהביטול פנימי אין זה דאינו סותר להעבודה בפועל

אלא אדרבא עושה הולדה גדולה בהפועל והיינו דמפני הביטול פנימי הנה הקיום בפועל הוא באופן אחר לגמרי.

קיצור. יבאר דהקבועו"ש דכל השנה היא למלאות רצונותיו ית' בפועל ושמה בזה שגורם נח"ר למעלה כעבד חשוב דשמחת פעולותיו הוא עצמו שכר נוסף על השכר שמקבל מאדונו, והקבועו"ש דר"ה הוא הנחת עצמותו לעצמות בעל הרצון ויבאר דהגם דקבע"ו דכל השנה הוא ג"כ מצד הביטול פנימי אבל הוא מוסתר ומה שבהתגלות הוא הקבע"ו לעשות רצונו ית', משא"כ הביטול פנימי הוא יסוד הקבועו"ש במעשה כדוגמת ההשגה יסוד המדה ומחלק ביניהם דגילוי ההשגה סותר לגילוי המדה וגילוי הביטול פנימי מועיל להקיום בפועל.

ה.

וביאור הענין הוא דהנה עם היות דהביטול פנימי בהנחת עצמותו בקבועו"ש הוא יסוד הקיום בפועל בקבע"ו משתוה לזה דהשגת ההשכלה יסוד להולדת המדה המחויבת מההשכלה היא, ובמוחין ומדות הרי המדה מאמתת את ההשכלה וכמאמר הידוע אין חכם כבעל נסיון אשר הנסיון בפועל מאמת את דבר החכמה, והי' מקום לומר דגם בהביטול פנימי שבקבועו"ש הנה בהקיום בפועל דקבע"ו מאמת את הביטול פנימי, וכשם שהוא במוחין ומדות דחסרון לידת המדה מורה על העדר אמיתת ההשכלה הנה כן הוא גם בהביטול פנימי בהנחת עצמותו לא"ס בעל הרצון והקיום בפועל בקבע"ו הנה העדר הקיום בקבע"ו מורה על העדר הביטול פנימי, אבל באמת אין הענין כן דהביטול פנימי שבקבע"ו והקיום בפועל בקבע"ו חלוקים במהותם העצמי ממוחין ומדות עם היותם משתוים בענין אחד דהמוחין יסוד המדות והביטול פנימי יסוד הקיום בפועל בקבע"ו, דהנה במוחין ומדות הנה העדר הולדת מדה מתאימה להשכלה היא הנה ההשכלה עצמה אינה אמיתית והגם שהיא בהתגלות בסברות רחבות ומ"מ הנה ההשכלה עצמה בלתי אמיתית והתגלות של ההשכלה אינה מאמתת אותה ואינה מביאה התהוות מדה, משא"כ בקיום בפועל בקבע"ו אין ענינו לאמת את הביטול פנימי, כי הביטול פנימי הוא אמת גם מבלעדי ההתאמתות ע"י עבודה בפועל בקבע"ו כ"א הביטול פנימי צריך להתגלות ואז הנה יהי' הקיום בפועל בקבע"ו וגם כשהביטול פנימי מוסתר ה"ה פועל דהקיום בפועל יהי' בקבע"ו וזה הוא ההפרש כללי בין הקבע"ו דכל השנה להקבע"ו דר"ה דהקבע"ו דכל השנה הנה הביטול פנימי מוסתר ונעלם בנפשו ומה שהוא בהתגלות הוא הקבע"ו לעשות רצונו ית' ובר"ה הנה הביטול פנימי דוקא צריך להיות בהתגלות וכידוע דכל אופן העבודה דר"ה ועשיית"ה הוא בפנימיות ועצמיות שבנפש, דהנה הגוף והנפש עם היותם חלוקים זה מזה בתכלית דהגוף הוא גשמי והנפש הוא רוחני בכל זה הנה בזה הם משתוים דכשם שהגוף הגשמי הרי יש בו אברים פרטים הנה כן הוא בהנפש הרוחני שיש בו אברים פרטים והם כחות של הנפש שהם בדוגמת האברים של הגוף, והכחות של הנפש הנה לא זו בלבד שהם אברי הנפש המתאימים לאברי הגוף אלא עוד זאת שהם כחות פנימיים המתלבשים באברי הגוף דאז הנה אברי הגוף פועלים פעולתם כפי ענינם אשר הטביע בהם הבורא ב"ה והפעולות עם היותם באים מצד האברים אבל עם זה הנה העיקר הוא כח הנפש הגורם שהאבר יפעול פעולתו, והנה האבר עם היותו פרטי כמו יד או רגל והדומה באחד האברים מאברי האדם שפועל פעולה

פרטית במלאכת הכתב או בציור או בהילוך וריקוד בכ"ז הרי בכל אבר פרטי בהכרח שיהי' בו פרקי האבר וגידים בגידי הדם וגידי הרוח חיים וההרגש ומבין כולם יחדיו בא פעולת האבר כפי תכונתו ואם חסר איזה דבר בהאבר ההוא לא מיבעי שחסר אחד מפרקי האבר דאז לא יהי' פעולתו כראוי אלא גם אם יש איזה חסרון באחד הגידים בין בגידי הדם ובין בגידי הרוח חיים וההרגש או יחסר שלימת פעולת האבר ההוא דדוקא הנה כאשר כולם יחדיו מתאימים זה עם זה ומסודרים בסדר הראוי ובמזיגה הנכונה הנה או האבר פועל בענינו, והנה ודאי הדבר אשר בכל אבר יש מה שהוא עיקר בו ויש מה שאינו עיקרי כמו ביד הרי פרקי היד עד"מ הוא עיקרי לגבי גידי הדם או הרוח חיים דכשחסר אחד מפרקי היד הוא בעל מום גלוי משא"כ כשיש חסרון בגידי הדם או בגידי הרוח חיים הנה אינו ניכר כלל בגלוי רק שאין הפעולה בשלימות כראוי, ובהכרח לומר דגם באברי הנפש הוא כן דיש בו התכללות ענינים דענין הכח ההוא שהם בדוגמת הענינים דבשר גידים ועצמות והיינו שגם באברי הנפש יש מה שהוא עיקרי בו ויש מה שאינו עיקרי, והנה באברי הגוף אנו רואים דעם היות אשר כל האברים כולם הם מבשר גידים ועצמות ובכל האברים הרי יש בהם הלחלוחית דקה וזכה שהוא הרוחניות שבגשמיות אשר הם כלים פרטים להגשמיות שברוחניות כחות הנפש בכ"ז הרי אינו דומה הבשר גידים ועצמות שברגל לבשר וגידים שבאברים הפנימים אשר בהכרח כי כן הוא גם באברי הנפש שהם הכחות רק ההבדל הוא בין אברי הגוף הגשמיים שהעקרי ואינו עקרי הוא בחלקי הבשר ובנפש הרוחני הנה עקרי ואינו עקרי הוא בין החיצוניות והפנימיות דכחות, דהכחות גלויים הם רק חיצוניות האברים דאברי הנפש, וכחות פנימים הם הפנימית והעצמות דאברי הנפש, ומוכן דחיצוניות ופנימית דאברי הנפש אין הכוונה בהם כמו אברים חיצונים ופנימים שבגוף אלא שבכל כח וכח יש החיצוניות והפנימיות שבו וכן הוא בקבלת עול שהוא כח ואבר הנפש שיש בו פנימיות הכח וחיצוניותו, דזהו ההפרש בין הקבע"ז דכל השנה להקבע"ז דר"ה דהקבע"ש דכל השנה הוא רק בחיצוניות הכח לבד אבל הקבע"ש דר"ה הוא בפנימיות הכח וכמ"ש ממעמקים קראתיך הוי' מעומק ופנימיות הכחות והו"ע קבלת עול מלכותו ית' בביטול עצמי והנחת ונתינת כל עצמותו לגמרי לעצמות א"ס ב"ה.

קיצור. יבאר דהביטול פנימי דקבע"ז יסוד הפועל בהקבע"ז כהשגה יסוד המדה, ויחלק דהמדות מאמתים ההשגות, ולא כן בהפועל דקבע"ז והביטול פנימי, ויבאר דהעבודה דר"ה ועשיית הוא מפנימיות הנפש, ויסביר דכחות הנפש הם אבריו וכשם דאברי הגוף מורכבים מבשר גידי דם ורוח חיים ומהם גם מעצמות במזיגה נכונה ואז פעולתם שלמה הנה כן הוא באברי הנפש שמורכבים מענינים רוחניים במעלה נפשית, אברי הגוף מחולקים במהות חומרם ואברי הנפש גם הם מתחלקים אבל לא רק במהות חומרם הרוחני אלא בהחיצון ופנימי שבכל כח פרטי.

1.

והנה עומק הענין הוא כי בר"ה צריכים לעורר בחי' המשכת המלוכה מעיקרה והוא להיות לו ית' כבי' רצון ועונג במדת המלוכה, דהמשכה זו

היא מבחי' פנימיות ועצמות א"ס, ולכן צ"ל העבודה בביטול פנימי ועצמי דוקא ובהנחת עצמותו לעצמות א"ס, משא"כ כל השנה הוא שכבר נמשכה מלכותו ית' וכבר נקרא מלך ישראל לכן הנה די בהקבלת עומ"ש לקיים רצונו ית' וכמו עד"מ במלכותא דארעא כשמכתיבין את המלך דענין ההכתרה הוא מה שמעוררים בהמלך שיהי' לו רצון למלוך הנה או מראים לו העם עוצם ביטולם אליו ושמקבלים מלכותו עליהם בהנחת כל עצמותם והו"ע ההשתחואה שמשתחווים לפניו בפישוט ידים ורגלים דעי"ז מתעורר בו הרצון למלוכה אמנם כאשר כבר נעשה מלך או אינו נראה בהעם התגלות קבעו"מ באופן כזה כמו שהוא בעת ההכתרה כ"א כל ענין קבלת עולם הוא לקיים רצונותיו וגזירותיו לבד והיינו דעיקר התגלות הקבעו"מ מלכות הוא לקיים פקודותיו, ובדוגמא כזאת יובן הענין דקבלת עומ"ש דר"ה, להיות דר"ה הוא בכדי שתמלכוני עליכם היינו להמשיך בחי' המלוכה משרשה ומקורה שיהי' כבי' הרצון ועונג במדת המלוכה למטה צ"ל הקבעו"מ בהתגלות פנימיות ועצמיות הנפש דוקא בהנחת ונתינת כל עצמותו לפנימיות ועצמות א"ס ב"ה, אבל בכל השנה שכבר נמשך בחי' המל' אז הנה העבודה דקבעו"מ בהתגלות הוא לקיים רצונו ית', ועם היות דהקבעו"מ דבכל השנה הוא רק לקיים רצונו ית' בפועל בקבעו"מ בכ"ז הנה צ"ל גם מעין הקבעו"מ דראש השנה שהוא הביטול פנימי דהנחת עצמותו גם בהעבודה שבכל היום והוא ההתבוננות בפרשה ראשונה דק"ש למס"נ באחד כמא' למה קדמה שמע ליהא"ש כדי שיקבל עליו עומ"ש תחלה דקבלת עול זה הוא מעין הקבעו"מ דר"ה שהוא בהנחת עצמותו והוא המס"נ דק"ש שלמעלה מהמס"נ דמצות אבל כללות העבודה דקבעו"מ דכל השנה הוא רק לקיים רצונו ית', וטעם וסיבת הדבר מפני מה הנה המשכה זו דבחי' מלוכה היינו הרצון והעונג במדת המלוכה הוא בר"ה דוקא הוא לפי דבהתחלת השנה הנה כל הבריאה כולה חוזרת לקדמותה כמו שהי' בתחלת הבריאה, והיינו דלבד זאת דמחדש בטובו בכ"י תמיד מע"ב דבכל עת ובכל רגע מתחדשים כל הנבראים כולם בהתחדשות החיות כמו שהי' בתחלת הבריאה דזהו פירש אומרו תמיד מע"ב הנה לבד זאת הנה בכל שנה ושנה בתחלת השנה הנה כל הבריאה כולה חוזרת לקדמותה כמו שהי' בתחלת הבריאה, היינו דיומא קא גרים כי דבר זה מה שבתחלת השנה הנה הבריאה כולה חוזרת לקדמותה הנה הוא הן בגופי הנבראים והן בהמשכת החיות וגילויים העליונים והיינו שהוא כולל כל עניני המשכות והגילויים המתגלים במשך השנה דבר דבר על אופנו בעתו ובזמנו כפי שנתגלה בפעם הראשון, וכמו בחג הפסח הנה בכל שנה ושנה בי"ד בניסן בערב מתעורר אותו הגילוי שנתגלה בעת יצי"מ בארבעה עשר בניסן בערב בפעם הראשון שנגלה ממה"מ הקב"ה וגאלנו ולכן הנה אז דוקא אנו אוכלים מצות ע"ש שלא הספיק בצקת של אבותינו להחמיץ עד שנגלה עליהם ממה"מ הקב"ה וגאלם וכן הוא בהגילויים המתגלים בחג השבועות במתן תורה וכן הוא בכל הגילויים הפרטים בחג הסוכות חנוכה ופורים בהגילויים המתגלים במשך השנה בכל עת וזמן התגלותו בפעם הראשון, ודוגמא לדבר מהא דאמר ר' יהודה (גיטין פ"ג מ"ח) בשלשה פרקים בודקין את היין, שהניחו להיות מפריש עליו צריך לבדקו דשמא החמיץ ואין תורמין מן החומץ על היין רש"י, בקידום של מוצאי החג כשמנשבת רוח קדים במוצאי החג רש"י, בהוצאת סמדר, כתום פרח וענביו נראין באשכול

כסדרן, רש"י, ובשעת כניסת מים בבוסר, כשהן כפול הלבן נקראין בוסר וכשלהלוהית נכנסת וגדילה בתוכו שיכול לעצור מהן כל שהוא היינו כניסת מים, רש"י, וטעם בדיקת היין בזמנים אלו דוקא הוא לפי כי בזמן התחלת גידול הענבים רגיל להיות נעשה שינוי גם ביין שבחביות והיינו בזמן הזה אשר הבורא ב"ה קבע זמן התחלת גידול הענבים בפעם הראשון הנה בזמן הזה בכל שנה ושנה נמשך השפעת פרי הגפן ממקורו לכן אז יפול שינויים אפילו בהיין דאשתקד, אבל הגילויים האלו הם גילויים פרטים שנתגלו בפעם הראשון ומתגלים בעתם ובזמנם במשך השנה כפי שהטביע בהם הבורא ב"ה אחר אשר ברא אותם במאמרו ית' תדשא הארץ וגו' בשי"ב, הנה כן הוא בר"ה בכל שנה ושנה דכל הבריאה כולה חוזרת לקדמותה, ולכן הנה אז צריכים להמשיך מחדש בנין מדת מלכותו ית', דבנה הוא היתרון בר"ה שלאחר שנברא העולם לגבי התחלת הבריאה דהתחלת הבריאה הוא מצד הרצון העצמי דעצמות א"ס להיותו חפץ חסד ומצד טבע הטוב להיטיב שהרי לא הי' עדיין מי שיעוררו ית' ברצון וחפץ זה אבל בר"ה שאחר הבריאה הנה זהו עבודתו של נש"י להמשיך בנין מדת מלכותו ית' מחדש שיהי' לו ית' כבי' רצון ועונג במלוכה.

קיצור. יבאר הפרש הקבע"ו דר"ה ובכל השנה במשל הכתרת המלך וקיום גזירותיו, והמשכת הרצון והעונג במלוכה הוא ע"י ביטול פנימי בהנחת עצמותו, ובכל השנה מספיק הקבע"ו דפועל, ומעין הקבע"ו דר"ה בכל יום הוא המס"ב דק"ש, וטעם ההמשכה בר"ה לפי שהכל חוזר לקדמותו ויסביר דכל הגילויים במשך השנה מתעוררים ביום התגלותם בפעם הראשון שהוא גילוי פרטי ומסתייע מהמשנה דבג' פרקים בודקין את היין, יתרון ר"ה שבא אחר אשר נבה"ע.

והנה כל המשכות בגשמיות וברוחניות על כל השנה הוא בעת זמן התקיעות שבא אחר העבודה בהביטול פנימי דקבעומ"ש בתפלת ערבית ושחרית ואז אנו אומרים עלה אלקים בתרועה דהעלי' דשם אלקים מקור הכלים והתהוות היש הנה עלי' זו הוא ע"י התרועה שהו"ע שבירת הישות והרצון בחומרי' העולם שע"י הברכות שמברך תחלה זסוף ואינו מתאוה להחומריות של הדברים הגשמיים אלא כוונתו הוא בשביל חיזוק גופו לעבוד את השי"ת בתומ"צ וכל ענין עבודתו הוא רק בקבעומ"ש הנה עי"ו מתברר הגשמי ונעשה עלי' בשם אלקים שהוא מדת הדין והצמצום בשביל הגילוי אבל קול שופר שהוא ההתעוררות פנימי ועצמי בצעקת אבא אבא דע"י הקבעומ"ש כביטול עצמי הנה נעשה העלי' בשם הוי' דע"י עלי' הזה נמשך שפע פנימי לנש"י בנשמתם וזהו שמחלק בענין התרועה וקול שופר שהם שם אלקים ושם הוי' דע"י בירור וזיכוך הגשמי נעשה עלי' בשם אלקים ונמשך שפע ברכה בגשמיות לנש"י וע"י העבודה פנימית בקבע"ו נעשה העלי' בשם הוי' ונמשך שפע ברכה ברוחניות לנש"י.

בס"ד, ש"ת, תש"ד

שובה ישראל עד ה' אלקיך כי כשלת בעוניך, והנה שם ישראל מתאר המעלה היותר נעלה ואיך שייך במדריגה זו ענין העון שיהי' צריך לתשובה, ועם היות דענין התשובה אינו על ענין העבירות ויכולים לפרש שובה ישראל על התנועה דתשובה שהיא מדריגה מיוחדת בעבודת הצדיקים אבל אומרו כי כשלת בעוניך הרי משמע עון ממש ומהו אומרו כי כשלת בעוניך שהוא הנתינת טעם דמפני מה שובה ישראל מפני שכשלת בעוניך, וצ"ל מה בא להשמיענו דהלא דבר פשוט הוא דענין התשובה בא על חטא ועון, אך הענין הוא דהנה רבינו נ"ע פי' שובה ישראל דשיעור התשובה מה שהמדרי' דישראל צריך לשוב אל ה' הנה שיעורה עד כי הוי' יהי' אלקיך ואו תדע ותכיר כי כשלת בעוניך, והנה ב' השמות דאלקים והוי' הנה שם אלקים הוא מקור היש והמציאות כמ"ש בראשית ברא אלקים דכל ענין הבריאה והתהוות הוא ע"י שם אלקים שמשתתרי, דכך היא המדה בענין התהוות היש מאין הבלתי מושג וקיומו ע"י העלם והסתור הכורא מהנברא ובא בהתלבשות בנבראים ולכן הנה בא בצמצום ומדה לפי אותה המציאות שעלה ברצונו ית' שיהי' הנברא ההוא ולהיות שכך עלה ברצונו ית' אשר הנבראים לא ידעו מהות הנשמה והחיות המחי' אותם הנה הטביע השי"ת את החיות הרוחני בתוך הגוף הגשמי של הנברא שהגשמי מכסה ומסתיר על הרוחני ולכן הנה כללות הבריאה נקרא טבע והיינו דהגם שאין האדם יודע את מהות החיות ואין לו בזה שום מושג איך הוא התהוות היש מאין ואיך הוא קיומו של היש. ה"ה יודע שיש בו חיות המחי' אותו ועפ"י חקירה שכלית מוחשית הוא בא לידי הכרה אשר השפעת חיות זה הוא רק בחיק הבורא ב"ה ועם זה הרי ידיעה זו אינה פועלת בו להתפעל באמת לאמתו כמו שראוי להיות, דהנה האדם הוא שכלי בעצם מהותו וטבע ההשכלה הוא טבע הקרירות והמתינות, אמנם כ"ז הוא כאשר השכל תופס את ההשכלה ומשיגה ה"ה אז במתינות ובקרירות וההתפעלות מהשגתו נעשה בלב שנולד מדה לפי אופן וענין ההשגה ההיא, אבל כאשר אין ההשכלה נתפסת במוחו היינו שאינו יכול לעמוד על ההשכלה ההיא להבינה אז הנה זה עצמו מה שמוחו אינו מקבל את המושכל הנה זה עצמו מעורר תשוקת שאיפה להשיגה וכל כמה שלא עמד על ידיעת ההשכלה הרי מומן לזמן מתגדל ומתרחב אצלו שאיפתו לעמוד עלי' ושאיפה זו היא התפעלות המשכיל על השכלה וא"כ בענין בריאה יש מאין וקיומו של מציאות היש הי' צריך לפעול השאיפה בתשוקה גדולה לעמוד על ידיעה זו ואנו רואים במוחש דתימה זו דבריאה יש מאין וקיום מציאות היש אינו פועל תימה בכני אדם הגם שיודעים שהוא דבר פלא, וטעם הדבר להיות האלקות שבא בהתלבשות בהנבראים הנה הרגילות שרואים בכ"י ויום את השמש זורח במזרח ושוקע במערב וכן שאר עניני עולם הנה רגילות זו מעלמת על האלקות המלוכש בלבושי הטבע, וכן הוא גם בענין השגחה פרטית דמפני שמלוכש בלבושי הטבע הנה כמה וכמה פעמים הרי אין בעל הנס מכיר בניסו כלל ונדמה לו אשר

שובה ישראל : הושע יד, ב.
 רבנו נ"ע פ"י : לקו"ח לשכת תשובה סה, א.

כמו שהיתה ההנהגה עמו הוא דבר רגילי שכן צ"ל ע"פ טבע ואינו נותן לכו להבין כי הטבע עצמו הוא אלקות, אָז דאָס אַליין איז געטליכקייט, ועוד יותר אנו רואים במוחש דגם בענין נס ההצלה ממיתה וכדומה שרואים במוחש שהוא דבר אלקי, אַ געטליכע זאָך, הנה מצד תוקף הגברת הגשמי על הרוחני הנה מטבע האדם למצא סיבות טבעיות אשר על ידן ניצל, דכ"ו הוא מפני שהתהוות היש הוא ע"י שם אלקים בגימטרי' הטבע, ועם היות דהצמצום דשם אלקים הוא בשביל הגילוי אבל כמו שהוא בפועל הנה ההתהוות הוא ע"י שם אלקים שהוא צמצום מדה וגבול, ושם הוי' הוא הי' הוה ויהי' כאחד שהוא היפך ענין העולם, דהעולם הוא זמן הנחלק לעבר הוה ועתיד אשר כל אחד בענינו הוא היפך זולתו, דכשם דעבר ועתיד אינם רק רחוקים זמ"ז בלבד אלא גם קצוות הפכים כמו מורח ומערב בענין המקום, הנה כן הוא גם בענין הוה שהוא הפכי מהעבר והפכי מהעתיד, דכן הוא בענין הזמן ומקום דעולם המוגבל ע"פ שם אלקים, ושם הוי' הוא הי' הוה ויהי' כאחד והיינו אלקות שלמעלה מלבושי הטבע, והעבודה היא ביחוד הוי' ואלקים היינו הידיעה וההבנה כי הטבע עצמה היא למעלה מהטבע ולהמשיך מלמעלה מהטבע בטבע דע"ז נעשה עלי' בשם אלקים שמתאחד בשם הוי', וא"כ צ"ל מהו"ע התשובה אשר הוי' יהי' אלקיך, ועוד זאת איך הוא בכח עבודת האדם להגיע למדרי' רמה ונשאה כזו עד שהוי' יהי' אלקיך.

קיצור. יקשה איך שייך ענין עון בישראל שהוא שם המעלה ומאחר שאומר שובה ישראל לא הי' צריך לטעם כי כשלת בעוניך, רבינו מפרש כי שיעור התשובה דמדרי' ישראל הוא עד שיהי' הוי' אלקיך ואז ידע כי כשלת בעוניך, יבאר דשם אלקים מקור היש וקיומו ויסביר ענין הטבע ויקשה על הבלתי מרגישים הפלא ויתרץ שהוא אלקי' המוסתר מלבושי הטבע וכן בענין השגחה פרטית, ושם הוי' הי' הוה ויהי' כאחד היפך העולם והעבודה היא ביחוד ה"א וא"כ מהו דהוי' יהי' אלקיך.

ולהבין כ"ז ילהק"ת משנת"ל בעבודה דקב"ע, דיש הפרש בין קב"ע דכל השנה לקב"ע דר"ה, דקב"ע דכל השנה הוא למלאות רצונו ית' בתומ"צ, ובעבודה שבלב, ובהנהגתו בכל היום והוא שמח בזה שגורם נח"ר למעלה כדוגמת עבד חשוב שמבין אשר בעבודתו גורם נח"ר לאדונו וזה עצמו הוא חלק משכרו נוסף על השכר שמקבל מאדונו, אמנם קב"ע דר"ה הוא הביטול פנימי והנחת עצמותו מה שמוסר ונותן עצמו לעצמות א"ס בעל הרצונות, והגם דגם הקב"ע דכל השנה הוא ג"כ בעיקרו מצד הביטול לבעל הרצון אבל זה מוסתר ומה שבהתגלות הוא מה שממלא רצונותיו ית' והביטול פנימי הוא יסוד הקב"ע דקיום בפועל כההשגה שהוא יסוד הולדת המדה, רק ההפרש ביניהם דההשגה הגלוי' סותרת למדות וגילוי הביטול פנימי מועיל להקב"ע דקיום בפועל, המדות מאמתות את ההשגה שיכול להיות השגות בלתי אמיתיות אבל הביטול פנימי אינו צריך להתאמתות דהקיום בפועל דקב"ע והעבודה דר"ה הוא מפנימי' הכחות שהם אברי הנפש, וכמו בהכתרת המלך שצריכים לעוררו ברצון למלוכה, וטעם מה שהמסכה זו היא בר"ה דוקא לפי דבר"ה הכל חוזר לקדמותו.

ז.

וביאור הענין הוא, דהנה התהוות העולמות הוא מספּי המל' כמ"ש מלכותך מלכות כ"ע דכל העולמים הנה כל עולם ועולם התהוותו מספּי המל', כי ספּי המל' היא בחי' דבור העליון וכתוב באשר דבר מלך שלטון וכמו בגשמי הרי הנהגת המדינה הוא ע"י דיבורו של מלך הגוזר ומפקד הנה כן הוא ברוחני דשרש התהוות העולמות הוא ע"י דבור העליון וכמאמר בעשרה מאמרות נבה"ע בבחי' מאמר ודבור דוקא וכתוב ויאמר אלקי' יהי אור וכו' וכ"ה בכל שאר המאמרות וכתוב בדבר ה' שמים נעשו וברוח פיו כל צבאם דספּי המל' דעשי' הרוחני' היא בחי' דבר הוי' המהווה ומחי' את העוה"ז בכללות ומל' דיצי' היא דבר הוי' המהווה עולם היצירה ומלאכים דעולם היצי' ומל' דבריאה היא דבר הוי' המהווה עולם הבריאה ומלאכים דעולם הבריאה והוא ע"י ההתלבשות דמל' דאצי' במל' דבריאה, וזהו אין מלך בלא עם להיות כי המל' הוא דבר הוי' שבכל עולם ועולם והדבור שייך רק לזולתו דלעצמו א"צ לדבור רק בשביל הזולת, ולהיות שהדבור בעקרו הוא רק לזולתו דוקא לכן נתהו מדבר הוי' עולמות וגבראי' שנראים כמו בחי' זולת היינו שהם נראים כמו יש ודבר נפרד בפ"ע, ולהיות דבר"ה חוזרת כל הבריאה כולה לקדמותה לכן צריכים להמשיך מחדש מדת מלכותו ית' דזהו"ע בנין מדת המל' בר"ה שהוא ענין המשכת הרצון והעונג במדת המלוכה, כי או"א"ס ב"ה הוא קדוש ומובדל בבחי' רוממות והפלאה שאינו בערך העולמות כלל להיות בבחי' מלך על עם, ובפרט שבאמת אינו שייך בחי' עם כלל כי לפניו ית' כולא קמי' כל"ח ממש, ובתחלת הבריאה נמשך בחי' המלוכה מצד כי חפץ חסד הוא אבל ועכשו אחר שברא הקב"ה את העולמו' הנה באתעדל"ת בעבודת הנבראים תליא מילתא שצריכים להמשיך בחי' המלוכה, וההמשכה היא ע"י קבלת מלכותו ית' עלינו בתפלת ערבית דר"ה ובתפלת שחרית ואח"כ בתקיעת שופר כי הקול הוא למע' מבחי' הדבור ויש בו ג"כ מקורם ושרשם של אותי' הדבור, דהנה הענין דתקיעת שופר ע"פ כוונת הבעש"ט נ"ע הוא המשכת התענוג דדבור העליון דע"מ שבספּי המל' ע"י הצעקה אבא אבא דעם היות דענין קול השופר הוא קול פשוט הנה עם זה הרי יש בו הברת אות א' כמו התחלת תי' אבא שמתחיל באות א', ועם היות דקול ודבור רחוקים זמ"ז בתכלית דקול הפשוט יוצא מהבל הלב כמו תנועת התקיעה שאין בה התחלקות כחות כמו השברים ותרועה שבאים בהתחלקות אלא הוא קול פשוט דזהו אמיתת ענין קול מה שבא מהבל הלב, והדבור ענינו הברות במבטא חזק ומחולק בה' מוצאות הפה דוקא עכ"ז הרי הקול והדבור מתאחדים ע"י ממוצע והממוצע הוא אות אל"ף וכמו שאנו רואים במוחש דא"א לקול פשוט בלי הברת אות א' וטעם הדבר הוא כי היא הנותנת דמאחר דקול ודבור הם רחוקים זה מזה בתכלית לכן צ"ל ממוצע

מ ל כ ו ת ך מ ל כ ו ת : תהלים קמה, יג, ראה תניא ס"פ ג"ב.

ב א ש ר ד ב ר : קהלת ה, ד.

ב ד ב ר ה ו י : תהלים לג, ו.

א י ן מ ל ך : ס' החיים פ' גאולה פ"ב, עמק המלך שער שעה"מ רפ"א, שער

היחוד והאמונה רפ"ז. — ראה פדר"א פ"ג.

ה ע נ י ן ד ת ק י ע ת : ראה בכ"ז סידור שער התקיעות ד"ה להבין ענין תק"ש.

ביניהם וכמו ברב ותלמיד דהרב הוא המשפיע והתלמיד הוא המקבל הרי א"א שתומשך השפעת המשפיע אל המקבל מבלי ממוצע ביניהם וכמו המתורגמן שהי' הממוצע בין הרב הדורש להקהל השומע שהמתורגמן מקבל דברי הרב ומוסר אותם להעם השומעים כי מהרב הדורש אינם בערך לקבל ורק ע"י אמצעות המתורגמן יכולים לקבל, אמנם כ"ז הוא כאשר כבר ישנו מהות המקבל אלא שאינו בערך המשפיע לקבל ממנו הנה אז ע"י אמצעות המתורגמן יוכל לקבל אבל כדי שתהי' התהוות מהות המקבל מן המשפיע הרי אז הנה אמצעות הממוצע הוא באופן אחר מכמו שהוא פעולת אמצעות הממוצע בענין קבלת ההשפעה בלבד, וכמו בענין הצמיחה בגשמי' הרי דבר ה' במאמרו תדשא הארץ שהוא כח הצומח הכללי מה שהטביע הקב"ה בהארץ עומד תמיד מוכן להצמיח כל אשר יצמח מכה הצומח אמנם בכדי שתהי' צמיחה פרטית הוא ע"י זריעת גרעין פרטי מתפוחים או אגסים וכדומה, והגרעין הנורע הרי יש בו הומרי' הגרעין שהוא גופו ויש בו רוחניותו והוא כח הצמיחה שהטביע בו הקב"ה, וכשזרעין הגרעין בארץ וישותו נרקב ונפסד אז הנה רוחניותו, היינו כח הצמיחה שבו, עולה ונכלל בכח הצומח הכללי ובהתכללותו זאת ה"ה ממשיך כח צומח רוחני מרוחני' כח הצומח הכללי שהוא דבר ה' במאמרו תדשא הארץ להצמיח מחדש גופו של אותו הפרי שהגרעין הנורע נמצא בו, כי רק בכח הרוחני שבהגרעין יוכל כח הצומח הכללי להתלבש בו ולהצמיח מהות גשמי שהיא התהוות חדשה ממש הבאה ע"י אמצעות רוחני' הגרעין, וכמו שהוא בצומח הגשמי הנצמח מכה הצומח הכללי הרוחני ע"י אמצעות התכללותו של כח הצומח הפרטי הנה כן הוא גם בכח השכל הרוחני המהווה מהות המדות שבלב שהם גשמי' לפ"ע מהות ענין ההשכלה, דהנה שכל ומדות עם היות דשניהם הם כחות רוחני' ובעלי מציאות, דהשכל עם היותו רוחני לגבי המדות בכ"ז הנה גם הוא מציאות דבר הנתפס בששה קצוות אלא שהם בהגדרה רוחני' והמדות עם היותם מוגבלים ומוגדרים בתפיסה גמורה בכ"ז גם הן רוחני' בכ"ז הרי ענין המדות הוא גשמי לגבי ענין ההשכלה לכן הנה בכדי שתהי' התהוות המדות מן השכל הוא ע"י אמצעות ממוצע דוקא.

קיצור. יבאר דהתהוות העולמות הוא ע"י ספי' המל' שהוא דבור העליון, וכשמ' שהנהגת המדינה הוא ע"י דבור המלך ופקודותיו הנה כן בדבר הוי' שמים נעשו ובעש"מ נבה"ע, ובר"ה שהכל חוזר לקדמותו צ"ל המשכה חדשה והוא בנין ספי' המל' הנבנית ע"י קב"ע מלכותו ית' עלינו בתפלת ערבית והתקיעות, ויבאר כוונת הבעש"ט נ"ע בתקיעות בצעקת אבא אבא ויסביר ענין קול השופר שבא בהברת אות אל"ף הממוצע בין קול ודבור, ויסביר דיש ממוצע (א) בהמשכת השפעה כדוגמת מתורגמן, (ב) להוות מציאו' חדשה כגרעין הנורע.

ח.

והנה כללות ההפרש בין שכל ומדות הוא דהשכל הנה מהותו הוא מהות והמציאות היא טפלה, והמדות הנה מהותן מציאו' ומהות טפל והיינו דבשניהם הרי יש מהות ומציאות ובשכל העיקר הוא המהות ובמדות העיקר הוא המציאות ולואת הנה התהוות המדות מן השכל הוא ע"י ממוצע, אמנם הממוצע שבין השכל והמדות אינו כהממוצע שבין המשפיע ומקבל דאמצעותו הוא רק לקרב את המרחק

שביניהם, דלהיות המשפיע כמו הרב הדורש הוא למעלה מעלה מהעם השומעים שהם אינם בערכו כלל לכן ע"י המתורגמן שמקבל השפעת הרב הדורש ונתעצם אצלו הוא ממציא אותם הדבורים והסגנון אשר בהם ועל ידם מוסר דרשת הרב אל קהל השומעים והיינו דכל ענין אמצעית המתורגמן הוא רק מה שמקרב את המעמד הרחוק שבין המשפיע והמקבלים אבל לא מה שהמתורגמן מהווה את המקבל בדוגמת דבר כמו שהגרעין הנורע גורם צמיחת פרי שזהו התהוות חדשה ממש, להיות דהמקבל כבר ישנו במציאות ורק להיות שאינו בערך אל החכם הדורש הנה זה היא פעולת הממוצע לקרב את השפעת המשפיע אל שכל המקבל ולקרב את שכל המקבל אל השפעת הרב ובאמצעית זו הרי אין הממוצע מהווה מציאות חדשה ולכן הנה מי שמוחו אטום ואינו יכול לקבל דבר שכל גם נמוך ביותר הנה לזה לא יוכל גם הממוצע להועיל כמאמר העולם א קאפ קען מען גיט אַרױפּשטעלן, אבל הממוצע שבין השכל והמדות הוא שהממוצע צריך לפעול התהוות חדשה במדות שבלב והממוצע הוא ההטי' שכלית לא' הקצוות דימין ושמאל או זכות וחוב וכהלל הידוע שהמדרי' התחתונה שבעליון נעשה מקור להתהוות המדרי' התחתונה וההטי' שכלית היא התחתון שבעליון לכן הנה זה נעשה מקור להתהוות המדות שבלב בהתהוות חדשה, ועם היות אשר המדה המתהווה היא הבכך של השכל ועוד יותר דהמדה משלמת את השכל היינו שמאמתת שהוא שכל אמיתי אמנם כ"ז הוא בחיצוני' השכל בלבד דבפנימי' ההשכלה הרי שם אינו נרגש ואינו ניכר עדיין כלל הבכך שיהי' מהשכלה זו, וגם זאת דהשכלה זו אינה צריכה התאמתות במה שחוץ ממנה להיותה מתאמתת מעצמותה ומהותה כי האמת אינו צריך לאמת שיאמת אותו, דזהו ההנחה עצמית דהשכלה, דבכל מושכל הרי יש בו ההנחה עצמית של המושכל, והנחה זו לא תפול בה שום קושיא וסתירה כהא דרב כהנא ורב אסי שאלו לרב (סוכה ד"ו ע"א) ומה בין זה, אפרוח שנולד ביו"ט, לעגל שנולד מן הטריפה, שתיק רב, ועם היות דשתיק ולא הוה לי' במה לתרץ הקושיא בכ"ז לא הדר בי' להיות דהשכלה זו היתה מוחלטת אצלו בהנחה עצמית אשר לא יפול בה ענין הקושיא והסתירה ואינו שייך בה ענין ההתאמתות, א"כ הרי ענין המדות אינן בערך דהשכלה והוי כהתהוות חדשה שמתהווה רק ע"י ממוצע, וכן הוא גם בקול ודבור שהם רחוקים זמ"ז בתכלית דהקול עיקרו פשוט והדבור עיקרו מבטא ברור באותי' המתחלקים אשר ע"כ, הנה בכדי אשר מהבל הלב בקול פשוט יבא בדבור הברור שהוא כמו התהוות חדשה יכול להיות רק ע"י ממוצע והממוצע הוא הברת אות א' לשני טעמים, הא' דהקול הפשוט בא בהברת אות אלף אשר בלעדו אי אפשר מציאות הקול פשוט והב' דאות אלף הוא ראשון לכל האותי' ומקורם וע"י אמצעית זו הרי יכול להיות התלבשות בהדבור במבטא ברור, והנמשל מזה יובן למע' בדבור

ל א ה ד ר : עיי"ש דרוב הפוסקים פסקו כרב, וראה שם בר"ן ראי"ש השגות הראב"ד על הרו"ה רז"ה בסוכה (ו, א) קונטרס הרמ"ע שברי לוחות ועוד, וא"כ פליגי אדודיה ומודה (ב"ב סב, א). — והנה עפמ"ש בפנים, פשוט : א) דאין שתיקה זו שייכת אל בשקו"ס של הלכה וטעמי, אבל לא בענין אמירת הלכה פסוקה, ב) דשתיקה זו אפשרית גם כאשר המקשה הוא חבירו ולא תלמידו, ועפ"ז יש לתרץ ולהעיר הרבה במ"ש בשו"ת חבם צבי ס' קכה, יד מלאכי אות א ס"ק כה, דרכי שלום (למהרש"ם מברעושצן) אות רפא, שדי חמד כללים אות שי"ן כלל לו, מ, ק ובמקומות שהובאו שם, ואכ"מ.

העליון דספיי המל' המהווה ומחי' את כל העולמות כמ"ש ביה' הוי' צור עולמים וארז"ל ביו"ד נברא עוה"ב ובה' נברא עוה"ז ופי' ביו"ד נברא עוה"ב דהי"ד הוא אות א' מאותי' מחשבתו ית' ובה"א נברא עוה"ז שה"א הוא אות א' מדבורו ית' העליון שבו נברא עלמין דאתגליין, דעלמין סתימין דלא אתגליין התהוותם הוא מאות יו"ד שהוא אות א' ממחשבתו ית' שבענין הספיי' הוא ספיי' הבינה דאצי' ועלמין דאתגליין התהוותם הוא מאות ה' שהוא אות א' אתא קלילא דלית בה ממשא מדבורו ית' דבענין הספיי' הוא ספיי' המל' דכתי' בה ואתה מחי' את כולם וארז"ל א"ת מחי' אלא מהווה וידוע פי' ענין אל תקרי שבא להוסיף לומר לא זו בלבד מה שענינו מחי' אלא עוד זאת שהוא מהווה והיינו דאותי' דבורו ית' מהווה ומחי' את העולמות והנבראים, אמנם להיות צירופי אותי' דבור העליון מהבל לב העליון דו"א דאצי' הוא ע"י ממוצע שמביא ההשפעה מלב העליון דו"א דאצי' והוא ע"י אות א' הנשמע בקול הפשוט היוצא מהבל הלב דמדות דו"א דאצי' כמ"ש קול ה' בכת שהוא הקול פשוט בהברת אות א' שהוא הממוצע להמשיך השפעה העליונה בשפע חיות בכ"ח אתון דצירוף שם אד' מקור כל הנבראים, וזהו"ע התקיעות ע"פ כוונת הבעש"ט ג"ע בצעקת אבא אבא הצילני אבא אבא רחמני, דענין התקיעות הוא המשכת חיות חדש בעולמות ונבראים והוא ע"י הקול פשוט בהברת אות א' שהוא הממוצע וכשצועק מעומקא דליבא אבא הנה הצעקה הוא בקול פשוט *) ואבא הוא דאות א', שהוא הממוצע להמשכת השפעה חדשה בבני חיי ומוזנא.

קיצור. יבאר דההשכלה מהותה מהות ומציאותה טפל והמדות מהותן מציאות ומהותן טפל, התהוות המדות מן השקל' התהוות חדשה ובאה מהנחה עצמית דשכל שלמע' גם מפנימי' השכל, יבאר דהבכך והמדות המאמתות הוא רק בחיצוניות השכל ויסביר דבהנחה עצמי' לא שייך הקושיות ומסתייע מרב ורב כהנא ורב אסי והתהוות המדה ע"י ההטי' שכלית וכן בקול הפשוט דשופר בהברת אות א' הממוצע להמשיך הבל לב העליון בדבור העליון ובהמשכה חדשה בבני חיי ומוזנא וזהו"ע התקיעות ע"פ כוונת הבעש"ט לצעוק אבא.

והנה שני אופני עבודה הם בעבודת הוי' עבודה דיעקב ועבודה דישראל, ושני אופני העבודה ענינם וכוונתם הוא ביחוד השני שמות הוי' ואלקים אך חלוקים באופני עבודתם, אופן עבודת יעקב הוא בעבודת הבירורים שהניצוצות מתבררים ועולים למע' ומוה נעשה יחוד הוי' ואלקים דמדת הדין דשם אלקים עולה ונכלל בשם הוי' ונמשך בגילוי דשם הוי', ואופן עבודת ישראל הוא בהמשכת אור ושפע שלמע' דעייז' נעשה היחוד דאלקים והוי' מה שהאור הרחמים דשם הוי' נמשך בשם אלקים דבכללות הוא ההפרש בין העבודה דבעלי עסקים שהיא עבודת

כ מ"ש . . . ו א ר ז " ל : ישעי' כו, ד. מנחות כט, ב. וראה אגרת הקדש ס"ה. ו א ת ה מ ח י . . . ו א ר ז " ל : גחמי' ה. ו. כן הוא גם בסער היחוד והאמונה פ"ב ובכ"מ בדא"ח. ולע"ע מצאתי בפרסם ש"ו פ"ח : ואתה מחי' את כולם ופי' רז"ל ואתה מהווה לכולם. ובר"ח שער הקדושה ספ"ו : כרפירשו ז"ל ואתה מחי' ואתה מהווה. וכיה ג"כ בשליה שער האותיות מאמר ג—ד (מת, ב) ושם אות ס' (ע, א).

כ מ"ש קו"ל : תהלים כט, ד.

(*) כנראה יש כאן טעות המעתיק וחסרים איזה תיבות. — גוכתי"ק אינו חחי' לע"ע.

יעקב ויחוד דהוי' ואלקים הוא שבהטבע נרגש למעלה מהטבע, ועבודת יושבי אהל עבודת ישראל והיחוד דאלקי' והוי' הוא שהלמעלה מהטבע הוא הטבע שלהם כמאמר מורגל בנסים שהנסים שלהם למע' מהטבע הוא הרגילות שלהם, וזהו שובה ישראל עד הוי' אלקיך דשיעור התשובה דמדרי' ישראל הוא אשר הוי' יהי' אלקיך, ואז דוקא הנה הוא בא לידי הכרה זו דכשלת בעונך, דענין העון אינו ענין הפשיעה אלא שהוא עיוות ועיקום מדרך הישר דכתי' עשה האלקים את האדם ישר ועם היות דכ"ו הוא בדרכי התורה והמצוה אבל עם זה הנה בדקות דדקות יש בזה עניני העיוות והעיקום מה שרק מי שהוא עבודתו בהעבודה דמדרי' ישראל הנה רק הוא יכול להכיר זאת ולהישיר את העיוות והעיקום בדקות דדקות, וזהו שובה ישראל דשיעור התשובה דבחי' ומדרי' ישראל הוא עד שהוי' יהי אלקיך ואז הנה בא לידי הכרה פנימי' הלזו להישיר גם את העיוות הדק בדרכי עבודת הוי' הרוחנית.

בס"ד, מוצאי יוהכ"פ, תש"ד

אתה הבדלת אנוש מראש, ותכירהו לעמוד לפניך, והנה בהד' שמות אדם איש גבר אנוש אשר מין המדבר נקרא בהם, הנה לבד זאת אשר שם אנוש אינו שם התואר אלא שם הסוג, כי ארבעה שמות אלו נחלקים לשתי פלוגות והם פלוגת התואר ופלוגת הסוג, דפלוגת התואר הוא שמתאר את האיכות ופלוגת הסוג מורה על הכמות, דשם אדם הוא תואר המוחיץ ושם איש הוא תואר המדות אבל השמות גבר ואנוש הם רק שמות הסוג והכמות, הנה לבד זאת הרי שם אנוש הוא היותר גרוע ופחות, דשם גבר מורה על הכח והגבורה ושם אנוש מורה על החלישות וכמ"ש עקוב הלב מכל ואנוש הוא, חלוש הוא, והיינו דגבר ואנוש הנה שניהם אינם שמות עצמי' ותוארים כ"א שמות טפלים ומשרתים ובוה גופא הנה שם גבר הוא שם המעלה שמתאר סוג האדם או האיש במעלתו שהוא גבור בחכמתו בבינתו ובדעתו או שהוא גבור במעלת מדותיו, ושם אנוש הוא שם החסרון שמתאר חסרונו של האדם או האיש שהוא חלוש בחב"ד שבשכלו או חלוש במדותיו, הרי דשם אנוש הוא היותר גרוע ופחות בין הד' שמות שנק' בהם מין המדבר, וכשהוא אומר ותכירהו לעמוד לפניך, דו האסט אים געמאכט דערקענען ווי צו שטיין פאך דיר, שזהו מעלה גדולה ונפלאה במאה, דבענין הידיעה הרי יש בזה כמה אופנים שונים, יש מי שיודע איזה ענין שכלי בידיעה שטחית וכמו הלומד איזה סוגיא באיסור והיתר ויודע דדבר זה מותר ודבר זה אסור והיינו שיוודע רק את פסק ההלכה בקיצור נמרץ ועם היות דפסק הלכה זו בא בדרך בכך וקיצור מכל אריכות השקלא וטריא שבמשנה וגמרא ופירושי וחיודשי הראשונים בכ"ו הרי בהקיצור אין זה ניכר כלל כ"א פסק ההלכה בלבד

מורגל בנסים : ראה תענית כה, א. מעילה יו, ב.
 עשה האלקים : קהלת ז, כט (בשינוי לשון).
 אתה הבדלת : תפלת נעילה, וראה ד"ה חביב אדם הישית.
 עקוב הלב : ירמ"י יו, ט.

אשר דבר זה מותר ודבר זה אסור ולכן הנה הקיצור דפסק הלכה אינו דומה כלל להקיצור דמשנה דבקיזור המשנה הרי יש בו כל האריכות שבגמרא ופוסקים אלא שהכל הוא מכוסה ונעלם וצריכים כשרונות עצומים לגלות את הנעלם משא"כ בהקיצור דפסק הלכה ואח"כ הנה ידיעת פסק ההלכה באיסור והיתר הוי ג"כ ידיעה אלא שהיא ידיעה קלושה ואינו רק אלא מה שנוגע אל הפועל, ולמעלה מזה הלומד איזה סוגיא במשנה או בגמרא ויודע כללות הסברות שלמד והתנאים או האמוראים החולקים ביניהם בכמה פרטי הסוגיא ההיא, ועם היות דידיעה זו הוי בכלל ידיעה שכלית ואינו דומה כלל להידיעה דפסק ההלכה שאינה רק ידיעת הדין והמשפט מ"מ הנה גם ידיעה זו אינה אלא ידיעה שטחית בלבד והיינו שידיעה זו אינה אלא שלילת ההעדר דאי אפשר לומר שאינו יודע כלל שהרי שטחיות הענין הוא יודע, ויש מי שלומד איזה סוגיא דמשנה או גמרא עם פרש"י ותוס' וחדושי הראשונים בעיון גדול שמתעסק בכל סברא וחיידוש ועומד עליו זמן מרובה להתבונן בהם ומקשה ומפרק וחוזר ומעיין בהסברות עד אשר הסוגיא מושגת אצלו בהשגה טובה ולזאת יקרא ידיעה להיותו יודע את המושכל ההוא בכל פרטי עניניו בהשגה טובה. למעלה מזה הוא ידיעת הכנה, והוא כשמבין דבר מתוך דבר, דמתוך דבר השכלה אחת ה"ה יודע עוד השכלה שהיא למעלה במעלה ומדרי' מאותה ההשכלה שהוא יודע אותה והיינו דתחלה נמשך להיות ידיעת התוך דבר ואח"כ הוא בא לידיעת הדבר, דידיעת התוך דבר היא ידיעת החיוב וידיעת הדבר היא ידיעת השלילה שאחר ידיעת החיוב, ואופן ידיעה זו באה ע"י דוגמאות ואופני השוואות שמרמה סברא לסברא ובוחר השוואתם זו עם זו ומתעסק להתבונן בהם באריכות ההתבוננות עד שבא לידי הבנה עמוקה במהותי ההשכלות דחיוב ושלילה, דמה שהוא מחוייב בהשגת החיוב הנה דבר זה עצמו הוא מושלל בהשגת השלילה, עם היות דהחיוב והשלילה הוא בענין ודבר שנקרא בשם אחד בשניהם וכמו שם חכמה הנה בהשגת החיוב ענין החכמה מוגדר בגדר האור וכמ"ש ויהי אור ואיתא בזהר דא חכמה. והאור מוגדר בגדר הגילוי והגילוי מוגדר בגדר הנקודה דכל ראשית הגילוי בא בנקודה א"כ הרי שלשה גדרים לחכמה אור, גילוי ונקודה אשר כן אנו רואים במוחש דכאשר נופלת לאדם המצאה שכלית בכח החכמה שלו הרי מאירה לו, עם ווערט אים ליכטיג, ומגלה לו בהשקפה ראשונה כל ענין ההוא, אין ערשטן אויגנבליק ווערט אים אלץ קלאר, והכל הוא בדרך נקודה, ובהשגת השלילה הנה החכמה מושללת מהגדרות אלו והוא משיג זאת בהבנה טובה ולמעלה מזה הוא ענין ההכרה מה שמכיר שהענין הוא כן דזהו מצד ראי' דחכמה שהוא הכח החכמה היותר עליון דלא מיבעי דבהשגה שייך ענין הקושיא אפילו בהבנה יפול הקושיא אבל בהכרה אינו שייך הקושיא כלל, ויקשה איך אנוש שהוא היותר תחתון במדרי' יעלה ויגיע למדרי' גבוה רמה וגשאה כו' להכיר לעמוד לפניו יתברך. קיצור. יבאר אשר השמות אדם ואיש הם מפלוגת התוארים באיכות ומעלת המוחין והמדות, והשמות גבר ואנוש הם מפלוגת הסוג בכמות המוחין והמדות, גבר מורה על מעלת הגבורה של המוחין והמדות ואנוש מורה על החלישות

ויהי אור ואי' בזה ר': בראשית א' ג. לא מצאתיה לע"ע, בזה ראה לקו"ת בהעתך לה, ג.

של המוחין או המדות, ויסביר כמה סוגים בידיעה א) ידיעת פסק הלכה ויחלק בין הקיצור דפסק הלכה להקיצור דמשנה, ב) ידיעה שטחית, ג) ידיעה עיונית ד) הבנת דבר מתוך דבר בהשגת השלילה, ה) ידיעת ההכרה.

ולהבין כ"ז ילהק"ת משנת"ל דהתהוות העולמות הוא ע"י ספי' המל' שהוא דבור העליון וכמו בגשמיות הרי הנהגת המדינה היא ע"י דבור המלך בפקודותיו, כך בדבר ה' שמים נעשו ובעש"מ נבה"ע, ולהיות דבר"ה הנה הכל חוזר לקדמותו צריכים להמשיך המשכה חדשה בחיות כללי לכל העולמות והנבראים והוא ע"י הקבלת עול והתשובה דתקיעת שופר ע"פ כוונת הבעש"ט נ"ע בצעקת אבא אבא הצילני, אבא אבא רחמני, דקול השופר בהברת אות א' המתעורר ע"י הצעקה מעומקא דליבא אבא אבא הוא הממוצע להמשכה חדשה בבני חיי ומוזנא.

ט.

והנה זהו"ע בנין ספי' המל' בר"ה דע"י קול פשוט דשופר בהברת אות א' נמשך התהוות הדבור עליון שהוא המשכת החיות חדש לכל העולמות והנבראים, אמנם לפי"ז תגדל הקושיא יותר למה נקבע ר"ה ביום הששי לבריאה שהוא בגמר הבריאה ומאחר שעיקר ענין ר"ה הוא בנין המל' שהוא בנין עולם הדבור ה' צ"ל קביעתו ביום הראשון לבריאה, אך הענין הוא, דהנה טעם קביעת ר"ה ביום הששי לבריאה לפי שהוא יום בריאת אדה"ר דזהו שרש ענין ההתהוות כולה, והענין הוא דהנה אמרו"ל (מד"ר בראשית פ"א, ה) ששה דברים קדמו לבריאת העולם, יש מהן שנבראו, ויש מהן שעלו במחשבה להבראות, התורה והכסא כבוד נבראו, תורה מניין שנא' (משלי ח') ה' קנני ראשית דרכו, כסא הכבוד מנין דכתיב (תהלים צ"ג) נכון כסאך מאז וגו', האבות וישראל ובהמ"ק ושמו של משיח עלו במחשבה להבראות כו', ר' אבהו בר' זעירא אמר אף התשובה שנאמר (תהלים צ') בטרם הרים ילדו ואותה השעה תשב אנוש עד דכא וגו' אבל איני יודע איזה מהם קודם אם התו' קדמה לכסא הכבוד ואם כסא הכבוד קודם לתורה, א"ר אבא בר כהנא התורה קדמה לכסא הכבוד שנא' (משלי ח') ה' קנני ראשית דרכו וגו' קודם לאותו שכתוב בו (תהלים צ"ג) נכון כסאך מאז וגו' ר' הונא ור' ירמי' בשם ר' שמואל בר ר' יצחק אמרו מחשבתן של ישראל קדמה לכל דבר כו' אילולי שצפה הקב"ה שאחר כ"ז דורות ישראל עתידין לקבל את התורה לא ה' כותב בתורה צו את בני ישראל, דבר אל בני ישראל, דשרש הנשמות הן ממחשבה דזהו ההפרש בין נשמות ובין מלאכים ושאר הנבראים דמלאכים ושאר הנבראים כולם ה"ה שרש התהוותם הוא מדבור עליון ולכן נתהוו בש"ב דוקא דהיינו שאז נתחדש מציאותם ומקודם לא ה' מציאותם כלל לפי דאו ה' התגלות בדבור משא"כ קודם ש"ב ה' בחי' עת לחשות ולכן הנה אז לא היו במציאות כלל ורק בש"ב נתחדשה מציאותן אבל בש"י הנה עלו במחשבה להבראות שהיו גם קודם ש"ב כמ"ש (דה"י א. ד.) המה היוצרים ויושבי נטעים וגדרה עם המלך במלאכתו ישבו שמה וארו"ל (מד"ר בראשית פ"ח ו.) ר' יהושע דסכנין בשם ר' שמואל אמר בנפשותן של צדיקים נמלך כו', עם המלך במלאכתו ישבו, עם המלך מה"מ הקב"ה ישבו נפשות של צדיקים שבהן נמלך הקב"ה וברא את העולם, והיינו קודם שנתגלה הדבור כבר היו נש"י לפי שנמשכו ממחשבה ומחשבתן של ישראל קדמה לכל דבר הכוונה דבמדרי' המחשבה גופא הנה ישראל

עלו במחשבה זו עצמה במדרי' עליונה יותר, וזהו שמע ישראל הוי' אלקיני הוי' אחד דפי' ענין ב' שמות הוי' הוא דשם הוי' הראשון הוא להיות התהוות המח' שהיא שרש נש"י, וידוע דשם הוי' זה הוא בחי' שם הוי' שבעצמות כמו שהוא בבחי' יחיד ומיוחד שלמע' מעלה מגדר עולמות ובכדי שיהי' ויתגלה דבור העליון שהוא מקור העולמות והנבראים הנה צ"ל עוד שם הוי' דהד' אותי הם י' צמצום, הי' ראשונה התפשטות, ו' המשכה, הי' אחרונה התפשטות ובענין הספי' י' חכמה, הי' בינה, ו' ז"א, הי' אחרונה מלכות ומהו נתהוו המלאכים וכל הנבראים.

קיצור. יבאר דעי' קול השופר בהברת אות א' הוא בנין ספי' המל' ברי"ה להמשיך חיות חדש ע"י דבור העליון ויקשה שהי' צ"ל הקביעות דרי"ה ביום הראשון לבריאה, יבאר דטעם הקביעות דרי"ה ביום ו' לבריאה דאז בריאת אדה"ר ויסביר דשרש הנשמות ממחשבה ושרש המלאכים והנבראים מדבור שנבראו בשי"ב, ונשי' עלו במחשבה במדרי' היותר עליונה.

י.

אמנם לפי"ז מאחר דשרש הנשמות מבחי' מח' ומחשבתן של ישראל קדמה לכל דבר שעלה במח' להבראות דזהו ישראל עלו במחשבה היינו דבהדברים שעלו במח' להבראות הנה בזה גופא היא מעלת ישראל שעלו במדרי' עליונה יותר, הנה לפי"ז יוקשה מה שבריות והתהוות האדם היא ג"כ ע"י מאמר והוא המאמר דויאמר אלקי' נעשה אדם בצלמנו כדמותנו וגוי, אך הענין הוא דהנה שרש הנשמות הוא מבחי' מח' והמדרי' עליונות שבה והמא' נעשה אדם הוא כמו שהנשמה ירדה למטה היינו דכאשר הנשמה יורדת למטה להיות נשמה דבי"ע כמא' נשמה שנתת בי טהורה היא, דטהורה היא מדרי' האצי' ואח"כ יורדת בהדרגות דאתה בראתה אתה יצרתה ואתה נפתתה בסדר דבי"ע בכדי להתלבש בגוף ונה"ב גשמי' הנה בהכרח שיהי' ע"י בחי' הדבור, אבל מאמר זה דנעשה אדם עם היות שגם בי' איתמר ויאמר שהו"ע הדבור אמנם דבור זה אינו דומה כלל להמאמרות שבהן נבראו המלאכים וכל הנבראים, דדבור זה לא פעל שינוי בהנשמה שתשתנה מעצם מהותה והיינו שגם כמו שירדה למטה בעולמו' בי"ע ונעשית במדרי' יש הנה עם זה הרי היא בבחי' עצם האלקות דאצי', שהאלקי' דאצי' הנה זה עצמו נעשה בבחי' הנשמה דבי"ע, וכן מובן ממ"ש בת"ז תקון ס"ט שמדבר בענין דהע"ס הם בציור אדם יקרא אותם אדם דבריאה אדם דיצי' אדם דעשי' ועלייהו איתמר (קהלת ה') כי גבוה מעל גבוה שומר ואית תלת עילאין עלייהו באורח אצי' ועליהם איתמר וגבוהים עליהם אינון דבריאה אינון לבושים לאינון דאצי' והאי איהו אור לבוש עליון, ואינון עשר מתלבשין בעשר, ואילין דאצי' אמרו לאינון דבריאה דמתלבשין בהון (בראשית א') נעשה אדם בצלמנו כדמותנו כל ספי' יהיב בי' חולקא מלגאו ומלבר, הרי מובן מזה

ש מ ע י ש ר א ל : דברים ה, ד. ראה לקוית דברים יא, ג. שרש מצות התפלה פי"ג ואילך.

נ ע ש ה א ד מ : בראשית א, כו.
נ ש מ ה ש נ ת ת : ברכות השחר. ראה לקוית ר"פ האינון.

דגם כמו שירדה בבריאה יש בה מבחי' ע"ס דאצי' ממש, וזהו נעשה ל' רבים לפי שהאירו ע"ס דאצי' ממש בע"ס דבריאה וע"י הע"ס דברי' נתהוו נשמות בבי"ע, וזהו ויאמר אלקים נעשה אדם וגו' ועם היות דגם מאמר זה בא בדבור אבל אינו מענין הדבור דמאמרות שבהן נבראו המלאכים וכל הנבראים, והגם דהתהוות הנבראים והמלאכים מספי' מל' דברי' היא ג"כ ע"י התלבשות מל' דאצי' במל' דבריאה, אמנם בהתלבשות זו מה שמל' דאצי' מתלבשת במל' דבריאה להוות המלאכים וכל הנבראים הנה מל' דברי' מעלמת ומסתרת לגמרי על האור דמל' דאצי' והתהוות היא ממל' דבריאה לבד לכן לא נא' בהם לשון רבים כמו שנא' בבריאת האדם, דהגם שהתהוות הנבראים בבי"ע הוא ע"י ע"ס דאצילות אבל הע"ס דאצי' ממש לא האירו בע"ס דבי"ע כ"א רק התלבשות בע"ס דבי"ע א"כ הרי התהוותם היא מבחי' הבריאה ולהיות שהתהוותם היא מבחי' הבריאה לבד הנה לכן גם אופן התהוותם הוא שנעשו בבחי' יש ממש לפי שאור האצי' מוסתר ונעלם אבל בבריאת האדם נא' ל' רבים דאילין דאצי' אמרו לאינון דברי' דמתלבשין בהון נעשה אדם, היינו שלצורך בריאת האדם האירו בגילוי הע"ס דאצי' בע"ס דבריאה שלא בבחי' הסתר האור כלל ומשו"ז לא גשחנו מעצם מהותן, והיינו דגם כמו שנתהוו בברי' הם עצם אלקו' דע"ס דאצי' ורק להיות שהתהוות היא ע"י ההתלבשות דע"ס דאצילות בע"ס דבריאה הנה נעשו בבחי' יש עד שאפשר להתלבש בגוף גשמי ואינו משתנה מעצם מהותו.

קיצור. יבאר דהתהוות הנשמות מבחי' העליונה שבמח', יקשה למה גם בריאת האדם הוא ע"י ויאמר אלקי' נעשה אדם ויבאר דמא' זה הוא בשביל התהוות הנשמה בבי"ע ולא פעל שינוי בעצם מהותה באצי' ויחלק דבהתהוות המלאכים והנבראים הנה מל' דברי' מסתרת על מל' דאצי' המלובשת בה, ובבריאת האדם הע"ס דאצי' ממש האירו בע"ס דבי"ע, וזהו נעשה לשון רבים. **ובזה** יובן מ"ש אתה הבדלת אנוש מראש, דהנשמה הנה להיותה עצם האלקו' דאצי' אשר גם בירידתה למטה להתלבש בגוף גשמי הנה אינה משתנית מעצם מהותה כמו שהיא באצי', ועם היות דהנשמה היא באה בבחי' הבדלה דזהו מ"ש בנים אתם לה"א כמשל הבן שהוא מעצמות מוח האב בכ"ז הוא מהות לעצמו הנה ההבדלה הוא מהעצמות מה שהעצמות כבי' הבדיל את הנשמה מהעצמות, וזהו אתה הבדלת דהבדלה זו נמשכת מבחי' ומדרי' אתה ולהיות דאתה הבדלת לכן הנה גם בבחי' ומדרי' היותר תחתונה הלזו דמדרי' אנוש הנה ותכירהו לעמוד לפניך יש בה ההכרה באלקות וגם הפחות שבישראל מצד כחות הגלויים דמוחין ומדות הנה גם בו ישנה ההכרה בעצמו' א"ס מצד הנשמה שבכל עוצם ירידתה הרי לא נשתנית מעצם מהותה שהיא אלקות ואצי' ממש ולכן הנה כל א' מישראל אפי' הפשוט ביותר הנה ע"י הקבלת עומ"ש דר"ה והצעקה בתקיעת שופר אבא אבא הצילני אבא אבא רחמני מעורר את הרצון הפשוט בעצמו' א"ס ב"ה להיות הרצון והעונג במלוכה שלמטה, דזהו בנין ספי' המלכות שנעשה ע"י העבודה בקב"ע ובתקיעת שופר להמשיך המשכה חדשה בשפע רב בבני חיי ומזונא.

בס"ד, י"ג תשרי, תש"ד

(חגיגה י"ב, א.) אמר רב זוטרא בר טוביה אמר רב בעשרה דברים נברא העולם בחכמה ובתבונה ובדעת בכח ובגבורה ובגערה בצדק ובמשפט ובחסד וברחמים, בחכמה ובתבונה דכתיב (משלי י"ג) הוי' בחכמה יסד ארץ כיון שמים בתבונה, ובדעת דכתיב (שם) בדעתו תהומות נבקעו, בכח ובגבורה דכתיב (תהלים ס"ה) מכין הרים בכחו נאזר בגבורה, בגערה דכתיב (איוב כ"ו) עמודי שמים ירופפו ויתמהו מגערתו, בצדק ובמשפט דכתיב (תהלים פ"ט) צדק ומשפט מכון כסאך, בחסד וברחמים דכתיב (שם כ"ב) זכור רחמיך וחסדיך כי מעולם המה, והנה עשרה דברים אלו הם ע"ס שבספ"י המל', דספ"י המל' חלוקה מכל הספ"י שנאצלה בסוד שרש רק נקודה אחת בלבד והט"ס שבה הן בסוד תוספות מה שמקבלת מהספ"י שלמעלה, ועשרה דברים אלו הן העשרה מאמרות שהם בחי' דבור העליון מקור העולמות והנבראים, וכתיב מלכותך מלכות כל עולמים, דכל עולמים הנה התהוותם מספ"י המל', ומל' דאצי' היא מקור העולמות והנבראים דבי"ע ומקור הראשון לסדר ההשתל' דבי"ע הוא מבחי' הכלים דז"א דאצי', כמבואר בכתבי האר"י ז"ל דלמ"ד כלים דז"א דאצי' נעשים גר"ן לבי"ע. י' כלים הפנימי' בבריאה, ויו"ד כלים התיכונים ביצי' ויו"ד כלים החיצונים בעשי', והנה בשי"ב הי' האור בדרך ירידה והמשכה מלמעלה למטה דזהו"ע הבריאה שהו"ע ההתגלות מה שעליון במעלה ובמדרי' ירד להוות את מה שלמטה ממנו במעלה ומדרי', ואופן ההתהוות הוא בדרך בריאה יש מאין שהוא העלם הבורא מהנברא, אבל עם זה הנה התהוותו הוא מהעליון במעלה ומדרי', וכמו בריאת הארץ שהיא ממדרי' גבוהה ביותר וכדאי' בפדר"א הארץ מהיכן נבראת משלג שתחת כסא הכבוד וארז"ל כד קרא תרנגולא מברך הנותן לשכוי בינה, הרי דטבע זו שהטביע הקב"ה בתרנגולא הוא המורה על מדרי' שרשו בעולם הבריאה ושרש שרשו בעולם האצי', וארז"ל האורה מהיכן נבראת מלמד שנתעטף הקב"ה בטלית לבנה והבהיק זיו הדרו, דכ"ז הוא בדרך ירידה והמשכה מלעילא לתתא, ועם זה הרי הנברא התחתון יש לו איזה דמיון ודוגמא להמדריגה העליונה שמהווה אותו, וכמו שאנו רואים בהרקיע שהוא עגול ומקיף את הארץ שהוא כדמיון המדות שהם מקיפים את הדבור, דבאמת הרי אין לגשמי' הרקיע ערך ודמיון למדות העליונות והי' צ"ל ריבוי רבבות מדרי' השתל' מהמדות העליונות שיתהווה הרקיע הגשמי ואחר כ"ז הנה התהוותו הוא רק בדרך בריאה יש מאין כי התהוות הגשמי מן הרוחני' אין לך בריאה יש מאין גדול מזה, ועם זה הנה הנברא התחתון בערך ודמיון לשרשו הרוחני, אמנם כללות ענין הבריאה היא בדרך ירידה, ובר"ה שהכל חוזר לקדמותו היינו שהאור הוא בבחי' עלי' והסתלקות למע' לכן הנה כל עיקר ענין העבודה הוא בהמשכת האור למטה, ולהיות דהתהוות והמשכת החיות בעולמות ובנבראים הוא ע"י ספ"י המל'

ד ס פ י' ה מ ל' ח ל ו ק ה : ע"ח שער מיעוט הירח פ"א.כ. לקו"ת צו יא, ב.
 ב כ ת ב י ה א ר י ז " ל : ראה ע"ח שער השמות.
 ב פ ד ר " א . א . ו א ר ז " ל : פ"ג. ברכות ס, ב (בשינוי לשון).
 ו א ר ז " ל ה א ו ר ה : מדרש תהלים קד, ב. וראה ב"ר פ"ג, ד.

בכלל וע"י העשרה דברים שבבחי' המל' בפרט הנה זאת היא העבודה בר"ה לבנות את ספי' המל' בהע"ס שבה וכמו שבתחילת הבריאה שהוא ירידת והמשכת האור מעילא לתתא הי' ע"י ספי' המל' הנה כמו"כ גם עכשו ע"י בנין ספי' המל' מעוררים את התענוג והרצון במלוכה שלמטה.

קיצור. יבאר דהעשרה דברים חכמה תבונה ודעת כח וגבורה וגערה צדק ומשפט חסד ורחמים שבהם נברא העולם הם העשרה מאמרות שבספי' המל' דבור העליון מקור המהווה ומחי' את העולמות ונבראים ומקור ההתהוות מכלים דו"א ואופן ההתהוות בדרך ירידה והמשכה ובריאה יש מאין.

ולהבין כ"ז ילקח"ת משנת"ל דבכדי להמשיך חיות חדש בעולמות ונבראים צ"ל בנין המל' והוא להמשיך תענוג ורצון במלוכה שלמטה, והמשכה זו היא מפנימי' ועצמי' א"ס והוא ע"י נש"י שהם הם מה שעלו במחשבה במדרי' העליונה דמח' למע' משרש המלאכים וכל הנבראים הנה ע"י העבודה דקב"ע דר"ה והצעקה דתקיעת שופר קול פשוט בהברת אות א' ממשיך המשכה חדשה בדבור העליון היינו התענוג והרצון במלוכה.

יא.

אמנם צ"ל היאך הוא אפשר להמשיך המשכה מפנימי' ועצמי' א"ס ב"ה דאיך יעלה ויגיע לשם האתעדל"ת והיינו דעם היות גדולה רוממות מעלת הנשמות עם כל זה איך אפשר שהאדם ע"י עבודתו גם במסירה ונתינה בכל עצמותו יוכל לעורר בחי' התענוג ורצון שבעצמות א"ס ב"ה דאין אתעדל"ת מגיע שמה וא"כ איך היא המשכה בר"ה ע"י העבודה דקב"ע ותק"ש, וביאור הענין דהנה אי' בוח"א דק"ט ע"ב ע"פ (איוב ל"ז. י"ב) והוא מסבות מתהפך בתחבולותיו לפעלם, הקב"ה מסבב סיבובין (מגלגל גלגולים) ואייתי עובדין בעלמא לאתקיימא, ולבתר דחשיבו בני נשא דיתקיימון אינון עובדין, קוב"ה מהפך לון לאינון עובדין מכמה דהוי בקדמיתא כו' כהאי אומנא דעביד מאנין דחרסא בעוד ההוא טיקלא אסתחרית קמי', חשיב למעבד כגוונא דא עביד, חשיב למיעבד כגוונא אחרא עביד, מהפך מאנא דא למאנא דא בגין דההוא טיקלא אסתחרית קמי', פי' שהקב"ה מסבב כמה סבות בדרך גלגול באופנים מאופנים שונים ומשונים להביא דברים בעולם דהוא ית' הוא עילת העילות וסבת הסבות שהם שני אופני שפע הנמשכים מאתו ית' בעולם, דהשפע הבאה בדרך עילת העילות הוא אור פנימי המשתלשל מהקו בהסדר דעילה ועלול מראשית הקו עד סוף כל דרגין, והשפע הבאה בדרך סבת הסבות הוא אור הסובב הכל ומקיף לכל העולמות וע"י אור הסובב ומקיף הוא סבת כל הסבות לנאצלים ונבראים, אמנם עיקר הכוונה היא אשר המשכת החיות בכל הבריאה הגם שהוא בשתי האופנים דעילת העילות שהוא שפע אור הממכ"ע וסבת הסבות שהוא שפע אור הסובב, אבל עיקר כוונה העליונה דשתי המשכות אלו יהי' ע"י עבודת הנבראים דוקא, ולכן הנה כאשר הקב"ה רואה דבני נשא חשיבו דיתקיימו אינון עובדין מצד שפע שלמעלה מעצמו בדרך עילת העילות בשפע אור הממלא ובדרך סבת הסבות בשפע אור הסובב, הנה הקב"ה מהפך לון לאינון עובדין מכמה דהוה בקדמיתא בתחלת הבריאה מצד כי חפץ חסד הוא, אבל לאחר שנתהווה העולם הנה באתערותא דלתתא תליא מילתא.

וזהו לפעלם. לפי עבודת ופעולת הנבראים ואמר והוא מסבות מתהפך כו' דלא מיבעי דעילת העילות שהוא אור הממכ"ע תלוי בעבודת הנבראים אלא אף סבת הסבות שהוא אור הסוכ"ע ג"כ תלוי בעבודת הנבראים, ומבאר דהשינוי בא ע"י ספי' המל' דאצי' שהוא הטיקלא דאסתחרית קמי', שהיא מקור המהווה ומחיי' עולמו' ביי"ע וקוב"ה הוא אוא"ס המלוּבש בז"א שהוא מקור הראשון לסדר ההשתל', ויש לבאר דטיקלא שהוא ספי' המל' היא בחי' עילת העילות אור הממכ"ע וקוב"ה שהוא ז"א דאצי' הוא בחי' סבת הסבות שהוא אור הסוכ"ע להיות דו"א דאצי' הוא בכלל עולמות הא"ס, וכללות הענין הוא שבא לבאר דהוא ית הוא מקור הטוב והוא המטיב לכל ואין רע יורד מלמע' ח"ו כי לא יגורך רע כתיב והוא רק לפעלם היינו לפי מעשי בני"א אם טובים או רעים, הנה כך הם ממשיכים באתעדל'ת שלהם אם מעשיהם לא טובים ה"ה מעוררים וממשיכים עליהם דינין וגבו' מלמע' עד שבריבוי ההשתל' נעשה רע גמור למטה, ואם מעשיהם טובים הנה באתעדל'ת מעוררים וממשיכים עליהם שפע רב מאינן ברכאן דלעילא.

קיצור. יקשה איך אפשר לעורר התענוג והרצון בעצמות א"ס שיתענג וירצה כבי' במלוכה שלמטה דהלא אין אתעדל'ת מגיע לשם, ויבאר דעילת העילות ממכ"ע מל' וסבת הסבות סוכ"ע ז"א, טיקלא מל' דאצי' וקב"ה ז"א דכ"ז הוא רק לפעלם דבני נשא כי הכוונה העליונה שההמשכות יהיו ע"פ עבודת הנבראים.

יב.

וביאור הענין דהנה ארו"ל (מד"ר איכה פ"ג ל"א) מפי עליון לא תצא הרעות והטוב א"ר אלעזר משעה שאמר הקב"ה (דברים ל') ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב ואת הרע לא יצאת טובה לעושה רעה ורעה לעושה טובה, אלא טובה לעושה טובה ורעה לעושה רעה כמד"א (ש"ב ג') ישלם ה' לעושה הרעה כרעתו ופי' המ"כ שהכל נמשך לפי פעולת המקבל אם טוב טוב וכן ח"ו להיפך וכמארו"ל (מד"ר דברים פ"ד ג) אלא מאלי' הרעה באה על עושה הרעה והטובה באה על עושה הטובה, ובספר עמק המלך שער רישא דז"א פנ"ב פי' ענין מפי עליון לא תצא הרעות דקאי על אריך אנפין והוא כדאי' בזח"ג דקל"ז ע"ב תאנא לא דיין' לרשעים כו' אלא דמהפכי מדת רחמים למדת הדין והאיך מהפכי והא כתיב (מלאכי ג) אני הוי' לא שניתי אלא בכל זמנא דעתיק דעתיקי רישא חיוורא אתגליא רעוא דרעוין רחמין רברבן אשתכחו ככולא ובשעתא דלא אתגליא כל דינין דזעיר אנפין זמינין וככיכול רחמי עביד דינין כו' מאן גרים להאי דינא מרעוא דרעוין דלא אתגלי ובגין כך מהפכין חייבא רחמי לדינא, ועוד פי' בעה"מ שם מפי עליון לא תצא דקאי על ז"א שנקי' עליון באצי' אלא שזה בא ע"י מעשה התחתונים לפי אופן פעולותיהם, וע"ז ארו"ל במדה שאדם מודד בה מודדין לה, והיינו דכללות ענין והוא מסבות מתהפך בתחבולותיו לפעלם הוא בא לפרש עד היכן מגיע עיקר ושרש האתעדל'ת בעבודת הנבראים שלמטה ואמר שהאתערותא דלתתא דמעשה התחתונים מגיע

ל ה י ו ת ד ו " א : ראה תורה אור ס"פ תרומה.
ל א י ג ו ר ך : תהלים ה, ת.
ב מ ד ה ש א ד ס : סוטה פ"א מ"ו.

רק עד בחי' מלי' דאצי' מקור הנבראים ולא יותר הגבה למעלה, וטעם הדבר הוא להיות דמלי' דאצי' היא מקור הנבראים שנפעלו ממדת מלכותו ית' לכן הנה גם ההעלאה שלהם באתעדל'ת מגיע עד בחי' זו להיות מתהפך לפי פועל בני האדם משא"כ למע' מספי' המל' אינו מגיע האתערותא דלתתא א"כ יקשה איך ע"י העבודה דקבעומ"ש ותק"ש בר"ה אפשר להמשיך בחי' התענוג והרצון דעצמוי א"ס ב"ה בספי' המלי' להיות המשכת חיות חדש והיינו דבשלמא דע"י עבודה שלמטה בקבע"ו דר"ה שהוא בהזות כל עצמותו ובהצעקה דתק"ש בונים ספי' המלי' ניחא להיות דאתעדל'ת דעבודת הנבראים מגיע בספי' המלי' אבל איך אפשר להמשיך בחי' תענוג ורצון מעצמות א"ס במדת המלי' מאחר דאין אתעדל'ת דעבודת הנבראים מגיע בלמעלה מספי' המלי' אך הענין הוא דהנה אי' בזח"ב דקפ"ד ע"א וכד מתערי ישראל לתתא בשופר ההוא קלא דנפיק משופר בטש באוירא ובקע רקיעין כ"ו ובאתעדל'ת איתער הכי נמי לעילא, ואיתימא היך יכול קלא דלתתא או אתעדל'ת לאתערא הכי נמי ת"ח עלמא תתאה קיימא לקבלא תדיר והוא אקרי אבן טבא, ועלמא עילאה לא יהיב לי' אלא כגוונא דאיהי קיימא, אי איהו קיימא בנהירו דאנפין מתתא כדין הכי נהרין לי' מלעילא, ואי איהו קיימא בעציובו יהיבין לי' דינא לקבלי', והכוונה דכשישראל מתעוררים בשעת תק"ש הנה קול השופר היוצא מהתעוררות העצומה הלזו הוא מכה בכח גדול בהאָויר ובוקע רקיעים ושובר את הכיסוי שעל ספי' המלי' שהו"ע בכסה הגם דהכיסוי דחפאי על סיהרא הוא טינרא תקיפא (סלע חזק) בכל זה הנה קול השופר שובר את הכיסוי שהוא דין קשה ר"ל ומעורר הרחמים שלמעלה כמארז"ל (מד"ך ויקרא פכ"ט ג') בשעה שהקב"ה יושב ועולה על כסא דין בדין הוא עולה מה טעם עלה אלקים בתרועה, ובשעה שישראל נוטלין את שופרותיהן ותוקעין לפני הקב"ה הוא עומד מכסא הדין ויושב בכסא רחמים דכתיב ה' בקול שופר ומתמלא עליהם רחמים ומרחם עליהם והופך עליהם מדת הדין לרחמים.

קיצור. יבאר דמפי עליון א"א או ז"א דאצי' שנקרא עליון באצי' לא תצא הרעות והטוב, אלא מאל"י הרעה לעושה רעה והטובה לעושה טובה ורשעים מהפכים מדה"ר למדה"ה, יבאר דבאתעדל'ת מגיע במלי' ומקשה איך ע"י קב"ע ותק"ש ממשיכי' התענוג והרצון מהעצמו' בספי' המלי' ויקדים מאה"ז דקול השופר הבוקע שובר הדין ומעורר רחמים.

יג.

וזהו כללות ענין תק"ש דע"י קול השופר דלתתא מעוררים שופרא עילאה וממשיכים האור מספי' הבינה, וע"ז מקשה בזהר וכי איך יכול אתערותא דלתתא להגיע עד הבינה וכבר ידענו שהאתעדל'ת דעבודת הנבראים מגיע רק בספי' המלי' אך הענין הוא דעם היות אשר אמת הדבר שהאתעדל'ת דעבודת הנבראים מגיע רק עד ספי' המלי' אבל עם זה הנה לפי אופן העבודה דאתעדל'ת משתנה אופן השפע והאור הנמשך בספי' המלי' לא רק אם מחסד או מגבורה אלא גם אם מו"א ובינה או מאריך, דתחלת הכל הוא האתעדל'ת המגיע במלי' שהוא לפי עבודת הנבראים דאם ח"ו מריעים מעשיהם גורמים הסתלקות אור החסד במלי' וסבת סילוק זה נמשך מחמת מדת המלי' שהיא הטיקלא דאסתחרת קמי', דבנ"א מסבבים אותה לקבל ח"ו מגבו' ולא מחסד, וכן אם מטיבים מעשיהם

גורמים שבספיו המלי' יומשך מבחי' החסד, וזהו עושים רצונו של מקום, דמקום הוא מדת מל' וכשעושים רצונו של מקום היינו שממשיכים בה תוס' כח ואור מרצון העליון וכדאי' בוח"ג דצ"ה ע"א פתח לי פתחא כחדודא דמחטא ואני אפתח לך תרעין עילאין והרמ"ז ביאר הענין באריכות והיוצא מדבריו דפתחי לי כחדודא דמחטא הוא בהאתעדל"ת שמגיע עד בחי' יסוד דנוק' והוא לתקן בחי' זו שתהי' מוכנת לקבל האור מלמע' ואזי ממילא נמשך בה האור מלמעלה מעלה, וזהו אני אפתח לך תרעין עילאין, נמצא אע"פ שאין האתעדל"ת דעבודת הנבראים מגיע כלל לבחי' ומדרי' ואני אפתח לך עכ"ז הנה תליא בהפתחי לי היינו בהעבודה דקב"ע ותק"ש, משא"כ אם ח"ו אין אתעדל"ת לתקן ולעורר מדת מלכותו ית' ע"י פריקת עול הנה ממילא לא נמשך האור מלמעלה, וזהו שאי' בוח"ג דקל"ז ע"ב והיאך מהפכי מרחמים לדין והא כתיב אני הוי' לא שניתי אלא מאן גרים להאי דינא רעוא דרעוין שלא אתגליא, והסבה שלא נתגלה הנה אין זה לפי שהאתעדל"ת אינה מגעת לשם כלל אלא לפי שאין כלי לקבל אור וגילוי זה, וזהו שאמר בוח"ב דקפ"ד ע"ב ובאתעדל"ת אתער הכי נמי לעילא ומקשה ואיך יכול אתעדל"ת להגיע עד הבינה, ובר"ח שער הענוה פ"א כתב טוב עין הוא יבורך ויתכנה כינוי זה לג' ראשונות מפני שהשפעתם ברחמים ובתרגות שהרי נודע דאימא נק' אוצר מתנת חנם הרי אינו בערך כלל אשר עבודת הנבראים באתעדל"ת תגיע לשם, ותיריך עלמא תתאה קיימא לקבלא תדיר דספיו המלי' הנק' עלמא תתאה מקבלת מעלמא עילאה ספיו בינה הנק' עלמא דאתכסיא שבה התגלות עתיק הנה המשכה זו הנמשכת מבינה שהיא קדש הקדשים הוא נמשך לפי תקון מדת המלי' באשר הוא שם דאם קיימא בנהירו דאנפין כן נמשך לה מלמע' ג"כ הארת פנים עליונים דיאר הוי' פניו אליך ופי' בוח"ג דט"ו ע"ב שהוא התגלות פנים דעתיקא בפנים דזו"ג, דכ"ו הוא ע"י התקון דמל' דתקון זה תלוי במעשה התחוננים דוקא, נמצא מובן דעם היות דלמע' מהמלי' דאצי' אין האתעדל"ת דעבודת הנבראים מגיע לשם עכ"ז הנה זוהי הסבה אל פתיחת תרעין עילאין דג' ראשונות כח"ב דאצי' והיינו דכפי מהות תקון המלי' כן נמשך בה האור מלמע', מעלה, אמנם עוד יתרון מעלה בהתק"ש שבא אחר עבודת הקבלת עומ"ש דר"ה והוא דאו יכול לתקן להפך מאנא דא למאנא דא דזהו"ע הוידוי בלחש בשעת תק"ש דהיינו דזה מה שקשה לו במאד לשנות טבעו בכמה ענינים הנה ע"י הצעקה פנימי' אבא אבא הצילני הנה מודה ועוזב ירוחם שמשנה את טבעו ממהות למהות ממש ונעשה כולו טוב.

קיצור. יבאר ההגם דאתעדל"ת דעבודת הנבראים מגיע רק בספיו המלי' בכ"ו הנה ע"י תקון המלי' שעושים אותה כלי לקבלה ממשיכים בה אורות עליונים מלמע' מעלה ופתחי לי כחודה של מחט בתקון המלי' ואני אפתח לכם תרעין עילאין היינו כח"ב דאצי' ויאר הוי' פניו אליך פנים דעתיקא בפנים דזו"ג וענין הוידוי בלחש להשתנות בעצם מהותו.

וזהו בעשרה דברים נברא העולם שהם העש"מ דדבור העליון דספיו המלי' שהוא מקור המהווה ומחי' בי"ע דכל ענין הבריאה הוא ירידת והמשכת האור מעליון לתחתון, ובר"ה שהוא עליית וסילוק האור הנה העבודה היא

להמשיך האור מעיקרו והוא ע"י העבודה דקבע"ו ותק"ש, ועם היות דאין האתעדל"ת דעבודת הנבראים מגעת רק עד ספי' המל' בלבד אמנם ע"י תקון ספי' המל' שהוא עלמא תתאה הנה עי"ז נעשית כלי לקבל מקדה"ק כח"ב דאצ"י ויאר הוי' פניו אליך בהמשכה חדשה מפנים דעתיקא קדישא בפנים דזו"ן בשפע רב בבני חיי ומוזנא.

בס"ד, ליל ב' דסוכות, תש"ד

בסכות תשבו שבעת ימים כל האזרח בישראל ישבו בסכות, וצ"ל מהו כפל הענין דישיבה בסוכה, דתחלה אומר צווי כללי לישוב בסוכה וזמן הישיבה בסוכה הוא שבעת ימים וחזור וכופל להזהיר בצווי פרטי להאזרח אשר כל האזרח בישראל ישבו בסוכה ומאי בא לחלק בין האזרח לכל ישראל דהלא בצווי הכללי דבסכות תשבו הנה כל ישראל בכלל, ומוזה שמוסיף לצוות בצווי פרטי ביחוד להאזרח מובן שאינו נכלל בצווי הכללי, וצ"ל מפני מה אינו נכלל בצווי הכללי דאל"כ הול"ל בסכות תשבו והאזרח שבעת ימים דאז הי' ברור דאזרח מצווה בצווי פרטי על הישיבה בסוכה, והיינו מרויחים בזה לידע דהגם שהאזרח מצווה על הישיבה בסוכה בצווי פרטי בכל זה הנה בזמן ישיבתו בסוכה הוא בשוה לכל ישראל וכשאומר כל האזרח ישבו בסכות בצווי פרטי ומיוחד לאזרח הנה בלתי ברור לנו משך זמן ישיבתו אם הוא כמו כל ישראל או שיש להאזרח משך זמן מיוחד מכמו משך זמן שבעת הימים הקבועים בצווי הכללי דמצות סוכה, ועוד צ"ל אומרו כל האזרח בישראל מהו בישראל, דהלא כל ענין התורה והמצוות הם לישראל והי' מספיק שיאמר כל האזרח ישבו בסכות ומה בא להשמיענו בזה שאומר כל האזרח בישראל, ובכללות הענין צ"ל הלא ענין סוכה וענין ישיבה הם כמו ב' הפכים, דענין הסוכה הוא ענין המקיף וענין הישיבה הוא ענין פנימי, וצ"ל מהו תוכן מצוה זו דישיבה בסוכה דענינה כפול ההתיישבות בהמקיף ולהמשיך את המקיף בהתיישבות פנימית, והנה כללות מצות סוכה היא לא רק מאותן המצוות שהן משפטים ועדות, דכללות המצות נחלקות לשלשה סוגים כוללים, עדות חקים ומשפטים, דעדות הן המצוות שהן עדות להנהגתו של הקב"ה עם ישראל, ומשפטים הן המצוות שיש עליהן טעם, ולולא שנצטוונו עליהן הנה מהראוי לעשותם או למנוע מלעשותם מפני חיוב שכלי אשר האדם באשר הוא אדם צריך להתנהג כן, ואם אינו מתנהג כראוי להאדם להתנהג אינו שהוא מגונה בלבד אלא שאינו בכלל מהות אדם, וכמו כבוד או"א גניבה ורציחה אין זה שהמכבד או"א הוא משובח להיותו עושה דבר נאה והגונב או רוצח הוא מגונה להיותו עושה דבר מגונה אלא זה שמכבד או"א הוא במעלת מהות אדם והבלתי מכבדם אינו מהות אדם, והגונב והרוצח אינו אדם, ומצות סוכה הנה לא לבד שהיא ממצות העדות והמשפטים מטעם כי בסכות הושבתי את בני' בהוציא אותם מארץ מצרים וגו' אלא שהיא מצות ידיעה כמ"ש למען ידעו דורותיכם שהיא

ב ס ו כ ו ת ת ש ב ו : ויקרא כג, מב. ראה ד"ה בסכות היתש"ג.
ל מ ע ו י ד ע ו : ויקרא כג, מג. וראה ב"ח בטווא"ח סתרכ"ה. שו"ע רבנו שם.

הידיעה והדעת ולכן הנה שיעור גובה הסוכה הוא עד עשרים אמה דעד עשרים אמה אדם יודע שהוא יושב בסוכה דענין הסוכה אינו רק הישיבה בסוכה בלבד אלא שצ"ל הידיעה שיושב בסוכה, וצ"ל מהו"ע ידיעה זו בעבודה בנפש האדם, וכ"ק אאמור"ר הרה"ק בשם הבעש"ט נ"ע פי' דכל האורח בישראל ישבו בסוכות שהוא הבטחה, דכאשר בסוכות תשבו שבעת ימים אז הנה הקב"ה מבטיח בתורתו אשר כל האורח בישראל שהוא מהמדרי' מקיפים שבנשמה הנעלי' ביותר ממדרי' הפנימי' בכ"ז ישבו בסוכות בהתיישובות פנימית, וביאר דהנה ארו"ל (מד"ר בראשית פי"ד, י"א) חמשה שמות נקראו לה נפש רוח נשמה חי' יחידה דשלש בחי' נר"ן הן פנימי' וחי' יחידה הן מקיפי' דחי' היא מקיף הקרוב ויחידה מקיף הרחוק שמקבל מבחי' יחיד פי' התקשרות החלק בהעצם, הנה כאשר בסוכות תשבו שבעת ימים בהעבודה דנר"ן אז הנה מלמע' יתנו לו גילוי מקיפי' דנשמה, וזהו ההבטחה דכל האורח בישראל ישבו בסוכות.

קיצור. יבאר דבסוכות תשבו הוא צווי לכל ישראל ומקשה א) למה מחלק את סוג האורח בצווי פרטי, ב) מסתפק אם האורח וכל ישראל שוים במשך זמן הישיבה בסוכה, ג) מקשה דסוכה מקיף ישיבה פנימי איך יתקיימו שניהם יבאר דסוכה מצוה דמשפטים ועדות זהצווי הוא גם על הידיעה שיושב בסוכה הבעש"ט מפרש כל האורח בישראל ישבו בסוכות הבטחה.

ולהבין כ"ז ילהק"ת משנ"ל דהגם דאתעדל"ת דעבודת הנבראים מגיע רק עד ספי' המל' דאצי' שהיא מקור הנבראים ועולמו' ב"ע והיא הטיקלא דאסתרת קמי' לפעלם היינו לפי פעולת הנבראים בכל זה הנה ע"י העבודה דר"ה בקב"ע ובתק"ש ממשכים המשכה חדשה ותענוג ורצון העצמות ב"ה בספי' המל' והוא ע"י תקון ספי' המל' ובנינה שנעשית כלי לקבלה להיות יאר ה' פניו אליך שהוא התגלות פנים העליונים דעתיקא בפנים דו"ן וקול השופר מעורר את הרחמים של מעלה וכאשר תשובתו היא מעומקא דליבא על הענינים שאינו יכול לתקנם בעצמו, כמו שאנו רואים במוחש במי שעוסק עם עצמו לתקן עניניו לשרש אחר מדותיו ורגילותיו הלא טובות בין שהיו במעשה בין בדבור ובמחשבה הנה הוא מעמיד על עצמו לעקור אותם ולהקנות לעצמו ענינים טובים תמורתם, ואף שעולה לו ביגיעה עצומה ובעמל רב בכ"ז יכול להעמיד על עצמו לעקור גם את שרשי המדות או הרגילות הלא טובות עד כי לא יזכרו ולא יפקדו ולא יעלו על לבו כלל אף בזכרון היינו דלא מיבעי שאינו שייך לומר שיש חששא דחששא שיהי' חוזר וניעור אלא שלא יארע שיזכור עליהם כלל משני טעמים הא' מפני שבעבודתו התמה עקר אותם משרשם מבלי הניח אף מקצת דמקצת משרש פורה רש ו לענה כידוע בענין הניקור בעבודה רוחנית שהוא הסרת גידי החלב המטריפים את הבשר דענינו אויס רייסן דעם געשמאק וואס עס איז פאראן אין גשמיות און דאן ווערט דער גשמי ווי ע"פ תורה אז ער קען זיין און ווערט א כלי צו אלקות, ומאחר שעקרם לגמרי משרשם הרי אינו שייך שיהי' חוזר וניעור כי אין זכר ושרש לראשונות, והב' כי המדות והרגילות הטובות שהקנה לעצמו תמורת המדות והרגילות הרעות הן הממלאות את המקום מבלי השאיר שום מקום להיות חוזר וניעור, אמנם לפעמים יש מה שדבר קטן אינו יכול להעמיד

על עצמו לתקנו ועל הרוב הוא מצד עביות וגסות טבעי א געבאָרענע גראַבקיט, הנה בעת הווידי בלחש כאשר הוא מעומק ופנימי נפשו באמת לאמיתו הנה משתנה בעצם מהותו, ולהיות דישראל עלו במח' דגם כמו שירדו הנשמות בבי"ע הם מהות האלקות דאצי' והוא רק מה שהע"ס דאצי' התלבשו בע"ס דבריאה אבל ההתהוות היא מהע"ס דאצי' ממש שהאירו בע"ס דבריאה דוהו ההפרש בין התהוות המלאכים וכל הנבראים דגם הם התהוותם הוא ע"י התלבשות ע"ס דאצי' בע"ס דבריאה אבל ההתהוות הוא מע"ס דבריאה בלבד משא"כ הנשמות הנה ההתהוות היא מע"ס דאצי' ממש רק שבא בהתלבשות בע"ס דבריאה בכדי שיתלבש בגוף, והיינו דלצורך ההתלבשות בגוף גשמי הנה הע"ס דאצי' מתלבשות בע"ס דבריאה אבל הנשמה עצמה הנה זה מה שהאלקוי דאצי' עצמו נעשה נשמה דבי"ע לכן הנה ע"י העבודה דר"ה בקב"ע ותק"ש הנה לבד זאת שעייז בונים את ספי' המלי' שהו"ע התקון בהטיקלא דאסתחרת קמי' לעשותה כלי לקבלת פנים העליונים דעתיקא קדישא ע"י קדה"ק בינה דאצי' הנה לבד זאת הנה מצד הנשמה שהיא עצמו' האלקוי דאצי' ואינה אלא מה שבא בהתלבשות בע"ס דבריאה ממשיכים תענוג ורצון העצמו' ב"ה כבי' במלוכה שלמטה להחיות העולמות והנבראים.

קיצור. יבאר דבאתעדל"ת המגיע בספי' המלי' מתקן אותה לעשותה כלי לקבלת הפנים דעתיקא המתגלה בבינה, הווידי בלחש פועל שינוי המהות ממש יסביר דגם אלו שמשנים מדותיהם ורגילותיהם מרע לטוב לפעמים לא יוכלו להעמיד על עצמם בדבר קטן מצד עביות טבעי, ויבאר דמצד מעלת הנשמה מעוררים וממשיכים כבי' תענוג ורצון העצמו' במלוכה שלמטה.

יד.

והנה עם היות שהנשמות הן עצמו' אלקוי דאצי' ואין זה רק מה שעצמו' האלקוי דאצי' נתלבש בע"ס דבריאה אלא עם זה הנה אילין דאצי' אמרו לאילין דבריאה נעשה אדם, דע"ס דאצי' ממש האירו בע"ס דבריאה, ובאמת הנה כל ענין ההתלבשו' הוא רק לצורך ירידת הנשמה בגוף גשמי היינו דאו הנה הנשמה היא בהתיישבות בהגוף דלולא ההתלבשות בע"ס דברי' היתה או ירידת הנשמה בגוף רק בדרך השראה שהו"ע המקיף ורק ע"י התלבשו' דע"ס דאצי' בע"ס דברי' הנה נעשה אפשרית ההתיישבות של הנשמה שהיא עצם אלקוי דאצילות בגוף גשמי, ומאחר שהתלבשות זו הרי הכוונה היא בשביל ההתיישבות של הנשמה בגוף הנה לכאוי הרי התלבשו' זו היא אינה התלבשו' של העלם, ודבר זה אנו יכולים ללמוד מענין שמש ומגן ה' אלקי' דכשם שהמגן דשמש הוא בשביל זה שיוכלו לקבל אור השמש ופעולתו הנה כן הוא בזה מה ששם אלקי' מסתיר על שם הוי' הוא בכדי שיוכלו לקבלו דנקודת הענין היא דהצמצום וההעלם שהוא בשביל הגילוי אינו צמצום והעלם אי"כ הנה התלבשות זו מה שעצמו' אלקוי דאצי' מתלבש בע"ס דברי' להוות נשמות דבי"ע אינו ענין התלבשות המעלים, אבל באמת הרי כל סוג ואופן התלבשות הרי הלבוש מעלים ומסתיר על המלוכש בו דכן הוא גם בלבוש שהוא דרך מעביר בלבד כמ"ש רבינו נ"ע באגה"ק בד"ה להבין מ"ש בפע"ח דבהלכות הרי הארת החכמה מאירה בהן בגילוי ולבוש העשי' הוא דרך מעבר לבד כמו ביו"ט שחסד דאצי' המלוכש

לגמרי בחסד דברי' מחי' עוה"ז הגשמי ע"י מעבר חסד דיצי' ועשי' הנק' ג"כ התלבשות שאל"כ לא הי' פועל בגשמי' עוה"ז הרי דגם מעבר לבד הוא לבוש המעלים וכש"כ בהתלבשות שהלבוש הוא מעלים על המלוכש בו ובפרט דכל ענין ההתלבשות הוא שיהי' בבחי' יש ומציאות א"כ הרי הנשמות עם היותן עצמו' אלקוי דאצי' אבל מאחר שהעצמות דאלקוי דאצי' בא בהתלבשות בע"ס דברי' דעי"ז נעשה הנשמה דבי"ע בבחי' יש ומציאות הרי נעשית בבחי' שינוי המהות ממש לגבי היותה באצי' א"כ איך אפשר דנשמות שהן בבחי' יש ומציאות יהי' ביכולתן לעורר ולהמשיך התענוג והרצון דעצמו' א"ס ב"ה במדת המלוכה שלמטה להמשיך המשכה חדשה בספי' המלי' להוות ולהחיות העולמו' והנבראים דבי"ע והיינו דבשלמא הנשמו' שהן עצמו' האלקוי דאצי' הנה אף גם שהם כבר בבחי' נשמו' שהוא מציאות אבל הוא מציאות דאצי' ניהא מה שיש בכחם לעורר התענוג והרצון בעצמותו ית' שיתענג וירצה במלוכה שלמטה אבל כאשר ע"י ההתלבשו' נעשה הנשמו' בבחי' יש ומציאות דבי"ע איך אפשר שיעוררו תענוג ורצון העצמו' ב"ה, אך הענין הוא דהנה שרש הנשמות באצי' הוא למע' הרבה משרש המלאכים וכל הנבראים כמו שהם מושרשים באצילות והיינו דעולם האצי' הוא שרש כולם דהן הנשמו' והן המלאכים והנבראים הנה כלם מושרשים באצי' אמנם הם חלוקים במדרי' שרשם דכל הנבראים הם מושרשים בחיצוני' הכלים דע"ס דאצי' והנשמות מושרשים בפנימי' הכלים דע"ס דאצי' דחיצוני' הכלים הוא כח ההשפעה והפעולה חוץ לעצמותם וכמו בגשמי' הרי כח המעשה הוא הפעולה בדבר שחוץ לעצמו וענינו בחיצוני' הכלים הוא אור השיך לעולמות שלמטה ופנימי' הכלים הוא מהות ועצמות הכלי כמו שהיא לעצמה דעינה הוא מה שמתאחדת עם עצם האור שהוא למע' מעלה מבחי' העולמות ושם הוא השרשת הנשמות ולהיות דהנשמות ומלאכים ונבראים חלוקי' במדרי' השרשתם באצי' הנה הם חלוקים ג"כ באופן פעולת ההתלבושו' בע"ס דברי', דהמלאכים והנבראים להיות דהתהוותן הן מחיצוני' הכלים דע"ס דאצי' הנה על גילוי זה להיותו בכללותו שייך אל העולמות הנה ההתלבשות בע"ס דבריאה מעלימים ומסתירים על האור דאצי' עד שהנבראים המתהווים בעולם הבריאה עם היות שהתהוותם הווא בכח ההשפעה דחיצוני' הכלים דאצי' מ"מ הנה ע"י ההתלבשות נעשים הנבראים בבחי' שינוי המהות, משא"כ כשמאיר בברי' מפנימי' הכלים דע"ס דאצי' המיוחדים בעצם האור שהוא בעצם מהותו למע' מעלה מעולם הבריאה ועל אור זה הרי א"א להע"ס דברי' להעלים אף גם כאשר האור בהתלבשותו בתוכם והטעם דלפי שהאור הוא מדרי' שאינה בערך הברי' הרי אינו שייך עדין אשר יעלימו ויסתירו ע"ז ולכן הנה בכח הנשמות לעורר התענוג והרצון בעצמותו ית' במלוכה שלמטה.

קיצור. יבאר דהגם דהנשמות הם עצמו' האלקוי דאצי' אבל מאחר שהן באות בהתלבושו' בע"ס דברי' עם היותו בשביל הגילוי בכ"ז הלבוש מעלים גם בדרך מעבר ומכ"ש בדרך התלבושו' שנעשה יש, ויקשה איך בכח הנשמות לעורר את התענוג והרצון בעצמותו ית' ויתרץ דשרש המלאכים והנבראים מחיצוני' הכלים ובהם ההתלבושו' פועל שינוי המהות משא"כ נשמות שהם מפנימי' הכלים אין ההתלבושו' דבריאה מעלים עליהם.

טו.

אמנם לפי דלהיות הנשמו' ומלאכים ונבראים מתחלקים בשרשם הנה הם מתחלקים גם באופן התלבשותם והמלאכים ונבראים דשרשם הוא מחיצוני' הכלים דע"ס דאצי' דהאור דחיצוני' הכלים ה"ה שייך אל העולמות הנה גילוי אור זה כשהוא מתלבש בע"ס דברי' הנה התלבשו' דבריאה פועל שינוי המהות בהאור, והנשמות להיותן מושרשות בפנימי' הכלים דע"ס דאצי' המתאחדים עם עצם האור שלמע' מהעולמות הנה על גילוי אור הנה אין התלבשות דע"ס דברי' פועל שינוי המהות לפי שהיא מדרי' שאינה בערכם אינו שייך שיעלימו ויסתירו ע"ז, אך לפי' אינו מובן מאחר דאור הנשמו' הוא למע' מעלה מבחי' העולמות איך אפשר שיבאו בהתלבשות בהע"ס דברי', ועוד יותר שהתלבשות דברי' תפעל באור הנשמה דעצמות האלקו' דאצי' להיות בבחי' יש שהרי מהארת גילוי כזה בעולם הברי' הי' צ"ל ביטול עולם הברי' ולא תפעל מאומה, אך הענין הוא דהנה ידוע דבע"ס דבי"ע יש ב' מדרי', הא' הכלים דע"ס דבי"ע והב' הנשמה שכלים דע"ס דבי"ע, דאור הנשמה דכלים דע"ס דבי"ע הוא האלקות דכלים דע"ס דאצי' והיינו הלי' כלים חיצוני' דאצי' שנעשים נר"ץ לבי"ע, אמנם הכלים דע"ס דבי"ע וגם האורות נפש ורוח הן נבראים כמ"ש רבינו ג"ע באגה"ק ד"ה איהו וחייהו חד, והנה ראשית היש הנברא ותחלתו הם הכלים די"ס דבי"ע וגם האורות נפש רוח ונבראו מבחי' הנשמה די"ס דבי"ע והנה הנשמה דכלים דבי"ע עם היות שהוא אלקו' דאצי' בכ"ז אינו כמו בחי' אצי' ממש דהרי נקרא חותם דאצי' א"כ אינו אצי' ממש, ובע"ז שער כסא הכבוד פ"ה במהדורא תנינא כתב דכסא הכבוד הם ג' אורות המתנוצצים מכח"ב דאצי' ומבואר שם דזוהו נשמה דבריאה א"כ הרי הנשמה דברי' היא אור המתנוצץ מהאורות דאצי' וענין התנוצצות הוא רק הארת אור ולא עצם האור, והנה בגשמי' אנו רואים באבוקה וניצוץ דענין הניצוץ הוא שהניצוץ נפרד מהאבוקה ועם היות שהניצוץ הוא מהות האור ממש של האבוקה שהרי ממנו לוקח מ"מ אינו קשור ודבוק בהאבוקה אלא עומד בפ"ע ואינו מאיר כמו האבוקה והיינו שהניצוץ עם היות מהותו כמהות האבוקה אבל הוא חלוק מהאבוקה בשני ענינים, הא' במציאות לעצמו והב' דאופן אורו שהוא אור מתנוצץ ואור המתנוצץ הרי אינו ממהות אור האבוקה שהוא אור קבוע והיינו שהאורות דניצוץ ואבוקה הם חלוקים לא רק בריבוי ומיעוט דאור האבוקה הוא אור רב ואור הניצוץ הוא אור מועט אלא שהם חלוקים בעצם מהות. האור דאור האבוקה מהותו אור והאור ענינו להאיר כי הוא דבוק בהמאור שהוא מקור ושרש האור ואור הניצוץ מהותו התנוצצות דענינו גילוי שהוא העדר החשך וההעלם לגמרי, וההפרש בין אבוקה לניצוץ הוא משל על ההפרש בין האורות והכלים דע"ס דאצי' דהאורות והכלים דע"ס דאצי' הנה שניהם הם אלקו' ממש כמא' איהו וחייהו חד איהו וגרמוהי חד מ"מ יש הפרש באופן יחודם דהאורות הם כשלהבת הקשורה בגחלת שהאור דבוק ממש במאור וממילא ה"ה מעין המאור שהוא בלי מה בלי מהות אלא בבחי' אור פשוט ובלתי מוגבל שאינו בבחי' דבר כלל משא"כ הכלים עם היות שהם אלקו' ממש מ"מ ה"ה כמו הניצוץ שמהותו אור אלא שנפרד מהאבוקה הנה כן הכלים אינם בבחי' דבוקת ניכרת במקורם ומשו"ז נעשו הכלים בבחי' מציאות דבר מה ששייך בהם

חכ' וחסד כו' והן בחי' גבול וכמ"ש בעבוה"ק א"ס הוא שלימותא דכלא כשם שיש לו כח בבבע"ג כך יש לו כח בגבול שאם תאמר שיש לו כח בבבע"ג ואין לו כח בגבול אתה מחסר שלימותו והכח הגבול הנמצא ממנו תחלה הן הכלים דע"ס דאצי' ונק' בחי' ברי' שבאצי' דכמו ענין הברי' הוא שנעשה בבחי' פירוד ע"י הפרסא המפסקת שע"ז נעשה הברי' בבחי' יש ומציאות וכהללל הידוע. דהפירוד הוא סבת הישות הנה כן הוא בכלים דאצי' שנק' ברי' שבאצי' שאינם בבחי' דבקות ניכרת והן מציאו' דבר מה אלא שהברי' היינו הכלים ונ"ר שלהם והנבראים הן בבחי' פירוד ממש דלהיות שהאלקו' מוסתר ונעלם מהם בדרך העלם והסתר הבורא מהנברא לזאת נעשו בבחי' יש ממש משא"כ באצי' אינו שייך ענין הפירוד ח"ו אלא שהכלים אינם בבחי' דבקות כמו האור והן בבחי' דבר מה. ועד"ז יובן באור הנשמה דכלים דברי' שהוא מה שהתנוצץ מהכלי' דאצי' שהוא האלקו' דכלים דאצי' אלא שנעשה בבחי' מציאות.

קיצור. יבאר דהתחלקו' פעולת ההתלבשות הוא לפי התחלקו' השרשים, ויקשה מאחר שהנשמות הם מלמע' מעולמות איך מתלבשים בעולם הברי' ואיך הברי' פועלת שיהיו בבחי' יש ולכאו' מגילוי הזה הי' צ"ל ביטול הברי' ויבאר כי ב' מדרי' בכלים דברי' גוף הכלים וגשמתם, והנשמה היא מכלים דאצי' ויסביר מאבוקה וניצוץ באורות וכלים דאצי' ואור הנשמה דברי' הוא האלקו' דכלים דאצי' כמו שנעשים בבחי' מציאות.

והנה עם היות דבכלים דע"ס דאצי' הנה חיצוני' הכלים הם האורות שיש להם שייכו' לעולמו' ופנימי' הכלים הם האורות שלמע' מהעולמו' והם רחוקי' זמ"ז בכל זה הנה חיצוני' ופנימי' הכלים הרי יש להם יחס זה לזה שהרי חיצוני' אלו הם החיצוני' של הפנימי' והפנימי' הם הפנימי' של חיצוני' אלו והוא כמו בהמדרי' שבנשמה דנר"ן הם פנימי' וח"י הם מקיפים שהפנימי' ומקיפים ה"ה חלוקים בעצם מהותם בכ"ז הרי יש להם יחס זל"ז דע"י עבודה אמיתית בכחות הפנימי' שבנשמה נמשכי' גם המדרי' מקיפים שבנשמה, וזהו שבעת ימים תשבו בסכות שהוא העבודה דנר"ן שבנשמה והוא ב' אופני' הא' ההתיישבות בהמקיף והב' הוא ההתיישבות המקיף בפנימי' והם ב' אופני' עבודה דמקיף ופנימי' שהם אמונה והשגה דאמונה היא מקיף כמו אמונה בהוי' ובתורה ומצות ואמונת צדיקים וכמ"ש ויאמינו בה' ובמשה עבדו והעבודה היא ההתיישבות בהמקיף היינו העיון וההשגה באמונת הוי' בתומ"צ לספר גדולת ה' והפלאת רוממו' מעלת התומ"צ וכן בסיפורי צדיקים, והב' הוא המשכת המקיף בפנימי' והיינו התגברו' האמונה על ההשגה והו"ע תכלית הידיעה שלא נדע והיינו דתכלית הידיעה היא שנדע אשר כל ענין ידיעתנו והשגתנו בידיעת התו' וטעמי המצות מה שאנו יודעים מפי סופרים ומפי ספרים בגליא שבתורה וברזין דאורייתא ומשגים אותם בנר"ן שבנשמה אינה ידיעה כלל כי עיקר הידיעה היא כמו שלומדים התורה

ב ע ב ו ה " ק : חלק א פ"ח בתחילתו.

ו כ מ " ש ו י א מ י ג ו : שמות יד, לא. וראה במכילתא שם : ללמדך שכל מי שמאמין ברועה נאמן (ביל"ש : ברועה ישראל) כאילו מאמין (במאמר) במי שאמר והי' העולם. ת כ ל י ת ה י ד י ע ה : ראה בחינת עולם ח"ח פ"ב. עיקרים מ"ב ספ"ל. עליה קצא, ב.

וטעמי המצות במתיבתא דרקייע וכמו שמושג בעצם הנשמה היינו המקיפים דח"י מ"מ הנה העבודה היא בסוכות תשבו בכח עצמו בנר"ן דנשמה ואז הנה ההבטחה מלמעלה דגם כל האורח בישראל שהם העוסקים בתורה ישבו בסוכות היינו גילוי עצם הנשמה בהארת הנשמה שבגוף.

בס"ד, שזוהמ"ס, תש"ד

חסידים ואנשי מעשה היו מרקדים לפניהם באבוקות של אור שבידיהם ואומרים לפנייהם דברי שירות ותשבחות. (סוכה פ"ה מ"ד). ופי' רש"י באבוקות של אור זורקים אותם כלפי מעלה ומקבלים אותם ויש שבקיאים לעשותם בארבע אבוקות או בשמונה, ובגמרא (דנ"ג ע"א) אמרו ת"ר יש מהן אומרים (היינו תושבתא דמתניתין שמשבחים להקב"ה על כך, רש"י) אשרי ילדותינו שלא בישה את זקנותינו, אלו החסידים (וכל חסיד הוא חסיד מעיקרה רש"י) ואנשי מעשה, ויש מהן אומרים אשרי זקנותינו שכפרה את ילדותינו אלו בעלי תשובה, אלו ואלו אומרים אשרי מי שלא חטא ומי שחטא ישוב וימחול לו, וצ"ל מהו"ע השמחה באבוקות של אור ומהו"ע המספר ד' או ח' אבוקות, ובעת הרקודים אומרים שירות ותשבחות, אמנם בהשירות והתשבחות יש הפרש בין השירות ותשבחות דחסידים ואנשי מעשה להשירים ותשבחות דבעלי תשובה, דבעלי תשובה משבחים להשי"ת על אשר זקנותם כפרה על ילדותם, וחסידים ואנשי מעשה משבחים להשי"ת על אשר ילדותם לא בישה את זקנותם, וצ"ל מהו תוכן עניני השבחים ומה נוגע זה לשמחת בית השואבה, בשלמא השבחים דחסידים ואנשי מעשה דעצם וגוף השבח בדבור יכול להוסיף שמחה, וכמו שאנו רואים במוחש בענין הדבור שהוא מוסיף אור וחיות בהדבר שמדבר, וכמו הדבור בדברי אהבה מחזק ומגדיל את גילוי האהבה וכן בשארי המדות היינו שהדבור פועל תוספות וחיווק הן בתנועה של שמחה ואהבה הן בתנועה של מרירות וכעס, א"כ הנה החסידים ואנשי מעשה ע"י השירים ותשבחות דאשרי ילדותינו הוסיפו להם שמחה על שמחתם, אמנם בבעלי תשובה, עם היות דבהוה בודאי היו שמחים וטובי לב מזה שכבר תקנו עניניהם ע"י התשובה אבל עם זה הנה זכרון החטאת נעורים הלא בהכרח שיגרום להם צער והתמרמרות וכמ"ש (ירמי' ל"א י"ח) בושתי וגם נכלמתי כי נשאתי חרפת נעורי, ומכש"כ שאין זכרונות כאלו מוסיפים שמחה וא"כ מהו"ע השיר והשבח בסגנון כזה דאשרי זקנותינו שכפרה על ילדותינו דמשמע אשר דוקא בשעת הרקודים באבוקות של אור ובשעת השמחה הגדולה והנפלאה הלוו כמ"ש הרמב"ם בהלכות לולב פ"ח הלכה ט"ו הנה אז צריכים לזכור את ימי הילדות ולשבח ולהודות להשי"ת אשר ימי הזקנה מכפרים את ימי הילדות ואשר זה מוסיף אור וחיות בהשמחה, ובגוף הענין צ"ל מהו שמוכיר חסידים ואנשי מעשה דמאחר שאומר דאלו חסידים הרי גם האנשי מעשה הם חסידים והחסידים הם אנשי מעשה שהרי כוללם כאחד בסגנון השירים והתשבחות, א"כ למה מחלקם בשני תוארים מיוחדים חסידים ואנשי מעשה, ומהו שפירש"י דכל חסיד הוא חסיד מעיקרו דאם בא לשלול את הבעלי תשובה כמארו"ל (ב"ק

דק"ג ע"ב) וכי תימא דמשתבע והדר הוי חסיד כו' ור"י בן בבא ור"י בר' אילעי חסידים דמעיקרא הוי זמזה משמע ששולל בעלי תשובה וצ"ל והלא גם אנשי מעשה שוללים את הבעלי תשובה ועם היות דגם אנשי מעשה הם בכלל סוג מעולה שהם נכללים בסגנון השירות ותשבחות של החסידים בכ"ז הנה מאחר שמפרט אותם בתוארים מיוחדים הנה בהכרח לומר שהם מדרי' אחרת ממדרי' חסיד ואנשי מעשה הם ג"כ שוללים את הבעלי תשובה הנה מזה עצמו בהכרח לומר דפרש"י דחסיד אינו רק לשלול הבעלי תשובה שהרי גם האנשי מעשה דסגנון השיר שלהם הוא כסגנון שיר החסידים שוללים את הבע"ת א"כ מה בא רש"י להשמיענו אשר כל חסיד הוי חסיד מעיקרו.

קיצור. יקשה א) מה ענין האבוקות של אור בשמחת בית השואבה, ב) ומהו המספר ד' או ח' אבוקות, ג) תוכן ההבדל בסגנון השיר של החסידים ואנשי מעשה ושל הבעלי תשובה, ויסביר דזכרון ילדות החסידים ואנשי מעשה מוסיף שמחה אבל זכרון ילדות הבע"ת מצער ומה ענין השיר שלהם, ויקשה א) ההבדל בין חסידים ואנשי מעשה ב) כוונת רש"י בפירושו דכל חסיד הוי חסיד מעיקרא. **ולהבין** זה ילהק"ת משנת"ל דהגם דהנשמות הם עצמות האלקות דאצי' דזהו מה שאנו אומרים נשמה שנתת בי טהורה היא דטהורה היא מדרי' עולם האצי', אבל מאחר שהנשמות באים בהתלבשות בע"ס דבריאה והגם שהוא בשביל הגילוי וכמו בהשמות ה' אלקים דשם הוי' בא בהתלבשות בשם אלקים בשביל הגילוי דלכן הנה המשל בזה הוא הנרתק המכסה את השמש בכדי שיוכלו לקבל אורה היינו בשביל הגילוי וכן הוא בהתלבשות הנשמות שהם עצמות האלקות דאצי' בהע"ס דבריאה בשביל הגילוי, אמנם בכל זה הנה כללות ענין ההתלבשות גם בדרך מעביר כמו שכינה מדברת מתוך גרונו של משה שהוא בדרך מעביר כלבד הנה גם אז הלוש מעלים ומכש"כ כשהוא בדרך התלבשות שבהכרח אשר הלוש מעלים ולכן הנה ע"י התלבשות זו שהנשמות שהן עצמות אלקי' דאצי' מתלבשות בע"ס דבריאה ה"ה נעשות בבחי' יש א"כ מה ההפרש בין הנשמות למלאכים ושאר הנבראים, דגם הם נעשים בבחי' יש ע"י ההתלבשות דע"ס דבריאה, אך הענין הוא דההפרש הוא להיות דהמלאכים ושאר הנבראים הם מחצוני' הכלים דע"ס דאצי' הנה בהם ההתלבשות בע"ס דבריאה הנה הלוש דבריאה פועל בהם שינוי המהות ונעשים בבחי' יש במציאות דעולם הבריאה משא"כ הנשמות שהם מפנימי' הכלים אין הלוש דעולם הבריאה מעלים עליהם להיות בבחי' שינוי המהות ורק זאת מה שהם נעשים בבחי' יש להשתל' מעולם לעולם ולהתלבש בגוף גשמי, והיינו דחילוקי פעולת ההתלבשות מה שהלוש מעלים על המלוש הוא לפי אופן התחלקות השרשים דהמלאכים ושאר הנבראים הנה שרשם מחיצוני' הכלים דבכללותו הוא האור השייך אל העולמות הנה באור זה הרי הלוש דע"ס דבריאה מעלים ופועל בהם שינוי המהות אבל בהנשמות שהתגלותן הוא מפנימי' הכלים שבכללותו הוא אור שלמע' מהעולמות אין הלוש דע"ס דבריאה פועל בהן שינוי המהות, אמנם לפי"ז דנשמות הם האור שלמעלה מעולמות הנה איך הן מתלבשות בעולם הבריאה שהוא עולם בבחי' יש, ועם היות

דנבראים דבריאה ה"ה יש הראשון שנתהווה מבחי' אין דאצי' בכל זה ה"ה בבחי' יש, ועם היות דנבראים דבריאה ה"ה מובלעים במקורם והם עלמין סתימין דלא אתגליין והוא כדוגמת דגים שבים דכל חיותם הם המים אשר כן בנבראים דעלדאתכ"ס דכל חיותם הוא האלקו' דעולם הבריאה אמנם עם זה הנה הם היינו מציאותם והחיות הם שני דברים, ולכן נפלא איך הנשמות שהם עצמות האלקות דאצי' והם למעלה מן העולמות יכולים להתלבש בעולם הבריאה אשר באמת הנה הגילויים האלו היו צריכים לפעול ביטול עולם הבריאה, כמו כל גילוי אור שהוא למעלה מעלה מהכלים המכילים אותו פועל ביטול הכלי, וכמו עד"מ אדם המביט בשמש הנה מצד תוקף גילוי זריחת השמש הנה לשעה מתבטל כלי הראי' שנחשכו עיניו א"כ נפלא מה דבהתלבשות האצי' בע"ס דבריאה הנה לא זו בלבד אשר בהתלבשות זו הנה לא נתבטל הלבוש דעולם הבריאה הנה עוד זאת אשר המלביש דעולם הבריאה הנה פועל התעלמות ידועה על האורות דאצי' היינו הנשמות שהם עצמות האלקו' דאצי' אלא דהתעלמות זו אינה בדומה לאותה ההתעלמות מה שלבוש הבריאה מעלים על חיצוני' הכלים דאצי' שמתלבשים בעולם הבריאה, אך הענין הוא דבכלים דע"ס דבריאה יש ב' מדרי', הכלים דע"ס ואור הנשמה שבהכלים שהוא האלקות דכלים דאצי' כמו שנעשים בבחי' מציאות לכן אינם מעלימים על הנשמות רק שפועל בהן להיות בבחי' מציאות להשתלשל מעולם לעולם להתלבש ע"פ רצה"ע בגוף גשמי.

קיצור. יבאר דע"ס דברי' מלבישים את האורות דאצי' המתלבשים בהם מחיצוני' הכלים דאצי' ופועל בהם שינוי המהות להיות בבחי' יש ושהם מפנימי' הכלים פועל בהם להיות בבחי' מציאות להשתלשל מעולם לעולם להתלבש בגוף ויקשה א) איך הנשמות שהן עצמו' האלקו', דאצי' ולמע' מעולמות יכולות להתלבש בע"ס דבריאה, ב) איך הע"ס דבריאה מכילות ואינם מתבטלות ג) ועוד מעלימים עליהם ויבאר דאור הנשמה דכלים דבריאה הוא אלקו' דכלים דאצי' שנעשה בבחי' מציאות.

טז.

וביאור הענין דהנה אי' בת"ז איהו וחיוהי חד איהו וגרמוהי חד דחיוהי הם אור וגרמוהי הם כלים ואיהו הוא הא"ס המתייחד עם האורות והכלים דע"ס דאצי', ועם היות דאיהו וגרמוהי חד דיחוד הכלים עם איהו הוא כמו איהו וחיוהי חד יחוד האורות עם הא"ס בכ"ז הרי בהכרח שיש הפרש בין יחוד הכלים עם הא"ס ב"ה ליחוד האורות עם הא"ס, דלכן אומר ב"פ חד ולא אמר איהו וחיוהי וגרמוהי חד והוא להורות דיש הבדל בענין היחוד, דבאורות היחוד הוא כשלהבת הקשורה בגחלת שהאור דבוק ממש בהמאור משא"כ הכלים דעם היותם אלקו' ממש אבל הם נעשים בבחי' מציאות דבר מה, והמשל בזה הוא כמו אבוקה וניצוץ דהכלים הם בדוגמת הניצוץ שהוא אש האבוקה אלא שהוא מציאות לעצמו ובענין הכלים עצמם הנה ההפרש בין כלים דאצי' דענין המציאות שלהם הוא רק מה שאינם בבחי' דבקות ניכרת דהאורות הם בבחי' דבקות ניכרת והכלים אינם בבחי' דבקות ניכרת, והכלים דבריאה להיות שהאלקו' מוסתר מהם באופן הסתר הבורא מהנברא

לזאת נעשו בבחי' יש דבריאה דבי' אתמר ומשם יפרד שהוא בבחי' פירוד משא"כ באצי' הנה לא מיבעי בהאורות דע"ס שאינו שייך ענין הפירוד ח"ו אלא גם בהכלים דע"ס דאצי' שהם כח הגבול והם בבחי' מציאות אינו שייך ענין הפירוד ח"ו אלא שאינם בבחי' דבקות כמו האורות שהם כשלהבת הקשורה בגחלת שדבוק ממש במקורו ומרגיש את מקורו דע"ו הם בבחי' העדר המציאות דאפס בלעדו, והכלים נאצלו באופן כזה שאינם בבחי' דבקות היינו שאינם מרגישים את מקורם דע"ו הם בבחי' מציאות דבר מה אבל בעצם הם אלקות ממש, וזהו איהו וחיוהי חד איהו וגרמוהי חד, דעם היות דגרמוהי שהם הכלים דאצי' שהם אלקו' ממש כמו חיוהי בכ"ז הנה הם חלוקים בענין יחודם בהאיהו דחיוהי שהם האורות הנה יחודם בדבקות ניכרת להיות דאצילותם הוא בבחינת גילוי ולהיות דכלים דאצי' הוא בבחי' העלם לכן הנה הדבקות שלהם בלתי ניכרת, והנה ההבדל הנה ביחוד האורות באיהו שהוא בדבקות ניכרת ויחוד הכלים באיהו שהוא בדבקות בלתי ניכרת הנה אין זה כמו שאפשר לעלות בהבנת הענין בהשקפה ראשונה דבאמת הרי שניהם דבוקים בדבקות עצמית באיהו היינו הא"ס ב"ה מאחר דגם הכלים דע"ס דאצי' הם אלקות ממש אי"כ יש מקום לומר דהדבקות דאורות וכלים בהא"ס הוא בשוה ורק להסתכל בעמקי ההשגה באופני אצילותם דהאורות הנה אצילותם מא"ס הגלוי והכלים אצילותם מא"ס הנעלם לכן הם חלוקים גם באופני דבקותם אבל גוף ועצם הדבקות שוה הוא, ובאמת אינו כן דדבקות ניכרת ודבקות בלתי ניכרת המה מתארים ההבדל בין גוף ועצם הדבקות ולא רק אופן התגלותם ויטעם זה ממה שאנו מוצאים מעין זה גם בכחות הנפש, דהנה אמינת נועם ההשכלה היא במוח הדעת המקשר ומחבר נקודת ההמצאה דחכי עם המרחב דהשגה דבינה בהבנה אמיתי' בעומק פנימי' הענין כמו שהוא בכח המשכיל דאו הנה החכם המשכיל דבוק וטרוד בעמקי ההשכלה ההיא בכל עצמותו הנה טרדתו זאת מה שאנו רואים שהוא טרוד אין זה רק התגלות חיצוני' כיא טרדתו ודבקותו מראים לדעת עד כמה הוא מרגיש את מקור ההשכלה כמו שהיא בכח המשכיל, וכאשר החכם משפיע איזה דבר שכל הנה גם הוא טרוד איך להשפיע אבל טרדתו זאת אינה מראה אופן דבקותו במקור השכל הגם שהוא דבוק אלא שהוא בלתי ניכר, הרי שהדבקות הניכרת והבלתי ניכרת מתארים אופן הדבקות וענינם יובן בהאוי"כ דאצילות.

קיצור. יבאר דב"פ חד דאיהו וחיוהי ואיהו וגרמוהי מורה על ההבדל שביחוד האורות שהם בדבקות ניכרת ויחוד הכלים בדבקות בלתי ניכרת, וכלים דע"ס דאצי' הגם שהם כח הגבול הנה הם אלקו' ורק דאופן אצילותם שאינם מרגישים את מקורם וזו היא מציאותם, ויסביר להטעים הדבקות הניכרת שבהאורות להדבקות של החכם בעמקי ההשכלה כמו שהיא במקורה בכח המשכיל והבלתי ניכרת לדבקות החכם בהשכלה בשעת ההשפעה.

יז.

והנה עד"ז יובן באור הנשמה דבריאה שהוא ניצוץ מהכלים דאצי' שהוא האלקות דכלים דאצי' אלא שנעשה בבחי' מציאות, ומובן דאור הנשמה דברי' עם היותו התנוצצות מכלים דאצי' הנה בכ"ז הוא למטה במדרג' הרבה מכלים דאצי' וכערך ריחוק הכלים דאצי' לגבי מקורם כן ויותר מכן הוא רחוק ערך אור הנשמה

דבריי לגבי כלים דאצי' עם היותו התנוצצות מהאלקו' דכלים דאצי', דהנה הכלים דע"ס דאצי' הרי שרשם מבחי' הרשימה דשרש הרשימה הוא כח הגבול שבאוא"ס ב"ה שלפני הצמצום דכח הגבול שבא"ס הם אותי' והצמצום הוא סילוק האור מהאותי' ונשאר רק רושם מהאור שלפנה"צ דבכללותו היינו גם כח הגבול הוא א"ס ממש כמו כח הבלי גבול וההפרש ביניהם הוא רק בזה דהבלי"ג הנה הוא כח הא"ס בבלי גבול והגבול הוא כח הא"ס בגבול אבל הכל הוא בלפנה"צ ואור זה דכח הגבול שבא"ס הוא אור הרשימה א"כ הרי הוא האור שלפנה"צ א"כ מפני מה נק' בשם רשימה לבה, הנה הטעם הוא מפני שבגילויים הנה אחר הצמצום הרי כח הגבול אינו בערך כח הבלי"ג שהוא גילוי אור ובבחי' בלי"ג וכח הגבול הוא בחי' העלם שהוא אור מדוד ומוגבל, לכן עם היות דזהו כח הא"ס בכ"ז ה"ה כח נעלם לכן נק' בשם רשימו בלבד להיות אור הרשימה כח נעלם והרשימה היא שרש הכלים שהם בחי' העלם וכידוע ההפרש בין האורות והכלים דאורות הם גילוי וענינם להתגלות והכלים הם העלם וענינם להעלים, ועם היות הכלים מגלים את האורות אבל כל ענין הגילוי הוא ע"י שמעלימי' על האור להיות שרשם מהרשימו שהוא העלם וכמ"ש בע"ח שער עגולים ויושר ענף ג' בסופו שע"י הצמצום נתגלה היות הכלי והיינו התגלות הרשימו שזהו שרש ומקור הכלים ועם היות דהרשימה היא כח נעלם אשר משו"ו הרשימו היא שרש ומקור הכלים מ"מ הנה ברשימו אינו שייך ענין מציאות כלל עדיין ואינו בסוג דענין הכלים כלל היינו דלא מיבעי דאין ענינו ענין הכלים אלא גם זאת דאין שייך שם עדיין אפי' הסוג דענין הכלים באיזה אופן שיהיו, והענין מובן במכש"כ במדרי' הפרצופים העליונים דא"ק ועקודים ומה פרצוף א"ק שאינו רק אלא שרש נשמות דגופות כמ"ש בע"ח שער דרושי אבי"ע ואף גם בעקודים ששם מדברים בענין הכלים הנה הפרצוף נק' בשם עקודים להיות כל הע"ס עקודים בכלי א' ופי' כלי אחד שהכלי היא ג"כ אחד ואינה בבחי' מציאות א"כ הרי מובן במכש"כ וקו' דו' שמות שאינם נחקקים כמו שהם בהרשימה אינם מסוג מציאו' כלים כלל והכלים דאצי' היינו כמו שנאצלו מהרשימה בבחי' דבקות שאינה ניכרת נעשו בבחי' מציאות כלים דמשום זה נק' אצי' דכללות אדם דעשי' דזהו מצד הכלים דאצי' שהם בבחי' מציאות וכידוע דכלים דאצי' לגבי כלים דעתיק ואריך הם כדוגמת אותי' הכתב לגבי אותי' החקיקה, דעם היות דשניהם הם אותי' בכ"ז הרי יש הפרש ביניהם דאותי' הכתיבה לבד זאת שהדיו הוא דבר נוסף על הכתב ואותי' החקיקה הם מיני' ובי' הנה לבד זאת הרי אותי' הכתב אפשר להעבירם ולכתוב אותי' אחרים משא"כ אותי' החקיקה א"א להעבירם ולחקוק אחרים במקומם ממש, וטעם הדבר הוא לפי דאותי' הכתיבה הנה עיקרם מציאו' וכל מציאות אפשר להעבירו ולשום מציאות אחרת במקומו ממש אבל באותי' החקיקה דעיקרם מהות וכל מהות א"א להעבירו ולשום מהות אחר במקומו ממש וכמו"כ בכלים דאצי' שהם ניכרים במציאו' דבר מה עד שהיחוד דאו"כ הוא כשני דברים המתאחדים אבל בכלים

ו ע נ י נ מ ל ה ת ג ל ו ת : אולי ט"ס המעתיק וצ"ל : וענינם לגלות.

ה כ ת . . . ח ק י ק ה : ראה לקו"ת ויקרא כה, ג. מה, א. במדבר נוא, צוא, שה"ש ה, א.

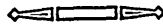
שבכתר אינן ניכרים למציאו' בפ"ע והם דבר אחד עם האור א"ס והכלים דאצי' ע"י שנאצלו באופן כזה שלא יהיו בדבקות ניכרת נעשו בבחי' כלים במציאות, ובערך זה יובן באור הנשמה דברי' שהוא מה שהתנוצץ מחיצוני' הכלי דאצי' שלא בדבקות כ"א ע"י בקיעת הפרסא ודאי שהם למטה הרבה במדרי' מכלים דאצי' ונעשו בבחי' מציאו' מורגשת יותר ומ"מ אינו דומה כלל להכלים דברי' שנעשו יש ע"י הסתר והעלם האור מהם לגמרי, משא"כ אור הנשמה דכלים הוא אלקו' ממש כמשל הניצוץ המתנוצץ מהאבוקה.

קיצור. יבאר דאור הנשמה דברי' הוא למטה מכלי' דאצי' דשרשם מרשימו שהוא כח הגבול שבא"ס שלפני הצמצום שנשאר אחר הצמצום והוא כח נעלם ומהוה כלים דאצי' בדבקות בלתי ניכרת ונעשית בבחי' מציאות כדוגמת אותי' הכתיבה לגבי הכלים דכתר ואור הנשמה דברי' שהתנוצצו מחיצוני' הכלי דאצי' הוא כדוגמת הניצוץ לגבי האבוקה.

והנה כל הנשמות שרש שרשם הוא באוא"ס שלפה"צ ושרש התגלותן הוא מחכ' דאצי' ובאים בהשתלשלו' במדרי' דאצי' והן עצם האלקו' דאצי' המתלבשי' בע"ס דברי' ומשתל' מעולם לעולם להתלבש בגוף גשמי אבל בעצם מהותן הנה הנשמות הן מאוחדות בעצם עצמותו כבי' בעצמות א"ס שלפה"צ, וזהו אבוקות של אור, דאבוקה הוא אור גדול והיינו עצמו' האור שלפני הצמצום, והענין דהנה הגילויים דחגה"ס הם מהעבודה דר"ה ויוהכ"פ דעבודת יוהכ"פ הוא כי בענן אראה והוא ע"י הקטרת והקטרת הם מי"א סממנים דענינם בעבודה הו"ע התשו' וע"י ענן הקטרת הנה אראה בעצמותי התגלות העצמות והגילוי הוא ליום חגיגנו בחג הסוכות, וזהו דחה"ס הוא זמן שמחתינו דשמחה הוא מצד הגילוי שמאיר אור העצמי דאוא"ס ב"ה ושמחתינו ל' רבים שהיא השמחה שלמע' והשמחה של הנשמות ושמחה פורצת גדר בהתגלות האור עצמי ועיקר השמחה דזמן שמחתינו הוא בשמחת בית השאיבה שמתחילין כליל ב' דחה"ס, דביום א' דסוכות הוא לקיחת הד"מ שבלולב ומברכים ומנענעים והנענועים הם שנוגע בחזה הלב ומשם מתחיל ההולכה וההובאה לר"ק דענינם הוא ההמשכה פנימי' המל' העומדת בחזה דז"א, וע"ז היא השמחה דשמחת בית השאיבה על הגילוי דפנימי' שזהו עיקר הגילוי והגילוי הוא האור עצמי דעצמות א"ס שלפה"צ וההתגלות היא בעצמות הנשמה ובהכוונה כללי' של ברה"ע, וזהו שהיו מרקדין באבוקות של אור להורות שהגילוי הוא עצמו' האור היינו פנימי' אור הבל"ג שמאיר בגילוי והשמחה על המים שהם חכ' שלמע' מיין שהוא בינה וניסוך המים בסכות להורות על הקירוב שלמע' מהשתל', והריקודים בדי' אבוקות להורות על גילוי ד' אותי' הוי' באבי"ע ושמונה אבוקות להורות על הגילוי דלע"ל שם הוי' דלעילא שהוא ח"פ הוי' בגימט' יצחק, וזהו חסידים ואנשי מעשה שהם ב' מדרי' בעבודה חסידים מדרי' עבודתם בהמשכת האור ואנשי מעשה מדרי' עבודתם בעשיית הכלים והאורות וכלים מתאחדים ביחוד גמור ולכן הנה הם משתווים בסגנון השיר שלהם ועם היותם שוים במעלתם בכללו, בכ"ז הנה גדלה מעלת מדרי' חסידים על מעלת מדרי' אנשי מעשה כדוגמת מעלת האור על מעלת הכלים, וזהו שפרש"י כל חסיד הוי חסיד מעיקרא דעבודת

כ י ב ע נ : ויקרא טו, ב. בהבא לקמן ראה לקו"ת וסידור דרושי סוכות.
עטרת ראש שער יוהכ"פ. וככה — תרל"ז דרושי תשרי ובכ"מ.

אנשי מעשה הוא בעשיית כלים לאלקות בעבודת הברורים מלמטה למעלה בעבודת הגוף אבל עבודת החסידים הוא המשכת אור וחיות מלמעלה למטה מצד הנשמה דוהו מעיקרא ושמתח בית השאיבה מאירה בעבודה דכל השנה.

בס"ד, שחנ"צ, חש"ד

ביום השמיני עצרת תהי' לכם ופרש"י אמר להם המקום בבקשה מכם עשו לי סעודה קטנה כדי שאהנה מכם, וצ"ל תוכן ענין ההנאה של מעלה מזה אשר בשמיני עצרת תהי' לכם, ובכללות אינו מובן הצווי דתהי' לכם דענינו ע"ד דכתיב יהיו לך לבדך ואין לזרים אתך, דמשמע אשר רק דצווי זה הוא לכם לפרש"י והלא כל המצות הם לישראל ומה בא להשמיענו כאן באומרו לכם, אך הענין הוא דבת"א פי' ביום השמיני עצרת תהי' לכם ביומא תמינאה כנישין תהוון לכוון דכנישין הוא הקיבוץ והאספה והיינו דבשמיני עצרת הוא התקבצות והתאספות כל המדרי' שבנשמה, וזהו ביום השמיני עצרת תהי' לכם דאז הוא זמן אסיפת וקיבוץ הנשמות הן בכלל דכל ישראל מתקבצים ומתאספים יחד בהתאחדות והן בכל אחד ואחד בפרט מה שמדרי' נשמתו מתאסף ומתקבץ יחד.

ולהבין כ"ז ילקו"ת משנת"ל דהנשמות הם עצמו' דאלקו' דאצי' ובאות בהתלבשות בע"ס דבריאה ואור הנשמה דבריאה להיותו אור המתנוצץ מכלים דאצי', הנה הגם שהוא למטה במדרי' מהכלים דאצי' בכ"ז הם אלקות ממש, לכן הנשמות שהן עצמות האלקות דאצי' יכולים להתלבש בהע"ס דבריאה בכל זה התלבשות זו פועלת על המלוכש להיות בבחי' מציאות והשתלשל מעולם לעולם בשביל להתלבש ע"פ גזירתו ית' בגוף גשמי ולהתאחד עמו ביחוד גמור. יח.

וזהו מ"ש בת"ז תיקון ס"ט ואילין דאצי' אמרו לאילין דבריאה דמתלבשין בהון נעשה אדם בצלמנו כדמותנו, כל ספירה יהיב בי' חולקא מלאגא ומלבר, הכוונה דהנשמות שהם עצמו' האלקות דאצי' ממש מתלבשות בע"ס דבריאה ואינן דבריאה הן לבושים לע"ס דאצי' הכוונה על אור הנשמה שהם התנוצצות מכלים דאצי' שהוא אלקות דאצי' ממש ולכן יכול לקבל בתוכו אור האצי', ועם היות דאור הנשמה דבריאה הוא למטה במדרי' הרבה מכלים דאצי' הנה בכ"ז הוא האלקות דאצי' אלא שהוא אור מתנוצץ מהאלקות דכלים דאצי' דהניצוץ הוא אותו המהות של האבוקה אלא שהוא נבדל מן האבוקה והוא מציאות לעצמו אבל מהותו של הניצוץ הוא מהות האבוקה ממש, וכן יובן באור הנשמה דבריאה שהוא האלקות המתנוצץ מהאלקות דכלים דאצי' אלא שהוא בבחי' נבדל מהם ובבחי' מציאות לעצמו אבל הוא ממש האלקו' דכלים דאצי', אמנם בזה עצמו שאור הנשמה דבריאה נבדל מהכלים דאצי' הנה הוא נעשה מציאות יותר מכמו המציאות דכלים דאצי', דהכלים דאצי' הם ג"כ בחי' מציאות אלא דוהו המציאות

דאציילוי. שהוא סוג אחר לגמרי מכמו סוג אותה המציאות דבריאה שבאה אחר הפרסא המפסקת בין אצי' לבריאה דע"י פרסא זו הנה הכלים דבריאה הם בבחי' יש אלא שהוא יש הראשון שאינו יש ממש אבל עכ"פ הנה מוגדרים בהגדרות דיש דגדר היש הוא גדר הפירוד להיות הפירוד הוא סבת הישות דענין היש הנה לבד שהוא מוגדר הנה הוא תופס מקום וסותר לחוץ ממנו והדבר שחוץ ממנו סותר לו אמנם כ"ז הוא בכלים דבריאה שהם בבחי' יש ממש אלא שהם בסוג היש דבריאה שאינו מסוג המציאות דעולם אצי' אבל אינו גם מסוג הישות דעולמות יצירה ועשי' הרוחני' והוא רק סוג הישות דעולם הבריאה, אמנם כ"ז הוא בענין הכלים דברי' ולכן הנה הלבוש דכלים דברי' על חיצוני' הכלים דאצי' פועל בהם שינוי המהות להיות התהוות המלאכים ושאר הנבראים בבחי' יש ומציאות ממש, אבל אור הנשמה דברי' אינו בבחי' יש כ"א רק בחי' המציאות דברי' בלבד דגם זה הוא אחר לגמרי מכמו המציאות דאצי', ולזאת כאשר הע"ס דאצי' מתלבשות באור הנשמה דבריאה להוות נשמות דבי"ע נעשות הנשמות המתהוות עם היות התהוותן הוא ע"י עצמו' אלקי' דאצי' בכ"ז פעולת ההתלבשות מה שהע"ס דאצי' מתלבשות באור הנשמה דבריאה הנה הלבוש מעלים עליהם להיות הנשמות המתהוות ג"כ בבחי' מציאות דמציאות הבריאה ולא כמו המציאות דאצי', ולבאר ולהסביר לעצמו ענין הפרש בין המציאות דאצי' להמציאות דבריאה ולהטעים ענין ההתלבשות דאצי' בהבריאה ופעולת הלבוש דברי' על התהוות שבאה מהאור דאצי' הנה יובן זה בדרך הערה ממה שמצינו דוגמתו בכחות הנפש דח"ב דהנה גדר החכמה הוא גדר ההמצאה וגדר ההמצאה הוא גדר הנקודה וגדר הבינה הוא גדר ההסברה וגדר המרחב וגדר ההשכלה הוא התחברות ההמצאה וההבנה דהנקודה דחכ' מתלבשת בהמרחב דבינה ואז הנה ההסברה דבינ' מבאר' ההמצא' דחכ', והנה הכחות ח"ב עם היותם מחלוקי' במהותם ומציאותם בפרט, אבל בכללות מהותם ומציאותם הוא אחד שענינם השכל אלא דחכ' מהותה ומציאותה המצאה והבינה מהותה ומציאותה הסברה, והגם דכללותם ומציאותם אחד בכ"ז הנה המה מתחלקים במציאותם בכמה הבדלים עד אשר בהתלבשות ההמצאה דחכמה בההסברה דבינה הנה לא זו בלבד דההסברה דבינה מעלמת על המציאות דחכ' אלא עוד זאת שמשתמשת בההמצאה דחכ' הממציא את המושכל ההוא להסבירו במרחב רב כפי גדר הבינה דוקא. קיצור. מבאר מאמר הת"ז בזה שעצמות האלקי' דאצי' מתלבש באור הנשמה דבריאה להיותו התנוצצות מהאלקות דכלים דאצי' ועם זה הנה אור הנשמה דבריאה היא למטה מהכלים דאצי' להיותו מציאות דבריאה כדוגמת הניצוץ הנבדל מהאבוקה ויבאר דכלים דבריאה הם יש ואור הנשמה הוא רק מציאות ופועל בהנשמות המתהווים להיות בבחי' מציאות דבריאה ויסביר מהכחות דח"ב.

יט.

והנה טעם הדבר מפני מה אור הנשמה דבריאה פועל על הנשמות המתהוות ע"י גילוי אור האצי' להיות בבחי' מציאו' דברי' דמאחר שההתהוות היא מהאור דאצי' ולכן הנה הנשמות המתהוות בברי' הן עצמו' האלקי' דאצי' שלא נשתנו בעצם מהותן והיו צ"ל במציאות דאצי' עכ"פ ומפני מה המה בהמציאות דברי',

אך הטעם הוא מפני שבא בדרך התלבשו' דוהו ההפרש בין מעבר והתלבשות, דמעבר הוא מה שאינו פועל מאומה בעצם הדבר המתלבש בו, והיינו דעם היות דמעבר ג"כ פועל על הדבר העובר בו אבל אין פעולתו בעצם הדבר כ"א רק בחיצוני, הדבר והתפשטותו באופן שאינו פועל שום דבר בעצם הדבר, וכמו המשפך או הצנור אשר דרך שם עובר המים או היין מחבית גדולה לכלים קטנים הנה המשפך או הצנור אינו פועל שום דבר בהמים או בהיין ואין זה אלא מה שהמשפך או הצנור נוגע בחיצוניות המים או היין להגביל התפשטותם והתחברותם כפי מדת המשפך או הצנור אבל אין זה נוגע כלל לעצם המים או היין הנמשכים על ידם, וכן הוא בענין שכינה מדברת מתוך גרונו של משה דגרונו של משה הי' המשפך אשר בו ועל ידו נמשך דבר הוי' וכדוגמת המשפך שכל ענין פעולתו הוא רק לצמצם ולהגביל את ההתפשטות הנה כן הוא בגרונו של משה אשר השכינה ממש מדברת ורק שהוא מתוך המשפך המגביל ההתפשטות שהוא גרונו של משה דוהו"ע המעבר שאינו נוגע בעצם הדבר שעובר על ידו כ"א בחיצוני' בלבד, אמנם התלבשות הוא שהמלוכש מתעצם עם המלביש אותו ונעשה כמוהו, ולכן הנה במעבר נק' ההשפעה ע"ש המדרי' העליונה אשר משם באה השפע וכמו דשכינה עצמה מדברת מתוך גרונו של משה משא"כ בהתלבשות נק' ההשפעה ע"ש המלביש וכמ"ש בע"ח שער ל"ג פ"ב אות ה' בענין התלבשות הפרצופי אצי' וז"ל צריך שתדע כענין מה שאנו אומרים כי המל' לפעמים יונקת מתפארת ולפעמים מבינה איך נתיחס קבלתה לשום א' מהמדרי' אחרי שידענו היות כל מיני שפע בא מהכתר, והענין כאשר לא תועיל אותה ספי' רק למעביר יתכנה השפע אל הכתר וכאשר יתעכב שם בבינה או בתפארת וכיוצא יקרא קבלתה ע"ש אותו המקום אשר נתעכב שם עכ"ל, והיינו כשנמשכת ההשפעה מכה עליון לכה שלמטה הימנו ע"י ממוצע הנה אם הוא בדרך מעביר לבד נק' ההשפעה ע"ש המדרי' העליונה פ"י שהבחי' הממוצעת לא פעלה שום דבר במהות המתלבש בו כדוגמת כתיבת שכל ע"י אצבעות היד שאין האצבעות כלים לאור השכל ואינה פועלים דבר בהשכל להיותם מעביר לבד משא"כ התלבשות הוא כאשר המדרי' העליונה מתלבשת במהדרי' הממוצעת ומאחדת בה שנעשית כמהותה, וכמו כשמתלבש אור הכתר בספי' הבינה ונעשה כמהות הבינה ונמשך האור מהבינה למל', אז נק' ההשפעה ע"ש הבינה להיות שאור הכתר נתעצם בבינה ונעשה כמהותה לזאת נק' על שמה, וכן יובן בהתלבשות כלים דע"ס דאצי' באור הנשמה דברי' שהאור דכלים דאצי' מתעצם באור הנשמה והיא המשפעת ומהוה הנשמה דבי"ע הנה לכן נעשות הנשמות בבחי' מציאות כערך המציאות דאור הנשמה דבי"ע ולא כמו הכלים דאצי', ועם זה אין בהנשמות שינוי בעצם מהותם היינו שלא נשתנה אור האצי' בעצם להיות כי הלבוש דאור הנשמה הוא ג"כ אלקות דאצי', ובעומק הענין הוא דלכך זאת שהלבוש דאור הנשמה הוא אלקות המתנוצץ מכלים דאצי' כדוגמת הניצוץ מהאבוקה אלא דלהיות שהכלים אינם בבחי' דבקות ניכרת לכן הנה אור הנשמה המתנוצץ מהם הוא יותר בבחי' מציאות ודבר מה הנה לבד זאת להיותו אלקות דאצי' ממש אינו מסתיר על הכלים דאצי' בכלל ובפרט על פנימי' הכלים שמתלבש בה לצורך התהוות הנשמות דבי"ע כי עיקר ההסתר

הוא מצד הכלים דברי' על חיצוני' הכלים דאצי' אבל אור הנשמה דבריאה אינו מסתיר על פנימי' הכלים דאצי' המתלבשים בה לצורך התהוות הנשמות א"כ הנשמות הן עצמות אלקות דאצי'.

קיצור. יבאר הטעם פעולת אור הנשמה מצד ההתלבשות ויסביר דמעביר הוא מה שאינו נוגע בהדבר רק בחיצוניותו כמשפך המצמצם ההתפשטות כמדתו ואינו נוגע כלל בפנימיותו ומתיחס השפע להעליון ולא להממוצע, שכינה מדברת מתוך גרונו של משה, והתלבשות היא שמתעצם עם המדרגה הממוצעת וההשפעה נקראת על שמה, ומסתייע מהע"ה, ולהיות דרשר אור הנשמה מהכלים פועל ענין המציאות אבל לא ענין השינוי.

ב.

והנה באמת הרי ע"י התלבשות זו מה שע"ס דאצי' מתלבשים בבריאה הנה מתעלה אור הנשמה דבריאה במדרי' עליונה יותר הרבה, ודוגמא לזה מהגילויים שבשבת שאז מאיר אור האצי' ע"י התלבשות בבריאה היינו באור הנשמה דבריאה ולכן צריכים לכבד את השבת ויו"ט במלבושים אחרים, דזהו ההפרש בין לבושי חול ללבושי שבת ויו"ט, דלבושי חול בא"י הם ביצי' ובהו"ל בעשי' ולבושי שבת ויו"ט הם בחי' ברי', אמנם לבד בחי' עילוי' הלבושים הרי בשבת נמשך האור בעצם ממדרי' עליונה יותר והיינו דבבריאה מאיר אז גילוי אור עליון יותר דזהו שאנו אומרים בתפלת שבת ביום השביעי נתעלה וישב על כסא כבודו דכסא כבודו הוא בחי' הבריאה ביום השביעי נתעלה וכו' היינו שמאיר אור האצי' ושלמע' מאצי' ומתלבש בברי' וע"י התלבשות האור בבריאה גם אנו יכולים לקבל האור, דלכן הנה צ"ל הלבושים דברי' גם בשבת ויו"ט כי לולא זאת לא ה' באפשר לקבל את האור כ"א דוקא כשמתלבש באור הנשמה דבריאה ובכ"ז הרי הגילוי בעצם הוא מלמעלה מעלה מאור הנשמה דבריאה עצמה והיינו שמתעלה ע"י ההתלבשות וכן הוא בענין הנשמות דבי"ע דהתהוותן הוא ע"י התלבשות פנימי' הכלים דאצי' באור הנשמה דבריאה דע"י התלבשות זו הרי נעשות הנשמות מציאות ודבר מה מצד הבריאה אבל עצם מהות הנשמות הוא פנימי' הכלים דאצי' שנעשים בבחי' מציאות ע"י התלבשות זו, ובוזה גופא הוא ההפרש בין נשמות דאצי' לנשמות דבי"ע דנשמות דאצי' הן בדרך מעביר הבריאה לבד דאז מתייחסת השפע אל האצי' והיינו שהן מהות האצי' ממש והבריאה לא פעלה בהם מאומה דכל ענין המעביר הוא שיוכלו להתלבש למטה כדוגמת פעולת האצבעות שמביאים השכל באותיות הכתב, משא"כ נשמות דבי"ע שהתהוותם הוא ע"י ההתלבשות ממש ה"ה כפי מהות אור הנשמה דבי"ע, דהנה א"י ברמ"ז ר"פ משפטים דצ"ד ע"ב שיש ג' דרגות נשמות, הא' נשמות דאצי' ממש, ב' נשמות מאצי' שבבי"ע, ג' נשמות דבי"ע, והנה נשמות דאצי' הן נשמות שנמשכו מבחי' יחוד או"א ונקראות אחים ורעים לזו"ן להיות שנאצלו מאו"א כמו שנאצלו זו"ג מאו"א, ונשמות מאצי' שבבי"ע הן שנולדו מיחוד זו"ג ונק' בנים וא"י בע"ת שער סדר אבי"ע פרק ד' וה' שנשמות שנולדים מיחוד זו"ג לידתן לעולם הבריאה והיינו נשמות דאצי' שבבי"ע שהן במדרי' אור הנשמה

דבי"ע, ונשמות דבי"ע הן הנשמות שנתהו מאור הנשמה דבי"ע שהן למטה במדרי' מהבחינה דאותה המדרי' דאור הנשמה שהוא מקורן אבל הם למע' במדרי' מאותה הבחינה באור הנשמה כמו שהיא מצד בחי' ההשתל' היינו המדרי' דאור הנשמה המהווה את המלאכים ושאר הנבראים, ולכן הנה כל נשמה גם הנשמה דעשי' יש בה בחי' נקודת הלב שהיא רעותא דליבא ותעלומות הלב אשר למעלה מעלה מטעם ודעת המושג ומושכל בכח השגת הנפש והשכלתה והוא בחי' אלקו' שבנפש המתגלה בבחי' יחידה שבה להשתפך אל חיק אבי' ממש והוא לפי דכל הנשמות הנה התהוותן הוא ע"י התלבשות עצמות אלקות דאצי' ממש באור הנשמה דבי"ע שאין אור הנשמה מסתיר על האור הזה, ולכן הנה כאו"א מישראל יכול להגיע למדרי' היותר עליונות וכמא' מתי יגיעו מעשי למעשה אבותי אברהם יצחק ויעקב דגם בהיותם למטה מלובשים בגופים גשמי' היו מרכבה לאלקות וכן אפשר לבא גם למדרי' משה וביכולת כל אחד לקבל את הגילויים היותר עליונים מה שהמלאכים אין ביכולתם לקבל יותר מחק הקצוב להם ע"פ מא' קו המדה וכמא' הושיט הקב"ה אצבעו הקטנה ביניהם ושרפם דכשהאיר אור יותר מכפי הקצוב הנה נתבטלו כי לא יכלו לקבלו, וטעם הדבר לפי שהמלאכים התהוותם הוא מכלים דבריאה בכח אור הנשמה דברי', והכלים ונ"ר דברי' הם בחי' יש שמסתירים על אור הנשמה דבריאה, משא"כ הנשמות גם הנשמות דבי"ע התהוותן הוא מאור הנשמה דבריאה מכח פנימי' הכלים דע"ס דאצי' דכל ספי' יהיב לה חולקא כמ"ש בת"ז ועצמות האלקות דאצי' נעשה נשמה דבי"ע בבחי' מציאות כפי אופן ומהות אור הנשמה דבריאה.

קיצור. יבאר דאור הנשמה דבריאה מתעלית ע"י ההתלבשות דע"ס דאצי' להוות נשמות ומסתייע מהגילויים דשבת, ביום השביעי נתעלה, הלבוש דאור הנשמה פועל רק ענין המציאות אבל מהותם אלקו' דאצי', יבאר ג' דרגות (נשמות א) דאצי' ונק' אחים, (ב) דאצי' שבבי"ע ונק' בנים, (ג) דבי"ע, ויסביר דגם נשמות דבי"ע יש בהן רעותא דליבא ותעלומות לב, וכאו"א יכול להגיע למדרי' היותר עליונות גם למדרי' משה ולקבל הגילויים העליונים להיות דכל נשמה היא עצמו' האלקות דאצילות.

וזוהו ביום השמיני עצרת תהי לכם, דעצרת הוא התעכבות וקליטה, דכל האורות והגילויים דחדש השביעי שהוא מושבע בכל כדאיתא במד"ר הנה הקליטה היא בשמע"צ וכמו בגשמי' דהלידה באה ע"י היחוד דזו"ג שהעיקר הוא הקליטה הנה כן הוא ברוחני' דכל הגילויים העליונים העיקר הוא הקליטה ובשמע"צ הוא הקליטה של כל ההשפעות דחדש השביעי, ולכן אומר תהי לכם בבחי' קליטה רק לכם ואין לזר אתך שתהי' הקליטה בכל המדרי' הרוחני' שהוא מיוחד רק לנש"י והכוונה דגם ההשפעות גשמי' שנשפע להם לישראל בחדש השביעי על כל השנה כאמר מוזנותיו של אדם קצובין לו מר"ה יהיו ג"כ בכוונה לש"ש וזהו אמר להם המקום עשו לי סעודה קטנה כדי שאהנה מכם הסעודה קטנה

מ ת י ג י ע ו : תנוד"א רבה פכ"ה.

ו כ מ א' ה ו ש י ט : סנהדרין לה, ב. וראה סיפור הערה לתק"ח.

כ ד א י ת א ב מ ד' ר : ויקרא פכ"ט, ח.

כ מ א מ ר מ ז ו נ ו ת י ו : ביצה טו, א.

דשמע"צ הוא התאספות והתקבלות כל המדרי' שבנשמה, דהנה עם היות דכל הנשמות הן עצמות האלקות דאצי' בכ"ז הנה יש חילוקי דרגות בנשמות דבי"ע עצמן, וזהו כרי שאהנה מכם מהמדרי' מכם שיש בנשמה והוא דההנאה של מעלה כבי' הוא מהיתרון שנעשה בנשמה שהיא עצמו' האלקות דאצי' ע"י העבודה בתומ"צ ובעבודת הבירורים למטה ע"י הנשמה שהיא עצמו' האלקות דאצי' בעודנה באצי' וההנאה היא מזה שאמרתי ונעשה רצוני להיות דנתאה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים.

בס"ד, ליל שמח"ת, תש"ד

לעושה נפלאות גדולות לבדו כי לעולם חסדו, ופרש"י בראשונה לא נברא מלאך כשעשאן לנפלאות הללו השמים והארץ השמש והירח, ומובן פירושו דנפלאות קאי על הנבראים הגדולים הכוללים כמה נבראים כללי' ופרטי' ובכללות הוא מ"ש בראשית ברא אלקים את השמים כולל כל צבא השמים ואת הארץ כולל כל צבא הארץ, וטעם הדבר מה שרש"י מזכיר את השמש והירח דלכאור' המה נכללים בצבא השמים ומדוע מפרטן רש"י אלא לפי שכללות ענין הבריאה מוגדר במקום ובזמן הנה השמים והארץ הוא רק גדר המקום ולזאת מפרט גם השמש והירח שהם גדר הזמן, והנה מ"ש לבדו הוא להורות כי הוא ית' לבדו הוא העושה את הנפלאות ובאמת אין זה מובן כלל דמה בא להשמיענו באמרו לבדו הרי כללות הבריאה כולה וכל פרטי פרטי הנבראים התהוותם טבעם מראיהם ומעשיהם וארחות חייהם והספקת מזונותיהם הנה הכל הוא מאתו ית' לבדו ומהו החידוש דבר בהנפלאות גדולות שהוא ית' עושה אותן לבדו, ואם חידוש הפלא הוא בזה דבריאת השמים והארץ והשמש והירח שנתהוו בדרך יש מאין שהוא רק בחיק הבורא ואין דוגמתו בחיק הנבראים כידוע ההפרש בין בריאה יש מאין לעילה ועלול דענין עילה ועלול ישנו דוגמתו גם בחיק הנבראים אבל ענין בריאה יש מאין אין דוגמתו בחיק הנבראים והוא רק בחיק הבורא ב"ה דלכן הם נפלאות גדולות וכמ"ש הראב"ע לעושה נפלאות מעין האדם ופי' הרד"ק דקאי על השכלי הנפרדים והם נפלאות מעין האדם, כי לא תשיג עין האדם אלא מה שהוא חומר והגלגלים והכוכבים הם חומר זך ותשיגם עין האדם אבל הצורות שהם בלא חומר (ר"ל היסודות היותר דקים דאש ורוח) לא תשיגם עין האדם, ואף עין המחשבה (ר"ל עין השכל) תלאה להשיגם ולפיכך קראם נפלאות אבל אחר כל זה הנה כל הנפלאות הגדולות הללו הם רק לגבינו הנבראים אשר אצלנו שאין לנו מושג אף במהות ענין בריאה יש מאין הנה כללות ענין הבריאה הוא פליאה גדולה אצלנו אבל אצלו ית' כלא חשיבי וא"כ הנה זה שאומרים לעושה נפלאות גדולות בתור שבח והילול ניחא אבל כאשר אומרים לעושה נפלאות גדולות לבדו אז הנה נושא תכן הענין הוא דגם אצלו ית' הם כביכול נפלאות גדולות א"כ צ"ל מהו"ע אומרו לבדו, אך הענין הוא דהנה הוד

ל ה י ת ד נ ת א ו ה : ראה תנחומא נשא טו. במדבר פ"ג, וא"ו.
ל ע ו ש ה נ ס ל א ו ת : תהלים קלו, ד.

כ"ק אאמו"ר נ"ע פ"י בשם הבעש"ט נ"ע לעושה נפלאות שהקב"ה הנה כל מה שהוא עושה הוא נפלאות גדולות לבדו וגודל הפלאותם של הנפלאות הוא רק לבדו יודע זאת כי לעולם חסדו איתא בע"ח דלמ"ד כלים דו"ן דאצי' נעשים נר"ן לבי"ע וזהו כ"י הלמ"ד כלים דו"ן דאצילות לעולם הם נעשים נר"ן לבי"ע ובהם ועל ידם הוא המשכת חסדו שהוא רב חסד דעתיקא קדישא שהוא חסדו ית' האמיתי, וזהו לעושה נפלאות דכל עשיותיו של הקב"ה הם נפלאות וגדולתן של הנפלאות ידוע רק לו ית', וזהו גדולות לבדו, וא' מגדולתם של הנפלאות הוא זה מה שע"י כ"י שהם ל' כלים דו"ן דאצי' יהי גילוי חסדו ית' שהוא רב חסד דעתיקא קדישא בעולם, והנה פסוק זה הוא א' מן הי"ז פסוקים שאומרים קודם ההקפות דשמע"צ ושמח"ת, דאחר הפסוק הראשון דאתה הראת לדעת וגו' אומרים הפסוק לעושה נפלאות וגו' וצ"ל מהו"ע אמירת י"ז פסוקים אלו קודם ההקפות וסדר הפסוקים דאחר אתה הראת לדעת אומרים לעושה נפלאות וגו'.

קיצור. יבאר דרש"י מפרש נפלאות גדולות שמים וארץ מקום שמש וירח זמן, לבדו מה שזה רק בחיק הבורא, ויקשה דהפלא הוא רק לנבראים אבל לגבי ית' אינו מענין הנפלאות א"כ מהו אומרו לבדו, ויבאר פ"י הבעש"ט דכל עשיותיו של הקב"ה הנה נפלאות וגדולתם של הפלאות ידוע רק לו לבדו וא' מהנפלאות הוא מה שע"י ל' כלים דו"ן דאצי' נמשך חסדו האמיתי בעולם. ולהבין כ"ז ילהק"ת משנת"ל דהגם דעצמות האלקות דאצי' מתלבש באור הנשמה בכ"ז הנה אור הנשמה דברי' למטה במדרי' מהכלים דאצי' עם היות התהוותו מהכלים דאצי' שהם אלקו' ממש לפי שהוא רק התנוצצות בלבד וכאשר עצמו' האלקו' דאצי' מתלבש באור הנשמה הנה הלבוש דאור הנשמה פועל בהנשמות המתהוות להיות בבחי' מציאות דבריאה, אמנם ע"י ההתלבשות דעצמות האלקות דאצי' באור הנשמה דבריאה מתעלה אור הנשמה עצמה, ובכללות הנה פעולת אור הנשמה דבריאה בהנשמות המתהוות מהע"ס דאצי' הוא רק להיות בבחי' מציאות אבל מהות הנשמות הן עצמו' האלקו' דאצי', ויש שלש דרגות בנשמות א' נשמות דאצי' ממש, ב' נשמות דאצי' שבבי"ע והג' נשמות דבי"ע, הנה גם הנשמה דעשי' יש בה רעו"ד ויכולות להגיע גם למדרי' היותר עליונות ולקבל הגילויים היותר נעלים, וטעם הדבר להיות דכל נשמה היא עצמו' האלקו' דאצי' לכן הנה כל נשמה יכולה להגיע להמדרי' היותר עליונות ולקבל הגילויים היותר נעלים.

כא.

וביאור הענין הוא, דהנה ארו"ל (כתובות ד"ה ע"א) דרש בר קפרא גדולים מעשה צדיקים יותר ממעשה שמים וארץ, דאלו במעשה שמים וארץ כתיב (ישעי' מ"ה, י"ג) אָף ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים, ואלו במעשה ידיהם של צדיקים כתיב (שמות ט"ו, י"ז) מִכֹּחַ לִשְׁבַחְךָ פִּעֲלַת ה' מִקִּדְשׁ ה' כֹּונְנוּ יַדְיךָ, ומפרש בתוס' (בד"ה דאילו) אע"ג דמסיים קרא וימיני טפחה שמים א"כ תרתי כתיב מ"מ בחד מעשה ליכא אלא חד ידא אבל במעשה צדיקים בחד מעשה כמו בית המקדש כתיב תרתי ידיים, ובילקוט בשלח רמז רנ"ו אי' חביב בית המקדש לפני המקום כשברא הקב"ה את עולמו לא בראו אלא במאמר שנא' בדבר ה'

שמים נעשו וגו' וכשבנה בית המקדש כבי' פעולה לפניו שנא' פעלת ה' והנה הר"מ אלשיך הביא מאמר זה בפירושו ע"פ מה רב טובך אשר צפנת ליראיך פעלת לחוסים בך וגו' וכתב כי תואר פעולה יורה על דבר עצמי ועיקרי מאד, והיינו דמע"ב הוא ע"י מאמר שהדבור הוא בא מהארה בלבד ולא עצם אבל מעשה צדיקים ממשכים בחינה עצמית, והענין הוא דהנה ידוע דבריאת והתהוות העולמות הוא בבחי' יש מאין לבד וכמא' דהתהוות הגשמי מן הרוחני אין לך בריאה יש מאין גדול מזה אמנם אופן ההתהוות הוא בדרך ריחוק והעלם שהאין המהווה את ה"ש מתעלם ומסתתר מהיש המתהווה היפוך מכמו שהוא בעו"ע, דבעו"ע הנה העילה היא בקירוב אל העלול והיינו שהעילה מתצמצמת להיות בערך העלול וההשפעה מהעילה אל העלול הוא גוף הארה מהעילה שנמשך אל העלול, וכמו שכל ומדות שהם עו"ע דשכל הוא העילה והמדות הן העלוליי' הנה אנו רואים כשמבין בשכלו שדבר זה הוא טוב לפניו או מבין בשכלו אשר דבר זה רע לפניו הנה הבנתו והתבוננותו שדבר זה טוב לפניו מעורר אהבה וקירוב בלבבו אל הדבר ההוא והבנתו והתבוננותו שדבר זה רע לפניו מעורר יראה וריחוק בלבבו מהדבר ההוא, כי כל אהבה וחסד וכן יראה ושנאה הרי בהכרח שיהי' להם טעם וחיוב שכלי מפני מה אוהבו ומקרבו בהשפעת חסדו אליו או להיפך מפני מה ירא ממנו ומתרחק ממנו או שונא אותו ומונע השפעתו מאתו וכמ"ש (משלי י"ב ח') לפי שכלו יהולל איש וגו' דאיש מורה על המדות דעיקרן תוקף כאיש גבורתו דענין גבורה זו הרי אין הכוונה מדת הגבורה שהיא מדה פרטי' אלא הכוונה דכללות מהות המדות הן בגדר התוקף וכל ענין המדות הוא ע"פ השכל דוקא דגוף הארה מן השכל מתלבש בהמדה.

קיצור. יבאר המא' גדולים מעשה צדיקים, קושיית התוס' ופירווקו, חביב ביהמק"ד שנק' בשם פעולה, דמעשה שמים וארץ הוא המשכת הארה ומעשה צדיקים המשכה עצמית, ויבאר דהבריאה היא יש מאין, ויסביר דעו"ע הם בקירוב והשפעה היא גוף הארה מהעילה ומסתייע משכל שהיא עילה ומהמדות שהן עלולות, הנה כל אהבה וחסד או גבו' ויראה הנה בהכרח שיהי' להם חיוב שכלי.

כב.

והנה טעם וסיבת הדבר מפני מה לידת המדות והתהוותן בלב הוא מהשכל שהוא ההבנה וההתבוננות הוא לפי שהמדות הן עלולות מן השכל וכל עלול הוא נמצא כלול בעילתו אשר כן הוא בשכל ומדות, שהמדה הנה טרם התהוותה בלב והתגלותה במדה גלו' היתה תחלה כלולה בהשכל דזהו ההתפעלות שכלי בהטי' לאיזה צד שהוא, והיינו דבשעה שהוא עוסק באיזה סברא בעיון שכלי שבה הנה כשמבין את הסברא היטב לכל פרטי' באורך ורוחב הנה אז נעשה הטיית השכל לחסד או לדין, דהטי' זו היא בכלל שכל עדיין, רק שההטי', היא מקור המדות שבשכל שנעשית מדה שכלית ע"י ההתפעלות שכלי, דקודם ההתפעלות שמתפעל על טיב הסברא ההיא הנה הוא רק הטי' שכלית שהוא רק מקור למדה אבל אינו מדה עדיין וכשמתפעל בזה או נגמרה המדה אבל עדיין היא המדה שכלית וממנה היא שנעשית מדה שבלב הרי המדה שבלב הוא העלול.

של אותו השכל בהסברה העיונית שהיא העילה של מדה זו הבאה בגילוי בסיבת מקורה שהיא המדה הכלולה בשכל, הרי שהמדה היא המשכה מגוף השכל, ויובן זה בעבודה רוחני' דכשלומד ענין אלקי בהשגה שכלית שמבין אותו היטב בכל פרטי עניניו באורך ורוחב, אם ההשגה ההיא היא השגה המעוררת את האהבה שהוא בחי' קירוב אל האלקות, הנה בעת התבוננותו בההשגה ההיא ה"ה מתפעל במוחו בקירוב והמשכה לאלקות, מיט א' צי צו געטליכקייט, והוא בדקות עדיין דאינו נרגש כל כך, וטעם הדבר הוא לפי דהמשכה זו עם היותה מדה היינו המשכה של אהבה אבל היא בכלל מוחין עדיין, וכן הוא כשלומד ענין השגה אלקית המעורר את היראה הנה בעת התבוננותו בההשגה ההיא ומתפעל בשכלו על השגתו הנה נעשה בו הכיוון והביטול בנפשו דכ"ז הן מדות שבמוחין שבאות אכ"כ בהתגלות בלב ונעשות מדות ממש הרי דהמשכת המדה היא גוף המשכה מהשכל, וכן הוא גם במדות גופא שהן מסודרות בשתי מערכות חגי'ת, ונהי' הנה המדות נהי' הן ענפי מדות חגי'ת, דהע"ס ג' שכלים וז' מדות מתחלקות לשלשה קוין חכמה חסד נצח בקו הימין, בינה גבורה הוד בקו השמאל ודעת תפארת יסוד ומל' בקו האמצעי, הנה נצח הוא ענף החסד והיינו דהסדר הוא דתחלת הקו הוא ספי' החכ' דבכל א' מהג' קוין הנה התחלת הקו הוא בספי' המתייחסת אל המוחין דבקו השמאל ההתחלה היא ספי' הבינה והתחלת קו האמצעי ספי' הדעת והתחלת קו הימין ספי' החכמה וספי' החסד היא ענף החכ' דחסד נמשך מן השכל בסדר דעו"ע וכן הוא בספי' הנצח שהוא ענף החסד ונמשכת מספי' החסד בסדר דעו"ע, דעם היות החסד והנצח חלוקים בזה דחסד הוא שיש לו טעם שכלי על השפעת החסד ונצח הוא רק מה שמתנצח בהשפעת החסד בכ"ז הרי הנצח הוא ענף והתפשטות ממדת החסד דוקא ובא אחר החסד דכאשר מתעורר בתחלה במדת החסד הנה או יכולה להיות מדת הנצח גם לאחר שנסתלקה מדת החסד היינו לאחר שאין התעוררות חסד בלבבו בכל זה ישפיע רב טוב מצד הניצוח והו"ע ההסכם שהוסכם בלבו כבר להיות במדת החסד, דעם היות שכבר נסתלק הטעם שגרם את החסד מ"מ הנה ההסכם שהוסכם אצלו בלבבו כשהי עדיין הטוב שכלי שהכריח את החסד הנה הסכם זה נשאר בלבו, נמצא שהנצח הוא התפשטות החסד ויש בו ממדת החסד שהוא עילתו אלא שבא בסדר דניצוח, וממילא יש בנצח גם הארת החכ' שהיא עילת החסד דמאחר דחסד הוא ענף החכ' ונצח הוא ענף החסד הרי בהכרח שיהי' בו הארה קצת מחכ' אלא שהוא בו בהעלם מאד ואינו ניכר כלל וכן הוא בהוד שהוא ענף הגבו' שהיא ענף הבינה וג"כ בהעלם מאד בהוד דלכן הנה נו"ה נקראות בדי ערבות שאין בהן טעם וריח והיינו לפי שהשכל הוא בנו"ה במקצת ובהעלם מאד אבל עם זה הנה קצת הארה מהשכל המחייב את עילתם הנה בהכרח לומר שיש בהם ג"כ.

קיצור. יבאר דטעם לידת המדות שבלב מהשכל הוא לפי שהמדות כלולות בשכל, ויבאר דההטי' שבשכל הוא מקור המדה וההתפעלות שכלי גומרה וממנה באה המדה שבלב הרי דהארת השכל נמשך ומתלבש בהמדה ויבאר דכן הוא גם בהמדות גופא דהתהוות נהי' מחגי'ת, ג' קוין חז"ן מימין, בגי' משמאל ודתי'י

באמצע ויסביר דע"י העלולים דחג"ת מחב"ד הנה נמצא הארת השכל בנה"י שהם העלולים דחג"ת.

כג.

והנה בעומק ענין הארת השכל הנמצא גם בנה"י ע"י אמצעות עילתם דחג"ת דלכן הנה נצח הוא ענף החסד, ועם היות דחסד ונצח הם חלוקים זמ"ז בטבעם דהחסד טבעו נועם והנצח טבעו אי נועם ומכש"כ טבע הנצח וטבע השכל בכ"ז הנה הנצח הוא ענף החסד ובה ועל ידה נמשך גם הארת השכל בהנצח, ויובן זה מענין הנצח בעבודה שענינו הסכם חזק להיות סור מרע ועשה טוב בפועל ממש הנה ההסכם הזה הוא דוקא כאשר יש תחלה התעוררות אהבה בלבבו שיתעורר ע"י השגה אלקית שמבינה בטוב טעם ונתפעל באהבה להיות בקירוב לאלקות והיינו כשלומד הענין דהשגחה פרטית שהוא ית' משגיח על כל פרטי עניני העולם והנבראים ומבין הענין היטב, ונותן דעתו להתבונן בענין ההשגחה פרטית בעומק הדעת ובאריכות ההתבוננות בהנהגה שלמע' עמו ורואה החסדים הגדולים שעשה הקב"ה עמו הנה בהכרח שיתעורר באהבה ובקירוב לאלקות ונעשה הסכם חזק בלבו להיות סו"מ ועש"ט בפומ'ם בהידור ולהיות שא"א להיות כל היום בהתבוננות והתעוררות אהבה הנה נשאר ההסכם, והנה עם היותו הסכם בלבד בכ"ז ה"ה בחיות רב להיות התעוררי' האה' הבאה מהשגת ענין ההשגחה פרטית נמצא בעולם בהסכם זה, וחוזק ההסכם הוא דוקא ע"י הקדמת האהבה תחלה דישנו הסכם הבא מהשכל והוא דכאשר השכיל והבין איזה השגה אלקי בטוב והשגתו זו אינה פועלת אותה המדה המחוייבת מההשכלה היא כ"א עושה הסכם להתנהג כפי חיוב ההשכלה היא הנה הסכם זה הוא הסכם שכלי ועל הרוב הנה הוא רק דמיון שוא ואין לו שום קיום כמו שאנו רואים ברוב המשכילים אשר חכמתם תבונתם וידיעתם המרובה לא הביאה פועל דבר בסו"מ ועש"ט להיות ההסכם שכלי אין לו יסוד בהתעוררות ולכן הנה בכדי שיהי' הסכם אמיתי הנה זה דוקא כשיש תחלה התעוררות אהבה והאהבה הנה לבד זאת שנותנת חיות בההסכם הנה עוד זאת הרי ע"י האהבה נמשך סיפוק שכלי בהנצח אלא דשניהם התעוררות האהבה והסיפוק שכלי ה"ה בעולם במאד וההתגלות הוא הנצח לבד אבל בפנימיותם הרי יש בנה"י קצת הארת השכל, ובדוגמא כזאת הוא ג"כ למע' בהשתל' הע"ס דאצי' שהן בסדר דעו"ע שהן בבחי' קירוב הערך דוקא דלכן אין הולדת הו"א מספ"י החכ' עצמה כ"א מספ"י הבינה, דבינה דוקא נקי אם הבנים, וכמו בכחות הנפש הרי לידת המדות היא מהשכל, בכל זה אין לידת המדות מכה החכ' שהוא הראשון בהג' מוחין דכשם שבספ"י העליונות הרי ספ"י החכ' היא הספ"י הראשונה שבהשתל' הנה כן הוא בכחות הנפש דכה החכ' הוא הכח הראשון מכחות הגלויים והוא למעלה עדיין מהמדות וסדר התהוות המדות הוא שמספ"י החכ' נמשכת ספ"י הבינה וכמ"ש באד"ו דר"צ ע"א דהאי חכמה אתפשט ואפיק מינה בינה ומספ"י הבינה נולדו ונתגלו המדות העליונות דז"א, והכל הוא בדרך עו"ע, דבעו"ע הנה גוף הארה נמשך מן העילה

אל העלול מהחכ' אל הבינה ומהבינה אל הז"א, ועם היות דבכחות הנפש הרי כח הבינה אינו מתהווה מכח החכ' כי כח הבינה הרי מושרש בכח המשכיל כמו כח החכ' ואדרבא בשרשו בכח המשכיל הנה כח הבינה הוא בעומק יותר משרש כח החכ' בכח המשכיל דחכ' כמו שהיא מושרשת בכח המשכיל היא בגדר נקודה ובינה כמו שהיא מושרשת בכח המשכיל היא בגדר מרחב, אבל בכ"ז הנה הבינה משתלשלת מהחכ' והז"א מתהווה מהבינה וכמא' יסוד אימא מסתיים בחזה דז"א, וגם בנה"י דז"א מאיר בהם הארת המוחין וכמא' בינה עד הוד אתפשטת ולכן הרי א"א להיות התהוות עולמות ב"ע גם מבחי' נה"י דאצי' להיות דגם בהם מאיר הארת המוחין דאז"א ס' שורה בחכמה ולכן הרי א"א שיהי' מזה התהוות היש ורק בהמשכה רוחני מעולם לעולם ומספ"י לספ"י זהו בדרך עו"ע שגוף הארה מהעילה נמשך אל העלול.

קיצור. יבאר בענין ענפי המדות מהמוחין ובמדות גופא דגוף הארה שכלית משתל, גם בההסכם דנצח, ויסביר בענין השגחה פרטית דהתבוננות השכלי נרגש גם בההסכם הקירוב לעניני אלקי', האי חכמתא אתפשטית ואפיק מינה בינה חו"ב כמו שהן במקורן, בינה אם הבנים, בינה עד הוד אתפשטת, בעו"ע גוף הארת העילה נמשך בהעלול.

אמנם הנה כל זה הוא בעו"ע, אבל ביש מאין הנה הוא להיפך מזה דלא זו בלבד שהאין המהווה את היש ומקיים אותו אינו מתגלה אל היש המתהווה ממנו אלא עוד האין מתעלם ומסתתר מהיש, וזהו גדולים מעשה צדיקים יותר ממעשה שמים וארץ, דאלו במעשה שו"א שהוא בדרך מאין ליש שהאין נמצא תמיד בהיש להוותו ולהחיותו אבל עם זה הנה האין הוא מתעלם ומסתתר מהיש, לכן הנה כתיב ב'י' חד ידא, יד ענינו גילוי, חד ידא גילוי נעלם והוא מה שהאין נמצא בהיש באופן העלמי שהיש יודע ומרגיש שיש דבר המהווה ומחי' אותו אבל נעלם ממנו ואינו יודע מהו הדבר מה שמהווה ומחי' אותו ולכן קורא אותו בשם אין דפירושו אינני יודע דכ"ז הוא במעשה שמים וארץ שהם בדרך בריאה יש מאין, ואלו במעשה צדיקים שהוא בדרך עו"ע וכמ"ש בהעלותך את הנרות דהצדיקים בעבודתם בתומ"צ ובהשתדלותם ובהתעוררותם להתקרב לתומ"צ מעלים את הנרות שהן הנשמות, דהארת שכלם נמשך בדרך עו"ע לכן כתיב בהו שתי ידיים שהוא גילוי ממש, ופעולת הצדיקים הו"ע המקדש נמא' ושכנתי בתוכם בתוך כאו"א מישראל, דכל א' וא' מישראל הנה לבו ומוחו מכוון להשגה אלקי' ולהתעוררות אהו"י, דזהו פעולת הצדיקים ללמד השגת אלקי' ולעורר באהבה ויראה, ועי"ז נעשים ישראל לומדי השגות אלקות ומתעוררים באהו"י דזהו מקדש, וחביב ביהמ"ק לפני המקום שנקרא כבי' פעולה לפניו ית', דהנה ידוע דבכח ופועל הרי אין הכוונה שהפועל גקי הפעולה והכח נקי פועל הפעולה אלא

ו ע ם ה י ו ת : ראה ע"ח שי"ד פ"ב, תו"א ותו"ח ר"פ לך, ד"ה אריב"ל כו' מעלבונה ש"ת תרפ"ח, ועוד.

י ס ו ד א י מ א : נתבאר בתו"א נח, ג. ובכ"מ.

ו כ מ א' ב י נ ה : ע"ח שכ"ט פ"ח, טעמ"צ ס"פ שמיני, ועוד. — ע"ס דא"ת נתבאר במצות מחצית השקל (ביאורו) פ' תשא דרך מצותיך ושם בח"ב).

ו כ מ " ש ב ה ע ל ו ת ך : במדבר ה, ב.

כ מ א' ו ש כ נ ת י : שמות כה, ח ועפמ"ג בשל"ה שם ובכ"מ.

הכוונה דהכח שפועל הפעולה נק' פועל להיות שהכח עצמו נתפס בהפעולה, ולכן הנה המקדש שהו"ע תומ"צ נק' פעולה לפניו ית' כמ"ש רבינו נ"ע בפ"ד כי אם כאשר תפיסא ומתלבשת בתורה ומצותי, וזהו לעושה נפלאות גדולות לבדו, דנפלאות גדולות הם מקום וזמן שהם נפלאות גדולות להיותם בדרך בריאה יש מאין ופי' לבדו דבריאה יש מאין היא רק בחיק הבורא ב"ה ומהשמים והארץ והשמש והירח יכול האדם לבא לידי השגה שכלית בענין הבריאה דיש מאין וההכרה במקצת עכ"פ בענין לבדו ית', ומורנו הבעש"ט נ"ע פי' לעושה נפלאות דלאו דוקא ענין הבריאה מאין ליש הוא דבר נפלא אלא דכל עשיותיו של הקב"ה הם נפלאות וגודל הנפלאות ידוע רק לבדו ית' וגם ההמשכה בדרך עו"ע הוא ג"כ פלא שהוא רק בחיק הבורא, וזהו כ"י דזה מה שלמד"ד כלים דו"ן נעשים גר"ן לבי"ע. שהוא בדרך השתל' שנמשך הרב חסד דעתיקא קדישא גם בעולם זה, ואומרים פסוק זה קודם הקפות והוא פסוק שני מהשבעה עשר פסוקים שאומרים קודם הקפות עם התורה אחר פסוק אתה הראת לדעת, דהנה כללות ענין הפסוקים שקודם הקפות הוא שמביאים טעמים על השמחה דשמע"צ ושמח"ת שהוא זמן שמחתינו לשון רבים שמחה למעלה ושמחה למטה כמו פסוקי מלכיות וזכרונות ושופרות, ומספרם י"ז דאין טוב אלא תורה, ופסוק ראשון הוא אתה הראת לדעת פירושו אתה שהוא לנוכח דבכל מקום שהאדם נמצא אומר אתה לנוכח, הראת נתגלית לדעת שידעו אותך, דה' עצמות א"ס ב"ה, האסט זיך באויוזען אָז מען זאָל דיך וויסען, כי הוי' הוא האלקים אין עוד מלבדו שהם ב' אופני ועניני השגה בהשגות אלקי, הא' הוא ההשגה דהוי' ואלקים כולא חד והב' הוא ההשגה דאין עוד מלבדו, ומשתי השגות אלו יכול האדם לעמוד על ידיעה זו דכל עשיותיו של הקב"ה הם נפלאות, ואשר נפלאות אלו הם באמת למעלה מהשגת האדם ורק הוא לבדו ית' ידוע גודל הנפלאות, ובשמע"צ שאו הוא זמן הקליטה של כל מיני טוב גשמי ורוחני בנש"י הנה דוקא או עושים שמחת תורה להיות דהמשכת כל המיני טוב גשמי ורוחני הוא ע"י התורה דוקא, ובשמחת תורה אומרים לעושה נפלאות גדולות לבדו וגו' להיות כי ע"י התורה יודעים דבר זה כי כל עשיותיו ית' הם נפלאות ואשר גודל הנפלאות ידוע רק לו ית' לבדו כמאמר אין בעל הגס מכיר בניסו.

קיצור. יבאר דמעשה שו"א מאין ליש הוא בחדא ידא גילוי נעלמי אבל מעשה צדיקים ללמוד תורה ולעורר באהוי"ר שהוא בדרך עו"ע הוא בשתי ידים גילוי אמיתי, חביב המקדש שהו"ע ושכנתי בתוכם שנק' פעולה להיותו ית' נתפס באורייתא ומצותי, עצמות א"ס המגלה עצמו לדעת אותו ית' ע"י ההשגה דהוי' הוא האלקים כולא חד וע"י ההשגה דאין עוד מלבדו ועל ידם באים להידיעה דכל עשיותיו של הקב"ה הן נפלאות אשר גדולתם ידוע רק לו ית' לבדו.

ד א י ן ט ו ב : אבות פ"ו מ"ג.
כ מ א מ ר א י ן : ראה נדה לא, א.

ל ק ו ט י מ נ ה ג י מ

מנהגי חודש אלול, ר"ה, עשיית ויוהכ"פ שיש בהם חידוש.

ביום ראשון דר"ח אלול, מתחילין לומר לדוד הוי' אורי. במשך יום ראשון דר"ח אלול תוקעים להתלמד, ומתחילין לתקוע אחר התפלה ביום שני דר"ח.

התקיעות דחודש אלול — תשר"ת תש"ת תר"ת. כשחל ר"ח בשבת מפטירים השמים כסאי. ואז מוסיפים בסוף הפטורת ש"פ תצא עני' סוערה גו' עד גמירא. כשחל ר"ח באחד בשבת מפטירים עני' סוערה ומוסיפים פסוק ראשון ואחרון של הפטורת מחר חדש.

מיום שני דר"ח אלול עד יוהכ"פ אומרים בכל יום ויום במשך היום שלשה קאפ' תהלים, על הסדר: ביום א' אלול — קאפ' א, ב, ג. ב' אלול — ד, ה, ו, זכור, וביוהכ"פ — שלשים וששה קאפ': קודם כל נדרי — קטו עד כג. קודם השינה — קכד עד קלב. אחר מוסף — קלג עד קמא. אחר נעילה — קמב עד קנ.

סליחות הא' — מתחילין אחר חצות לילה. בשאר הימים — באשמורת הבקר.

סדר הסליחות ראה בסידור תורה אור (קהת, ה' תש"א) ע' רל.

הנוסח ב"א"ל מלך יושב" — ומתנהג בחסידות.

שבת שלפני ראש השנה — כמו בכל שבת מברכים, אומרים, קודם התפלה, כל התהלים וקדיש יתום אחר זה. אם יש חיוב — יאצ"ט או אבל — אומרים ק"י אחר כל ספר.

התרת נדרים — בערב ר"ה ובעשרה.

סדר התרת נדרים: שמעו נא רבותי כו', הכל יהיו מותרים לך כו', הרי אני מוסר מודעה כו', כולם יהיו מותרים לך כו', — אבל לא סדר נזיפה. ברכות הדלקת הנרות דר"ה: של יום הזכרון, שהחינו.

קודם תפלת מעריב — אמירת תהלים.

העובר לפני התיבה במעריב ומנחה ואפילו בר"ה — אינו מתעטף בטלית.

אין לובשין הקיטעל רק ביוהכ"פ.

אין כופלין "לעילא" בקדיש דעשי"ת, לבד בנעילה שכופלין, לדוד מזמור גו' הארץ ומלואה — קודם קדיש תתקבל. וכן בליל יוהכ"פ. אמירת לשנה טובה — בלשון יחיד דוקא "תכתב ותחתם".

ר"ה שחל בשבת אומרים שלום עליכם, אשת חיל, מזמור לדוד ה' רועי, דא היא סעודתא — בלחישא.

אכילת התפוח בליל ראשון — בתחילת הסעודה, והפרי חדש בליל שני — קודם נט"י לסעודה.

אמירת יה"ר שעל התפוח — אחר הברכה וקודם האכילה.

אוכלים רימון וראש איל, אבל אין אומרים יה"ר כי אם על התפוח. אמירת י"ג מדות הרחמים בהוצאת הס"ת גם כשחל ר"ה בשבת. וכן

ביוהכ"פ.

מקריא התקיעות — מורה באצבעו בסידור, אבל אינו מקריא בדיבור. האומר הפסוקים קודם התקיעות, מנגן ג"כ לאחריהם שלשת הפסוקים אשרי העם, בשמך יגילון, כי תפארת, ואח"כ אומרים כל הקהל יחדיו אשרי יושבי ביתך.

לנפילת כורעים אין נהגין כאותם המדקדקים לשטוח מטפחת וכה"ג
על רצפת קרשים (ע"ד רצפת אבנים וכו' ראה שו"ע או"ח סו"ס קלא).

אחרי התפלה ואמירת תהלים — תוקעין ל' קולות.
בקידוש היום דר"ה: תקעו גו' כי חוק גוי. ואין אומרים אלה מועדי
גו', גם לא אתקינו כו'.

אהרי שגומרים סדר תשליך, מנערים שולי הט"ק.
ביום שני אמירת לא"ל עורך דין — בתפלת מוסף.
מוצאי ר"ה שחל להיות בשבת, מתחילין מזמור לדוד ולא לכו גרננה.
וכן בכל מוצאי יו"ט.

בעשיית אין אומרים סליחות, לבד בצום גדלי.
מנהג בית הרב להדליק לשבת תשובה "א תשובה ליכט", וליוהכ"פ
"א לעבעדיגע ליכט" ונר גשמה.¹
הפטורת ש"ש: שובה ישראל גו' יכשלו בם, מי א"ל כמוך גו' מימי
קדם.

כפרות: אמירת "בני אדם" — ולשלום" שלש פעמים, ובכל פעם
מסבב ג"פ. סך הכל מסבב ט' פעמים.
בערב יוהכ"פ מבקשים לעקאח (מיני מזונות) וגם אוכלים ממנו.
למלקות בערב יוהכ"פ — ל"ט מלקות — המלקה והלוקה אומרים זהו
רחום ג"פ.

נוהגין לאכול "קרעפכין" בעריוהכ"פ.²
לאחר סעודה המפסקת, ברכת הבנים, הבנות וכו'.
חתן בשנת הנישואין שלו, שלבש הקיטעל לחופה, אין לובשו ביוהכ"פ.
ליל יוהכ"פ, מתחילים הוי' מלך תגל גו', פסוק אור זרוע — פעם אחת
ובקול רם.

על דעת המקום כו' — ג"פ ובקול נמוך.
כשחל יוהכ"פ בשבת, מתחילים מזמור לדוד כמו בכל שבת ויום טוב.
אמירת תהלים — ראה לעיל ר"ח אלול.
קריאת שמע שעל המטה ביוהכ"פ — כמו בשבת ויו"ט.
נטילת ידיים שחרית — רק עד סוף קשרי אצבעותיו.

(1) ראה עדין בשיחה הגדפסת בסוף קונטרס צו.

(2) מצאתי בדא"ח טעם מנהג זה, וכנראה הוא לרבנו הזקן.

— גדפס בכ"י מאה שערים בסופו (ליקוטים מדי, ב. ונשמה"ה שם תיבות "חסדים"). —
ו"ל: ענין המנהג שאוכלין עיז"ס קרעפכין שענינם שמכסים הבשר בעיסה מקמת
חטים י"ל וגרוש"ו שתי הלחם ע"ג שתי הכבשים כי כבשים שרשן מדות כו' משא"כ
לחם דעת וגם לחם תורה כו' וביוהכ"פ מאיר פנימי עומקא דליבא חסדים מכוסים ביסוד
אימא ** לכן הבשר מכוסה בלחם גם באכילה עיוהכ"פ. ועוד דשתי הלחם ע"ג שתי הכבשים
בשבועות מ"ת וכמ"כ ביוהכ"פ לוחות אחרונות לכן בעריוהכ"פ אוכלים כה"ג וד"ל. עכ"ל.
והנה טעם זה שייך גם בפורים, ע"פ המבואר בכ"מ ענין דיום הכפורים הוא
כ—פורים,

אבל, לכאורה, לא בהושענא רבא.

ועייני"כ בס' גאולת ישראל בס' זרע קודש ובס' טעמי המנהגים טעמים למנהג הני"ל

באו"א.

(*) ראה לקו"ת ס"פ אמור.

(**) ראה לקו"ת ס"פ במדבר. פ' מסעי ד"ה לבאר ענין המסעות פ"ב. ובכ"מ.

א"מ זכור רחמיך — בכל תפלות היום דיוהכ"פ, ולא רק במוסף.
 אבלים בתוך שנת האבלות אין יוצאים מביהכ"נ בשעה שהקהל אומרים
 "יזכור", אבל אין הם אומרים "יזכור". (וכן בכל פעם שאומרים יזכור, כמובן).
 שיעור תהלים — אחר תפלת מוסף.
 בין מוסף למנחה — מפסיקין. אם באפשרי לכל הפחות שלשה רבעי שעה.
 מנחה. בהפטרטה מסיימין בפסוקי מי איל כמוך גוי מימי קדם. לדוד

ה' אורי.
 נעילה. פתיחת הארון לאשרי, ונשאר פתוח עד אחרי כל התפלה. בקדיש
 "לעילא ולעילא מכל ברכתא".

אומרים היום יפנה, גם אם כבר העריב היום.
 אין נשיאות כפים אפילו עוד היום גדול.
 לפני תקבל דקדיש האחרון דנעילה — מנגנים כל המתפללים "מארש".
 אח"כ התקיעה.

אומרים אין כאלקינו, עלינו.
 תפלת מעריב והבדלה, בקיטעל וטלית, אבל בכובע (ולא ביארמולקע)
 והטלית על הכתפים.
 קודם הבדלה נוטלין את הידים ג"פ בסירוגין כמו נט"י שחרית, אבל
 בלא ברכה.

אחר הבדלה, קידוש לבנה — בחגירת אבנט ובסידור.
 אין מברכים שעשה לי כל צרכי, עד למחר.
 במוצאי יוהכ"פ אומרים "גוט יום טוב".
 במוצאי יוהכ"פ מתעסקים או עכ"פ מדברים ע"ד עשיית הסוכה.
 מחרת יוהכ"פ נקרא בשם השם (').

(3) ידוע אשר מחרת יוהכ"פ נקרא בשם "ג'טס נאמען". — בביכעל כתבים מצאתי
 ביאור ע"י בשם הבעש"ט — דנפס ג"כ בסי' גנוי נסתרות (ירות", תרפ"ד) ח"א ס"ק קט. וז"ל:
 מהבעש"ט: מה שקורין למחרת יוהכ"פ גאטש נאמען. הגה שם הוי' ושם קוב"ה אינו אלא
 מה ששייך לעולם אפי' לעולם הנאצלים, אך לעצמותו אינו שייך לקרותו בשום שם שבעולם (').
 והגה אם פוגם הוא בשם הוי' דוקא וכידוע ('). ובימי סליחת העון יש עליות לפני הוי' (').
 וזה למחרת יוהכ"פ אין לו שום שם פרטי לא הוי' ולא אדני רק גאטש נאמען, וד"ל (').

- (1) ראה בזה בארוכה בזהר ח"ב מב, ב, ת"ג רנו, ב.
- (2) ראה אגרת התשובה ספ"ו. ובכ"מ.
- (3) ראה לקו"ת עטרת ראש וסידור בדרושי ס"פ אחרי ודרושי יוהכ"פ.
- (4) בסי' אשל אברהם — להרה"צ וכו' מבוטשאטש — או"ח סתרכ"ד, הובא ביאור
 על השם ג'טס נאמען באוי"א וג"כ בשם הבעש"ט. ויש לתוּך. ואכ"מ.

מנהגי חג הסוכות, שמיני עצרת ושמיחת תורה, שיש בהם חידוש.

בכל תפלה שאין אומרים בה תחנון (ממוצאי יוהכ"פ עד אחרי ר"ח
 חשוון, ערבית בכל השנה, מנחה ערב שויו"ט וכו') אין מכים על החזה — בברכת
 סלח — באמירת חטאנו כו' פשענו.

עושים הדפנות גם מדברים הפסולים לסכך, גם לכתחילה (').
 מרבים בסכך.
 אין מנהגנו בנויי סוכה (').

- (1) ודלא כמ"שי בב"ח ופרמ"ג סת"ל. וראה שדי חמד אסיפת דינים מעי' סוכה
 סימן ב אות יד.
- (2) שיחת סוכות ה' תשי"ד.

אין מנהגנו לעשות רצפה מיוחדת לסוכה.
 אין מדקדקין לשלם בעד הד"מ קודם החג דוקא⁽⁷⁾.
 מראה האתרוג צ"ל געה"ל (כמראה שעוה)⁽⁸⁾.
 מברכים על אתרוג מקאָלאַברי⁽⁹⁾ (הנק' ג"כ "יאַנאַווער").
 לוקחין לולב שאין עליו כפופין (הנק' כפתורים — קנעפלאַך)⁽¹⁰⁾.
 אין מוסיפין על אתרוג אחד לולב אחת שתי ערבות — אבל מוסיפין
 על שלשה הדסים⁽¹¹⁾.

שמעתי הוראות לאנשים שונים לקחת ארבעה, שנים עשר, שלשה
 עשר, או עשרים וששה הדסים. אבל לא שמעתי — לקחת תשעה⁽¹²⁾, סח או
 סט⁽¹³⁾ הדסים.

מהדרין לאגוד הלולב בסוכה ובערב יום טוב.
 המהדרים — מאגדים בעצמם את הלולב⁽¹⁴⁾.
 משתדלים שהערבות לא יראו כל כך.
 על הלולב עצמו עושים שתי כריכות.
 משתדלים ששתי הכריכות תהיינה מכוסות בהדסים וערבות. גם כריכה
 העליונה. מקצתה על כל פנים.
 נוסף על שתי כריכות הנ"ל — אוגד הלולב ההדסים והערבות ביחד
 ע"י שלש כריכות. שלש כריכות אלו הן במשך טפח אחד. — נמצא סך־הכל
 חמש כריכות⁽¹⁵⁾.
 משכימין ומקדימין לקיים מצות לולב⁽¹⁶⁾. ובפרט לפעם הראשונה.
 שדרת הלולב צ"ל נגד פניו⁽¹⁷⁾.

- (3) ראה אחרונים לשו"ע או"ח סתרנ"ח. שדי חמר איספת דינים מע' ד' מינים
 סימן ג אות ב. כללים למיד כלל קמא אות כד.
 (4) ולא כיש מדקדקין שיהי מקצתו גרי"ן עפמש"כ בתקונים תכ"א (נו, ב)
 ות"ע (קלו, ב). עיי"ש בכסא מלך. באור ישראל. ועוד.
 (5) קבלה בדינו מאדמו"ר הוקן — בעל התניא והשו"ע — להדר אחרי אתרוגי
 קאָלאַברי — יאַנאַווע, מטעם הידוע לוי. ואמר: כאשר אמר הקב"ה למשה ולקחתם לכם
 פרי עץ הדר גוי הושיבו שלוחים על ענן ושלחום להביא אתרוגים מקאָלאַברי (ראה
 ג"כ שיחת שמע"צ שפחת הש"ת הגופסת בקונטרס מה).
 וראה בשו"ת חת"ס חאו"ח טר"ז: דינו של אתרוג כדון עוף טהור שאינו נאכל
 אלא במסורת ע"כ אותם הבאים מיאנאָוא שמסורת בידינו מאבות אבותינו ורבותינו חכמי
 הגרפתים אשר מעולם יושבי מדינת אשכנז יוצאים ירי חובתם באתרוגים הבאים מיאנאָוא,
 הן הגה הכשרים וא"צ שום סימן כו'. עיי"ש. ובשו"ת בכורי שלמה סכ"ח אשר הרה"צ
 מטשעקאנאוי הי' מברך רק על אתרוג מיאנאָוא וכ"כ בסי' תולדות שלמה על המהרש"ק.
 (6) ראה הדעות בזה בשו"ע סתרמ"ה וני"כ. שדי"ח כללים למיד כלל קמ"א ס"ק
 כ"ג. חיים וברכה אות קכ"ה.
 (7) ראה רמב"ם הלי לולב פ"ז וה"ז ובג"כ. שו"ע או"ח סתרנ"א ובג"כ.
 (8) מנהג הובא בסי' מהר"י קאָפיל ובשו"ת אבני צדק.
 (9) מנהגים הובאו בכל בו.
 (10) דעת הרמב"ן והרשב"א (הריטב"א ז') (בחידושו לסוכה מז, א) לאגוד ע"י
 אחרים לא הובאו בפוסקים. וראה חו"א"ג לסוכה (מה, א) דהוי מצוה כאלו בנה מזבח.
 ושקוי"ט בזה בסי' ילקוט אברהם להר"א ליפשיטץ (מונקאטש, תרצ"א) ובהשמטות והוספות
 שם.
 (11) ראה ט"ז ריש סתרנ"א. השלמת שו"ע רבנו הזקן (למהר"ן מדובראָנע) שם.
 סי' חיים וברכה ס"ק רפח.
 (12) ביח סתרמ"ד. וראה ג"כ שו"ע ר"ס תרנ"ב.
 (13) רבנו הזקן בסידורו. וראה הדעות בזה מג"א סק"ת בשו"ע סתרנ"א.

מתחילין ברכת שהחינו — כשהלולב בידו אחת והאתרוג בידו השנית. בסיום הברכה — מחברין אותם. הלולב מחברו לשליש העליון של האתרוג, אשר אווזו באלכסון קצת¹⁴. הנענועים: דרום וצפון — לקרן דרומית מזרחית, קרן צפונית מזרחית. למזרח — לאמצע המזרח. למעלה — בהובאה מורידים תחילה מעט „המשכה בעולם“, ואח"כ מביאים אל החזה. למטה — בהובאה מעלים תחילה מעט „העלאת העולם“, ואח"כ מביאים אל החזה. מערב — שתי פעמים הראשונות לקרן מערבית דרומית. בפעם השלישית — לאמצע מערב.

„כל זה (י"ז נענועים), בכלים. בנענוע האחרון — אור. יחוד שכינה במערב“.

במשך כל הנענועים האתרוג מכוסה בידו — לבד בנענוע האחרון שמגלהו קצת.

בהובאה — צריך להגיע עד החזה „מקום שמכים באמירת אשמו“¹⁵. כשנותנים הדי מינים לאחר לברך נכון לאמר בפירוש שהוא במתנה על מנת להחזיר¹⁶, ובפרט ביום הראשון „והוא תועלת לנותן ולמקבל“.

בנענועים דהודו שלבסוף דהלל — צ"ע אם מנענעים בכופלו, או בעיקרו¹⁷. וספק זה הוא ג"כ באנא ה' הושיעא כשאין מנענע בו אלא פעם אחת¹⁸. לא ראיתי שינשקו את הסוכה בכניסה או ביציאה¹⁹.

המהדרים — גם מים אין שותים חוץ לסוכה. ואפילו בשמיני עצרת. נשיאות כפים (וכן הוא בכל פעם אשר נ"כ, ולא רק בחה"ס): כשאומרים תיבת יברכך — המתברך ראשו באמצע. ה' — מיסב ראשו לימינו שהיא שמאל המברך, וישמך — באמצע. יאר — לשמאלו, שהיא ימין המברך וכו'. שלום — ראשו באמצע. אמירת רבש"ע — בשעה שהכהנים מנגנים דוקא, אבל כשאומרים התיבות צריך לשמוע. כשמנגנים הכהנים ל„וישם“ אומרים קהל: רבש"ע.. הצדיק. כשמנגנים לתיבת „לך“ — ואם.. אלישע. ל„שלום“ — וכשם.. לטובה. כשאומרים „שלום“ — אומרים „ותשמרני ותחנני ותרצני“. אדיר במרום אומרים אחר ענית אמן כשעדיין הטלית על פניו.

אין הקהל אומרים ברוך הוא וב"ש כשמזכירין הכהנים השם, ולא „כן ויהי רצון“ ולא „בזכות אברהם אבינו, יצחק אבינו, יעקב אבינו“.

גם בקידוש היום טוב ושבת חוהמ"ס מברכים לישב בסוכה אחר הקידוש ולא אחר המוציא.

בקידוש ליל שני — שהחינו ואח"כ לישב בסוכה²⁰.

14 באמת האט דער לולב געדארפט זיין אָפּן אתרוג, אבער, מפני טעם טוט מען ניט אַוויי (משיחות כ"ק מו"ח אדמו"ר בריגא).

15 נתבאר בשיחת שמחת תרס"ט אות כא (בס' תורת שלום ע' קלו).

16 ראה או"ח סתרגית. חו"מ סרמ"א. והספרים שהובאו בשדי"ח אסיפת דינים מע' ד' מינים סימן ג ס"ק יט.

17 הוראה לא שמעתי בזה. ויש פנים לכאן ולכאן: בכופלו כיון שהוא הסוף ממש, בעיקרו — כיון שבא קודם, והוא העיקר. ותמי' גדולה שלא מצאתי בספרים עדין. מלבד בס' ילקוט אברהם הנ"ל שעמד על ספק זה וסברתו לנענע בהווו גוי הראשון.

18 כשבירך על הלולב אחר התפלה בביהכ"מ (סידור רבנו קודם הלל. ע"פ התקונים תכ"א נו, ב).

19 מנהג הובא באחרונים מהשליה.

20 ראה הנהגות כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע שדפסו בסידור תורה אור (ברוקלין, תשי"א) ע' רלג. וראה הדעות בזה בני"כ השו"ע סתרס"א. שדי"ח מע' סוכה סימן א ס"ק ה.

נוהגים לשורר לספוק ולרקד גם ביו"ט ואפילו אם חל בשבת⁽²¹⁾.
בשעת אמירת הלל אוהזין הלולב בידו, ולהנענעוים מצרפים אליו גם האתרוג.

להושענות — מדייקים לעשות היקף שלם. מסיימים אותו באמירת אות ״ת״. מנהגנו שהש״ץ אמירתו בקול רם מתחיל מאות ״ס״ או ״ע״. באותן האותיות שאומרן הש״ץ בקול רם אומרים תיבת ״הושענא״ הן בראש והן בסוף. בהשאר — רק פעם אחת.

הפסוקים כי אמרתי גוי, לך זרוע גוי — אומרים רק בהושענא רבה. בשבת אין מקיפים וגם אין אומרים הושענות. ביום הראשון שלאחריו אומרים גם ה״הושענא״ דיום השבת⁽²²⁾, אבל אין מקיפים אלא פעם אחת (באמירת ה״הושענא דיום זה).

במוסף — אמירת ומנחתם ונסכיהם כו' אחרי קרבנות כל יום ויום בפ״ע. ביום טוב דחה״ס וכן בהושענא רבה טובלין פרוסת המוציא בדבש. בחול המועד (וגם בשבת חול המועד בכלל) — מהיכי תיתא⁽²³⁾.

במשך ימי חוה״מ מחליפין ההדסים והערבות, כולם או חלק מהם⁽²⁴⁾. בשבת חוה״מ חותמין בברכת הפטורה מקדש השבת וישראל והזמנים, אבל אין מזכירין חוה״מ בתוך הברכה⁽²⁵⁾.

בתיקון ליל הושענא רבה גם פרשת ברכה אומרים רק מקרא ורק פעם אחת. אמירתה שנים מקרא ואחד תרגום הוא בערב שמחת תורה⁽²⁶⁾. אמירת תהלים בליל הושענא רבה — אחר חצות ובחגירת אבנט. ואין מאריכין באמירתו.

בהושענא רבה קודם הלל⁽²⁷⁾ — מסירים שתי הכריכות אשר על הלולב ואין נשארים אלא ג' הכריכות המאגדים את הלולב ההדסים וערבות ביחד. הקפות: בליל שמיני עצרת ובליל שמחת תורה — שבע פעמים. ביום שמחת תורה — שלש פעמים וחצי⁽²⁸⁾. אבל גם אז אומרים כל סדר הקפות.

בשמיני עצרת מקדשים וגם אוכלים ושותים בסוכה — הן בלילה והן ביום⁽²⁹⁾. בשמיני עצרת ושמחת תורה — אין טובלין פרוסת המוציא בדבש⁽³⁰⁾.

21 ראה שו״ע או״ח רסשליט וגי׳. באשל אברהם (להרה״צ מבוסטאטש). שו״ח מנחת אלעזר ח״א סכ״ט. בקונטרס שירי מנחה בסוף מנח״א ח״ב. נמוקי או״ח (להניל) ששליט. ועוד.

22 ראה פסקי דינים להצמח צדק סוף חאו״ה. שער הכולל פמ״ה.

23 שיחת חוה״מ תש״ד.

24 אבל אין לוקחין בכל יום ערבה חדשה וכו'. ראה שו״ע סתרנ״ד וגי׳.

25 ראה הגהת כ״כ אדמו״ר (מהורש״ב) ג״ע שם ע׳ רלב — ולא היתה לנגד עיני בעהמ״ס שער הכולל, ולכן כתב אחרת.

26 שו״ע רבנו הזקן סרפ״ה ט״ט. הדעות בזה ראה שם במגיא, שעת, פרמ״ג, בסי׳ יעב״ץ.

27 ודלא כמשמע בסי׳ היעב״ץ.

28 ראה נמוקי או״ח סתרס״ט אשר מנהג בהכ״נ הישנה בקראקא — שנודע יושנה בערך תשע מאות שנה — ומנהג ביהכ״נ רמ״א, לעשות ג׳ הקפות וחצי (הן בלילה הן ביום).

29 חילוקי המנהגים בזה ראה גי׳ השו״ע סתרס״ה, שו״ח מנחת אלעזר ח״ד סליא.

30 להעיר מאגה״ק ד״ה להבין ענין אכילת הדבש עם המוציא ברי״ה עד אחר הושענא רבה. (נדפס בסי׳ מאה שערים לג, א).

הפטרת שמיני עצרת — ויהי ככלות — ולישראל עמו.
 בשמיני עצרת לפנות ערב נכנסים לסוכה (ואוכלים או שותים דבר
 מה) „צו געזעגענען זיך“, אבל אין אומרים ה"יהי רצון".
 קריאת התורה בליל שמחת תורה — אין מנהגנו כן.
 נשיאת כפים בשמחת תורה — בתפלת שחרית¹.
 אין נוהגים לפרוש טלית על ראשי העולים לחתן תורה או לחתן
 בראשית.
 גם העולה לתורה אומר חזק חזק ונתחזק. וכן בסיום שאר הספרים.

31) ראה בפרמ"ג (אשל אברהם) סו"ס תרס"ט. הובא בפסקי דינים להצ"צ ח"ב.
 חידושים על הרמב"ם (ו, ד) ומסיים הצ"צ: המנהג של יש נוהגין לישא כפיהם בתפלת
 השחר נכון הוא.

הוספה לליקוטי מנהגים

מנהגי ר"ה ויוהכ"פ, וכן תיקונים ושינויים שנכנסו במחזור חב"ד
 הוצאת קהת — ה'תשי"ג

— הציונים באו על סדר העמודים במחזור זה —

בער"ה בסדר התרת נדרים אין אומרים סדר נזיפה¹.
 ברכת הדלקת הנרות בר"ה — של יום הזכרון².
 בר"ה ויוהכ"פ שחל להיות בשבת אומרים ברנה ובצהלה³.
 בקדיש: לעילא מן כל — כמו בכל השנה⁴.
 בנעילה: לעילא ולעילא⁵.
 במודים בכל התפלות דר"ה ויוהכ"פ — והמרחם⁶.
 לדוד מזמור — קודם קדיש תתקבל⁷, ולא קודם עלינו⁸.
 ע' 1. שבת מלכתא — גם תיבות אלו אומרים בלחש⁹ (הן בר"ה הן בכל
 השנה).
 ע' 74. ברוך כו' ישראל באהבה — מסיים הש"ץ בלחש¹⁰. וכן בכל
 ימות השנה, כמובן.

- 1) הוראת כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ ז"ע. וראה מט"א סתקפ"א סמ"ט.
 עבודת הקדש.
- 2) מנהג בית הרב מדור לרור. הוראה מפורשת של כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע.
- 3) סידור יעב"ץ, מטה אפרים סתקפ"ב, ב.
- 4) הגהת הצ"צ בסידורו (נדפס בסי' תורה אור).
- 5) הוראת כ"ק מו"ח אדמו"ר וכ"כ בדי"ה היתה כאלמנה תרל"ד.
- 6) וכן בכל שבת ויו"ט (שער הכולל פ"ט סקל"ב).
- 7) הוראת כ"ק מו"ח אדמו"ר בלקוטי מנהגים.
- 8) „משנה ראשונה“ של כ"ק מו"ח אדמו"ר (הועתק ב„היום יום“).
- 9) כן נוהגין. וכ"כ בסי' הארז"ל (הר"ש רשקוב). סי' יעב"ץ. וכן משמע בסי'
 הר"ש שרעבי. וצ"ע שבמנהגי המקובלים דק"ק בית אל (נדפסו בסי' דברי שלום — לרא"ש
 מורחי — בתחלתו) כתב: ואומרים בקו"ר שבת מלכתא מזמור שיר כו'.
- 10) כן נהג כ"ק מו"ח אדמו"ר בעברו לפני התיבה. ופשיטא שאין לשנות בזה
 בר"ה ויוהכ"פ, וראה שו"ע או"ח סנ"ט וסס"א וני"כ.

ע' לט. ברוך כו' גאל ישראל — מסיים הש"ץ בקול רגיל¹⁰). וכן בכל ימות השנה, כמובן.

ע' מג. שיטה שני' צ"ל: (בשבת בזכרון שופר) אפתנו (ג"א ארצנו)¹¹).

ע' 86. לאחר וקדוש — סוגרין הארון¹²).

ובכן וה' פקד — א"א אלא ביום א'. בחול אומרים החרוז שבח מגדול (בהוצאות הקודמות — נשמט). בשיטה כשחל תיבת ג"כ — מיותרת¹³).

ע' מה. זוכרי זמירות — כן הוא בכל המחזורים והפ"י שראיתי¹⁴).

ע' מז. קודם קדושה צ"ל: סוגרין הארון¹⁵).

ע' 98. לאבינו מלכנו — פותחין הארון¹⁶).

ע' 107. שיטה הנולדה, שבעלה נדר לכאורה צ"ל: שבעלה ואביה נדר. שיטה בעדס. יגדלו לחופה. לכאורה צ"ל: יגדלה לתורה ולחופה¹⁷).

שיטה השמים. בכל. לכאורה צ"ל: לכל.

ע' 117. לאחר הנני העני נוהגין לומר פסוקי ידעתי גו'¹⁸

ע' 128. לאחר מסוד חכמים כו' — סוגרין הארון¹⁹).

ע' טה. אומץ אדירי כו' — אומרים²⁰). ומסיימים בחרוז אם לא למענו כו'²¹).

ע' טז. קודם כתר — סוגרין הארון²²).

ובכן יתקדש — אין אומרים בפיוט חמול אלא בסמיכות וקודם לאמירת ובכן תן פחדך²³).

11) כן הוא בכמה מחזורים. והוא מובן ופשוט, כי ארצנו במקום אפתנו, אינו שייך לחילוק דהול ושבח, אלא זוהי נוסחא אחרינא של המערערים על הבטוי אפתנו כלפי מעלה (ראה אלף המגן סתקפ"ב סקל"ב). — ובכל אופן צ"ע, שלא העירו ע"ז בפיוט אפד מאז. ועוד. — ראה ג"כ פיוט אומץ אדירי בסופו.

12) כן נוהגין. ובכמה מחזורים נדפס זה כאן בפירושו.

13) בענין אמירת הפיוטים תעיר ותריע וכו': בכל המחזורים שראיתי א) אין אומרים ביום ב' מה שכבר אמרו ביום א'. ב) בשבת אין אומרים: תעיר ותריע, מלך ממלט, מלך זכור, שבח מגדול, עמוסיך. . . פשעם. . . צמהים (ע"פ מחזור אשכנז — ויניציאה שנת בעתיה — משמיטים בשבת ג"כ: כל יושבי חבל, קרית מושב, שמים וארץ, תוקף אראלים). ג) כשחל יום א' בחול אומרים כהג"ל בסעיף ב'. והשאר — ביום ב', כשחל יום א' בשבת — אומרים כהג"ל ביום ב' והשאר ביום א. — המו"ל הראשון דמחזור חב"ד, כתב לומר כל הפיוטים הן ביום א' הן ביום ב' — מלבד בשבת שא"א הג"ל בסעיף ב', כמובן — ואף שצ"ע מקורו, בכ"ז כיון שלא שמעתי הוראה בזה מכ"ק מו"ח אדמו"ר לא רציתי לשנות. והרי כמה פיוטים אומרים הן ביום א' הן ביום ב'. פרט לחרוז, ובכן וה' פקד" שצינתי לאמרו רק ביום א', עפמשי"כ בלבוש סתקפ"ד שאומרים אותו, מפני שקורין היום אותה פרשה.

14) צ"ע שלכאורה צ"ל: זומרי זמירות וכמו: אדירי. . . יאדירו גבורי. . . יגבירו וכר.

15) כן נוהגין. וכ"כ במהרי"ל (אלא שמנהגו לפתוח אחר קדושה), לבוש. ועוד.

16) כן נוהגין. וראה משה אפרים סתרי"ט סמ"ו.

17) ע"פ מכתב כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) ג"ע לומר גם בלידת בת לתורה (ע"פ מרז"ל ברכות יו, א).

18) קבלה מרכבו תם ז"ל (אלא שנהגו אז לאמרם, וכן העני ממעט, קודם המלך).

19) כן נוהגין (כיון שנגמרה קבלת רשות הש"ץ). ובכמה מחזורים נדפס כן בפירושו.

20) הוראה מפורשת מכ"ק מו"ח אדמו"ר.

21) בהוצאת אגודת חב"ד תשי"א נשמט בטעות.

22) כן מוכח ע"פ מש"כ הר"ח ויטאל לזהר ח"ב (ג"ב, א). הובא באור החמה שם. וז"ל:

המתחילין ובכן תן פחדך ושרי להו מארייהו, המעוררים הדין בר"ה, ואורכה צריך למתקן

ע' 134. לאחר סיום פיוט האוחז ביד — סוגרין הארון²².
 ע' 138. גם בזמן אמירת אתה הראית גו' פתוח הארון²³.
 ע' עו. בכל יום — ור"ה ויוהכ"פ בכלל — אומרים אחרי התפלה (ביוהכ"פ — אחר מוסף) שיעור התהלים כפי שנחלק לימי החודש. ואח"כ: ביום א' דר"ה — קאפ' פה, פט, צ. ביום ב' דר"ה — קאפ' צא, צב, צג²⁴.
 ע' פה ר"ה שחל בשבת אומרים במנחה ואני תפלתי²⁵.
 ע' 180. ביה"ר דתשליך צ"ל: לפניך ויהי' עולה לפניך קריאת²⁶.
 ע' 184. אמירת ט' קאפ' תהלים לפני כל גדרי. וכן לפני השינה, אחר מוסף ואחר געילה²⁷.
 ע' 188. על דעת כו' — ג"פ²⁸.
 ע' צה ויאמר ה' סלחתי כדברך — אומר הקהל ג"פ ואח"כ הש"ץ — ג"פ²⁹.

שט. לאחר ברכת שהחינו מכניסין הס"ת וסוגרין הארון³⁰.
 ע' קד ויראה הדרתנו — כצ"ל, וכמו בשאר החרוזים³¹.
 ע' קה. שיטה א"ל ומתנהג — כצ"ל בתוספת וא"ו³².
 ע' 212. שיטה נושע בסופה צ"ל: סוגרין הארון.
 ע' קח. שיטה כי לך בסופה צ"ל: סוגרין הארון.
 ע' קט. שיטה חסדנו: מה צדקנו מה כחנו — כנ"ל³³.
 ע' 244. שיטה ישועות בסופה: סוגרין הארון — מיותר.
 ע' קכג. להאדרת והאמונה — פותחין הארון³⁴.
 ע' 286. לא"ל עורך — פותחין הארון, ובסיומו סוגרין.
 ע' 286. שיטה פני בסופה — סוגרין הארון.

... בין החסד והת"ת, וכן התקיעות בסדר הזה אברהם יעקב ובינתיים יצחק עכ"ל. ודוחק גדול לחלק בזה בין תפלת לחש לחזרת הש"ץ. ואזרבה. — במהר"ל נמצא ובכ"ן יתקדש בתוך הפיוט חמול, וכן נדפס במחזורים, אבל כבר העיר בספר קונטרס השלחן (להרה"ג והרה"ח וכ"ו א. ת. גאה שליט"א). כי זהו לפי הנוסח שא"א כלל ובכ"ן יתקדש בתפלת לחש, וזוהו נשתרבב גם במחזורים גוסח האריו"ל. כן הביא בסי' הג"ל קבלה מבעלי תפלה זקנים דאנ"ש שאין מפסיקים בין ובכ"ן יתקדש לובכ"ן תן פתוך.
 (23) כן נוהגין. במחזורים נדפס לפני אוחילה לא"ל „פותחין הארון“ (והוא ע"ס הלבוש שתקצ"ב), וכנראה נשתרבב ממנהג המקומות שהארון סגור לפני זה.
 (24) בארוכה עדי"ן ראה קובץ מכתבי כ"ק מו"ח אדמו"ר — קובץ תהלים.
 (25) לבוש שתקצ"ח (וכ"מ ג"כ בשו"ע או"ח סתרכ"ב). מנהגי ק"ק בית א"ל.
 (26) כ"ה בסידור יעב"ץ, צפורן שמיר לחיד"א מחזור ספרדים (ליורנו, תר"א) ועוד.
 ובסידורי חב"ד, תו"א. תהלת ה' וכ"ו טעה המדפיס בין לפניך האי' והב', — וכבר העיר ע"ז בלוח הכולל והרא"ח גאה שי'.
 (27) מטה אפרים סתרי"ט סי'. באה"ט שם.
 (28) כן נוהגין. וצ"ע כי במטה אפרים (שם סי"א) כתב: גם החון יאמר עמהם.
 (29) כן נוהגין. וכ"מ באבודרהם דגם שהחינו יאמר עם הס"ת. ודלא כמש"כ במטה אפרים שם. וראה עטרת זקנים ר"ס תרי"ט.
 (30) כן הוא בכל המחזורים. וכבר העיר ע"ז בסי' קצות השלחן.
 (31) הוראת כ"ק מו"ח אדמו"ר. וכ"ה בפע"ח שער הסליחות פ"ח. סי' האריו"ל. וכ"ה בתקוני וזר חדש קיא, ג.
 (32) וכנוסח אדה"ו בלעולם יהא אדם. — וכבר העיר ע"ז הרא"ח גאה שי' בלוח כולל חב"ד.
 (33) כ"כ בלבוש סתרי"ך. וכ"ה בכמה מחזורים.

ע' 307. שיטה מנוחה. צ"ל מנוחה שנת נחמה שנת (").
 ע' קסח. יוהכ"פ שחל בשבת — א"א ואני תפלתי (").
 ע' 350. לחזרת מנחה ג"כ פותחין הארון עד לאחר סיום אמירת רשות
 (מסוד חכמים כו') (").
 ע' 368. לנעילה פותחין הארון ונשאר פתוח עד לאחר כל התפלה, כן
 אומרין בקדיש לעילא ולעילא כנ"ל ("). ובמילא צ"ל: מכל ברכתא, ולא מן כל
 ברכתא (").
 ע' 372. נראה לי, שבנעילה, שהיא לאחר מנוחה, צ"ל כמו במנחה: שבתות...
 בם. ולע"ע לא מצאתי זה בפירוש (").
 ע' 376. התיבות פותחין הארון — מיותרות.

34 שנת נחמה — השמטה דמוכה. ובכמה מחזורים לא נשמט. יש שהעיר לומר, שנת
 טלולה גשומה במקומה ע"פ סדר הא"ב, אבל לא מצאתי כזה בכל המחזורים שראיתי
 שבהם נוסח יה"ר זה (כי ישנם ג"א). — ולכאורה צ"ל: א) שנה טלולה (לא מצאתי כן
 בשום מחזור). ב) כנוסחת כמה מחזורים — טלולה גשומה אם שחונה. וכלי תפלת כה"ג.
 35 ש"ע אר"ח סתרכ"ב. אבל בסי' אמת ליעקב — לר"י שאלתיאל גיניו —
 קונטרס שפת אמת סי"ט הביא דעות מקובלים לומר: א) ואני תפלתי (ראה בזה ג"כ מאמר
 נוסח התפלה, לבעהמ"ס שו"ת מנחת אלעזר, אות כא). ב) אב הרחמן (ולא הרחמים). וכיון
 שהוא מילתא דתמי' ולא שמעתי הוראה בזה — נדפס במחזור ע"פ פסק רבנו הזקן בשו"ע
 סתרכ"ב שא"א ואני תפלתי. וכן לא שניתי מהנדפס בסי' תו"א לומר במנחת שויהכ"ם —
 אב הרחמים.
 36 כן גוהגין. ופשוט. ובכמה מחזורים נדפס בסי'.
 37 הוראת כ"ק מו"ח אדמו"ר. — וכיון שסילוק שכינה הוא בהתקיעה — נראה
 לי שעד התקיעה חלים שתי הוראות אלו.
 38 מטה אפרים סתקפ"ב סי"א.
 39 הטעם לאמירת שבתות.. בם — ראה מ"ח מסי' שארית יום השבת פ"ג מ"ב.
 סי' הארני"ל. — בסי' תו"א וכן במחזור נוסח אר"י (חילגא תרלה) נדפסה תפלת נעילה
 בפ"ע והנוסחא: שבת.. בו!

ע' 55 אחרי שורה אוקלים צ"ל: כ"ק מו"ח אדמו"ר הי' מצוה להתקיע
 ללמוד בימי ראש השנה בבוקר המאמר להבין ענין תקיעת שופר (אשר
 בסידור*) (").

* הטעם י"ל בפשיטות, מפני שבדרוש הזה מבוארות כחנות התקיעות. — מובן
 מעצמו, שזהו נוסף על חיוב ידיעת הלכות תקיעת שופר כמבואר בפוסקים.

ספרי" — אוצר החסידים — ליובאוויטש

קונטרס קיד.

קונטרס י"ט כסלו

מכבוד קדושת
אדמו"ר יוסף יצחק
זצוקללה"ה נכג"ם זי"ע
שני אורסאהן
מליובאוויטש

יוצא לאור על ידי מערכת
„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות ארבעים ושש לבריאה

KEHOT PUBLICATION SOCIETY

770 EASTERN PARKWAY, BROOKLYN 13, N. Y.

Tel. HYacinth 3-9250 - 1 — PResident 8-4600

Printed in U. S. A.

ב"ה.

בוה הננו מו"ל קונטרס לחג גאולת רבנו הגדול אדמו"ר הוקן, הוא יום י"ט כסלו
הבע"ל, והוא כולל מאמר מכ"ק מו"ח אדמו"ר וצוקלה"ה נבגי"מ זי"ע מיום י"ט כסלו תש"ד,
התחלת המשך פדה בשלום — תש"ד.

כמו בשאר ההוצאות באו גם כאן, בשולי הגליון, איזה מראי מקומות והערות מהמו"ל.
מנחם שניאורסאהן

טו כסלו, ה'תשי"ד, ברוקלין, נ. י.

בס"ד, י"ט כסלו, תש"ד

פדה בשלום נפשי מקרב לי כי ברבים היו עמדי, וצ"ל תוכן ענין בקשתו
בתנאי הפד"י שתהי בשלום, ומה צריך לטעם על בקשתו ומהו"ע הנתנית
טעם שפדה בשלום נפשי מפני כי ברבים היו עמדי, מהו"ע כי ברבים שזהו
נתנית טעם ע"ז שפדה בשלום דוקא, היינו מהו שלום ומהו רבים שזהו טעם על
השלום, אך הענין הוא דהנה כתי' וכל בניך למודי ה' ורב שלום בניך ודרשו
רו"ל סוף מס' ברכות ת"ח מרבים שלום בעולם שנא' וכל בניך למודי ה' ורב
שלום בניך א"ת בניך אלא בוניך, ואי בשל"ה דת"ג ע"א שלמדו זה מורב שלום
בניך דתי' בניך הוא מיותר מאחר שאמר ברישא וכל בניך למודי ה' הי' לו
לסיים ורב שלום אלא לכוונה אתי לדרוש א"ת בניך אלא בוניך, מובן מזה
דמה שת"ח הם מרבים שלום נמשך זה דוקא ממה שהם בוניך, דהנה מהשקפה
ראשונה הי' אפשר לבאר דעיקר הדרשה דמרבים שלום הוא ממ"ש ורב שלום
והי' מספיק גם אם הי' אומר ורב שלום, ושקאי על ת"ח היינו יודעים ממ"ש
קודם וכל בניך למודי ה' דלכאורה למודי ה' הן הם, אבל כשאומר א"ת בניך
כו' וקאי על בניך הב' משמע דלמודי ה' הר"ע אחר ות"ח ע"י שהן בוניך ע"ז
הם מרבים שלום, ופי' בוניך היינו כמארז"ל שבת דקי"ד ע"א מאי בנאים א"ר
יחנן אלו ת"ח שעוסקים בבנינו של עולם כל ימיהם, ופי' מהרשא שם
בבנינו של עולם היינו תורה שהיתה אומנתו של הקב"ה בברה"ע כמ"ש
במד"ר בראשית פ"א ע"פ ואהי' אצלו אמון התורה אומרת אני הייתי
כלי אומנתו של הקב"ה, ובמשנה פ"ג דאבות חביבין ישראל שניתן להם
כלי חמדה שבו נבה"ע וזהו דעוסקים בבנינו של עולם היינו שעוסקים בתורה
שע"י עסק התורה הם בונים את העולם, וכדאי' בזהר תרומה דקס"א ע"א קוב"ה
אסתכל באורייתא וברא עלמא כו' ב"נ משתדל באורייתא ומקיים עלמא כו',
ונמצא בוניך הר"ע עסק התורה, וזהו ההפרש בין בניך לבוניך דבניך הוא הנשמה
שנמשכה מבחי' מלי' שנק' אימא תחאה ונק' כנס"י מקור דנש"י ובוניך הוא
שהנשמה ע"י התעסקותה בתורה ממשיכים בחי' ח"ע במלי' הנק' ח"ת, וזהו פדה
בשלום נפשי מקרב לי כי ברבים היו עמדי, פי' ברבים היינו ענין ורב שלום
בניך שע"י עסק התורה ע"ז פדה בשלום נפשי, דהפד"י היא בשלום היינו ע"י
התורה שהיא מרבה שלום דהנה כתיב ונתתי שלום בארץ ואי' ע"ז בזהר פ'

פ ד ה ב ש ל ו ם : תהלים נה, יט. — ראה ד"ה פדה בשלום תש"ג.
ו כ ל ב נ י ך : ישעי' נה, יג. וראה ד"ה וכל בניך תרפי"ט (קונטרס ב).
ו ב ו נ י ך ה ו א : ראה לקו"ת ראה כט, א ואילך.
ו נ ת ת י ש ל ו ם : ויקרא כו, ו.

בחקותי דקי"ג ע"ב ת"ח בשעתא דאשתכחו ישראל זכאין קמי' קוב"ה מה כתיב ונתתי שלום בארץ האי לעילא דאתי קוב"ה לאתחברא בכנסי', ונמצא דזהו"ע השלום שע"י ישראל נעשה התחברות קוב"ה בכנסי' דלעילא בחי' מל', וכ"ה במד"ר שה"ש פ"ז ע"פ שובי שובי השולמית לאומה שעשתה שלום ביני ובין עולמי שאלו לא קבלו את תורת הייתי מחזיר עולמי לתהו ובהו, שהשלום בין הקב"ה ובין עולמו הוא ע"י התורה, וזהו שת"ח מרבי"ם שלום בעולם היינו שע"י עסק התורה עושים שלום בין הקב"ה ובין עולמו, ופי' עולמו קאי על ספי' המל' להיות דספי' המל' דאצי' היא מקור כל העולמות בי"ע דלכן הנה בד' אותי' דשם הוי' שהם בכללות הע"ס דאצי' הנה אות י' דשם הוי' הוא בספי' החכמה ואות ה' ראשונה היא בספי' הכינה ואות ו' בז"א ואות ה' אחרונה בספי' המל', ותמונת אות ה' היא ג' קוין היינו ב' קוין מחוברים וקו אחד קצר ונפרד, דבענין העולמות הנה השלשה קוין שבתמונת אות ה' רומזים לשלשה עולמות בי"ע דברי' יצי' מרומזים בב' הקוין המחוברים להיותם עדיין בערך עכ"פ והקו הג' רומז לעולם העשי' ואות ה' הוא בספי' המל' להיותו מקורם המהווה אותם, והשלום שביני ובין עולמי היינו בחי' המשכת או"א"ס במל' שזה ממשכים ת"ח ע"י עסק התורה, דהנה ספי' המל' נקי' כנסי' שהיא אוספת וכונסת את האורות של הספי' שלמע' הימנה דזהו שארו"ל בעשרה מאמרות נבה"ע והלא במאמר א' יכול להבראות אלא כדי להפרע מן הרשעים שמאבדים את העולם שנברא בעשרה מאמרות וליתן שכר טוב לצדיקים שמקיימים את העולם שנברא בעש"מ, והיינו שע"י עסק התורה שכללותה היא עשה"ד מקיימים את העש"מ, וענין הקיום הוא ע"י שממשיכים גילוי אור עליון יותר שע"י"ז מתקיים, והכוונה בגילוי אור עליון הוא שההמשכה יהי מהמאמר אחד כמ"ש הרמ"ז בוח"א דקל"ה ע"א דמקום הראשון דז"א הוא במקום שעתה הוא אריך ואח"כ ע"י חטא עה"ד הורד במקום שהוא עתה ולעתיד יחזור זעיר למקומו שידוע שזעיר יש לו כמה בחינות עיבור סוד נה"י ויניקה בחי' חג"ת וגדלות חב"ד הכל לפי זכות הדור, אבל אריך אין בו שינוים דלית שמאלא בהאי עתיקא, וז"ש בעש"מ שהם ע"ס נפרדות נבה"ע דהיינו זעיר למטה והלא במאמר אחד יכול להבראות וכמו שיהי' לעתיד אלא כדי להפרע כו' על שפוגמים בז"א וליתן שכר טוב לצדיקים שמקיימים את העולם שנברא בעש"מ היינו שמקיימים את הז"א ע"י שממשיכים שפע לז"א עד שמעלים אותו למקומו, ובפרט בתורתם שעולה עד עתיק יומין.

קיצור. יקשה (א) מהו הפדי' בשלום, (ב) למה צריך לטעם, (ג) מהו הטעם כי רבי"ם, יקדים המאמר דבניך ובוניך, בניך הנשמה במקורה במל', בוניך הנשמה בעבודתה בתורה ומצות מקיימים העולם שנברא בעש"מ היינו ז"א, מאמר אחד אריך, ועבודת הצדיקים להמשיך שפע אריך לז"א.

ב.

והנה מ"ש הרמ"ז דמקום הראשון היינו בתחלת הבריאה הי' מקומו דז"א במקום שעתה הוא אריך, הנה עם היות דאריך היא בחי' שני' שבכתר, דבחי'

הראשונה שבכתר הוא עתיק בחי' תחתונה שבמאציל ב"ה ואריך היא בחי' שני שבכתר והוא ראש ומקור לנאצלים בכל זה הרי בכללותה הוא מה שלמע' מהשתל', וז"א הוא בחי' המדות א"כ הנה רחוקו דז"א לגבי אריך הרי אינו מה שהוא ריחוק הערך בלבד אלא שהם מרוחקים גם בעצם מהותם דמהות הז"א שנק' בנים לחו"ב בכלל ולבינה שנק' אם הבנים בפרט הנה הוא מהות אחר לגמרי ממהותו של אריך, וזהו שאומר הרמ"ז דמקום הראשון דז"א במקום שעתה הוא אריך, דהנה למטה בגשמיות הנה המקום ענינו שטחיות ומעלה ומטה שבמקום הנה ענינם המישור וההר דמקום המישור הוא מטה לגבי ההר שהוא מעלה, וברוחניות ענין המקום הוא ג"כ ענין השטחיות הרוחני ועניני מעלה ומטה במקום הרוחני הכוונה קירוב וריחוק דמעלה קירוב ומטה ריחוק, וזהו דז"א הי' במקום אריך היינו שהי' בבחי' קירוב לאווא"ס כמו עתה הקירוב דאריך אל האווא"ס, וע"י העבודה בתומ"צ שהוא סוד הברורים מתקנים להעלות את הז"א מירידתו, ומ"ש הרמ"ז בעשרה מאמרות שהם ע"ס נפרדות נברא העולם יש לבאר בשני אופנים, הא' הכוונה מה שיש בז"א מדרי' חלוקות דעיבור יניקה ומוחין שהוא בחי' קטנות וגדלות, והב' כמ"ש בלקו"ת מהאריז"ל ע"פ ביום ההוא יהי' הוי' אחד דבוז"ג הע"ס דז"א אינן בגוף אחד אלא ג"ר שלו הם באימא ולעתידי יהיו בבחי' השלימות ויהיו הי"ס דז"א מקושרות תמיד באחדות א' כו', וזהו ע"ס נפרדות שאין הע"ס שלו בבחי' אחדות, וזהו ג"כ ענין בחי' יניקה שהז"א רק בבחי' ו"ק כמ"ש במאו"א ע' יו"ד אות י"ז והמוחין שלו כלולים אז בבינה, ונמצא מפרש דמאמר א' הוא למעלה יותר מעש"מ, דמאמר א' הוא בחי' אריך והצדיקים ע"י עסק התורה שלהם ממשכים בחי' אריך ועתיק בז"א עד שהע"ס דז"א הם ג"כ בבחי' אחדות ממש כמו בחי' עתיק ואריך, ומ"ש הרמ"ז אלא להפריע מן הרשעים על שפוגמים בז"א הנה מזה מובן דבאריך לא הי' שייך ענין הפגם בכלל מאחר שאינו תופס מקום משא"כ בז"א שייך פגם, ולכאז' צ"ל מהו החסרון שלא שייך ענין הפגם הלא אדרבא הוא מעלה שלא הי' ע"י מעשה התחתונים פגם במדרי' העליונות, אך הענין הוא דהגם דהערך הפגם הוא מעלה מ"מ יש בזה ג"כ חסרון והוא שיהי' קיום להרע ולא הי' מתבטל מאחר שאינו תופס מקום והוא כענין שכתוב באדה"ר אחר החטא ועתה פן ישלח ידו ולקח גם מעץ החיים ואכל וחי לעולם ולכאז' א"מ מהו החסרון שיהי' חי לעולם והלא גם בתחלה היתה הכוונה שיהי' חי לעולם ולכן נצטווה שלא לאכול מעה"ד, אך הענין הוא דבתחלה לא הי' מעורב ברע אבל ע"י החטא שנתערב ברע ואם הי' חי לעולם הי' גם להרע קיום לעולם ואין הכוונה כן כ"א שיהי' ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ וכמו"כ היא הכוונה כאן שאם החטא לא הי' גורם ירידת העולמות והי' כמו קודם שהי' ז"א במקום אריך ולא הי' תופס מקום מציאות הרע הי' בבחי' קיום ח"ו משא"כ כמו שז"א הוא עכשו שתופס מקום ונמשך לענוש את הרשעים שע"ז נדחה הרע ומתברר הטוב, ובאמת גם בתחלת הבריאה נברא מציאות הקליפות אלא שהי' מדור הקליפות תחת כל העולמות דקדושה, אבל הכוונה העליונה לדחותם ולבטלם לגמרי, וזהו דוקא כאשר ז"א הוא במקומו עתה שנוגע הפגם, וזהו"ע מה שבנין התהו הי' בכוונה בונה ע"מ לסתור וסתירת התהו הי' בכוונה ע"מ לבנות שיהי'

דחיית וביטול הרע ע"י עבודת נש"י בתומ"צ דוקא ובכח עצמן והיינו שיהי' כמה מניעות ועיכובים על קיום התומ"צ גם כפשוטן היינו לקבוע עתים לתורה ולקיים את המצות מעשיות בפו"מ מבית ומחוץ בטענות של בריאות וריבוי היתרים ובטענות מדוע דרך רשעים צלחה ובפרט באלו המוסרים ונותנים עצמם ללמוד התו' וקיום המצות ועוסקים בעבודה שבלב שיש להם מניעות ועיכובים עצומים מחוץ מהמלעיגים עליהם ומבפנים מהנה"ב שמטריד בריבוי נסיונות במח"ז בתפלה בשעת התפלה ולימוד התורה וכמו שאנו רואים במוחש דבשעת שהאדם עוסק בדברים הגשמי' גם אפילו המותרים כמו באכוש אין נופלים לו מח"ז כי ניחא לי' להנה"ב שיתעסק האדם בזה משיתעסק בתומ"צ ועבודה שבלב ושומר עליו שלא יפול לו להאדם מח"ז בכדי שיתענג על אכו"ש בהנאה מרובה משני טעמים, הא' לפי שלשעה הוא רע, והב' שמתאוות היתר יביאו לתאוות איסור ובפרט בעת שהאדם עוסק בדברים בטלים ליצנות רכילות ולה"ר אין נופל לו מח"ז ורק כשעוסק בתומ"צ ובעבודה שבלב או נופלים לו מח"ז להיות דוהו סוד הגלות שיהיו כמה מניעות ועיכובים והאדם יתגבר עליהם בכח גדול לקיים תומ"צ ולעסוק בעבודה שבלב.

קיצור. יבאר לשון הרמ"ז א' ע"ס נפרדות בוז"א, א' קטנות וגדלות, ב' התחלקות, ב' מקום ז"א ואריך דמעלה ומטה במקום גשמי הוא מישור והר וברוחניות מעלה ומטה קירוב וריחוק ויסביר הטעם דמח"ז נופלים בשעת לימוד התורה קיום המצות והתעסקות בעבודה שבלב לפי שכל ענין הגלות והמניעות ועיכובים הם בכדי שתהי' העבודה בכח עצמו.

ג.

והנה בפרדס שער טעם אצ"י פ"ו מפרש המשנה בעש"מ נבה"ע באופן אחר ממה שמפרש הרמ"ז אבל נושא הענין ותוכנו אחד הוא שהרמ"ז מפרש על הכוונה כסיבת ירידת מעלת הספי' בסיבת חטא עה"ד והפרדס מפרש על תחלת הכוונה באופן הבריאה והתהוות העולמות שכתב שם והלא במאמר אחד יכול להבראות ר"ל כי לא הי' בנמנע ח"ו להיות בריאת עוה"ז במאמר אחד שיהי' כולל כל הדברים והמדרי' והבריאות וההויות שנתהוו עתה כו' שהרי כח כולם, היינו כל הע"ס, בכל אחד מהם כנודע היות כ"א כלול מעשר, וידוע דכל פרטי הנבראים שנתהוו שזהו מפרטי התחלקות הע"ס הי' אפ"ל ע"י ספי' אחת שהרי כלול בה כל המדרי' דע"ס, והטעם שהוצרך אל העש"מ הוא כדי שירדו הנבראים אל התכלית והגבול ואז שייך שכר ועונש, וזהו כדי להפרע וליתן שכר טוב, ואם הי' התהוותם ממאמר וספי' אחד לבד והיינו מספי' הכתר כמ"ש אח"כ לא היו העולמות בבחי' תכלית וגבול, והגם דבאמת לא נמנע ח"ו מאתו ית' שיהיו בבחי' גבול גם אם היו מתהווים מספי' א', אמנם אז הי' ענין הבריאה למעלה מן הדעת לגמרי כי השכל אינו מחייב זה כלל שעם היות התהוותם רק מספי' אחת ובפרט מספי' הכתר דמאחר שהי' רק ספי' אחת הרי הספי' הזאת בבחי' הכתר מצד הקירוב אל האוא"ס המאציל, ומ"מ יהיו בע"ג לכן הוצרך להיות ע"מ ליתן מקום אל השכל שיהי' ע"פ הטו"ד, ועם היות דכללות ענין הבריאה הוא למע' מטו"ד שאין לנו שום השגה כלל איך נברא מאין ליש מ"מ בזה גופא הי' רצון הבורא דמה שאפשר להיות ע"פ הטו"ד יהי' ע"פ טו"ד, ומסיים ומתניתין

אפשר דהכי פירושה בעש"מ נבה"ע כל הע"ס פעלו בבריאת העולם, אם שהי' באפשר בכח א' להבראות היינו ספי' הכתר הנק' אחד. ומ"ש העש"מ הם ע"ס נר' בפרדס שם פ"ה דהיינו בחי' המל' שבהע"ס, אמנם מאמר א' הוא בחי' הכתר שהוא בחי' הכולל כולם ואם הי' ההתהוות בבחי' הכתר לא היו העולמות בבחי' גבול ושיהי' שייך בהם ענין הבחירה ושכר ועונש, אמנם צ"ל והלא התהוות העולמות היא בדרך בריאה יש מאין וכל בריאה יש מאין היא בבחי' ריחוק הערך דהו ההפרש בין השתל' עו"ע ליש מאין, דהשתל' עו"ע הוא בדרך קירוב ולכן העלול בערך העילה משא"כ בריאה יש מאין היא בבחי' ריחוק עד שהנברא אינו בערך הבורא והבורא מתעלם ומסתתר מהנברא, וא"כ מהו ההפרש אם נתהווה ע"י עש"מ שהו ע"ס או היתה ההתהוות ע"י מאמר א' שהוא ספי' הכתר הכוללת כולם, מאחר שגוף ההתהוות היא בבחי' ריחוק שהנברא אינו בערך הבורא, אך הענין הוא דהנה גם עתה שנתהוו העולמות ע"י עש"מ ומ"מ אין העולמות שוים במעלתם דעולם הבריאה אינו בבחי' יש ממש עדיין כמו יצי' ועשי' כמ"ש הרמב"ן בפירושו על התורה בפסוק בראשית דראשית ההתהוות שנתהווה מאין ואפס המוחלט הוא שנתהווה החומר ההיולי הפשוט שאין בו שום צורה עדיין עד שאין אנו יכולים לכנותו בשם דלכן נק' תהו דבר שמתהה בני אדם שאינם יודעים מהו, ומוזה מובן דהבריאה ראשונה שנבראה אינה בבחי' יש מוגבל ממש, דמשום זה אין אנו יכולים לכנותה בשם דכל שם הוא מתאר את הדבר והיינו כשאנו תופסים את הדבר אנו יכולים לתאר אותו וכל תפיסת דבר מה הוא שתופסים אותו בהו"ק שלו והיינו כשהדבר מוגבל בו"ק אז יכולים לתפסו ולתארו ולציירו שהוא באופן כך וכך שזהו"ע השם שאנו מכנים אותו וא"כ הרי אותה הבחי' שאין אנו יודעים לכנותה בשם הוא לפי שאינו בבחי' יש הנגבל ממש בו"ק לכן אין ביכולתנו לתאר ולצייר אותה, כ"א בעולם היצי' בא בבחי' ציור ועיקר היש הוא בעולם העשי', ונמצא שגם כמו שנתהווה ע"י עש"מ מ"מ עולם הבריאה אינו בבחי' יש ממש עדיין וא"כ כ"ש אם היתה ההתהוות מבחי' מאמר אחד והוא המאמר הכללי דכתר שהיו העולמות בבחי' ביטול בתכלית ולא הי' בהם ענין הבחירה ושכר עונש.

קיצור. הפרדס מפרש המשנה בעש"מ נבה"ע על כוונת הבריאה דאז שייך ענין הבחירה ושכר ועונש ויסביר דבמאמר אחד יכול להבראות בספירה אחת להיות דכל ספי' כלולה מע"ס, והבריאה היא ע"י הע"ס שבמל' להיות בקירוב יותר אל השגה, ויקשה דמאחר שההתהוות הוא בהעלם הבורא מהנברא הלא אין נפ"מ אם במאמר א' או בעש"מ ויתרץ דע"י מאמר אחד היו העולמות בטלים בתכלית.

ד.

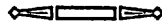
וביאור הענין יובן ע"פ הידוע דמחשבה ודבור הם כלל ופרט דהרי במחשבה אחת יכול האדם לחשוב מה שצריך ע"ז בדבור ריבוי צירופים וריבוי זמן, והנה ההפרש בין מחשבה לדבור הוא דמחשבה דבוקה ומיוחדת בנפש עד שאין בה שום הפסק כלל שמשוטטת תמיד, משא"כ דבור הוא לבוש הנפרד שייך

בו הפסק כמו עת לדבר ועת לחשות מלדבר, ולכן יש הפרש גם בהאותיות שאינו דומה אותי' המחשבה לאותי' הדבור דאותי' המוח הן אותי' דקות ורוחני' שאינן מורגשות אל הזולת כ"א הן כלולות בעצמו, אבל אותי' הקבור הן אותי' בבחי' יש שמורגשים אל הזולת, והיינו לפי שמח' מיוחדת עם הנפש ולכן האותי' דשם הם בבחי' ביטול ודבקות עם הנפש, משא"כ דבור שהוא נפרד לכן האותי' הן בבחי' ישות, דפירוד הוא סיבת הישות, והדוגמא מזה יובן למעלה שיש ג"כ מחשבה ודבור כמ"ש כי לא מחשבותי מחשבותיכם וכתי' בדבר ה' שמים נעשו שהמח' שלמע' מיוחדת באוא"ס ולכן הנבראים שנתהו מבחי' מחשבה הם בבחי' ביטול ודבקות באוא"ס ב"ה אבל דבור העליון אינו בבחי' יחוד כ"כ ולכן הנבראים שנתהו מזה הן בבחי' יש, והוא ההפרש בין הנבראים דעלדאתכ"ס לנבראים דעלדאת"ג, דהנבראים דעלדאתכ"ס הן בחי' ביטול משא"כ הנבראים דעלדאת"ג שהן בבחי' יש, וידוע המשל ע"ז מברואים שבים וברואים שביבשה, דכל מה שיש ביבשה יש בים אלא שהברואים שבים הם מובלעים במי הים ודגים הפורשים מן הים מיד מתים, דמקום חיותם הוא בתוך המים דוקא, אבל ברואים שבארץ הגם שמקבלים חיות מן הארץ מ"מ ה"ה נפרדים מן הארץ ששט באויר או במים ואינו דבוק ומיוחד בהארץ, והנמשל מזה יובן בנבראים דעלדאתכ"ס שהם מובלעים בתוך מקורם בבחי' ביטול ודבקות לגמרי ואין בהם שום צד פירוד כלל, הגם שהם ג"כ נבראים וכל נברא הוא מציאות דבר מה ונבדל ממקורו, האמת הוא שהן נבראים שנתהו מאלקות וחיים מהכח האלקי שמחי' ומהווה אותם אבל כל מציאותם הוא רק הרגש החיות שלהם שמרגישים את האור והחיות האלקי שהוא מקורם המחי' ומהווה אותם, והרגש חיותם זהו הרגש מציאותם, דבזה הם מציאות במה שהם מרגישים חיותם דאם לא הי' שום מציאות כלל אינו שייך הרגש החיות שה"ה דבר א', אבל כל מציאותם הוא רק הרגש חיותם לבד ואינם במציאות דבר בפ"ע, וזהו ההפרש בין נבראים דעלדאתכ"ס לנבראים דעלדאת"ג, דהנבראים דעלדאת"ג מציאותם הוא הרגש הישות שלהם ואינם מרגישים את מקורם דאם היו מרגישים את מקורם לא היו מרגישים את הישות ואז לא היו נבראים דעלדאת"ג ולכן נבראים שבארץ אופן חיותם הוא דוקא כשהם נפרדים ממקורם שאז מרגישים את הישות שלהם שזהו מציאותם, משא"כ נבראים דעלדאתכ"ס כל מציאותם הוא הרגש חיותם לבד, ומובן מזה איך שהנבראים דעלדאתכ"ס אינו שייך בהם הבחירה דענין הבחירה הוא שיכול לבחור בהיפוך ח"ו והנה הבחירה בהיפך היא דוקא כשיש איזה צד פירוד או שייך לבחור בהיפך, והנבראים דעלדאתכ"ס ה"ה בטלים ודבקים לגמרי ואין בהם שום צד פירוד כלל מאחר דכל מציאותם הוא רק הרגש החיות האלקי ואם היו נפרדים קצת ממקורם אינם מרגישים את החיות האלקי כ"א הרגש הישות או מתבטלים ממציאותם היינו שנופל לגמרי ממדריגתו נברא דעלמא דאתכסיא, וזהו המשל כרגים שבים שמיד שפורשין מן המים מתים שא"א להיות בהם צד פירוד כלל וכמו"כ הוא בנבראים דעלדאתכ"ס שאג"ל בהם שום צד

ע ת ל ד ב ר : קהלת ג, ז : עת לחשות ועת לדבר,
 כ י ל א .. ב ד ב ר ה' : ישע"י נה, ח. תהלים לג, ו.
 ד כ ל מ ה : חולין קכו, א.

פירוד כלל וממילא אין בהם ענין הבחירה כלל משא"כ נבראים דעלדאת"ג שמציאותם הוא בחי' הרגש הישות שלהם והיינו לפי שהן נפרדים ממקורם לכן שייך בהם ענין הבחירה שמצד הבחירה יכולים לבחור בההיפך ח"ו ומ"מ הוא בוחר בטוב ועפי"ז יובן ג"כ דהגם שגלוי וידוע למעי' בידיעה העליונה שיהי' כך וכך מ"מ אין זה מכריח את הנברא לפי שאינו מרגיש את מקורו ולכן אצלו הבחירה חפשית דבנבראים דעלדאתכ"ס מאחר שמרגישים את מקורם וממילא ה"ה כפי אופן מקורם וא"א להיות באופן אחר כלל משא"כ נבראים דעלדאת"ג שאינם מרגישים את מקורם וממילא הבחירה בהם אפשרית היא, וזהו והלא במאמר אחד יכול להבראות היינו במאמר הכללי דספי' הכתר שכולל הכל, אלא שאז לא היו העולמות בבחי' יש כ"א כמו הנבראים דעלדאתכ"ס ולא הי' ענין העבודה כלל שלא הי' שייך ענין הבחירה, ולזאת נבה"ע בעש"מ שהן ע"ס פרטי' שאז נבראו העולמות בבחי' יש וגבול ושייך בהם ענין הבחירה ועונש ושכר.

קיצור. יבאר ההפרש בין מח' שהיא כלל ותמידית ודבור פרט ובא בהפסקות, וכן מובדלים באותיותיהם דמח' רק לעצמו ודקות ודבור לזולתו ומורגש, ברואים שבארץ נפרדים ממקור חיותם ברואים שבים מובלעים במקור חיותם, נבראים דעלדאתכ"ס מרגישים חיותם ואין להם ענין הבחירה ונבראים דעלדאת"ג מרגישים את ישותם אבל יש להם ענין הבחירה ועונש ושכר.

בס"ד, ש"פ וישב, תש"ד

שלום רב לאהבי תורתך ואין למו מכשול, וצ"ל מהו"ע דשלום רב דמשמע מזה שני ענינים, הא' דבענין שלום יש דרגות חלוקות, שלום מעט ושלום רב, והיינו דהגם דשלום מעט הוא ג"כ ענינו שלום, אבל הוא שלום מעט ושלום רב עם היותו ג"כ ענין השלום בלבד ולא למעלה מזה אבל הוא שלום רב, ומאחר דמהותם אחד צ"ל מהו ההבדל ביניהם, כי כשאומר רב הכוונה ענין הריבוי שהוא במופלג וענין השלום הוא רוחני זהריבוי בענין זה הוא ריבוי מופלג באיכות והיינו דשלום רב הוא מופלג באיכותו לגבי שלום מעט גם אם מהותם אחד, וצ"ל איך אפשר דמהות אחד יהי' ריחוק מופלג בשני חלקיו, והב' דע"י שלום דוקא אז אין למו מכשול אבל בשלום מעט יכול להיות ענין המכשול, וצ"ל מהו"ע המכשול שבא ע"י שלום מעט, והנה כללות ענין השלום רב הוא רק לאהבי תורתך וצ"ל מהו"ע אוהבי תורה הלא תורה עיקרה חכ' ומדע ואהבה מדה והי' מהראוי שישתמש בלשון של לימוד והגיון המיוחס למדעים מבלשון אהבה המיוחס לענין המדות וממוצא דבר אתה שומע דבשביל להשמר מן המכשול צריך שני ענינים, הבחינה ומדריגה דשלום רב והאהבת תורה, וצ"ל מהו המכשול הסתום והכללי שאינו מפרטו ומה הם השני ענינים דשלום רב ואהבת תורה השומרים מן המכשול.

ולהבין כ"ז ילק"ת משנת"ל שתי הדעות הפרדס והרמ"ז בביאור המשנה בעשרה מאמרות נבה"ע, דהפרדס מבאר המשנה על כוונת ברה"ע שנברא בעש"מ שבספי' המל' שבכל ספי' שזה מועיל יותר להבנת והשגת הנבראים את האור האלקי שבועולם מכמו אם היתה הבריאה במאמר אחד שהוא ספי' הכתר שלמע' מהשתל' לגמרי, והגם דכללות הבריאה היא בדרך ריחוק דכך היא המדה בבריאה יש מאין דאין הנברא מכיר במהות הבורא והבורא מתעלם מהנברא בכ"ז הנה בזה שנבה"ע בעש"מ בספי' המל' הרי בנקל יותר להתקבל בהשגת הנבראים שהרי בהשתל' גופא הנה זה מה שבא מנה"י מתקבל בנקל יותר מזה מה שבא מחג"ת, וזה מה שבא מחג"ת ה"ה מתקבל בנקל יותר מזה שבא מחב"ד דכ"ז הוא בהשתל' גופא שיש חלוקי דרגות מכש"כ דמאמר אחד דכתר שא"א להתקבל בנבראים, והרמ"ז מפרש המשנה דבעשרה מאמרות נבה"ע בעשרה מאמרות כמו שבאים בז"א, וביאר דקודם חטא עה"ד הי' מעמד הז"א במקום שעתה עומד פרוץ אריך וע"י חטא עה"ד ירדו העולמות ממעלתם ועמידת אריך עתה הוא במקומו של ז"א קודם החטא, והיינו דהפרדס והרמ"ז הנה שניהם מפרשים דעש"מ הם למטה במדריגה ממאמר אחד אלא שהרמ"ז מבאר זה בטעם וסבת ירידת העולמות והפרדס מבאר בענין כוונת הבריאה דאז שייך ענין הבחירה ושכר ועונש ומתבאר מענין הנבראים דעלמא דאתכסיא שמובלעים במקורם ולא שייך בהם ענין הבחירה ובמילא אינו שייך שכר ועונש ונבראים דעלמא דאתגליא נפרדים ממקורם והיינו דנבראים דעלדאתכ"ס מרגישים חיותם ונבראים דעלדאת"ג מרגישים ישותם והם בעלי בחירה ושייך בהם ענין דשכר ועונש.

ה.

אמנם במדרש שמואל מפרש המשנה בעשרה מאמרות נבה"ע באופן אחר ממה שמפרשים הרמ"ק והרמ"ז שלפירושם הנה במאמר אחד הוא בכתר ולמעלה מעשרה מאמרות שבספי' המל' מהמל' דע"ס לפי' הרמ"ק או עשרה מאמרות שבז"א לפי' הרמ"ז, והמדרש שמואל מפרש דעשרה מאמרות הם, מעלה יתרה ממאמר אחד, כי מא' א' היינו ספי' א' הכלולה מיו"ד והיא ספי' המל' ועש"מ הם ע"ס ממש, ועז"א והלא במאמר אחד יכול להבראות היינו ע"י ספי' המל', והענין הוא כי הנה כל השפעה צ"ל ע"י עשר בחי' דוקא שהם חב"ד חג"ת נהי"מ ומבשרי אחזה כמו בהשפעת השכל לזולתו צריך ג"כ שיומשך ע"י עשר בחי' אלו, והיינו מה שהרב המשפיע צריך להשכיל ולהתבונן בתחלה בעצמו בכח חכמתו ובינתו בההשכלה ההיא ולהעמיק בדעתו היטב באיכות ומהות ההשכלה, דזהו כח הדעת המחבר החכמה והבינה היינו שמביא נקודת החכ' לידי השגה דבינה, וגם עי"ז נקלט ונתפס אצלו ההשכלה בטוב, ומוכרח שיהי' לו אהבה ורצון בההשפעה כי לולא זאת לא הי' אפשר לו להשפיע את הדבר שכל כ"א כשהי' לו רצון שירצה להשפיע, וגם דברים היוצאים מן הלב דוקא כננסים בלב השומע, דזהו הטוב עין ואהבתו של הרב אל תלמידו, אמנם בהכרח שתהי' גם מדת הגבו' לצמצם א"ע שיוגבלו דברי ההשכלה בההשפעה ההיא שלא יתבלבלו הענינים, כי מצד האהבה והרצון הי' מאיר האור בתוקף שיותר ממה שהעגל

רוצה לינק הפרה רוצה להניק ולהשפיע ומה גם מצד תוקף התפעלות התגלות הלב ה' ההשפעה בריבוי ובלי סדר והדרגה כ"כ ולא ה' המקבל יכול לקבל, ולזאת צ"ל מדת הגבורה והצמצום לצמצם מדת האהבה והתגלות ההתפעלות הלב בכדי שתהי' ההשפעה בהגבלה ובסדר והדרגה, ובכדי שלא יצמצם ביותר צ"ל מדת הת"ת לזווג וליחד חו"ג שיהי' הרצון והצמצום ע"ד המיצוע, ונר"ה הן כליות היועצות איך להשפיע, ויסוד הוא התקשרות המשפיע בהמקבל כמ"ש באגה"ק ד"ה להבין משל ומליצה, וכמו"כ בכל השפעה צ"ל ע"י בחי' עשר ספיי' אלו דוקא, וכן הוא בבריאת והתהוות העולמות הי' צ"ל ג"כ עשר מדרי' אלו שהם ע"ס, אך בענין עשר בחי' אלו יש חלוקי מדרי' כי הרי כל מדה כלולה מיודי, ועו"א והלא במאמר אחד יכול להבראות היינו ספיי' המל' שהיא בחי' דבר מלך שלטון שהיא ג"כ כלולה מע"ס, ובפרט לפמ"ש הפרדס בערך פרט כי הכתר הוא כלל והת"ת פרט ומל' כלל וזהו"ע כלל ופרט וכלל, א"כ כיון שהמל' הוא כלל שכולל כל הע"ס ע"ד כל הנחלים הולכים אל הים א"כ הי' יכול להבראות במאמר אחד שהוא המל' שהרי כוללת שפע כל הע"ס, ומ"מ נבה"ע בעש"מ דהיינו בע"ס עצמן וכמ"ש ה' בחכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה בדעתו תהומות נבקעו שהם בחי' חב"ד וכתוב כי אמרתי עולם חסד יבנה וכת'י זכור רחמיך וחסדיך כי מעולם המה שהם המדות וכמאמר רז"ל בעשרה דברים ברא הקב"ה את עולמו בחכמה בתבונה ובדעת בכח ובגערה כו' והיינו ע"ס העליונות, דמ"ש הוי' בחכמה יסד כו' אין הכוונה על בחי' חכ' שבמל' שנק' ח"ת כ"א ספיי' החכ' שנק' ח"ע ולכן אמר הוי' בחכ' להורות שבחי' החכ' הוה היא בחי' ח"ע, והכוונה היתה בכדי שיהי' גילוי אלקות בעולם כ"א היתה ההתהוות מבחי' מל' לבד לא הי' מאיר בחי' גילוי אלקו' בעולם דמה שהמל' כוללת כל המדרי' בתוכה ה"ה בבחי' העלם היינו שמעלמת ומסתרת על האורות והגילויים המאירים בה מהע"ס שלמע' וטעם הדבר הוא לפי דספיי' המל' חלוקה מכל הספיי' שכולן הן בבחי' השפעה בקירוב משא"כ ספיי' המל' היא השפעה בריחוק בדרך תבדלה ורוממות שבוה היא מעלמת על האורות שבה, וגם אותי' הדבור דספיי' המל' ה"ה אותי' בבחי' יש שמעלימים ומסתירים על האור, משא"כ כשהיתה ההתהוות מהע"ס נמשך גילוי אלקו' בעולמות שהרי. בהע"ס מאיר בחי' גילוי אור יותר מבבחי' המל' וגם הן בבחי' השפעה בקירוב, ולכן הנה בהן ועל ידן נמשך גילוי אלקות, וז"ש אלה תולדות השמים והארץ בהבראם תולדות מלא, דעולם על מילואו נברא והיינו שהי' מאיר גילוי אלקות בעולם וכמא' עיקר שכינה בתחתונים היתה והוא מפני שנבה"ע בע"ס עצמן רק שע"י חסרון הלבנה וחסא עה"ד נעשה תולדת חסר, וכן ע"י חטא הדורות שסלקו השכינה למעלה מז"ר עד שבא אברהם והורידה לרקייע הא' כו' עד משה שהורידה למטה וכמ"ש

כ ל ה נ ח ל י מ : קהלת א, ז. וראה זח"א רלה, א. המשך והחרים תול"א ש"פ אמור.

ה' בחכמה... כ"י אמרתי: משלי ג, יט. תהלים פט, ג.
זכור רחמיך... בעשרה דברים: תהלים כוה, ו. חגיגה יב, א
(בשינוי לשון).

אלה תולדות... על מילואו: בראשית ב, ד. ב"ר פי"ה, ז.
עיקר שכינה: בראשית רבה פ"ט, ז. וראה ד"ה באתי לגני השי"ת.

וירד הוי' על הר סיני וע"י עבודה דעכשו בקיום התומ"צ שבוה מבררים ומזככים את העולם יהי' לע"ל תולדות מלא שז"ע אלה תולדות פרץ שקאי על לע"ל דכתיב תולדות מלא ולכן כתיב ושמחת עולם על ראשם שתהי' השמחה בעולם מחמת הגילוי שיומשך המשכת גילוי אלקות בעולם עד שיהי' הגילוי שכינה למסה כמו קודם החטא.

קיצור. יבאר פי' המד"ש דעש"מ הן הע"ס עצמן דכל השפעה צ"ל ע"י המוחין וז"מ ויסביר מהשפעת הרב לתלמידו שהוא ע"י התב"ד בהמצאת השכל שלפי"ע המקבל והתמוגגות האהבה והתעלמות ההשפעה והתיעצות והגילוי באופן ההשפעה אשר כן הוא בברה"ע בעש"מ שיהי' גילוי אלקות דזהו תולדות מלא אבל מאמר אחד דספי' המל' הגם שמקבלת מכל הע"ס ונק' ח"ת הנה השפעתה בדרך רוממות והאותי' שבה מעלימים על האורות ולא הי' אז גילוי אלקות בעולם.

ו.

וזהו עבודת הצדיקים שמקיימים את העולם שנברא בעש"מ דוקא, דהנה כתיב עשרה עשרה הכף בשקל הקדש וגו' וארז"ל דעש"מ מכוננים נגד עשה"ד להיות דבריא והתהוות העולמות וקיומם הוא ע"י התומ"צ כמ"ש כי נר מצוה ותורה אור להאיר את העולם התחתון בגילוי אור אלקות, והיינו דמתחילה נבה"ע בעש"מ מבחי' ע"ס שיהי' גילוי אלקות בעולם, וזהו מה שהעולם על מלאו נברא, ואח"כ ע"י חטא הדורות נעשה תולדת חסר שנסתלק האור, וצדיקים ע"י עבודתם בתומ"צ מקיימים את העולם שממלאים את החסרון, שע"י שמקשרים חב"ד שבנפשם בחב"ד שבתורה, דחב"ד שבתו' היא חכמתו ורצונו ית' ממש, שבלמוד התורה כדבעי למהוי תופס ממש בבחי' חכמתו ית' ומקיף אותה מכל צד ופינה כמ"ש רבינו נ"ע שהוא יחוד נפלא שאין כמוהו ובדוגמתו כו' וכן המדות שבנפשם במדות שבתורה כשר פסול טהור וטמא זכאי וחייב לקרב את הכשר טהור וזכאי ולרחק את הפסול טמא וחייב וכן כללות ענין המצות הם מדות כמא' רמ"ח פקודין ורמ"ח אברין דמלכא, ובפרט בתפלה דאמיתת העבודה היא התקשרות המדות לאלקות, כי כל האומר אין לי אלא תורה אפילו תורה אין לו וצ"ל תחלה העבודה דתפלה ואז דוקא יצליח בלימודו בתורה והיינו כי בכדי שיהי' לימוד התו' כדבעי למהוי שיתקשרו חב"ד שבנפשם בחב"ד שבתורה שהיא חכמתו ורצונו

ו י ר ד ה ו י ' : ש מות י ט , כ .

א ל ה ת ו ל ד ות . . . ו ש מ ח ת ע ו ל ם : רות ה , יח . ישעי' לה , יו"ד .

ע ש ר ה ע ש ר ה . . . ו א ר ז " ל : במדבר ז , פו . חז"ג יא , ב . וראה קונטרס

ומעין מ"ו.

כ י נ ר : משלי ה , כג .

כ מ " ש ר ב נ ו : תניא ס"ה . ולהעיר מהערות הצ"צ שם (ס' קיצורים לתניא

ע' צ' .)

ר מ " ח פ ק ו ד י ן : תיקוני זהר ת"ל (בשינוי לשון) . ולהעיר מהערות הצ"צ

לתניא פכ"ג.

כ ל ה א ו מ ר : יבמות קט , ב . וראה לקו"ת דברים כג , ג . שם ויקרא ה , א .

ית' זהו ע"י הקדמת העבודה דתפלה דוקא כי בלא הקדמת העבודה דתפלה יוכל להיות גם שעסק בתו' הרבה ומקשר דעתו ומחשבתו בזה ומ"מ הוא רחוק לגמרי מאור התורה, דענין הדבקות בתו' הוא שירגיש שהיא חכמתו ורצונו ית' ויניח א"ע לגמרי מכל וכל לחכמתו ורצונו ית' שבתורה וז"ש ומדברך נאווה וקאי על הדבור דתו' שנק' מדברך לשון מדבר, דכמו מדבר שהוא ארץ לא זרועה כמו"כ צ"ל הדבור דתו' שלא יהי' זרוע בר שכלו ורצונו דהיינו שלא כמו שהוא רוצה וכמו ששכלו מחייב כן רוצה למצא בתורה, לא מיבעי בעניני פסקי הלכות שמוצא כמה היתרים וקולות אלא גם בעניני חדושי תורה לא יתהלל בה בחדושו כפי העולה על שכלו כ"א שיניח א"ע לרצון ושכל התורה היינו לאמיתת הדבר כמו שהוא גם אם הוא היפך שכלו ורצונו, ואז הוא כלי לאמיתת אור החכמה דתורה, והיינו דוקא כשהוא בטל ומניח א"ע, אבל אם אינו בטל אז אינו כלי לאמיתת התורה, ואז לימוד התורה גורם בו הישות ביותר שמרגיש א"ע ביותר עי"ז והיינו מה שמחזיק טובה לעצמו שלומד תורה הרבה ונעשה אצלו מציאות יש וחשוב בעיני עצמו, ואז גם אם לומד תורה הרבה ה"ה מרוחק לגמרי מן התו' שאינו מאיר בו אמיתת אור התו' כלל וכמ"ש לא בשמים היא ולא מעבר לים היא, לא תמצא בגסי הרוח ולא במי שמרחיב לבו עלי' כים, ואין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עלי' דדוקא מי שהוא בטל לנותן התורה ית' ה"ה כלי לאור התורה אבל כשהוא בישות וגסות הרוח אינו כלי כלל לאור התורה עד שגם הלימוד שלו הוא אח"כ ג"כ רק להתייהר ולהיות נחשב בעיני הרואים או לקנטר וכדומה, וגם יוכל לירד אח"כ יותר ח"ו עד שנעשה לו סם המות שמוצא את ההיפך ח"ו כי בתורה ניתן מקום לטעות וכמא' א"ל הקב"ה כתוב והרוצה לטעות יטעה, ולכן צ"ל תחלה העבודה דתפלה להכשיר את לבו ודעתו שיהי' כלי לתו' דמי שהוא כלי לאור התו' ה"ה מרגיש את האמת כמו שהוא ואינו שייך שיטעה אבל מי שאינו מכשיר עצמו תחלה בעבודה דתפלה הוא עלול לטעות ולרדת ר"ל מדחי אל דחי עד שמוצא בתורה היפך האמת ממש ובעבודה דתפלה שהיא הקדמה ללימוד התורה הוא שמתבונן בהשגה אלקי' היינו בזה גופא שהתו' היא חכמתו ורצונו ית' דמי שמעמיק דעתו במ"ש רבינו נ"ע בפ"ה הנה בהכרח שיתעורר באהוי"ר שעיי"ז מזדכך נפשו ומתקרב לאלקות ונעשה בבחי' הביטול ולזאת בלימוד התו' שלומד אח"כ ה"ה ג"כ בבחי' ביטול שמניח א"ע (ער גיט זיך אַוועק) ללמוד התו' בלי הרגש ישות עצמו אדרבא מרגיש את אור התו' היינו פנימי' חכמתו ורצונו ית' שבתו' שז"ע התקשרות חב"ד שלו בחב"ד שבתורה, וגם דבהתעוררות האהוי"ר בתפלה ה"ה חפץ בבחי' גילוי אלקות או מאיר לו האור אח"כ בעסק התורה שמרגיש בנפשו את האור האלקי שבתו', וע"י התקשרות מוחין ומדות שלו בהמוחין ומדות דתומ"צ ותפלה שהן בחי' ע"ס דאצי' ה"ה ממשיך בחי' ע"ס במל' שיהי' גילוי אלקות בעולם, דזהו על שלשה דברים העולם עומד על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים שהם ג' קוין, קו הימני גמ"ח שהר"ע מצות, קו השמאלי עבודה שהר"ע התפלה וקו האמצעי תורה.

ו מ ד ב ר ך נ א ו ה : שה"ש ה, ג, וראה לקו"ת ר"ם במדבר.
 ל א ב ש מ י ם . . . ל א ת מ צ א : דברים ל, יב"ג. עירובין נה, א (בשינוי לשון).
 ס ם ה מ ו ת . . . א " ל : יומא עב, ב, ב"ר ט"ה, ח.
 ע ל ש ל ש ה : אבות ט"א מ"ב. ראה ד"ה זה בס' המאמרים, קיץ ה"ש"ת.

קיצור. יבאר דעולם על מלואו נברא, אמנם ע"י פגימת הלבנה וחטא עה"ד נחסרו האורות וחטא הדורות סילקו כבי' את השכינה למעלה מז"ר ועמדו ז' צדיקים והחזירוה וזאת היא עבודת האדם להמשיך גילוי אלקו' בעולם ע"י הבירורים שמקשר המוחין ומדות שלו במוחין ומדות דתומ"צ, ויסביר בהכרח הקדמת עבודת התפלה בהתבוננות בהשגה אלקי' שיהי' כלי לתורה דבלא זה עלול להיות נופל ר"ל.

ז.

והנה כל המשכה באה בסדר והדרגה, ותחלת ההמשכה היא במדרי' העליונות ואח"כ נמשך גם למדרי' התחתונות מהם עד שהגילוי הנמשך בא גם למטה אשר כן הוא גם בהמשכה שע"י עבודת הבירורים אשר תחלת ההמשכה היא שממשיך את האוא"ס שיתלבש בהע"ס דאצי', כי מה שע"י חטא ועון גורמים סילוק האור אין זה סילוק האור מלמטה לבד כ"א שגורמים הסילוק למע' ג"כ וכמא' הצדיק אבד, אבד מלקבל ברכאין דלעילא כו' דקוב"ה בגלותא סליק לעילא ולעילא וכידוע שלעילא הכוונה הסתלקות האור מז"א לבינה ולעילא הכוונה הסתלקות האור מהמוחין העליונים לבחי' הכתר, וזהו כד אנת אסתלק מינייהו שהו"ע סילוק האורות מהכלים, אמנם ע"י שהאדם מקשר המוחין והמדות שלו במוחין ומדות העליונים דאצי' והוא ע"י הג' קוין דתורה מצות ותפלה ע"ז הוא ממשך אוא"ס שיתלבש במוחין ומדות העליונים דכל הקורא בתורה הקב"ה קורא ושונה כנגדו, ולזאת ע"י שהאדם למטה לומד תורה ומקשר חב"ד שבנפשו בחב"ד שבתורה שהוא בחי' חב"ד דאצי' ה"ה ממשך למע' ג"כ התקשרות והתלבשות אוא"ס בבחי' חב"ד דאצי', וכן ע"י התקשרות המדות בהמדות העליונות ממשך מלמע' ג"כ התלבשות אוא"ס בהמדות, וזהו קוב"ה מצלי דהיינו התקשרות אוא"ס בבחי' מדות, וכשנמשך גילוי והתלבשות אוא"ס בהע"ס נמשך גילוי הע"ס בבחי' מל' דלהיות המשכת האור הוא ע"י האדם לכן נמשך הגילוי בבחי' מל' שהיא כנסי מקור דנשי' וע"י המל' נמשך הגילוי למטה בעולם ג"כ ועיקר הגילוי למטה יהי' לע"ל לאחר גמר הבירורים שאז יהי' גילוי למטה כמו קודם החטא שעיקר שכינה בתחתונים היתה, וכמ"ש ונגלה כבוד הוי' וראו כל בשר כו' ולא יכנף עוד מוריך והיו עיניך רואות כו' שיהי' גילוי אלקות ממש למטה, וכ"ז נעשה ע"י העבודה דעכשו בקיום התו' ומצות, ומעין זה מאיר לו גם עכשו בנפשו ובחלקו בעולם, שו"ע עולמך תראה בחייך וכמו הצדיקים הגדולים שהי' מאיר להם גילוי אלקו' ממש למטה בעולם שזכו לזה ע"י תורתם ועבודתם, וזהו

ה צ ד י ק א ב ד : ישעי' נו, א. וראה זח"א נ"ה, סע"ב. זח"ב יא, א.
ד ק ו ב " ה ב ג ל ו ת א : זח"ג כ, ב. וראה ג"כ זח"א ר"ה, א. רשימות איכה להצ"צ ע' כב ואילך. סרי"ה זכור הוי' — עטר"ת.

כ ד א נ ת : הקדמת ת"ז בסופה. נתבאר בסידור ד"ה זה.
ה ק ו ר א ב ת ו ר ה : ראה תרבי"א רבא רפי"ח. יליש איכה רמו תתרלד.
ק ו ב " ה מ צ ל י : ברכות ז, א (בשינוי לשון).
ו נ ג ל ה כ כ ו ד . . . ו ל א י כ נ פ ה : ישעי' מ, ה. שם ל, כ.
ע ו ל מ ך ת ר א ה : ברכות יז, א.

שמקיימים את העולם שנברא בעש"מ היינו שממלאים את החסרון שממשיכים הגילוי דע"ס במל' ושיהי' הגילוי למטה כמו שהי' בתחלת הבריאה, ונראה לומר דגם בתחלת הבריאה מה שעיקר שכינה בתחוננים היתה הוא ע"י התורה ועז"א התורה אומרת אני הייתי כלי אומנתו של הקב"ה. דעצם ברה"ע מצ"ע הוא מספיי המל' וכמ"ש בדבר הוי' שמים נעשו דהתהוות העולמות היא מדבור העליון, ולעולם הוי' דברך נצב בשמים להוותם ולהחיותם תמיד, דבכדי שיהי' מציאות יש זהו ע"י ההשפעה בריחוק דספיי המל' דוקא, משא"כ מהע"ס העליונות שהשפעתן היא בדרך קירוב לא הי' אפ"ל התהוות היש, אמנם כ"ז הוא בגוף ועצם ההתהוות הוא ע"י ספיי המל' אבל בכדי שיהי' גילוי אלקות בעולמות הוא ההמשכה שע"י ע"ס, וזה מה שהתוי' נק' כלי אומנתו של הקב"ה בברה"ע וכן מ"ש בזהר אסתכל באורייתא וברא עלמא כו' והו' בחי' תוס' אור שנמשך בהבריאה ע"י התוי' שנמשכו הע"ס דאצי' במל' כי תכלית כוונת הבריאה היא שיהי' לו ית' דירה בתחוננים והיינו ע"י תומ"צ. וכמ"ש ויקחו לי תרומה אותי אתם לוקחים דע"י תומ"צ נמשך בחי' אוא"ס בעולם, ולזאת בתחלת הבריאה נמשך אור האלקי ע"י התוי' כפי הכוונה העליונה בתכלית הגילוי. דזהו עיקר שכינה בתחוננים היתה. ובעומק הענין הנה גילוי זה הוא בכדי לתת כח לנש"י שיוכלו להמשיך האור למטה. והוא ע"ד שארז"ל מלמדין אותו כל התוי' כולה שזהו לתת כח שיוכל ללמוד אח"כ, שהלימוד שאח"כ הוא ע"י עבודה ונותנים לו כח ע"ז מלמע' ע"י שמלמדים אותו וכמו כן הו"ע מה שהעולם על מלואו נברא בכדי ליתן כח, ופנימי' הכוונה מה שמלמדים אותו כו' הוא לתת כח אל האדם שיוכל להמשיך המשכת אוא"ס ע"י התוי' ומה שהעולם על מלואו נברא הוא בכדי שיוכל להיות הגילוי בעולם, שהעולם יהי' כלי שיוכל לקבל הגילוי, אמנם בתחלת הבריאה להיות שלא הי' עדיין קיום התוי' בפועל דלכן נסתלק האור ע"י החטא, ואח"כ ע"י העסק בתוי' ממשיכים את הגילוי אור באופן שלע"ל יהי' הגילוי למטה ממש ולא יסתלק עוד ח"ו, וזהו שארז"ל (סוטה דכ"א ע"א) אין עבירה מכבה תורה, דאחר מ"ת וכלל ישראל עוסקים בתוי' הנה אם גם נמצאים חוטאים אין עבירה מכבה ההמשכה שע"י התורה, וז"ש בזהר ב"נ משתדל באורייתא ומקיים עלמא שממשיך גילוי אוא"ס להיות לו ית' דירה בתחוננים וזהו שהמד"ש מפרש המשנה דבעש"מ נבה"ע וכו' שמאמר אחד למטה מעש"מ דמאמר א' הוא בחי' מל' ועש"מ הם ע"ס וע"י התורה מקיימים את העולם היינו המשכת בחי' ע"ס במל'.

קיצור. יבאר הדסילוק לעילא הוא מז"א לבינה ולעילא מהמוחין לכתר, לכן הנה תחלת ההמשכה היא בע"ס דאצי' שזהו ע"י התקשרות המוחין ומדות שבאדם במוחין ומדות שבתוי' ואח"כ נמשך גם בחלקו בעולם, התהוות העולמות

ה ת ו ר ה א ו מ ר ת : בראשית רבה בתחילתו.
 ב ד ב ר ה ו י' . . . ו ל ע ו ל מ ה ו י' : תהלים לג, ו. שם קיט, פט.
 א ס ת כ ל ב א ו ר י י ת א : זהר ח"ב קסא, א.
 ו י ק ח ו ל י . . . א ו ת י א ת מ : שמות כה, ב. שמ"ר פל"ג, ו. זחי"ב קמ, ב.

וראה תניא פמ"ו.

מ ל מ ד י נ א ו ת ו : גדה ל, ב. וראה לקו"ת שלח מה, א.
 ב " נ מ ש ת ד ל : זהר ח"ב קסא, ב.

הוא ע"י ספי' המל' אמנם הגילוי הוא מהע"ס וכללות ההמשכה בתחלת הבריאה הי' ע"י התורה אבל להיות שהי' חסר הפועל הנה החטא גרם סילוק האור אמנם אחר מ"ת שתורה באה במצות בפועל הנה אין עבירה מכבה תורה.

ח.

אמנם הפרדס והרמ"ז שמפרשים המשנה דבעש"מ נבה"ע דקאי על הע"ס ומאמר אחד קאי על הכתר שלמעלה מהע"ס הנה זה מה שע"י עסק התורה מקיימים את העולם שנברא בעש"מ הנה קיום זה הוא ע"י שממשיכים המשכה מהמאמר אחד דכתר בהעש"מ שהם הע"ס, ותחלת ההמשכה היא בספי' החכ' דזהו מה שברה"ע מתחיל בבי' והיינו בחי' החכ' וכמא' בחכמה יבנה בית יבנה בי"ת, וכדאי' בת"ז ריש תקון ו' ודא ב' מבראשית דאיתמר בה (משלי כ"ד) בחכמה יבנה בית דבי"ת הוא בחי' חכ', וז"ע העש"מ שהן ע"ס המתחילות מן החכ' והתורה מתחלת באלף אנכי שהוא בחי' הכתר, ולכן לפעמים נק' עשרת הדברות בשם אחד עשר וכמ"ש במד"ר תשא פמ"ב ע"פ אחד עשר יום מחורב שקאי על עשה"ד והיינו שהדבור אנכי הי' אלקיך נק' אחד עשר ר"ל המיוחד שבעשרה ופי' המ"כ כמו אחד העם היינו המיוחד שבעם והוא המלך, וענין המיוחד שבעשרה היינו בחי' הכתר, כי לפעמים הכתר נמנה בהע"ס והוא המיוחד שבעשרה, גם הבחי' שבכתר שאינו נמנה והיינו בחי' עתיק שאינו נמנה במנין הספי' נק' חד ולא בחושבן, וזהו ודאי אחד עשר ומ"ש בס"י עשר ולא תשע ולא אחד עשר היינו שהא"ס אינו בחושבון העשר, והענין הוא דהנה הע"ס הן בחי' פנימי' וכתר הוא מקיף ולזאת אין הכתר מן המנין והיינו להיותו בחי' מקיף, ומ"מ שייך לומר ע"ז אחד עשר מפני שהוא בבחי' מקיף עכ"פ, וידוע דכתר הוא ממוצע בין המאציל אל הנאצלים וכל ממוצע הרי יש בו ב' מדרי' הא' מדרי' היותר תחתונה של העליון והב' מדרי' היותר עליונה של התחתון שמחברם, אשר כן הוא גם בספי' הכתר והם ב' המדרי' עתיק ואריך, ועם היות דעתיק הוא בחי' מקיף הרחוק והוא בחי' מקיף מצ"ע, דהיינו לא זה מה שנשאר אחר הארתו בהפנימי והוא שאפס קצהו מאיר בפנימי' ומה שנשאר הוא בבחי' מקיף כ"א שגם אפס קצהו אינו מאיר בפנימי' מפני שהוא למע' מבחי' גילוי, מ"מ הרי גם עתיק הוא בחי' מקיף א"כ יתכן לקרותו אחד עשר, ולכן קיום העולם בעש"מ נמשך ע"י עשה"ד כי עיקר הקיום להיות אף תכון תבל בל תמוט נמשך מא"ס ב"ה עצמו דוקא כי הוא ית' אני הוי' לא שניתי בחי' מוצא מים אשר לא יכזבו מימיו, וזה ממשיכים ע"י התו' שהוא בחי' אחד עשר, ולכן ת"ח העוסקים בבנינו ש"ע הנה הם דוקא הממשיכים בחי' כתר בעש"מ ושיהי' הגילוי בעולם למטה, וזהו ונתתי שלום בארץ דכד ישראל זכאין בקיום התומ"צ הם מחברים קוביה' וכונס"י, וכמ"ש במד"ר אומה שעשתה שלום ביני ובין עולמי, עולמי הוא בחי' מל' שהיא מקור

ד ז ה ו מ ה : ראה תורת חיים ר"פ בראשית. ובכ"מ.

אף ת כ ו ן . . א נ י ה ו י . . מ ו צ א מ י ם : תהלים צו, י. מלאכי ג, ו.

ישע"י נח, כא.

א ו מ ה ש ע ש ת ה . . ו נ ת י ש ל ו ם : ב"ר פס"ו, ב. שהש"ר פ"ז.

ויקרא כו, ו.

העולם, וזהו ג"כ ענין ארץ שהיא בחי' מל' וע"י התו' ע"ז ונתתי שלום בארץ שממשיכים אור הע"ס עצמן בספי' המל' דבהתחלת הבריאה הי' ההמשכה במל' רק המל' שבכל ספי' אבל ע"י קיום התומצ' ממשיכים הספי' עצמן בספי' המל' ולמע' יותר ענין ההמשכה שע"י תומצ' מממשיכים פנימי' הכתר במל' ושיאיר הגילוי בעולם למטה, ובעבודה ענין השלום הוא התחברות ב' הדעות ד"ע וד"ת, דכתיב כי א"ל דעות הוי', דעות ל' רבים שיש ב' דעות דעת תחתון למטה יש הנרגש ולמעלה אין שאינו מושג ודעת עליון למעלה יש האמיתי ולמטה אין דכולא קמי' כל"ת, דשתי הדעות הן חכ' תתאה בספי' המל' שהיא ד"ת ביטול היש בלבד וחכ' עילאה הוא ביטול אמיתי חכמה כח מה ביטול במציאות וע"י התורה ממשיכים בחי' ד"ע בד"ת וכמ"ש ואמת הוי' לעולם וארז"ל אין אמת אלא תורה והיינו שע"י התו' נמשך אמיתי' שם הוי' בעולם שוהו גילוי בחי' הדיעה העליונה והו"ע מ"ש וידגו לרוב בקרב הארץ שגם בנבראים שבארץ יהי' הביטול כמו דגים שבים שהן נבראים דעלמא דאתכסיא שמרגישים את האור והחיות האלקי המח' ומהווה אותם, ועל ל' הקבלה הוא בחי' יסוד שע"י נמשכים גילוי האורות העליונים במל', וז"ש בתורה וכל נתיבותי שלום ואי' בזח"א דקצ"ז סע"ב מאן נתיבותא אילין אינן שבילין דנפקין מלעילא כולהו נקיט לון ברית יחידיאי דאיהו איקרי שלום ועייל לון לימא רבא כו', ופי' במק"מ דאילין שבילין הם ל"ב נתיבות חכ' שיורדים ליסוד והוא משפיע במל', וכ"פ הפרדס בערך שלום, וזהו"ע בוניך שממשיכים בחי' ל"ב נת"ח דלכן נק' לב והו"ע ל"ב אלקים שבמע"ב, וע"י התורה ממשיכים הלי"ב נתיבות דחכ' במל', וז"ע מרבים שלום בעולם, דעם היות אשר בלא"ה ג"כ נמשך מבחי' היסוד למל', דכך הוא הסדר בספי' העליונות בהשפעתן מזה לזה הנה היסוד משפיע במל', אמנם השפעה זו היא בבחי' חיצוניות בלבד וכמבואר בספרי הקבלה דספי' היסוד הרי יש בו ב' הבלים א' דידי' וא' דיסוד אבא שבתוכו, דכ"ז בסדר המשכתן אבל ע"י התו' ממשיכים בחי' הלי"ב נת"ח ביסוד ומשם למל' ד"ע ריבוי השלום, עוד זאת בספי' היסוד שממשיך האור גם מכתרא עילאה, דזהו פי' א"ל עליון כו' ומביא גואל לבני בניהם כו' והיינו מה שע"י התו' ממשיכים בחי' מאמר אחד כפי' הפרדס והרמ"ז שהוא בחי' גילוי הכתר ובחי' פנימי' שבו היינו בחי' עתיק, וזהו שכתב הפרדס דהכתר נק' שלום לפי שמחבר הג' קוין חג"ת. והנה מה שהכתר מחבר ג' בחי' חג"ת ידוע דעקרון מצד בחינת פנימי' הכתר וכמבואר בענין מה שת"ת עולה עד הכתר היינו פנימי' הכתר, כי הב' קוין שרשם ג"כ מהכתר וא"כ מה יתרון הת"ת העולה עד הכתר דמשום זה מחבר וכולל ב' הקוין, הלא גם הב' קוין עולים עד הכתר, אך היתרון הוא בזה דהשני קוין עולים רק בחיצוני' הכתר וקו האמצעי מגיע בפנימי' הכתר דוקא, וזהו מה שהכתר נק' שלום היינו בחי' פנימי' הכתר בחי' עתיק, וזה ממשיכים ע"י התורה שהוא בחי' מאמר אחד המיוחד שבעשרה.

כ י א — ל : שמואל א ב, ג. — ראה ד"ה אין ערוך (הראשון) תרצ"ד (נופס בסי המאמרים ה'תשי"א), ובכ"מ.

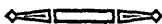
ו א מ ת . . . ו א ר ז " ל : תהלים קיו, ב. ירושלמי ר"ה ס"ג ה"ה. איכ"ר פתיחתא ב',

ו י ד ג ו ל ר ו ב : בראשית מה, טז.

ו כ ל נ ת י ב ו ת י' : משלי ג, יז.

קיצור. יבאר דלפי הפרדס והרמ"ז דבעש"מ נבה"ע היינו ע"ס ומאמר אחד כתר הנה ע"י התו' ממשיכים מהמאמר אחד דכתר בע"ס ונק' אחד עשר המיוחד שבעשרה, ויסביר דההמשכה מפנימי הכתר בחי' עתיק ונתתי שלום דפנימי' הכתר בארץ ספי' המל' ע"י דדעת עליון דחכ' עילאה מאיר בדעת תחתון דחכ' תתאה וקו האמצעי דתורה עולה עד פנימי' הכתר לחבר ב' הקוין.

וזהו שלום רב לאוהבי תורתך ואין למו מכשול, דשלום רב הוא התורה שבאה ע"י הקדמת העבודה דתפלה, דלמוד התורה שלא ע"י הקדמת העבודה דתפלה הוא שלום מעט דלהיותה תורה היא בחי' שלום דגם מי שמגלה פנים בתורה שלא כהלכה לא מיבעי שלא במתכוין כמו עמי הארץ השוגגים בלי דעת אלא אף גם הפוקדים המזידיים לקנטר וללעוג על דברי תורה הנה בכל תוקף חוצפתם אינם מורידים ח"ו את התורה ממעלתה העצמית שהיא חכמתו ורצונו ית', כי דברי תורה אינם מקבלים טומאה, כי גם כאשר הטמא הכופר בתורה מן השמים ורוצה לטמאה בנצחתו לגלות בה פנים נגד ההלכה הנה נשארת בטהרתה להיותה שלום שהמאור שבה יכול להחזיר למוטב ובפרט למאמינים בה שהיא חכמתו ורצונו ית' היא שלום ממש, אבל בכ"ז נק' רק שלום סתם לפי שבלימוד התורה בלא הקדמת העבודה דתפלה יכול להיות שיוצא איזה מכשול בפסק הלכה לקולא ובריבוי היתרים כמו שנראה במוחש, אבל אוהבי תורתך דע"י הקדמת העבודה דתפלה מעוררים בעצמם האה' לתורה לא רק מצד התורה בעצמה כ"א מצד נותן התורה היינו שאין זה מצד החכ' עמוקה שבתו' שהיא באמת חכמה מופלגה ונפלאה במאד כ"א מצד האלקות שבה, ער האט ליעב די תורה ניט נאָר פאָר די גרעסטע וויסענשאַפט וואָס אין דער תורה איז נאָר פאָר די געטליכקייט וואָס אין תורה איז, הנה אוהבי תורתך ממשיכים את הפנימי' והעצמי' דזהו שלום רב שהוא פנימי' ואו אין למו מכשול דאי"א אשר יטעו ח"ו באיזה פסק הלכה שלא כדין התורה להיותם מוסרים ונותנים עצמם לאמיתת קדושתה של תורה אשר הם דבר הוי' ממש.

בס"ד, ש"פ מקץ, ש"ח, תש"ד

ת"ר גר חנוכה מצוה להניחה על פתח ביתו מבחוץ, ופי' בתוס' מבחוץ היינו לרה"ר והוא כשהבית עומד לרה"ר ואם יש חצר לפני הבית מניחה על פתח חצרו והיינו שיהי' לרה"ר דוקא, דאינו מספיק מה שהנר חנוכה תהי' בחוץ מביתו והיינו דנ"ח צ"ל על פתח ביתו אשר שם מקומה אצל מזוזת הפתח משמאל, דבמזוזות הפתח יש שתי מצות, א' דאורייתא כמ"ש וכתבתם על מזוזות ביתך

ד ב ר י ת ו ר ה : ברכות כב, א. — ראה זח"ג פ, ב. לקו"ת ויקרא כה, א.
ש ה מ א ו ר ש ב ה : איכ"ר בתחלתו. — ראה תורה אור צא, א.
ת ״ ר ג ר : כא, ב.
ו כ ת ב ת ם ע ל : דברים ו, ט.

ובשעריך, והיא מצות מזווה שהיא מצוה תמידית והב' מצוה דרבנן כעין דאורייתא והוא מצות הנחת נר חנוכה במזוות פתח הבית והיא מצוה זמנית, ושתייהן הן מבחוח רק שחלוקות בשני ענינים. דמצות מזוזה כשהיא בפתח החצר אינה פוטרת את פתח הבית והב' שמקומה במזווה הימנית היינו מימין הנכנס, ומצות הנחת נר חנוכה בפתח חצרו פוטרת את פתח הבית ומקומה במזווה השמאלית, היינו משמאל הנכנס, וממוצא דבר אנו יודעים הבדל שלישי בין מצות מזווה למצות נר חנוכה עם היותם שניהם מצותם במזוות הפתח ומבחוץ דוקא הנה הן חלוקות בתוכן ענין מצותם, דמצות מזווה היא בשביל הבית ובמקום שיש פתח לחצר הוא גם בשביל החצר, וזהו תוכן ענינה שהיא מחוץ היינו קודם התחלת החצר או קודם התחלת הבית, דזאת אומרת אשר כל ענינה הוא בשביל החצר או בשביל הבית, ולכן הנה גם אם יש מזווה בפתח חצרו עוד לא פטר בזה את ביתו להיות עיקרם בשביל החצר והבית וזה שהמזווה היא מבחוץ לפי דשם מתחיל החצר והבית אבל מצות נ"ח עיקר ענינה להאיר את החוץ ואינה כמצות מזווה שהיא בשביל החצר והבית כי"א ענינה הוא להאיר את החוץ ולכן הנה במקום שאין לו פתח החצר מניחה בפתח ביתו להאיר את הרשות הרבים ובמקום שיש פתח לחצרו או מניח את הנ"ח בפתח חצרו, כי העיקר הוא להאיר את רשות הרבים, וצ"ל למה צ"ל נ"ח לרה"ר דוקא, כי לא מצינו שום מצוה שצ"ל עשייתה ברה"ר דוקא לכד פרה אדומה היתה עשייתה בחוץ, ובימי עזרא קראו בס"ת ברחוב דוקא, ולבד זה לא מצינו שום מצוה שצ"ל ברה"ר דוקא כי"א נ"ח, ועם היות דע"פ פשוט הנה זה דמצות מקום הנחת נ"ח הוא בפתח השער או בפתח הבית הוא להזכיר לכל את גודל הנסים והנפלאות בדרך למעלה מהטבע ממש היינו נגד האפשרות דכחות בני אדם, דזהו מה שאנו אומרים בנוסח השבח וההודאה דועל הנסים בזה מה שהוא ית' מסר גבורים ביד חלשים ורבים ביד מעטים שהוא נגד האפשרות שהטביע הקב"ה בכחות כנ"א להיות הגבורים והרבים לא רק שהם מנצחים את החלשים והמעטים אלא שהם שולטים בהם ומושלים עליהם, ולכן הנה בזה אשר הקב"ה שינה את הטבע שהטביע בכחות כנ"א והחלשים התגברו על הגבורים והמעטים נצחו את הרבים הנה בזה עצמו נראה גלוי לכל אשר הוא ית' ברחמיו הרבים עמד להם בעת צרתם, ובשביל לפרסם הנס הנה מצות נ"ח הנחתה היא לרה"ר במקום שרוב כנ"א הולכים, אמנם איך זה מספיק עדיין שהרי מצות קריאת המגילה על הנס דפורים ומפרסמים הנס במשתה של שמחה ומשלוח מנות ומתנות לאביונים ובכל זה אין צריך להיות ברה"ר, ומה נשתנה נ"ח שצ"ל ברה"ר דוקא, והנה א' הטעמים בקריאת שם חנוכה הוא ע"ש חנוכה המקדש וחנוכה המזבח ולכן הקריאה בתורה בחנוכה קוראין פרשת חנוכה המשכן בקרבנות הנשיאים, דאו הקריבו הרבה קרבנות היינו דכל ישראל הקריבו את קרבנותיהם ובוה חנכו את המשכן ואת המזבח רק שהנשיאים הקריבו איש איש מהם ביומו ובחנוכה המקדש והמזבח שטיהרו את המקדש ותיקנו את המזבח הקריבו התמיד ושאר הקרבנות והדליקו את

המנורה, ומנוסח ברכת הדלקה שמברכין להדליק נר חנוכה מובן דוכרון הנס הוא על הנרות ולא על הקרבת התמיד, והלא החנוכה במשכן הי' על קרבן.

קיצור. יבאר דמוזוה ונ"ח שניהם מבחוץ בפתח החצר והבית וחלוקות בג' דברים. מוזוה (א) מקומה בימין, (ב) מוזוה שבחצר אינה פוטרת את הבית (ג) ענינה בשביל הבית והחצר, נ"ח (א) מקומה משמאל, (ב) שבפתח החצר פוטרת את פתח הכית (ג) ענינה בשביל רשות הרבים ויקשה מה נשתנה חנוכת המקדש שהוא בנרות מחנוכת המשכן שהוא בקרבנות.

ולחבין. כ"ו ילהק"ת משנת"ל בפירוש השלישי בהמשנה דבעש"מ נבה"ע דקאי על הע"ס והלא במאמר א' יכול להבראות קאי על ספי' המל', שהמאמר אחד דספי' המל' הוא למטה במדרי' מהעש"מ דע"ס דכל השפעה היא באה בעשרה כחות כללי' וכמו בהשפעת הרב לתלמידו הנה בכדי שתהי' השפעה מסודרת בהכרח שתבא בסדר דחב"ד חג"ת ונה"י אשר כן הוא בדבר בריאת העולמות שבא בסדר דע"ס ועולם על מלאו נברא ועיקר שכינה בתחתונים היתה ורק ע"י חטא הדורות סלקו כבי' את השכינה לעילא מו"א לבינה ולעילא מהמוחין לכתר ועמדו ז' צדיקים והורידו את השכינה למטה, אשר בעבודתם פעלו שיוכל להיות העבודה בהמשכת אלקות למטה ע"י עבודת נש"י בתומ"צ, דתחילת ההמשכו היא בע"ס דאצי' ומהן הוא שנמשך גם בעולמות בי"ע ע"י ספי' המל', וזהו בעש"מ היינו בע"ס נבה"ע והלא במאמר אחד יכול להבראות היינו ע"י ספי' המל' אבל או הי' העלם והסתר בעולם ולכן נבה"ע בעש"מ דוקא, אמנם הפרדס והרמ"ז מפרשים דבעש"מ נבה"ע על הע"ס ומאמר אחד קאי על הכתר מה שלמעלה מהע"ס ונק' הכתר אחד עשר המיוחד שבעשרה, וזהו ונתתי שלום בארץ, דע"י עבודת התורה ממשיכים מפנימי' הכתר שגם בד"ת דחכ' תתאה יהי' הגילוי דד"ע שבח"ע.

ט.

וביאור הענין הוא דהנה כתיב (ויקרא כ"ו ו') ונתתי שלום בארץ ושכבתם ואין מחריד והשבתי חי' רעה מן הארץ וחרב לא תעבור בארצכם, ופרש"י אין צריך לומר שלא יבאו למלחמה אלא אפי' לעבור דרך ארצכם ממדינה למדינה וזהו וחרב לא תעבור בארצכם אפילו חרב של שלום כמארז"ל (תענית דכ"ב ע"ב) וחרב לא תעבור בארצכם מאי חרב אילימא חרב שאינה של שלום והכתיב ונתתי שלום בארץ אלא אפילו של שלום, והיינו דיש שלום ויש חרב של שלום וענינם בעבודת האדם הנה שלום הוא העבודה דתורה וחרב של שלום הוא העבודה דתפלה דהנה כתיב אשר לקחתי מיד האמורי בחרבי ובקשתי ות"א בצלותא ובבעותא, דחרב היא העבודה דק"ש וכמ"ש בזהר ע"פ ויקח רומח בידו אלו

א ש ר ל ק ח ת י : בראשית מה, כב, וראה בכ"ז הוספות לתו"א ר"פ ויחי. הוספות לאור התורה. סידור שער התפלה ד"ה אשר לקחתי.
ו כ מ " ש ב ז ה ר : ראה ת"ז בהקדמה (יא, א), לקו"ת תצא (לה, א), ועצ"ע.

רמ"ח תיבין דק"ש וזהו אשר לקחתי מיד האמורי בחרבי ומעשה אבות סימן לבנים דכתבי רוממות א"ל בגרונום וחרב פיפיות בידם, וארו"ל (ברכות ד"ה א') כל הקורא ק"ש על מטתו כאלו אוחז חרב של שתי פיות, וצ"ל מהו"ע החרב ומהו של שתי פיות דוקא, והנה בזהר רע"מ עקב דף ער"ב ע"א אי' דשם הוי' נקי חרב, י' רישא דחרבא, ו' גופא דילי', ה"ה תרין פיות דילי', וצריכים ג"כ להבין מהו"ע דשם הוי' נקי חרב, אך הענין הוא דהנה ידוע דיניקת החיצונים יכולה להיות בשני אופנים, א' מחמת ריבוי הצמצומים שכשנתצמצם הארת אלקות בריבוי הצמצומים ובתכלית ההעלמות וההסתרים או יכולים גם החיצונים לינק משם, וזהו מה שיונקים מבחי' אחורי העור דנוק', וכמו בגשמי' בגוף האדם הרי בעור בשרו יש בו נקבים דקים מאד אשר דרך שם יוצאת הזוהמא והפסולת וזהו הזיעה מה שהאדם מויע ובוה יוצא הזוהמא, והדוגמא מזה יובן למעלה דיניקת החיצונים הוא מאחורי העור שבין נקב השערות שהוא בין צירוף לצירוף, לפי שכשמאיר אוא"ס בבחי' גילוי משם אינם יכולים לקבל כי אין אוא"ס שורה אלא במי שבטל אבל בבחי' יש אינו יכול להיות גילוי אוא"ס כי אין אני והוא יכולים לדור, ולכן הקליפות שהן בבחי' יש ודבר נפרד לגמרי שמופרדים מאחדותו ית' אינם יכולים לקבל מבחי' גילוי אבל כשנתצמצם בבחי' ריבוי צמצומים או יכולים גם הם לקבל תוסי' יניקה לפי שעכ"פ מעט ביטול יש בהם דקרו לי' אלקא דאלקיא, ועז"נ כרחל לפני גוזזי' נאלמה, דגוזזי' הם בבחי' שערות, וכאשר נמשך האור ע"י השערות שהוא ריבוי הצמצומים יכולים הם ג"כ לקבל, וזהו הטעם שאמר פרעה אם בן הוא והמתן אותו ואם בת היא וחי', והיינו לפי שכן הוא ז"א שהוא גילוי אור וכידוע דז"א רובו חסדים שהוא גילוי שלא יוכלו לקבל משם ולכן והמתן אותו לסלק האור, ואם בת היא וחי', דבת היא ספי' המל', דבנין המל' מהגבו' שהן בחי' צמצומים ומריבוי צמצומים היינו מבחי' אחורי העור דנוק' יכולים ג"כ לקבל, והאופן ה' הוא שמקבלים ממקום גבוה מאד והיינו מבחי' המקיף שלמע' מסדר השתלשלות, דמהאורות והגילויים דסדר השתל' אין הקליפות יכולות לקבל והגם דבסדר השתל' הרי יש ג"כ ענין הצמצומים מה שהאור של המדרי' העליונה מתצמצם שעז"נ יוכל להתקבל במדרי', התחתונה, וכמו צמצום האורות דחב"ד בהשתלשלותם בחג"ת דעם היות דאור החב"ד נמשך בחג"ת אבל עם זה הרי בא ע"י צמצום ומיעוט וזהו שהחג"ת הן רק ענפים המתפשטים בלבד א"כ הרי בכללות סדר ההשתלשלות יש צמצומים רבים בזה אחר זה בכל זה הנה מצמצומים אלו אין הקליפות יכולות לקבל לפי שהצמצומים דסדר השתל' הנה אין ענינם ענין הצמצום, דענינו העלם ודין, דצמצום זה של העלם ודין הרי ענינו העלם האור וסילוקו אבל בצמצום שהוא בשביל המיעוט הרי הכוונה היא בשביל שיתקבל בטוב, וזהו ההפרש בין הצמצומים דסדר ההשתל' לצמצומים דשם אלקים, דמדרי' היותר אחרונות שבו הן בשביל להעלים ולהסתיר על האור שלא יתגלה וזוה נעשה תגבורת הצמצומים, אבל

ד כ ת י ב ר ו מ מ ו ת : תהלים קמט, ו.

א י ן א נ י : סוטה ה, א.

ד ק ר ו ל י . . . כ ר ח ל ל פ ס נ י : סוף מנחות. יעזי' נג, ז.

א ם ב ן : שמות א, טו. וראה ל"ת להאריז"ל ע"פ זה. תו"ח ד"ה ויאמר גי'

למילדות.

הצמצומים דסדר השתל' הם בשביל הגילוי לכן מצמצומים אלו אין הקליפות וסט"א יכולות לקבל ורק מריבוי הצמצומים המסתעפים מהגבורות דמל' יכולות לקבל, זהו דכתיב שממית בידיים תתפש והיא בהיכלי מלך, שממית היא בחי' נוק' דקליפה, וכמו בגשמיות הנה השממית טבעה לארוג קורי עכביש אשר בזה היא פורשת רשת לצוד את היתושים ואח"כ היא מוצצת את מוחם של הנצדים ברשתה, כן הוא ענינה של נוק' דקליפה לצוד בני אדם בריבוי הרהורים רעים עד שהיא מוצצת מוחם ר"ל, ונוק' דקליפה נק' שממית, שם מית, דמל' דקדושה נק' שם כמא' אזי מלך שמו נקרא והלעו"ז מל' דקליפה נקראת שממית שם מית והיא בהיכלי מלך שמהמקיף העליון שלמעלה מסדר ההשתלשלות יכולים ג"כ לקבל.

קיצור. יבאר דיניקת החיצונים יכולה להיות בשני אופנים, (א) מריבוי הצמצומים העולם דין וכמו שזוהמת הזיעה באדם יוצאת מנקבי העור, הנה כן מריבוי הגבורות והצמצומים דשם אלקים במדרי' היותר תחתונות יכולים לקבל, אם בת היא וחי', (ב) מהמקיף שלמעלה מהשתל', ויסביר דמהצמצומים דסדר השתל' שהם בשביל שיתקבל אין הקלי' יכולים לקבל, שממית שם מית.

י.

והנה הכוונה העליונה היא אשר האדם בעבודתו בתומ"צ שהיא עבודת הביוררים בעניני עולם ימנע את יניקת החיצונים באופן אשר שני אופני היניקה של הקליפות וסט"א הכל תלוי בנש"י דלכן הנה נוסח הברכות הוא אלקינו מלך העולם דבכדי אשר מלכותו ית' יהי גלוי ומפורסם לכל הוא ע"י אלקינו האלקות שבנו, דהנה כתיב יעקב חבל נחלתו, כמו עד"מ החבל שראשו האחד קשור למעלה והשני קשור למטה הרי כשמנענעים את הקצה התחתון מתנענע גם הקצה העליון, כך הוא בנש"י כפי אופן מעשיהם למטה כמו"כ נעשה למעלה וכמא' דע מה למעלה ממך ופי' רבינו נ"ע דע אשר הכל מה שהוא למע' בעולמות העליונים הוא ממך דתלוי בעבודת האדם דהנשמה כמו שהיא למעלה שרשה למע' גבוה מאד וכידוע דרש הנשמה הוא בע"ס דאצי' בבחי' חכמה ולמעלה יותר מעולם האצי', בעצמות א"ס ב"ה דעשר כחות הנפש הם מע"ס דאצי' ורעותא דלבא מה שלמע' מהכחות פנימי' היא מא"ס ב"ה שלמע' מאצי', והאדם הוא הבריאה התיכונית שכולל כללות ההשתל' מרוכ"ד עד סוכ"ד והוא לפי שהקב"ה ברא את האדם מן העליונים ומן התחתונים דנשמת אדם היא למע' מכל הספירות העליונות וגוף האדם הוא למטה מכל הברואים שלמטה, ולכן ארז"ל ששה דברים

ש מ מ י ת ב י ד י מ : משלי ל, כח. — ראה ב"ר פס"ו בסופה. עמה"מ ש"ו פמ"ה. שייך פ"ט ופצ"ח.

כ מ א ' א ז י : פייט אדון עולם.

י ע ק ב ח ב ל : דברים לב, ט. וראה אגרת התשובה פ"ה.

ד ע מ ה . . . פ י ' ר ב נ ו : אבות פ"ב, מ"א. הפי' בקיצור נמצא גם בכתר

שם טוב ובאור תורה להה"מ.

ש ש ה ד ב ר י מ : תגינה טו, א.

באדם שלשה כמלאכי השרת ושלשה כבהמה, ומאחר שהאדם כולל הכל לכן כפי מעשיו למטה נעשה בדוגמא כזאת למעלה ג"כ והוא כשהאדם פועל בעצמו בעבודתו להכניס ולמסור פנימי רצונו לאלקות בתורה ותפלה ובקיום המצוות הנה בעבודתו זאת ממשיך למעלה ג"כ מפנימי רצונו וכמאמר נח"ר לפני שאמרתי ונעשה רצוני שעיינן שהאדם עושה רצון-העליון ברצון פנימי הנה עיינן עושה נח"ר למען כבי' ואז מאיר בחי' גילוי אוא"ס ובמקום הקדושה דוקא, והסט"א אינה יכולה לקבל כלל שהרי מהגילוי א"א להם לקבל, אבל כשהאדם משפיל א"ע בתאוות ורוח הבהמה היורדת למטה, לא מיבעי בדברים אסורים ר"ל אשר בזה הוא מוריד אור הקדושה ומוסרה בידי הקליפו' וסט"א אלא אף גם דברים המתירים כשעושה אותם בתאוה כבהמה הנה לבד זאת אשר לשעה הוא רע גמור הנה הוא משפיל את מהות האדם, דהאדם באשר הוא אדם צ"ל מובדל מן הענינים החומרים, וענין ההבדלה אין הכוונה ענין הפרישות כ"א שהוא למעלה מזה ועושה זאת רק מצד ההכרח וכפי אופן ההכרח, א' מענש מצד עצם מהותו איז און בעדאָרף זיין העכער פון דברים החומרים און ער בעדאָרף דאָס טאָן נאָר אויף אַזוי פיעל וויפיעל ער מוה, אבל כאשר מוסר ונותן עצמו לענינים החומרים אפילו דברים המתירים ה"ה משפיל את מהות האדם ועיינן גורם למעלה ג"כ בחי' ההשפלה ח"ו שבא האור האלקי בבחי' ריבוי צמצומים עד שיכול להיות מזה יניקת החיצונים כמ"ש וישח אדם וישפל איש שע"י וישח אדם למטה שמשפיל א"ע בתאוות גשמיות עיינן כביכול וישפל איש להיות מתצמצם בכמה מיני צמצומים עד שמבין צירוף לצירוף נמשך יניקה לסט"א, והגם שבלא"ה נמשך ג"כ יניקה לחיצונים לצורך קיומם, כי מאחר שברא אותם הקב"ה הרי בהכרח שיהי' להם חיות קצובה לצורך קיומם, אמנם החיות הקצובה היא חיות מצומצמת ובאופן הקצוב אבל ע"י ההשפלה מה שהאדם משפיל עצמו בתאוות גשמיות ה"ה גורם תוס' יניקה לקליפות וסט"א, כדאיתא ברמ"ז בביאור ענין ביעור חמץ בפירושו על מאמר הזח"ב ד"מ ע"ב שיש ב' מיני חיות לקליפות, הא' מה שנקצב להם בגזירת עליון, והב' מה שמוסיפים החוטאים בהשפלת הניצוצות של הקדושה דתוספות זו מרובה על הנקצב בג' ענינים, הא' שהחיות הנקצב הוא חיות מצומצם כדי קיום בלבד וע"י החטא הוא שניתוסף להם יניקה מרובה והוא מה שהחוטא ממשיך מבחי' מדרי' עליונות שנמשך ג"כ בריבוי הצמצומים ועיינן נעשה בהם תוספות חיות, והב' הוא מה שיונקים מגוף השערות, כמ"ש כרחל לפני גוזו' נאלמה היינו דוה מה שיונקים משערות דנוק' זהו תוס' יניקה להיות דמה שנקצב להם לצורך קיומם הוא רק בין שיערה לשערה אבל לא מגוף השערות וא"כ מה אשר יונקים מגוף השערות זהו תוס' יניקה, והג' הוא מה שע"י החטא מתעלים הקליפות וסט"א מהמקום הקבוע להם, דהנה זה מה שנמשך להקליפות וסט"א לצורך קיומם הרי מ"מ הי' מדור הקליפות תחת כל העולמות דקדושה וע"י חטא עה"ד ירדו העולמות ונתלכשו תוך הקליפו' וכן בכל חטא ועון גורמים התגברות הקליפוי' שמלבשת יותר את הקדושה, דכל זה הוא לפי שהאדם משפיל עצמו בתאוות גשמי', ובכללות הענין הנה כאשר האדם מגביה עצמו בגסות

הרוח אשר זה מורה על הישות שלו שהוא מתגאה גם לגבי אלקות, שאם הי' בטל לאלקות ממילא הי' בעונה ושפלות לגבי כל אדם וכמו משה דכתיב בי' והאיש משה ענו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה והיינו מפני שהי' בטל באמת לאלקות ממילא הי' ענו ושפל בעיני עצמו מכל אדם ולהיפך ההתנשאות נגד בניא מורה על ההתנשאות לגבי אלקות שזהו מצד חומר גופו כאשר יגבה לבבו עיי העושר וכבוד, וגם אפילו מי שידוע בנפשו הפחיתות שלו ומ"מ מגביה עצמו בלי שום טעם ודעת ועיז גורם למעלה ג"כ החוצפא וההתנשאות של החיצונים שמגביהים א"ע לקבל ממקום גבוה מאד, וכיז הוא לפי שהעולם נתון בלבו של אדם, וכמ"ש גם את העולם נתן בלבם, ולפי אופן עבודתו של האדם הנה כן הוא הפעולות בעולם, ולכן הנה ב' אופני יניקת הקליפות תלויים בהאדם.

קיצור. יבאר דב' אופני יניקת החיצונים תלויים בעבודת האדם, להיותו כלול מן העליונים והתחתונים, דאדם בריאה תיכונית, ויעקב חבל נחלתו, דכשהאדם משפיל עצמו בתאוות חומריות הוא מוריד מהות האדם שצריך להיות מובדל מן החומריות, הבדלה ולא פרישות, וגורם השפלת אור האלקי, א) תוסי יניקה לקליפות, ב) שיונקים מגוף השערות, ג) מגבי' מקומם, הגסות גורמת חוצפת הקליפות.

והנה מצות נר חנוכה היא תיקון קו השמאל, לא לבד להכרית יניקת החיצונים מן הקדושה בב' אופני יניקה שיכול להיות אלא עוד להאיר את רה"ר לעקור את הדעות הכוזבות של הכופרים, ולכן מצותה להניחה על פתח ביתו מבחוץ, היינו לרה"ר, ואם יש לו פתח לחצרו אז מצות הנחתה היא על פתח השער, להיות דעיקר ענין נר חנוכה הוא להאיר את רה"ר, דזהו ההפרש בין ג"ח למצות מוזהה דשניהם הן דוקא בפתח השער והבתים ורק חלוקות בעניניהן, דג"ח הוא בשביל תקון החוץ לבית והמוזהה הוא בשביל תקון החצר והבית, דענין המוזהה הוא שמכריז ומודיע אשר חצר זה ובית זה שייכים לאלקות, דבכל דבר ודבר שברא הקב"ה בעולמו יש בו מצוה אשר במצוה זו הנה מתברר הניצוץ האלקי שבדבר ההוא, והבירור הוא בשני אופנים, אם בדרך קירוב או בדרך ריחוק דזהו ההפרש בין מ"ע למצות ל"ת, דשניהם, עשה ולא תעשה, הן ציווי הוי', והיינו דבשניהם הנה המצווה המקיים את הציווי ה"ה מתאחד עם המצווה, דזהו מצוה ל' התחברות, והיינו שהתחברות של המצווה עם המצוה ית' הוא בשניהם בשוה רק ההפרש הוא באופן וענין הבירור דבמצות עשה הנה הבירור בגוף הדבר שבו נמצא הניצוץ שצריך להתברר עיי קיום המצוה, הנה במ"ע הרי הבירור הוא עיי הקירוב דוקא, כמו אכילת מצה בפסח עד"מ וכה"ג בשארי מצות עשה שהן בדרך קירוב, אמנם אותו גוף הדבר שנמצא בו ניצוץ שצריך להתברר עיי מצות ל"ת הוא בדרך דחי' דוקא וכמו מצות ביעור חמץ עד"מ וכה"ג בשארי ל"ת אבל בגוף ועצם ענין התחברות מקיים הציווי עם מצוה הציווי

והאיש משה : במדבר יב, ג.

ג א ת : קהלת ג, יא. ראה זח"א קצה, ב. לקו"ת במדבר ה, ב.

הוא במ"ע ומל"ת בשוה, וכן הוא גם בענין היחוד שכל מה שברא הקב"ה בעולם שייך ומיוחד באלקות הוא בכל המצות בשוה, ועם זה הרי יש מצות פרטי בכל דבר ודבר בפ"ע ומצות מזוזה היא מצוה השייכה לחצר ובית, ולהיות שהיא מצוה פרטית השייכה לחצר ובית הנה המזוזה שבפתח השער אינה פוטרת את פתח הבית, וענינה שמירת החצר והבית מהקליפי' וס"א, דחצר ובית שיש בהם פרשת מזוזה קבועה בפתח החצר והבית אין להם שום מקום להאחו שם, אמנם מצות נר חנוכה היא להאיר את רשות הרבים, טורא דפרודא, דהנה ד' עולמות אבי"ע, הנה עולם האצ"י הוא כולו טוב כמ"ש לא יגורך רע ועולם הבריאה רובו טוב ומיעוטו רע, עולם היצ"י הוא מחצה על מחצה, אמנם גם בעולם היצירה הלא הרע מובדל מן הטוב אבל בעולם העשי' רובו רע ומיעוטו טוב ועוד יותר שהרע מעורב עם הטוב והוא מקום הגסות והישות, וע"ז היא מצות נר חנוכה להאיר את רשות הרבים דוקא, דהנה נס חנוכה חלוק מנס פורים בשני ענינים, דהנה גזירת המן היתה גזירה גופנית שרצה להשמיד להרוג ולאבד כו' בגופם, וההצלה היתה ג"כ הצלה גופנית, וענין הנס הי' בדרך מלמעלה מהטבע וכולו מן השמים שלא ע"י פעולת ישראל ורק שאחר שנתגלה ישועת הוי' הנה אז והרוג בשונאיהם אבל אינו מענין המלחמה, משא"כ הנס דחנוכה שבא אחר מלחמה במס"ג וכללות הגזירה היתה רוחנית שלא רצו היונים לנגוע בגופם של ישראל אלא כל ענין גזירתם הי' שרצו להשכיחם תורתך להשכיח את ישראל את תורת הוי' ולהעבירם על חוקי רצונו ית' דהיונים היו חכמים פוקרים וכופרים בתורה מן השמים ובמצות החוקים והסכימו רק לתורה השכלית ובמצות המשפטים, אבל שהתורה היא תורת הוי' ובענין החוקים דמצות בזה כפרו וגזרו כמה גזירות לבטל עבודת המקדש וטמאו כל השמנים שהיו במקדש ואמרו כתבו לכם על קרן השור שאין לכם חלק באלקי ישראל, הנה נתעוררו ישראל בהתעוררותו של מתתיהו כה"ג ויצאו ללחום עמהם וכשנצחום קבעו נס חנוכה על הנרות דוקא ולא על הקרבנות לפי שענין הנרות הוא להאיר גם בטורי דפרודא וההנחה היא במזוזה השמאלית להורות על התגברות של הימין על קו השמאל, והו' דנ"ח מצוה להניחה ע"פ ביתו מבחוץ להיות שהיא להאיר את רה"ר והיינו דתכן ענין הנר דחנוכה הוא להאיר את החשך שהכופרים בתורה מן השמים מחשיכים מוחם של ישראל בהכפירה שלהם, וכשם שבמלחמת היונים הנה ע"י המס"ג על האמונה בהוי' ותורתו נצחום שנעשה להם נס למע' מהכחות הטבעיים שהטביע הקב"ה ומסר את הגבורים ביד החלשים והרבים ביד המעטים, הנה כן הוא בכל דור ודור בעת שהכופרים מחשיכים עיניהם של ישראל בכפירותם הנה ע"י חיזוק לימוד התורה וקיום המצות בתוקף דמס"ג הנה הקב"ה נותן כח להמעטים והחלשים להתגבר על הגבורים בחציפותם כלפי שמיא ולהאיר את מחשכי העולם באור תורה ונר מצוה.

ל א י ג ו ר ד : תהלים ה. ה. ראה לקו"ת במדבר ג. ג. ע"ח שמי"ג בהקדמה.
שמי"ז פ"ה. שמי"ח פ"ג.

ח נ ו כ ה ח ל ו ק : להעיר מס"ז או"ח סתר"ע סק"ג.

כ ת ב ו ל כ ס : בראשית רבה פ"ב, ד. וראה תרי"א וישב ל, א.

קיצור. יבאר דמוזוה תקון החצר והבית ונר חנוכה תקון רה"ר, טורי דפרודא, מ"ע הבירור בדרך קירוב ומל"ת בדרך דחי, גזירת המן היתה על גופות ישראל והנס בא מלמעלה מהטבע בטבע שלא ע"י פעולת ישראל במלחמה, וגזירת הייגים היתה על גשמות ישראל להשכיחם תורת הוי' וחוקיה, והנס הי' ע"י מלחמה והחנוכה היא בנרות להורות לדורות למס"ג להאיר את הרה"ר, מקום הכופרים על ידי אור תורה ונר מצוה.

בס"ד, ש"פ ויגש, תש"ד

ויגש אליו יהודה, ואי' בילקוט אין ויגש אלא לשלום שנא' ויגש דוד את העם וישאל להם לשלום, וצ"ל והלא הגשת יהודה ליוסף היתה בשביל לטעון עמו ותבע ממנו כמה תביעות, וכמו שפרש"י ז"ל ע"פ ואל יחר אפך וגו' מכאן אתה למד שדבר אליו קשות וא"כ מהו"ע השלום כאן דאין ויגש אלא לשלום, אמנם ממוצא דבר אנו יודעים דגם בשלום צ"ל דבור הקשה, ועוד יותר דיש דבור קשה שהוא דוקא מביא לידי שלום.

ולהבין כ"ז ילהק"ת משנת"ל דיניקת החיצונים יכולה להיות בשתי אופנים מריבוי הצמצומים ומהמקיף שלמעלה מהשתל, והאדם להיותו הבריאה התיכונית שכולל מעליונים ותחתונים וכתוב כי יעקב חבל נחלתו שלפי אופן עבודתו למטה הנה הוא ממשיך הגילויים בכל העולמות לכן הנה ב' אופני יניקת החיצונים תלויים בעבודת האדם דכאשר האדם משפיל עצמו בתאוות גשמיות ה"ה גורם כביכול השפלת אור אלקי שע"ז נעשה תוספות יניקה בקליפות וסט"א שיונקות לא רק מהזוהמא שבין שצרה לשצרה מה שהוקצב להן בתחלת בריאותן אלא שיונקות מגופי השערות ומגבי' מקום עמידתן לעומת כמו שהי' בתחלת הבריאה מקום מגורם תחת כל העולמות להיות מלבישים את העולמות וע"י הגאווה וגטות הרוח מוסיפים כח בקליפות וסט"א שהם מחציפים כלפי שמיא לקבל יניקה מהמקיף העליון שלמעלה מסדר השתל.

יא.

וביאור הענין הוא דהנה כתיב (ירמי' ב', כ"ז) כי פנו אלי עורף ולא פנים ובעת רעתם יאמרו קומה והרשיעני, פי' גם בעת שפונים אלי הנה הם פונים אלי בעורף, שעבודתם בתורה ובקיום המצוות ועבודת התפלה היא רק בעורף היינו בחיצוניות ואחוריים בלבד ולא פנים שאינם בפנימי' כמו שצ"ל באמת והיינו דהגם שעוסקים בעבודה האלקי' בתומ"צ וגם בעבודת התפלה אבל כ"ז אינה עבודה פנימי' כ"א באחוריים וחיצוניות בלבד ולהיות כן הרי בהכרח שעבודה קלושה כזו אי אפשר שתביא איזה תועלת

ויגש א ל י ו : בראשית מה, ית.

בידיעת התורה ובפרט בענין עבודה שבלב שאינו עושה שום רושם בהנהגה דכל היום, וזהו ובעת רעתם דכאשר רואים שהרע לא זו ממקומו דבאמת הרי המאור שבתורה צריך לפעול חיבת התורה להתענג עלי' וחיות בקיום מצות מעשיות ובפרט העבודה שבלב צריכה לפעול זיכוך מדותיו ואשר רושם התפלה יהי ניכר בהנהגתו במדות טובות וביראת שמים כל היום וכשרואים שאינו כן דזהו ובעת רעתם שהרע שלהם לא ניזו ממקומו אז הנה הם אומרים קומה והושיעני דתולים האשם בהעדר השפעה מן השמים ואינם תולים החסרון בעצמם כמ"ש (ישעי' כ"ט, י"ג) בפיו ובשפתיו כבדוני ולבו רחק ממני ותהי יראתם אותי מצות אנשים מלומדה, והענין הוא דהנה יש אלו העוסקים בתורה במסירה ונתינה ומטריחים ומייגעים בה שכלם להבין את אשר הם לומדים ומוסיפים לחדש חדושי תורה בסברות מסברות שונות ונהנים ומתענגים הן על הלימוד והן על החדושים ויש גם העוסקים בעבודה שבלב להאריך בתפלתם במתינות אבל כ"ז הוא רק מה שבפיו ובשפתיו כבדוני, והיינו דכ"ז הוא עבודה חיצונית בלבד אבל ולבו היינו פנימי' הלב רחק ממני, ועם היות דגם עבודה כזו היינו בחיצוני' הלב מוספת יראת שמים הנה באמת הרי יראה זו אינה אלא מצות אנשים מלומדה שהיא על צד ההרגל וכללות העבודה היא בקרירות ואין בזה שום פנימי' שהי' לו רצון פנימי לקיים רצון הבורא ב"ה כ"א הוא בחיצוני' דזהו עורף ולא פנים ואיתא בספרים דפרעה אותיות הערף שמקבל מעורף דאריך שהיא מדרי' גבוה ביותר מה שאין ביכולת הקליפות להגיע לשם בכח עצמן כ"א ע"י פגימת החטאים ועוונות בכלל וע"י חטא גסות הרוח וגאווה מחדושי תורה והעבודה בחיצוני' וקרירות דזה נותן כח בקליפות וסט"א לקבל מהמקיף העליון, דהנה זה מה שהקליפות וסט"א יונקות מן המקיף יכול להיות על ב' אופנים, הא' כשעוסק בתורה ע"מ לקנתר כמו עמלק היודע את רבזו ומכוון למרוד בו והיינו שכל ענין כוונתו בלימוד התורה הוא כדי למרוד בנותן התורה ולבזות ענין המצות כמו הכופרים והאפיקורסים בעלי הדיעה בחכמה ומדע שעסקו בתורה בכוונה למצא את סם המות כמאמר זכה נעשית לו סם חיים לא זכה נעשית לו סם המות דכאשר לומד בתורה בטהרה שיודע שהתו' היא חכמתו ורצונו ית' ולימוד התורה פועל ישועות בנפשו בקיום המצות וזהו זכה נעשה לו סם חיים, אבל כאשר לימודו בתורה הוא לקנתר או נעשה לו סם המות והיינו דלכד זאת מה שלימוד התורה אינו מביא לו תועלת בידיעת המצות דבאמת הרי עיקר ענין התו' הוא בשביל מעשה המצות כמארו"ל גדול תלמוד שמביא לידי מעשה ולכן הרי לימוד ההלכות הוא עיקר בלימוד התורה וסדר קבוע ללמוד בכ"י שו"ע אר"ח בההלכות הנצרכות בתפלה ובברכת הנהנין להיות בקי בהן הנה לכד זאת הרי ענין ידיעת התורה צריך להוסיף חיות בקיום המצות דכ"ז הוא כאשר לומד את התורה בטהרת האמונה בנותן התורה ואז הנה זכה אשר אור התורה מזכך את מדותיו ונעשית לו סם חיים אבל כאשר לומד תורה לקנתר וללעוג על ענין

ו א י ת א ב ס ס ר י מ : ל"ת להארוז"ל ר"פ וישב. שם ר"פ שמות. ובכ"מ.

ראה תו"א שמות נח, ד.

ז כ ה נ ע ש י ת : יומא עב, ב. — להעיר מקונטרס עה"ח פ"ב.

ג ד ו ל ת ל מ ו ד . . . ה ו א ע י ק ר : קידושין מ, ב. הלכות ת"ת לאדמו"ר

הזקן ס"ב ס"ט. — להעיר מהקדמות אדמו"ר האמצעי לשו"ע אדה"ו.

המצות הנה נעשית לו סם מות ומוריד ומשפיל את התו' כנ"ל ונותן תוקף בקליפות וסטיא שיכולות לינק מהמקיף, והב' כאשר בעבודתו ממשך את האחורים וחיצוני' דאריך שלא דרך הפנימי' דחכ' ומדות אז יכולות גם הקליפות לקבל יניקה. דהנה זה מה שהקליפות מקבלות מהמקיף הוא ע"י ההגבהה שמגביהות עצמן לקבל מהמקיף כמ"ש אם תגביה כנשר וגו' אבל כאשר האחורים דא"א נמשך שלא דרך הפנימי' דחכ' ומדות אז הנה הקליפו' וסטיא יכולות לקבל יניקה מהמקיף שלא ע"י הגבהה שעייז נעשה בהם הגבהה. א געהויבענקייט, וטעם הדבר הוא לפי שהאור הוא ממדרי' גבוה לכן נעשה בהם ההגבהה עייז, וכמו שאנו רואים במוחש בטבעי בנ"א דאלו שהם אנשים ישרים הנה הקירוב של חכמים ובעלי מדע פועל בהם ביטול ומשמעת והרצון להתקרב יותר ולתקן את חסרונותיהם, ואנשים הלקויים בגאווה וגסות הרוח או החצופים בטבעם הנה כל קירוב וקירוב של חכמים פועל עליהם שמתגאים ומגביהים עצמן בגאווה של רעות רוח או בחציפות גדולה יותר וכן הוא בקדושה ולהבדיל בקליפות וסטיא. דבקדושה כשנמשך ממקום גבוה יותר ה"ז פועל הביטול יותר וכמ"ש קטנתי מכל החסדים דוקא דכלא קמי' כלי"ח דכל שיותר קמי' יותר כלא כמ"ש באגה"ק ע"פ זה, משא"כ בסטיא כשיונקים ממדרי' גבוה נעשה בהם הגבהה יותר, וזהו מה שפרעה הי' יונק מאחורים דא"א לפי שנמשך שלא ע"י הפנימי וזוהו נעשה ההגבהה שלו שאמר אני ואפסי עוד, לי יאורי ואני עשיתיני, והגורם לזה הוא משום כי פנו אלי עורף, שאם היתה העבודה בבחי' פנימי' הי' נמשך המקיף דרך הפנימי, וממילא לא היתה להם יניקה מהמשכת המקיף, אבל כשפנו אלי עורף אזי יכולים לינק מהמשכת המקיף, וחטא גסות הרוח וגאווה מוסיף כח בקליפות וסטיא להגביה עצמה לקבל מהמקיף העליון, והיינו דגם כשנמשך המקיף ע"י הפנימי שאז א"א לפרעה לינק וכמ"ש בכתבי האריז"ל בכוונת עבדים היינו כו' ויוציאנו ה' אלקינו היינו אריא שהלבישו לזרועות דא"א מ"מ ע"י גסה"ר מגביהים את הקלי' שיונקות מבחי' חיצוני' המקיף כמו שהוא למע' מהפנימי, וזוהו מובן חומר ענין הגסות שגם כשמקיים תומ"צ בבחי' פנימי' מ"מ ע"י גסה"ר גורמים יניקת החיצונים מחיצוני' המקיף העליון כמו שהוא למעלה מהפנימי, וע"ז הו"ע שסיה ל"ת שעייז מרחיקים את הרע שלא יוכל להגביה א"ע.

קיצור. יבאר הכתוב כי פנו אלי עורף ולא פנים, דע"י העבודה בתומ"צ בדרך מצות אנשים מלומדה בקרירות וביראה על צד ההרגל הנה לא זו בלבד שאינו מזכך את המדות ואינו דוחה את הרע אלא עוד מוסיף יניקה לחיצונים, יניקת החיצונים א) ע"י עבירות, ב) המשכת חיצוני' המקיף שלא דרך הפנימיות ג) גאווה, קדושה ביטול וענוה, קליפות חוצפא וגסות.

א מ ה ג ב י ה : עובדי א, ד.

ק ס נ ת י מ כ ל : בראשית לב, יא.

ש א מ ר א נ י . . . ל י י א ו ר י : צפני ב, טו (ע"ד נגוה, וראה תניא סמכ"ב).

יחוקאל כט, ג.

יב.

והנה בכדי להכרית את יניקת החיצונים משני האופנים דריבוי צמצומים ומלהגביה עצמם לקבל מהמקיף העליון הנה לזה צריכים חרב של שתי פיות, והוא מ"ש רוממות א"ל בגרונם והרב פפיות בידם שע"י רוממות א"ל בגרונם עי"ז נעשה חרב של שתי פיות, והענין הוא דהנה בגרון יש ג' אברים והם קנה ושט ורידין, והנה הגרון והצואר בגוף האדם הוא מקום צר המחבר את הראש והגוף ועינים ברוחני' הנה הגרון הוא מקום מיצר וזהו מצרים מיצר מי, דהנה כתיב (ישעי' מ' כ"ו) שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה, דמי הוא בינה ואלה הן המדות ומי ברא אלה דגילוי המדות הוא ע"י בינה דכאשר מתבונן באיזה השגה הרי נולד בו מדה המתאימה להשגה ההיא אמנם כ"ו הוא כאשר ההשגה דבינה באה אל הלב להוליד את המדה המתאמת להשגה ההיא, והליכת ההשגה מן המוח אל הלב הוא דרך מיצר הגרון דזהו מצרים מיצר מי, ובמיצר הגרון ברוחניות יש ג' שרי פרעה, שר המשקים שר האופים ושר הטבחים, וענין מצרים והג' שרים הנה כמו שישנם בלעו"ז ישנם גם בקדושה והנה שר המשקים זהו הקנה, כי בקנה יש גידי המוח שממנו נמשך לחלוחית המוח ללב ולריאה וכמשארז"ל (חולין דמ"ה ע"ב) תלתא קני הוו, חד פריש לליבא וחד פריש לכבדא וחד פריש לריאה, ולכן נק' שר המשקים לפי ששואב את הלחלוחית של המוח ומביאה ללב ולריאה, והנה כמו שהמים מצמיחים כל מיני תענוג כך ע"י הקנה נמשך התענוג באלקו' מבחי' רוממות א"ל, והיינו כשמתבונן בהפלאות ורוממות אוא"ס איך שאוא"ס מופלא ומרומם מגדר עולמות שגם העולמות היותר עליונים אינם בערך הא"ס כלל דלכן אני ה' לא שניתי שלא יש שום שינוי כלל מקודם שנבה"ע לאחר שנבה"ע משום שאינו בערך כלל וכשמתבונן בזה באריכות ההתבוננות הרי מאיר האור במוחו ומתענג מאד על הפלאות ורוממות הא"ס, וההתבוננות הזאת ע"י הקנה נמשכת ללב ג"כ כי העיקר הוא שיורגש בלבו דוקא וכמ"ש נודע בשערים בעלה ואיתא כוהר כחו"ח לפום שיעורא דילי' לפום מאי דמשער בלבי' וכתיב וידעת היום והשבות אל לבבך דוקא מפני שהלב הוא עיקר הפנימי, והיינו שהלב ירגיש ג"כ ענין הפלאות רוממות וגדולת הא"ס, ועי"ז בא לאה' דעיקרה היא בתענוגים היינו שמתענג מאד על אלקו' ונמשך בדבקות עצומה לדבקה בו ית' וכמו זכור אב נמשך אחריד כמים וכמו טבע המים לדבק כמריכ ע"י התענוג שמתענג על אלקות ה"ה מתעורר באה' עצומה לדבקה בו, ועי"ז מכרית את היניקה שיונקים ממקום גבוה כי התענוג הוא מדרי' שלמעלה מסדר השתל' וגם ההתבוננות הנ"ל היא מבחי' האוא"ס כמו שהוא מופלא ומרומם מעולמות ונמשך בבחי' מוח ולב שז"ע הקנה בחי' קנה חכמה קנה בינה דתחלה מאיר גילוי התענוג בהתבוננות במוחו ואחי"כ ע"י הקנה נמשך התענוג בלב שנורגש גם שם עד שהלב מתפעל באהבה שעיקרה בתענוגים, הנה עי"ז גורם למע' ג"כ שיומשך בחי' אוא"ס שלמע' מהשתל' בבחי' חכמה ומדות העליונות ואז אינם יכולים הקליפות לקבל דדוקא מהמקיף יכולים לקבל משום דשם כחשיכא

והנה הגרון : ראה בכ"ו לית להארז"ל ס' וישב. תרא ורא נח, ב.
 וכמ"ש נודע... בזה ר... וכתיב וידעת : משלי לא, כג.
 וחי' אק, ב. דברים ה, לט.

כאורה אבל כשנמשך המקיף בבחי' פנימי הרי צ"ל ביטול דוקא והקלי' שהן יש אינן יכולות לקבל משם, וגם כי האה' הנ"ל היא מקור הרמ"ח מ"ע וכמ"ש בסש"ב פ"ד כי המקיימן באמת הוא האוהב את שם הוי' וחפץ לדבקה בו באמת, וע"י מ"ע נמשך בחי' המקיף בפנימי וממילא אין החיצונים יכולים לקבל, ושר הטבחים הן ורידין והנה בגוף האדם הורדין הם כלים וצנורות שבהם נמשך הדם מהלב ועולה למוח שבראש וכן נמשך לכל האברים, וענינו בעבודה רוחני' הוא רתיחת הדמים דקדושה שהוא האה' כרשפי אש, כי קנה הוא אה' הנמשכת כמים היינו אהבה שעיקרה בתענוגים ושר הטבחים הוא האה' שעיקרה ברשפי אש וע"י האש דקדושה עי"ז אש אוכלה אש שאוכלת את האש דלעז"ז היינו התאוות זרות וזהו שתרגם שר הטבחים רב קטוליא והיינו ששורף ומכלה את התאוות ורצונות זרות ועי"ז מכרית היניקה מאופן הא' שהוא ע"י ריבוי הצמצומים, לפי שריבוי הצמצומים נמשך מבחי' רוח הבהמה היורדת למטה שמשפיל א"ע בתאוות גשמי' אבל ע"י שר הטבחים ששורף ומכלה את כל התאוות ורצונות זרות ממילא לא יוכלו לקבל יניקה מזה, ועוד זאת הנה ע"י האהבה ברשפי אש ה"ה סור מרע, להיות כי אה' ברשפי אש שורפת את התאוות זרות ומכלה אותן והיינו דלבד זאת שיש יתרון באה' דרשפי אש על האה' הנמשכת כמים בגוף ועצם מדריגתן הנה יש יתרון באה' דרשפי אש על האה' כמים גם בענין פעולתה מה שהיא שורפת ומכלה את התאוות זרות, דהנה אה' כמים הרי עיקרה בתענוגים והתענוג עושה התרחבות בכל דבר בטבע, וטבע ההתרחבות הוא לתת מקום גם להפכי וע"ד חכם גדול שיכול לשמוע גם דיעה מתנגדת לדעתו משא"כ האה' דרשפי אש שלא זו בלבד שאינה נותנת מקום לדבר ההפכי אלא עוד זאת הנה היא שורפת ומכלה את התאוות זרות וזהו אמיתת ענין הסור מרע, ונקודת הענין הוא דבאה' הנמשכת כמים הנה יסוד העבודה הוא בהתפשטות והתרחבות והיינו דכל ענין עבודת האה' הוא להרבות ולפרסם וע"ד אהבתו של אאע"ה שהוא אוהב את השי"ת היתה עבודתו לפרסם אלקותו ית' בעולם כמ"ש ויקרא שם בשם שהקריא שמו של הקב"ה בפי כל עובר ושב הרי בתוכן ענין עבודת אהבה זו בעיקרה הוא התפשטות והתרחבות לקרב לכל ולהכירן את מי שאמר והי' העולם ולהסביר להם אחדות הוי' ואשר הוא ית' הוא המנהיג האמיתי והיחידי לעולם ומלואו, ונק' אהבה זו בשם מים להיות טבע המים להתפשט בהתרחבות גדולה, והנה האה' שאבה יצחק את הקב"ה היא אה' כרשפי אש דענינה הכיוון והכליון דזהו אחד מן הטעמים מה שיצחק רצה לברך את עשו אשר ע"י ברכתו ישרוף ויכלה את הרע והלא טוב שבו ולכן הנה עבודתו של יצחק היתה בחפירת בארות דעיקר עבודה זו היא בהסרת המונעים ומעכבים את גילוי המים שבגידי העפר, וזהו ענין סור מרע שהוא עומד תמיד בשאיפה לעלות בעילוי אחר עילוי להיותו חושב תמיד את המדרי' הקודמת כעין רע לגבי למע' הימנה, וזהו מה שהאהבה דרשפי אש דוקא מביאה להיות סור מרע.

כ ר ש פ י א ש . . הנמשכת כמים : ביאור בפרסיות ראה קונטרס עה"ח
 ס"ב וס"ז. קונטרס העבודה פ"ד. שיחות שמח"ת דשנת תרס"ח ותרע"ו.
 ו י ק ר א . . ש ק ר י א : בראשית כא. לג. סוטה י, ב.

קיצור. יבאר דהגרון הוא מקום צר המחבר הראש עם הגוף ושם הקנה ושט ורידין וענינים בעבודה דההשגה דבינה עוברת דרך הגרון להוליד את המדות שבלב, הקנה ממשיך לחלוחית המוח והורידין צינורי הדם וענינים ברוחניות הקנה שר המשקים האה' כמים דעיקרה תענוג, והורידין אה' דרשפי אש דעיקרה כללות את התאוות זרות ויסביר את יתרונה על האה' כמים.

י.ג.

והנה עיקר ענין הפרדת הרע והרחקתו מעל גבול הקדושה הוא ע"י ל"ת דבכל דבר ודבר הנה הל"ת הוא מפריד את הרע ומרחיקו מעל גבול הקדושה וכמו במצות שבת עד"מ הנה העשה היא המשכת אור הקדושה בכל הענין והל"ת היא אחיזת הרע שיכול להיות בדבר ההוא להפרידו ולהרחיקו וכן הוא בכל דבר וענין דהעשה היא המשכת גילוי אור האלקי שנמשך ע"י קיום המצוה או ההנהגה טובה והל"ת מפריד את הרע, והאה' ברשפי אש שורפת ומכלה את המקום שרע הי' נאחז בו או שהי' יכול להיות נאחז בו ונכנהו ומטהרו, ובכללות הענין הנה שתי העבודות דשר המשקים ושר הטבחים הן כעין תוכן ענין מ"ע ומל"ת אלא שהן במדרי' רוחני' דמ"ע ומל"ת הן ברובן במצות מעשיות ועבודות האה' הנמשכת כמים וברשפי אש עם היות דאמיתת ענינם הוא בפועל באה' בתענוגים ובהתלהבות דרשפי אש אבל עם כ"ז פועלות ממש כמו קיום המצות מעשיות בעשייתן ובמניעת עשייתן והצד השוה שבהם דשניהם שר המשקים ושר הטבחים בקדושה הם בחי' הביטול היפך ההתנשאות וזגסות, וממילא אין בהן בהקלי' וסט"א שום תוס' כח להגביה עצמן ולהתנשאות לקבל ממקום גבוה, ושר האופים הוא כמ"ש ואפו עשר נשים לחמכם בתנור אחד, לחם הוא התורה כמ"ש לכו לחמו בלחמי, וצ"ל נאפה בתנור אחד היינו בבחי' חמימות האה' הבאה מהתבוננות של אחד יחידו של עולם והיינו דבכדי שיהי' לימוד תת' כדבעי למהוי זהו ע"י הקדמת העבודה בתפלה דוקא, ובד"כ ענין שר האופים הו"ע הדיבור, כי שר האופים הוא הושט שהוא הממוצע בין קנה לורידין וכולל שניהם, כי הורידין הן כלי הדם והדם נעשה מהמאכל שעובר דרך הושט, וכן המים ג"כ באים דרך הושט והו"ע הדבור שכלול ממים ואש ונמשך מן המוח והלב, דהדבור משרת המוח והלב, וזהו"ע האמורי, דאמורי הוא לשון אמירה ודבור ויש אמורי דלעו"ז והוא הדבור דלעו"ז, דהדבור הוא עיקר הקלי' וכמא' סימן לשטות מלין, וכידוע דהדבור דלעו"ז גרוע במאד ונוגע בפנימי' הנפש, ל"מ דבורים האטורים, אלא אפילו דברים בטלים נוגע ג"כ הרבה, וכידוע דריבוי המח"ז והרהורים רעים באים מריבוי דברים בטלים, וזהו"ע שר האופים דלעו"ז וטעם הדבר שנק' שר האופים לפי שבדבור נעשה ההתפעלות והרשפי אש יותר וכמו כשמדבר באיזה דבר תאוה וחמדת הלב ה"ה בבחי' רשפי אש יותר מכמו שהיתה המדה במח' לבד, ובקדושה האמורי הוא הדבור תת' ונק' שר האופים ג"כ מפני שבדבור

ו א ס ו ע ש ר . . ל כ ו ל ח מ ו : ויקרא כו, כו. משלי ט, ה. — ראה לקי"ת
בחוקתי מח, ב.
ו כ מ א ' ס י מ ן : זהר ח"ג קצג, ב.

יש רשפי אש יותר כנראה בחוש כשלומד תורה בדבור הוא בהתלהבות הלב יותר ובחיות יותר, וזהו ואפו וגו' בתנור אחד דאפיית הלחם דתורה הנה צ"ל בתנור דאחד, דהנה הלחם נגבל מקמח ומים ולשין אותו ועושים עיסה ומכניסים בתנור חם שהאש שולט שם בתוקף גדול ואז הוא לחם טוב אשר בכחו להשביע כמ"ש ובבקר תשבועו לחם דעיקר השביעה הוא בלחם ומוסיף כח כמ"ש ולחם לבב אנוש יסעד דכ"ז הוא כאשר הלחם נאפה בטוב היינו בתנור חם ביותר אבל כאשר אין הלחם נאפה בטוב הנה לא זו בלבד שאינו משביע ואינו מוסיף כח אלא עוד מקלקל ומחליש שגורם כמה חלאים רעים, והדוגמא מזה יובן בלחמה של תורה שצ"ל נאפה בהתנור דאחד שידע אשר בכל סוגיא וענין שהוא לומד הרי עיקרה הוא בפנימי' התו' שלומדים במתיבתא דרקייע ומה שלומדים למטה הוא רק גליא דתורה שהיא חיצונית לבד אבל הוא בחיצוניות של הפנימי' דאורייתא וקוב"ה כולא חד, ואז הנה אור התורה מאיר לו במוחו ולבו הן בהבנתה והשגתה והן בקיום המצות, אבל הלימוד בתו' באופן אחר הוא כדוגמת הלחם שנאפה בתנור קר שגורם כמה מחלות ומוסיף יניקה בקליפו' סט"א וזהו רוממות א"ל בגרונם וחרב פפיות בידם שע"י בחי' רוממות א"ל בגרונם בג' אופני עבודה דהג' שרים, משקים טבחים ואופים, ה"ז נעשה חרב פפיות להכרית את יניקת החיצונים מב' אופני היניקה שלהם, ובד"כ הוא העבודה דק"ש בב' עניני התבוננות דהוי' אחד וברוך שם, והיינו דמהתבוננות דהוי' אלקינו ה' אחד בא לבחי' אה' בתענוגים, כי התענוג עיקרו מדבר שלמעלה מהשגה, והיינו בהתבוננות דהוי' אחד איך שאוא"ס יחיד ומיוחד גם מצד העולמות שנתהוה דהענין בעצם הוא למעלה מהשגה, וההשגה בזה הוא רק שמשיג שגם כמו שנתהוה ריבוי עולמות וריבוי נבראים מ"מ הכל הוא בבחי' אחדות פשוטה בבחי' יחוד ממש, והיינו רק שמשיג שהדבר כן הוא אבל איכות הענין הוא למע' מהשגה, ולזאת עי"ז בא לבחי' אה' בתענוגים והיינו מבחי' גילוי האור שלמעלה מבחי' השגה בעצם, ומהתבוננות דבשכמל"ו שהוא הזיו והארה שמחי' ומהוה עולמות דהיינו בבחי' ממכ"ע דבזה שייך השגה עי"ז בא לבחי' אהבה ברשפי אש, וכידוע דאהבה בתענוגים היא בבחי' חכמה ואהבה ברשפי אש בכינה, ועי"ז נעשה בחי' חרב פפיות להכרית את יניקת החיצונים בב' אופנים הנ"ל שלא ינקו מן הקדושה וזהו ג"כ מה ששם הוי' הוא חרב דאם תגביה כנשר משם אורידך נאום הוי', דכשנמשך האור בשם הוי' אז אינם יכולים לקבל מהמקיף מאחר שנמשך בשם הוי' שהוא בחי' פנימי, וגם מריבוי הצמצומים אינם יכולים לינק להיות דשם הוי' הוא בחי' גילוי, וזהו מ"ש בזהר דהשתי ההי"ן הן שתי פיות, דה' עילאה הוא בחי' פה העליון והיינו כשמאיר האור בבחי' בינה, ובינה היא אם הבנים ונמשך האור לז"א ג"כ ועי"ז נכרת יניקתם מהמקיף, וה' תתאה הוא בחי' מל' וכשמאיר האור במל' אינם יכולים לינק מריבוי הצמצומים ג"כ.

קיצור. יבאר דלית מפריד את הרע ומרחיקו מעל גבול הקדושה, שר האופים בעבודה לימוד התו' בהקדמת העבודה דתפלה, הלחם שנאפה בתנור חם משביע ומחזק, ובתנור קר מוזק וגורם חולאים, פנימי' התו' נאפה בתנור דאחד

המאור שבה מאיר לו בהשגה ובקיום המצות והנאפה בתנור קר מחליש וגורם תחלואים רבים חרב של שתי פיות העבודה דק"ש בהתבוננות בהוי' אחד ובשכמל"ו.

יד.

והנה שני סוגי תאהבה, אהבה הנמשכת כמים והאהבה ברשפי אש שניהם באים בעבודה דוקא, אמנם כשם דשני סוגי האהבות חלוקים בענינים כן המה חלוקים גם באופני העבודות המביאים את האהבות היינו הבירורים, דהנה בהשלשה דברים שמאריכין ימיו של אדם ארז"ל (ברכות דנ"ה ע"א) והמאריך על שלחנו דילמא אתי עניא ויהיב לי' דכתיב (יחזקאל מ"א) המזבח עץ שלש אמות גבוה, וכתיב (שם) וידבר אלי זה השלחן אשר לפני ה' פתח במזבח וסיים בשלחן ר' יוחנן ור' אלעזר דאמרי תרווייהו כל זמן שבהמקד קיים מזבח מכפר על ישראל, ועכשו שלחנו של אדם מכפר עליו, והנה מזבח ושלחן הם שני אופני בירורים דחו"ב, דמזבח הוא הבירור דחכמה ושלחן הבירור דבינה, דענין השלחן הוא שע"י שמתברר המאכל נעשה ממנו דם ועי"ז מתוסף כח בתפלה ותורה, והנה דם הוא גבורות וענינו בעבודה התלהבות כרשפי אש, דההתלהבות באה ע"י ההשגה באלקות, דלמע' מהשגה לא יש התלהבות והתפעלות כ"א דבקות, וסבת ההתלהבות היא ע"י ההשגה, וזהו בינה ליבא התפעלות רשפי אש שבלב, וזהו ג"כ דבינה היא שמחה אם הבנים שמחה דענין השמחה היא ג"כ בהתגלות ובהתפעלות כמו שהאדם מטפח ומרקד ע"י השמחה משא"כ בעונג שאינו בהתגלות ובהתפעלות, וכ"ז מפני שבינה היא יש עדיין לכן יש בזה הגבורות בהתלהבות והתפעלות, וזהו הבירור דשלחנו של אדם, אמנם הבירור דמזבח הוא הבירור דחכ' והו"ע התפלה; דהנה איתא בזהר פ' תרומה מה שהשכור אסור להתפלל ומותר בברהמ"ז, מ"שום דתפלה היא באתר דלית תמן אכילה ושתי', דהנה ענין השכור הוא הגבו' ולכן בברהמ"ז מותר שהו"ע אכו"ש התלהבות הגבו', אבל בתפלה שהיא באתר דלית ביי' אכו"ש והו"ע צלותא בחשאי בבחי' ביטול בתכלית לכן שכור אסור בתפלה, וזהו מ"ש גבי חנה עד מתי תשכרין הסירי את יינך מעליך, דהנה חנה בגימט' ס"ג בינה ואלקנה הוא קנה חכמה, וזהו שאמר לה עלי הכהן דבכדי לקבל מבחי' החכמה צ"ל הסירי את יינך להיות ביטול בתכלית, והשיבה לו אשה קשת רוח כו' ויין ושכר לא שתיתי, וכתיב וחנה היא מדברת על לבה למע' מבחי' בינה לבא וזהו הבירור דחכ' דבזה לא יש אחיזה כלל, דבהבירור דבינה יכול להיות אחיזה עדיין אבל בהבירור דחכ' אין שם אחיזה ויניקה כלל והוא שם מ"ה המברר, וזהו ג"כ ענין יוסף והשבטים, דהנה כתיב והנה אנחנו מאלמים אלומים בתוך השדה שהו"ע הבירור אסיפת וקיבוץ הניצוצות, והי' הבירור דשבטים בדרך מלמטלמ"ע שהוא הבירור דשם ב"ן, והנה קמה

א י ת א ב ז ה ר : ח"ב קנג, ב. ראה בכ"ז סידור שער ברהמ"ז ד"ה להבין כו' ואלה מדות.
ע ד מ ת י . . . ד ה נ ה ח נ ה . . . ו א ל ק נ ה : ש"א א. יד. לית להאריזיל
שם. קהלת יעקב מע' אלקנה.
ו ה נ ה א נ ח נ ו : בראשית לו, ז. — ראה בכ"ז תו"א וישב כה, א ואילך.

אלומתי וגם נצבה דהיינו שהבירור דיוסף הי' במדרי' גבוה ונעלה יותר דהיינו הבירור דשם מ"ה מלמעלמ"ט, והנה תסבינה אלומותיכם ותשתחוין לאלומתי היינו מה שמחבררים בירור שני ע"י שם מ"ה, וענין ותשתחוין הו"ע העלאת מ"ן דשם ב"ן בכדי שיהי' המשכת מ"ד דשם מ"ה שצ"ל העלאה תחלה, וזהו ויגש אליו יהודה שהי' עיקר השבטים וההגשה היא העלי' בכדי להמשיך בחי' שם מ"ה להיות בירור שני, וזהו אין הגשה אלא לשלום, דהנה ידוע דהבירור דשם מ"ה הוא בדרך מנוחה ועזי' ונתתי שלום בארץ דהיינו הבירור דמלמעלמ"ט שהוא בדרך שלום ומנוחה, וזהו אין הגשה אלא לשלום דתכלית הכוונה בהגשה זאת היא להיות גילוי שם מ"ה שיהי' הבירור בדרך שלום ומנוחה.

קיצור. יבאר דהשני סוגים דאהבה כמים ואהבה כרשפי אש חלוקים באופני הבירורים, מזבח הבירור דחכ' ושלחן הבירור דבינה, השגה גורמת התלהבות למעלה מהשגה דבקוה, בירור השבטים מלמטה למעלה בשם ב"ן ויוסף הבירור בדרך מלמעלמ"ט דשם מ"ה וההגשה של יהודה ליוסף העלי' להמשיך בירור שני דשם מ"ה בדרך מנוחה ושלום.

בס"ד, ש"פ ויחי, תש"ד

ואני נתתי לך שכם אחד על אחיך אשר לקחתי מיד האמורי בחרבי ובקשתי, ותרגום ואנא יהבית לך חולק חד יתיר על אחיך די נסיבת מידא דאמוראה בצלותי ובבעותי, והיינו דייעקב מודיע ליוסף אשר נותן לו חלק אחד יותר ממה שנותן לשאר השבטים אחיו, ומבאר לו כי אותו החלק המיוחד לו ביתרון על שאר אחיו הוא אשר לקח מיד האמורי, וגם מודיעו באיזה אמצעים לקח את החלק ההוא מן האמורי, והוא בצלותי ובבעותי, ורש"י ז"ל פי' בחרבי ובקשתי היא חכמתו ותפלתו, וצ"ל מפני מה קורא אותו החלק היתרון שנותן ליוסף בשם שכם והו"ל לקרותו בשם הרגיל חלק ומפני מה דוקא בחלק זה מודיע ממי לקחו, דמה שמנחיל לשאר בניו אינו מודיע ממי לקח ובאיזה אמצעים לקח ורק בחלק זה המיוחד שנותן ליוסף הוא מודיע ממי לקחו ובאיזה אמצעים לקחו, ועוד צ"ל מה בא רש"י ז"ל לחדש על פי' התרגום בחרבי ובקשתי בצלותי ובבעותי הוא חכמתו ותפלתו, ועוד צ"ל מהו אומר שכם אחד דלכאורה הי' מספיק שיאמר שכם על אחיך כלומר חלק נוסף על אחיו ומה בא לרבות באמרו אחד דא"א לומר שמורה על גודל הכמות דא"כ הי' צריך להודיע תחלה כמות חלקו של כל אחד ואחד מהשבטים ואח"כ יאמר חלק אחד והי' ברור אשר כוננתו על הכמות בלבד אבל כשאינו מפרט הכמות של חלק שאר השבטים הנה מובן דאמרו שכם אחד אין הכוונה על הכמות בלבד וצ"ל מה כוננתו בתיבת אחד, וממוצא דבר אנו יודעים

ו א נ י נ ת ת י : ב ראשית מה, כב. — ראה בכ"ז הוספות לתו"א, סיפור שער התפלה השמטות בסו"ס אוה"ת ד"ה ואני נתתי.

מאמרו שכס אחד על אחיך דמוכן שזהו מעלה גבוה ממעלת ומדרי' אחיך בכל זה יש לו יחס ושיוכות מהמדריגה אל מדרי' אחיך, וצ"ל מהו בחי' מדרי' זו, דעם היותה מעלה נפלאה וגבוהה ממעלת ומדרי' אחיך בכל זה היא שייכת אל מדרי' אחיך, והראב"ע ז"ל פי' בטעם זכירת האמורי בעבור שאין בשבעה גוים חזק כמהו, וצ"ל כל זה בעבודה בנפש האדם.

ו**להבין** כ"ז ילק"ת משנת"ל דשלשה דברים מוסיפים יניקת הקליפות וסט"א, (א) עבירות, (ב) המשכת המקיף שלא דרך הפנימי, (ג) גאווה, והעצה להכרית יניקתם היא ע"י העבודה בהתעוררות האה' ע"י השגה אלקית שבאה בשתי תנועות אהבה כמים שעיקרה תענוג ואהבה כרשפי אש שעיקרה לכלות התאות ורות, ויש יתרון באהבה דרשפי אש על האהבה כמים, וכללות ענין חרב של שתי פיות הוא ההתבוננות דק"ש בהוי' אחד ובכרוך שם כמל"ז דזהו בחרבי.

טו.

ו**הנה** ובקשתי היא העבודה דשמו"ע שבאה אחר העבודה דק"ש. דהנה כל עבודה צ"ל מסודרת, הן בגוף ועצם העבודה בפרטי עניני' והן בהקדימה ואיחור דסדרי העבודות בזה אחר זה, דתחלה צ"ל העבודה דק"ש שזהו חרב של שתי פיות בהתבוננות דהוי' אחד וההתבוננות דבשכמל"ז ואח"כ היא העבודה דשמו"ע שהיא בקשתי, דהנה רוב ברכות שמו"ע הן בקשות וכמו בקשת חנינת הדעת עזרת התשובה סליחה גאולה רפואה וכו' שהן י"ב ברכות האמצעיות שאדם שואל צרכיו בהן, וענין הבקשה אינו שייך כ"א כשחסר לו, כשיודע ומרגיש את החסר לו ה"ה מבקש שימולא החסרון, אבל כשאינו מרגיש ויודע שחסר לו אינו שייך בקשה, והנה הבקשות דשמו"ע אינן רק שמבקש על צרכי גופו לבד מה שחסר לו בגשמי' כ"א מבקשים על מה שחסר לו בגשמיות וברוחניות, ובאמת הנה עיקר הבקשה צ"ל על החסרון ברוחניות, היינו מה שאינו מאיר לו גילוי אלקות בנפשו ובעולם, וזהו"ע סדרי הברכות והבקשות דתחלת הכל היא בקשת חנינת הדעת שהקב"ה יחוננו בדעת לידע ולהכיר את האמת אשר עיקר החסרון הוא החסרון הרוחני', וזה גורם את החסרון בגשמי', דאם הי' מאיר גילוי אלקות ממילא הי' טוב גם בגשמי', וכמו בזה"ב שהי' מאיר גילוי אלקות בעולם הי' להם ריבוי השפעה גם בהשפעות גשמי' שהיו איש תחת גפנו ואיש תחת תאנתו, ומה שחסר בגשמי' זהו מצד החסרון ברוחני' ואותה אנו מבקשים בשמו"ע שיומשך גילוי אלקות שו"ע ברוך אתה הוי' שתהי' הברכה וההמשכה למטה בבחי' גילוי, והיינו כשמתבונן ברוממות אלקי' שאין ערוך אליו כלל, ואיך שהוא רחוק מאלקו' בתכלית עי"ז יתמרמר מאד ומבקש מעומקא דליבא שיומשך גילוי אלקות למטה, והנה ע"י בקשות אלו נעשה בחי' קשת להרוג את החיצונים, דההפרש בין חרב לקשת הוא שהחרב הורג את השונא שעומד אצלו בקרוב, אבל השונא שעומד מרחוק אינו יכול להרוג בחרב, אבל ע"י הקשת יכול להרוג גם את השונא שעומד מרחוק, הקשת כל שמושכים אותו יותר ע"ג היתר מגיע למרחוק יותר, וכך הו"ע התפלה שהבקשות נעשות בבחי' קשת להרוג את דקות הרע שבו וכל מה שמושך את הקשת יותר היינו שיתמרמר יותר על ריתוקו

יגיע יותר למרחוק להרוג גם את הרע שבדקות מאד שאינו מרגיש אותו כלל וכמ"ש אוילים מדרך פשעם לפי שאינו מרגיש בהרע שבדקות ונדמה לו שאין בו כלל לפי שאינו נותן דעתו ע"ז, ער כאפט זיך ניט אָז באַ אים איז פאַראַן אַזעלכע ניט גוטע זאַכען או שאינו חושבם לרע כלל, דקות הרע שבו המה עושים במחשך מעשיהם אשר מורידים אותו ח"ו מעט מעט, עד שמורידים אותו ר"ל ברע גמור, דהנה יש דברים בדקות הרע שהם קשים הרבה יותר מגסות הרע, דגסות הרע הנה הוא נראה וניכר וא"א לטעות בו, ומאחר שיודע ברור שהוא רע ה"ה נזהר בזה, ואם ח"ו לא עמד בנסיון ועבר הנה הדבר שעבר עבירה מעיק לו וחוזר בו ומתחרט על זה ועוסק בתקוני תשובה אבל דקות הרע שאינו ניכר כ"כ הרי אינו יודע ממנו ופעולתו קשה יותר מגסות הרע מה שמקרה אותו אשר העדר מ"ע אינו נוגע לו ול"ת אינו מפחידו, דער ניט מקיים זיין אַ מצוה יירט אים ניט אָן און אַ לאַ תעשה שרעקט אים ניט וחוזר אחרי ההיתרים והקלות, אָז אַ בדיעבד ווערט באַ אים אַ לכתחילה וככה יורד מדחי אל דחי עד שנעשה קל שבקלים, וההתחלה היא מהקרירות דדקות הרע, וע"ז נסדר סדר הברכות בהבקשות דשמו"ע דאחר שלש ראשונות שענינם התקשרות נפשו ונשמתו בנשמת האבות הקדושים ובשרש נשמתו למעלה הנה ברכה ובקשה ראשונה היא בקשת חנינת הדעת לידע ולהכיר גם את דקות הרע והוא ע"י השגה אלקית אשר ע"י ידיעה והכרה זו בדקות הרע ה"ה בא לידי תשובה שהיא ברכה שני' בבקשת עור מלמעלה שתהי' תשובתו אמיתית ומכיר בחטאו ומבקש סליחה ומחילה על העבר ובוה הנה הוא בא לידי בקשת הגאולה שיגאל את הנה"א ממיצר הנה"ב ובא לידי בקשת רפואה לרפאות את נפשו האלקי' מהריח רע ומן התחלואים שנדבקו בה בהיותה בגלות בנה"ב ומוה בא לידי בקשת ברכת השנים במזונות דתורה ועבודה וכו' בשארי הברכות שהן בקשות בגילוי אלקות בנפשו ובעולם דע"יז ה"ה מכרית גם הדקות דדקות הרע, וזהו הטעם מה שאחר שמו"ע דוקא אומרים וידוים אָשמנו בגדנו כו' דלכאורה הנה ענין הוידוים מקומם קודם התפלה, אבל אחר העבודה דפסוד"ו ברכת ק"ש וק"ש ועוד יותר הברכות והבקשות דשמו"ע מה מקום לוידוים, אך הענין הוא דהנה קודם התפלה דרך איש ישר בעיניו כשלא עשה עבירה ואדרבא עשה איזה מצוה או למד תורה נדמה לו שהוא קרוב לאלקות ואינו מרגיש כלל בהרע שבו, אמנם ע"י הצירוף דתפלה שמצדף לכסף כו' ואיש לפי מהללו היינו בההילול והשבח דתפלה שמבקש קרבת אלקות או מרגיש את הסיגים והפסולת שבו שמונעים ומעכבים אותו מהגילוי אלא שבפסוד"ו וק"ש מרגיש רק בגסות הרע לבד ולא בדקות הרע, כי לגבי מדרי' תחתונות אין דקות הרע מעלים ומסתיר כ"א לגבי מדרי' עליונות שם מעלים ומסתיר דקות הרע ג"כ, ולזאת דוקא כשמגיע לשמו"ע שרוצה להיות בבחי' הקירוב לאו"א"ס שאין ערוך אליו או מרגיש גם בדקות הרע שבו ומתמרמר מאד ע"ז שע"ז מכרית גם את הרע שבדקות, וזהו"ע הוידוים שאחר שמו"ע דהיינו דחיית הרע.

אוילים מדרך : תהלים קו, יו. — ראה לקרית בהעלותך ל, ב.
 ש מצדף לכסף : משלי כו, כ"א. — ראה לקרית נשא כו, ג. ד"ח שער
 התפלה סמ"ו.

קיצור. יבאר דבקשתי היא העבודה דשמו"ע די"ב ברכות הן בקשות מילוי
 החסרונות ברוחני' שבדרך ממילא מתתקן גם בגשמי' כמו בזמן הבית
 דהגשמי' תלוי' ברוחני', יבאר דחרב הורג שונא שמקרוב וקשת הורג שונא
 הרחוק והמסתתר ויסביר בסדרי הברכות חנינת הדעת עורת תשובה סליחה גאולה
 ורפואה ומוזנות דתומ"צ ויטעים בענין הוידיזם אחר שמו"ע דוקא.

טז.

והנה במלחמה זו הרוחני' לדחות את הרע ולהכרית את יניקת הקליפו' והסט"א
 יש בד"פ חמשה כלי זיין המנוים במשנה ד' פרק ו' דשבת, והן סייף קשת
 תריס אלה ורומח, סייף הוא חרב והר"ע רוממות א"ל בגרונום וחרב פפיות בידם
 כנ"ל, וקשת הר"ע הבקשות דשמו"ע, ואלה מפרש בגמרא (שבת דס"ג ע"א) מאי
 אלה קולפא, והוא מקל לרדות, כי בדברים לא יוסר עבד שהוא הנה"ב וצריכים
 לרדותו בשבט, וכמארז"ל (מד"ר שמות פ"ט ב') אין הקב"ה רודה את הרשעים
 אלא במטה ולמה לפי שנמשלו לכלבים שנא' ישובו לערב יהמו ככלב, כשם
 שדרכו של כלב ללקות במקל כך הם לוקים, וטעם הדבר מה שהרשעים נק' כלבים,
 דא"י במד"ר (בראשית פל"ד, י"א) הרשעים הם ברשות לבן אבל הצדיקים לבן
 ברשותן, והענין הוא דלבו ברשותו היינו שמשליט המוח על הלב וכמארז"ל איזהו
 גבור הכובש את יצרו והר"ע שליטת המוחין על המדות לאכפאי לון ושיהיו
 המדות מתנהגות ע"פ השכל דוקא דהשכל פועל ביטול במדות, וזהו"ע העלאת
 אהרן את הנרות דהיינו שהמשיך חכ' במדות שע"ז מתבררות ומודככות המדות
 ע"י הביטול שבהם, משא"כ הרשעים הם ברשות לבם שאין המוח שליט על הלב
 כ"א אדרבא העיקר הוא הלב ולכן נמשלו לכלבים וכמארז"ל כלב שכולו לב,
 ושרש הענין הוא דהנה ידוע ההפרש בכלל בין עולם התהו לעולם התקון, דבתהו
 ה' המדות נפרדות מן המוחין ולא פעלו על המדות, וזוהי הסיבה שהיו בבחינת
 ריבוי אור ובבחי' ענפין מתפרדין, דגילוי המוחין פועל הביטול בהמדות והיינו
 שהמוחין מחלישים את אור המדות שלא יהיו בתוקף כ"כ, וכמו אהבה הנוולת
 מן השכל הנה בהכרח שתהי' בע"ג היינו כפי הכרח השכל המחייב אותה ולא
 יותר, ומאחר שהמדה היא בע"ג ממילא גותנת מקום להמדה ההפכית דאחר
 שכלתה התפשטות האהבה יכולה להיות מדת הגבורה, ומאחר שנותנות מקום
 זל"ז ממילא יוכל להיות התכללות שתיהן שיהיו שתיהן יחדו גם בדבר אחד,
 והוא ג"כ ע"פ השכל שהשכל מחייב שהאהבה צריכה להיות מורכבת גם מהגבורה,
 וכ"ז כשהמדות נולדות מן השכל, אבל כאשר התעוררות המדות היא מצ"ע אז
 הן בתוקף גדול מאד, וכמו הבהמה שיש לה מדות תקיפות מפני שאין לה שכל
 להחליש המדה והתעוררות המדות הן מצ"ע לכן הן בתוקף וממילא אינן מתכללות
 זע"ז, וכמו"כ הוא בדוגמא כזאת בתהו שהי' ריבוי אור היינו תוקף האור שלא
 היו בבחי' ביטול כלל כ"א היו בתוקף ולכן היו ג"כ ענפין מתפרדין שלא היתה
 בהם ההתכללות זו עם זו, משא"כ בתקון הוא מיעוט האור ובבחי' התכללות,

א י ז ה ו ג ב ו ר : אבות ס"ד, מא.

ו ז ה ו " ע ה ע ל א ת : ראה תו"א ד"ה בכ"ה בכסלו, לקו"ת ס' בהעלותך ובכ"מ.

כ ל ב ש כ ו ל ו : מאורי אור מ"ץ כלב.

וענין המיעוט היינו בחי' החלישות שנעשה בהן ע"י שם מ"ה שזהו עיקר ענין התקון שהי' ע"י שם מ"ה החדש היוצא ממצחא דא"ק שעז"א במאמר דפתח אלי' שם מ"ה מלגאו דאיהו אורח האצ"י שמתלבש בבחי' חכ' דלכן חכ' היא כת מה שהיא בבחי' אין וביטול, והביטול דחכ' פועל הביטול במדות ג"כ שז"ע החלישות שלהן ועי"ז נעשה בהן ההתכללות, וזהו כללות ההפרש בין המדות דנה"א למדות דנה"ב דמדות דנה"א נמשכות מן השכל דוקא, ולכן נק' הנה"א אדם וכמ"ש אדם אתם שהאדם עיקרו הוא המוחין וכל עניניו הכל הם ע"פ השכל דוקא משא"כ המדות דנה"ב אינן ע"פ השכל, וכמו שרואים בחוש שהמדות טבעיות הן שמתעוררות מצ"ע לאהוב את הדבר האהוב לו וכמו"כ לשנוא את הדבר המזיק לו והגם שיש בו שכל ג"כ ולפעמים נראה אשר התעוררות המדה היא מן השכל, באמת אין עיקר התגלותה מן השכל לבד, והראי' שהרי המדה היא בתוקף גדול הרבה יותר מן השכל שאין השכל מחייב כלל שיהי' תוקף המדה כ"כ, וזהו הוראה שעיקר המדה היא מצ"ע, וזה כל עיקר נה"ב הוא המדות דוקא ולכן נק' נפש הבהמית כמו הבהמה שאין לה שכל כ"א מדות בלבד, ולכן הרשעים וכן המדות רעות דנה"ב נק' כלבים שכולו לב שעיקרן הן המדות, ועם היות שבהן שכל ג"כ אבל אין השכל שולט על המדות שיהיו המדות ע"פ השכל דוקא, אדרבא המדות מתגברות על השכל שבעת התעוררות המדות מאבד שכלו והי' כלא הי' לגמרי, והוא אז כשוטה וחסר דעת, והוא מה שמדמה שאין אדם רואה ויודע מעשיו שאם הי' חושב שידוע לזולתו לא הי' עושה זאת בשום אופן, רק שחושב שהזולת אינו יודע אשר בשכל הבריא א"צ לחשוב כן שבאמת הכל יודעים מה שנעשה עמו, אלא שזהו מצד שנאבד שכלו מפני התגברות המדה, ולכן אנו רואים שיכול לעשות כמה שטותים עד שמשיג את תאוותו אשר השכל אינו מחייב זה כלל, אלא שזהו מפני שמאבד שכלו.

קיצור. יבאר מאמר הקב"ה רודה את הרשעים במקל לפי שנמשלו לכלבים, כולו לב, הצדדיקים לבם ברשותם, המוח שליט על הלב שיהיו המדות ע"פ השכל, ורשעים הם ברשות לבם, יבאר שרש ההפרש בין תהו אורות תקיפים והמדות ענפין מתפרדין ובתקון אור המוחין פועלים ביטול במדות שיתכללו, ויסביר דמדות דנה"א ע"פ השכל ומדות דנה"ב שמאבדים את השכל.

יז.

והנה הנה"ב עלי' נא' (משלי כ"ט י"ט) בדברים לא יוסר עכד וגו' ופי' הרלב"ג ז"ל הנה מי שהוא עבד תאוותו לא יקנה במוסר בדברים אבל יצטרך שיכוהו בשבט ובמה שידמה לו, והיינו שהנה"ב אין מועילים לו דברי תוכחה, דהנה דברי חכ' ודעת אינם מועילים לו שיכנע ויתבטל מזה מאחר שעיקרו הוא מדות ובהתעוררות המדה מאבד שכלו וכאלו אינו וא"כ מה יועילו לו דברי חכ' שאינם מקבלם כלל, וגם אם שומע ומקבל הדברים קצת, היינו כשלא הגיע תוקף המדות כ"כ שיאבד שכלו דאז הוא שומע עכ"פ אבל אינם פועלים על המדות מאחר שאין

המוח שליט על הלב, ואין תרופה אחרת כ"א לרדותו במקל דוקא. ועז"א מה הכלב דרכו ללקות במקל כך הרשעים שכולם לב והם ברשות לבם הקב"ה רודה אותם במקל, ובכל אחד ואחד הוא בהנה"א והנה"ב דבכדי להכניע את המדות רעות של הנה"ב צריך הנה"א לרדותו במקל דוקא, שהו"ע ההרגזה וההכאה שע"ז נכנע הנה"ב בכלל ואו הנה ההתכוננות של הנה"א בתפלה פועלת ג"כ על הנה"ב שיבא לואהבת כו' שתהי' לו אהבה לאלקות, וטעם הדבר הוא מפני שהשכל של הנה"א מלוכש בשכל של הנה"ב ובהתכוננות הנה"א מבין גם הנה"ב את הענין האלקי וע"ז בא לידי אהבה, אבל כ"ז הוא לאחר ההכאה שע"ז נכנע ה"ב בכלל, דהנה אי' בפרק שירה דהשיר של כלבים הוא פסוק. באו נשתחוה ונכרעה וגו' ואי' בילקוט פ' בא רמו קפ"ז ר' ישעי' תלמידו של רחבי"ד התענה פ"ח תעניות ואמר כלבים דכתיב בהו והכלבים עוי נפש יוכו לומר שירה זו, אך הענין הוא דהנה איתא במד"ר שמות פ"ז ד' ד"א אל פרעה מלך מצרים א"ר לוי משל למלך שהי' לו פרדס ונטע בו אילני סרק ואילני מאכל א"ל עבדיו מה הנאה יש לך באילני סרק כו' עד שכשם שקלוסו של הקב"ה עולה מגן עדן מפי הצדיקים כך עולה מגיהנם מפי הרשעים יפה דנת יפה חייבת כו', ונמצא זה הקלוס עולה מהם אחר שלקו וקבלו את עונשם, הנה כן מה שהכלבים אומרים שירה באו נשתחוה כו' היינו לאחר שלקו, ויובן זה ג"כ בנפש שזה מה שהשכל וההתכוננות פועל על המדות דנה"ב וזה לאחר ההכאה שנלקה מהנה"א נעשה בו ביטול כללי שזה בא ע"י ההרגזה של הנה"א על הנה"ב וכמא' לעולם ירגיו אדם יצ"ט על יצה"ר, וכמ"ש בסש"ב פכ"ט שירעים עליו בקול רעם ורוגזו במחשבתו לומר לו אתה רע ורשע משוקץ ומתועב ומנוול כו' עד מתי תסתיר כו' והרוגז הזה שמרגיזו עליו מכניעו ומשפילו, ועבודה זו היא רק החקיקה מבחוץ כמו גולמי עץ בכדי לעשותו כלי צריכים תחלה לחתוך העץ מבחוץ ולהחליקו ואח"כ עושים בו תוך שיהי' כלי קיבול, וכן הוא בעבודה הרוחני' דענין ההרגזה הוא לפעול בו הביטול וההכנעה בכלל בכדי שיהי' ראוי לעשותו כלי אח"כ ע"י העבודה דמוח ולב דנה"א, ופי' לעולם ירגיו אדם כי הרי תמיד יש לו להאדם הרוגז שהוא מצד הגבורה, שאין לך אדם שאינו כלול מטו"ר והרע היינו הרוגז והחימה והכל הוא מסט' דרע, והרוגז והכעס ישפוך על הרע שבו והיינו שיקצוף מאד ויחרה אפו למה הוא כך, פארוואס איז ער אַווי, וזהו הכלי זיין הנקרא אלה לרדות בו את הנה"ב שבאדם, דרומח הוא ק"ש וכמ"ש בזהר ע"פ ויקח רומח בידו שזוהו רמ"ח תיבין דק"ש, דתחלת העבודה לומר עריצים הוא בפסוד"ז והוא הסייף וק"ש הוא רומח וכמו שע"י הרומח נוטלים את החיות לגמרי כמ"כ ע"י ק"ש מבטלים ומחרימים את הרע מכל וכל, שנוטלים ממנו את החיות לגמרי, ויש ההפרש בין אלה לרומח, כי במדות גה"ב יש ב' בחי' הא' תאוות היתר והב' תאוות איסור הנמשך מרע דנוגה, ולנגד בחי' הא' די להכותו בשבט שהוא בחי' אלה שע"ז נכנע ויכול אח"כ להתהפך לאלקות, אבל בחי' הב' צריכים להתרימה מכל וכל ע"י חרב ורומח, וענין התריס הוא המגן להגן מן החצים שזורק עליו המנגד, ובעבודה בתפלה הוא דבשעת צלותא שהוא שעת קרבא צריכים ללבוש טלית ותפילין שהם נעשים מגן ומחסה מהמנגד שעומד לנגדו

להפילו ח"ו בתאוות והרהורים רעים ודוקא בשעת ק"ש ותפלה שאו מתגבר יותר וכדרך הנלחמים זע"ו וכמ"ש בסש"ב פכ"ח, ולכן לובשים או טלית ותפילין בהיות נודע כי ע"י מעהמ"צ עי"ז נעשה לבושים לנפש, וכן נעשים לבושים להגן מפני החיצונים ואבני בליסטראות של המגד שלא יגעו בו.

קיצור. יבאר דמי שהוא עבד לתאוות הנה הנהיב שלו לא יוסר בדברים בלבד וצריכים לרדותו במקל וכמו שהכלבים שאחר שנלקים אומרים שירה כך קילוסו של הקב"ה עולה מפי רשעים מגיהנם וההכאה היא ההרגזה תמידית על הנהיב על אשר מתאוה תאוות היתר, וחרב להכרית התאוות איסור ותריס הם הטלית ותפילין שמגינים מהחיצונים.

יח.

והנה עם היות דהעבודה דתפלה היא בחרבי ובקשתי דתרגם בצלותי ובכעותי ובד"פ הם חמשה כלי זיין, בכל זה הנה כללות ענין החרב של תפלה נק' חרב של שלום ואינו חרב של מלחמה כמו העבודה בשעת אכילה ושתי' ושאר צרכי הגוף שהם חרב של מלחמה, דהנה אי' בזהר נהמא אפום חרבא ליכול דשעת האכילה היא שעת מלחמה וכידוע דכל ענין האכילה הוא לברר הניצוצות דתהו שנפלו בהמאכל אשר הניצוצות המתבררים מוסיפים חיות בהאדם וזשארז"ל (ברכות דנ"ה ע"א) בומן שביהמ"ק קיים המזבח מכפר ועכשו שלחנו של אדם מכפר עליו, דלכאורה אינו מובן איך השלחן במקום המזבח, אך הענין הוא דמה שהמזבח מכפר הוא ע"י שמקריבין עליו בהמה גשמי' ששרש הבהמה הוא מבחי' התהו שקדם לתקון אלא שנפלו למטה, וע"י ההקרבה מעלים אותה לשרשה בעולם התהו ונמשך עי"ז אורות דתהו בכלים דתקון, ולהיות דהאורות דתהו הם למעלה מעלה מבחי' התקון לואת עי"ז נתמלא הפגם והחסרון בעולם התקון שנעשה ע"י החטא, וכידוע דלהיות מילוי החסרון צ"ל ע"י גילוי אור עליון דוקא, לואת ע"י גילוי אורות דתהו עי"ז מתמלא החסרון, וזהו"ע מה שהמזבח מכפר, וכמו"כ שלחנו של אדם מכפר עליו, דלכא' תמוה מה שהאדם מקבל חיות מצומח וחי, שהרי האדם הוא מדבר שהוא למעלה הרבה במדרי' מצומח וחי ואיך הוא מקבל חיות מדבר שלמטה ממנו במדריגה, אך זהו מפני שהצו"ח שרשם למע' מהאדם שהאדם הוא מבחי' התקון והצו"ח הם מתהו שקדם במעלה אל התקון אלא שנפלו למטה, וכשהאדם אוכל את המאכל לש"ש ומברך עליו תחלה וסוף עי"ז מתבררים הניצוצות דתהו שבהמאכל ונכללים בנפש האדם ומוסיפים בו כח וחיות, וזהו ששלחנו של אדם מכפר עליו מחמת גילוי האורות דתהו שמאירים בו ולואת צריך האדם להזהר מאד באכילתו שיכוון להעלות הניצוצות דתהו שבמאכל והיינו ע"י שאוכל לש"ש בכדי שיוכל ללמוד ולהתפלל ולא יהי' למלאות תאוות נפשו כלל, משא"כ כשאוכל למלאות תאוות נפשו או לבד זאת שיורד ממעלתו דהיינו מעלת המדבר למעלת הצו"ח והוא עוד למטה מהם שה"ה מקבל מהם, עוד זאת יורד למטה יותר שנכלל לפי שעה ברע דגקה"ט כו' עד אשר ישוב

האדם ויחזירם לעבודת הוי' כמ"ש בסש"ב ח"א פ"ז, וגם אפילו אם אינו אוכל למלאות תאוות גפשו רק שאינו אוכל לש"ש שאינו מברר את הניצוץ שבו הרי המאכל מורידו שהוא בבחי' הנוגה היינו כמו הנוגה מצ"ע ומתעבה ומתגשם יותר שנעשה כמו הצר"ח, וזהו הטעם דעם הארץ אסור לאכול בשר דמאחר שאינו יכול לברר הרי המאכל מורידו, וזהו נהמא אפום חרבא ליכול דאכילה היא שם הכולל לכל צרכי הגוף של האדם, דבכל עבודה בעבודת הברורים הרי עומדת הנה"ב לנגד וצריכים מלחמה ללחום נגדו ולהתגבר עליו, ועבודה זו נק' חרב של מלחמה, אמנם העבודה דתפלה היא רק שעת קרבא ונקראת חרב של שלום, דהנה בתפלה העבודה היא לברר את הנה"ב, אמנם בירור זה הוא ע"י גילוי אור האלקי שמאיר בנפשו בהתבוננות באלקות והמדות דנה"א הן בבחי' התעוררות ולזאת אז בנקל יותר העבודה, דמ"מ הנה"ב מתבטל מהגילוי אור שמאיר, ולזאת בנקל יותר המלחמה, משא"כ בשעת האכילה שאו אינו שייך התבוננות שא"א להיות כל היום בהתבוננות, וגם התעוררות המדות דנה"א שהי' בעת התפלה הרי נתעלמו אחר התפלה ונשאר רק רושם בלבד, ועוד זאת שה"ה מתעסק להתלבש ממש בהדבר הגשמי, דבשעת התפלה הוא מובדל כמנו רק מלובש בהנה"ב שהוא ג"כ מנוגה אבל מ"מ הוא רוחני משא"כ בעת האכילה ה"ה מתעסק ומתלבש בהדברים הגשמי' ממש והגילוי אור הוא בהעלם, ולזאת המלחמה או כבדה יותר, ולכן העצה להקל המלחמה הוא ע"י שבשעת התפלה יעשה הסכם על אופן הנהגתו כל היום דבשעת התפלה הרי מאיר גילוי אור בנפשו והוא מובדל אז מהדברים הגשמי' ממש, ולכן בנקל לו לעשות הסכם איך שתהי' הנהגתו באכילה ושתהי' ושארי הענינים וההסכם יש לו כח חזק ומועיל שכשבא להדבר הגשמי יעשה כפי ההסכם הקודם, ולכן העבודה שבעת האכילה נק' חרב של מלחמה ממש, משא"כ עבודת התפלה היא בחי' חרב של שלום, לפי שאו מאיר בו גילוי אור.

קיצור. יבאר המאמר נהמא אפום חרבא ליכול דאכילה הכוללת צרכי הגוף וקראת חרב של מלחמה לפי שהנה"ב מנגד לעבודת הברורים, יבאר מעלת שרש הצר"ח מתהו על שרש המדבר מתקון, וכשמברר הניצוץ דתהו מעלה את האדם ובאם לאו מורידו ומגשמו ביותר, אמנם העבודה דתפלה עם החמשה כלי זיין ונק' חרב של שלום להיותה בעיקרה מצד גילוי אור.

וזהו זאני נתתי לך שכס אחד על אחיך אשר לקחתי מיד האמורי בחרבי ובקשתי, דהליכת יעקב ללבן הוא עבודת הברורים שהיא בבי' אופנים הא' בדרך מלחמה והב' בדרך מנוחה שהוא מצד גילוי אור דבכללות הוא ההפרש בין עבודת השבטים בהברורים דבי"ע בדרך מלחמה להברורים דיוסף שהוא בדרך מנוחה, כי הברורים בדרך מלחמה הנה גם כשכחו רב להתגבר על השונא ולנצחו הנה עכ"פ עולה לו כ"ז בטרדא גדולה ובכחות עצומים עד אשר מתגבר על שונאו ומנצחו משא"כ בדרך מנוחה הוא מה שאינו מטרידו ואינו צריך לאזור כחותיו ע"ה, וזהו ההפרש בין עבודת השבטים שהם נשמות דבי"ע לעבודת יוסף שהוא

נשמה דאצי', דנשמות דבי"ע עבודתם בדרך מלחמה ביגיעה וטרדא עצומה ונשמות דאצי' עבודתן בדרך מנוחה בדרך אור עליון, וזהו הודעת יעקב ליוסף דלהיותו נשמה דאצי' נוסף על נשמות השבטים שהן נשמות דברי' לכן הוא נותן לו חלק גדול יותר בעבודת הבירורים והוא שכס אח"ד, דגם בשכס שהוא הכתף יהי' המשכת אחד והוא על אחיך שלמע' מבירורים דבי"ע אבל הוא על אחיך שצ"ל בסדר והדרגה דתחלה צ"ל הבירורים דבי"ע ואח"כ נמשך אור האצי' שיהי' המשכת אחד גם בכתף וכח זה הוא מהבירור דאמורי דבעבודה ענינו הדבור המתור רק שהוא דברים בטלים וצריכים להחליף דבור זה בד"ת ותפלה וזהו בצלותי ובבעותי, ואיך אפשר, וזהו שפרשיו"ל היא חכמתו ותפלתו דע"י חכמתו בלימוד מאמרי השגה אלקי' קודם התפלה דזהו חכמתו ותפלתו הגה זה מהפך הדבור דאמורי שהוא היותר חזק בשבעה עמים ע"י צלותי ובעותי.

בס"ד, ש"פ שמות, תש"ד

ויאמר משה אסורה נא ואראה את המראה הגדול הזה מדוע לא יבער הסנה, ופי' מורנו הזקן נ"ע דבכדי לידע מראה גדול בהכרה פנימית הוא דוקא ע"י אסורה נא כפרש"י אסורה מכאן להתקרב לשם, ומורו המגיד בשם מורו הבעש"ט ביאר כי מראה הגדול הוא דבר והיפוכו מדוע לא יבער הסנה, והיינו דמאחר שהאש סובב את הסנה עד שהוא כולו באש בכל זה לא יבער שאינו אוכל ע"ד ואתם בני יעקב לא כליתם והיפוכו דהגם שהסנה בוער באש ע"ד כתנור אש בכל זה הנה הסנה איננו אכל, וזהו מראה גדול, וביאור הענין הוא דהנה סנה הם ישראל כמבואר במד"ר, והסנה הבער באש אמרו במד"ר באש של מעלה ובאש של מטה, דאש של מעלה הוא תורה שנמשלה לאש ואש של מטה הוא אש של מצרים שרוצים לכלות ח"ו את ישראל באש זרה, וזהו שפירשו דמראה הגדול הוא דבר והיפוכו, דעם היות אשר האש שלמעלה אוחו בהסנה בכל זה הנה לא יבער הסנה לא יכלה את גופו של הסנה, והגם דהסנה בוער באש של מטה, שהצוררים מבית ומחוץ עומדים על ישראל לכלותם ח"ו ע"י כמה מגיעות ועיכובים למנוע מלימוד התורה ומקיום המצות מעשיות כהיונים בשעתם שרצו להשכיח את ישראל תורת השם ולהעבירם מלקיים חוקי רצונותיו ית' הנה בכל זה הסנה איננו אוכל, וכאמרם ז"ל ולמה הראה לו הקב"ה למשה בענין הזה לפי שהי' מחשב בלבו ואומר שמא יהיו המצרים מכלין את ישראל הראהו הקב"ה אש בוערת ואיננו אוכל.

ולהבין כ"ז ילהק"ת משנת"ל דשעת צלותא שעת קרבא, דבזמן התפלה שהיא עבודה שבלב בהתעוררות האהבה, אם כמים או כרשפי, אש, הנה או הוא

ו י א מ ר מ ש ה : שמות ג, ג. — בהבא לקמן ראה ג"כ קונטרס שיקאנא ע"י כב.
ו א ת מ ב נ י . . . ב מ ד ר : מלאכי ג, ו. שמות רבה פ"ב, ה.
ו ל מ ה ה ר א ה : שמות רבה שם.

זמן המלחמה לאכפיא לסט"א בחמשה מיני כלי זיין שהם המדרי' פרטי' בעבודה דפסוד' ברכות ק"ש וק"ש בהתבוננות דה' אחד והתבוננות דבשכמל"ו דזהו שתי פיות ושמו"ע דיי"ב ברכות אמצעיות הן בקשות פרטיות ובכללות הנה העבודה בהבירורים דאכילה שתי' ושאר עיני הגוף הוא בדרך מלחמה ממש וכמאמר נהמא אפום חרבא ליכול דנהמא כולל כל עיני האדם בצרכי גופו, והעבודה דתפלה עם היות שעת צלותא שעת קרבא בכל זה הוא רק חרב של שלום אבל העבודה דתורה היא עבודה של שלום.

יט.

וביאור הענין הוא דהנה זה שכתוב ונתתי שלום בארץ קאי על העבודה דתו' ולכן אמרו וחרב לא תעבור בארצכם אפילו חרב של שלום, דחרב של שלום הוא העבודה דתפלה אבל העבודה דתורה היא שלום, והענין הוא דהנה ידוע דענין הבירורים יש על ב' אופנים, הא' הוא בדרך מלחמה, והאופן השני הוא שהבירור הוא בדרך מנוחה, דאופן הראשון כשהבירור הוא בדרך מלחמה הנה המברר מתלבש בלבושי המתברר ועומד קרוב אצלו ואוחז בו בכל תוקף עוז ומתייגע ביגיעה גדולה ועצומה ומתעסק עמו לבררו ולנצחו, וכמו עד"מ שני אנשים שמתאבקים זע"ו ה"ה נאחזים ודבוקים זב"ו וכא"א מתגבר להכניע את זולתו ומי שכחו גדול הוא מתגבר ומנצח את זולתו ומכניע אותו והדוגמא מזה בעבודה הוא במלחמת הנה"א עם הנה"ב בתפלה שהנה"א מלוכב בנה"ב ומתאבק עמו ע"י עבודה ויגיעה במוח ילב בהשגה והתבוננות והתעוררות אהויר בכדי להתגבר ולהכניע את הנה"ב ולאכפיא לסט"א, ואז גם הנה"ב מתגבר לחום כנגד הנה"א שזאת היא סיבת מה שבעת התפלה דוקא נופלות מח"ו יותר מכל היום שזהו מפני שהנה"ב מתאמצת במלחמתה עם הנה"א להפילה ח"ו כמ"ש בסש"ב, רק שהנה"א גדול כחו בעצם מהנה"ב, וכידוע דבשרש שרשו האמיתי הנה"א הוא למע' מעלה משרש הנה"ב, ומשם נמשך לו כח להתגבר על הנה"ב שז"ע מה שמשביעין אותו תהי צדיק דהיינו מה שנמשך לו כח משרשו ומקורו, וכ"ו הוא בדרך מלחמה שמתלבש בתוך המתברר ומתעסק עמו לבררו, וממילא אופן הבירור הוא בדרך יגיעה ועבודה, אמנם כללות הזמן דתפלה נק' רק זמן המלחמה וכמאמר שעת צלותא שעת קרבא ויכול להיות לפעמים שהנה"ב הוא נכנע בקל שלא ע"י מלחמה ממש כ"א שנופל עליו פחד ומורא של מלחמה וכמו בגשמיות כאשר האויב רואה גודל הכחות בחיל רב וכלי מלחמה ה"ה נכנע מפני אימת הכלי מלחמה, וכן הוא בהמלחמה הרוחני' כשהנה"ב רואה את כחותי' של הנה"א איך שהיא מבארת ומסברת השגה אלקית בטוב טעם ודעת וכחה עז למנוע כל ענין התפשטותה של הנה"ב גם אפילו בדברים המותרים והיינו שיעשה זאת במתינות בלי לב ולב כדרכה של הנה"ב אשר הכל אצלה בחשיקה וחפצה, מיט א' ברען, או היא נכנעת מפני אימתה מוראה ופחדה מהנה"א, ולכן נק' עבודת התפלה חרב של שלום, השלום הבא ע"י אימת החרב, ועיקר ענין העבודה בדרך

מלחמה הוא בשעת האכילה, ואכילה לא דוקא, אלא הכוונה כל ענינים הגשמיים שהם בדרך מלחמה דוקא, אמנם אופן הב' הוא כשהבירור הוא בדרך מנוחה והיינו שאינו מתלבש כלל בלבושי המתברר ואינו מתעסק עמו כלל והבירור נעשה ממילא מצד הגילוי אור שמאיר עליו, וכמו עד"מ במלך גדול מאד שכולם מתבטלים וא"צ למלחמה כלל דמצד גדולת שמו שנשמע למרחוק גם באיים הרחוקים מתבטלים הכל אליו ונמשכים אליו, וכמו בשלמה דכתיב ב'י הוא יהי איש מנוחה ושלוש ושקט אתן על ישראל בימיו, שלא הי' צריך למלחמה כי כולם נתבטלו ובאים אליו והיו נכנעים אליו מצד עוצם גדולתו, וכן יהי' במלך המשיח דכתיב ונהרו אליו כל הגויים שכולם יהיו נמשכים אליו היינו שיתברר החלק הטוב שבהם ויוכלל מעצמו בלי שום עבודה ויגיעה כלל, וזהו ההפרש בד"כ בין עבודה דחול לעבודה דשבת, דבששת ימי החול כתיב ששת ימים תעבוד שהוא בחי' יגיעה ועבודה לברר בירורים משא"כ שבת בורר אסור ומ"מ נעשה עבודת הבירורים בשבת ג"כ אלא שהבירור הוא בדרך מאליו וממילא שמצד הגילוי אור שמאיר בשבת מתבררים הניצוצות ממילא וא"צ יגיעה כלל, ושרש הבירור בבחי' מנוחה הוא מעתי"י וכמ"ש בזהר נשא באד"ר דקל"ז ע"א עיניך תראינה ירושלים נוה שאנן, נוה שאנן לעתי"י אתמר, דו"ש הוי' איש מלחמה היינו הוי' דו"א, דבו"א שייך מלחמה להיות דשם שייך ענין לעו"ז והן המדות רעות שהן לעו"ז של הוי' מדות דקדושה, ואופן ההתגברות עליהן הוא בדרך מלחמה, משא"כ בבחי' ע"ק לא שייך לעו"ז כלל ע"כ בגילוי הארה מבחי' זו הם מתבטלים ממילא, וזהו דבששת ימי החול העבודה היא בדרך מלחמה, דששת ימים הם מבחי' ו"ק דו"א שז"ע ששת ימים עשה הוי' הוא בחי' הוי' דו"א אבל בשבת כתיב וישבות ביום השביעי, כו בו שבת וינפש שהו"ע עליית הו"א בעתיק בחי' שם הוי' דלעילא ונמשכה ההמשכה מבחי' עתיק בע"ס למעלה וכמו"כ בעולם למטה שז"ע הנשמה יתרה שנמשכה בשבת, ולכן אז הוא בבחי' מנוחה כמאמר בא שבת בא מנוחה שמאיר הגילוי מבחי' נוה שאנן בחי' עתיק, ולזאת א"צ עבודה ויגיעה כ"א מתבררים מאליהם, והנה בחי' ומדרי' זו בעבודה היא העבודה דתורה לפי שהתו"י היא בדרך המשכה מלמעלה ושרש התורה היא ג"כ מבחי' עתיק, וכמ"ש הרמ"ז דצדיקים בכח תורתם מעלים את הו"א עד עתי"י והוא כמו בשבת שעליית הו"א הוא בעתיק, וההעלאה היא ע"י ההמשכה מקודם וכמ"ש הרמ"ז שממשיכים שפע ומכש"כ שע"י ההעלאה נעשה ההמשכה והיינו שע"י התורה ממשיכים בחי' עתיק.

קיצור. יבאר דיש שני אופני בירורים (א) בדרך מלחמה כשנים המתאבקים, ויסביר ממלחמה בגשמיות דיש ב' עניני הכנעת השונא (א) בדרך ניצוח המלחמה (ב) אימתו ופחדו של צד אחד מפני גודל כוחותיו של צד השני, וענינים

הוא יהי'...והרו א ל י ו : דהיא כב, ט. ישעי' ב, ב.

ש ש ת י מ י ם : שמות כ, ט.

ה ו י ' א י ש : שמות טו, ג.

ש ש ת י מ י ם...ו י ש ב ו ת ב י ו ם : שמות לא, טו. בראשית ב, ב.

ב א ש ב ת : תורה חצבה (סנה' לת, א), ראה רש"י בראשית ב, ב. ומגילה ט, א.

ו כ מ " ש ה ר מ " ז : לוח"א קלה, א. וראה ג"כ רמ"ז לוח"א ד, ב.

ברוחני' (א) העבודה דתפלה אימת חרב מביא הכנעת הנה"ב, (ב) העבודה בהרחקת התאוה גם בדברים המותרים, (ב) בדרך מנוחה הביטול מצד הגדלות, עבודה דחול בדרך מלחמה, עבודה דשבת בדרך מנוחה.

ב.

והענין הוא דהנה כתיב והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום על לבבך וארז"ל בדברי תורה הכתוב מדבר, דהתורה עיקר לימודה הוא בדבור ולכן הנה נוסח הברכה דברכת התורה שחרית הוא וצונו על דברי תורה, וזהו דכתיב ודברי אשר שמתי בפיו ופי' הרמ"ז דהיינו בחי' מל' דא"ק שנעשה כתר ועתיק לאצי' דבחי' זו נמשכת בפה האדם הלומד תורה למטה, וזהו"ע שתי פיות שיש בתורה והיינו פה העליון בחי' מל' דא"ק שנמשך בפה האדם למטה, והיינו שע"י התורה נעשה ג"כ ה"בירור, אלא שהבירור נעשה בדרך ממילא ומאליו בדרך מנוחה שאינו מתלבש ממש בגוף הדבר המתברר ואינו מתעסק עמו רק ממשך את האור והבירור נעשה ממילא, אלא שהמשכת האור צ"ל במקום המתברר, וזהו הטעם מה שהתורה מתלבשת בענינים גשמי' ורב יהודה כוליה תנויי בניקיין הוה בכדי להמשיך את האור במקום המתברר בכדי שיתברר עי"ז אבל א"צ להתלבש בגוף המתברר ממש, ולכן הבירור דתורה מגיע למטה יותר מהבירור דתפלה שהרי התורה מתלבשת גם בדברים אסורים ובדברים הטמאים לגמרי, דדיני התורה כשר וטריפה טהור וטמא הנה ע"י פסק ההלכה הרי הדברים הגשמי' מתבררים דמה שהוא כשר וטהור ע"פ דיני התורה ה"ה מתקרבים ומתעלים אל הקדושה ומה שהוא טריפה וטמא ע"פ דיני התורה הרי הדבר ההוא נדחה מגבול הקדושה, והתורה מתלבשת לברר את האמת מתוך השקר, וענין ההתלבשות דתורה אין זה מענין ההתלבשות של התעסקות כ"א מה שהתו' מכנסת עצמה לדון בזה, ולשון התלבשות הוא רק שם המושאל בלבד, משא"כ בעבודה דתפלה הנה הבירור הוא רק בנה"ב שהוא מק"נ, והיינו לפי שהבירור דתפלה הוא בדרך התלבשות בגוף הדבר וכדרך המתאבקים כנ"ל וא"א להיות ההתלבשות כ"א בק"נ לבד, אבל הבירור דתורה שהוא בדרך ממילא לזאת אפ"ל הבירור גם ברע גמור דגקה"ט שע"י המשכת האור דתורה מתבטלים ומתבררים, וזהו ונתתי שלום בארץ כו' וחרב לא תעבור בארצכם, אפילו חרב של שלום, והיינו העבודה בדרך מלחמה אבל העבודה דתו' אינה בבחי' חרב שא"צ מלחמה כלל, דכל מלחמה היא בדרך התעסקות ויגיעה וע"י התורה נעשה הבירור בדרך מנוחה, אמנם עם היות דהבירור דתפלה הוא בדרך מלחמה והבירור דתורה הוא בדרך מנוחה, הנה הם חלוקים גם באופן תוקף עוז פעולתם בהמתברר, דפעולת הבירור בדרך מנוחה בעבודה דתורה יותר חזקה מפעולת הבירור בדרך מלחמה בעבודה דתפלה, להיות דעבודה

והיו הדברים... ו א ר ז " ל : דברים ו, ו, ברכות כא, א (בשינוי לשון).

ו ד ב ר י א ש ר . . . ו פ י ' ה ר מ " ז : ישעי' נט, כא, ראה רמ"ז לבראשית

ה, ב, וצ"ע.

ו ר ב י ה ו ד ה : ברכות כ, א.

תפלה היא רק בדרך מלחמה היינו מחנה מול מחנה, והעבודה דתו' היא בדרך כליון, וכמו בגשמי' הנה לא מיבעי בהכנעת האויב שבא ע"י אימת חרב ופחד גדול הכחות שאין זה מענין הנצוח כ"א מענין הכנעה בלבד, ולפעמים הוא רק לשעה, עד אשר השונא אוסף כחותיו להתאור בגבורה, ובכל אופן צריכים שמירה תמיד, אלא אף גם כאשר מכניע את האויב בדרך מלחמה הנה עדיין לא העבירו מכל וכל ויכול להיות אשר במשך הומן יתחזק ויוסיף ללחום אמנם כאשר האויב מתבטל לגמרי או הוא ניצוח אמיתי, והדוגמא מזה יובן בעבודה הרוחני' דלא מיבעי בעבודה תפלה דאין זה שמנצח את הנה"ב אלא הכנעה לשעה וכישן דמי וחוזר וניעור אלא אף גם בהעבודה בדרך מלחמה ממש שלוחם עם הנה"ב בהענינים הגשמי' באכ"ש ושאר הענינים שיהי' רק כמו שהוא ע"פ תורה הנה גם או א"ו ניצוח ממש ורק בעבודה דתורה שהוא ע"י גילוי אור עליון אשר מתבטל לגמרי מכל וכל דאו הוא ניצוח אמיתי, וכמו במלחמת היונים שהיתה מלחמה רוחנית שאמרו כתבו לכם על קרן השור שאין לכם חלק באלקי ישראל וכל מגמתם היתה להשכיח את ישראל שהתורה היא תורת הוי' ואשר המצות הם חקי רצונותיו ית' ובכח התורה, דתורה אור, הנה לחמו כנגדם וכשגברו מלכות בית חשמונאי ונצחום התקינו להדליק נ"ח היינו שהמשיכו בחי' אור התורה כמו שהיא בשרשה ומקורה בבחי' חכ' דעתיק, וזהו"ע מה שמצאו פך א' של שמן חתום בחותמו של כה"ג, וידוע דכה"ג הוא בחי' רב חסד, דרש שרשו מבחי' עתיק, וזהו"ע השמן שהוא בחי' חכ' דעתיק ישרשו בבחי' חכ' הקדומה דא"ק ובשמן זה הדליקו את הנרות דהיינו שהמשיכו בחי' אור התורה כמו שהוא בשרשה ומקורה וזהו ג"כ מה שנ"ח הן שמונה נרות דוקא והו"ע ח"פ הוי' והיינו בחי' שם הוי' דלעילא, ולכן תקנו להיות נ"ח על פתח ביתו מבחוץ לרה"ר דוקא, דרה"ר הוא טורי דפרודא מקום הקליפות הגסות ביותר והו"ע הרע גמור של גקה"ט שנפרדות מאחדותו ית' לגמרי ונ"ח הוא להאיר את רשות הרבים ג"כ דזהו"ע התורה שהיא בחי' הבירור מלמעלה למטה שיכול להיות הבירור גם ברע גמור, כמו"כ בני"ח נמשך האור להאיר ברה"ר ג"כ וכמ"ש והוי' יגיה חשכי דהגילוי דשם הוי' דלעילא יגיה גם החשך הגס דגקה"ט ג"כ שפועל הבירור שם ג"כ והיינו שמתבטלים מפני עוצם הגילוי ומתברר גם קצת חלקי הטוב שנמצא בהם שנכלל בקדושה, וזהו הטעם מה שבמי עזרא קראו בס"ת ברחוב דוקא מפני שאז היתה התגברות הקליפות ביותר כידוע לכן קראו בתו' ברחוב בכדי להכניע את הרע גמור דגקה"ט, וענין פרה אזומה שמעשי' בחוץ הנה העיקר הוא שרפת הפרה וידוע דהיינו ביעור ציור הרע שזהו רע גמור ומצות פרה אדומה שרשה מבחי' מו"ס, וכמ"ש ע"ז אחכמה והיא רחוקה ממני והיינו בחי' ח"ס, ולכן פרה אדומה מטרת גם טמא מת, וענינו בעבודה דתו' הוא בחי' טל תורה שהוא בחי' טלא דנטיף מעתיקא.

ו ז ה ו " ע מ ה : נתבאר בארוכה בדרושי תנוכה אשר בתוי"א, שערי אורה, סידור, אזה"ת.

ו י ד ו ע ד ה י י נ ו . . . א ח כ מ ה ו י א : ראה לקי"ת ר"פ חקת. קהלת ה, כב.

קיצור. יבאר דהבירור דתו' הוא בדרך מנוחה ואינו בהתעסקות כ"א בדרך ממילא דפסקי ההלכות דכשר וטהור מעלים ומקרבים לקדושה ודיני תורה בטרפה וטמא מרחיקים ודוחים לגמרי, ויסביר יתרון הבירור דמנוחה בעבודה דתו' שמבטל ומעביר לגמרי על הבירור בדרך מלחמה בעבודה דתפלה ופועל ממש שאינו אלא לשעה וצריכים שימור שלא יחזור, בכח ואור התורה נצחו ישראל את היונים והדליקו נ"ח שענינה להאיר גם את רה"ר, ובימי עזרא קראו בתו' ברחוב, טל תורה.

כא.

ובזה יובן מה שהנצחון דמלחמת היונים קראו בשם חנוכה, דלכאורה הי' מהראוי לקבוע איזה שם אחר על נס נצחון זה דהלא ענין החינוך בעיקרו שייך בכל דבר בתחלתו כמו בחנוכה המשכן ועם היות שהי' הפסק טומאה והוצרכו לטהר את המקדש אבל לכאורה הנה א"ו מענין החינוך בכל זה קבעו שם הנצחון דמלחמת היונים חנוכה וקורין פרשת חנוכה המזבח בחנוכה דלכא"ו מה שייך זה להדלקת הנרות, אך הענין הוא דבנין ביהמ"ק הי' ע"י שלמה דוקא וכמ"ש (דה"י ב. ו) רק אתה לא תבנה הבית כ"א בנך היוצא מחלצ'ך הוא יבנה הבית לשמי, וכתוב (דה"י א' כ"ב. ט') כי שלמה יהי' שמו ושלום ושקט אתן על ישראל בימיו, דהנה בבהמ"ק הי' גילוי אוא"ס שלמע' מסדר השתל' גילוי בחי' עצמות אוא"ס וכמ"ש ונועדתי לך שם, ונועדתי בעצמותי, והעיקר דוקא בקה"ק מקום הארון ששם דוקא הי' עיקר הגילוי דבחי' עצמות אוא"ס לפי שבארון היו הלוחות שהן עיקר התורה ולכן הארון הי' פועל ג"כ הביטול בקליפות וסט"א וכידוע בהמסעות במדבר הגדול והנורא נחש שרף ועקרב שהן קליפו' גסות מאד מכת המזיקין וכל ענין העברתם היינו ביטול גוף הקליפו' והעלאת הניצוצות דקדושה שנפלו לשם הי' ע"י שתי הארונות עם השברי לוחות ולוחות שניות והיינו שהארון הי' הולך לפניהם והורג הנחשים שרפים ועקרבים, והיינו שהארון שבו היו השברי לוחות וכמ"ש רש"י ב' בהעלוהך ע"פ וארון ברית ה' הולך לפניהם וגו' הי' הורג את גופי הקליפות דנחשים שרפים ועקרבים ומכלה אותם והארון שבו היו הלוחות שניות הי' מברר ומעלה את אותם הניצוצות דקדושה שנפלו לשם, נמצא דעיקר ענין הבירור בעניני העלאת הניצוצות דקדושה הי' רק ע"י הארון דלוחות שניות שאן נתנה גם תושבע"פ דכל ענינה הוא לברר גם את הדברים האסורים והטמאים שעלולים ח"ו להיות משכן אל הקליפו' וסט"א, ועם היות דענין בירור הניצוצות יכול להיות רק אחרי שבירת גופי הקליפו' והיינו דרק אחר זה שהארון עם השברי לוחות היו הורגים גופי הקליפות או הי' הארון עם הלוחות שניות מבררים ומלקטים הניצוצות דקדושה שהיו בהם בסוד גלות אבל עכ"פ הנה תכלית הכוונה בענין הבירור הי' רק על ידי הארון שבו לוחות שניות והוא ענין הבירור שע"י התו' שמחמת הגילוי אוא"ס שמאיר ע"י מתבטלים מאליהם, וזה הגילוי דבחי' אור התו' הי' מאיר בקה"ק, ולכן הי' צ"ל בנין בהמ"ק ע"י שלמה

דוקא שהוא בחי' מלך שהשלום שלו ששרשו מבחי' עצמות אוא"ס שלמע' מסדר השתל' דמזה הטעם הי' איש מנוחה שכולם היו בטלים אליו, ולכן הי' בנין בהמק"ד על ידו דוקא, וכמו"כ יובן בענין חנוכת הבית שהי' ע"י הדלקת הנרות דהנרות הללו הם בחי' אור התורה כמו שהיא בשרשה בבחי' חכ' דעתיק, ולכן חנוכת הבית להיות גילוי אוא"ס בבהמ"ק (ובפרט בבית שני שלא הי' הארון) הי' ע"י הנרות שהוא בחי' המשכת האור דעצמות אוא"ס, ובפרט חנוכת המזבח הי' צ"ל ע"י המשכת העצמות, דהנה ידוע דמזבח הוא בחי' המל' שהבירור דבחי' מל' הוא בבחי' העלאה מלמטלמע' שהוא ע"י עבודה ויגיעה ובכדי לחנך את הכזבח הי' צ"ל גילוי אור עליון וכידוע המשל ע"ז מחינוך התינוק לילך לבית הספר שהוא ע"י המתנות שנותנים לו יותר מכדי שויו, וכמו"כ חנוכת המזבח הי' ע"י ההמשכה מלמעלה והוא בחי' אור התורה שז"ע הדלקת נר חנוכה, ולכן גם בהקרבת הנשיאים לחנוכת המזבח הקטירו קטרת ע"ג מזבח החיצון, דתמיד היתה הקטרת הקטרת ע"ג מזבח הפנימי ואז היתה הוראת שעה שהקטירו הקטרת ע"ג מזבח החיצון, וידוע דע"י קטרת נמשך בחי' עצמות אוא"ס שלמע' מסדר השתל', וזה הי' בשביל חינוך המזבח, וכאן הי' החינוך ע"י הדלקת הנרות שהוא גילוי בחי' הכתר והו"ע ותורה אור, ובעומק הענין הוא דהנה ידוע דעיקר הבירורים הוא מבחי' שם מ"ה דוקא שהו"ע בחכמה אתבירורו לפי שחכ' היא כח מה והעיקר הוא בבחי' אור הכתר שמאיר בחכ' והוא בחי' האוא"ס שבה והבירור דמל' הוא בחי' בירור דב"ן וצ"ל בזה ג"כ המשכת מ"ה ולזאת החינוך הוא ע"י גילוי בחי' מ"ה שהוא ההמשכה דתורה, וזהו ג"כ מה שחנוכה הוא חנו כה, כה הוא בחי' מל' וחנוכה הו"ע ההמשכה והחני' היא בבחי' כה דהיינו שנמשך הגילוי אוא"ס בבחי' מל' עד שבחי' מל' תהי' ג"כ בבחי' מנוחה שז"ע החני' שהיא המנוחה, והיינו דבסדר המסודר הרי אופן הבירור דמל' הוא בדרך מלחמה שהוא בעבודה ויגיעה וגם שם יוכל להיות יניקת החיצונים וכמו במלהמה שמתאבקים זע"ז שגם המנגד המתברר פועל איזה דבר בהמברר, ועם היות דפעולת המתברר הוא רק בדרך נגיעה בלבד וכמ"ש ויגע בכף ירכו מ"מ הרי זה פועל וכמ"ש בסש"ב כל המתאבק כו' אך ע"י הגילוי אוא"ס שמאיר בבחי' מל' הי' שומר שלא יוכל להיות יניקת החיצונים, אדרבא הם מתבטלים והבירור נעשה בבחי' מנוחה, וזהו"ע ונתתי שלום בארץ שגם בארץ בחי' מל' יהי' בחי' שלום ומנוחה.

קיצור. יבאר דבנין בהמ"ק ע"י שלמה, דוד עבודתו בהבירורים בדרך מלחמה ושלמה בדרך מנוחה, בבהמ"ק האיר עצמו אוא"ס ב"ה והעיקר בקדה"ק במקום הארון, הארון עם השברי לוחות הרגו גופי הקליפות נחש שרף ועקרבו והארון עם הלוחות שניות מכרר הניצוצות, דכך הוא אופן הבירור דתו' ולכן החנוכה היתה בנרות דאור תורה גילוי הכתר עצמות א"ס ב"ה חנוכה חנו כה, דגם בספי' המל' שאופן הבירור הוא בדרך מלחמה הנה החני' דשם מ"ה הוא ככה שהיא מל' שיהי' ג"כ בדרך מנוחה.

ו י ד ו ע ד ע י י : ראה לקו"ת נשא כס, א.
 ו ב ע ו מ ק ה ע נ י ן : להעיר מסהמ"צ להציצ לא, ב, סו, ב.
 ו י ג ע כ כ פ . . . ו כ מ " ש ב ס ש " ב : בראשית לב, כו, סש"ב פכ"ח.

וזהו ויאמר משה אסורה נא ואראה המראה הגדול הזה מדוע לא יבער הסנה והנה הסנה הם ישראל ומדוע לא יבער הסנה הכוונה מדוע אין הסנה נכלה ותמיהתו של משה היתה בשני הפנים ובשניהם הנה השאלה והתימא באופן אחד מדוע אין הסנה נכלה והיינו דהן הצדיקים שהם בוערים באש של מעלה באהבה ברשפי אש ה' צריך הרצוא הגדול הזה לכלות חיו את הסנה כולו ובאמת הוא רק בוער ואינו נכלה, והן בהנמשכים אחרי עניני עולם שהם בוערים באש של מטה האש דמצרים ערות הארץ בתאוות מעניני העולם ואיך האש הגדול הזה אינו מכלה את הסנה ובאמת גם אם האש שלמטה נאחו בהסנה הוא רק מה שהסנה בוער ואינו נכלה וכל זה באמת הוא מראה נפלא ואי' במד"ר למה הראה הקב"ה למשה את כל זה בסנה להודיעו כי לית אתר פנוי מיני' והיינו דגם הסנה שהוא פשוט ביותר שנאחו בו האש שלמטה הנה הוא בכח בשמתו להחליף האש שלמטה באש שלמעלה, וכח זה הוא בכח התורה שניתנה לישראל שהיא עוז לצדיקים לבא לידי שוב אחר הרצוא ותושבי' להבוערים באש של מטה שלא יכלו ותורה נקראת מראה גדול לפי שהיא מראה את גדלותו של גדול העולמים ית' אמנם בכדי שייבנו את המראה הגדול שבתורה הוא ע"י אסורה מכאן להתקרב לשם דבד"כ הוא העלי' מדרגא לדרגא בעבודת הביירוים עד הביורור בדרך מנוחה שע"י העבודה דתורה אור.

בס"ד, ש"פ וארא, תש"ד

א"ר אלעזר (ברכות סד, א) א"ר חנינא ת"ח מרבים שלום בעולם שנאמר וכל בניך למודי ה' ורב שלום בניך אל תקרי בניך אלא בוניך ופי' בוניך הוא כמארו"ל (שבת קי"ד א') מאי בנאין א"ר יוחנן אלו ת"ח שעוסקים בבנינו של עולם כל ימיהם, והנה מאמר ר' יוחנן מאי בנאין הוא ביאור הסוגיא בשיעור הרבב שעל הבגד שחוצץ לענין טכילה בפלוגתא דרשב"ג ור"י בשם ר' ישמעאל ור' יוסי, דרשב"ג אומר שעל הבגדים מצד אחד אינו חוצץ, משני צדדין חוצץ (שהי' בו הרבה עד שנבלע בבגד ונראה לצד שני, רש"י) ר' יהודה אומר משום ר' ישמעאל אף מצד אחד חוצץ ר' יוסי אומר של בנאין מצד אחד ושל בור משני צדדין, ועל זה הוא שבא ר' יוחנן לבאר מאי בנאין אלו ת"ח שעוסקים בבנינו של עולם כל ימיהן, ופי' במהרש"א דהיינו בתורה שהיתה אומנתו של הקב"ה בבריאת העולם וע"כ הם מקפידים ביותר אפילו מצד אחד על הטומאה, משמע מזה שהתורה עצמה היא בחי' ומדרי' בנין, וזהו שנקראים בנאים שבונים את התורה שתהי' בבחי' בנין כמו בנין בית וכמ"ש והאיתנים מוסדי ארץ, והאיתנים אותיות והתנאים שהם מוסדי ארץ שהיא תושבע"פ והוא הכית הנבנה ע"י הת"ח ועי"ז הם מרבים שלום בעולם, וצ"ל מהר"ע מה שהתורה היא בית, ובכללות

הענין צ"ל בפלוגתא דרשב"ג ור' ישמעאל ור' יוסי בענין שיעור הרבב בבגד דוקא שחוצץ לטבילה, דתינח לדעת ר' ישמעאל דצד א' ג"כ חוצץ לפי שמונע את הטהרה אבל לדעת רשב"ג דצד א' אינו חוצץ אלא דוקא משני צדדין והיינו שעובר מצד לצד שאו דוקא חוצץ קשה מדוע צריכים שני צדדין דוקא, דמשמע מזה דצד אחד אינו מונע את הטהרה דאינו כן שהרי דכשם ששני צדדין חוצץ שמונע את הטהרה ואוחז את הטומאה משני צדדיו הנה כן הוא גם בצד אחד שמונע בעד הטהרה והיינו דעם היות שהצד השני אינו חוצץ ומעכב את הטהרה אבל צד זה שבו הרבב ה"ה מונע את הטהרה ואיך אפשר דצד אחד אינו חוצץ, וביותר אינו מובן דעתו של ר' יוסי שבא להלק בנושאי הבגד, דבגדי עמי הארץ ובורים הוא דוקא משני צדדין היינו מעבר לעבר ובגדי ת"ח הנה גם צד אחד חוצץ דרשב"ג ור"י מדברים בענין הבגד עצמו ור' יוסי מדבר בנושאי הבגד.

ולהבין כ"ז ילק"ת משנת"ל בהפרש אופן הברירור דעבודה דתורה על אופן הברירור דעבודה דתפלה, דהברירור דעבודה דתפלה היא בדרך מלחמה כשנים המתאבקים ומכניע את השונא (א) בחרב (ב) באימה ופחד, ולכן נק' העבודה דתפלה חרב של שלום שהוא השלום הבא ע"י אימת החרב, אמנם הברירור בעבודה דתורה הוא בדרך מנוחה ואינה ביגיעה והתעסקות עם דבר המתברר כמו שהוא בהברירור דעבודה דתפלה שצריך יגיעה עצומה והתעסקות עם הנה"ב המתברר כ"א הוא בדרך ממילא בפסקי ההלכות דכשר וטהור מעלים ומקרבים לקדושה, ודיני התורה בטריפה וטמא מרחיקים ודוחים לגמרי ויש יתרון בהעבודה דתורה על העבודה דתפלה שבדרך מלחמה דעדיין אינו ניצוח גמור אבל בהעבודה דתורה שהוא בדרך גילוי אור תקיף שפועל ביטול גמור בהרע של המתברר ומלקט הניצוצות שבו וכמו הארונות שהלכו עם ישראל במדבר הארון עם השכרי לוחות הרג הנחשים שרפים ועקרבים והעבירם לגמרי והארון עם הלוחות שניות לקטו הניצוצות שנפלו לשם דכך הוא הברירור ע"י העבודה דתורה דדוחה ומעביר את הרע ומכלה אותו ומלקט את הניצוצות ומעלה אותם להיות דהעבודה דתורה היא המשכת אור עליון ביותר.

כב.

והנה להבין ענין המשכת האור העליון שע"י התורה הנה ידוע שיש ב' בחי' מקיפים, מקיף הרחוק ומקיף הקרוב, והוא כמו מקיף דלבוש ומקיף דבית, דהנה לכא' אין הפרש כלל בין לבוש לבית באמיתת התועלת שלהם, שהרי תועלת אחת לשניהם להגן מפני הצינה והגשמים, ותפארתו של אדם הוא שיש לו בית ויושב בביתו ואינו מיושבי קרנות אלא יושב בביתו וכמא' דירה נאה מרחבת דעתו של אדם, הנה כן הוא בעניני הלבושים שיש בהם מהתפארת לאדם והיינו דהבית והלבוש הנה תועלת וענין א' לשניהם בשוה, אמנם הם עצמם היינו בתוארם הפרטי הנה בית ולבוש חלוקים ומ"ז ויש הפרש גדול ביניהם בכעין הפכי, וההבדל ביניהם הוא בשני דברים, דלבוש צ"ל לפי מדת האדם מצומצם ומדוד

למי גדלו של האיש בכלל ולמי גדול אבריו בפרט. ואם לא יהי' כמדתו הגה אם יקצר יתגלה בשרו ואם יאריך יכשל בו. ורק כאשר הלבוש הוא לפי מדתו בכלל וכפי מדת אבריו בפרט או הוא לבוש שיש בו מן היופי, והבי' שהלבוש ציל בקירוב לגופו והיינו דלבד זאת הציל כמדתו הגה ציל גם בקירוב גדול לגופו ואו דוקא כביא את התועלת הנרצה להגן מפני הצינה והגשמים והיינו דבשמירת שני התנאים במדה ובקירוב או הוא התועלת והתפארת ולבוש. השניהם התועלת והתפארת משלימות זו את זו. אמנם תואר בית הוא חלוק מלבד שני ענינים אלו עצמם. דמה שהוא הסרון בלבוש, הן בהתועלת והן בהתפארת הגה שניהם הן מהות תואר הבית ומעלותיו, דהבית אינו במדה מצומצמת כמדת האדם וציל גדול הרבה יותר כמדת האדם ואינו ציל בקירוב אל האדם ואדרבא ציל בריווק מן האדם. וכל מה שהבית גדול יותר בארטו ורחבו וגבוהו היה סבוכה ומעולה יותר. הן בתפארתו והן בענין התועלת שבו, דריכוי התדרים לענינים כוונים מצרכי האדם באכריס ושינה ומקום לימודו וכי' כשהם מסודרים דבר דבר במקומו בהרחבה הגה לכך זה שהוא תפארת לאדם ומרחיב את דעתו הגה יש בו תועלת מרובה בהוספת כחות גשמי' ורוחני' בחיווק הרהבת הדעת דאו מתפתחים הכשרונות והחוסים בהשכלות עיונים והיינו דהבנתו והעמקת דעתו הוא או באופן אחר לגמרי שתופס ומשיג את המושכלות העיונים בהשגה גמורה. וכמו שאנו רואים כפוחס בטבעי בנאי דמצבם הגשמי לא רק במיון שפועל הרבה על מהלך רוהם בידיעת המושכלות והעיקר בהתפתחות החושים שהרבה תלוי באיכות המאכלים שהאדם אוכל ועוד יותר בהדירה שהאדם דר בה. דדירה רעה פועלת כיוון החושים ומתימת הכשרונות ורק בבצלי נשמות גבוהות הגה העניות בבית ובלבוש אינה פועלת עליהם כל כך אבל דירה נאה והיכל מרווח פועל הרבה גם בצדיקים ובעלי נשמה גבוה שפועל פתיחת החושים והתרחבות הכשרונות באופן נפלא וכמעשה הידוע באחד מגדולי הרבנים בענין זה. להיות דהרתבת ותפארת הבית פועל הרחבת הכשרונות והתפתחות החושים ומביא גם תועלת בהוספת הכחות, איכ הלבוש והבית אף כי שניהם הם מקומים ובהשקפה ראשונה הגה ההפרש ביניהם הוא רק בזה דהלבוש הוא מקיף הקרוב והבית הוא מקיף הרחוק אבל באמת הגה בעצם מהותם הם לא רק מרחוקים זמיו אלא גם השכים זמיו. דהלבוש ציל דוקא כמדת האדם וקרוב אליו והבית ציל שלא כמדת האדם ורחוק ממנו. והא בהא תליא דמשום שאין הבית מיוחד כלל לפי מדת האדם ע"כ הוא מרוחק ממנו. כשא"כ הלבוש שהוא דוקא מיוחד למדת האדם ע"כ יבא ג"כ בקירוב אליו. והנה כל מה שיש למטה בעוה"ז הוא לפי שיש צנינו בעולם שלמעי' ממנו שהוא מקורו ושרשו של הדבר שלמטה. וכן הוא בעילוי אחר עילוי עד רום המעלות בהעמקת הערך מהתחתון אל העליון ובהשלאות ידעות במעלת העליון

ו כ מ ע ש ה ה י ד ו ע : אולי הכתנה למה שביק אדמיר (בהורשים) ניצ, באחד כביקוריו באשכנז, הסתול ב י ו ת ר להבטס בארובן הקיסר, וכשבא לפרקלין ששמש חדר כתיבה להקיסר, ישב ליד שלחן הכתיבה וכתב דא"ח על גליוני הנידר הבחורים לקיסר שהיו כוננים שם. ואח"כ השליא פתיחת החושים שנגרם על ידי כל הגיל — וכמו שסיפר בנו כיק כוח אדמיר שהי' נוכח או, בארוב.

על התתקן, אבל בפססות ענינם מתאימים המה להיות הענינים שלמטה כרסם בהעולמות שלמפי וכרס כרסם עד רום כל דרגין, וכסם שבבריאת האדם כתיב נעשה אדם בצלמנו כדמותנו והאדם שלמטה הגה בגופו ובנשמתו הוא בדוגמת אדם העליון העל הכסא וכמ"ס ועל דמות הכסא דמית כבריאה אדם עליו למפעלה, שהם הספי העליונות המסודרות בסדר דציור אדם הגה כן כל מה שיש בעולם הרי יש לו כרס בעולם שלמפי, וכן הוא בשני המקיפים דלבוש וכית שיש להם כרסם כמו שהם למפעלה בעולם העליון, וכסם שבגשמי הגה כל בנין יש לו יסוד וכל צמח יש לו כרס הגה כן הוא גם בכל הנבראים שיש להם כרס אלא שהכרס הוא דבגשמי הגה היסוד והכרס הוא למטה והבנין והצמח הוא למפי וכרס הנבראים והענינים שלמטה בכרסם למפעלה הוא שהכרס הוא למפעלה, וכסם שבאדם הגה פכברי אחזה אלקה שהאדם מחיות נפשו ונשמתו המחיים את גופו ומהגוף שנמסך אחר הגשם הגם שאין האדם יודע ומסיג מהות נפשו ורק פציאותה לבד בכל זה הרי יודע הוא כאלו רואה בעיניו בכרס פמש שהנפש כחי את הגוף והגוף הי פהגשם הגה כן הוא גם בכל הנבראים שהם חיים מהאור האלקי המחיי אותם ומקייפם, הגה כן פכברי אחזה אלקה בעולמות העליונים ואופן חיותם וקיופם של העולמות העליונים איך הם חיים וקייפם מהאור האלקי הכופץ עליהם ומקייפם, והיינו דלאחר זה דנעשה אדם בצלמנו כדמותנו שהאדם שלמטה הוא בצלם דמות אדם העליון שהם הספירות העליונות וכן הוא בכל הנבראים שברא הקב"ה בעוה"ז הוא כפי כרסם למפי, הגה מידיעת הדבר כמו שהוא למטה בכל פרטי פרטיות ענינו הגה מזה אפשר להבין ולהסיג במקצת עכ"ס בענינים אלו עצפם כמו שהם בעולמות העליונים, כסובן בהצתקת ענינם כן הגשם אל הרוחני בשלילת התפרי' וכמארד"ל למטה עצי סטים עומדים ולמפי כרסם עומדים, עם היות ההצתקה זו פכשמי עצי סטים אל הרוחני הכרסם שהם המלאכים המסיגים היותר גדולים שבצולם הבריאה דוהו מה שהשיר שלהם הוא ג"ס קדוש שהם יודעים ומסיגים את האור שלמטה מהם והאור האלקי שבצולם הבריאה ויודעים גם סעלת האין האלקי דעולם האצ"י בכל זה הגה מהעצי סטים עומדים יכולים לידע ולהסיג בענין כרסם עומדים וכן הוא בשני המקיפים דלבוש ובית יודעים ומסיגים דונכתן בשני המקיפים בעולם העליון, דהמקיף דלבוש הוא מקיף הקרוב ומקיף דבית הוא מקיף הרחוק.

קיצור. יבאר דיש כני סוגי מקיפים א) קרוב, ב) רחוק, לבוש ובית, והגם דשניהם סוים בענין היופי והתועלת הגה הם פתחלקים בתוארם הכרטי כעין המכים דהלבוש א) כמדת האדם, ב) קרוב לאבריו, בית א) רחוק מן האדם, ב) וגדול בסטת, ויסביר בפעלת דירה נאה שכרחבת את הדעת שמפתחת את הבערונות והחושים, יבאר דכל הדברים שלמטה יש להם כרס למפעלה ויסביר שמהדברים שלמטה אחר שלילת גדריו חומריותם יובן ענין כרסם הרוחני בדוגמתם.

נ ע ש ה א ד ס . . . ו ע ל ד ס ו ת : כ ר א ש י ת א . כ ו . י ח ו ק א ל א . כ ו .
ל כ פ ס ה ע צ י : ש כ ו ת ר ב ה מ ל י ג ה . מ ל י ה ו א י ו .

בג

וביאור הענין הוא, והנה מקיף דלברט הם האורות מקיפים העליונים שהם באים בסדר הסתלי וכפי ש בעיה דבחי פנימי שבקלין נעשה מקיף לתחתון, וחיצוני שבקלין הוא בחי פנימי לתחתון והיינו דאור כבא בגילוי ובהתלבשות בכלי המקבל ונעשה אור פנימי בהמקבל אבל פנימי העליון שהוא למעי מכלי המקבל הרי איא שיתקבל בפנימיותו ממש של המקבל אלא שהוא נשאר בדרך מקיף על המקבל, ויובן זה מפה שאנו רואים במוחם בסדר גילוי המוחין במדות ואופן קבלת המדות מהמוחין, והיינו דאחר זה שהשכל מעורר המדה ומגלה אותה דוהי התוהוה במיעל שהוא באופן עילה ועלול שהעלול הוא דבוק בעילתו והעילה כוסעת בו ומקייכו הנה אין זה מה שהשכל מתגלה בהמדה בגילוי, שאם הי' השכל פאיר בגילוי בהמדה היתה מתבטלת כציאות המדה, דכשם שבשכל עצמו אינה נרגשת כציאות המדה אף שיכנה כס, דאם לא היתה המדה בהשכל לא היתה אחיכ גיכ. כי השכל אינו מוהו את המדה כיא מעוררה להתגלות ובהיותה בהשכל אינה נרגשת וכמו שאנו רואים בחוש כשעוסק בתור בלימוד איוה הלכה בהמברות והשלטול שיש בה ובוחנם בכח שכלו הנה בשעה שהוא עוסק בעיון השכלי של הסברא להשיג עצם הסברא איך ומה היא או אינו מרגיש את המדה שבה הגם שבדאי ישנה בהעלם כציאות המדה דכל סברא בהכרח יש בה מדה פרטית, מימ אינו מרגיש אותה מפני שהוא טרוד בההשגה שהיא למעי מן המדה לזאת אינו מרגיש את המדה, אכר כן הוא בהתבוננות כשמתבונן בשכלו באיוה השגה אלקית הי' למעי או התפעלות המדות ונמצא דבהשכל אינו מורגש כציאות המדה, הנה כן הוא גם לאחר שנתעוררה המדה עיי השכל להיות בהתגלות בשועל באהבה או ביראה וכחיג הנה אם הי' מאיר בה כל גילוי השכל תתכסל המדה ויהי כמו בעת עסקו בהשכל, אלא שמה שבא בגילוי בהמדה הוא רק חיצוני השכל לבד והוא הבכנ הנשאר כההשגה והתבוננות, והבכנ הוא החיצוני השכל בלבד ולכן הנה הבכנ בא רק לאחר שנתעלם השכל, והיינו דאחר שהשכל מאיר בפנימי המדה ונעשה מוחין להמדה הנה או בא הבכנ שהוא החיצוני ואו המדה היא בכל ענין התגלותה, אבל עם זה הנה הגם שההשגה והתבוננות אינן מאירות בגילוי בהמדה ואדרבא מתעלמות מימ הי' מאיר בבחי מקיף על המדה שהרי גם בשעת התפעלות המדה אינה נשכחת מפני ההשגה לגמרי כיא מאיר עלי בבחי מקיף שהרי התפעלות המדה הוא מה שנמשך אל הדבר לפי שהשיגו במוחו וכמו ההמשכה לאלקות הנה בשעת התפעלות הרצוא מרגיש בדרך מקיף את הענין האלקי שנמשך אליו כמו שהשיגו במוחו, אלא שהוא בדרך מקיף לבד דהיינו שההרגש אינו פנימי שיאיר בו או אור השכל ממש שאז הי' השכל מקרר התפעלות המדה שהיתה המדה נכללת בהשכל והיתה ההתפעלות כמו שהוא מצד השכל, ולזאת הנה ההרגש מהענין כמו שהשיג אותו בשכלו הוא בדרך מקיף לבד, אבל מימ בדרך מקיף מאיר עליו שזה נותן גיכ

חיות בהסדה והיא שהיה" המדה בבחי' קירוב אל ענין האלקי ומפילא היא בבחי' ביכול יותר. וכן הוא בכל עו"ע דמה שבתלבש בפנימי' העלול הוא רק חיצוני' העילה ופנימי' העילה היא בדרך מקיף על העלול, ואפנים הגם שהוא מקיף בלבד ואינו יכול להאיר בפנימי' מ"ם היה בבחי' מקיף מיוחד ומצומצם לפי אופן מדת המקבל, היינו לפי שהאור המקיף אין זה שהוא מדרי' מקיף בעצם שאינו בגדר הפנימי כלל, אלא שהוא מקיף לגבי דבר המוקף לבד, והוא מפני קוטן כלי קיבול של המוקף שאם היה המוקף בעל כלים רחבים היה מאיר בו האור בפנימי' כמו שהוא בהעליון, ובהתחתון שהוא רק בדרך מקיף זהו רק מצד קוטן הכלי שלו בלבד, וא"כ הגה זה מה שנק' בשם מקיף הוא מפני שהוא לפי מדתו של כדרי' התחתון שהרי לפי כדרי' עליונה מכניז אינו מדרי' מקיף כלל ויש להם קירוב הערך זל"ו העם היות שזה מקיף זה פנימי מ"ם מאחר שאינו מדרי' מקיף בעצם מצ"ע כיא לגבי הפנימי ועוד זאת אשר גם מצט מכניז מאיר בפנימי' המקבל שזוהו הפנימי' שלו אי"כ גם המקיף הוא בערכו שיש להם קירוב הערך זל"ו ולכן הוא נכנס בהפנימי, דזה עצמו הוא הוראה שיש לו קירוב הערך ושייכות אליו, כהכלל היודע דכל מקיף הנשאר בהפנימי יש לו שייכות אל הפנימי וה"ו כפי כפי ענין הלבוש שהוא לפי כדת האדם ובקירוב אליו.

קיצור. יבאר כאמר הע"ח דחיצוני' שבעליון נעשה פנימי' לתחתון ופנימיותו נעשה מקיף לתחתון באורות מקיפים הבאים בכדר ההתל', ויסביר מהשכל המעורר התגלות המדה. דעם היותה כלולה בהשכל אבל התגלותה הוא רק לאחר התעלבות השכל ועם זה הגה אין זה שהשכל מתעלם לגברי' כיא שנשאר במקיף ומכיון חיות בהמדה ויטעים בהשכל ופזות ההשגה אלקית. ומקיף זה קרוב אל הפנימי כדוגמת הלבוש אל גוף האדם ואבריו.

כד.

והנה להיות הלבוש הוא דוקא כשהוא מדוד ומצומצם כפי מדת האדם, אם גדול בשנים או צעיר וכן צ"ל מדוד ומצומצם כפי מדת האברים, הנה בהכרח שצריכים להקסיד ע"ז שיהי' כפי שיתאים לתפארת ותועלת וכוזה הוא השלונתא בשיעור הרבב החוצץ בפני הטבילה לטהרו מטומאתו, וענינו בעבודה דהנה עיקר ענין הרבב והתחכים הם בלברטי הנפש מחדרים, דהשכל ומדות עיקרם בהטא ועון, דהמח עיקרו הטא שה"ע החסרון היינו חסרון הידעיה בתורה והשגה בענין אלקי דהרבה ע"פ הארצות עושה והרבה הקרירות עושה, והלב עיקרו בעון שהוא העיוות והעיקום בדברים החומרי' שהלב חומדם, ולברטי הנפש דמחדרים הנה עיקרם הוא בהתחכים דהרטרורים רעים ודבורים המלכלכים את הנפש או מעשה היינו דברים המותרים באכרי' ושאר עניני הגוף שעושה אותם בתאוה והנאה כרובה, וכוזה היא השלונתא בשיעור הרבב החוצץ בפני המהרה, אם דוקא כתם העובר מצד לצד כמו שחשבה רעה המביאה דיבור של ניכול או דבור רע הגורם

מעשה רעה כמו דבור של ליצנות שגורם לקנתר את חברו לביישו או להזיקו, וצד אחד שהוא כתם פרטי בא' משלשה לבושי הנפש גם אינו עובר מצד אל צד ללכלך גם את הדבור או את המעשה דרשב"ג לטעמי' (משנה ח' דפ"ב דברכות) לא כל הרוצה ליטול את השם יטול ופי' רש"י (ברכות ד"ז ע"ב) אם לא הוחזק הכם וחסיד לרבים, ולכן הנה סובר דמצד אחד אינו חוצץ לפי שהוא כתם קל, ולא זו בלבד דרבב כזה לא יחצוץ בפני הטהרה אלא אדרבא טהרתו של הבגד בטבילה תעביר את הרבב ויטהרנו בטבילה אתיות הביטל, ורק דכאשר הרבב הוא משני צדדיו שעובר מצד אל צד או הוא חוצץ לטבילה וצריך תחלה כיבוס פרטי להעביר את הכתם, ור' ישמעאל סובר דגם צד אחד חוצץ בפני הטהרה ולא בעינן משני צדדיו, והיינו דגם כשאינו עובר מצד לצד צריכים לכבסו תחלה קודם הטבילה להעביר את הרבב, כי ר' ישמעאל לטעמי' (במשנה א' פ"ב דנגעים) דישראל הם בינונים ולפי"ז הנה גם צד אחד הוא נטי' לרע מה שצריך לחצוץ ולעכב את הטהרה עד אשר יכבס את הרבב ויעבירנו, ור' יוסי מחלק בין איש לאיש דבגדי עם הארץ ובורים הנה הרבב חוצץ רק כשהוא משני צדדיו אבל בגדי תלמידי חכמים הנה גם צד אחד חוצץ שנותן מקום לאחיות הטומאה, דעמי הארץ ובפרט בורים הם אנשים פשוטים ואינם יודעים מחומר טומאת לבושי הנפש במחשבות והרהורים רעים או הדיבורים הרעים ורוב ימיהם מבלים בשיחות בטלות וגם אינם יודעים איך להטהר מטומאתם ומהם אשר מצד גודל פשטותם אינם יודעים כלל ואינם מבינים פחיתות מעמדם ומצבם ורק באמונתם בה' ובקדושת התורה יחיו וממלאים חובתן במה שלפי ערכם, אמנם כאשר הרבב עובר מצד אל צד או הנה גם המה קפדי ולכן חוצץ בפני הטבילה אבל ת"ח יודעי תורה יודעים חומר טומאת הלבושים דלאו דוקא מעשה רע מטמא ומלכלך את הנפש אלא שגם הדבור לא מיבעי דבורים אסורים ברכילות לשון הרע ושקר אלא גם דבור שאין בו איסור כמו דברים בטלים מלכלכים את הנפש במאד וכידוע בענין העונש דכף הקלע שהוא בשביל לטהר את הנפש מליכלוך דריבוי דברים בטלים, וכמו בגשמי' בגד שנקבץ בו הרבה אבק מנערים אותו ומכין אותו במקל חובש להוציא את האבק הנה כן הוא בכף הקלע שמקלעין את הנפש מסוף העולם ועד סופו לנערו מריבוי האותי' של דברים בטלים שמתלכלך בהם הנפש והוא עונש קשה במאד ולהפטר מעונש זה הוא ע"י התמדת דבור באותי' התורה באותי' תנ"ך, אמירת תהלים, חזרת משניות ותניא, דכ"ז מנקה את הנפש מלכלוך האותי' דדברים בטלים, ולכן הנה בלבושי ת"ח גם צד אחד חוצץ בפני הטהרה דטבילה דעיקר עבודתם הוא הביטול ואפי' רבב מצד א' ג"כ חוצץ.

קיצור. יבאר השלשה דעות בשיעור הרבב שחוצץ בשלשה לבושי הנפש מחשבה דבור ומעשה בפני הטבילה, אותיות הביטל, רשב"ג לטעמי' דלא כל הרוצה ליטול את השם נוטל וסובר דהשיעור לכל אדם הוא כשהרבב דלבוש אחד פוגם גם בהשני, ור' ישמעאל לטעמי' דכל ישראל בינונים הם סובר דפגם גם בלבוש אחד הוא נטי' לרע וצריך כיבוס תחלה ובא"ל חוצץ ור' יוסי מחלק בין ע"ה לת"ח דהת"ח יודעים חומר הלכלוך גם מדברים בטלים ועונשו כף הקלע הנה גם צד אחד חוצץ בפני הביטול.

בס"ד, ש"פ בא, תש"ד

ו'אמר ה' אל משה בא אל פרעה כי אני הכבדתי את לבו, משמע דזה מה שמודיעו כי אני הכבדתי את לבו זהו נתינת טעם על הצינוי בא אל פרעה, ולכאור' אינו מובן למה צריך לנתינת טעם על ההילוך לפרעה הלא כבר כמה פעמים הלך משה לפרעה ולא נפרט טעם פרטי על הליכתו אל פרעה להיות הענין ידוע ומפורסם בכללותו שהוא בשביל פדיית ישראל ומדוע בצווי זה נאמר טעם פרטי ומה שא"מ יותר בתוכן הטעם דמפני מה יבא אל פרעה מפני כי אני הכבדתי את לבו, דלכאור' הנה זה יכול להיות טעם וסיבה על זה דאחרי האותות ומופתים שראה פרעה ואחרי המכות אשר הוכה ובכל זה עוד לא הוציא את ישראל משעבודם הקשה לפי שאני הכבדתי את לבו אבל על הצינוי בא אל פרעה הנה לכאור' אין בזה כדי נתינת טעם, אך הענין הוא דהנה בוח"ב דל"ד ע"א הקשה בא אל פרעה לך אל פרעה מיבעי' לי' מאי בא אלא דעייל לי' קובה"ה אדרין בתר אדרין, (חדרים לפנים מחדרים) לגבי תנינא חדא עילאה תקיפא דכמה דרגין משתלשלין מיני' ומאן איהו רזא דתנין הגדול ומשה דחיל מיני' ולא קריב אלא לגבי אנון יאורין ואינון דרגין דלי' אבל לגבי' דחיל ופי' במק"מ בשם הרח"ו ז"ל תנינא חדא עילאה, אריך דקליפה, והנה האדרין בתר אדרין הם בתים לפנים מבתיים, דבית הוא מקיף הרחוק וטם הוא משכן תנינא חדא עילאה אריך דקליפה שהוא מקיף הרחוק, דזוהי ההפרש בין לבוש לבית דשניהם הם מקיפים אלא שהמקיף דלבוש הוא מקיף הקרוב והמקיף דבית הוא מקיף הרחוק, וצ"ל מפני מה ירא משה מהקליפה הזאת, דמן הנהרות שהן דרגין דילי' לא ירא משה ורק מן התנין עצמו התיירא.

ולהבין כ"ז ילהק"ת משנת"ל דמקיף דלבוש הוא מקיף הקרוב והם האורות מקיפים שבאים בסדר השתל' וכמ"ש בע"ח דחיצוני' של המדרי' העליונה נעשה פנימי להמדרי' שלמטה ממנה והפנימי' שבמדרי' העליונה נעשה מקיף למדרי' שלמטה ממנה, וכמו בשכל ומדות הרי רק חיצוני' השכל שהוא הבכך נעשה פנימי להמדה ופנימי' השכל הוא רק בדרך מקיף, ועם היותו מקיף בלבד בכל זה הנה הוא מוסיף חיות בהמדה, וכמו בשעת העבודה בתפלה דאו ה"ה מתבונן בהתבוננות מסודרה באותה ההשגה האלקי' שהוא עסוק בה ומתפעל במדה שבלב באותה המדה המתאמת אל ההשגה ההיא אבל עצם מהות ההשגה הוא בהתעלמות אצלו ואינו בהרגש פנימי ומ"מ ה"ה בבחי' מקיף דמפני זה הרי המדה היא בקירוב אל הענין האלקי שבההשגה ההיא, וזהו מקיף הקרוב שהוא קרוב ושייך אל הפנימי וכדוגמת המקיף דלבוש שהוא כמדת האדם ואבריו דוקא.

כה.

והנה כל זה הוא במקיף דלבוש שהוא מקיף הקרוב אבל המקיף דבית הוא מקיף הרחוק וענינו למע' הוא המקיף הכללי שנמשך מהמדרי' היותר

עליונה שלמע' מכללו' ההשתל' ומקיף את כללות ההשתל' מרוכד' עד סוכד' בהשוואה א' ואינו בא במדה כפי האורות של השתל' להיות מקיף לכאוא מהם כי המקיף הכללי אינו מערכם כלל, כ"א שמקיף וסובב את כללות ההשתל' כולם בהשוואה א' והנה השכל העיוני מחייב לומר שהמקיף הזה הוא מובדל בערך גם מכללות ההשתל' כמו שמובדל מהפרטי' דאם הי' לו איזה קירוב הערך ושייכות אל הכלל ממילא הי' לו איזה שייכות אל הפרטים ג"כ, דהנה בסדר השתל' הרי ג"כ העליון במדרג' מקיף כל הפרטים שלמטה ממנו וכמו ז"א מקיף לבחי' מל', וזהו הטעם מה שז"א ומל' נק' שמים וארץ וכשם שהשמים מקיפים את הארץ כמו"כ בחי' ז"א מקיף למל', ובינה מקיף לשניהם, וכמבואר בענין החשמל שהוא מספי' בינה שמקיף לזו"ג, ופרצוף א"א מקיף לכללות האצ"ו והנמשכים מאצ"ו והיינו דלא זו בלבד דאורות דו"א ובינה הם אורות מקיפים שיש להם שייכות אל הפרטים אלא דגם מקיף זה דא"א יש לו ג"כ שייכות אל הפרטים וכידוע דא"א הוא בחי' רצון ועד"מ כח הרצון שבנפש שהוא מקיף על כל הכחות ומ"מ ה"ה נרגש בכל כח בפרט והגילוי של כל הכחות הם ע"י הרצון, אשר הרצון מוסיף אור וחיות בכל כח, דהכח שמתגלה ע"י הרצון הוא ממולא בתוס' אור וחיות מכמו כשהכח מתגלה מעצמו, ובדוגמא כזו יובן בפרצוף א"א דעם היות שמקיף כללוי' האצ"ו מ"מ ה"ה נרגש בכל פרט בעולם האצ"ו וכידוע דאריך נק' הוא והיינו שידוע מציאותו ולא מהותו, אבל מציאותו ידוע וידיעת המציאות היינו הרגש המציאות שנרגש בכל פרט דעולם האצ"ו והוא לפי שיש לו ערך ושייכות אל הכלל, דבחי' א"א יש לו שייכות אל האורות דאצ"ו שהוא כתר פרטי לכללות האצ"ו ולזאת יש לו שייכות אל הפרטים דעולם האצ"ו והנמשך ממנו ג"כ, וא"כ הנה יובן גם במקיף הכללי שאם הי' לו איזה ערך ושייכות לכללות ההשתל' ממילא הי' לו איזה שייכות להפרטים והי' נרגש בהם, אלא צ"ל דמקיף הכללי הוא מובדל לגמרי גם מכללות ענין ההשתל' ומאיר עליהם מרחוק לבד, והי' כמשל הבית שאינו לפי מדת האדם כלל והוא מרוחק ממנו, ובד"כ מקיף הקרוב הם אורות המקיפים הנמשכים מן הקו דהקו הוא בחי' יושר דכל ענין הקו הוא להיות בבחי' גילוי בפנימיות דוקא, ולזאת גם המקיפים הם מקיף הקרוב שיש להם שייכות אל הפנימי ואפס קצהו נמשך בפנימי' ומה שא"א להתקבל בפנימי' נשאר בבחי' מקיף אבל מ"מ הוא נרגש בהפנימי' ומוסיף בו אור וחיות, אבל מדרג' מקיף הכללי הם אורות העגולים דא"ק דעם היות שנמשכים מן הקו מ"מ שרשם הוא בבחי' העיגול הגדול שלפני הקו שמקיף כללות ההשתל' מרוכד' עד סוכד' בשוה, והיינו לפי שהוא האור א"ס שלפני הצמצום שלמע' מערך העולמות ומובדל מהם רק הוא בבחי' מקיף עליהם מרחוק, אמנם בעומק הענין, הנה יש מקום בשכל לומר דגם עיגול הגדול שלפני הקו הוא ג"כ אינו אלא מקיף הקרוב לבד, לפי שיש לו איזה ערך לכללות ההשתל' דהנה אי' בע"ח דתחלת הכל הי' אור עליון פשוט ממלא כל המציאות כו' ולא הי' בו ראש וסוף מעלה ומטה כו' והיינו שלא הי' אפ"ל בבחי' אור פנימי, דענין ראש וסוף

מעומ"ט זהו בבחי' פנימי' דוקא שהרי במקיף לא יש מעומ"ט ולא ראש וסוף אלא רק בפנימי וזה לא הי' אפ"ל בהאוא"ס שלפני הצמצום, וכשעלה ברצונו הפשוט שיהיו עול' בבחי' מעומ"ט צמצם עצמו וסילק אורו הגדול על הצד, וזהו מדרי' העיגול הגדול היינו מאותו האור שנסתלק לסביבות הנקודה והחלל ואור זה הוא המקיף לכל העו' שעומדים תוך החלל א"כ הרי סבת צמצום האוא"ס הוא לפי שלא הי' אפ"ל או"פ לכן נסתלק אל הצדדים ונעשה אור מקיף, ואפס קצהו נמשך בבחי' פנימי' בסדר השתל' והוא בחי' הקו, ומה שלא הי' אפשר להיות נמשך בפנימי' לפי שלא הי' בו מעלה ומטה ראש וסוף נשאר במקיף, וא"כ ה"ה ג"כ מקיף הקרוב דהיינו הנשאר מהפנימי מפני שאין המקבלים יכולים לקבלו בפנימי' ומקיף הרחוק בשרשו הוא בחי' עצם האור דהיינו בחינת האור כמו שהוא לעצמו שגם בעצמותו אינו בבחי' גילוי לצורך העולמות.

קיצור. יבאר דבהשקפה ראשונה מובן דהאור מקיף הכללי הוא מובדל בערך גם מכללות ההשתל' דאם הי' לו קירוב לכללות ההשתל' הי' קרוב גם להפרטים ומסתייע מהאורות מקיפים דז"א בינה ואריך, והוא כדוגמת המקיף דבית ויסביר דאורות מקיפים הנמשכים מהקו הם מקיף הקרוב ועיגול הגדול שהוא אור מקיף כללי הוא מקיף הרחוק, אבל באמת הנה גם עיגול הגדול יש לו שייכות אל הפנימי' שהרי סיבתו הוא מה שלא הי' בו מעומ"ט ראש וסוף אלא המקיף הרחוק הוא עצם האור שלעצמו ואינו לצורך העולמות.

נו.

והנה שתי בחינות ומדרי' מקיפים, מקיף הקרוב ומקיף הרחוק בהשתל' הם בחי' ומדרי' עתיק ואריך, דעתיק הוא מקיף הרחוק ואריך הוא מקיף הקרוב, וטעם הדבר הוא דהנה אריך הרי ידוע מציאותו ולא מהותו הרי מציאותו ידועה עכ"פ להיות שהוא מקיף הקרוב שיש לו שייכות לאצ"י והוא כתר פרטי לכללות האצ"י אבל בחי' ומדרי' עתיק הנה גם מציאותו אינה ידועה כלל והיינו לפי שעתיק הוא מה שנעתק ומובדל מהמדרי' שלמטה ממנו ובחי' ומדרי' זו היא מדרי' מקיף הרחוק, והנה ב' המדרי' דלבוש ובית כעבודה הם ב' המדרי' דמצות ותורה והעיקר תושבע"פ, דמצות הן לבוש ותורה היא בית והעיקר תושבע"פ שנקראת בית, וזהו דכתיב בחכמה יבנה בית, דתושב"כ נק' חכמה וממנה יבנה בית שהיא תושבע"פ שנבנית מחכ' היינו תושב"כ, דהנה המצות הן מדרי' לבוש כדאי' בזהר חסר יומא חסר לבושא חדא, דבכל יום ויום צריך האדם לקיים את המצות, דהמצות הרי כללותן הן בכל יום ויום שהן מצות קבועות, דבמצות יש ב' מדרי', מצות קבועות ומצות זמניות, ופי' ענין קבועות שהן קבועות להיות קיומן תמיד בכל יום ויום, ומצות זמניות שאינם בכל יום וכמו מצות שבת ומועדים וכה"ג, וזהו חסר יומא חדא דכשאינו מקיים את המצות הקבועות שהן בכל יום בשוה הנה חסר לבושא חדא, וטעם הדבר מפני מה נק'

מצות בשם לבושים לפי שהמצות הן לבושי הנפש, וכל מצוה ומצוה הרי יש מעשה המצוה וכוונת המצוה, ומשניהם, המעשה והכוונה, נעשה לבושים לנשמה בגן עדן, דממעשה המצוה נעשה לבושים לנשמה בגן עדן התחתון ומכוונת המצוות נעשה לבושים בגעה"ע, והיינו דרש המצות הוא בבחי' דגלגלתא דאריך, וכידוע דתרי"ג מצות הן בחי' תרי"ג ארחין דגלגלתא, כי כל המצות הן בחי' גילוי רצה"ע, וכמאמר נח"ר לפני שאמרתי ונעשה רצוני, ונת"ל דאריך שהוא רצה"ע זהו מדרי' מקיף הקרוב ולזאת ענין המצות שנמשכות מבחי' א"א הן לבושים לכד שנעשים לבושים להאדם למטה, וכמו בגשמי' הנה הלבושים מגינים על האדם מן הקור ומן הצינה הנה כן הוא גם ברוחני' שהמצות מגינות על האדם מהקור והצינה הרוחני' דעמלק דכתי' ב' אשר קרן בדרך, דעמלק ענינו לקרר את ישראל בהדרך דתורה ומצות, דהנה אי' בזהר קוב"ה אורייתא וישראל כולא חד, הפי' דכולם הקב"ה התורה וישראל הנה דרך אחד להם שהם במדרי' אש ועינים ענין האחדות דהוי' אחד והתו' כתי' בה תורה אחת וישראל אתמר בהן גוי אחד בארץ, והם במדרי' אש וכמ"ש כי ה' אלקיך אש אוכלת הוא, ועל התו' נא' אש דת' למו וישראל כתי' בהו רשפי' רשפי אש שלהבת י"ה שעיקרם של ישראל היא הנשמה והנה"א, דהנה"ב שהיא מק"נ היא בכדי שיהי' ענין העבודה בהבחירה בטוב אבל עיקרן של ישראל היא הנשמה והנה"א, והיינו דאלקות תורה וישראל הם חיים וחמימות, דחמימות מזרה על החיות, והקליפות הן מות וקרירות וזהו אשר קרן בדרך דעמלק ענינו לקרר והמצות הן לבושים המגינים מקור דעמלק, וכמו שאנו רואים במוחש דאלו שהם זהירים במצות מעשיות בכלל ומהדרים במצות ציצית ופיאות כו' הרי יש להם חוש טוב בחיבת התו' ומצות והיינו שהם מתקרבים לעניני אלקות בחמימות, מיט א' וזרעמקייט, משא"כ אלו הנוהגים קלות ראש במצות מעשיות בכלל ובציצית ופיאות בפרט, הנה על הרוב הם מתקררים מקור דעמלק שפוגע בהם תחלה לקרר אותם מענין התומ"צ בכלל ולהשריש בהם הנחות העולם, דהנה יש הנחות התורה ויש הנחות העולם, דהנחות התורה הן אשר כל עניני האדם וצרכיו בצרכי הגוף דמזון לבוש ובית יהי' אך ורק כמו שצ"ל ע"פ התורה, והנחות העולם הן דכל עניני תומ"צ יהיו ע"פ הנהגת העולם שהתורה ילמדו ויבארו בשיטות וחכמות מדעי עולם וכן בענין המצות יהי' קיומן באופן שלא יסתור ומכש"כ שלא ינגד להנהגת העולם, והיינו דבקיום המצות ע"פ הנחת התורה הרי היסוד העיקרי הוא דיני התורה ומהם לא יזוז זיו כל שהוא, אבל כאשר קיום המצות הוא ע"פ הנחת העולם הנה היסוד העיקרי הוא בהנהגת העולם והמצות הן טפילות להנהגת העולם והוא עוד גרוע מכמו מצות אנשים מלומדה, דענין מצות אנשים מלומדה

ד מ מ ע ש ה . . . מ כ ו ו נ ת : ראה זחי"ב רכט, ב, רי, א. אנה"ק סכ"ט.
 ו כ י ד ו ע ד ת ר י " ג : ראה זחי"ג קכט, א ובכיאור הארזי"ל שם. מי"ח ס' א"א ספ"ד. לקר"ת ראה כא, ד.
 א ש ר ק ר ן . . א י ' ב ז ה ר : דברים כה, יח. — ראה זחי"ג ע"ג, א.
 ד ה ו י ' א ח ד . . ת ו ר ה א ח ת . . ג ו י א ח ד : דברים ה, ד.
 שמות יב, מט. ש"ב ה, כג.
 כ י ה . . . א ש ד ת . . ר ש פ י ' ר ש פ י : דברים ה, כה. שם לג, ב.
 שה"ש ח, ו.

הוא דקיום המצות אינו בסיבת הרגש טוב פנימי מצד גודל הפלאת מעלת הקירוב אשר קדשנו במצותיו וצוה לנו כל ישראל על המצות כ"א שמקיים את המצוה מפני הרגילות בלבד אבל עכ"פ מקיים הוא את המצוה כדבעי כדינה וכהלכתה, משא"כ באלו שמקיימים את המצות רק ע"פ הנהגת העולם הרי היסוד העקרי הוא הנהגת העולם והמצות הן טפילות ומשנים אותם לפי דרישת הנהגת העולם, וזהו שהמצות הן לבושים להאדם למטה בעוה"ז להנצל מקליפת עמלק המקרר והן עצמן נעשות לבושים להנשמה בגעה"ת והעליון, אבל לאחר כ"ז הנה הרצון דמצות הוא מקיף הקרוב שיש לו ערך לסדר השתל' מאחר שהן בחי' גילוי הרצון לבד, ועם היות דהרצון דמצות הוא למע' ממדרי' הרצון על העולמות שהוא חיצוני' הרצון לבד משא"כ הרצון דמצות הוא פנימי' הרצון, ולכן ע"י המצות נמשך גילוי אור בנפשו ובחלקו בעולם, וכמו שאנו רואים במוחש במקיימי מצות בהתעוררות אהוי"ר הבא מאריכות ההתבוננות בהשגה אלקי' שמרגישים אור אלקי בנפשם ובעולמם שאין גשמי' העולם תופס מקום אצלם כל כך, דהרצון דעולמות שהוא חיצוני' הרצון ה"ה בא בריבוי העולמות והסתרים עד שאינו מאיר בגילוי, אבל הרצון דמצות ה"ה מאיר בבחי' גילוי אור על העושה את המצוה וכמ"ש בסש"ב פכ"ג ופמ"ו, ובכל זה הנה כללות הגילוי דמצות הוא מדרי' מקיף הקרוב ולכן הנה המצות נקראות לבושים.

קיצור. יבאר דב' המקיפים עתיק מקיף הרחוק ואריך מקיף הקרוב, ובעבודה מצות נק' לבושים ויסביר המא' חסר יומא חסר לבושא חדא, במצות יש א' קבועות ב' זמניות, מעשה המצוה לבוש להנשמה בגעה"ת והכוונה לבוש בגעה"ע, ויסביר דהמצות הן לבושים להציל מקרירות עמלק, הנחות התורה דכל עיני העולם יהיו ע"פ התורה והנחת העולם דקיום המצות יהי' ע"פ הנהגת העולם וגרוע ממצות אנשים מלומדה, הרצון בעולמות חיצוני' ובמצות פנימי' ולהיותן לבושים הן מקיף הקרוב.

כז.

והנה' כל זה הוא בהמצות שהן לבושים הן מדרי' מקיף הקרוב, אבל תורה בכלל ותושבע"פ בפרט נק' בית, דזהו מה שת"ח נק' בנאים שבונים בנין התורה כמו בנין הבית, וכמ"ש בזהר אורייתא היכלא עילאה דקוב"ה וכמארז"ל משחרב בהמק"ד אין להקב"ה בעולמו אלא ד"א של הלכה, הרי ד"א של הלכה הם במקום בהמק"ד שנק' בית וכמ"ש (ש"ב ז', י"ג) הוא יבנה בית לשמי וגו' ובית הוא מקיף הרחוק והתורה נק' בית שהיא המשכה עצמית מבחי' ומדרי' מקיף הרחוק, והעינין הוא דהנה כל ענין התורה הוא פי' וביאור המצות והעיקר הוא בתושבע"פ, כי בתושב"כ אינו מבואר עדיין איך שצ"ל המצוה רק בתושבע"פ מתפרש ומתבאר בפרטי' איך ומה שצ"ל עשיית המצוה, וזהו כל אריכות הפלפול בתושבע"פ היינו העיון והדיוק אם צ"ל כך או כך, ולכאוי' אינו מובן מנין הי' הכח בתנאים

ואמוראים לבאר פרטי הרצון שצ"ל כך וכך דוקא, ומה גם שכל גילוי הרצון העליון יהי' דוקא כפי שנפסק בתושבע"פ, דבתושבע"פ מבואר שהמצוה צ"ל באופן כך וכך דוקא וכשעושה כן נמשך רצה"ע ובא"ל אינו נמשך הרצה"ע כלל הרי דכל גילוי הרצה"ע תלוי רק בתושבע"פ והקב"ה מסכים עמהם דאי' במד"ר (שמות פט"ו כ') כשהיו רבותינו נכנסים לעבר את השנה נכנסים י' זקנים בקיאים לבהמ"ד ואב בי"ד עמהם ונועלין את הדלתות ונושאים ונותנים בדבר כל הלילה בחצי הלילה אומרים לאב בי"ד מבקשים אנו לעבר את השנה שתהא השנה הזאת י"ג חדש גוזר את עמנו והוא אומר להם מה שדעתכם אף אני עמכם באותה שעה יצא אור מבהמ"ד ובא לפניהם והיו יודעים שנתרצה להם אלקים שנא' (תהלים קי"ב) זרח בחשך אור לישרים מה שהן גוזרים הקב"ה מסכים עמהם שני' (שם נ"ז) אקרא לאלקים עליון לא-ל גומר עלי, ובמדרש שוח"ט אי' אמר הקב"ה למה"ש אני ואתם נסכים למה שישראל עושים למטה, דבקביעות החדש שקבעו בי"ד למטה תלוי' כל הגילויים העליונים במעהמ"צ כמו גילוי רצה"ע במצות מצה בפסח ושופר וסוכה וד"מ שבלולב וגילוי מ"ת בחה"ש כו' הכל הוא ע"פ בי"ד שלמטה, וכן בכל הענינים וכמ"ש על פי התורה אשר יורוך וגו' וא"א לומר שזהו מפני שהגיעו בבחי' הרצון לבד שהרי גילוי רצה"ע הוא בתושב"כ ג"כ ומ"מ אינו מבורר שם איך שצ"ל בבירור ובדיוק, וגם מאחר שכל הגילוי דהרצה"ע תלוי בפסק הלכה של התנאים ואמוראים בתו' שבע"פ מוכרחים לומר דשרש ההמשכה הוא מלמע' מבחי' הרצון העליון שבמצות, אך הענין הוא לפי שהתנאים ואמוראים הגיעו בבחי' עצמו' בעל הרצון שלמע' מהגילוי ורצונות פרטי' שזוהי"ע מה שבינה יתרה ניתנה באשה תושבע"פ יותר מבאישי תושב"כ, והיינו דתושבע"פ מקבלת מתושב"כ אבל יש בה בינה יתרה שלמע' מתושב"כ דתושב"כ הוא מה שכבר בא לידי גילוי אבל תושבע"פ מגיע בבחינת עצמות א"ס שהוא בחי' עצם בעל הרצון שלמע' מע' מגילוי הרצון ומשם הם ממשיכים בחי' גילוי הרצון שצ"ל כך וכך, ולכן הי' לימוד התו' שלהם בבחי' ביטול ויראה גדולה וכמאמר יתיב באימתא ופתח בשמעתיא (שבת דל"א ע"ב) שז"ע הסודר שהיו הת"ח לובשים דסודרא הוא ע"ש סוד הי' ליריאו (שם דע"ז ע"ב) שע"י עוצם היראה והביטול שלהם עי"ז הגיעו לבחי' א"ס בעהר"צ להמשיך משם אמיתת רצונו ית', וזהו ג"כ ענין ריבוי הפלפול והדיוק בכל הענינים שזה בא רק מצד הביטול האמיתי באימה וזיראה גדולה שלא לעשות נגד רצונו ית' ח"ו כ"א לקיים גזירותיו כמו שהן לאמיתתן דוקא ועי"ז הגיעו אל העצמות שלמעלה מבחי' גילוי לידע אמיתת הכוונה איך שצ"ל רצה"ע, וז"ש בזהר ע"פ עין לא ראתה אלקים זולתך יעשה למחכה לו למאן דדייק במילי דהוכמתא כו' והדיוק הוא ריבוי העיון והדיוק בכל פרט ופרט שזה בא מצד היראה דוקא, ועי"ז מגיע לבחי' עדן שעז"א עין לא ראתה וכמארו"ל (ברכות דל"ד ע"ב) וידוע דעדן הוא

ש ו ח ט א י ' : ראה שם סי' ד. ואולי טעה המעתיק וצ"ל ש מ ו ר א י ' .
 ראה שם פס"ו, כ. וראה ג"כ ירושלמי ר"ה א. ג. ירוש' כתובות א. ב. ועוד.
 ע ל ס י : דברים י, יוד.
 ש ב י נ ה י ת ר ה : גדה מה, ב. ראה ד"ח פנ"ג. מצה זו תר"ם פי"ז ואילך.
 ב ז ה ר ע י ס : ח"ב קל, ב. ישע"י סה, ג.

בחי' עצמות התענוג בחי' שעשועי המלך בעצמותו שזהו בחי' המצות כמו שהן בעצמות א"ס שלמע' מהגילוי דמצות וכמא' נח"ר לפני שאמרתיו כו' נח"ר לפני כמו שהוא בעצמותו שז"ע שכר מצוה היא המצוה עצמה, וכידוע שיש ב' מדרי' בהגילויים דלעתיד, הא' גילוי השעשועים העצמי' שבפנימי' הרצון והתענוג דמעשה המצות, והב' שלמע' גם מבחי' גילוי, השעשועים העצמי' והוא עצם המקיף וההעלם דתענוג העצמי שז"ע המצוה כמו שהיא בעצמותו, ובחי' זו נק' עדן, ועז"א יעשה למחכה לו למאן דדייק, שבהעיון דתנאים ואמוראים שבתשבע"פ הגיעו בבחי' התענוג העצמי דשעשועי המלך בעצמותו כמו שהוא בבחי' נח"ר לפני, ועש"ז נק' תושבע"פ בית דשרש ההמשכה דתושבע"פ הוא למע' מבחי' גילוי הרצון שהוא בחי' מקיף הקרוב, כ"א מבחי' עצם הרצון והתענוג כמו שהוא בבחי' א"ס עצומ"ה שזהו בחי' מקיף הרחוק שמשם המשיכו אמיתת גילוי הרצון.

קיצור. יבאר שבחכמה היינו תושב"כ יבנה בית תו' שבע"פ המבארת פרטי רצה"ע באופן עשיית המצוה וכל הגילויים והמשכות במצות שבת ומועדים תלויים בקביעות ביי"ד, ויקשה בכח התנאים והאמוראים לבאר פרטי רצה"ע במצות ויסביר שמגיעים בעצמות בעל הרצון שלמע' מהרצונות פרטים שבמצות והוא לפי שלימוד התורה שלהם הי' ביראה וביטול ויעשה למחכה לו למאן דדייק במילי דחוכמתא, וזהו דתו' היא בית שבעבודתם המשיכו המקיף דשעשועי המלך בעצמותו ולכן התורה היא מקיף הרחוק.

כח.

והנה האורות מקיפים דז"א וספי' הבינה ופרצוף אריך א"ז שהם רק מקיפים לבחי' ומדרי' הפנימי' שלמטה מהם בלבד אלא שפועלים בהם, דהקפת הז"א למל' ענינה שפועלת במל' וכ"ה באורות מקיפים דבינה ופרצוף אריך, דענין הקפתם הו"ע פעולתם בהפנימי', וכמו שאנו רואים במוחש דכחות הנפש שהמדות מקיפות לדבור, הרי בהקפה זו הן פועלות בדבור, דדברים היוצאים מן הלב נכנסים בלב, וכן הוא בהקפת ההשגה דבינה שפועלת בהמדות, דתוקף או חלישות המדות הוא לפי ערך ואופן הקפת ההשגה דבינה והכל תלוי ברצון וכמא' אין לך דבר העומד בפני הרצון, ועם היותו מקיף רחוק ומובדל מהכחות פרטי' בכ"ז הוא בתוקף גדול דטבע הרצון הוא בדרך ממשלה וגזירה ובכל הכחות בשוה, הרי שהמקיפים פועלים בהפנימי', ובאמת הרי הם חלוקים באופן פעולתם, דכל הגבוה גבוה יותר הנה הוא פועל בתוקף יותר, ואינו דומה פעולת המדות בדבור לפעולת ההשגה במדות, דפעולת המדות בדבור הוא רק הוספת חיות, דדבור בלי השפעת המדות הוא דבור חלוש והמדות פועלות תקיפות וחזק בדבור שהוא הוספת חיות בלבד, משא"כ פעולת ההשגה במדות הוא שביכולת לשנות ממדה למדה והיינו דלא זו בלבד מה שהמקיף דבינה נותן חיות במדות ומחזקן בתוקף עוז אלא עוד זאת דיש בכח המקיף דבינה גם לשנות ממדה למדה, אמנם פעולת המקיף דבינה הוא ע"פ השכל דכללוי' טבע השכל הוא טבע החלישות ואינו דומה כלל לפעולת המקיף דרצון שהוא בדרך ממשלה וגזירה על כח היותר

עליון דהשכלה כמו על הכה היותר תחתון דמעשה, הרי שהאורות מקיפי מתחלקים באופן פעולתם בהפנימי ופעולת הרצון בהפנימי, הוא מופלא בערך מפעולת המקיפי דבינה ומדות, ועם היותם כלם אורות מקיפים בכ"ז הנה הם חלוקים בזה שהמקיפי דמדות ובינה הם מדרי מקיפים קרובים והרצון הוא מדרי מקיף הרחוק והדוגמא מזה יובן למע' דאורות מקיפי דז"א וספי הבינה ופרצוף אריך פועלים בהפנימי וחלוקים באופני פעולתם דהמקיפי דז"א ובינה הם במדרי מקיף הקרוב ופרצוף אריך מדרי מקיף הרחוק ופעולת מקיף הרחוק הוא בתוקף וחזק יותר מפעולת מקיף הקרוב, וזהו ויאמר ה' אל משה בא אל פרעה כי אני הכבדתי את לבו דהנה כבד יש לו ג' ענינים שהם ג' פי' בתי' כבד, הא' ענין הכובד דפירושו טורח הב' ענין הכבוד דפירושו נכבד והג' שם אבר שבעיקרו הוא מקום כינוס הדם בכלל ודם הגס בפרט, דכל הענינים יש בעבודה הרוחני, דכבד שהוא דם הנה בקלי' הוא מ"ש ידיכם דמים מלאו כפשוטו כשנוגע בפרנסתו של חברו וכמשמעו בשפ"ד של ליצנות, ובעבודה ענינו החמימות דקדושה והאה' ברשפי אש התשוקה לאלקו' ועניני אלקות, וכבוד וכובד ענין אחד להם וכמו שפי' בקרבן העדה על המאמר (ירושלמי מו"ק פ"ג ה"א) זקן שאירע בו דבר אין מורידין אותו מגדולתו אלא אומרים לו הכבד ושב בביתך פי' לשון כובד וטורח ולשון כבוד וחשיבות וכמו אדם היושב בביתו שהוא כבד לטרוח להתטלטל ממקום למקום, וזהו ג"כ כבוד וחשיבות דאדם חשוב ונכבד תפארתו שהוא יושב במקום קבוע ואינו מתטלטל ממקום למקום, וזהו שבשבת כתיב וכבדתו שהו"ע הכבוד לכבדו בתורה ועבודה שבלב ועם זה גם וכבדתו בענין הכבידות שלא יעשה כעובדין דחול, והיינו דכל עבודה גשמי' דחול לטורח יחשב בשבת וצריך למנוע מזה, והנה כשם שיש כבוד וכובד בקדושה כמ"ש כבוד הוי' כבוד חכמים וכן ענין הכובד דאמרו אין עומדין להתפלל אלא מתוך כובד ראש ופרש"י ז"ל הכנעה ושפלות שהן יסוד העבודה, דכובד ראש הנה לא זו שדוחה ושובר הקלות ראש של היצה"ר אלא עוד פועל שגם קלות יהיו אצלו כחמורות הנה כן יש כבוד וכובד בלעז' דכבוד דקלי' הוא כמארז"ל התאוה והכבוד מוציאים את האדם מן העולם וכובד דקלי' הוא כבד לב שלבו אטום ככבד וכמא' אטימין דליבא, כבד עון, וכמ"ש כי עוונותי עברו ראשי כמשא כבד יכבדו, ואמרו דשחוק וקלות ראש מרגילין את האדם לעבירה והיינו ריבוי ההיתרי' ע"פ הנחות העולם שהוא היפך הנחות התורה דהכובד דקדושה הוא שעושה את הקלות לחמורות והכובד דקלי' שעושה את החמורות לקלות, וכבוד הוא לשון יקר

ידיכם דמים : ישעי' א, טו.

וכבודתו : ישעי' נח, יג. ראה שבת קיג, א.

כבוד הוי' . . . חכמים . . . אין עומדין : שמות טו, ה. משלי ג, לה. ברכות ל, ב.

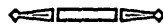
התאוה והכבוד . . . כבד ל . . . כבד : אבות פ"ד מ"א. שמות ז, יד. שמור שם.

וכמא' אטימין . . . כבוד עון . . . כי עוונותי : ת"ז ת"ל. ישעי' א, ד. תהלים לח, ה.

ואמרו דשחוק : אבות פ"ג מ"ג.

שבגימט' יש שבקדושה הוא מ"ש להנחיל אוהבי יש היינו עצמות א"ס ב"ה שהוא יש האמיתי ולהבדיל בקליפה ענין יקר הוא כמו שאמר המן למי יחפוץ המלך לעשות יקר יותר ממני שהוא גאווה וגסות הרוח והוא בתוקף מה שאינו מתפעל משום דבר דקדושה, וכמו שאנו רואים במוחש בטבע הבעלי גאווה וגסה"ר שאין מתפעלים מעניני הקדושה היינו שמפני ישותם וגסות רוחם אין להם הדרת הכבוד לעניני קדושה וע"י ששוכרים את הכובד דלעו"ו והוא ע"י העבודה דקבלת עומ"ש שהוא הכובד דקדושה שהוא התוקף לעמוד נגד כל מונע ומעכב על הנהגה דיראת שמים בלימוד התו' ובהנהגות הדידור מצוה וכד אתכפיא סט"א אסתלק יקרא דקוב"ה בכולהו עלמין וזהו בא אל פרעה דעייל לי' קוב"ה אדרין בתר אדרין לגבי תנינא חדא תקיפא עילאה שהוא אריך דקליפה שהוא מקיף הרחוק דכמה דרגין משתלשלין מיני' שנותן תוספות כח וחיות בהפנימי' דקליפה, ואומר טעם על עבודה זו דשבירת גם המקיף הרחוק דקליפה דמשה הוא מדרי' חכמה שהוא פנימי' ולכן הנה מן הנהרות שהן דרגין דילי' לא ירא משה להיות דבכח החכ' דקדושה שהיא פנימי' לשבר את הדרגין דקליפות וסט"א, אבל מהתנין עצמו שהוא מקיף הרחוק שנותן כח בהדרגין דילי' דחל משה להיות תנינא תקיפא בדרך מקיף הרחוק שהוא חזק ביותר, ואמר לי' הקב"ה אל תירא ממנו כי אני הכבדתי את לבו שהו"ע הנתנת מקום שיוכל להיות שבירתו, דהנה סיבת הגאווה דקליפה הוא ע"י העלם השם דמריבוי העלמות והסתרים נעשה גסות הרוח דגם הרוחני' הוא גסות וישות וע"י גילוי השם נעשה שבירת הקלי', וזהו כי אני הכבדתי את לבו בכדי שע"י שבירתו יהי' הגילוי דאני הוי'.

קיצור. יבאר דאורות מקיפים פועלים בהפנימי', המדות מוסיפות חיות בדבור ההשגה משנה את המדה והרצון מושל וגזור, כבד יש בו ג' ענינים (א) כבד בקדושה חמימות לאלקות ורוחניות, ולהבדיל בקליפה ידיכם דמים מלאו נגיעה בפרנסת חברו או ליצנות ששופך דם זולתו, (ב) כובד בקדושה, כובד ראש ולהבדיל בקליפה כבד לב אטימת הלב, (ג) כבוד בקדושה כבוד הוי' ולהבדיל בקליפה גסות הרוח, יקר בקדושה יוקר ה' ולהבדיל בקליפה יוקר עצמו, קבעומ"ש שובר את מקיף הרחוק דקליפה.

בט"ד, ש"פ בעלזא, תש"ד

אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת להוי', וצ"ל אומרו או ישיר ולא וישר משה, ומהו אומרו ישיר לשון יחיד מאחר שישיר משה ובני ישראל הם רבים הי' צ"ל ישירו לשון רבים ומפני מה אומר ישיר לשון יחיד, והיינו דהגם דהשירה הזאת שרו משה וישראל בכ"ז אינו אומר ישירו לי' רבים אלא

להנחיל אוהבי... למי יחפוץ: משלי ה, כא. אסתר ו, ו. — ראה שערי אורה בסופו. אוה"ת ויצא (קעד, א).
דגם הרוחניות: ראה לקי"ת דברים סב, א.
אז ישיר: שמות טו, א.

ישיר ל' יחיד, וצ"ל תוכן כוונת דיוק זה, והנה רש"י ז"ל פי' או ישיר, או כשראה הנס עלה בלבו שישיר שירה, וצ"ל מה חידוש דבר יש כאן דמשו"י הוסיף הקב"ה בתורה תיבת או דאו כאשר ראה את הנס עלה בלבו שישיר שירה, הלא הוא דבר טבעי אשר הטביע הקב"ה בטבע בני אדם להתרגש ולהתפעל מכל אשר יראה האדם בעיניו, הן לטב והן למוטב דכשהאדם רואה איזה דבר של צער באסון. אשר יהי' עם מי שהוא שמוזיק את הגוף הנה צעק יצעק בהתמרמרות גדולה על מה שראה, וכן כשהאדם רואה איזה דבר טוב בהצלת עצמו או זולתו מסכנת מות או היזק הגוף הנה יתרגש ויתפעל על זה ויהי' בשמחה גדולה וא"כ מהו הפלא הגדול הזה דכשראה משה את הנס דקרי"ס יעלה בלבו לשיר שירה להוי' על הצלת ישראל עד אשר הקב"ה הוסיף בתורתו תיבת או להודיע זה לדורות דלכאורה הלא ענין טבעי הוא מה שהטביע הקב"ה בלב כל אדם, אך הענין הוא דהנה איתא בילקוט (בשלח רמז רמ"א) רבנן אמרי כל פרקמטיא של משה לא היתה אלא באז כו' קנטרוו באז ומאז באתי אל פרעה, שירתו באז או ישיר משה, וצ"ל מהו זה דפרקמטיא של משה היא באז, דהלא גם ישראל עצמם אמרו שירה באז וכמ"ש (במדבר כ"א, י"ז) או ישיר ישראל את השירה הזאת, ומפני מה דוקא פרקמטיא של משה היא באז, והנה ממוצא דבר אנו יודעים דאו ישיר משה יש לו שייכות לזה שאמר ומאז באתי אל פרעה, וצ"ל מה השייכות ביניהם, ובעיקר הענין צ"ל בתוכן ענין הנס דקרי"ס עם היותו נס דלמעלה מדרכי הטבע בכ"ו הרי משה ידע ממעלתם העצמית של ישראל שהם גבוהים במעלה ממעלת הים, וכתוב וישב הים לפנות בקר לאיתנו ואי' בילקוט (בשלח רמז רל"ו) אי' יונתן התנה הקב"ה תנאים עם הים שיהא נקרע לפני ישראל הה"ד וישב הים לפנות בקר לאיתנו לתנאי, א"כ הרי לכאורה הנה לגבי מדרי' משה לא הי' צריך להיות כללות הענין דקרי"ס לפלא, אך הענין הוא דהנה באמת כללות ענין קרי"ס לא הי' פלא למשה ולא זה מה שהים נקרע לפני בני ישראל בגזירתו של הקב"ה שהי' בזה מילוי התנאי שהתנה הקב"ה עם הים עוד בתחלת ברייתו, אלא הענין שהפליא את משה הוא הגילוי הכי נכבד שנתגלה להם לישראל בהליכתם בימ, וכמ"ש זה אי' ואנוהו ופרש"י ז"ל בכבודו נגלה עליהם והיו מראין אותו באצבע, ראתה שפחה על הים מה שלא ראו נביאים, דכתיב וביד הנביאים אדמה, דכל הנביאים נתנבאו בכה, כה אמר הוי', ומשה נתנבא בזה, ויורדי הים כאו"א מראה באצבע זה אי' כמו נבואת משה, ועלי' כוז בישראל היתה רק ע"י הגילוי שבקרי"ס ודבר זה הוא שהפליא את משה במאד שגדלה מעלת הים על מעלתם של ישראל שעל ידי הים נתעלו ישראל לידי מעלה ומדרי' נפלאה כוז.

קיצור. יקשה מאחר דמשה ובנ"י שרו מדוע אומר ישיר ל' יחיד, ויקשה על פרש"י ז"ל דכשראה הנס עלה בלבו לשיר והלא התרגשות הלב למראה העינים בין לטב ובין למוטב הוא טבעי אלא דפרקמטיא של משה באז, ויקשה השייכות דמאו באתי לאז ישיר, פליאת משה בקרי"ס מהעילוי הנפלא בענין ראיית אלקות במוחש שנתעלו ישראל על ידי הים.

ו י ש ב ה י ם : שמות יד, כו.

ז ה א — ל י . ו ב י ד ה נ ב י א י ם : שמות טו, ב. הושע יב, יא.

ד כ ל ה נ ב י א י ם : ספרי ר"ם מטות. ראה לקרי' מטות (פב, א).

ולהבין כיון ילקה"ת משנת"ל דבאורות מקיפים יש ב' סוגי מקיפים, א' מקיפים פרטיים הנמשכים מהקו, והב' מקיף כללי והוא העיגול הגדול שלפני הקו, ובהכרח לומר שהמקיף הכללי שהוא מקיף כל המדרי' בשוה ה"ה מובדל מהכלל כמו שהוא מובדל מהפרטים ואי"כ הנה גם עיגול הגדול שהוא האור שסילק על הצד לפי שלא הי' בו מעלה ומטה, הנה גם הוא מקיף הקרוב שיש לו שייכות, ומקיף הכללי שהוא מקיף הרחוק הוא עצם האור שלעצמו ואינו לצורך העולמות, אמנם בסדר ההשתל' הנה מקיף הקרוב הוא אריך ומקיף הרחוק הוא עתיק, ובעבודה מקיף הקרוב הן המצות שהן לבושים אל האדם להנצל מהקרירות דעמלק ונעשים לבושים להנשמה למעלה, דמעשה המצוה נעשה לבוש לנשמה בגעה"ת וכוונת המצוה נעשה לבוש להנשמה בגעה"ע ומקיף הרחוק היא תורה שנק' בית וכמ"ש בחכמה יבנה בית, דבחק' שבתורה שבכתב יבנה בית בתושבע"פ, וזהו והאיתנים מוסדי ארץ דהתנאים ואמוראים בכח המס"נ שלהם על לימוד התורה לגלות רצונו וחכמתו ית' שבתורה הגיעו לעצמות א"ס ב"ה, וזהו עין לא ראתה אלקים וזולתך יעשה למחכה לו ואי' בזהר יעשה למחכה לו למאן דדייק במילי דחוכמתא שבעבודה דמס"נ על לימוד התורה המשיכו המקיף דשעשועי המלך בעצמותו, דזהו מה שהתורה היא מקיף הרחוק היינו שעשועי המלך בעצמותו, והמקיפים פועלים בהפנימי' לפי מהותם העצמי, ולהיות דשרש ההמשכה דתושבע"פ הוא מעצם הרצון והתענוג כמו שהוא בא"ס עצומה"ה לכן הנה פעולתה בנפש היא בתוקף במאד והיינו שהתורה מעוררת בהנשמה גילויים עצמי' מה טבתנשמה מצד עצמה אינם מתגלים גילויים נעלים כאלו, להיות דהנשמה בכלל היא ממדרי' הפנימי' ושרש שרשה של התורה הוא מקיף הרחוק דשעשועי המלך בעצמותו.

כ.ט.

וביאור הענין הוא, דהנה במעלת תורה ונשי' מצינו ענינים סותרים, דלפעמים משמע דנשי' מדריגתן למע' ממדרי' התורה, דאי' בתדב"א שני דברים קדמו לעולם תורה וישראל ועדיין איני יודע מי קדם למי, כשאומר דבר אל בני"ה, צו את בני"ה, הרי דישאל קדמו, ובמד"ר אי' שבעה דברים קדמו לעולם כו' ומחשבתם של ישראל קדום לכל דבר, ובהר"א תלת קשרין מתקשראן דא בדא, קוב"ה אורייתא וישראל, ישראל מתקשראן באורייתא ואורייתא בקוב"ה דמזה משמע שגדלה מעלת התורה על מעלת ישראל, דהתקשרות נשי' בקוב"ה הוא ע"י התורה, אך הענין הוא דהנה אמר רבינו נ"ע נשי' עלו במחשבה כדכתיב בני בכורי ישראל, בנים אתם לה"א, פי' כמו שהבן נמשך ממוח האב כך כביכול נשמת כל איש ישראל נמשכה ממחשבתו וחכמתו ית', והיינו דהנשמה שנמשכה להתלבש בגוף עיקרה ושרשה היא מה שנשארה למעלה, דלא כל הנשמה מתלבשת בגוף כ"א הארה ומקצת בלבד, דהנשמות הן גבוהות הרבה מהמלאכים,

ד א י ' ב ת ד ב " א : כן הוא בכ"מ. וראה תדב"ר פל"א. וצ"ע.
ו ב מ ד " ר א י ' . . . ו ב ז ה ר א י ' : ב"ר פ"א, ה. זח"צ ע"ג, א.
א מ ר ר ב י נ ו : בתניא פ"ב.

דמלאכים שרשם באצ'י הוא מחיצוני' הכלים דע"ס דאצ'י ונשמות עוברים דרך פנימי' הכלים דאצ'י. דכלים דאצ'י עם היותם אלקו' ממש בכ"ז הנה פנימי' הכלי מובדל בערך מחיצוני' הכלי, דלכן הנה חיצוני' הכלים הם שייכים לעולמות בי"ע, דהתהוות בי"ע שהוא מאצ'י הכוונה שהתהוותן הוא מחיצוני' הכלים דאצ'י אבל פנימי' הכלים הנה לא זו בלבד שאינם שייכים להתהוות דבי"ע אלא גם זאת שאינם שייכים גם לעולם האצ'י גופא להיותם עצם האצ'י שנבדל לא רק מהמדרי' דבי"ע אלא שנבדל גם מעולם האצ'י גופא כמ"ש רבינו נ"ע באגה"ק סי' כ' דהיכלות דאצ'י דזהו עולם האצ'י נתהוו מבחי' חיצוני' הכלים דאצ'י הרי דפנימי' הכלים דזהו עצם וגוף האצ'י נבדל גם מעולם האצ'י וא"כ הרי גדלה מעלת הנשמות על מעלת המלאכים, ובמלאכים אמרו ומלאך בשליש עולם עומד וא"כ כש"כ דהנשמה א"א שתלבש בגוף, כי הגוף הוא קטן מהכיל את עצם הנשמה, ומה שמתלבש בהגוף הוא רק הארת הנשמה בלבד ועיקרה נשארת למעלה, אמנם הנה גם הנשמה כמו שהיא למעלה גם היא אינה עצם עצמותה של הנשמה והיא רק מה שנמשכה כביכול ממחשבתו וחכמתו ית' כדוגמת הבן שנמשך ממוח האב היינו מה שהוא בגדר וענין המשכה, ועצם עצמותו של הבן הוא חלק מוח האב מה שאינו בגדר המשכה כלל והיינו דכשם שהבן הוא מוח האב ומשם נמשכה המשכה ממוח האב שמוזה נוצר הבן במהות לעצמו הנה כן הוא בהנשמה שהיא אלקו' ממש, והיינו עצם עצמותה של הנשמה כמו שהיא חלק כביכול מן העצם כמו העצם, ואינה בגדר המשכה וגילוי עד עת קץ שיתגלה עצמותו ית' בהגילויים דלע"ל, ומשם נמשכה הארה וזיו כדוגמת מוח האב שנמשך מעצם עצמותו, והיא עצם הנשמה שנשארת למע' אשר רק הארה ומקצת ממנה באה בהתלבשות בגוף, והנה בהתקשרות דאב ובן הגשמי' אנו רואים דעם היות דעל צד הרגיל הרי האב והבן הם בהתקשרות גדולה ועצמית זל"ו בכ"ז הנה לפעמים מצד סיבות שונות ומשונות אם הן מצד האב שנתרחק מבנו או מצד הבן שנתרחק מאביו אשר ודאי הדבר אשר גם אז הנה התקשרותם זל"ו גדולה היא להיות דהתקשרות אב ובן היא התקשרות עצמית שאינה תלוי' בשום דבר שמחברם מבחוץ כי במהותם העצמי הם עצם אחד שאין בו התחלקות ואין זה אלא מה שנוגע איזה דבר בהחיצוני' ופעל כעין חלישות ההתקשרות וע"י התעוררות כל שהיא הנה שוב מתגלית ההתקשרות העצמית, וכן הוא גם בהתקשרות הנשמה באלקו' שהיא התקשרות עצמית, אמנם בהארת הנשמה כמו שהיא באה בהתלבשות בגוף ונה"ב, והגוף ונה"ב מעלימים ומסתירים על הארת הנשמה ופועלים כעין חלישות ההתקשרות העצמי' של הארת הנשמה בגוף עם עצם הנשמה, דעצם הנשמה כמו שהיא למעלה הרי כל כחותי' וחוש' הם באלקות שהיא רואה ושומעת הכרוזים העליונים דעניני תשובה ועניני עבודה ברצוא ושוב וכמ"ש והחיות רצוא ושוב כמראה הבזק וכתוב ונוזלים מן לבנון דלבנון הוא עצם הנשמה כמו שהיא למעלה שממנה נוזל ונוטף בהארת הנשמה המלובשת בגוף שגם הארת הנשמה תתעורר בתשובה ותתנהג בדרכי העבודה באהו"ר שהו"ע הרצוא ושוב, אבל ע"י הגוף ונה"ב שמעלימים ומסתירים על אור הנשמה הנה ע"ז נעשה כעין הפסק בין

עצם הנשמה שהיא למעלה ובין הארת הנשמה שבגוף, הנה ע"י התורה מתחזקת ההתקשרות, והיינו דכאשר האדם מתנהג בכל עניניו כפי הנחת התורה הנה ע"י מסיר את כל מה שיכול לעצור למנוע ולעכב בעד גילוי עצם הנשמה, וכן פועלת המשכת המקיף דשעשועי המלך בעצמותו שבתורה גם בעצם הנשמה כמו שהיא למע' ואשר המשכה זו תומשך מעצם הנשמה גם בהארת הנשמה שבגוף, להיות התורה היא גבוהה במעלה לא רק ממעלת הארת הנשמה שבגוף אלא גם ממעלת עצם הנשמה שנשאתר למעלה, וע"ז אומר ישראל מתקשראן באורייתא ואורייתא בקוב"ה.

קיצור. יקשה במעלת הנשמות ותורה, וידייק בלשון רבינו ג"ע דעצם עצמותה של הנשמה היא עצם אלקות ועצם הנשמה שנשאתר למעלה היא שנמשכה ממחשבתו וחכמתו והארתה היא שמתלבשת בגוף, וכשם שבהתקשרות האב ובן העצמי' הנה ע"י סבות שונות יכול להיות חלישות חיצוני' שמתתקן ע"י התעוררות הנה כן התורה מחזקת את ההתקשרות של הארת הנשמה עם עצם הנשמה שלמעלה וכן פועלת המשכה עצמית בעצם הנשמה.

ל.

וזוהי מעלת התורה על הנשמות, דכשהגוף ונה"ב מעלימים על הארת הנשמה שבגוף ומתעלמת התקשרותה עם עצם הנשמה כמו שהיא למעלה ואינה מקבלת ההזלה וההטפה מעצם הנשמה לפי שיש אטימות בהתקשרות, הנה התורה מסירה ודוחה את המניעה ועיכוב ומחזקת את ההתקשרות, ולא זו בלבד אלא שמעלת התורה גדלה גם על מעלת עצם הנשמה כמו שהיא למעלה, דתורה אור שממשכת המקיף דשעשועים העצמי' שבתורה בעצם הנשמה כמו שהיא, ולצדיקים העוסקים בתורה ועבודה נמשך גילוי עצמי זה גם בהארת הנשמה שבגוף, אמנם עצם עצמותה של הנשמה כמו שהיא בעצמו' א"ס גבהה מעלתה על מעלת התורה דבתורה אתמר בה ואהי' אצלו שעשועים דעם היותה שעשועי המלך ב"ה בעצמותו ית' בכ"ז הנה כללות ענין השעשועים הוא באיזה דבר מה ואינו עצם עצמותו משא"כ הנשמות הן עצם עצמותו כבי' מה שלמע' מעלה מכללות ענין השעשועים אבל בעצם הנשמה והארת הנשמה הנה התקשרותם הוא ע"י תורה ובסדר מסודר דוקא, דמעיקרא עביד אינש אדעתא דנפשי' לתקן נפשו ולקשר נפשו המלוכשת בגוף לאו"ס ב"ה וע"י לימוד התו' במס"נ והיינו דלבד זאת שהתורה מאירה לו בקיום המצות בהידור רב, דבר דבר בעתו ובנומנו בדיוק, הנה לבד זאת ה"ה מוסר נפשו לעסוק בתו' לקבל המאור שבה הנה טל תורה מחייהו להמשיך השעשועים עצמי' בעצם הנשמה להיות הגילוי נמשך גם בהארת הנשמה שבגוף, וזהו שתורה היא מקיף הרחוק שממשכת גם המקיף דשעשועים העצמי' שיאירו בהפנימי, והנה ב' המקיפים דתומ"צ שהם לבוש ובית, מקיף הקרוב ומקיף הרחוק, שניהם התגלותם הוא בדבור, דבתו' כתיב ודברת במ

וארו"ל בדברי תורה הכתוב מדבר, ובמצות הוא ע"י ברכות המצות שהן בדבור דוקא, וטעם הדבר הוא לפי דשניהם, מקיפים דלבוש ובית, מתגלים בספי' המל' בספי' המל' נק' בשם לבוש וגם בשם בית, וכמו גבי דוד דכתי' ביי' ובית יבנה לך ה' וידוע דדוד הוא בחי' מל' ונא' בו בית, וכ"מ ממשארז"ל וכפר בעדו ובעד ביתו, ביתו זו אשתו, ונק' בלשון הגמרא דביתהו ל' בית, וא"ר יוסי מימי לא קריתי לאשתי אשתי אלא ביתי כו' ובבריאת האשה כתיב ויבן ה"א את הצלע הרי נא' בה ל' בנין, וגם נק' המל' בשם לבוש וכמ"ש הוי' מלך גאות לבש, יביאו לבוש מלכות, והיינו לפי שב' המקיפים דלבוש ובית שניהם מאירים בספי' המל', דהנה המצות הן בחי' רצה"ע שהוא אור מקיף דלבוש, ואור זה יורד ומתפשט למטה מטה בספי' המל' שנק' מצות המלך, והיינו לפי שמל' שרשה בבחי' הכתר דנעוץ תחלתו בסופן וסופן בתחלתו, לזאת האור דכתר בחי' המקיף דלבוש מאיר בספי' המל' ע"י מצות, ומזה נעשית השמירה וכמ"ש שומר מצוה דעשיית המצות נעשה שמירה וארו"ל (סוטא כ"א, א') אמר רב יוסף מצוה בעידנא דעסיק בה מגנא ומצאלא, בעידנא דלא עסיק בה אגני מגנא אצולי לא מצאלא, והנה בספי' המל' שבנינה מהגבוי' הנה מריבוי הצמצומים יכולה להיות איזה יניקה לחיצוני' היינו יניקה יותר מכפי שהוקצב להם, הנה יניקה זו היא פורעניות, ולהגן מפני הפורעניות הו"ע ההגנה דמצות דמגיגי גם בעידנא שלא עסיק בה, וזהו שהאור מקיף דמצות שומר שלא תהיי' יניקת החיצונים, אך מה שהמל' נק' בית הוא שמאיר בה גם המקיף דכתר היותר עליון שהוא מדרי' מקיף דבית שנמשך בספי' המל' ע"י התו' וכמא' מל' פה תושבע"פ קרינן לה, דתושבע"פ היא בספי' המל', ומזה נמשך ג"כ השמירה בספי' המל', אמנם השמירה דתורה היא שמירה מעולה הרבה יותר משמירת הלבוש דמצות, שהרי ההיכל מפסיק הפסק גמור שלא יכנס זר לגמרי, וכתיב אני חומה וארו"ל חומה זו תורה שהיא שמירה חזקה ביותר משא"כ הלבוש שיוכל לקבל דבר זר וכמארז"ל (ברכות ד"ו ע"א) הני מאני דרבנן דבלי מחופי' דידהו וכו' והיינו שיש בהם קצת אחיזה לחיצונים לבלות את הלבוש, ולזה שבח בשבח ומעלה יתרה על אשר שמלתך לא בלתי מעליך מחמת ענני הכבוד שמקיפים אבל בתורה אין בה אחיזה לחיצונים כלל וכמארז"ל (שם דכ"ב ע"א) אין דברי תורה מקבלים טומאה, ובסוף חגיגה אמרו ת"ח אין אש של גיהנום שולטת בהם ומפני שאין אחיזה לחיצונים כלל באור התורה לכן משם דוקא נמשך עיקר השמירה, וזהו הטעם מה שארו"ל (סוטא כ"א א') תלה המצות בנר ותורה באור, דמצוה רק לפי שעה ותורה לעולם, והיינו דמצוה מאחר שיכול להיות איזה אחיזה קצת בהלבושים דמצות לכן אינה מגינה לעולם שיוכל להיות הסתלקות האור וכמו שאומר שם עבירה מכבה מצוה, משא"כ התורה היא לעולם דמאחר שאין שום אחיזה כלל באור התורה שגם עבירה אינה מכבה

ו ב י ת י ב נ ה . . . מ מ ש א ר ז ״ ל : דה"א יו, יו"ד, יומא בתחלתה.

ו א ״ ר י ו ס י . . . ו י ב ן ה ״ א : שבת קיח, ב, בראשית ב, כב.

ה ו י ״ מ ל ך . . . י ב י א ו ל ב ו ש : תהלים צג, א, אסתר ו, ח.

ש ו מ ר מ צ ו ה : משלי יט, טז, ועוד.

ו כ ״ מ ״ מ ל ״ : הקדמת ת"ז בסופה.

א נ י ח ו מ ה ו א מ ר ז ״ ל : שה"ש ח, יו"ד, פסחים פו, א.

ש מ ל ך . . . מ ח מ ת ע נ נ י : דברים ח, ו, פסיקתא (הובא ביל"ש ובפרש"י שם).

תורה לכן מגינה לעולם שאין האור מסתלק כלל לפי שאין שם שום אחיזה, ומה שאמרו למשמאילים בה סמא דמותא זהו מפני שלא יש הביטול והיראה או היא סמא דמותא מפני שאינו ממשיך אמיתת אור התורה כלל, וזהו שאמרו זכה נעשית לו סם חיים לא זכה נעשית לו סם מות, דכאשר לימודו בתורה מוכך אותו שנעשה זך וטהור או הלימוד נעשה לו סם חיים, אבל אם לא זכה, דלימוד התורה אין מוכך אותו ובפרט כשנעשה גם הרוח ומתגאה בתורתו או נעשה לו סם מות שמגלה פנים בתורה שלא כהלכה ומקיל בכמה דיני התו' ומטהר את הטמא ר"ל, אבל כשלומד תו' ביראה וביטול אזי אין בזה שום אחיזה לחיצונים כלל ואדרבא היא שמירה שמגינה ומצלא וזהו"ע מ"ש בזהר יתרו צ"ב ע"א שמור איהו לנוק' והיינו דבחי' מל' צריכה שמירה, ושימור הוא ע"י תושבע"פ שז"ע מה שארז"ל שמור זו משנה דתושבע"פ היא עיקר השמירה, שע"י תושבע"פ מאיר בחי' עצמו' אוא"ס שהוא בחי' המקיף הרחוק שע"י זו נעשה השמירה הכללית והיינו ששומר גם הלבושים של מעהמ"צ שלא תהי' אחיזה גם בהלבושים.

קיצור. יבאר דבהתכללות בעצמותו ית' גבהה מעלת הנשמה על מעלת התורה, תורה מחזקת ומגלית התקשרות הארת הנשמה שבגוף עם עצם הנשמה הנשארת למעלה וע"י לימוד התו' במס"נ דמדויק במילי דחוכמתא המשכת האור מקיף דשעשועים עצמי' שבתו' בעצם הנשמה להיות נמשך גם בהארת הנשמה, תומ"צ מתגלים בדבור להיות ששני המקיפים מתגלים בספי' המל' שנק' לבוש ובית להגן מיניקת החיצונים.

והנה קרי"ס הוא מה שהים נהפך ליבשה, וידוע דים ויבשה הם עדאתכ"ס ועדאת"ג דכל מה שיש ביבשה יש בים אלא שההפרש ביניהם דהברואים שביבשה הם נפרדים ממקורם שהיא הארץ והגם דכל קבלת חיותם הוא מן הארץ בכ"ז הם נפרדים מן הארץ והולכים ע"ג הארץ אבל ברואים שבים הם מובלעים במקורם היינו במי הים ואינם יכולים להפרד ממנו, וזהו מה שאנו אומרים הארץ וכל אשר עלי' הימים וכל אשר בהם מה שואתה מחי' את כלם א"ת מחי' אלא מהווה היינו דזה מה שהקב"ה מהווה ומחי' הוא בכלם בשוה וההפרש הוא רק באופן קבלת החיות דברואים שביבשה שהם ע"ג הארץ הנה אופן קבלת חיותם הוא כשנפרדים ממקורם ואופן קבלת חיותם של ברואים שבים הוא רק כשהם בתוך מקורם, והנה הנשמות הן במדרי' ארץ וכמ"ש כי תהיו אתם לי ארץ חפץ, והיינו דהארת הנשמה המתלבשת בגוף נק' ארץ חפץ, וזהו דכתי' עמד וימודד ארץ דקאי על מדרי' הארת הנשמה שבגוף שמדדס הקב"ה באופן שיוכלו לקבל את התורה להיותה מדרי' נברא והתו' גבהה מעלתה לעשות

ל מ ש מ א י ל י ם ב ה . . ז כ ה נ ע ש י ת : שבת סג, א (עיי"ש בתדא"ג).
יומא עב, ב.

ש א ר ז ל ש מ ו ר : ע"ז קדושין לו, א. ספרי ראה נא. — ראה לקו"ת פנחס
עו, ב. ואחתנן ט, ד, יא, נא.

ה א ר ץ ו כ ל . . א . . ת מ ח י ' : נחמי' ט, ו, ראה פרדס ש"ו פ"ח.
כ י ת ה י ו א ת ם ל י . . ע מ ד ו י מ ו ד ד : מלאכי ג, יב (כן הוא גם
בתו"א נג, ד, ובכ"מ. ובקרא אין חיבת ל"י). חבקוק ג, ו.

את הארת הנשמה כלי לקבלת המקיף דששועי ע"י גילוי עצם הנשמה וכאשר בקרי"ס נתגלה אור עדאתכ"ס בעדאתג' והו"ע התגלות העצמות ונתגלה גם עצם עצמו' הנשמה הכלולה בעצמותו ית' בהתגלות הארת הנשמה המלוכשת בגוף, וכל ישראל ראו אלקו' במוחש הנה או ראה משה גודל הפלאות מעלת הנשמו' והפלאות מעלת ההתגלות דקרי"ס אשר עי"ז נתגלה מעלת הנשמות ועלה בלבו שישיר שירה דמשה הוא מדרי' הפנימי' וכל פרקמטיא שלו היא באו להמשיך האל"ף שהוא מדרי' פלא גם במדות עלה בלבבו להמשיך השירה אשר גם ישראל יהיו במדריגתו לפי שעה לכך נא' ישיר ל' יחיד, אמנם להיות דאין זה בכח עצמם כ"א מה שמשה פעל בהם לשעה לכך נא' משה ובני ישראל דבאמת הם מדרי' חלוקות דמשה לחוד ובנ"י לחוד ורק בהיות משה עמהם הנה הם במדרי' משה דלא זו בלבד דישיר ל' יחיד אלא דגם אז ישיר ישראל והיינו דהגם דא"ז הוא פרקמטיא של משה הנה פעולת משה בישראל הוא דגם השיר שלהם יהי' ג"כ במדרי' או, ושייכות מאו באתי אל פרעה לאז ישיר משה, דהנה פרעה הוא אריך דקליפה והוא המקיף דעומק רום דקליפה שפועל בהז' מדות רעות, וכתיב בא אל פרעה דמשה נצטוה לשבר את קליפת פרעה הנה תכלית השבירה היתה בקרי"ס לכן הנה כתיב אז ישיר דשירת משה באה מזה דמדרי' או דקדושה שוברת את האז דקליפת פרעה.

בס"ד, י"ג שבט, תש"ד

יהי שלום בחילך שלוה בארמונותיך, ופי' הראב"ע ז"ל חילך הוא הסובב מחוץ לחומה, בארמונותיך לפנים מן החומה, והכוונה דהשלום יגיע גם מחוץ להחומה ואז הנה לפנים מן החומה יהי' שלוה שהוא שלום של מנוחה ותענוג, והנה פסוק זה קבעו בסוף התפלה קודם עלינו אחר אמירת שלום רב לאוהבי תורתך ואין למו מכשול ומשמע דאחר דשלום רב וגו' אז הנה השלום מגיע גם לחוץ לחומה ואז נעשה שלום לפנים מן החומה, וצ"ל שייכות המשך פסוקים אלו דדוקא כאשר שלום רב וגו' או יהי' שלום בחילך וגו', והנה מאומרו שלום רב משמע דישנה בחינה ומדרי' בשלום שאינה שלום רב וצ"ל מהו מדרי' שלום רב שהיא מעולה משלום סתם, והפלאות מעלת שלום רב היא רק לאוהבי תורתך, וצ"ל אומרו אוהבי תורתך והלא התורה היא חכמה ומדע שנופל בזה ענין הלימוד והיגיעה בעיון והי' ראוי שיאמר ללומדי תורתך או ליודעי תורתך ומהו אומרו אוהבי תורתך, ודוקא אוהבי תורתך הם הזוכים להשלום המעולה דשלום רב ובאים על שכרם דאין למו מכשול, ומשמע שאלו שאין זוכים לשלום רב היינו שלום סתם יש למו מכשול כי רק אוהבי תורתך בעלי שלום רב אין למו

ל ה מ ש י ך ה א ל ך : ראה לקו"ת דברים פה, א.
 פ ר ע ה ה ו א . . . ו כ ת י ב ב א : מפרשי זחי"ב לה, א. שמות י, א.
 י ה י ש ל ו ם . . . ש ל ו ה ש ה ו א : תהלים קכב, ז. ראה לקו"ת במדבר לב, ב.
 ש ל ו ם ר ב : תהלים קיט, קסה. — ראה לעיל ד"ה שלום רב.

מכשול אבל בעלי השלום סתם יש למו מכשול וצ"ל מפני מה בעלי שלום סתם יש למו מכשול, ומהו הפלאת המעלה דבעלי שלום רב דאין למו מכשול.

ולהבין כ"ו ילהק"ת משנת"ל במעלות הנשמות והתורה דנשמות ותורה כמו שהן כלולות בעצמותו ית' גבהה מעלת הנשמות על מעלת התורה אמנם לגבי עצם הנשמה הנשארת למע' ולגבי הארת הנשמה המתלבשת בגוף גדלה מעלת התורה עליהם והתו' מסירה את ההפסק שיכול להיות ע"י כמה ענינים שונים בין עצם הנשמה שלמע' לבין הארת הנשמה שבגוף ופועלת חיוק בהתקשרות של הארת הנשמה עם עצם הנשמה ועוד יותר שע"י העבודה בלימוד התו' במס"נ ממשיכים את האור מקיף דשעשועים העצמי' דתו' בעצם הנשמה להיות הגילוי מזה גם בהארת הנשמה שבגוף, וכשם דתומ"צ שניהם צ"ל בדבור דוקא הנה כן בספי' המל' שנק' בשם בית ובשם לבוש מאירים בה שני המקיפים דתו' שהוא מקיף הרחוק בדוגמת מקיף דבית ומקיף הקרוב דמצות שהוא לבוש להגן על ספי' המל' דבנינה מהגבו' שלא תהי' יניקה לחיצונים מריבוי הצמצומים והמקיף הרחוק דבית דאני חומה זו תורה מגין גם על הלבושים דמעשה המצות שלא יהי' להקליפות שום שמץ אחיזה ויניקה.

לא.

וביאור הענין הוא, דהנה עם היות דתרי"ג מצות הן המשכות מבחי' תרי"ג ארחין דגולגלתא שכולם הן רצה"ע בכ"ז יכול להיות ח"ו איזה אחיזה לחיצונים, וטעם הדבר הוא לפי שהמצות נתלבשו בדברים גשמי' כמו ציצית בצמר גשמי ותפילין בקלף גשמי וצדקה שהיא כללות כל המצות היא בכסף וזהב גשמי' וד"מ שבלולב בצמחים גשמי', וגם המצות דחובות הלבבות צ"ל נרגשות במוח ולב ממש ובפרט מצות מעשיות שהן מלובשות בדברים גשמי', אשר הדברים האלו היו תחת ממשלת ק"ג שנמשך בהם החיות משם וכמא' אין לך עשב מלמטה שאין לו מזל מלמעלה המכה בו ואומר גדל, דהמזל הוא הכח השופע והמגדל את העשב, וידוע דהמזלות הן הע"ש דנוגה, והגם שהחיות מצ"ע הוא מהאור האלקי המחי' את כל הנבראים אבל הוא נמשך ע"י התלבשות המזלות דנוגה, וע"י שעושים בו המצוה נכלל חיות זו בקדושת הוי' אחד, אבל מ"מ צריכים שמירה מפני התלבשותם בדברים הגשמי' שע"ז נצטוינו בתורה כ"פ על שמירת המצות כמו ושמרתם את חקותי ואת משפטי, ושמרו דרך הוי' לעשות צדקה ומשפט וכה"ג בכ"מ, והיינו שצריכים לשמור את המצות להיות שנתלבשו בדברים גשמי' הגם שנמשך בהם הרצה"ע בכ"ז צריכים שימור יפה וחזק שלא יומשך מזה יניקה לחיצונים ח"ו, כי הדבר שהוא מבחי' תערובות טו"ר אע"פ שנתברר ונתעלה צריך שמירה מעולה שלא יומשך ממנו יניקה, דאינו דומה לזה שהוא טוב בעצם, וז"ש עושה משפט לעשוקים פי' עשוקים הם הניצוצות שנפלו בשבה"כ או ע"י חטא עה"ד שהם עשוקים

אין לך : ראה בר' פי', וא"ו. זח"א רנא. א. מ"ג ח"ב פי'. אנה"ק סוסי"ן.
 ושמרתם את... ש מ ר ו ד ר ך : ויקרא ית, ה. בראשית ית, יט.
 עושה משפט : תהלים קמ, ז. וראה בסידור ע"פ זה.

בידי החיצונים, ועושה משפט לעשוקים היינו דמשפט איהו רחמים והוא מה שהקב"ה מרחם עליהם להעלותם לשרשם ע"י שבדבר צומח זה כמו פרי האתרוג יעשה ישראל מצוה לקיים בו מצות ולקחתם פרי עץ הדר כו' וכמ"כ בכל המצות דע"ז מתעלים הניצוצות לשרשם, ואח"כ אומר ה' שומר את גרים, גרים הם הניצוצות הנבררים דהוי' שומר אותם לפי שגם לאחר שנתעלו ונתבררו צריכים שמירה מעולה שלא יהיו חוזרים ונופלים, וכמו עד"מ במי שחטא ועשה תשובה צריך שמירה מעולה שלא יחזור לסורו, דאינו דומה למי שלא טעם טעם חטא מימיו שא"צ לשמירה כ"כ, וז"ע תשובת הגדר שעושה גדרים גם בדברים המתורים בכדי שיתרחק מן הרע בתכלית בכדי שלא יתאוה לדבר עבירה ח"ו, כי הבע"ת צריך להזהר יותר ממי שלא חטא, ומה שארו"ל אל יאמר אדם אי אפשרי בבשר חזיר אלא אפשרי ומה אעשה שהקב"ה גור עלי, פי' הרב המגיד ממעזריטש נ"ע שזהו במי שלא חטא מעולם אבל הבע"ת צריך להיות כל מיני רע ואיסורים מאוסים עליו ושיאמר אי אפשרי בכדי שלא אפול ח"ו, נמצא מבואר דמי שהי' כבר למטה במדרי' צריך שמירה יתרה גם לאחר שנתעלה, ולכן נצטוינו ג"כ בתורה על שמירת המצות דמפני שהאור העליון נתלבש בדברים הגשמי' דוקא שהם מבחי' ק"נ ע"כ צריכים שמירה שלא יהי' מזה יניקת החיצונים ח"ו. והשמירה היא ע"י תושבע"פ, דהנה כל תושבע"פ היא להחמיר חומרות שז"ע דקדוקי סופרים להשמר ולהזהר ולהיות נקי מכל וכל במדרי' סו"מ שזהו כל שט"ה ל"ת ולגדור גדר שלא יבא לידי איסור תורה, וכן בועשה טוב יש בתורה כמה דקדוקים פרטי' שצ"ל כך וכך דוקא, ובכלל זה הם מילי דאבות ומלין דאגדתא שיש בהם כמה מדות טובות וכמה ענינים שנמצא באבות ואגדות שהם נוספים על ד"ת, שזה כל יסוד תושבע"פ להחמיר על ד"ת ועי"ז נעשה הרחקה והפרדת הרע שלא יהי' להם שום יניקה כלל ונרחקים לגמרי מן הקדושה וממילא עי"ז מתבטלים וכמ"ש בלקו"ת מהאריז"ל בפ' בשלח במצות תחום שבת שהוא מקום הפנוי והחלל שבין הקדושה להקליפה ואז נק' הקליפה חללים כמו חללים שוכבי קבר דלהיות שנתרחקו מאור הקדושה ה"ה חללים מתים, וכמו"כ ע"י תושבע"פ שנעשה הפרדת והרחקת הרע עי"ז הם מתבטלים, וכ"ז הוא לפי שהתורה היא בית וחומה, דכמו שהבית שומר שלא יכנס זר ושומר את הגוף ואת הלבוש יחד והחומה שומר מן השונא ומנגד כמו"כ תושבע"פ שומרת את ספי' המל' למע' ושומרת גם את הלבושים דמצות כמו שהן למטה המלבושות בדברים גשמי' שלא תהי' בהם שום אחיזה כלל, והיינו דע"י המשכת מקיף הרחוק שנמשך ע"י התורה הנה עי"ז היא השמירה שמפרדת ומרחקת את הרע. קיצור, יבאר שהמצות הגם שהן המשכות דגלגלתא אבל להיותן מלבושות בדברי' גשמי' דק"נ צריכות שמירה, שומר את גרים דהניצוצות המתבררים צריכים שמירה בדוגמת הבע"ת שצריך לומר אי אפשרי בשביל הרחקה גדר יותר ממי שלא חטא, תושבע"פ ע"י הדיוק ובירורי פרטי' הדינים בכל מצוה הידורה ובכל מדה טובה ההנהגה ישרה הנה עי"ז מפרדת הרע ושומרת משמץ אחיזה החיצונים.

ו ל ק ח ת ם : ו י ק ר א כ נ , מ .

ש א ר ז ך ל א ל . . ס י ה ר ב ה מ ג י ד : ס פ ר א ס ו ף ק ד ו ש י ם , ל ק ו י ת

ו א ת ח נ נ ט , ד .

לב.

והנה זהו הטעם מה שעיקר ענין הברור תורה הוא בתושבע"פ דוקא, והיינו דעם היות דעיקר ענין דיוק האות' הוא בתושב"כ שהנגיעה פוסלת בהן להיותן אור עצמי, אמנם כ"ז הוא בענין הגילוי אבל ענין הברור בפרטי פרטי' דיני המצוה הוא בתושבע"פ, דהנה ענין הברור שייך רק בדבר המעורב שאו צריכים לברר ולהפריד זמ"ל, כי הדברים הידועים בפשיטות לאיסור כמו לא תאכל חלב ולא תאכל נבלה וכמו החזיר ושעטנו וכדומה וכן דברים הידועים בפשיטות להיתר, וכן בענין המדות וההנהגות הטובות בפשיטות והרעות בפשיטות אין צריכים לעיין בהם לבררם ורק בדברים שיש בהם נטי' לאיסור ולהיתר ואינם ידועים ומבוררים בתושב"כ הנה זהו מה שמתברר בתורה שבע"פ לפסוק הדבר, דדבר זה מותר וענין זה מצוה לעשותו ומדה והנהגה זו ישרות ודבר זה אסור וענין זה המצוה שלא לעשותו ומדה והנהגה זו מאוסות ובפסקי התורה האלו הנה כשהוא מותר ומצוה לעשותו מדה טובה והנהגה ישרה ה"ה מתעלה למעלה ונכלל בקדושה האלקי' וכשהוא אסור והמצוה שלא לעשותו ומדות והנהגות מאוסות א"א להתעלות ונדחה למטה, ונמצא דתושבע"פ היא עיקר הברור, והיינו לפי שאמיתת הברור הוא מבחי' עצמו' אוא"ס דוקא, והוא לפי שאמיתת הברור צ"ל דוקא ממדרי' שא"א להיות שם אחיזה כלל, וזהו דדוקא מבחי' מקיף הרחוק דשם הרי אא"ל שום שמץ אחיזה לחיצונים כלל הנה משם דוקא נמשך הברור, ולהיות דתושבע"פ היא המשכת מדרי' מקיף הרחוק לכן ע"י תושבע"פ נעשה הברור האמיתי, והניצוצות המתבררים נשמרים ע"י התורה שאינו שייך שם אחיזה, וענין השמירה הוא מה שמפריד ומרחיק את הרע שהוא כמו מקיף דבית ששומר שלא יכנס זר והחומה שסביבות העיר שמרחיק את הזר שלא יכנס אפילו לעיר, וגם אופן הברור הוא באופן נעלה יותר שאין חשש שיהיו חוזרים ונופלים ח"ו ועם היות שהת' היא בחי' פנימי' שז"ע ידעת והשגת התורה שיתופס בפנימי' דוקא וכמ"ש ותורתך בתוך מעי' וכתוב בקרבך קדוש בכ"ז הנה התורה היא בית וחומה ששומרת בפני הרע ומרחיקתו, דהנה טעם הדבר מפני מה התורה היא בחי' פנימי' היינו לפי שנמשכת מבחי' ח"ס וידוע דח"ס היא בחי' פנימי', אמנם עם זה הרי ידוע דעיקר לימוד התורה הוא שיהי' בדבור דוקא וכמ"ש ודברת בם חיים הם למוציאיהם בפה דוקא ובהבל הדבור בזה דוקא נמשך המקיף, וכידוע דכל הבל הוא בחי' מקיף, ועי"ז דוקא נעשה הברור שע"י שאומר בפה בדבור שזה מותר וזה אסור, זה טהור וזה טמא, הנה עי"ז דוקא נעשה ההבדלה וההפרשה שנפרד הרע והטוב מתברר ומתעלה, כי בדבור דוקא מאיר בחי' מקיף למקיף דחומה ובית דתורה שזהו מ"ש ודברי אשר שמת' בפיו שהדבור הוא בחי' דבר הוי' ממש וכמא' אני המשנה המדברת בפיו וכמא' אלו ואלו דברי

כ י ה ד ב ר י ם : להעיר מספרא לויקרא יא, מז, שם כ, כה.

ו כ מ ך ש ו ת ו ר ת ך . . . ו כ ת י ב ב ק ר ב ך : תהלים מ, ט, הושע יא, ט.
ו ד ב ר ת ב ם ח י י ם ה ם : דברים ו, ו (ברכות כא, א), משלי ה, כב

(עירובין נה, א).

ו ד ב ר י א ש ר . . . ו כ מ א ' א נ י . . . ו כ מ א ' א ל ו : ישעי' נט,

כא. מגיד משרים להביי בכ"מ. עירובין יג, ב.

אלקים חיים, דדבור התנאים והאמוראים לא הי' דבור שלהם עצמם כ"א הוא בחי' דא"ח היינו דבר הוי' שנמשך בפיהם, ולכן פסק ההלכה בדבור דוקא מפריד ומרחיק את הרע שלא יהי' לו שום אחיזה באור הקדושה אדרבא יתרחק ממנו לגמרי ומברר את הטוב, וזהו ג"כ מה שאופן הבירור דתו' הוא שלא ע"י התלבשות כ"א שהדבור פועל הבירור וההרחקה, כי הדבור של פסק ההלכה הוא כמו ביטוש שמבטש את הקליפות וסט"א שע"ז נפרד ומתרחק, והענין בזה הוא כידוע שהקליפות אין להם קיום מצ"ע כלל, וכל דבר שאין לו קיום עצמי הרי כשמשפילים אותו ה"ה נשפל ממילא ונופל למטה, ולכן בד"כ מועיל ענין הביטוש לסט"א כמבואר בענין הכלי זיין דאלה וכש"כ ע"י הדבור דתורה בפסק ההלכה שפוסק שדבר זה אסור ורע ומאוס ה"ו כמו ביטוש שמשפיל את הרע ומורידו שנופל ע"ז למטה מטה ולהיפך ע"י הדבור דתורה שמדבר שדבר זה מותר טוב וישר ה"ו מתקרב ומתעלה ונכלל בקדושה, והיינו מפני הגילוי דבחי' מקיף למקיף שנמשך בהדבור לכן הדבור פועל הבירור ממילא, ולכן אופן הבירור שע"י התו' הוא באופן היותר טוב עד שאין חשש שיחזרו ח"ו וכמו עד"מ שנים הנלחמים והא' מתגבר על השני ומכניעו מ"מ המנוצח לא נתבטל לגמרי בעצם רק מפני שנתגבר עליו אבל לא נעשה בו ביטול עצמי, ולכן יכול להיות חוזר וניעור ולהיות מנגד, אבל כשההכנעה היא מצד הגדולה לא בדרך מלחמה כ"א שמתבטל מצד עוצם גדולתו הרי נעשה בו ביטול עצמי שאינו יכול להיות עוד מנגד וכמו"כ יובן בבירור דתורה שהבירור הוא בדרך מנוחה מצד הגילוי אור ממילא אופן הבירור הוא באופן היותר נעלה שאינו שייך שום התנגדות עוד כלל, ושרש ההפרש הוא דכשהבירור הוא ממדרי' שיכול להיות איוה קצת אחיזה ח"ו ממילא אינו בבחי' ביטול עצמי משא"כ כשהבירור הוא במדרי' שאינו שייך שום אחיזה כלל לכן אופן הבירור הוא בבחי' מנוחה שנעשה בבחי' ביטול עצמי.

קיצור. יבאר דתושבע"פ מפרטת פרטי דיני המצות והנהגות דבר דבר על אופנו בכל פרטי פרטי באיסור והיתר, רע וטוב, ישר ומאוס להיותה מקיף הרחוק שאין מקום לאחיזת הקליפות וסט"א והבירור הוא ע"י הלימוד דיני התורה בדבור דהמותר הטוב והישר מתעלה ונכלל בקדושה, והאסור והרע והמאוס נדחה לגמרי באופן שלא יחזור עוד משני טעמים, א) במלחמה יכול לחזור אבל מצד הגדלות מתבטל לגמרי, ב) במלחמה יש מקום אחיזה, בהמקיף הרחוק דתורה אין שמץ אחיזה.

לג.

והנה זהו הטעם מה שהתנאים והאמוראים וכן כל הת"ח העוסקים בתורה במסירת נפש היינו שיודעים שהתו' היא חכמתו ורצונו ית' כמו שהיא כלולה בעצמותו ומהותו ית' והיא בחי' ומדרי' שעשועי המלך בעצמותו וכמ"ש וזהי' אצלו גו' שעשועים יום יום ומשם נסעה וירדה להיות ושעשועי את בני אדם העוסקים בה לשמה לשם התורה להיותה תורתו ית', וכתיב תען לשוני אמרתך

כ מ ב ו א ר ב ע נ י ן : ראה לעיל ד"ה ואני נחתי.
ת ע ן ל ש ו נ י : תהלים קיט, קעב. ראה תו"א יתרו סו, ב. לקו"ת שה"ש מד, ב.

שיודע ומשיג אשר כל אמירה ואמירה שבתו' היא אמרתך, דבר הוי' ממש ותען לשוני אמרתך כעונה אחרי הקורא, דכל הקורא בתורה הקב"ה קורא ושונה כנגדו והוא רק כעונה אחר הקורא בביטול גמור ובריאה גדולה, הנה הם נקראים בנאים שעוסקים בבנינו של עולם והיינו שהם בונים את הבית דתושבע"פ ע"י הדבורים שמדברים בתורה בדבור דוקא שהוא בחי' דברי אלקים חיים המדבר בפייהם והיינו המשכת בחי' המקיף למקיף שנמשך בדבור דתו' שזה ממשיכים ת"ח ע"י הביטול והיראה שלהם דוהו"ע הכנין מה שבונים את הבית דתורה, ועי"ז הם מרבים שלום שזהו שאמר ת"ח מרבים שלום בעולם שנא' ורב שלום בניך א"ת בניך אלא בוניך, דע"י שהם בוניך עי"ז הם מרבים שלום, וז"ע ורב שלום, דפי' ורב הוא ע"ד יש לי רב דעשו שהוא הריבוי והפירוד דקלי' וסט"א שהוא היפך השלום והאחדות אמנם ע"י שהם בוניך שעוסקים בבנינו של עולם שממשיכים בכח תורתם בחי' המקיף דבית שע"ז נעשה הרחקת הרע והפרדתו והבירור שנעשה עי"ז אז נעשה שלום ואחדות, וזהו ורב שלום שמהרב שהוא הריבוי ופירוד נעשה שלום ואחדות באופן שאינו שייך שום התנגדות כלל, וכ"ז הוא ע"י שהם בוניך, אך הנה כתיב אם ה' לא יבנה בית וגו', והיינו שתחלה צ"ל וכל בניך למודי הוי' דלימוד ענינו רגילות שהו"ע הקירוב ופי' למודי הוי' רגילים עם שם הוי' וכמו למוד בנסים שהנסים הם אצלו דבר הרגיל כן למודי הוי' שהענינים שלמע' מהסתור דטבע הם אצלו דבר הרגיל דזהו ואהבת את הוי' אלקיך אלקה שלך שמשיג בדרך הפלאה עכ"פ הוא הוי' שלמעלה מהטבע ואז הוא בכל לבבך שבא למדרי' רעו"ד שיחפוץ באמת לאמיתו בעומק הלב גילוי בחי' סוכ"ע ואז יוכל להיות אח"כ בחי' בוניך לכנות בנין הבית והחומה דתורה כי כל האומר אין לי אלא תורה אפילו תורה אין לו, כי כל ההמשכה דתורה שממשיכים מבחי' המקיף הרחוק שהוא בחי' עצמות בעל הרצון שלמע' מרצונות הפרטי' הנה זהו ע"י הביטול דוקא ואז נמשך בחי' ודברי אשר שמת' בפיך להמשיך בחי' אמיתת אור התורה שהוא בחי' דבר הוי' ממש, ולזאת צ"ל תחלה ענין התפלה שהו"ע ההתבוננות ואהוי"ר ואז יהי' למוד התורה כדבעי למהוי בבחי' ביטול שממשיך עי"ז בחי' אמיתת אור התורה, ולזאת צ"ל תחלה וכל בניך למודי הוי' שהו"ע התפלה ועי"ז אח"כ ורב שלום בניך א"ת בניך אלא בוניך שהם ת"ח הבונים בית דתושבע"פ שע"ז הם מרבים שלום, וביאור ענין מרבים שלום בעולם, הנה בשל"ה דיי"ט ע"ב כ' דהנה קליפת הפרי נק' שומר בל' רו"ל, כי הקליפה היא ממותרות הקדושה, והנה אם לא חטא האדם לא היו הקליפות מנגדות רק שומר לפרי כו' וכן הי' בתחלת הבריאה שהיו בבחי' שומר לפרי, ומבואר שם דאז לא היו בבחי' רע כ"א היו כמו שהו בשרשן וכידוע דבשרשן אינן רע רק שהן בחי' שרש המותרות וע"י החטא נעשו בבחי' רע ונעשו מנגדים אל הקדושה, וזהו שבתחלת הבריאה הי' מדור הקליפות תחת עולמות הקדושה כמו השומר שעומד מבחוץ, וע"י החטא נכנסו לגבול הקדושה ונעשו מנגדים אל

י ש ל י ר ב : בראשית לג, ט. ראה ד"ה וכל בניך (שער התשובה לאדהאמ"צ סוף ח"א).

כ ת י ב א ם : תהלים כפו, א.

ל מ ו ד ב נ ס י ם . . . ו א ה ב ת א ת : תענית כא, א. דברים ו, ה.

הקדושה היינו מה שרוצים לגזול ולינק מהקדושה, וע"י היניקה נעשו מנגדים ביותר, אבל קודם החטא לא היו מנגדים כלל, וזהו ענין מרבים שלום בעולם כי הנה התורה היא כלי אומנתו של הקב"ה שבה ועל ידה היתה בריאת העולם, והלא כשנברא העולם ה' העולם בשלימותו שלא היתה קטגוריא בעולם שהרי הקליפות היו למטה תחת כל העולמות ורק ע"י החטא נעשו בבחי' רע ואז הם מנגדים ולזאת ע"י התורה שנעשה הבירור שהרע הפרדת הרע והטוב שבהם נכלל בקדושה ונעשה שלום בעולם לא רק כמו בתחלת הבריאה אלא שהוא עוד ביתרון מכמו בתחלת הבריאה דבתחלה הרי ה' בהם מקום להיות בבחי' רע ומנגד ועמ"ש בשל"ה ד"כ ע"ב, אבל לאחר הבירור ובפרט בהבירור שע"י התורה הרי לא יהי' בהם מקום שיוכלו להיות בבחי' מנגדים עוד, דזהו מה שלעתיד לאחר גמר הבירורים יהי' בבחי' שלום שלא יהי' קטגוריא עוד, הרי נעשים בבחי' שומר לפרי שהיא במדרי' גבוה ביותר ממה שהי' בתחלת הבריאה, וזהו שת"ח ע"י התורה מרבים שלום בעולם ממש שלא תהי' הקליפה מנגדת לפרי כ"א שומר לפרי, וזהו מ"ש שלום רב לאוהבי תורתך, דזה מה שת"ח הם בונים הבית ותושבע"פ ובוהו הם מבררים את הרב שהוא הריבוי והפירוד דקליפות וסט"א ועושים שלום שהרע ההתחברות הוא דוקא הם האוהבי תורתך, והיינו אלו הלומדים תורה ויודעים שהיא תורת הוי' וענינו הוא רק ללמוד בעיון רב ולמסור נפשו להבינה בכל פרטי הסוגיות ופרטי פרטיות הדינים היוצאים בקיום המצות בהידור ואז הוא שלום הבא מן הרב, ואומר אוהבי תורתך שהתורה עם כל פרטי החומרות וההידורים בקיום המצות עשה ובוהירות הגדולה בגדרים וסיגים בלא תעשה, והראי' לזה שאין למו מכשול דענין מכשול הוא הנפילה והכאת ראשו שבא בסבת דבר קל שנכשל בלכתו ברגליו, דהנה כל בן תורה אינו בערך שיעשה דבר האסור ח"ו אלא הוא אפשר שיהי' קל בדעתו להקל בהידור מצוה או שיפסוק להלכה לכתחילה כמו שהוא רק בדיעבד, אבל ענינים כאלו הם מכשול ר"ל שנופל ומכה את ראשו אשר סוף סוף מקיל גם בעיקרי המצות, אבל אוהבי תורתך שהם בעלי שלום רב אין למו מכשול, וזהו יהי' שלום בחילך דכאשר השלום רב בא גם בהידור מצוה או הנה לא זו בלבד שהשלום מגיע גם חוץ לחומה אלא דגם מביא שלווה לפנים מן החומה שבגליא דתורה יאיר לו גם הפנימיות.

קיצור. יבאר להתנאים ואמוראים ות"ח המוסרים נפשם בלימודם בתורה ביראה וביטול כעונה אחר הקב"ה הקורא כנגדו הנה בזה הם בונים את הבית והחומה דתורה להיות ורב שלום שמהריבוי והפירוד עושים שלום ואחדות, והוא ע"י הקדמת בניך למודי הוי' בהשגות אלקות שלמעלה מהאלקות המלובש בטבע, שזהו ע"י הקדמת התפלה והם המרבים שלום בעולם בעלי' גבוה יותר מכמו בתחלת הבריאה ואין למו מכשול.

וזהו פדה בשלום נפשי גו' כי ברבים היו עמדי, דהנה נפשי הוא גפש דוד בחי' מל' דשם שייך ענין התנגדות הקלי' והסט"א והיינו לפי שע"י החטא גורמים אחיות החיצונים שיש להם יניקה ועי"ו נעשים מנגדים אמנם להיות פדה בשלום נפשי שלא יהי' שום אחיזה ויניקה כלל בבחי' מל' ואדרבא יתבררו

ויהיו במדרי' שומר לפרי זהו ע"י כי ברבים היו עמדי, פי' כי ברבים קאי על התורה שע"י התו' נמשך בז' מקיף למקיף בבחי' מל' ועי"ז נעשה רוב שלום שבחי' רב שהוא הפירוד דקל' וסט"א נעשה שלום שנפרד הרע מן הטוב ונכלל בקדושה, וזהו כי ברבים דבחי' רבים שהם הסט"א היו עמדי שנכללו בקדושה ועי"ז פדה בשלום נפשי שלא יהיו מנגדים עוד כי גם הקל' נעשה שומר לפרי, וזהו"ע המנוחה ג"כ דמאחר שיהיו שומר לבד ממילא יהיו בבחי' שלום ומנוחה ולהיות דעצם הבירור דתורה הוא בבחי' מנוחה, לפי"ז פי' פדה בשלום נפשי דעצם הפדי' היא בבחי' שלום ומנוחה, והטעם כי ברבים היו עמדי ע"י התורה שע"י נעשה רוב שלום שמבחי' רב נעשה שלום ולהיות שהבירור הוא ע"י התו' לזאת פדה בשלום נפשי דאופן הבירור הוא בבחי' שלום ומנוחה, ובאמת שניהם אמת והם מטעם א' דמה שע"י התורה הבירור הוא בבחי' מנוחה היינו לפי שהיא המשכת בחי' עצמות א"ס שז"ע ודברי אשר שמת' בפ"ך ולכן ג"כ עי"ז דוקא נעשה אמיתת הבירור להיות בבחי' שומר לפרי, וזהו ע"י כי ברבים היו עמדי בחי' רוב שלום שע"י התורה עי"ז פדה בשלום נפשי, דמ"ש כי ברבים היו עמדי הוא נתינת טעם ע"ז שפדה בשלום נפשי דע"י שהת"ח בכח תורתם שלומדים בבחי' ביטול ממשכים בחי' המקיף למקיף בדבור התורה שלהם עד שהרבים היו עמדי שנעשה הבירור באופן היותר טוב עי"ז פדה בשלום נפשי.

בס"ד, ש"פ יתרו, תש"ד

וידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמר, פי' לאמר כל הדברים האלה, היינו אמירת אותי' התורה, דעם היות אשר מצות לימוד התורה היא ידיעת התורה בהבנה והשגה טובה בכ"ז הנה אמירת אותיות התורה אף דלא ידע מאי קאמר בפ' המלות הוא דבר גדול במאד, וצ"ל מהו גודל מעלת אמירת אותי' התורה ועוד יותר אשר במ"ת פתח בענין זה תחלה, והנה רש"י פי' את כל הדברים האלה לאמר, מלמד שאמר הקב"ה עשרת הדברות בדבור אחד מה שא"א לאדם לומר כן, א"כ מה ת"ל עוד אנכי ולא יהי' לך שחזר ופי' על כל דבור ודבור בפני עצמו, וצ"ל מהו תוכן הענין שנאמרו כל עשרת הדברות בדבור אחד הלא כללות ענין התורה היא ידיעה הבנה והשגה בכל פרטי הסוגיות בפירושי המצות בכל עניני פרייתם לידע את המעשה אשר יעשון בכל מצוה ומצוה בפרט, דזה אנו יודעים רק ממה שנאמרו עשרת הדברות בדרך פרט דוקא, אבל ממה שנאמרו תחלה כל עשרת הדברות בדבור אחד לא היינו יודעים את המצות, דהנה זה מה שאמירת עשרת הדברות בדבור אחד מה שא"א לאדם לומר כן הנה לאו דוקא בדבור א"א לו לאדם אלא גם בשמיעה א"א, דהנה השמיעה אין הכוונה שמיעת מבטא הדבור לאותיותיו בלבד אלא הכוונה בשמיעה היא הבנה והשגה כמ"ש דבר כי שומע עבדך דפירושו מבין, הנה הבנת דבר הוא

דוקא כאשר בא השכל ההוא באותי מדויקות בכל תיבה ותיבה המביעות את המושכל ההוא, דלא מיבעי כאשר האותי הן בלתי מסודרות שא"א לעמוד על תוכן הענין מושכל שבאותיות אלא גם אם האותיות מסודרות אבל אין בהם סימני ההפסק בהגבלות תיבות הנה גם או א"א לעמוד על תוכן המושכל המלוכש באותיות ההן ורק כאשר האותי מסודרות בתיבות או דוקא אפשר לעמוד על תוכן ההשכלה ההיא א"כ מהו כללות הענין דעשה"ד תחלה נאמרו בכללות ואח"כ חזר ופרטן, ומכללות הענין מובן דבכדי שיהיו העשה"ד בדרך פרט היו צ"ל תחלה בדבור אחד דוקא, וצ"ל מפני מה הי' צ"ל תחלה בדבור אחד, אך הענין הוא דהנה אי' במד"ר (דברים פ"ב כ"ב) ומהיכן זכו ישראל לק"ש א"ר פתח ב'ר חמא ממתן תורה זכו ישראל לק"ש, כיצד את מוצא לא פתח הקב"ה בסיני תחלה אלא בדבר זה אמר להן שמע ישראל אנכי הוי' אלקיך, נענו כולן ואמרו ה' אלקינו ה' אחד, ומשה אמר ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד, וזכירושלמי (ברכות פ"א ה"ה) מפני מה קורין שתי פרשיות הללו בכל יום, ר' לוי אמר מפני שעשרת הדברות כלולין בהן, וחשיב שם כל פרטי עשה"ד הכלולות בשתי פרשיות דק"ש, וצ"ל שייכות פסוק שמע ישראל למ"ת שפתח בזה דוקא, וגם זה דנענו כולן ואמרו ה' אלקינו הוי' אחד דלכאוי' הוי' להו לומר ה' אלקינו אחד ולמה מוכירים שם הוי' ב"פ, ומשה אמר בשכמל"ו, דלכאוי' א"מ הלא בשכמל"ו היא ההשגה דד"ת שהיחוד היוצא מהשגה זו הוא יחוי"ת וה' אלקינו ה' אחד הוא ההשגה דד"ע שהיחוד היוצא מזה הוא יחוי"ע, וידוע דמדרי' משה היא ד"ע ומדרי' ישראל ד"ת וצ"ל מפני מה במ"ת הנה משה שמדריגתו מדרי' ד"ע אמר בשכמל"ו וישראל אשר מדריגתם מדרי' ד"ת הם דוקא נענו ואמרו ה' אלקינו ה' אחד, אך הענין הוא דהנה בתיבת אחד הד' היא רבתי, דאות ד' הוא דבור, בדבר הוי' שמים נעשו ולעולם הוי' דברך נצב בשמים והם הדבור דעשרה מאמרו' שבהם נבה"ע שהדבור מהוה ומחי' אותם תמיד מאין ליש, דאל"כ היו חוזרים לאין ואפס כמ"ש רבינו ג"ע, והד' רבתי הוא דבור שבמח' שהוא מקור הדבור דתשעה מאמרות והוא המאמר בראשית ברא אלקים דארז"ל בראשית נמי מאמר הוא והיינו שהוא מאמר כללי שכולל כל התשעה מאמרות והוא הדבור שבמח' כמו שהוא למטה באדם שקודם שמדבר דבור מסודר ומפורט צריך תחלה לסדר הדבור במחשבתו איך לדבר, דהנה מחשבה ודבור הם משרתי השכל, דכל דבר השכלה הרי בהכרח תחלה היא במחשבה ומן המח' באה אל הדבור ויש בזה סדר מסודר דתחלת הופעת המושכל הוא בהמח' עצמה שגק' מח' שבמח' שהיא מח' המושכל עצמו בלי שום הסבר דברים, ואח"כ הוא מלבישו בדברי הסבר שהוא דבור שבמח' ואח"כ מסדרו בסגנון דברים המתאימים להשכלה ההיא והוא שמדייק בלישנא באותיות מכוונות והוא הנק' מעשה שבמח' היינו ההרהור בדברים מסודרים ואז בא מן המח' אל הדבור, אמנם בכדי שיהי' הדבור שלו דבור מסודר הנה בעת הדבור צריך לחשוב במה שהוא מדבר, ונק' מח' שבדבור ושמיעה שבמח' ששומע

ד ה ל א ב ש כ מ ל . . ו ה ' : זח"א יב, א. ית, ב. זח"ב קלא, א. זח"ג
רסד, א. שער היחוד והאמונה, ובכ"מ.

אך הענין : ראה בכ"ו אמרי בינה בתחלתו. כסי' שער הק"ש. ועוד.

בראשית . . ד א מ ר ז " ל : בראשית א, א. ר"ה לב, א.

במחשבתו את הענין שמדבר בו, וזהו השמע לאזניך מה שאתה מוציא מפיך דהעיקר הוא שמוציא מפיו היינו הדבור אלא שצריך להיות השמע לאזניך שישמע מה שמדבר, אמנם דבור שבמח' הוא שחושב את הענין בהסבר דברים ובדברים מסודרים שמסדר הדברים איך יהיו נשפעים אל הזולת א"כ הוא מח' שחושב את השכל אלא לפי שהיא בהסבר דברים ודברים מסודרים לכן נק' דבור שבמח' והוא מקור הדבור דלפי שכמו שחושב במחשבתו כן בא בדבור.

קיצור. רש"י פי' את כל הדברים האלה לאמר דתחלה נאמרו עשה"ד בדבור אחד ואח"כ פרטן בעשרה דברות, ויקשה בתועלת הקדמת הכלל בדבור א' תחלה ומשמע דזה מה שפרטן הוא דוקא ע"י הקדמת הכלל בדבור אחד, במד"ר איתא דק"ש זכו במ"ת, ובירושלמי אי' דבפרשת ק"ש כלולות העשרת הדברות, ויקשה א' שייכות שמע ישראל למ"ת, ב' מפני מה ישראל שהם במדרי' ד"ת אמרו ה' אחד שהוא ד"ע, ומשה שהוא במדרי' ד"ע אמר בשכמל"ו שהוא ד"ת, ד' רבתי דבור שבמח' מקור הדבור.

ב.

והנה טעם וסבת הדבר מה שבח' ומדרי' זו נק' דבור שבמח', דהנה מאחר שמטריד במחשבתו בזה למה נק' דבור שהרי כל ענינו שהוא חושב בהענין ההוא ושוקלו במחשבתו הרי לכאורה הי' מהנכון שיקרא ע"ש המח' ולא ע"ש הדבור, אבל באמת עם היות דכל ענין השקלא וטריא של המח' היא בהסבר הדברים ובסודורם שמסדר את הדברים איך יהיו נשפעים אל הזולת באופן אשר הדברים האלה שבהם מגלה את המושכל ההוא יהי' ביטוי מוסבר בסידור טוב אשר הדבורים יכילו בתוכם כל ענין המושכל וההשכלה ההיא ומשו"ז נק' דבור שבמח', ואין זה כמו שחושב אותי' הדבור, כמו שחושב פסוק שמע ישראל, דאינו חושב השכל כ"א האותיות לבד דזהו הרהור ולא מח', אבל כאן הוא מח' נמש אלא דאינו מח' שבמח' שהיא מחשבת השכל היינו המושכל כמו שהוא עדיין טרם התלבשותו באותי' והוא מה שחושב ומעיין במחשבתו בסברות המושכל והגם דהסברות הן מלובשות באותי' אבל הן בלתי ניכרות והעדר הכרתן הוא מפני שכך היא מדתה של המח' בעצם מהותה להתעסק בהמושכל היינו לחשוב רק בהאור של המושכלות היינו בהסברות שכלי' ולא בהכלים שהן האותי' המכילים את האור ורק בהמדרי' השני' דמחשבה שהוא דבור שבמח' הנה שם נעשי' האותי' ניכרות ומוסיף עליהם בכדי להדגיש את ההשכלה שתבא בביטוי מדויק או גורע מהם בכדי שלא יטעו באמיתת ההשכלה כמו שהיא לאמיתתה, דהנה כל דבר מדע והשכלה הרי האמת והטעות תלויים בהאותי' שהם הכלים ולבושים שבהם ועל ידם מתגלה המושכל ההוא, ואותיות אלה וסידורם הוא במחשבה, לא במח' שבמח', ולא במעשה שבמח' היינו הרהור כ"א בדבור שבמח', דעם היותו דבור הנה סוף כל סוף הרי עיקרו הוא מחשבה, ועם היותו בכלל מחשבה הנה הוא הדבור שבמח' מקור הדבור, שהוא הגילוי אל הזולת בסדר מסודר בשפה ברורה, וכדי שהדבור יהי' כפי אשר סדרו בדבור שבמחשבה

והתלבן והתברר בדיוק גמור בהרהור שבמח' הנה בהכרח אשר בעת שהוא מדבר יחשוב במה שהוא מדבר היינו שיהי' מחו מקושר להדבור שבמח', ולכן אנו רואים במוחש שבשעת הדבור והוא מקושר אל הדבור שבמח' הנה אז היה מרגיש עונג מיוחד על אשר סדר את הענין בסדר כזה בסגנון כזה דוקא, דהנה כל דבר שכל אפשר לסדרו בסגנון לשונות חלוקות לפי שכל דבר שכל אפשר להביעו בכמה סגנוני לשונות וזה מה שרוב זה מביע דעתו בהלכה זו בסגנון זה ורוב זה בסגנון אחר הנה זהו ענין פרטי במהלך נפש הרב מה שאינו נוגע אל התלמיד המקבל, הנה בעת הדבור והגילוי אל הזולת מרגיש עונג מיוחד ממה שמתאמת אצלו שהסידור שסדר בדבור שבמח' עלה יפה שמביע את ההשכלה לכל פרטי' באופן המוכן ומושג אל התלמיד המקבל הרי יש בזה כמה סוגי עונג, עונג החכם במושכלות בכלל ועונג השפעת שכל, עונג הרב מקבלת התלמיד והבנתו, והעונג האחרון בהתאמתו טוב הסדור בדבור שבמח' הוא מעולה מכולם להיותו אמת, דהתענוגים במושכלות והשפעה והסגדה להתלמיד הרי יכול להיות גם במושכל מוטעה, וכמו שאנו רואים במוחש באלו שהם ל"ע בעלי מוח עקום הנק' קרומע קעפ שביניהם יש בעלי השכלה מרובה הן בהמצאה והן בהסברה ובעלי כשרון רב בנאום והטפה בשכלים נעלים והסברות עמוקות אבל הם שכלים עקומים ודבר ידוע ומוחלט דשכל עקום הוא שכל מוטעה, וקלקולו יותר מתיקונו, ולכן הנה האמת שבהשכלה גורם עונג מיוחד, אמנם להיות טבע הדבור הוא להרבות באותיות, דהנה כשם שטבע המחשבה בעצם מהותה הוא לחשוב בהאור שלמע' מהכלים היינו בההשכלה טרם התלבשותה באותי' הנה כן הוא טבע הדבור רק באותיות מבלי התחשב כלל עם תוכן המושכל והסברתו, וטעם הדבר הוא לפי שתוכן ענין הדבור הוא יופי הלשון שפה ברורה במליצה בלשון נופל על לשון וקול המנעים את אוזן השומע, וכמו שאנו רואים במוחש בבעלי חוש הנאום וההטפה שהעיקר הוא מענה לשונם בלבד מבלי שום וכוך שכלי ולפעמים גם נוטים לגמרי באופן הפכי מאותה הנקודה שהתחילו בה ומפני יופי המליצה והסגנון אינם מרגישים בזה, להיות דזהו תוכן ענין הדבור להרבות באותיות ולהיות כן הרי בהכרח שבעת דבורו יחשוב בכללות ענין המושכל ההוא כמו שהלבישו בדבור שבמחשבה, ומחשבה זו שבעת הדבור הוא שומר את הדבור שלא יטה מן נקודת המושכל ומגלה את האמת שבההשכלה היא דזהו חיותו של המושכל.

קיצור. יבאר דדבור שבמח' ענינו להלביש את המושכל בדברי הסבר מסודרים ואינו לא כמו מעשה שבמח' שהוא הרהור אותי' בלבד ולא כמו מח' שבמח' שחושב בהשכל טרם התלבשותו בלבושי אותי', ויסביר דהאמת והטעות שבהשכלה תלויים בלבושי האותי', ולכן הדבור המסודר גורם עונג מיוחד להיותו מגלה האמת שבהמושכל, שכל מוטעה קלקולו יותר מתקונו, הדבור עיקרו יופי הלשון ולהרבות אותי' ומח' שבדבור המקושר עם דבור שבמח' שומר את נקודת המושכל.

והנה כ"ז שהדבור צריך שמירה דאם לא ישמור אותו הנה יכול לילך בדרך עקלתון דלא זו בלבד שהדבור שלו יהי' בשכל מוטעה אלא פשוט דברי שטות הנה כ"ז הוא רק בדבורי הסבר וספורי דברים הנה דברים אלו צריכים

שימור, אבל הדבור באותיות התורה ותפלה ושירות ותשבחות הנה דבור כזה לא לבד שאין צריך שימור להיותו דברים מסודרים אלא שהדבורים עצמם שומרים את המדבר אותם מפני עצם קדושת האותיות והקורא בספורי מעשיות שבתו' הוא מקושר לח"ע, וזהו וידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמר, דאמירת הדברים האלה דאותיות התורה ואותיות התפלה הן הנה עיקר גדול בעבודה כמו שמצינו בכמה אנשים פשוטים ביותר שנצטוו להתלמד פרשיות התורה ותהלים ופרקי תניא בעל פה ולחזור עליהם בכל עת מצוא והצליחו במאד שזכו לטהרת הנפש שלא לפי"ע מהותם בידיעת התורה ועבודה שבלב, וזהו דבדברים האלה לאמר פתח במ"ת תחלה להודיע מעלת אמירת האותי' דתו' ותפלה דבוזה הוא יתרון לבוש הדבור על לבוש המח' דמח' עיקרה מחשבת השכל דלאו כל אדם יכול להגיע לזה ובכל אופן דורש לימוד ויגיעה אבל לבוש הדבור הנה עיקרו להרבות אותיות גם בענינים שאינם מבינים ובכחו של כל אדם לקרא אותי' התורה והתפלה וזה מטרה את נפשו ויכול לעלות ולהגיע למעלות נשגבות בטהרת הנפש.

בס"ד, ש"פ משפטים, תש"ד

כי תראה חמור שונאך רובץ תחת משאו וחדלת מעזב לו עזב תעזב עמו, ופי' מורנו הבעש"ט נ"ע כי תראה, כאשר תסתכל תראה אשר חמור החומר, הן חומר הגוף המוח והלב והאברים והן חומר העולם הם שונאך, דתכלית בריאת העולם הוזה וירידת הנשמה בגוף גשמי' הוא בשביל עבודת הבורא ב"ה דהמוח צריך להבין ולהשיג את התורה ועניני המצות והלב צריך להתעורר באהבה ויראה ובמדות טובות כפי חיוב התורה והמצות, וכן בגשמיות עניני העולם שיוזכרו על ידי האדם, אמנם גוף האדם הנה מתחלת לידתו הוא חומר עב וגס וכמ"ש ועיר פרא אדם יולד, וכן כל עניני העולם הם חומרי' וגסים שהחומרי' בעצם בריאותם הם היפך כוונת בריאת האדם, והכוונה היא אשר האדם בעבודתו יזכך את גופו, דהמוח מקבל הבנת התורה והלב יתעורר באהו"ר ובמדות טובות ואו יתברר ויזדכך גם חומרי' אבל כאשר חומריות גופו וחומרי' העולם רובץ תחת משאו, שהם יש ומציאות בעצם מהות בריאתם וצריכים להתתקן ע"י עבודת האדם, וכמאמר לעשות לתקן, ועד אשר מתתקנים הם רובצים תחת משאם וחדלת מעזב לו להחומר הן החומר של הגוף והן חומר העולם מלתקנם ולזככם באמרך כי מאחר שהמוח שלך אינו יפה לקבל דברי תורה כמו הבעלי כשרון והלב שלך אינו יפה לקבל התעוררות במדות אהו"ר ואין בכחך לעמוד נגד הכוסף והחמדה בעניני עולם, הנה אם ככה אתה חושב אשר מאחר שנוולדת בכשרונות בלתי מפותחים הנה אי אפשר לך לתקנם אינך אלא

כי תראה : שמות כג, ה.

ועיר סרא : איוב יא, ב.

לעשות לתקן : ראה מפרשי ב"ר ט"א, וא"ו.

טועה, אלא עזוב תעזוב עמו, עליך לדעת כי לכל נשמה ונשמה נותנים כחות פנימי' ומקיפים לברר ולזכך את גופו וחלקו בעולם, וכל ענין עבודתך הוא אשר התעסק בעבודת הבריר והזיכוך ומלמע' יעזרו על ידך, וזהו עזב תעזוב עליך להתעסק בעבודה כפי כחך עמו כי הוא הנותן לך כח לעשות חיל בעבודתך והוא ע"י הדבור באותי' התו' והתפלה.

ולהבין כ"ז ילהק"ת משנת"ל דהד' רבתי דאחד הוא דבור שבמח', ודבור שבמח' ענינו להלביש את המושכל שבא ממח' שבמח' שהוא מחשבת השכל בדברי הסבר מסודרים, והדבור שבמח' אינו כמו המדרי' שלמע' ממנו שהיא מחשבת השכל טרם התלבשותה באותי' הדבור ואינו כמו המדרי' שלמטה ממנו שהוא ההרהור באותי' מסודרות, וטעם הדבר שנק' בשם דבור הוא לפי שעיקרו בסיור אותיות המתאימות לפי מהלך נפשו במושכל ההוא ולהיותו מסדר אותיות הגילוי וההסבר לכן הוא מקור לדבור המפורט, אבל בכללות ענינו הוא בכלל המחשבה.

ג.

והנה לא זו בלבד אשר דבור שבמח' עם היותו מסדר אותיות הגילוי והדבור איך לגלות ההשכלה ההיא, דכמו שהוא מסדר במחשבתו תחלה כן יבא בדבור הגילוי לזולתו בכ"ז הנה דבור שבמח' הוא בכלל המח', הנה גדולה מזו ידענו בלבושי הנפש דגם דבור גלוי ונשמע אל הזולת ועם זה הוא בכלל המח', וכמו שאנו רואים במוחש דכאשר החכם עוסק בעומק עיונו בהשכלה עמוקה הנה מתוך עומק עיון מחשבתו בהמושכל ההוא מדבר כן בדבור גלוי הנשמע לזולתו כהא דאמר רב (זבחים דק"ב ב') האי דינא מרבי אלעזר ברבי שמעון גמירנא דאמר בבית הכסא שמחמת עיון מחשבתו בד"ת הוציא דברי תורה מפיו גם במקום שאין רשאי לדבר שם בד"ת, שגם דבור זה בכלל דבור שבמחשבה יחשב שהרי התיירו רבינו נ"ע בהלכות ת"ת בפ"ג לפי שזהו לאונסו מצד עיון המח' שהדבור בא ממילא מצד המח' ולכן הוא בכלל מח', ונמצא כאן שהדבור גופא הוא בכלל מחשבה, ואין זה כמו דבור שבמח' דבאמת הוא מח' וזה מה שנק' בשם דבור שבמח' הוא לפי דהתעסקות מחשבתו בשעה ההיא אינה במח' השכל כ"א במחשבת האותיות להלביש בהם את ההשכלה ההיא, לכן הנה המח' נק' דבור שבמח' להיות הדבור הזה והמחשבה הזאת הם בדרגא אחת, אבל בדבור הבא מעיון המח' הנה המח' היא למע' מעלה מדבור, והדבור נשמע בגילוי ממש אל הזולת באותיות מסודרות שהרי רב גמר מדבור זה הלכה מסודרת בטעמי סברות עיוני' אלא להיות שהדבור בא ממילא ע"י עיון המח' נק' הוא גופא דבור שבמח' והדוגמא מזה יובן למע' בדבור העליון שיש בחינה ומדרי' בדבור העליון דדבורו של הקב"ה חשיב מעשה ויש בחי' ומדרי' בדבור העליון שהוא בכלל המח' עדיין כמ"ש כי הוא צוה ונבראו דנבראו הוא בדרך מאליו וממילא שהוא הדבור שבא ממילא מהמח' שהוא בכלל מח' שבטל אל המח' והנבראים שנתהוו מדבור זה ה"ה בטלים לאלקות דבכללות הם הנבראים דעלדאת"ס שהם למע' מעלה במדריגתם והשגתם באלקות מהנבראים דעלדאת"ג שהתהוותם הוא מהדבור כמ"ש בדבר הוי' שמים נעשו ולעולם הוי'

דברך נצב בשמים, אבל הנבראים דעדתכ"ס נבראו מהדבור שבא ממילא מהמח' והם בתכלית הביטול לאלקו, ובוה יובן מה שמלאכים דיצי' נק' נוני ימא וכמ"ש הימים וכל אשר בהם דקאי על עולם היצירה ולכאורה א"מ והלא עולם היצי' הוא עולם הדבור כי ג' עולמו' בי"ע הם מחדו"מ, דעולם הבריאה הוא עולם המחשבה ויצי' עולם הדבור ועשי' עולם המעשה א"כ יוקשה דמאחר דעולם היצי' הוא עולם הדבור ודבור הוא גילוי ומקור דעדתג' ואיך נק' הנבראים דיצירה בשם נוני ימא דעדתכ"ס, אלא דהנבראים דעולם היצי' הם מהדבור שבכלל המח', וזהו ה'ד' רבתי דאחד שהוא דבור שבמח' דהנה המכוון בענין אחד הוא דהגם דבעש"מ נבה"ע בדבור והם הז"ר וארץ וד' רוחות העולם, דזהו תוכן פי' וענין דאחד, כמארו"ל כד אמליכתי' למעלה ולמטה ולד' רוחות תו לא צריכת, דכל ענין היחוד הוא דהששה קצוות דעולם הארץ וז"ר בטלים ומאוחדים בהא' שהוא א"ס אלופו של עולם, ופי' ענין כד אמליכתי' הוא בהשגה והבנה, והיינו דאין זה ענין של הרהור בלבד שמהרהר במחשבתו דהוא ית' ברא הז"ר וארץ וז"ר העולם ולכן הנה כלם בטלים ומיוחדים להבורא ב"ה, כ"א שיתעמק בעיון מחשבתו בענין ואופן הבריאה שהיא בדרך יש מאין ויעיין במחשבתו בכל פרטי עניני יש מאין בהשגה מפורטת ובהבדל שבין יש מאין לעילה ועלול ויעמיק דעתו בזה שעות ארוכות עד אשר הענינים יהיו מובנים ומושגים אצלו דבר דבר על אופנו ברור כמו שברור אצלו ענין וסוגיא שלומד בגליא שבתורה דכללות ההפרש בין הסוגיא דגלי' שבתורה ובין המושכלות דפנימיות התורה, דהסוגיא דגליא שבתו' הנה גם השכלי' היותר עמוקים הם :נתפסים במציאות, ועם היות שהסברות עצמן הן בתכלית העילוי וההפלאה וכמו ענין החריפות שהן סברות דקות מרוחקי הגשם ובפרט בענין הבקיאות שהסברות הן רק כעין מתדמות זו לזו אבל גופי הענינים הם רחוקים בתכלית זה מזה, בכל זה הנה הגם שהסברות עצמן רחוקות מהמציאות אבל מאחר שבהשתל' מדרי' הסברות הרי כל סברא וסברא נפלאה משתלשל ממנה פסק הלכה בענין של מציאות דבר מה שאפשר להיות נתפס בא' מחמשת החושים הרי גם השכל המופלא ההוא בנקל יותר להבינו ולהשיגו מאותו המושכל שמופלא מענין המציאות והתפיסא, הנה בכ"ז ע"י ריבוי העיון וטרדת מוחו יוכל להשיג ע"י ריבוי משלים ודוגמאות כללות ענין בריאה יש מאין ולהסביר לעצמו ענין היחוד דאחד עד שהדבר יושג ויובן אצלו כעין השגת והבנת הסוגיות שנתפסות במציאות דבר מה, וזהו כד אמליכתי' כו' במחשבתו בהשגת הענין בכל אחד כפי מעלת דעתו.

קיצור. יבאר דיש דבור הנשמע לזולתו והוא בכלל המח' וכמו החכם המדבר מתוך עיון מחשבתו, ויחלק בין דבור שבמחשבה שהדבור והמח' אחד המה ובין הדבור שבא מתוך עיון המח' שהם חלוקים במעלת מדריגתם, ויבאר דוגמת הדבור ודבור שבמח' בהדבור של מעלה, דבורו של הקב"ה חשיב מעשה, וצוה ונבראו מהדבור שבא מהמח', ויתרץ מה שהמלאכים דיצי' שהוא עולם הדבור נקראים נוני ימא, ויסביר דכד אמליכתי' הוא בהשגה דוקא, ויחלק בין מושכל הנתפס במציאות להבלתי נתפס.

ו כ מ " ש ה י מ י מ : נחמי ט, ו.

כ ד א מ ל י כ ת י ' : ברכות יג, ב. ראה אמרי בינה בתחלתו.

ד.

אמנם צ'ל מאחר דבעש"מ נבה"ע, ובדבר ה' שמים נעשו שהוא דבור העליון דדבורו של הקב"ה חשיב מעשה, ואף גם הדבור שהוא בכלל המח' הוא בחי' דבור ממש כמשל המדבר מתוך עיון המח' שהוא דבור ממש א"כ איך הוא אחד שהוא מיוחד בתכלית היחוד, והיינו דלכוד זאת מה שהעולם וכל הנבראים שנבראו בדבור העליון ה"ה נראים ליש ומציאות הרי שינה הקב"ה בטבע לבוש הדבור מלבוש המח' דמח' הוא לבוש המיוחד עם הנפש ודבור הוא לבוש הנפרד מן הנפש, וטבע זה במח' ודבור אינו שהוא רק בטבעי בנ"א אלא דטבע זה הוא גם בשרש שרשם דמח' מאוחד ודבור אינו מאוחד, א"כ העולם והנבראים שנבראו מדבור העליון איך הם אחד בתכלית היחוד, אך הענין הוא דהנה באמת גם לבוש הדבור אינו לבוש הנפרד בעצם מהותו אלא שנראה לנפרד ופועל כמו דבר נפרד, דלבוש המח' הוא לבוש המאוחד ונראה למאוחד ופועל במאוחד, והדבור הנה אחדותו הוא נעלמי ומה שנראה הוא העדר אחדותו וענין פרידתו מן המדבר, אבל באמת הנה זה רק מה שנראה ונרגש אבל בענינו הפנימי ופעולתו הוא ג"כ מאוחד, והענין הוא דהנה לבד זאת דכל הענינים שהם השרשים של הענינים הרי אינם דומים כלל לכמו שהם למטה דהשרשים הם גבוהים במעלה מהמסתעף מהם אשר כן הוא גם בלבוש הדבור אשר למע' בדבור העליון אינו כמו למטה, דהנה למטה אנו רואים שהדבור נעשה נפרד לעצמו, אבל למע' א"א לומר כן שהרי אין לך דבר שחוץ ממנו, וכמ"ש את השמים ואת הארץ אני מלא, וזהו שארז"ל במדר' שמות פ"ב ע"פ וירא מלאך ה' אליו בלבת אש מתוך הסנה, למה מתוך הסנה ללמדך שאין מקום פנוי מן השכינה אפילו סנה, וזהו שהדבור והעולם שנתהווה מהדבור שאינן נפרדים ח"ו והדבור העליון המהווה עומד תמיד ב'היש הנברא להותו ולהחיותו להיות כי הדבור עצמו הוא חיותו של הנברא ומאוחד עמו וכמארז"ל (סנהדרין ל"ט, א') א"ל הווא אמגושי לאמימר (מכשף ויודע אני ע"י כשוף, רש"י) מפלגך לעילאי דהורמין (שם שכינה, תוס' איפרא הורמין, ב"ב ד"ח ע"א) מפלגך לתתאי דהורמין (גירסת ר"ת כמו הורמין (שד) שראה רבה ב"ב דע"ג ע"א) א"ל (אמימר להאמגושי מאחר שלדעתך הם שתי רשויות המנהיגים את האדם דכל מה שהאדם מכניס בפיו הוא ברשות הירמין וכל מה שהוא צריך להוציא הוא ברשות הורמין) א"כ היכי שביק הורמין (לפי גירסת ר"ת) להורמין לעבורי מיא בארעי' (דכל מה שהאדם מכניס דרך פיו מוציא דרך נקבים התחתונים) ובוה הוכיח אמימר להאמגושי דכשם שבהאדם אינו שייך שתי רשויות כן הוא גם בעולם דאינו שייך ח"ו שתי רשויות דעם היות שברה"ע הוא בדבור הנה העולם שנברא מן הדבור העליון אינו נפרד כי באמת מאיר גילוי אוא"ס בעולם והעולם בטל בתכלית לאוא"ס והוא רק מה שנראה לנפרד, וטעם וסבת הדבר מפני מה נראה העולם ליש ודבר נפרד הוא בשביל העבודה, ובכדי שהעולם יהי' נראה ליש ודבר נפרד זהו ע"י ריבוי הצמצומים בסדר ההשתל' שמעלימים לגבינו ולזאת נראה לנו העולם ליש, אמנם זה מה שהצמצומים דס' השתל' מעלימים על הדבור העליון שיהי' נראה לנפרד הוא רק לגבינו בלבד

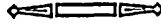
ולזאת נראה לנו העולם ליש ומציאות, אבל לגבי עצמות אינו שייך לומר דבר נפרד והעולם בטל במציאות דכולא קמי' כליח ואין עוד מלבדו, כי הדבור העליון הוא בטל בתכלית ולכן גם העולמות שנתהו מהדבור גם הם בטלים בתכלית הביטול, והנה מלבד זאת אשר דבור העליון שהוא שרש ומקור הדבור של מטה שהוא בתכלית היחוד הנה באמת גם הדבור של האדם ג"כ אא"ל שהוא נעשה נפרד לגמרי מן האדם שהרי אנו רואים במוחש שהדבור מאחד ומקשר שני מהותים נבדלים וכמו הרב והתלמיד הנה כאשר התלמיד מקבל דברי התורה אשר למדו הנה ע"י נעשה מקושר לרבו ובתכלית ההתקשרות עד שמשליך כל עניני עצמו ועוסק לטובת רבו, וע"פ דיני התורה הרי אבדת רבו קודמת לאבדת אביו שעם היות שהטעם הוא מפני שרבו דלמדו תורה הביאו לחיי העוה"ב מ"מ הרי בן נמשך ממוח האב שזהו המשכה עצמית ורבו שלמדו תורה לא קיבל ממנו כ"א הארת חכמתו ע"י דבורו לבד שהרי על עצם חכמתו לא קאים אינש אדעתא דרבי' עד מ' שנין שנא' ולא נתן כו' עד היום הוה, שהוא סוף ארבעים שנה, ובאמת גם עצם חכמתו אין זה כח חכמתו העצמי ממש וכידוע דכל השפעה וגילוי שכל אפי' כמו שהוא לעצמו אין זה עצם כח החכ' כ"א הארה ממנו לבד, ובהשפעה עצמי' דאב ה"ה נותן לו עצם כח החכ' ממש שלמע' מבחי' השפעה וגילוי, דהשפעת הרב היא רק הארה משכל הגלוי שלו אבל בהשפעת האב הוא מהעצם שלמע' מכל ענין גילוי, ולכן הרי יכול להיות יפה כח הבן מכח האב, והטעם הוא מפני שהאב נותן לבנו מכח העצם שלו ומצד כח העצם הרי יכול להיות גילויים עד אין שיעור למעלה ולזאת יכול להיות שיהי' אצל הבן הגילויים באופן נעלה יותר מכמו שהוא אצל האב, הרי שהשפעת האב אל הבן היא במדרי' נעלה באין ערוך לגבי השפעת הרב, ומ"מ הדבור דרבו עדיף מעצם כח האב שבבן, וא"כ הרי מוכן שהדבור אינו נפרד מאחר שפועל ההתקשרות וההתאחדות באופן נעלה כזה בהמקבל יותר מההתאחדות דאב ובן, ומכש"כ הדבור שלמע' שהוא מיוחד באוא"ס ב"ה והוא חיות העולם והנבראים שהם מתאחדים ובטלים בתכלית היחוד.

קיצור. יבאר דהעולם והנבראים נבראו בדבור העליון והדבור הוא לבוש הנפרד וא"כ איך הוא אחד, ויתרץ דהדבור אינו נפרד כמו המח' ורק מה שנראה לנפרד, ויחלק בין השרשים למע' והמסתעפים מהם למטה, והדבור שלמע' מאוחד ומאחד את הנבראים על ידו ומסתייע מהסנה ומהוכחת אמימר, וגם דבור האדם אינו נפרד ואדרבא מאחד שני מהותים נבדלים הרב והתלמיד, ויוכיח יתרון מעלת התקשרות שע"י הדבור על ההתקשרות דהמשכה עצמית.

וזהו שפי' מורנו הבעש"ט נ"ע כי הוא הנותן לך כח לעשות חיל בעבודת בירור החומר, שזה ע"י דבור דאותי' התו' ותפלה מצד יתרון המעלה שיש בדבור בכלל ובפרט באותם אותי' הדבור הקבועי' מלמע' וזהו כי תראה כאשר תסתכל היטב אז תראה כי חמור החומר הן חומר גופך והן חומר העולם הנה מצב עצם הבריאה בטרם שנתתקן ע"י עבודה הוא שונאך שהוא היפך כוונת ירידת הנשמה

א ב ד ת ר ב ו : בימ לג, א.
 ל א ק א י ם : ע"ז ה, ב.
 כ י ה ו א : דברים ה, ית.

בגוף ובכדי שתהי' העבודה ככח עצמך היינו בבחירתך הנה הוא רובץ תחת משאו והיצר מפתח אותך וחדלת מעוזב לו אבל באמת הנה עצה היעוצה היא כי עזוב תעזוב עמו ע"י אותיות התורה והתפלה.

בס"ד, ש"פ תרומה, תש"ד

ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, וצ"ל אומרו ועשו דמשמע שכל ישראל צריכים לעשות המקדש וא"א לומר דהצווי ועשו קאי על הנדבות דהלא זה כבר נאמר באמרו ויקחו לי תרומה ומפרט בפרטיות ענין התרומה א"כ הרי אומרו ועשו קאי על עשיית המקדש דכל ישראל מחוייבים לעשותו, ועוד צ"ל אומרו ועשו לי מקדש לשון יחיד א"כ מהו אומר ושכנתי בתוכם לשון רבים והוה לי לכתוב ושכנתי בתוכו מהו בתוכם, ורש"י פירש ועשו לשמי בית קדושה והיינו דפי' לי הוא שמי וכמ"ש אני הוי' הוא שמי דשם הוי' שהוא שם העצם זהו בחי' ומדרי' לי, ובמד"ר ויקרא פ"ב ב' א' בכל מקום שנא' לי אינו זו לעולם לא בעוה"ז ולא לעוה"ב וחשיב שם בהמק"ד וקרבנות שנא' בהם לי במקדש נא' ועשו לי מקדש ובקרבנות נא' תשמרו להקריב לי והיינו לפי דענין לי מורה על העצמות ב"ה מה שלמע' מהגילויים דסדר השתל', דהנה כתיב ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם עליו מלמעלה והם הע"ס שהם ציור אדם העליון דאדם הוא ג' קוין קו הימין וקו השמאל וקו האמצעי וכמא' חסד דרועא ימינא גבורה דרועא שמאלא ת"ת גופא, ולזאת כאשר האור נמשך ע"פ סדר השתל' לפעמים נמשך מספי' החסד ולפעמים מספי' הגבורה, והיינו דהגילויים הנמשכים הם ע"פ אופן הספי' והמדה שנמשכת ממנה, ולכן הנה בשית אלפי שנין הנה אלף הראשון היתה ההשפעה הנמשך מבחי' החסד וכמא' רז"ל בריבוי טוב וכמארז"ל דורו של אנוש היו ניוונין בחסדו של הקב"ה, והאלף הב' הי' ההשפעה בגבו' הנמשך מספי' הגבו' ולכן הי' בו המבול וההפלגה, ואלף השלישי המכוון נגד ספי' התפארת הי' יצי"מ קרי"ס ומ"ת דכ"ז הוא בהגילויים דסדר השתל' המתחלקים בסדרי הספי' והמדות חו"ג שייך בהם ענין השינויים דלפעמים הוא גילוי ספירה ומדה זו ולפעמים הוא גילוי ספי' ומדה אחרת אבל בהאוא"ס שלמע' מסדר ההשתל' אינו שייך הענין שינויים כלל ובענין השמות הוא בשם אלקים דהגילויים הנמשכים הם בסדר והדרגה בהשתל' שייך ענין השינויים, אמנם בשם הוי' שלמע' מסדר השתל' אינו שייך ענין השינויים כמ"ש אני הוי' לא שניתי והיינו מפני שהוא למע' מציור אדם ולא יש שם בחי' ימין ושמאל כלל וכמא' לית שמאלא בהאי

ו ע ש ו ל י . . . ו י ק ח ו ל י : שמות כה, ה, שם כה, ב.

ו כ מ ״ ש א נ י . . . ו מ ד ר י ' ל י : ישעי' מב, ה, לקו"ת במדבר ט, ג.

ו ע ל ד מ ו ת . . . ח ס ד ד ר ו ע א : יחזקאל א, כו, הקדמת ת"ז בסופה.

א ל פ ה ה ר א ש ו ן . . . ד ו ר ו ש ל : ראה רמב"ן עה"ת בראשית ב, ג.

פסחים קיח, א, קונטרס ומעין פ"ח.

כ מ ״ ש א נ י . . . ו כ מ א ' ל י ת : מלאכי ג, וא"ו, זח"ג קכט, א, וראה

גיכ שם רפט א.

עתיקא וממילא אינו שייך שם שינוים, וזהו כ"מ שנא' לי שמורה על העצמות שלמע' מסדר השתל' אינו זו לא בעוה"ז ולא בעוה"ב בלי שום שינוי כלל, וזהו ועשו לי לשמי דהיינו לשם הוי' שהוא שם העצם שלמע' מסדר השתל, וצ"ל מהו"ע בית קדושה שהוא רק לשם הוי' ובכללות הענין צריכים להבין דהנה לי אינו זו לעולם לא בעוה"ז ולא לעוה"ב והלא עכשו בזמן הגלות אשר בית המקדש חרב ומקום הקדש הקדשים העמידו עבודה זרה וארצנו שממה וכופרים טמאוה ואין לנו קרבנות ואיך הוא אינו זו לא לעוה"ז ולא לעוה"ב, אך הענין הוא דהנה זהו מ"ש ועשו לי מקדש דכל ישראל צריכים לעשות את המקדש שהוא מקום לשכינת עוון ית' דזהו לי בית קדושה והמקדש הזה הוא בית קדושה בלבו של אדם ולכן הנה ושכנתי בתוכם בתוך כאו"א מישראל והוא שעיקר הכוונה היא שהאדם יהי' בבחי' משכן היינו להיות מכוון לשבתו שהאלקות ישכון בנפשו בגילוי וכל פרטי המדרי' שהיו במקדש בהכלים והיריעות שהן פנימי' ומקיפים הכל ישנם בהאדם למטה שעיו' נעשה כלי שהוי' ישרה בתוכו בגילוי, וזהו ושכנתי בגילוי בתוך כאו"א מישראל דוקא, ואף גם בומן שבהמ"ק קיים זאת היתה עיקר הכוונה, וז"ש ועשו לי מקדש ושכנתי כו' דעיקר ענין עשיית המקדש הוא להיות שכינת עוון בתוך כאו"א, וע"ז הו"ע הקרבנות דענינם ענין קירוב האדם לאלקות וכמ"ש אדם כי יקריב, דבכדי שהאדם יתקרב לאלקות הוא ע"י הקרבנות, וענין הקירוב ע"י הקרבנות הוא בשתי פנים, א' הקירוב אחר הריחוק והם הקרבנות דתקוני תשובה, והב' קרבנות הקירוב והעלי' שהיו מקריבים זבחי רצון, ואף גם עתה שאין לנו מקדש בכ"ז הרי יש בחי' ומדרי' זו בעבודה בנפש האדם, דכללותו הוא אשר מוחו ולבו הם משכן לשכינת עוון יתברך, וענין הקרבנות הוא דתפלה במקום קרבן וארז"ל כל העוסק בתורת עולה כאלו הקריב עולה וכן בשארי הקרבנות, ועיקר גדול בענין הקרבנות הוא הידוי דברים שהוא בדבור דוקא להיות הדבור דוקא יש בו יתרון בענין ההתקשרות, דזהו ההפרש בין דבור למחשבה, דבמח' יש יתרון בענין הציור דכמציייר איזה דבר במחשבתו בין אם הוא ציור מדבר טוב ומועיל ובין שהוא מציייר לעצמו דבר רע ומושחת הרי הדבר ההוא כאלו עומד לנגד עיניו ופועל בו אותו הרגש שהי' לו אז, בין אם הי' רגש של תענוג או צער, אהבה או שנאה, והדומה לזה אבל התקשרות דמחשבה היא פעולה געלמת היינו בעצמו ובפנימיותו ויתרון הדבור הוא בהתקשרות גלוי' דדברים היוצאים מן הלב נכנסים אל הלב, ובפנימי' ענינו הנה התקשרות האדם עם אלקות הוא ע"י אותיות התורה והתפלה להיות דזהו יתרון הדבור על המח'.

קיצור. יבאר דועשו הכוונה דכל ישראל מצווין בעשיית המקדש, מקדש לשון יחיד ויקשה ושכנתי בתוכם לשון רבים, לי אינו זו לא בעוה"ז ולא לעוה"ב ויבאר דהגילויים דהשתל' שייך שינוים לפי אופן הספי' והמדות הם משם אלקים אבל למעלה מההשתל' אינו שייך שינוים וזהו לי לשמי שם הוי' ויקשה דבזה"ג דאין בהמק"ד וקרבנות איך הוא אינו זו לא בעוה"ז, ויבאר דועשו לי קאי על עשיית הלב למשכן, ויסביר במעלת הדבור על המח'.

א ד מ כ י : וקרא א. ב. — לקו"ת ע"פ זה. ד"ה טעמה, תש"ט. ובכ"מ.

ד ת פ ל ה ב מ ק ו מ . . כ ל ה ע ו ס ק : ראה ברכות כו, ב (יומא פו, ב.

לי"ש להושע יד, ג), מנחות קי, א.

ולהבין כִּי ילהקִי־משנת־ל דיש דבור הנשמע גם לזולתו בענין מסודר ועם זה הוא בכלל מח' אבל אינו כמו הדבור שבמח' שהוא דבר אחד עם המח' ואינו נקרא בשם דבור אלא לפי דעיקר ענינו והתעסקותו הוא באותי' המושכל, וכן אינו דומה לדבור המסודר להיותו בא מתוך עיון המח' בלי הרגש לעצמו וענינם למע' שהוא צוה ונבראו בהתהוות דעלדאתכ־ס ומה שדבורו של הקב"ה חשיב מעשה בהתהוות עלדאת־ג כל הדברים שלמטה הנה יש להם שרש למעלה והם במדרי' עליונה יותר מכמו למטה דכללות ענין הדבור הוא רק מה שנראה לנפרד, ובדבור יש יתרון ההתקשרות גם על ההתקשרות דההמשכה עצמית והדבור העליון מהוה ומחי'.

ה.

וזוהו דכתיב (ישעי' מ. ח.) ודבר אלקינו יקום לעולם שהדבור הוא חי וקיים ואם הי' חי' בבחי' פירוד איך הי' בבחי' קיום ובבחי' חיות, אלא שהדבור באמת בטל ומיוחד בתכלית וכמו־כ הנבראים ג־כ בטלים בתכלית, וטעם הדבר שנברא העולם באופן כזה להיות נראה ליש בכדי שתהי' עבודה שהגם שהוא יש מימ יהי' בטל לאלקות וכמו־כ יפעול בכל הדברים שנראים לנפרדים שיהיו בבחי' ביטול, והדבור עצמו הוא באופן שצריך להתחדש תמיד במקורו שז"ע המחדש בטובו בכי"ת מע"ב דכ"ז הוא בכדי שתהי' עבודה שכך עלה ברצונו שע"י העבודה יהי' נמשך בחי' חדוש הישנות, דבתחלת הבריאה הוא מצד כי חפץ חסד הוא אבל אח"כ הנה באתעדל"ת תליא מילתא והוא בשביל לזכות את האדם שע"י עבודתו יומשך זה בעולם וכמא' כל העולם לא נברא אלא לצוות לזה דכל ענין עבודת הבירורים והמשכת הגילויים בעולם הוא ע"י האדם, וזהו־ע אחד דהיינו שהגם שנתהוו מבחי' דבור ז' רקיעים וארץ ולמעלה הוא בחי' ז' היכלות ז' מדות וזהו ח' וד' הוא בחי' ד' רוחות העולם, ד' חיות המרכבה פני אר"י פני שור כו' ואר"י הוא מקור ושרש של כל החיות ושור הוא שרש ומקור של כל הבהמות ונשר של כל העופות ובחי' אדם היינו שרש ומקור של שכלים נבדלים מ"מ גם הם בטלים בתכלית, אמנם בכדי שתהי' הבחי' והמדרי' דאחד הנה צ"ל תחלה שם הוי' וז"ע ה' אחד, דהיינו כדי שיתהווה בחי' הדבור עליון ושיתהוו עי"ז עולמות דאו נופל לומר ענין אחד דהרי אוא"ס מצ"ע הוא בחי' יחיד, וענין אחד שייך מצד העולמות, הנה בכדי שתתהווה בחי' זו צ"ל מקודם בחי' הוי' דהיינו י' צמצום ה' התפשטות ו' המשכה ה' התפשטות, וזהו הוי' אחד, והנה מי הם האומרים הוי' אחד היינו מי הן המה המבינים דהוי' אחד הנה הם נש"י דוקא כמ"ש ומי כעמך כישראל גוי אחד בארץ דרק עמך ישראל הם המה היודעים ומשיגים כי הוי' אחד גם בארץ הלזו הגשמית, וזהו הוי' אלקינו דקאי על נש"י הם יודעים ומשיגים כי הוי' אחד, והענין הוא דהנה ישראל עלו

ה מ ח ד ש ב ט ו ב ו : ברכת יוצר. — ראה מאמרי חה"ש בסי' המאמרים הי"ט.

כ ל ה ע ל ם : ברכות ה, ב.

ו מ י כ ע מ ך : ש"ב ז, כג.

י ש ר א ל ע ל ו : ב"ר בתחלתו. — ראה לקו"ת שה"ש יו, ד. ד"ה חייב אינש

תשי"ח (קונטרס גר).

במח' היינו במח' עילאה שהיא למע' מהשייך אל הדבור, וכמו בהלבושים דמח' דדבור הרי לבוש המח' מתאחד יותר עם הנפש מכמו לבוש הדבור, דהדבור הוא עכ"פ נראה לנפרד מעצמות האדם משא"כ מח' מתאחדת עם עצמותו הנה הדוגמא מזה למע' הוא דנש"י מתאחדים ביחוד אמיתי באוא"ס והוא ע"י אותי' התו' כי ישראל מתקשראן באורייתא ואורייתא בקוב"ה, כי שרש ס"ר גש"י הם בחי' ס"ר אותי' התורה, ולכן ישראל ר"ת יש ששים רבוא אותי' לתורה, וז"ע מ"ש ישראל עלו במח' היינו במח' של אותי' התורה, ולכן נק' בנימ' אתם להוי' אלקיכם, והיינו כמו שהבן נמשך ממוח האב כמו"כ גש"י נמשכים מח"ע, והיינו דע"י אמצעית התו' שישראל מתקשראן באורייתא ואורייתא בקוב"ה ע"י באים לשרשם ומקורם הוא בחי' חו"ב שז"ע ה' אלקינו שאומרים בקי"ש שקאי על תו"ב דאצי', וזהו ג"כ דכתיב בישראל (ישעי' מ"ו, ג') העמוסים מני בטן, דהנה כמו שיש עיבור למטה כמו"כ קודם התגלות ולידת הנשמה היא בבחי' עיבור בבטן אימא וכמ"ש חי הוי' אשר עמדתי לפניו, והנה ארו"ל כשהתינוק במעי אמו נר דולק על ראשו ומלמדין אותו כל התורה, דהיינו מ"ש גש"י עלו במחשבה דהיינו במח' דאותי' התורה, והנה ע"י שהוא בבחי' עיבור ומלמדין אותו ע"י נותנים לו הכח לקיים תומ"צ למטה, ושע"י תומ"צ למטה יתקשר בשרשו ומקורו באו"א, וזהו על דולק על ראשו, נר היינו מ"ש נר הוי' נשמת אדם והוי' י' ה' היינו בחי' תושב"כ ותושבע"פ ו"ה הוא בחי' מצות, ו' הם מצות וה' אחרונה תפלה, שע"י יכולה הנשמה לקיים תומ"צ למטה, וזהו העמוסים מני בטן העמוסים מלשון יום יום יעמס לנו, או מל' אבי העמים עליכם כו' שהוא בחי' עול שנותנין להנשמה כח לקיים תומ"צ, וזהו ג"כ שרש ענין האהבה שיש בכאו"א מישראל שכאו"א יש לו בטבעו אהבה לאלקות שז"ע מ"ש אח"כ ואהבת מה שלכאו' קשה איך שייך הצווי על אהבה הלא היא מדה שבלב, ואיך שייך צווי ע"ה, דממ"נ אם יש לו אהבה א"צ לצווי, ואם לאו מה מועיל הצווי, אך משום כי גש"י נק' בנימ' למקום ע"כ האה' טבעית אצלם כי ממילא נמשך להם אהבה כמו אהבת הבן אל האב, ולכך יש באדם כח למסור נפשו על קדושת השם, וזהו כמ"ש ברע"מ פ' תצא כברא דאשתדל בתר אבוי ואימי' דרחים לון יתיר מגרמי' ונפשי' ורוחי' ונשמתי', והגם דבחינה ומדרי' זו מבאר רבינו נ"ע בפיו"ד דזהו רק מדרי' בני עלי' שהם מועטים בכ"ז הנה בהעלם הרי ישנה בחי' ומדרי' זו בכאו"א מישראל אלא שצריכים לגלותה והיינו דבבני עלי' בחי' ומדרי' זו היא בגילוי ובכללות גש"י צריכים עבודה לגלותה אבל בהעלם ישנה בכאו"א מישראל, וזהו תוי' אלקינו דקאי על

ישראל מתקשראן... ישראל ר"ת : ראה זח"ג עג, א. מגלה
עמוקות אונן קפו, סידור מהרי"ק שער חהמ"צ.

במח' של... בנימ' אתם : ראה ז"ח רות עה"פ וזאת לפנים, דברים יד, א.
וכמ"ש ח"י... ארו"ל כש התינוק : ראה מ"א יו, א (זח"ג סח, ב.
זח"א רלג, ב). נדה לב, ב.

נר הוי' : משלי כ, כו.

העמוסים... יום יום אבי העמים : ישעי' מו, ג. תהלים
סח, כ. מ"א יב, יא.

כמ"ש ברע"מ : זח"ג רפא, סע"א.

נשמות דאלקינו הוא כחינו וחיותינו מעצם עצמותו ית' בהנשמה, אמנם בכדי שיהי' אלקינו הוא ג"כ ע"י הקדמת דאותי' דשם הוי' י' צמצום ה' התפשטות ו' המשכה ה' אחרונה התפשטות, וזהו עלו במחשבה.

קיצור. יבאר דדבר אלקינו יקום לעולם, דהדבור העליון הנה לבד זאת שמיחד בתכלית הנה פועל הביטול בכל ההתהוות ושנראה ליש הוא בשביל עבודה מדרי' אחד ע"י הקדמת הצמצום וההתפשטות דהד' אותי' הוי', המבינים והאומרים הוי' אחד הם נש"י ששרש המשכתם מחו"ב דאצי', הוי' אלקינו, ישראל עלו במחשבה עצמי' דאותי' התו' העמוסים מני בטן בהכחות דמס"ג ותומ"צ וע"י עבודה מתגלים בכחות עצמי'.

ו.

והנה טעם הדבר מה שהקדים תחלה קודם הוי' אלקינו ואומר שמע ישראל והיינו דהנה תכלית הכל הוא האחד דכד אמליכתי'. למעלה ולמטה בוד' ובארץ דזהו הח' דאחד וד"ר העולם דזהו הד' דאחד איך שהם מאוחדים ובטלים להא' שהוא א"ס אלופו ש"ע, אמנם בכדי שתהי' ההתהוות שע"י דבור העליון הוא ע"י הצמצום וההתפשטות המשכה וההתפשטות דד' אותי' הוי' ולכן א' הוי' אחד והאומרים ומשיגים ענין האחד הם נש"י דשרש המשכתם מחו"ב דאצי' דזהו הוי' אלקינו ומקדים לומר שמע ישראל דזהו הכנה כללית לכללות הענין דהוי' אלקינו הוי' אחד דפי' שמע הוא לשון הבנה והיינו להוציא האהבה מהעלם אל הגילוי, שזהו ע"י התבוננות דוקא כי תבונה אותיות בן ובת היינו אהוי"ר ובינה נקראת אם הכנים וכמ"ש כי אם לבינה תקרא, ובכדי להוציא את האהבה מהעלם לגילוי הוא ע"י התבוננות שמתבונן איך שהוי' אלקינו נש"י עלו במח' העצמי' שמתאחדת עם עצמות אוא"ס, והוי' אחד היינו דבור העליון שנתהווה מזה יש ודבר נפרד ומ"מ הוא בבחי' אחד לפי שכולם בטלים אצלו דכולא קמי' כלא חשיב ועי"ז ממילא יבא לואהבת דהיינו שע"י יוצא האה' מהעלם אל הגילוי להכלל ולהבטל ביהודו ית' שתהי' נפשו קשורה ומיוחדת באלקות וגם כל עניני העולם שלו שהוא מוכרח בהם יהיו בטלים ומיוחדים באלקו', וזהו דכתיב (קהלת ב' י"א) גם את העולם נתן בלבם העלם כתיב גם את העלם נתן בלבם פי' שלפ"ע שכאו"א פועל בעצמו להוציא מהעלם אל הגילוי האה' המסותרת לפי ערך זה ממש מברר חלקו בעולם, דהנה גילוי האה' המסותרת הכוונה ביטול נפשו באלקות וכמו בגשמי' ענין האה' הוא מה שהאוהב בטל ודבק בהנאה הנה כן הוא בגילוי האהבה המסותרת דביקות וביטול נפשו באלקות דבכלל זה הוא דגם עניני העולם יהיו בטלים לאלקו' דאל"כ מה מועיל ביטול נפשו לבד אלא שהאה' היא שגם בהתלבשותו בעניני הגוף יחי' בטל ודבק באלקו' שע"י ניתן לו הכח מלמע' שיוכל לזכך חלקו בעולם מזהמת הנחש שע"י חטא עה"ד וע"י שבה"כ דתהו, עד שיאיר גילוי אלקו' בעולם ויהי' נראה ונגלה איך שהעולם בטל באמת, אמנם ענין הביטול מצד עניני עולם מבואר יותר בפרשה שני' דק"ש שמבאר כל פרטי הענינים בגשמי ברכה ובתבואות השדה והכרם, ואיך שהכל תלוי בוהי' אם שמע תשמעו

ת ב ו נ ה א ו ת י ו ת . . א מ ל ב נ י מ : ז ח ג ר צ , ב . מ ש ל י ב , ג .

א מ ש מ ו ע . . ש א ר ז ל ע ש ה : ד ב ר י מ י א , י ג . ר מ ב י מ ה ל ת י ת ס ג

ה"ו. — ראה אבות ס"א מס"ו. ברכות לה, ב.

להיות דכל עניני עולם בטלים ומיוחדים באלקו' שזהו עיקרא ושרשא דכולא, וזהו שארז"ל עשה תורתך קבע ומלאכתך עראי, הנה קבע הו"ע פנימי' היינו מה שהוא ענין פנימי אצל האדם שמשים בזה כל לבו ושכלו וזה כל מגמתו וחפצו להיות שהוא העצמי' שלו לכן משים זה לעיקר להיות דזהו עיקר חיותו, ועראי הוא שהדבר אצלו בחיצוני' שאינו רוצה בזה כ"א מצד ההכרח ובעי"כ ולבו בל עמו, וזהו עשה תורתך קבע שהעיקר פנימי' שלו שישים בזה כל לבו ושכלו ושיהי' עיקר מגמתו וחפצו הוא בתו' ועבודת הוי' ואשר זה הוא כל חיותו, והענינים הגשמי' שלו כאכילה ושת' וכדומה יהי' רק מצד ההכרח להיותו מוכרח בהם ומה שמוכרח בהם הוא בכדי שיוכל להתפלל וללמוד, ועי"ז גופא שפועל בעצמו שלא ירצה בענינים אלו עי"ז מתבררים מהרע שנעשה דחיית הרע מהם וממילא מתעלים ומתקרבים לאלקות והיינו שעושה את הדברים הגשמי' לכלים לאלקו' שיהי' בהם גילוי אלקו' ואח"כ כשלומד ומתפלל בכח האכילה ה"ה מתעלים שנעשים בטלים ומיוחדים באלקות, וזה בעובדי הוי', וכמו"כ בבעלי עסקים שא"א להם לעסוק בתורה בתמידות צ"ל תורתך קבע והיינו שעיקר כוונתו ורצונו יהי' רק ללמוד תורה דהיינו שאפילו אם עוסק במו"מ יהי' המכוון מזה כדי שישתכר ויהי' לו פרנסה לפרנס ב"ב ועי"ז יוכל ללמוד תורה, וכן כה"ג בכל מה שעושה צדקה וגמ"ח בממונו ובטרחתו, וזהו ואספת דגנך וגו' דלכאו' א"מ מאי נפ"מ אם יאסוף תבואת שדהו וזרמו מאחר שהוא ית' מבטיח דואכלת ושבעת מאי איכפת אם יאסוף או לא יאסוף אך פי' ענין ואספת וגו' קאי על עבודת הברורים דיאסוף הניצוצות מעוה"ז הגשמי שהוא עלמא דפרודא לעלמא דיתודא, והטעם מה שאח"כ מזכירין יצי"מ שהוא להורות ענין וסדר העבודה דאל יאמר האדם איך יגיע לזה המדרג' הגדולה להיות לו אהבה אמית' לאלקות ומכשי"כ האה' בבחי' מס"נ כברא דאשתדל כו' ולנצח את היצה"ר שלא ירצה בענינים הגשמי', ובפרט כאשר ידע אינש בנפשי' אשר הוא מלא מעוונות ופגמים מעניני ח"ן שמעלימים ומסתירים גילוי אור הנשמה וא"א להתבונן באלקו' והיינו שגם אם משיג ענין אלקי אין זה נרגש בנפשו להיות מזה אהוי"ר שזה דוקא כאשר ענין האלקי נרגש בנפשו אז בא לידי אהבה, אבל העוונות מעלימים על גילוי אור הנפש שאינו מאיר שאין ההתבוננות כדבעי וממילא אין אהוי"ר וכמ"ש כי אם עוונותיכם היו מבדילים ביניכם לביני אלקיכם, דזה מה דואתה נפחת בי ומאן דנפח מתוכי' נפח היינו מתוכו ופנימיותו הנה צריך שלא יהי' דבר החוצץ ומפסיק, אבל כשיש דבר המפסיק אינו מאיר אור הנשמה ואיך אפשר שיהי' לו אהוי"ר, הנה עי"ז מזכירים יצי"מ להורות מזה באופן וענין סדר העבודה דהגם דבמצרים היו משוקעים במ"ט שע"ט וגם הי' קודם מ"ת ומ"מ בנו"ן יום קבלו את התורה והי' גילוי אלקו' פכ"פ כמ"ש פכ"פ דבר הוי' עמכם וזכו לזה עי"י שברחו מן הרע כמ"ש רבינו נ"ע דהגם שהרע הי' בתקפו עדיין מ"מ ברחו ממנו והיינו דגם קודם שפועל בעצמו שלא ירצה בהרע ה"ה עוקר א"ע מזה בקב"ע מצד תוקף האמונה. קיצור. יבאר בטעם קדימת שמע ישראל דשמע הוא ההשגה הבאה מההתבוננות דהוי' אלקינו בהכחות דנש"י שניתנו להם מלמע' ממשיכים הוי' אחד

ו כ מ ך ש כ י : ישעי' נט, ב. — ראה אגרת התשובה פ"ה.

ס ב ך ס . . כ מ ך ש ר ב נ ו : דברים ה, ד. תניא פליא.

היחוד בכל הדברים הגשמי' ע"י גילוי האה' המסותרת מההעלם הוא ע"י דמלאכתך עראי ותורתך קבע ביושבי אהל וע"י קביעות עתים לתורה צדקה וגמ"ח בממונם ומלאכתם דבעלי עסקים, ובשביל להורות אופן סדר העבודה מזכירים יצי"מ שהיו משוקעים במ"ט שע"ט וזכו למית' ע"י בריחה מהרע בקב"ע דאמונה.

וזהו ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, אומר ועשו לשון רבים בהצווי בבנין המקדש לכל ישראל דכל ישראל האנשים והנשים מחוייבים בבנין ביהמקד', והגם דבבנין המקדש הי' מלאכות נעלות במאד שהם מלאכת מחשבת בכ"ז הנה ועשו לי מקדש דהעשי' הוא עיקר, וכן הוא בבנין המקדש הרוחני דועשו לי מקדש דהעיקר היא העשי', ועשו לי דאינו זו לעולם להיות נח"ר לפניו ית' שאמר ונעשה רצונו ועשו לי לשמי בית קדושה דשם אליקים המוזה ומחי' את כל עניני הטבע מאמינים אוה"ע ג"כ ואמונת נש"י היא בשם הוי' שלמע' מהטבע כמ"ש ויאמינו בהוי', וזהו בית קדושה מקיף דאמונה ועי"ו ושכנתי בתוכם בתוך כל אחד ואחד מישראל.

בס"ד, ש"פ תצוה, תש"ד

ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך כתית למאור להעלות נר תמיד, וצ"ל מהו תוכן ענין זה מה שנצטוו משה בצווי פרטי זה בשמן המנורה לצוות את ישראל דויקחו אליך שמן זית זך, הלא שמן למאור הוא בכלל אותה התרומה שנאמר בה ויקחו לי תרומה וכתוב וזאת התרומה אשר תקחו מאתם וגו' וחשיב שם גם שמן למאור ולמה כפלו כאן שנית ומדוע מיחסו למשה באמרו ויקחו אליך, ומפני מה אומר ויקחו אליך ואינו אומר ויביאו אליך דוקא דהגם דהמעלה את הנרות הוא אהרן אבל הבאת השמן הוא למשה דוקא דמשמע שיש יתרון במדרי' משה לגבי מדרי' אהרן והלא כתיב (שמות ו'. כ"ו) הוא אהרן ומשה וגו' יש מקומות שמקדים אהרן למשה ויש מקומות שמקדים משה לאהרן לומר לך ששקולין כאחד, רש"י, א"כ מהו היתרון דמדרי' משה שהצווי על שמן למאור הוא ויקחו אליך דוקא, ורז"ל אמרו (מנחות פ"ו. ב') ויקחו אליך א"ר שמואל בר נחמני אליך ולא לי וצ"ל מה זה מדרי' לי ואיזה יחס וערך יש לו למדרי' משה לבחי' ומדריגה דלי ומהו אומרו כתית למאור, דלכאורה הול"ל כתית להאיר ומפני מה אומר כתית למאור, ובכללות הענין א"מ מהו אומרו ואתה תצוה בשינוי מה שנאמר ברוב הצווים צו את בני ישראל וכאן אומר ואתה תצוה, והנה רבינו נ"ע ביאר כללות ענין הצווי בעשיית המשכן דכתיב (שמות כ"ה. ט') ככל אשר אני מראה אותך את תבנית המשכן ואת תבנית כל כליו וכן תעשו, דלבד זאת מה שהקב"ה הראה למשה את המשכן וכליו במראה העין כפי' הראב"ע הנה לבד זאת הרי נתן הקב"ה למשה את הכח אשר זה מה

ואתה תצוה : שמות כה, כ

ויקחו לי... וזאת התרומה : שמות כה, ב"ג

שראה בעיניו יוכל להביא במעשה בפועל, וזהו אומרו וכן תעשו שהוא הנתינת כח והסייעתא דשמיא שיהי' באפשרי להביא בפועל את זה שראה והנתינת כח הוא לכל ישראל ע"י מרע"ה דלכן אומר וכן תעשו בלשון רבים שהרי בתחלת הענין היינו בראיית המשכן וכליו הרוחני' נא' לי יחיד דמשה לבדו ראה את תבנית המשכן ותבנית כליו אבל הנתינת כח לעשות המשכן וכליו הוא לכל ישראל היינו ע"י ראייתו של משה, והנה בכח הראי' הטבעי הקב"ה יתרון מיוחד בהצטיירות הדבר הנראה במוחו וכח זכרונו ופועל התקשרות גדולה אשר בכל עת שנוכר על הדבר שראה הנה הדבר נצב כנגד עיניו כאו כן עתה, וכמו שאנו רואים זאת במוחש דהעין רואה והלב חומד בלי שום הבדל כלל מה שהוא רואה אם דבר טוב או דבר רע דמראות עיניהם של צדיקים מעלה אותם ע"י ראיית הטוב ומראות עיניהם של רשעים מוריד אותם ע"י ראיית הרע ודברים מכווערים, דהו כללות ענין העלי' לרגל, דכתיב (שמות כ"ג, י"ז) שלש פעמים בשנה יראה כל זכורך אל פני האדון ה' דכשם שבא להראות כך בא לראות שהיו רואים גילוי אלקות ממש במקדש בכמה נסים יוצאים מדרכי הטבע ממש וראי' זו שראו גילוי אלקות במקדש הנה המחזות הקדושות נצטיירו במוחם ונחקקו בכח זכרונם ונקבעו בלבבם, וראי' זו פעלה בהם אהבה וכוסף בקיום המצות ויראה גדולה מהדר גאונו ית' להיות דהצטיירות הראי' פועלת התקשרות פנימית שהדבר שראה עומד לנגד עיניו הרבה יותר ובאופן אחר לגמרי מזכרון איזה דבר אשר שמע דהגם דהדבר ששמע יכול האדם לזכור אותו רבות בשנים להיותו טמון וספון בכח זכרונו, בכל זה אינו מערכו כלל של זכרון הראי' דלבד זאת מה שזכרון השמיעה הרי נחלש מזמן לזמן שנופל אצלו ספיקות בהסגנון והיינו שזוכר רק את התוכן והנושא אבל אינו זוכר פרטי הדבורים של הענין ההוא, משא"כ הזכרון דראי' הנה כל פרט מהמחזוה אשר חזה ברור אצלו כאלו רואה את המחזוה ההיא עתה, ולכן אנו רואים במוחש דזכרון הראי' פועל בזכרון השמיעה, דכשרוצה להזכיר עצמו בבירור ובדיוק יותר את מה ששמע או הנה כשמסתכל במעמד ומצב המחזוה שהי' אז בשעה ששמע את הענין שנוכר עתה הרי זכרון זה מועיל לזכרון השמיעה להיות שבראי' נחקק דבר הנראה ופועל התקשרות פנימית ולכן הנה קשה הרבה יותר ראי' רעה מדבור רע להיות דראי' רעה מורידה ביותר וראי' טובה מעלה בעילוי מופלא, ובוזה מבאר רבינו נ"ע ואתה תצוה, כשראה מרע"ה את המשכן נצטייר אצלו ובראייתו זאת נתקשר בהמשכן וכליו וענינם כמו שהוא בשרשם ושרש שרשם עד רום כל הדרגות וזוהו ואתה ו' מוסיף על הראשונים דע"י התקשרותו הנה תצוה את בניי דפועל ההתקשרות בבניי ואו היינו ע"י התקשרות הנה ויקחו אליך שמן זית זך השומן הפנימי שבישראל יקחו אליך היינו דע"י ההתעוררות של התצוה שהויע' ההתקשרות תהי' ההעלאה למדרי' משה אמנם ע"י כתיבת מגיעים להמאור שהוא מקור האור ותכלית הכל הוא להעלות הנר תמיד שבכאוי"א מישראל.

קיצור. השמן למאור הוא א' התרומות למשכן ויקשה (א) למה הוכפל שנית, (ב) למה למשה ולא לאהרן, (ג) מה יתרונו של משה על אהרן, (ד) הלשון ויקחו ולא יביאו, (ה) אליך ולא לי, (ו) למאור כתיב ולא להאיר, (ז) בכל הצווים נא' צו וכאן

ואתה תצוה, יבאר דבראי' הטביע הקב"ה יתרון ההצטיירות וההתקשרות, הן בראי' טובה והן ברעה, ויסביר בפעולת זכרון ההצטיירות דראי' על זכרון השמיעה, מרע"ה מעורר בבנ"י התקשרות פנימית באתעדל"ע אתעדל"ת. ולהבין כל זה ילהק"ת משנת"ל דהדבור העליון הנה לבד זאת שמיוחד בתכלית הנה הוא פועל הביטול בהנבראים, וטעם הדבר שהעולם והנבראים נראים ליש ומציאות דבר הוא רק שיהי' ענין העבודה לייחדו ית', דוהו שמע ישראל שמלמע' נותנים לישראל כחות פנימים לקבל השגה אלקית ולהבינם על בורים דוהו הוי' אלקינו ועי"ז הוא הוי' אחד שפועלים היחוד למע' ולמטה ע"י דמלאכתך עראי ותורתך קבע, הן ביושבי אהל והן בבעלי עסקים, והטעם שמוכירים יציאת מצרים הוא להורות על אופן וסדר העבודה דתחלת הכל הוא הבריחה מן הרע בדרך קבלת עול בלבד להעמיד על עצמו להיות סור מרע ועשה טוב בדרך כפי' והכרח בכח של קבלת עול מלכות שמים.

ז.

והנה כל עבודה בעבודת הבורא ית' צ"ל בשמחה, והיינו דלבד ענין השמחה הכללית אשר בחר בנו מכל עם ורוממנו מכל לשון וזיכנו בתורתו ומצותיו ית', שוהי שמחה גדולה במאד מאד וק"ו מעניני האדם למטה בגשמי' דכאשר רב גדול חכם מופלג בעצם כח חכמתו והוא מוסר עוצם גודל חכמתו וסודות רזי תורתו לאחד מהתלמידים היש קירוב גדול מזה, וכן כמי שהוא מופלא ומרומם מעם אשר הכל שפלים נגדו מצד גודל עוצם הפלאת מעלותיו בשכל עיונים ועמוקים ביותר ובמדות טובות במזג טוב שאין כמוהו בעולם ומלואו והוא משפיל עצמו להתקרב לאיש פשוט מה שאינו נחשב למציאות אדם לגבי שכלו ומדותיו, כי אצל חכם מופלג הנה כל ענין האנושית הוא שכל ומדות בערך השגתו, וזאס ער רופט שכל ומדות, ומי שאין לו כזאת אינו נחשב למהות אדם כלל, וכאשר האדם המופלג השכל ומדות מקרב איש פשוט ומדבר עמו הנה בדבור זה עושה אותו למציאות דבר מה, וכשהחכם מופלג מצוה לאיש הפשוט לעשות איזה דבר הרי בצווי זה נעשה מציאות חשוב שהוא משלים רצון וחפץ החכם הגדול ובפרט כשהחכם אומר לו דכאשר ימלא רצונו כפי הצווי יגרום לו קורת רוח הרי אין לך עילוי נעלה מזה שהאיש הפשוט מתעלה בעילוי כל כך עד כי בזה שהוא ממלא צווי החכם ה"ה גורם נחת רוח להחכם המופלא, והדוגמא מזה יובן למע' במכש"כ גודל העילוי שנעשה בישראל ע"י התומ"צ וכמאמר רצה הקב"ה לזכות את ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצות ואמרו אמר הקב"ה נח"ר לפני שאמרת ונעשה רצוני ומזה הוא השמחה גדולה שישנה לישראל על הקירוב הגדול אמנם שמחה זו היא כללית ושמחת העבודה הכוונה שמחה פרטית שהיא חלק מן העבודה עצמה להיות דהשמחה וטוב לבב הם עצמם הם מעניני העבודה, והנה כל זה הוא בעובדי הוי' בעבודה דתומ"צ שהם יכולים להיות שמחים וטובי לב בעבודתם אבל מי שהוא מלא מעוונות ופגמים מעניני ח"ן אשר מעלימים ומסתירים על גילוי אור הנשמה שגם כאשר מתבונן בהשגה אלקי' אין ההשגה נרגשת בנפשו להיות מזה אהוי"ר ובמה יכול לשמוח, ולהיות בטוב לבב,

ובזה ביאר רבינו נ"ע בפלא"א לאמר ללבו אמת הוא כן בלי ספק שאני רחוק מאד מה' בתכלית ומשווק ומתועב כו' אך כ"ז הוא אני לבדי הוא הגוף עם נפש החיונית שבו אבל מ"מ יש בקרבי חלק ה' ממש שישנו אפי' בקל שבקלים שהיא נפש האלקית עם ניצוץ אלקות ממש המלוכב בה להחיותה רק שהיא בבחי' גלות וא"כ אדרבא כל מה שאני בתכלית הריחוק מה' והתיעוב והשיקוץ הרי נה"א שבי בגלות יותר והרחמנות עלי' גדולה במאד ולואת אשים כל מגמתי וחפצי להציאה ולהעלותה מגלות זה כו' ואין לך שמחה גדולה כצאת מהגלות והשבי' כו', והנה בחי' זו היא בחי' יציאת מצרים שנא' בה כי ברח העם כו' שהרע שבנפשות ישראל עדיין הי' בתקפו בחלל השמאלי כי לא פסקה זוהמתם עד מתן תורה רק מגמתם וחפצם היתה לצאת נפשם האלקית מגלות הסט"א היא טומאת מצרים ולדבקה בן ית', דכללות הענין דיצי"מ מה שהקב"ה נגלה עליהם וגאלם ישנה בהעבודה הרוחני' בכל יום והו"ע האתעדל"ע אלא שאין זה נרגש בו מצד המסך המבדיל כמ"ש עוונותיכם מבדילים ביניכם לבין אלקיכם, והעצה לזה היא הבריחה וכמו במצרים דכתי' כי ברח העם דהרי זוהמתם לא פסקה מהם רק במעמד הר סיני והרע הי' אצלם בתקפו והוא רק מה שבחפץ ורצון גדול ברחו מן הרע, בא' זיי אינו געווען א' גרויסער באַגער אַרויסצוגיין פון דער טומאת מצרים, דהגבם שהיו מובדלים מערות מצרים ומושבם הי' בגושן לא כמו עכשו והיו בסביבתו של שבט לוי שלא הי' עליהם עול הגלות ועסקו בתורה בכל זה הנה כל ישראל הכירו את הרע דזוהמת קליפת מצרים ובאוות נפש ברחו מן הרע, וכן הוא גם עכשו בעבודה רוחני' צ"ל הבריחה מן הרע וא"א להיות בריחה זו כ"א אשר תחלה יכיר את מהות הרע, דהנה שני ענינים כוללי' יש ברע והם העונג והחמימות שהם אשור, דער געשמאק אין א' דבר תאוה, אפילו אין א' תאוות היתר ומכש"כ דבר איסור, ומצרים, דער קאָכען זיך אין דעם און היצען זיך אין א' דבר תאוה הנה הכרת הרע היא בהתבוננות דקשעהמ"ט דאו בהתבוננו בכל העבר עליו במשך היום הוא מכיר בהרע ועושה החלט בעצמו לצאת מן הרע והחלט זה הוא עקירה מה שעוקר עצמו מן הרע, ואח"כ בקומו בבקר הנה בהתבוננות שקודם התפלה הוא ממארי דחושבנא בפרטי עניניו וההחלטה ועקירת הרצון דק"ש שעהמ"ט פועל בו שבהתבוננות דקודם התפלה מתמרמר בנפשו על אשר אין האתעדל"ע נרגש בנפשו, הנה בכל עצב הי' מותר דבעמדו לפני הוי' בתפלה הוא בהתרגשות גדולה ונתעורר בשמחה בעבודתו והיינו שהשמחה בעבודתו והיינו שהשמחה עצמה היא חלק מהעבודה והעבודה תפלה פועלת אשר מברר עניני העולם ועי"ז נעשה עלי' גדולה בנשמתו שעולה בעילוי רב.

קיצור. יבאר דכל עבודה צ"ל בשמחה, ויסביר המשלים (א) שמחת התלמיד מקירוב חכם מופלג שמגלה לו עמקי סודות חכמתו, (ב) שמחת איש הפשוט כאשר מופלא במעלות השכל והמדות מדבר עמו ובפרט כאשר מצוה לו לעשות דבר מכש"כ כשבועשי' עושה נח"ר, והוא דוגמא לשמחת הבחירה בישראל שהיא שמחה כללית והשמחה שבעבודה באה ע"י קדימת ההתמרמרות בקשעהמ"ט והתבוננות שקודם התפלה.

ה.

אמנם צ"ל מאחר דנש"י עלו בבחי' מח' העצמית שהיא מח' עילאה שאינה שייכה אל הדבור שזהו בחי' גבוה מאד, ולמה היתה כזאת מלפניו ית' שתרד להתלבש בגוף ונה"ב שלכאו' היא ירידה גדולה מאד אלא ודאי שהיא ירידה צורך עלי', וא"כ מהו"ע העלי' שאח"כ ומה יכול להיות עלי' יותר גדולה מבחי' מח' עילאה, אך הענין הוא דהנה כתיב ויקח רומח בידו, ופי' בזה"ק שהוא בחי' רמ"ח תיבין שבק"ש וכמ"ש בחרבי ובקשתי ות"א בצלותי ובבעותי והוא העלי' שנעשה ע"י העבודה דק"ש בהקדמת פסוד"ו וברכות ק"ש, דהנה זה מה שנש"י עלו במח' עילאה והאה' אצלם היא טבעית היינו רק מצד השרש נפש האלקי', אבל שרש נה"ב הוא רק מבחינת פני שור שמהשמאל ואפי' נפש השכלי' של האדם היא ג"כ רק מבחי' פני אדם שבמרכבה, ושרש המרכבה הוא רק מבחי' דבור ד' רבתי דאחד שמוה נראה ליש ודבר נפרד וע"כ נה"ב טבעה בהיפך מנה"א לימשך אחר תאוות עוה"ז גשמי' וא"כ המלחמה גדולה ביניהם שנה"א טבעה ורצונה לאהבת הוי' וליכלל למע' ונה"ב רצונה בהיפך מזה לימשך אחר תאוות הגוף ורצונות זרים, וא"כ ע"י מה יוכל לנצח את המלחמה דיצה"ר ונה"ב, אלא דניצוח מלחמה זו הוא לכל לראש ע"י בריחה מן הרע שמכיר את הרע ובורח ממנו בכח קבעומ"ש ואח"כ ע"י הקדמת ההתבוננות דקודם התפלה וההתבוננות דפסוד"ו דשם מבואר הביטול מצד העולמות והנבראים שהוא ביאור ענין הוי' אחד לפי דעיקר העבודה עכשו הוא בביטול הגוף ונה"ב והבירור דעניני עולם אח"כ בברכת ק"ש שהיא הקדמה לפסוק ראשון דק"ש שמע ישראל דההבנה וההשגה של ישראל צ"ל בב' ענינים אלו דהוי' אלקינו והוי' אחד שהם מתבארים בברכות ק"ש דבברכות יוצר מבואר הענין שהוי' אחד עלמא דאתגליא איך שהוא ית' בטובו מחדש בכי"ת מע"ב והאופנים ברעש גדול והשרפים משבחים באימה ואומרים ביראה קדוש, וכולם משבחים מפארים מעריצים ומקדישים וממליכים את שמו ית' דשרשם מבחי' דבור העליון, ואח"כ בברכות אהבה הנה שם מבואר הענין דהוי' אלקינו עלמא דאתכטיא דהיינו איך דנש"י הנה אהבתינו היא אהבה עצמי' וכל בקשתינו להאיר עינינו בתורת הוי' ולדבק לבבנו במצות הוי' ושיהי' לנו יחוד הלב באהוי"ר ולא נבוש בעוה"ז ולא נכלם לעוה"ב ולא נכשל בעולם התחי' ואנו מכירים בחסד עליון בהקירוב הגדול אשר בחר בנו וכו' ומתוך כך אנו באים לעבודה דק"ש לנצח את המלחמה, אמנם הכח ע"ז זהו ע"י רמ"ח תיבין שבק"ש כי ע"י ק"ש נמשך קומה של מעלה דהיינו בחי' ועל הכסא דמות כמראה אדם עליו מלמעלה אדם אדמה לעליון ועי"ז ממילא נופל הקומה שלע"ז של היצה"ר שהוא ג"כ שכל ומדות, כי אור דוחה חושך, וזשארז"ל בירושלמי שק"ש היא קבלה על כל עשה"ד, כי הנה כתיב וזאת התורה אדם שנמשלה התורה לבחי' אדם כמו שבאדם יש רמ"ח אברים ושס"ה גידים כן בתורה יש רמ"ח מי"ע ושס"ה מל"ת, וזהו דכתיב רוממות א"ל בגרונום וחרב פפיות בידם דכאשר ההשכלה בפסוד"ו הנה רוממות א"ל בההתבוננות דהוי' אחד והוי' אלקינו הנה או ע"י העבודה דק"ש הנה חרב פפיות בידם להצליח בהמלחמה הרוחני' לכבוש את

ה ע נ י ן ה ו א : ראה לעיל ד"ה נר חנוכה ואילך.
ב י ר ו ש ל מ י : ברכות פ"א ה"ח.

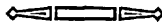
היצה"ר ותאוות הגוף, וזהו ויקח רמח שהם רמ"ח תיבין שבק"ש, ותכלית העבודה היא דלא זו בלבד שכובש את הנה"ב אלא עוד זאת שמהפכו שגם היצה"ר יכלול בקדושה וכשנה"ב נתהפך לקדושה עי"ז נעשה יתרון האור מן החשך דכך אתכפיא סט"א אסתלק יקרא דקוב"ה לפי שכך עלה ברצונו, ועי"ז נעשה עלי' יותר גדולה מכמו שהיתה קודם ירידתה, לפי שקודם ירידתה היתה רק בבחי' עלה במח', והנה מח' היא רק בחי' לבוש רק שהיא לבוש פנימי, ודבור הוא לבוש חיצוני אבל מ"מ הוא רק בחי' לבוש, אבל עי' ירידתה בגוף ונה"ב נתהפך החשך לאור עי"ז יגיע לבחי' לאשתאבא בגופא דמלכא ממש שלמע' מבחי' מח' שהוא רק לבוש לעצם הנפש, אבל לאשתאבא בגופא דמלכא הוא עלי' גדולה יותר, וושארז"ל עתידים צדיקים שיאמרו לפניהם קדוש פי' צדיקים היינו מקיימי תומ"צ למטה וכמ"ש וצדקה תהי' לנו כי נשמור לעשות את כל המצוה ועש"ז נק' המקיים תומ"צ בשם צדיק, ועי' קיום התומ"צ יאמרו לפניהם קדוש דהיינו שיתעלו לבחי' קדש העצמי דנשמה שנתת בי טהורה היא וטהורה היא בבחי' הכלים ועי' ירידתה למטה מתעלית בבחי' קדש שהוא בחי' האור וע"כ יאמרו לפניהם קדוש ולבחי' ומדרי' זו מגיעים עי' הביורור דנה"ב דוקא שמתעלים הנשמות לבחי' קדש העליון ועי"ז ממשיכים בחי' עצמות אוא"ס שלמע' מבחי' הכלים, וזוהי מעלת העלי' שע"י ירידת הנשמה בגוף.

קיצור. יקשה מאחר שישראל עלו במחשבה עילאה מהו העלי' שע"י הירידה בגוף, ויבאר דישאל עלו במח' זהו מצד הנה"א אבל הנה"ב שרשו מפני שור מהשמאל שמונע עבודת הנה"א, אמנם עי' העבודה דק"ש דרמ"ח תיבין הם רומח וקשת שבה בהקדמת רוממות א"ל בגרונם בפסוד"ז נעשה חרב של שתי פיות דברכות ק"ש אשר בק"ש מנצח הנה"ב ומהפכו ליכלל בקדושה ולכן הנה עתידים צדיקים שיאמרו לפניהם קדוש והיא העלי' הנעשית עי' ירידת הנשמה בגוף.

והנה הכלי עקרית להמשכה זו היא תורה, דאורייתא מח"ע נפקת שהוא בחי' ראש ומוח וכמו בגשמי' באדם למטה הרי אנו רואים דעיקר הגילוי כללות החיות של הנפש הוא במוח ואח"כ מתפשט ממנו לכל האברים, ולכן יש גידים הנמשכים ממוח לכל האברים, ואפי' ברגל נמצאים גידי המוח, וכך למע' ראשית גילוי ההמשכה תחלה מתלבש בתו' שהיא ראשית בחי' ראש ומוח ששם שורה אוא"ס לפי שהוא בחי' כח מ"ה בחי' ביטול ולכן ת"ת כנגד כולם ובק"ש הוא מ"ש והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום וארו"ל בד"ת הכתוב מדבר, אמנם ההמשכה היא עי' ק"ש והיינו דהתעוררות האור עצמי נעשה עי' ק"ש אלא שהכלי לזה היא תורה, ולכן כל האומר אין לי אלא תורה אפילו תורה אין לו שצ"ל ק"ש שע"י ממשיכים האור, כי כל המשכה היא עי' העלאה תחלה וההעלאה היא בעבודה דתפלה דעלה אתמר והנה סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה דתפלה היא סולם ההתקשרות המחברת את הארצה שהם עניני העולם הגשמי'

ע י ז י ג י ע : ראה לקו"ת במדבר ב, א, צא, ה, שם דברים כו, ג, ו, וועד.
ע ת י ד י ם צ ד י ק י ם . . . ו צ ד ק ה ת ה י : ב"ר עה, ב, דברים ו, כה.
ו ה נ ה ס ו ל ם : בראשית כה, יב, וראה זח"א רסו, ב, זח"ג שו, ב, ת"ז תמ"ה. —
נתבאר ברי"ה ויחלום תש"ה. שיחת יב תמוז תש"ו. ועוד.

עם השמימה שהם עניני' הרוחני' היינו דע"י התפלה היא העלאת הביטוי דעניני עולם וממשכת המשכת אור העצמי מלמעלה, וזהו ואתה תצוה את בני' דמשה מדריגתו שהוא הממוצע המחבר וכמ"ש אנכי עומד בין הוי' ובניכם להגיד לכם את דבר הוי', וזהו דואתה תצוה דמשה הוא בחי' המעלה ומחבר את בני' דע"י התחברות זאת הנה ויקחו אליך זיי וועלן זיך אליין נעמען אל בחי' ומדרי' משה שהוא ח"ע ולא לי שהוא בחי' כתר דע"י שמן זית וך שהוא מובחר העבודה בהשגה והשכל יכולים להגיע רק לבחי' ומדרי' פנימי' החכ' אבל ע"י העבודה דכתיב שהיא העבודה דקבעמ"ש בכלל ועבודה שבלב בפרט, הנה מגיעים למאור ובין כך ובין כך היינו הן בהעבודה דשמן זית וך והן בהעבודה דכתיב הנה עיקר הכל הוא להעלות נר תמיד שהיא נקודת הלב, ונקודת היהדות שישנה בכא"א מישראל תמיד אלא שצריכים לעוררה ולגלותה והוא ע"י העבודה דק"ש והכלי לזה הוא תורה ולכן הנה ק"ש היא קבלה על עשה"ד, וזהו יודבר אלקים את כל הדברים האלה לאמר, דתחלה נאמרו כל עשה"ד בדבור אחד והוא מה שהת' היא כלי כללית ואח"כ חזר ופירש כל דבור דזהו ההמשכה פרטית ובק"ש פתח תחלה להיות דק"ש היא הקבלה על כל עשה"ד ובעת מ"ת הנה ישראל נענו ואמרו ה' אלקינו ה' אחד שהוא בחי' ד"ע והיחוד היוצא מזה הוא יחו"ע ומשה אמר בשכמל"ו שהוא ד"ת והיחוד היוצא מזה הוא יחו"ת להיות דישראל במעמד ה"ס פסקה זוהמתן ולשעה היו במדרי' ד"ע אמנם משה ידע דאין בחי' זו מדריגתם ואינו רק לפי שעה ובפרט בהדרות הבאים אחריו הרי א"א לו לבא מהתבוננות דה' אחד למדרי' בכל לבבך להפך את הנה"ב שיתכלל בקדושה שלא ע"י אמצעות בשכמל"ו שהוא ד"ת להיות כי עבודה צ"ל בסדר והדרגה מד"ת לד"ע לכן אמר בעת מ"ת בשכמל"ו.

בס"ד, ב' ניסן, תש"ד

ואני תפלתי לך הוי' עת רצון אלקים ברב חסדיך ענני באמת ישעך, ופרש"י יהי עת תפלתי עת רצון, והראב"ע פי' ואני מתפלל אולי אמצא עת רצון, ובמצו"ד פי' ברוב חסדיך יהי' עת רצון וענני בישע אמת ומתקיים, דג' פי' אלו הם ג' ענינים, דלפרש"י הנה בקשת תפלתו היא שיהי' עת רצון ולפי' הראב"ע הוא שמתפלל אולי ימצא עת רצון, והיינו דלפרש"י הנה כל עניני התפלה הוא שיהי' עת רצון ולפי' הראב"ע דמתפלל כדרכו היינו כתיקונה של תפלה לבקש צרכיו ואולי ימצא עת רצון, ולפי' המצו"ד דע"י רוב חסדיך יהי' עת רצון, וכ"ק אאמור' הרה"ק נ"ע פי' ואני תפלתי לך הוי' דמי שהוא אני ולא אנכי, ער איז א' אני שמורה על הענוה וביטול ולא אנכי שמורה על מציאות גם שהוא מצד מעלתו בקדושה, וכמו אנכי הרואה דמדה זו שייכה רק לצדיקים בעלי נשמה

א נ כ י ע ו מ ד : דברים ה, ה (בקיצור לשון).

ו א נ י ת פ ל ת י : תהלים סט, יד.

א נ כ י ה ר ו א ה : שמואל א ט, יט. ביאור אני ואנכי : לקו"ת אמור לה, ד. —

ראה ספרי דברים א, זי. מורש שמואל פי"ד.

ומדרי' מיוחדת אבל שאר הצדיקים צ"ל במדרי' אני שהוא ענוה ושפלות הנה מי שהוא במדרי' אני הנה תפלתו היינו ההתקשרות והתדבקות שלו הוא לך הוי' בביטול כל מציאותו למה שלמע' מדרכי הטבע, בא אים איז ניט פאראן מען קען ניט, כי כל ענינים דתומ"צ אין שייך כלל אז מען קען ניט, ודבקות והתקשרות זו פועלת עת רצון בכל זמן, והעת רצון שבא ע"י העבודה דבקות והתקשרות בשם הוי' שלמע' מדרכי הטבע דשם אלקים הנה זה פועל הגילוי דשם אלקים שבו וע"י מתגלה דברוב חסדיך, חסדיך סתם, שהוא חסד שלך בחי' רב חסד דעתיקא קדישא דלית שמאלא בהאי עתיקא והגילוי דרב חסד הוא ישע אמת שמתקיים דורי דורות. והנה פסוק ואני תפילתי וגו' קבעוהו לומר בתפלת מנחה דשבת שאז הוא זמן עת רצון דשלשה צדיקים יוסף משה ודוד מעוררים רחמים על כללות נש"י כמבו' בוח"ב דקנ"ו ע"א בענין תלחא אינן דאסתלקו מעלמא בהאי זמנא, כי בעת ויום הסתלקות הצדיק הנה הוא מעורר רחמים על כללות נש"י ולכן הנה הזמן ההוא הוא עת רצון, והיינו דבהתעוררות רחמים של הצדיקים ממשיכים בחי' ומדרי' מצחא דעתיקא קדישא המהפכת מדה"ד למדת הרחמים כדאי' באד"ר דממצחא דז"א מתערין כ"ד בתי דינין וכד אתגליא מצחא דעתיקא משתככיין כל הדינין והגבורות כו' וצ"ל מהר"ע מצחא ומהו ההפרש בין מצחא דז"א למצחא דעתיקא דממצחא דז"א מתערין הדינין והגבורות וממצחא דעתיקא כל הדינין משתככיין דהנה תלת חללין דגולגלתא הן מוח החכמה מוח הבינה ומוח הדעת, דהחללים הוא שבהם נמצאים המוחין והן כמו היכלות והמוחין הן כלים לאור השכל דמוח החכ' מוח הבינה הן מלפנים בראש האדם ומוח הדעת מאחוריו, והמצח מכוון כנגד מוח הדעת, וצ"ל שהמצח יש לו שייכות אל מוח הדעת, מאחר שהוא מכוון נגדו, וצ"ל מה שייכות מצח אל הדעת, וצריכים להבין כללות ענין המוחין, דהנה בכל דבר שהאדם עושה ה"ה משכיל ומתחכם תחלה שהדבר טוב וישר לפניו, והתחלת ההתחכמות הוא בדרך בריקה וסקירה ואח"כ בא בהשגה, וכמו שהוא בכל דבר מושכל הרי בתחלה בא נקודת ההשכלה בדרך בריקת השכל בלבד, ואח"כ בא באורך ורוחב בהשגה והבנת כל הפרטים, וזהו מוח החכ' ומוח הבינה, ומוח הדעת הוא להכניס הענין בפנימי' כלי המוח שיונח הענין בטוב אצלו ויאיר הענין במוחו, כי דעת הוא התקשרות כמו והאדם ידע כו' וגם דעת הוא הרגשת הענין והיינו לא רק שמשגי את הענין כ"א שמרגיש בשכלו שהענין הוא כך, והוא מפני שהדעת הוא שמתקשר בהענין ונכנס בפנימי' הענין ובעומקו יותר ועי"ז הוא הרגשת הענין שמרגיש שהוא כך כפי שהשיג, והרגשה זו היא הוראה וסימן שנכנס בפנימי' הענין ואז הנה גם הענין נכנס בפנימי' בכלי מוחו שהונח אצלו בטוב, עס לייגט זיך בא זיך דער ענין שכלי זייער גוט און זייער קלאר, ויש לו חיות גדול בהענין ומאיר אצלו במוחו, והנה ההתחברות דח"ב היינו שנקודת ההשכלה דחכ' תבא לידי השגה דבינה הוא ג"כ ע"י הדעת, דאנו רואים בחוש כאשר נופל השכלה חדשה במוחו הנה

כ ד א י ' ב א ד " ר : ראה זח"ג קלו, ב. קכט, א.

ת ל ת ח ל ל י ן : זח"ג רסב, א. קמ, א. — ראה תו"א תצוה פג, ה. ובכ"מ.

ו ה א ד ם י ד ע : בראשית ה, א. — ראה ת"ז תס"ט בתחלתו. תניא ספ"ג.

בכדי שיבא לידי השגה צריך לקשר עצמו בנקודת ההשכלה לידע מה שהשכיל, שהרי כשבאה לו ההשכלה החדשה ה"ה יודע את הענין אבל הוא בכללות לבד, והענין רק מרחף במוחו, והוא מפני שהוא למע' עדיין מגדר תפיסא בכלים כי האור שבהנקודה אינו מוגבל עדיין להיות נתפס ממש, ועם היותו אור פנימי אינו בהגבלה עדיין, וע"כ בכדי להביאו בהשגה צריך לקשר עצמו לידע מהו הענין שהשכיל, צו טראגען זיך צו דער נקודה וויסן וואס איז דא, ותקשרות זו מגבלת את הנקודה ומביאה לידי השגה, ואם תביא הנקודה לידי השגה בלי אמצעית הדעת יכול להיות שתהי' ההשגה לא אמת, כי להיות שהנקודה היא בלתי מוגבלת עדיין קרוב הדבר שההשגה לא תקח, וועט ניט נעמען דעם אמיתת כוונת הנקודה ותהי' ההשגה לא זה מה שהשכיל, והיינו שההשגה בהפרטים שבה תהי' ענין אחר או באופן אחר לגמרי ממה שהשכיל בכח החכ' שלו, ועוד כי נקודת ההשכלה מפני שאינה מוגבלת עדיין יכול להיות שתתערב בהשכלות אחרות ולא ידע אמיתתה כ"א ע"י הדעת שמגביל את הנקודה ומברר אותה, היינו שמסלק ממנה את מה שלא בא בהשכלה זאת ומביא את הנקודה לידי השגה שתהי' השגה אמיתית, וזהו שהדעת מחבר חו"ב ע"י התקשרות שנכנס לפנימי' ואמיתית הנקודה ומגביל אותה באופן שתבא בהשגה כמו שהיא לאמיתתה, וכן לאחר ההשגה ענין הדעת הוא שמתקשר ונכנס בפנימי' הענין עד שבא לידי הרגשת הענין ועי"ז בא בפנימי' כלי מוחו ומאיר אצלו.

קיצור. ד' פירושים בואני תפלתי, א) יהי עת רצון, ב) אולי אמצא עת רצון, ג) ברב חסדיך יהי' עת רצון, ד) מי שהוא אני הבטל ולא אנכי המרום הנה הוא דבק בהוי' שלמע' מהטבע ועושה בכל זמן עת רצון שממשיך מצחא דעתיקא המהפך דין לרחמים, יקשה שייכות המצחא לדעת, ויבאר ענין מוח הדעת המקשר חו"ב שמביא אור נקודת ההשכלה לידי השגה ושההשגה תהי' אמיתית.

ב.

והנה להיות דמוח הדעת הנה לבד זאת שמקשר המוחין חו"ב עצמן הנה הוא המברר ומחלק את הענינים שבנקודת ההשכלה ומפרידם זה מזה שלא יתערבו ומברר ומחלק גם את עניני ההשגות היינו הסברות המבארים ומסבירים את עניני הנקודה ומחבר את הנקודות והביאורים יחד לזאת הנה עיקר החלטת כל דבר וכל ענין שכלי הוא ע"י הדעת דוקא, וכמו שאנו רואים במוחש בהשכלה דעם היות שמשגיג את הענין שהוא כך מ"מ אינו מוכרח שיוחלט אצלו הענין ויכול להשתנות וע"י הדעת הוא החלטת הענין מפני שהדעת אינו רק השגת הענין כ"א ההרגשה שמרגיש שהענין הוא כך ועי"ז הוא ההחלטה, וביותר היא ההחלטה ע"י הכרת הענין שבמוח הדעת שזהו למעלה מהרגשת הענין והיינו שהוא יותר בגילוי מבהרגשה, כי הרגשה יכולה להיות גם בהעלם וכמו לב מרגיש, די הארץ פילט אבל הוא בהעלם שמרגיש דבר שאינו יודע, וכמו"כ בשכל בהרגשת הענין אין עצם הענין אצלו בהרגשה ממש, והכרת הענין הוא שעצם הענין אצלו בגילוי ולכן ע"י הכרה באים לידי ראי' וע"כ עי"ז הוא החלטת הענין כך וכך דוקא, וזהו שהתוקף הוא בדעת דוקא כמו התקיף

בדעתו מפני שבדעת דוקא הוא החלטת הדבר, וכן הוא בהתפעלות הלב שהוא ע"י
 הדעת שנרגש הענין בלבו ומתפעל ע"י, אשר כן הוא גם בעבודה הרוחנית
 דכשמתבונן בגדולת הבורא בהתהוות העולם בדרך בריאה יש מאין, הנה גם
 כשמשגיג את הענין בטוב שהעולם נתהווה מכח אלקי המהות אותו ויבין את
 הענין היטב בכמה הסברים וראיות והוכחות וכמ"ש ואתה מחי' את כולם שמהווה
 ומחי' ומאמיתת המצאו נמצאו כל הנמצאים, ומ"מ אין זה נתפס ונדבק במוחו
 בהנחה טובה ושיאיר הענין במוחו בחיות ושמתח הנפש בהענין כ"א ע"י הדעת
 שהוא ההתקשרות שמקשר עצמו ונכנס בפנימי' ועומק הענין עד שבא לידי
 הרגשת השכל שנרגש אצלו הענין אז ה"ה בא בפנימי' מוחו בהנחה וקליטה
 טובה ומאיר אצלו הענין ויש לו חיות גדול בזה ונדבק מאד בהענין, וענין ההחלטה
 שבדעת הוא שהענין מתאמת אצלו שהוא כך והוא אצלו בפשיטות שא"צ ראיות
 והוכחות כלל והוא מפני ההכרה שמכיר בשכלו עצם הענין שע"י מתאמת אצלו
 הדבר מאד, ועם היות שאין זה עדיין ההתאמתות דבחי' ראי', מ"מ ה"ז כאלו רואה
 ממש מהות הכרת הדעת וכאשר אותו הענין נרגש בלבו נעשה גם התפעלות הלב
 באהוי"ר, וזהו דמוח הדעת הוא נגד המצח דלהיות דכל ענין המדות הו"ע התוקף
 לכן שייך אל ענין המצח שהוא חזוק ותוקף ורק שיש ב' אופני תוקף והם
 מצחא דז"א ומצחא דעתיקא, דהנה אית רצון ואית רצון שלמטה מן השכל הוא מן
 השכל שע"י שמשכיל ומבין בשכלו שהדבר טוב לפניו ה"ה רוצה בו, והוא
 הרצון הנולד מן השכל, והכוונה בזה הוא על הרצון שלמע' מהמדות שהרי המדות
 הן טבעי' שהטבע היא לאהוב דבר הטוב לו, רק שקודם שמתבונן בשכלו בטוב
 הדבר לא יש האה' וכידוע שהשכל הוא כמו מורה דרך אל המדות להראות להן
 מה שיאהב, אך הרצון שלמע' מהמדות והוא פנימי' המדות ומנהיג את המדות
 ה"ה בא מן השכל, וכמו שאנו רואים שיכול להיות שירצה גם היפך טבע המדות
 וכמו בענין הסיגופים שזה היפך טבע המדות ומ"מ ירצה ויתענג בזה, וכדאי'
 על ר"י החסיד שהי' מתענה בכל יום גם בש"ק והלא שבת מצוה לענגו, אך מפני
 שלא רצה ליהנות מדברים הגשמי' ורצה להתענות הי' לו עונג בזה וקיים בזה
 מצות עונג שבת, וכן יכול להיות דבדבר שיש בזה תענוג אם יסלק רצונו לא
 יהי' בזה עונג, וזהו הרצון הבא מן השכל, ואית רצון שלמעלה מהשכל והוא
 רצון עצמי דעצם הנפש שאינו מצד השכל, שגם אם יאמרו לו טעמים שכלי'
 שמנגדים אל הרצון ומ"מ ירצה בזה מפני שהוא למע' מהטעם, ומ"מ יש גם בזה
 טעם והוא הנק' טעם כמוס והיינו טעם ועונג הנפש שלמע' מבחי' טעם ושכל,
 והנה נגד ב' אופני רצון אלו יש ב' בחי' מצחא, דהנה בהרצון שע"פ השכל הרי
 בעת שמתבונן בשכלו ונולד אצלו הרצון הרי הרצון הוא בחשק ותשוקה ובהתפעלות
 גדולה ויש לו חיות בזה, אבל במשך הזמן כשמתסלק השכל מזה וגשכה אצלו
 ונשאר הרצון לבד הרי גם שעוסק בזה ומדבר ועושה בזה ה"ה בלי שום התפעלות
 ובלי חיות, רק בדרך הסכם לבד, והיינו מפני שכבר הוסכם והוחלט אצלו לרצות

ו א ת ה מ ת י : נחמ"ט, ו.

א י ת ר צ ו ן : ראה תו"א פה, ד.

ר י י ה ח ס י ד : הגהות מיימונית להלי' תעניות ס"א ה"ו. שו"ע או"ח סרפ"ח ס"ג.

בוה ה"ה רוצה עתה ג"כ בהסכם חזק, ובהסכם זה הוא עושה את הדבר, אבל אין בוה חיות והתפעלות, אך ההסכם הוא בתוקף, והוא שכפי אופן תוקף החלטת הרצון בעת שהי' בוה השכל והדעת כן הוא התוקף אח"כ בהרצון שבדרך הסכם לבד, וגם יכול להיות שהי' בתוקף יותר שהרי מצד השכל יכול להיות בוה איזה שינוי, ובהרצון שבדרך הסכם לבד לא יהי' בוה שינוי ואיך שהי' הרי מובן שהרצון שבדרך הסכם יש בוה תוקף כמו בהדעת כי הוא בא מהחלטה שע"י הדעת וע"כ יש תוקף גדול בהסכם וכמו שהוא ברצון שע"פ השכל כ"ה גם בהרצון שלמע' מהשכל דבעת שנתעורר בהרצון מפני הטעם והעונג שבוה הי' הרצון בבחי' פנימי' הרצון בחיות ועונג, ואח"כ הרצון הוא בבחי' חיצוני' שאין בוה טעם ועונג כ"כ.

קיצור. יבאר הענינים שבאים מצד הדעת, (א) התקשרות, (ב) תוקף, (ג) החלטה, (ד) הרגשה, (ה) הכרה, (ו) התאמתות, (ז) חיות, (ח) התפעלות הלב, (ט) הסכם, ויבאר ענינים בעבודה ויסביר שייכות הדעת למצח דעיקרו חזק בבי' אופני רצון (א) רצון פנימי' המדות הבא מהשכל, (ב) רצון שלמעלה מהשכל.

ג.

והנה הדוגמא מב' אופני רצון יובן גם בעבודת הוי' הרוחני', דהנה עיקר העבודה הוא בכח הרצון שהי' רצונו וחפצו באלקות, וזהו ואהבת את הוי' אלקיך דשרש אהבה הוא אבה לשון רצון, והוא שבא ע"י ההתבוננות בהוי' אחד איך שז"ר וארץ וד"ר העולם בטלים לאלקות שע"ז מורה תיבת אחד שהח' וד' הן ז"ר וארץ וד"ר העולם ובטלים לא' אלופו של עולם, והיינו ביטול ה"ק לאלקי'. וכמו"כ יש ו"ק למע' והוא לך ה' הגדולה והגבורה וגו' שהכל בטל וטפל אליו ית' וכמ"ש הנה מקום אתי שהמקום הוא אתי טפל ובטל, כי המקום הוא הגבול והוא באין ערוך לגבי אוא"ס הבלתי בע"ג, וכן הוא בזמן שהזמן הוא מוגבל שא"א להיות זמן בלתי מוגבל, והתהוות המקום והזמן הוא מספי' המל' וכמ"ש מלכותך כ"ע וממשלתך בכל דור ודור, עולמים מקום דודר זמן, הכל הוא מספי' המל', ושרש שרשם הוא מבחי' ז"א וכמא' מלמד שהי' סדר זמנים קודם לכן והו"ע קדימה ואיחור ומעומ"ט, וכל זה הוא באין ערוך לגבי עצמות אוא"ס, וכשיחבונן בכ"ז בהעמקת הדעת איך שהו"ק רוחני' וגשמי' בטלים לאוא"ס ב"ה עי"ז יתעורר ברצון וחפץ בבחי' עצמות אוא"ס וכמ"ש מי לי בשמים ועמד לא חפצתי בארץ שמים הם תענוגים רוחני' כמו בהשגות וכה"ג וארץ תענוגים גשמי' וכ"ז לא חפצתי רק כל חפצו הוא לדבקה בו ית' ויש בעבודה זו ב' ענינים והם הרצון שלמע' מהמדות והמדות, כמו במדת האה' הוא מה שקרבת אלקים לו

ו א א ה ב ת א ת : דברים ו, ה.

לך ה' . . . הנה מקום : דה"א כט, יא (ראה מים רבים תרל"ו פמ"ו ואילך).

שמות לג, כא.

שא"א אלהיות . . . מלכותך מלכות : ס' החקירה (להצ"צ) בארוכה.

תהלים קמה, יג.

מספ"י המל' . . . מלמד שהי' : ראה שער היחוד והאמונה פ"ו,

סהמ"צ להצ"צ האמנת אלקות פ"א ואילך. ב"ר פ"ג, ז.

מ"ל י : תהלים עג, כה.

טוב בדרך הרגש עצמו היינו שחפץ האור והגילוי לעצמו, ומש"ז הרי ירצה בהשגות אלקות שבזה יאיר לו גילוי אור, אבל הרצון אינו בדרך הרגש עצמו רק חפץ באלקות מצד האלקות והו"ע שחפץ לדבקה בו ית' היינו שחפץ באלקו' מצ"ע, וזהו מי לי בשמים גם לא בתענוגים רוחני' היינו בהשגו' אלקו' מפני שבזה מאיר לו אור וגילוי כ"א מפני האלקו' היינו שהתורה היא חכמתו ורצונו ית' ובוה מתקשר ונדבק באור חכמתו ית' שבתורה ובוה הוא חפץ, וזהו דבחינת ומדרי' זו בספ"י העליונות זהו כתר דו"א ובעבודה ענינה ביטול הרגש טובת עצמו בהאה' והוא רק מצד האלקות, וזהו שהרצון הוא פנימי' המדות, וכמו כן ביראה ורחמים הכל הוא אינו מצד הרגש טובת עצמו כ"א מצד האלקות, והרצון מנהיג את המדה להיות המדות ג"כ לא בדרך הרגש עצמי, וענין זה בעבודה בפועל הוא, הנה המדות הן טבעיות בעצם היינו לא טבע עצם הנפש כ"א טבעם הפרטי של המדות וחלקם בציור אדם הוא מה שלטובת עצמו, והשכל הוא שלא להיות טבעי היינו לעצמו כ"א להתקשר ולהדבק בלמע' ממנו, דבעבודה זהו הרצון באלקו' מצד הרגש עצמו והרצון באלקו' מצד האלקות, וא"כ הרצון והמדה הוא כענין חומר וצורה, ועיקר העבודה ופנימיותה הוא שיהי' התגברות הצורה על החומר ע"י עבודת האדם דוקא והרצון שלמע' מטו"ד הוא הרצון העצמי של הנפש שרוצה באו"ס ב"ה לא מצד השכל וההשגה כ"א מצד עצם הנשמה, וההתכוננות בזה הוא בהפלאות ורוממות או"ס ב"ה הוא רק לעורר את האה' והרצון, אבל הרצון הוא מצד עצם טבע הנשמה שנמשך ורוצה באו"ס ב"ה, והוא בחי' אה"ר שלמע' מטו"ד, והנה התגלות המוחין והתפעלות המדות הוא רק בשעת התפלה שמתבונן או בהתבוננות אלקי' ומתעורר באה' לאלקות שהרצון הוא בהתפעלות ותשוקה גדולה בריבוי חיות אלקי, אבל כל היום שעוסק בעניני העולם שמותר ע"פ התורה כמ"ש ששת ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך הרי א"א שיהי' בהתבוננות והתפעלות אהו"ר, ואפילו יושבי אהל שעוסקים בתורה כל היום אפי' תורתו אומנתו הרי א"א לו להיות בהתבוננות והגם שבעסק התו' יודע שהיא חכמתו ורצונו ית' מ"מ לא יש ההתפעלות דתפלה רק כל היום הוא בדרך הסכם בלבד להיות סו"מ ועש"ט בפו"מ, ואין בזה התפעלות וחיות רק הסכם בלבד, אמנם ההסכם הוא בתוקף כיתד חזק כל תמוט בתוקף גדול, וכמו בגשמיות בעסק מו"מ שפעם התבונן בזה איך שטוב לפניו העסק וצריך לרצות בו ומתעורר ברצון, ואח"כ הרי לא יש השכל וההתבוננות בזה רק ההסכם שהוסכם והוחלט אצלו כך, והרי מצד ההסכם ה"ה עושה את המו"מ שאין שום דבר מונע אותו וכמו קלקול הדרכים וכה"ג, כמו"כ בעבודה הוא שההסכם חזק בסו"מ ועש"ט בלי שום מניעה ועיכוב, וכמו"כ באה"ר הנה בעת התפלה הוא בבחי' פנימי' הרצון בתוקף הרצוא בחיות ועונג ואא"ל כן כל היום רק כל היום הוא בחי' חיצוני' הרצון לבד, וזהו בחי' מצחא שהוא הרצון שבבחי' הסכם לבד והוא מכוון נגד הדעת שיש בו תוקף גדול כמו הדעת, כי הוא נמשך מן הדעת והיינו מתוקף ההחלטה שע"י הדעת ע"י הוא תוקף ההסכם, כי אם לא יהי' הדעת לא יהי' מתחלה הרצון בתוקף וממילא לא יהי' ההסכם כלל כדבעי ולא יהי' לו שום קיום, רק ע"י הדעת שע"י דוקא הרצון בתוקף בשעת

התפלה, וזהו שהדעת הוא ג"כ רצון וכמו רק אתכם ידעתי שהפי' רציתי מפני כי הרצון הוא ע"י הדעת דוקא, ובגילוי הדעת הרצון הוא בדרך התפעלות, ומה הוא תוקף הרצון בדרך הסכם, והדוגמא מזה יובן ג"כ למע' בבחי' ז"א דאצי' הרי ידוע דז"א הוא בבחי' ו"ק ויש בו בחי' המוחין רק שהן מוחין דקטנות, והגדלות דז"א הוא שנמשך בו מוחין גדלות ומאירים בו המוחין בגילוי דאז המדות הן בבחי' גדלות, אבל כשמסתלקים המוחין או המדות הן לא בבחי' גילוי אור, ואז הוא מצחא דהיינו רצון שזהו בחי' ת"ת דאימא שנעשה כתר לז"א הרי בעת שמאירים המוחין הוא בבחי' גילוי אור, אבל כשהמוחין מסתלקים ה"ז עד"מ כמו הרצון שבבחי' הסכם בלבד שאין בוה גילוי אור, דזהו מדרי' מצחא דז"א.

קיצור. יבאר דיסוד העבודה שיהי' לו רצון באלקו' ובא ע"י ההתבוננות בה' אחד, ויבאר דהמדות הרגש טובת עצמו והרצון מצד אלקות, חומר וצורה, הרצון שלמע' מהשכל מצד הנשמה, והוא בזמן התפלה ולא בשעת הלמוד, ובכל היום הוא רק בדרך הסכם, ויסביר ענין ההסכם דעת רצון, גדלות ז"א ע"י גדלות המוחין.

ד.

והנה כשם שהוא בז"א דמצחא דז"א הוא חיצוני' הרצון שהוא ההסכם בלבד, הנה כ"ה בפרצוף א"א שהוא מדרי' הרצון, הרי יש בזה פנימי' וחיצוני' דפנימי' הרצון הוא שיש בזה גילוי העונג וכשהטעם והעונג נעלם ה"ז חיצוני' הרצון, וכמאמר שתוק כך עלה במח' שזהו כמו רצון בלא טעם, ובאמת הרי יש בזה טעם כמוס רק שהוא נעלם ומה שבא בהתגלות הוא רק הרצון בלבד, וזהו כך עלה במח' שיש בזה טעם רק שכעת הטעם נעלם והוא כמו הסכם לבד שכך הוסכם להיות הרצון כך, וזהו בחי' מצחא דעתיקא, והיינו דהרצון דמצות עד"מ ובפרט הרצון שבתורה נראה ונגלה בזה הטעם והעונג, וזהו פנימי' הרצון, והרצון דכך עלה במח' להיות טעמו כמוס הוא בדרך הסכם בלבד וה"ז חיצוני' הרצון, וזהו דממצחא דז"א מתערין דינין וממצחא דעתיקא משתכנין כל הדינין, דהנה אנו אומרים אבינו אב הרחמן, אבינו הוא בחי' חכ' דחכ' היא מקור החסדים, וכמו עד"מ באדם בעת שמאיר בו גילוי החכ' והשכל יכול לקבל היפוכו, דמצד מרחב השכל ימצא טעם גם למנגדו, וכמו שביכולת למצא זכות להצדיק את החיוב, והוא מפני שזה שמחייבו הוא מצד הטעם, וע"כ יכול למצא טעם ג"כ לזכותו, דכאשר החיוב הוא לא ע"פ טעם ושכל לא יועילו טעמים לזכות אבל כאשר החיוב הוא ע"פ השכל יכול למצא ג"כ שכל וסברא לזכות, וזהו שמצד מרחב השכל יוכל לקבל את המנגד, אבל כשהשכל מסתלק ונשאר רק ההסכם לבד לא יוכל לקבל המנגד אליו, וכל הטעמים ואמתלאות לא יועילו במאומה מפני שאינו כעת בהתגלות השכל רק בהסכם בלבד שכך הוסכם הרצון,

ר ק א ת כ מ : עמוס ג, ב.

ש ז ה ו ב ח י : ראה לקו"ת אמור לה, א. שם שה"ש מז, ג.

ש ת ו ק כ ך : מנחות כט, ב.

א נ ו א ו מ ר י מ : ברכת אהבה.

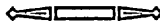
ע"כ לא יועיל הטעם ושכל, וכמו התינוק שמלא דינין וגבורות ומתכעס ומתקצף מאד על העושה היפך רצונו שזהו מצד קטנות הדעת שלו, אבל הגדול ששכלו רחב אינו מתפעל מהמנגד ולא יכעוס כלל מפני שמוצא גם לו טעם, וכמו"כ הוא בענין ההסכם מאחר שהוא בבחי' סילוק המוחין לא יוכל לקבל את המנגד, אמנם מובן מזה דבמוחין דקטנות שאינו מקבל את המנגד הרי שעושה בו שינוי והתפעלות שמתכעס בדינין וגבוי, משא"כ במוחין גדולות שאינו מתפעל מהמנגד הרי אינו עושה בו שום שינוי כלל, וז"ש בזהר סבא דעתוהי סתים כחמר טוב דשקט ושכיך כו' היינו שאינו מתפעל משום דבר וממילא אין מזה שום יניקה כלל מאחר שאין בזה דינין וגבוי, אדרבא בזה מברר את הדבר המנגד או שנדחה לגמרי, וכידוע דמ"ש סבא דעתוהי סתים קאי על מו"ס דמשם שרש כל הביירוים, והוא כמו עד"מ במוחין גדולות שמקבל את המנגד מפני שמוצא לו טעם הרי יכול אח"כ להראות בטעם ושכל איך שבאמת אינו כן שהרי האמת הוא אתו דוקא ורק שיכולים למצא טעם ושכל גם להמנגד, והוא רק לפי שעה, אבל אח"כ מראה טעם לשבח איך שהאמת אינו כן ונדחה המנגד לפי שמתבררים חלקי הטעות והפסולת אבל במוחין דקטנות שאינו מקבל את המנגד הרי אינו מתברר ואדרבא יונק מבחי' הדינין וגבורות, וז"ע עה"ד טו"ר דמבחי' הדעת כשבא בהשתל' בבחי' מצחא שהוא ההסכם לבד יכול להיות בזה אחיזה, והדוגמא מזה יובן למע' דכשמאירים המוחין בז"א הוא בבחי' חסדים וכמו לא אוסיף לקלל עוד כו' מפני כי יצר כו' דבתחלה הי' זה טעם לחוב ואח"כ נהפך הטעם לזכות, אבל כאשר המוחין מסתלקים או אין מקבלים את המנגד ונעשה בחי' דינים וגבוי, וזהו שממצחא דז"א מתערין דינין וכ"ה בעבודה בכל היום שנשאר רק ההסכם בלבד ה"ה בקירוב אל הישות הגם שההסכם הוא בתוקף וחזק מ"מ ה"ה בקירוב אל הישות ומתפעל מזה ויכול ליפול בתאוה, משא"כ בשעת התפלה מצד גילוי המוחין והתפעלות המדות ה"ה למעלה מזה לגמרי שאין לו שייכות אל הישות ואינו מתפעל מזה כלל, וכ"ז הוא במצחא דז"א אבל מצחא דעתיקא לא יש שם בחי' דינין וגבוי אדרבא כל הדינים והגבורות משתככיין, להיות דמצחא דעתיקא הוא הרצון שלמע' מהשתל' הנה גם חיצוני' הרצון הוא רצון שמרוצה תמיד, וא"ז כמו בחי' ז"א שגם בהגדלת הז"א בבחי' המוחין ה"ז מבחי' החכמה שיונק ממולא בחי' מולות ושערות ובא בז"א בבחי' צמצום וגם המדות הן בצמצום דמשו"ן נק' זעיר אנפין ולכן בהסתלק המוחין מתערין משם בחי' הדינין אבל בחי' א"א שהוא בחי' הגילוי מאוא"ס שלמע' מהשתל' ה"ז תמיד בבחי' רצון שמרוצה לעולם וכמ"ש השל"ה דענין הרצון הוא שמרוצה לעולם וכמו אה"ר שאינה נפסקת לעולם, וע"כ כאשר אתגליא ממצחא דעתיקא במצחא דז"א משתככיין כל הדינים והגבוי גם בבחי' מצחא דז"א, וזהו שבמנחה דשבת אומרים ואני תפלתי לך ה' עת רצון, דמנחה דחול הוא זמן הדין כי בשחרית מאירים בחי' המוחין בז"א ע"י התפלה למטה שהוא בבחי' המוחין גדולות נמשכים בחי' המוחין למע' כמ"ש בפע"ה, ואחר חצות מסתלקים המוחין ואז הוא בחי' מצחא לבד, אבל במנחה דשבת מאיר בחי' מצחא דעתיקא במצחא דז"א אז הוא עת רצון בחי' רעוא

ו ז ך ש ב ז ה ר : ח"ג קכח, ב.

ל א א ו ס י ף : בראשית ה, כא. להעיר מהמשך מים רבים תרליו פ"ו.

דכל רעיון להיות דתלתא צדיקא דאסתלקו בההוא זמנא מעוררין רחמים למע' על נש"י ביום ההילולא של הצדיק הוא עליית נשמתו הקדושה במדר' כללית גבוה יותר ובו ביום ממלאים בקשותיו ומתקבלים ההתעוררות רחמים שלו יותר מבשאר ימנים שיומשך מצחא דעתיקא במצחא דז"א להיות המשכת וגילוי רחמים רבים על ישראל, וזהו ואני תפלתי לך ה' עת רצון אלקים ברב חסדך שגם שם אלקים הוא בבחי' רב חסד רב בגשמיות וברוחניות.

קיצור. יבאר דגם ברצון שלמע' מהשכל הנה מצד העלמת הטעם שאינו רק כמוס הוא רק הסכם בלבד וכמא' שתוק כך עלה במחשבה, יבאר מצחא דז"א הסכם דקטנות כרצון התנוק ומיני' דינין מתערין, גדלות המוחין מסביר טעות המנגד, וזהו מצחא דעתיקא דמגדלות המוחין הנה גם מההסכם לבד הדינין משתכחין, הדבקים בדרכי הצדיק מתברכים ביום ההילולא ביתר שאת.

בס"ד, חה"פ, תש"ד

מצה זו שאנו אוכלים על שום מה על שום שלא הספיק בצקת של אבותינו להחמיץ עד שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקב"ה וגאלם שנא' ויאפו את הבצק כו' עוגות מצות כי לא חמץ כו' וצ"ל מה שנותן טעם על אכילת מצה משום שלא הספיק להחמיץ משמע דלולא טעם זה לא הי' ענין אכילת מצה ובאמת הלא נצטוו על אכילת מצה מבעשור לחדש שנא' בערב תאכלו מצת וכתוב ושמרתם את המצות שצריכה שימור שלא תתחמץ הלא גם אם הי' מספיק להחמיץ צריכים לשמור אותה שלא תתחמץ וא"כ מהו הטעם שלא הספיק בצקת של אבותינו להחמיץ, וגם א"ל שזה עצמו מה שנצטוו ושמרתם את המצות אח"כ מפני גילוי ממ"ה הקב"ה לא הספיק להחמיץ, והכל הוא מצה אחת ולפי זה הנה מה שאומר שלא הספיק בצקת של אבותינו להחמיץ הנה אין זה נתינת טעם על אכילת המצה כ"א כמספר דברים בלבד אשר אבותינו ביציאתם ממצרים הנה לא הספיק בצקת שלהם להחמיץ אבל באמת הנה זה לא יתכן שהרי הוא שואל מצה זו שאנו אוכלים על שום מה ועונה על שום שלא הספיק כו' הרי שמענה זה בא לבאר הטעם והסבה לאכילת מצה, והנה גם אם נאמר דבאמת הוא רק כמספר דברים בלבד ומה שנא' בסגנון שואל ומשיב הוא לפי שכך הוא סדר לילה זה בסגנון שאלה ותשובה, וכמו בשאלת הקושיות מה נשתנה הלילה הזה והמענה עבדים היינו ולכן גם כאן הוא בסגנון שאלה ותשובה, אבל באמת הוא רק כמספר דברים בעלמא אמנם באמיתת הענין עם היות שבאמת הנה סדר לילה זה הוא בדרך שאלה ומענה דוקא דכן הוא גם בהכוונות דספי' העליונות ויחוד שמות הקדושים הנה הוא ג"כ

מצה זו : הגדה של פסח. — מאמר זה נדפס ג"כ בס' המאמרים — תשי"א (קונטרס צא).

בערב תאכלו... ש מ ר ת ם א ת : שמות יב, יח. שם יב, יז.

גם אם : ראה לקו"ת פ' צו סד"ה להבין כו' מצה זו.

שכך הוא סדר : ראה ספר החינוך מצוה כא, ובמנחת חינוך שם, הגדה

שבח פסח. ועיי"ב שו"ת הרא"ש כלל כו, ס"ב.

בדרך שאלה ומענה דוהו אומרו ב"ן שואל מ"ה, דשם ב"ן שואל משם מ"ה, בכל זה הנה המענה על שום שלא הספיק וגו' הרי א"א לומר שהוא טעם וסבה לאכילת מצה זו שהרי מה שנצטוו בערב תאכלו מצות ולשומרה מחימוץ זה ה' קודם חצות שאז הוא זמן חובת מצות אכילת מצה, דמחצות לילה ראשונה והלאה הנה אכילת מצה היא רשות כמא' מה שביעי רשות אף ששי רשות דחובת אכילת מצה הוא רק בלילה ראשונה עד חצות, וראי' לזה שהרי בקרבן פסח כתיב על מצות ומרורים יאכלוהו והפסח אינו נאכל אלא עד חצות, א"כ הרי חובת אכילת מצה היא ג"כ עד חצות, והגילוי דממה"מ ה' לאחר חצות כמ"ש ויהי בחצי הלילה והוי' הכה כו' כחצות הלילה אני יוצא בתוך מצרים כו' ועברתי כו' ועז"א שלא הספיק להחמיץ עד שנגלה עליהם ממה"מ הקב"ה וגאלם כו' שזה ה' אחר חצות לילה אלא בהכרח לומר שיש ב' מצות, אחת קודם חצות והיא המצה שצריכה שימור מחמץ, והב' מצה שאחר חצות שלא הספיק להחמיץ מפני גילוי ממה"מ הקב"ה, אמנם לפי"ז צ"ל מ"ש מצה זו שאנו אוכלים על שום מה על שום שלא הספיק וגו' והלא מצה שאנו אוכלים היא לשם חובת מצוה והיינו קודם חצות דוקא, וא"כ איך אומר על מצה זו שהוא משום שלא הספיק להחמיץ, אך כללות הענין הוא דבאמת יש ב' מצות, מצה שקודם חצות שצריכה שימור ומצה שאחר חצות שלא הספיק להחמיץ, וזהו דקדוק ל' הכתוב דבפסוק בערב תאכלו מצות כתיב מצת חסר ו' ובפסוק ויאפו את הבצק עגות מצות כתיב מלא ו', וידוע דוא"ו הוא גילוי והיינו דמצה שאחר חצות הוא משום שנגלה עליהם ממה"מ הקב"ה אבל מצה שקודם חצות כתיב חסר ו' שצריכה שימור, וזה ה' ביצי"מ, אבל עכשו ע"י תומ"צ שניתנו לנו הנה גם במצה שקודם חצות מאיר לנו ג"כ גילוי ממה"מ הקב"ה, וזהו מצה זו שאנו אוכלים קודם חצות היא על שום שנגלה עליהם ממה"מ הקב"ה ולא הספיק להחמיץ גילוי זה מאיר לנו במצה שקודם חצות, דהנה ארז"ל בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאלו הוא יצא ממצרים שיש יצי"מ בכל דור ודור ובכל יום ויום ממש, דכשם שיש מצרים ויצי"מ בגשמי' כמו"כ יש מצרים ויצי"מ ברוחניות והענין דמצרים הוא ל' מיצר וגבול והיינו מה שהנה"ב מגביל ומסתיר ומעלים על הנה"א, דהנה"א מלוכב בנה"ב ומקיפו מכל צד ופינה עד שהנה"א מתצמצם כ"כ שנעשה בבחי' קטנות והעלם, שגם אם מתבונן בהתבוננות אלקי' מ"מ אין כח בנפשו לצאת מנרתק ומאסר הנה"ב להיות באכתפיא ואתהפכא כ"א הגוף עומד על תקפו מפני שההתבוננות היא בבחי' מקיף

ב"ן שואל מ"ה : ראה שיחת תה"פ תשי"ג אות ה'.
ד מ ח צ ו ת ל י ל ה : ראה בכל זה פסחים קכ, א. ושם. טושו"ע או"ח ריש ס"י תעו.

ו י ה י ב ח צ י י . . . כ ח צ ו ת ה ל י ל ה . . . ו ע ב ר ת י : שמות יב, כט.
שם יא, ד. שם יב, יב. — הובא גם כתוב זה, כי ממנו נלמד שהי' גילוי ממה"מ : ועברתי
אני ולא כו'.

ב' מ צ ו ת : ראה לקו"ת פ' צו שם.
ו י ד ו ע ד ו א ך : ראה תו"א תולדות ד"ה ואלה תולדות. ד"ה הקל קול
(הקדמה לסידור).
ב כ ל ד ו ר . . . ב כ ל י ו ם : פסחים קסז, ב. ראה תניא פמ"ז. תו"א וארא
ד"ה לכן אמור. לקו"ת אמור ד"ה וספרתם.

לבד ואינו נוגע בפנימי' נפשו, וע"ד גנבא אפום מחתרתא רחמנא קריא הרי שמאמין בה' שמשגיח על כל פרט ובידו להושיעו בהדרוש לו ופרנסתו ומ"מ אין זה פועל בפנימי' נפשו מאומה עד שעושה היפך הרצון האלקי לגמרי, דזהו דבר והיפוכו שהוא מבקש מהשי"ת שיצליח בגניבתו מה שהוא נגד רצון השי"ת ועד"ז הוא בהתבוננות דנה"א הגם שמבאר ומסביר לנה"ב כמה ענינים בהשגות אלקי' שהנה"ב ע"י נפש השכלית מבינם בטוב ומסכים עליהם, אמנם זהו מצד השכל בלבד אבל עם זה אינו פועל הוזה לצאת מרגילותו, וכמו שאנו רואים במוחש בטבעי בנ"א הנמשכים בעניניהם אחרי הקרירות והנחות העולם, די וועלטלעכע הנחות, וכמו בעניני לבושים והנהגות בני אדם בכמה ענינים באופני ודרכי התפלה כדיני השו"ע וכן בשארי ענינים דהידור מצוה הנה כשמראים להם את הענינים ההם כמו שצ"ל ע"פ דיני התורה הגם שמבינים היטב והם יראי אלקים ושומרים לקיים את המצוות אך כ"ז הוא בקרירות וע"פ הנחות העולם וכמה שמבארים ומסבירים להם והם מבינים את הדברים בשכלם אבל אין פועל עליהם שום הוזה לצאת מרגילותם, וכן הוא בהנה"ב הגם שיועד מה שהנה"א מסביר לו אבל אינו פועל עליו לצאת ממצוה ומיצר הגוף ותאוותיו.

קיצור. יבאר דמאמריו על שום שלא הספיק להחמיץ הוא טעם על אכילת מצה ויקשה דנצטוו לאכול מצה עם הפסח הנאכל רק עד חצות והגילוי דממה"מ הי' אחר חצות, ב' מצות קודם ואחר חצות, וע"י מ"ת מאיר במצה דקודם חצות הגילוי דאחר חצות, יצי"מ עבודה רוהנית ויסביר שהתבוננות של הנה"א אינה פועלת בנה"ב כדוגמת העדר פעולת יראת שמים על המתנהגים בהנחות העולם.

ב.

וביאור ענין גלות מצרים ויציאת מצרים בעבודה בנפש האדם, דהנה ידוע דמצרים הוא מיצר מי, מי הוא בחי' בינה, וידוע דכל לידת והתגלות המדות הוא מבחי' בינה וכמ"ש דלאה ילדה ששה בנים, לאה הוא בחי' בינה, ושם הגדולה לאה ושם ה' גדולה לאה, וששה בנים הם ששה מדות שנוולדים מן הבינה וכמ"ש לפי שכלו יהולל איש שכל הנהגת המדות הוא מהשכל, ולכן הקטן מתאוה לדברים קטנים מפני ששכלו משיג דברים קטני הערך, והגדול שמשגיג דברים גדולים לכן מתאוה לדברים גדולים, והגם דהמדות יש להם מקור מיוחד ואין עצם מציאותן מהמוחין ואדרבא מקורם למעלה ממקור המוחין כמ"ש בזהר או"א במולא אתכלילו, וי"א בעתיקא אחיד ותליא, מ"מ לידת והתגלות המדה הוא מהשכל דוקא, דהשכל הוא כמו אור שמאיר את המדה ועי"ז נתעורר המדה וכמו מי שהוא בחשך ויש שם דבר הטוב וערב שבדאי הי' לו חמדה לדבר ההוא, אבל מאחר שאינו רואה ממילא

ו ע"ד ג נ ב א : ראה בזה קונטרס טורים ה'תשי"א ע' 189 ואילך.
 מ י צ ר מ י : ראה בכ"ז לקו"ת להארניז"ל פ' וישב ד"ה ועתה כו' יוסף, תוי"א
 וארה ביאור לד"ה לכן אמור.
 ו כ מ"ש . . . ל א ה ה ו א : בראשית ל, כ ל"ת להארניז"ל פ' ויצא, תוי"א ויצא
 כב, ה, ועוד.
 ו ש ם ה ג ד ו ל ה . . . ל ס י ש כ ל ו : בראשית כט, טו, משלי יב, ח.
 כ מ"ש ב ז ה ר : ח"ג רצב, א, וראה תוי"א ביאור לד"ה זכור את יום השבת, ועוד.

לא נתעוררה החמדה לזה דעין רואה והלב חומד, כמו"כ השכל מאיר את המדה ומראה לה שיש דבר טוב וכמו המגלה לאחד שיש אוצר נחמד שיתעורר ברצון וחמדה לזה, דבדואי בעצם הרי יש לו חמדה להאוצר אלא שקודם שידע שנמצא האוצר הי' האהבה בהעלם וכאלו אינו, וכשגילה לו שיש אוצר מתעורר המדה, כמו"כ השכל מעורר את המדה ובלעדו המדות כאלו אינם, ולכן לפי אופן השכל כך היא המדה מאחר שעיקר התעוררות המדה היא מהשכל, ולכן קטן מתאווה דברים קטנים מפני שאינו משיג בשכלו דברים גדולים כ"א דברים קטנים, לזאת גם מדותיו הן בדברים קטנים והגדול שמשיג דברים גדולים לכן גם מדותיו הן בדברים גדולי הערך וזהו ג"כ ההפרש בין שכל דנה"ב לשכל דנה"א, דהנה"ב כל השכלתו הוא בדברים גשמי' ומראה איך שעניני העולם הם טוב ומתאוה אליהם, והיינו כמו שכל הקטן שמשיג רק דברים קטני הערך והנה"א כל השכלתו והשגתו הוא באלקות ומתבונן ומראה בשכלו איך שאלקות טוב ולכן כל חפצו ורצונו הוא לה' לבדו אמנם באופן הולדת המדות מהשכל הנה יש שכל והשגה מיוחדת לכל מדה ומדה בפרט, וכמו מדות חו"ג שהן בעבודה אהבה ויראה, יש התבוננות מיוחדת המעוררת את האהבה ויש התבוננות מיוחדת שמעוררת את היראה, והוא כידוע שאהבה מקרוב ויראה מרחוק, פי' דטבע האהבה הוא להתקרב ולהתדבק אל הדבר הנאהב וכטבע המים לדבק, ובאה ע"י קירוב הנאהב אל האהבה, וכמו האב שמטיב חסדו עם בנו כאב את בנו ירצה שמטיב עמו במזון ולבוש וקרבת השגחתו עליו מיום הולדו, וכן ברבו שלמדו חכמה ומדות טובות שעייזו נעשה אהבה וקירוב גדול מהבן והתלמיד אל אביו ורבו, או כמו עבד מלך כאשר המלך מטיב עמו ומתקרב אליו והיינו שמתפשט אליו מגדולת חסד המלך שמוזה נולדה האה' בלב העבד אל המלך, ובפרט כאשר העבד יודע ומבין גדולת המלך ומ"מ ה"ה מתקרב אליו שפל אישים עייזו עוד תגדל תאה' ביתר שאת להדבק אליו, והיראה היא מרחוק והיינו שטבע היראה הוא שעושה הכיווץ וביטול בנפש שעומד מרחוק דוקא וירא לגשת, ובאה דוקא מהריחוק והרוממות של הדבר הנורא, וכמו עד"מ היראה מהמלך מצד הפלאותו ורוממותו שמרום מן העם ומובדל מהם, כמבואר במ"א בענין משכמו ומעלה גבוה מכל העם דהמלך בעצם הוא למע' מע' מהעם, ומוזה נופלת אימתו ופחדו על העם, וכל מה שהוא מובדל יותר מהם בחדרי חדריו בהיכל מלך יותר יהי' אימתו ופחדו עליהם, וכמו"כ יראת רבו מצד רוממותו שמובדל ממנו, ולכן הת"ח צריכי' להיות בדילין מן העם שלא להתערב עמהם ועייזו תהי' יראתם על פניהם, והדוגמא מכיזו יובן בעבודה האלקי' בנפש האדם בענין ביטול הנשמות לאלקות בעמדן לפניו בתפלה, דכאשר מתבונן ברוב חסדי ה' ורב טובו עמו ואיך שהתפשטות רב חסדו לכל העולמות וכמ"ש ואתה מחי' את כולם שנמשך גילוי אור האלקי בכל העולמות ובהתבוננות הטוב יבין איך שבכל דבר ודבר בעולם מתפשט אלקותו ית' ומשיג על כל פרט ופרט ומוריד גשמים ומצמיח הרים חציר ותבואות ופירות וכו' והכל מכח אור האלקי השופע

בעולם, ובפרט נש"י שנק' עם קרובו בהתומ"צ שניתנו לנו שזהו בחי' קירוב וגילוי אור פניו ית' דכל מצוה הוא גילוי רצה"ע בחי' פנימי' רצונו כמ"ש בסש"ב, וע"י ההתבוננות בכ"ז בהעמקת הדעת שמרגיש בהטוב והחסד שעשה ועושה ה' אתנו בכל עת ובכל רגע בכל פרט ופרט הן מצד חי'צוני' העולם והן הקירוב הפנימי בתומ"צ עי"ז נתעורר בבחי' אהבה וקירוב להמשך ולהדבק לאלקות בכל לבו ונפשו וכמ"ש זכור אב נמשך אחריך כמים דקאי על אברהם אהבי שהי' בבחי' אה' ועי"ז נמשך אחרי ה' בדבקות. נפלא ובפרט כשמתבונן בגדולת האוא"ס איך שלגדולתו אין חקר ואיהו ממכ"ע וסוכ"ע ונודע מוזה"ק והאריו"ל ריבוי ההיכלות והעולמות עד אין מספר ובכל עולם והיכל רבוי רבבות מלאכים לאין קץ ותכלית וכמארו"ל כתיב היש מספר לגודויו וכתי' אלף אלפין ישמשוני' וריבוי רבבן קדמוהי כו' ומשני אלף אלפין כו' מספר גדוד אחד אבל לגודויו אין מספר, וכולם קמי' כלא ממש חשיבי, ובטלים במציאות ממש כביטול דבור א' ממש לגבי מהות הנפש המדברת ועצמותה בעוד שהי' הדבור עדיין במח' או ברצון ותמדת הלב, וכולם שואלים אי' מקום כבודו ועונים מכה"א כבודו הם ישראל עמו, כי הניח הקב"ה את העליונים ואת התחתונים ולא בחר בכלם כ"א בישראל עמו והוציאם ממצרים ערות הארץ מקום הזוהמא והטומאה לא ע"י מלאך ולא ע"י שליח אלא הקב"ה בכבודו ובעצמו ירד לשם כמ"ש וארד להצילו וגו' כדי לקרבם אליו בקירוב ויחוד אמיתי בהתקשרות הנפש ממש בבחי' נשיקין פה לפה לדבר ה' זו הלכה ואתדבקות רוחא ברוחא היא השגת התורה וידיעת רצונו וחכמתו דכולא חד ממש, וגם בבחי' חיבוק הוא קיום המצות מעשיות ברמ"ח אברין דרמ"ח פקודין הם רמ"ח אברים דמלא, הנה ע"י התבוננות זו תגדל האהבה ביתר שאת ותתלהט נפשו ותתלבש ברוח נדיבה להתנדב להניח ולעזוב כל אשר לו מנגד ורק לדבקה בו ית' וליכלל באורו בדבקה וחשקה בקיום התומ"צ.

קיצור. יבאר דמצרים בעבודה הוא מיצר מי, מי בינה אם המדות, מדותיהם של הקטנים והגדולים לפי שכלם, שכל מאיר את המדות כאור המגלה אוצר, שכל הנה"ב בעניני עולם, שכל דנה"א בעניני השגות אלקות לכל מדה יש שכל מיוחד כשמתבונן בו מעורר אותה להתגלות, האהבה באה מקירוב והיראה מרחוק, ויסביר דההתבוננות בחסד ה' עם נש"י ובקירוב הגדול דתומ"צ מעוררת אהבה ודבקות.

ג.

אמנם היראה היא מרחוק דוקא והיינו מצד הפלאות ורוממות גדולת המלך הנורא וכמו היראה והביטול מהמלך מצד גדולתו ורוממותו דוקא וכשהוא סגור בהיכלו מופלא ומובדל מהעם יותר תהי' יראתו עליהם וכמו הביטול לפני חכם גדול וכמ"כ ע"י ההתבוננות בגדולת ורוממות הא"ס איך שהוא מופלא ומרומם

כ מ ש ב ס ש " ב : פליה, לו, לח.
 ז כ ו ר א ב . . ו ב פ ר ט : פיוט גשם. ראה תניא פמ"ו ואילך.
 ו כ מ א ר ז " ל : תניגה יג, ב. ראה בכ"ז תניא פמ"ו.
 ו כ מ א מ ר ה כ ל : ברכת יוצר דשבת.

מן העולמות וכל העולמות אפי' העולמות העליונים ביותר כולם כלא חשיבי ממש לגבי האוא"ס וכמאמר הכל ירוממוך סלה שכולם מרוממים את הא"ס שמובדל ומוזה נעשה ביטולם בהעדר תפיסת מקום בעצמם, ולכן מה שיותר קמי' היינו שהוא למע' יותר במדרי' ה"ה יותר כלא חשיב מפני שידוע יותר בהפלאת ורוממות הא"ס וכמו בהחכם גדול כל מי שמבין יותר גדולת חכמתו יותר יתבטל לפניו, וכן באדם למטה כשמתבונן איך שכללות הגילויים בעולמות מרכי"ד עד סוכי"ד הם רק הארה בעלמא מאוא"ס שאינו בערך עצמותו כלל וכמ"ש משובח ומפואר עדי עד שמו הגדול שכל העליות דג"ע ועוה"ב עד ג' אלפים יובלות הכל הוא בבחי' שמו לבד כי נשגב שמו לבדו דגם שמו ית' הוא נשגב ומרומם ורק הודו וזיוו של שמו על ארץ ושמים, אתה קדוש ושמך קדוש, דשמך הוא ג"כ קדוש אלא שהארה מבחי' שמך נמשך בעולם אבל בחי' אתה קדוש הוא שמובדל לגמרי עד שגם הארה מזה אינה מתגלה כלל וכמ"ש ישת חשך סתרו שהוא בחי' חשך והעלם לגמרי מצד עצמו שאינו בגדר גילוי, הנה כשיעמיק דעתו בזה תפול עליו האימה מגדולתו ית' ונעשה כיווץ וביטול כל עצמותו בהעדר התפשטות שלא ימלא לבו ללכת בגדולות ונפלאות לגשת אל המלך מלכו של עולם באה' וקירוב כ"א מרחוק יעמוד בכיווץ וביטול לקבל עליו עומ"ש לקבל כל צוויי המלך בעשי' בפוי"מ בביטול עצום שאינו מכיין לעצמו ולהנאתו היינו בהגילוי אור שיאיר בנפשו ע"י כל מצוה ומצוה כ"א לקיים רצה"ע מצד המצוה בקבעומ"ש, ובפרט כשמתבונן שעצמות אוא"ס ב"ה בהפלאת גדולתו ורוממותו ה"ה נמצא למטה כמו למעלה ממש כמו שהוא בעצמותו דלית אתר פנוי מיני' ואת השמים ואת הארץ אני מלא ממש מזה עוד תגדל היראה ביתר שאת שמתבטל לגמרי, וכל מה שהתבוננ' היא בהרחב יותר ונתפס ונקלט היטב במוחו תבא התפעלות המדות יותר, וכמו במילי דעלמא שלא יתפעל בלבו לאהוב איזה דבר מה כ"א כאשר יתבונן בטוב ההשגה איך ומה הוא עד שיעמוד על אמינות טובו ומעלתו בהעמקת הדעת אז יתפעל לבו ויומשך אחר הדבר ההוא לאהוב אותו וכן ביראה מדבר מה אינו אלא כשיתבונן בו בהשגה והבנה טובה, ואם לאו לא יתפעל כלום שהרי יכול להיות שיעמוד אדם אצל אוצר נחמד ולא יתפעל לחמוד אותו אם לא ישים לבו ודעתו להתבונן בו באיכות ומהות טובו כלל וכן לא יתפעל ביראה כמו מרוממות שר ומלך או מדבר המזיק אם לא יתבונן באיכות הגדולה או בהרעה שבו, וכמו"כ בהתפעלות הלב באהוי"ר לאלקות שתלוי בהתבוננות וביגיעה רבה דוקא יותר מבמילי דעלמא, דבמילי דעלמא הגם שנצרך ג"כ להתבונן בטיב הדבר אבל בא ממילא דכשבא על איזה דבר טוב ומועיל מיד עולה במחשבתו להרהר בזה ומתפעל במוחו ונוגע מיד ההתפעלות בלבו שיתפעל בלב ברשפי אש התשוקה לדבר ההוא או ההיפך להבדל ולהזהר מדבר הרע ושנאוי במחשבה, אם לא בשוטה וחסר דעת שאין לו הרגש בדבר הטוב אינו עולה במחשבתו ומוחו להרהר בזה, וגם אינו מתפעל בלבו, אך ע"פ הרוב אנו רואים כי במילי דעלמא ה"ה מתפעל מזה במוחו, והתפעלות המוח פועל מיד ההתפעלות הלב, אמנם בעבודת הוי' צריך יגיעה תחלה

ו כ מ א מ ר מ ש ו ב ח : ברכת ברוך שאמר, ראה תו"א ר"פ שמות, אוה"ת שם.
 כ י נ ש ג ב . . א ת ה ק ד ו ש : תהלים קמח, יג. תפלת העמידה.
 י ש ת ח ש ך : תהלים יח, יב.

בהתבונננו' ואח"כ יגיעה רבה שיתפעל לבו מהתפעלות המוח, והוא שההשגה באלקות תהי' בהרחבה והתפשטות דוקא, והיינו כשהדבר שמשגיג בגדולת ה' ונפלאותיו בא בביאור ובהסבר בטעם הדברים על בוריין לאורך ורוחב ולא בדרך קיצור לבד, שאם לא יתפוס במוחו רק הקיצור בהעברה בעלמא לא יתפעל כלום רק כשמעמיק דעתו בהשגה זו בהרחבה והתפשטות ובטוב טעם עד שמשגיג את הענין היטב במוחו ויתפעל בטיב הדבר במוחו וכמ"ש טעמו וראו כי טוב הוי' וידוע דטעם הוא במוח כמ"ש חיך אוכל יטעם וכחיך הגשמי יטעם טעם גשמי כמ"כ החיך הרוחני, כח החכ' יטעום טוב טעם באלקות והוא כאשר יתבונן היטב בגדולת אוא"ס כמו שמופלא ומרומם מהעולמות שאינם ערוך אליו או איך ברא את העולם מאין ליש, ממילא יבין טוב האלקות שאין טוב כל העולם כדאי נגד הטוב דאלקות, וההתבוננות צ"ל בהעמקת הדעת דוקא שענין הדעת הוא ההתקשרות וההרגש והתמדת הדבר שכולם תלויים זביז ועל ידם נולדו המדות, דהנה אנו רואים בחוש באדם למטה שלפי שהוא מרגיש א"ע וחיותו מאד אזי מדותיו מתפעלות בתכלית ההתפעלות לאהוב בהתפעלות מה שיאהב ולשנוא בהתפעלות מה שישנא יותר ממי שאינו מרגיש א"ע כ"כ או על אדם אחר אפילו אוהבו ורעו אין כ"כ מרגיש תמיד את זולתו ומסלק דעתו ממנו ולכן לא יתפעל כ"כ על עניניו כמו על עניני עצמו שאינו מסלק דעתו מעצמותו ולכן אנו רואים שגם בעניני עצמו אם לפעמים מסלק לפי שעה ההרגשה מעצמותו כ"כ כמו כאשר טרוד באיזה ענין גדול שמסולק או מעניני הרגשת עצמותו לא יתפעל אז כ"כ מדבר שהוא נגד רצונו. וכן לא יאהב כ"כ דבר שהוא לטובתו, נמצא עיקר ההתפעלות המדות תלוי בדעת שהוא ההרגש וההרגש תלוי בהתקשרות כשמקושר נפשו בזה ה"ה מרגיש זאת, וכמו כאשר נקשרה נפשו בענין גדול יותר מאהבת וחמדת הגשמי' כאכו"ש כ"א מקושר בהשכלות עמוקות וכדומה ה"ה מרגיש טיב הדבר ונמשך לזה בכל חפץ נפשו ממילא אינו רוצה כ"כ בענינים הגשמי' מפני שמסולק דעתו מהם, וכמ"כ הוא בהתבוננות צ"ל בהעמקת הדעת והוא שיתקע דעתו בחווק בהתבוננות עד שיורגש הענין האלקי בנפשו היטב כי יכול להיות שאף שיתבונן ויבין הענין שמתבונן בו אך הוא חוץ לעצמות ואינו נוגע לו ולא יהי' לו מזה שום הולדה באהוי"ר כ"א דמיונות שוא וע"י הדעת וההתקשרות שנרגש הענין האלקי בנפשו היטב ואינו מסיח דעתו ממנו אז יתפעל באהבה ויראה אמיתית כפי ההתבוננות שמתבונן.

קיצור. יבאר דיראה באה מהריחוק בהפלאת מעלת החכם וגדולת המלך, כך כשמתבונן בהפלאת גדולת אוא"ס דרק מהודו של שמו נבראו עולמות עליונים ותחתונים וקדושת שמו כקדושת עצמותו ונמצא למטה כמו למע' תגדל היראה לקיים תומ"צ בקבועמ"ש, ההתבוננות מגדלת את המדה ומרחיבתה ויטביר הפרש הולדת המדות במילי דעלמא להולדת המדות במילי דשמיא, ושהעיקר תלוי במוח הדעת שהוא התקשרות הרגש והתמדה.

ט ע מ ו ר ר א ו . . ח י ך א ו כ ל : תהלים לז, ט. איוב יב, יא.
 כ ח ה ח כ מ ה : ראה מאו"א בערכו. תו"א ס"ס ויחי. לקו"ת במדבר ביאור על
 וספרתם.

ד.

וזהו הולדת המדות האו"ר בלב הוא ע"י השגת המוחין וההתבוננות דוקא וע"י הדעת שהוא פנימי' המדות מפתחא דכליל שית כמ"ש בזהר, וכמו"כ הוא במדת הת"ת שהו"ע שמחת הלב בתפארת ה' והדר גאונו שבאה ג"כ ע"י ההתבוננות דוקא ביוקר ותפארת גדולת או"ס ב"ה ונק' בזהר לאסתכלא ביקרא דמלכא וכמ"ש מלך ביפיו תחזינה עיניך וידוע דעינים הם בחי' חכמה ועו"א מלך ביפיו תחזינה עיניך שישכיל ויתכונן ביקרא דמלכא, שהוא ההתבוננות בגדולת או"ס איך שמחי' ומהוה עולמות עד אין קץ ועד אין תכלית ואיך שהוא ממכ"ע וסוכ"ע, וכשיתכונן בריבוי העולמות והנבראים שנתהוו וכמ"ש מה רבו מעשיך והם דומם צומח חי מדבר שיש בזה ריבוי עצום, ובפרט כשמתכונן בנבראים העליונים שהם השמים וכל צבאם שעו"ג מה גדלו מעשיך הוי' שהם גדולי הנבראים וכמו הגלגלים ושמש וירח והכוכבים וכמו"כ מלאכים העליונים אופנים חיות ושרפים שכ"ז נתהווה במאמר ורוח פיו ית', וא"כ מריבוי וגדולת הנבראים יובן גדולת או"ס ב"ה המהווה כל הנבראים, וכמ"ש השמים מספרים כבוד א"ל ופי' בת"י דמסתכלין בשמיא משתעין יקרא דה', ופי' דמסתכלין בשמיא הוא ע"ד שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה, וכמ"ש במדרש תהלים ע"פ השמים מספרים כבוד א"ל משל לגבור שנכנס למדינה ואין יודעים גבורתו הי' שם פקה אחד אמר מן אבנא דהוא מתגושש בה אתם יודעים גבורתו כך השמים מספרים כבוד א"ל, והיינו דמגדולי הנבראים דשמים וכל צבאם אנו יודעים גדולת או"ס ב"ה שברא אותם וזהו כבוד א"ל, ויובן בעומק יותר ענין מ"ש בת"י שע"י ההסתכלות בשמים מספרים יקרא דמלכא שהיינו שמהשמים וצבא השמים אנו יודעים את בחי' או"ס הבלתי בע"ג שלמע' מבחי' העולמות שע"ז אמר שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה המוציא במספר צבאם וגו' איש לא געדר והיינו מה שלא יש שינוי והפסק בההשפעה מזה נראה אשר כח בלתי בע"ג מנהיג ומחי' אותם, כי מצד חיות עצמו שמלוּבש בו כיון שהוא מוגבל, שבגוף מוגבל א"א שיהי' חיות שבו בלתי מוגבל כ"א בהכרח שהחיות ג"כ מוגבל הי' נחלש ומשתנה והי' איזה הפסק ושינוי בההשפעה, ומה שאנו רואים שאין בזה שום הפסק שהרי כולם קיימין במין, ר"ל דאפי' בברואים שלמטה שהם נפסדים מ"מ לא נפסד מין אחד לגמרי והי' אפשרי ההפסד ולמה אינם נפסדים לגמרי, ובפרט לפי מ"ש הרמב"ם

כ מ ש ב ז ה ר : ח"ב קעו, רע"א. וראה לקו"ת ואתחנן תוסי' ביאור וידעת פ"ג.
 ל א ס ת כ ל א ב י ק ר א : ראה זח"ב רמו, ב. מים רבים תרל"ו פני"א.
 מ ל ך ב י פ י ו . . . ו י ד ו ע ד ע י נ י ם : ישע"י לג, יו. ע"ח שער
 דרושי נקודות בתחלתו. אגרת הקודש סי' יד.
 מ ה ר ב ו . . . מ ה ג ד ל ו : תהלים קה, כד. שם צב, וא"ו. — ראה
 תו"א ד"ה וידבר גוי' וראו (השני). קונטרס יס כסלו התשי"א ע' 139 ואילך.
 ה ש מ י ם מ ס פ ר י ם : תהלים יט, ב.
 ש א ו מ ר ו ם : ישע"י מ, כה.
 ו י ו ב ן ב ע ו מ ק : ראה ג"כ ד"ה שאו מרום להצ"צ (הקדמה לס' החקירה
 שלו). מים רבים תרל"ו פ"ל ואילך.
 מ " ש ה ר מ ב " ם : מורה נבוכים ח"ב פ"א עיון שלישי.

שכל האפשרי במין א"א שלא יבא אלא שזה מכח הא"ס הבלתי בע"ג דוקא, ויותר מובן זה מהשמים וצבא מעלה, שהשמים וכל הגלגלים וצבא מעלה ה"ה כיום הבראם ממש וכמ"ש בירושלמי ע"פ אלה תולדות השמים והארץ ביום הבראם שהם חזקים כיום הבראם, וה"ה ג"כ נבראים מוגבלים ומורכבים מגוף ונפש מוגבל ואפשרי ההפסד כו' ומ"מ איש מהם לא נעדר בלי שום שינוי והפסק כלל, ומשארז"ל שית אלפי שנין הוה עלמא וחד חרוב שמים כעשן גמלחו והארץ ככגד תבלה, הרי שסוף כל סוף יופסדו, הנה זה רק מצד רצון הבורא שיהי' כך, כי אין זה כענין ההפסדות שמראשית הוויתו מתחיל להפסד וכמ"ש הבחיי שהתינוק מיום הולדו מתחיל להתיבש, והיינו שההפסדות היא תמיד בו, אבל שו"א שהם חזקים כיום הבראם ואין בהם שום הפסדות כלל כ"א לע"ל יופסדו בב"א א"ז כענין ההפסדות, כ"א מצד רצון הבורא שמקיימם וכשיהי' הרצון שיופסדו יופסדו ממילא, וא"כ הקיום שלהם עכשו הוא קיום בלתי משונה ובלתי נפסק, א"כ נראה היטב שיש כח הבלתי בע"ג שמחיי ומקיים אותם תמיד, ועוד זאת הנה הגלגלים אם כי הם גופים רבים כל א' יש לו הילוך מיוחד ומשונה מחברו, ואעפ"כ כולם מכוונים לסדר אחד להיות עת היום והלילה וקור וחום קיץ וחורף זרע וקציר כו', א"כ מי הוא המקשרם ומכריחם להנהיגה כזאת, על כרחק אינו הנפש והכח שבתוך כל גלגל שהכח והנפש שבתוך כל גלגל וכל כוכב א"א לו רק להנהיג תנועת גלגל זה, ולא שיתקשר ויתחבר עי"ז עם גלגל זולתו, ולא עי"ז יהי' הסדר והמשטר שישמור כל א' סיבובו ויהי' שוקד על מקומו המיוחד לו שיהי' בשמר הסדר תמיד בעולם ויפעלו כולם פעולה א' תמידית, ואין לומר שהקושרם ומייחדם הוא הגלגל העליון הנק' גלגל היומי שכל הגלגלים קבועים בו וא"כ הי' מקום בשכל לאמר שנפש הגלגל הזה הוא המסבבם כולם כאיש א' על כוונה א' אבל באמת אא"ל כן, דלהיות אמת הדבר שכל הגלגלים סובבים ע"י הגלגל היומי, מ"מ אינם אדוקים ודבוקים בו כמו אברי האדם באדם שהאברים כולם דבוקים בו וכולם יחד הם גוף א' לא שהאברים כאו"א גוף בפ"ע כ"א רק חלק ממנו ודבוק עם השאר אבל גלגלים אינו כן כ"א כאו"א גוף בפ"ע, והראי' ע"ז מה שהגלגלים מחולקים זמ"ז בסבובם וכמ"ש הרמב"ם פ"ג מהל' יסוה"ת ה"ב וז"ל גלגלים סובבים ממערב למזרח ומהם סובבים ממזרח למערב עכ"ל, ובס' נחמד ונעים שער א' סי' ט' שראו בהשבעה כוכבי לכת בכל אחד מהם מהלך ידוע ומוחלט בפ"ע מהלך שאינו דומה למהלך חברו, וא"כ א"א שיהיו כולם גוף אחד דא"כ איך יסובב קצתו כך וקצתו כך ובהיפך זמ"ז זה ממזרח למערב וזה ממערב למזרח, והגלגל היומי מסבב ממזרח למערב ושאר הגלגלים רובם מסבבים סיבוב עצמם ממערב למזרח וא"א לגוף אחד שתי תנועות הפכיות, אלא בהכרח שהם גופים מובדלים זה מזה, ובהכרח לומר שיש כח אחד עליון מכולם והוא בלתי בע"ג והוא המקשרם ומחברם יחד לכוונה אחת.

ו כ מ " ש ב י ר ו ש ל מ י : ברכות פ"א, ה"א (בשינוי לשון). וראה ג"כ
 סי' החקירה להצ"צ, בתחלתו (ד, א).
 ש י ת א ל פ י . . . ש מ י מ כ ע ש ן : ר"ה לא, א. ישע"י נא, וא"ו.
 ו כ מ " ש ה ב ח י י : ראה בחיי לבראשית א, כת.
 ו ע ו ד ז א ת : ראה באריכות סי' החקירה להצ"צ ח"א פ"ט ואילך.

קיצור. יבואר ההשגה וההתבוננות המיוחדת למדת הת"ת, והוא גדולת ה' שמהווה ומחי' עולמות ונבראים עד אין שיעור, השמים מספרים כבוד אל, מצבא השמים אנו יודעים אוא"ס הבל"ג, צבא הארץ קיימים במין וצבא השמים קיימין באיש ויסביר דהגלגלים גופים מחולקים ולכל אחד מהם הילוך מיוחד ועם זה כולם מכוונים לסדר א' דא"א להיות לא מצד נפש הגלגל ולא מצד הגלגל היומי אלא מכח עליון הבל"ג.

בס"ד, שש"פ, תש"ד

ויוֹלֵךְ ה' את הים ברוח קדים עזה כל הלילה כו' ויבקעו המים, וצ"ל והלא תחלה כתיב נטה את ירך על הים ובקעהו משמע דבקיעת הים הוא, ע"י נטיית ידו של משה, ואח"כ אומר ויוֹלֵךְ ה' את הים ברוח קדים ועי"ז ויבקעו המים, והנה בוהר בהעלותך דקנ"א ע"א אי' ברוח קדים דא רוחו של יעקב, ובמד"ר ע"פ ויבקעו המים בזכות יעקב נבקע הים שנאמר ופרצת ימה וקדמה ופי' במת"כ דבקיעה ופרצה הו"ע אחד, ובמד"ר וישלח פ"עו איתא מן התורה ומהנביאים ומהכתובים שבזכות יעקב נבקע הירדן, מן התורה שנא' כי במקלי עברתי את הירדן, מן הנביאים ביבשה עבר ישראל את הירדן, ישראל סבא, ומן הכתובים הים ראה וינס הירדן כו' מלפני אלקי יעקב, ובשלה"ה ע"פ כי במקלי כ' מקובל בדינו דבפסוק זה יש שמות גדולים, כי במ הוא שם מכבי שיעולה ע"ב היוצא מפסוק מי כמוך באלים ה', קלי שם היוצא מפסוק לישועתך קייתי ה', וצ"ל שייכות זה לקרי"ס, והפסוק מי כמוכה נא' בשירת הים ומ"מ צ"ל מה שייך כ"ז לקרי"ס, גם צ"ל מה הי' כל ענין קרי"ס שהרי בשביל דרכם והילוכם במדבר לא הי' נצרך להם לילך בים שהרי באותו צד שירדו לים באותו צד עלו מהים רק קרי"ס היתה הכנה למ"ת כנודע, וצ"ל מה שייך קרי"ס למ"ת, דיצי"מ הוא הקדמה למ"ת שלא הי' אפשרי להיות מ"ת כ"א ע"י הקדמת שעבוד מצרים ויצי"מ, ולכן האבות הגם שהיו נשמות גבוהות לא זכו למ"ת מפני שלא הי' אפשר להיות שעבוד מצרים בימיהם אבל מהו"ע ההקדמה דקרי"ס למ"ת.

ולהבין כ"ז ילהק"ת משנת"ל דגלות מצרים ברוחניות הוא מה שהנה"ב מלביש את שכל הנה"א בעניניו, והגם שהנה"א מסביר להנה"ב עניני אלקות שיוכל להבינם בכ"ז אינו פועל בהנה"ב בדוגמת העדר פעולת הידיעה בהכרח ההנהגה דיראת שמים על המתנהגים כפי הנחת העולם להיותם קרים לכל עניני התורה והמצוה, ואף גם אלו שעוסקים בתורה ולפעמים גם חושבים בעניני אלקו

ו י ו ל ך ה ' . . . נ ט ה א ת : שמות יד, כא. שם יד, טו.
 ו ב מ ד ך ר ו י ש ל ח : כנראה, מובא כאן לראי' דבזכות יעקב הי' קרי"ס,
 מדמוכח במד"ר מן הכתוב הים ראה וינס הירדן גו' יעקב שהירדן נבקע בזכותו, ואיכ
 גם ניסת הים בזכותו הוא. ועיין ג"כ המשך והחרים תרל"א ד"ה ואתה הרם.
 ב א ו ת ו צ ד : תורה כשם (ערכין טו, א).
 ש ל א ה י ' א פ ש ר י : ראה תר"א ר"פ לך, סדי"ה ואלה שמות, ובכ"מ.

אבל אינם מתפעלים בלבם על זה, וזוהי גלות מצרים שהוא מיצר מי דבינה שהיא השגה הנה היא מתעכבת במיצר הגרון ואינה מאירה בלב לעורר את המדה המתאימה להשגה ההיא, כי כל מדה ומדה הרי יש לה השגה מיוחדת שמגלה אותה ומעוררה להיות דשכל מגלה המדות כדוגמת האור שמגלה אוצר נחמד הנמצא במרתף חשוך והתעוררות אהוי"ר תלוי בהתבוננות בטוב הדבר. לפניו מתעורר באהבה והמשכה וכשמתבונן בדבר המופלא ונורא מתעורר ביראה, אמנם כל זה הוא במילי דעלמא אבל בהשגות אלקי הנה ההתבוננות בלבד אינה מספקת עדיין וצ"ל ההתקשרות בהתמדת הבנת ההשגה עד אשר בא לכלל הרגש המושג, ועם היות דהרגש המושג צריך להיות בכל השגה המביאה איזו מדה שתהי' בכל זה הנה בהכרח שיהי' חלוקי דרגות בההרגש של המושג דאינו דומה הרגש המושג המעורר את האה' להרגש המושג המעורר את היראה ושניהם, הרגש מושגי אהוי"ר להיותם קוים פרטים אינם בדומה כלל להרגש המושג המעורר מדת התפארת שהוא ההתבוננות והעמקה לאסתכלא ביקרא דמלכא דהשמים מספרים כבוד א"ל דהגלגלים הם גופים מיוחדים ולכל אחד מהם הילוך מיוחד ועם זה הנה כולם מכוונים לסדר אחד דזה אא"ל רק מצד כח עליון הבל"ג שמחברם יחד.

ה.

וביאור הענין הוא דהנה יש מקום בשכל לומר דכשם שבגוף האדם הרי יש אברים מחולקים זמ"ז דכל אבר ואבר הרי יש לו כח מיוחד ופעולה מיוחדת ועם זה הרי כל האברים מתאחדים לפעול פעולה משותפת עם היותם אברים מחולקים והוא מצד הנפש המאחדם ומקשרם לפעול הפעולות המשותפות הנה כן נאמר גם בהגלגלים דעם היותם גופים חלוקים ופועלים פעולות חלוקות הנה בקיבוץ כללותם הם כאיש אחד שזה כמו הראש וזה כמו העין וכענין האברים בפעולתם בגוף שכל א' פועל פעולה מיוחדת וכולם יחדיו הם אדם אחד כן הוא בהגלגלים ג"כ בדוגמא הזאת, אבל באמת אינו כן, והדמיון מאברי האדם לגופות הגלגלים הקבועים בגלגל היומי אינו עולה יפה לפי שבאדם כל האברים דבוקים בו משא"כ בגלגלים שהם גופים מובדלים זה מזה, וא"כ אא"ל שנפש הגלגל היומי הוא המסבבם מאחר שמובדלים ממנו וסבוב הגלגל הוא שמתנענע בעצמו, דכמו שסבוב העצמי שלו מה שמסבב ממערב למזרח הנה הוא המסבב, ר"ל לא שהוא נח ואחד מסבבו כ"א הוא בעצמו מתנענע ומסבב, כמו"כ מה שמסבב ממזרח למערב בתנועה היומית הוא עצמו המסבב, וכמו"כ כל הגלגלים הם מסבבים בעצמם, וכיון שכלם גופים מובדלים ונפש מובדל ומובבל בכאו"א וא"כ איך יסובבו כלם תמיד בסדר אחד ולכוונה אחת תמיד בלי שום שינוי כלל, כי א"א לגופים מובדלים שאין להם קישור וחיבור אחד לזולתו לא בגופם ולא בנפשם שיתאחדו כלם אל כוונה אחת, דוגמת דבר שא"א שאנשים נבדלים ורחוקים זמ"ז יבאו כלם למקום אחד בזמן אחד או שיפעל כ"א בפ"ע פעולה מיוחדת ותתחבר עם פעולת הזולת וע"י כלם יצורף פעולה א', שא"א הדבר כ"א כשיש מנהיג שמסדרם שהוא חוץ מהם והוא המסדרם, כמו"כ יובן בהגלגל שנפש כל גלגל מנהיג את גלגלו לבד ואין לו שום קישור וחיבור עם נפש גלגל זולתו שמנהיג את זולתו ואעפ"כ כולם מתנהגים ומתנענעים לכוונה

אחת, עד שבין כולם יחד יושלם ההנהגה של קיום העולם, על כרחן לומר שהקושרם יחד אינו הם כ"א כח עליון נבדל מפילם והוא כח הבע"ג שקושרם ומייחדם שאע"פ שהן בעצמם נבדלים זמ"ז מ"מ הכח הבע"ג מחברם יחד לכוונה אחת, וזהו השמים מספרים כבוד א"ל שלבד זאת מה שע"י צבא השמים אנו משיגים ומבינים גדולת אוא"ס ב"ה בבחי' ממכ"ע דהיינו שמהווה ומחי' את כל הנבראים שכ"א יש בו חיות פרטי הנה עוד זאת ע"י צבא השמים אנו משיגים בראי' שכלית כמו ראיית העין איך שהוא סוכ"ע ומנהיג את כל העולם ע"י שקושרם ומייחדם יחד בכח א"ס הבלתי בע"ג וזהו השמים מספרים כבוד א"ל שע"י ההסתכלות בשמים אנו יודעין יקרא דמלכא דהנה ידוע דתפארת היא התכללות חו"ג דכל יופי הוא בהתכללות כמה גווינין דוקא, דגוון אחד אין בו יופי כ"כ כ"א כשמתכללים ג' גווינין ירוק חיוור וסומק אז הוא עיקר היופי, וכמו"כ יובן בהתכללות המדות דבזה עיקר היופי וכמו תפארת אדם הוא כשמודותיו ממוזגות במדה נכונה כל מדה כדבעי למהוי ויצטרף ויתכלל עם המדה זולתה ובזה דוקא הוא היופי, מדמה אחת אין בה ענין היופי ואף גם במדה טובה דנדיבות אין בה יופי דמצד הנדיבות יכול להשפיע גם לבלתי ראוי וכן במדת הגבורה אין בה יופי לפי שלפעמים מונע השפעה גם מהראוי להשפעה רבה ורק במדת הת"ת שהיא מדת הרחמים הכלולה מחו"ג הנה בהתכללות זו כשהיא במזיגה נכונה הוא עיקר היופי, ובדוגמא כזאת יובן למעלה בספירות העליונות דבספי' הת"ת הנה במדה זו הוא היופי ע"י ההתכללות דמדות חו"ג שהם חיוור וסומק, דהנה כתיב כי אראה שמך מעשה אצבעותיך וגו' פי' אצבעותיך הם ע"ס וכדאי' בס"י ע"ס בלי מה מספר עשר איבעות, והדמיון מהאצבעות הוא מפני שע"י הוא עיקר ההתחלקות, וכמו כח התנועה ש"כיד שהוא כח פשוט עדיין לעשות מלאכות שונות כבדות כמו להסיע אבנים ולהגביה משאות כבדות ולנשאם ממקומם ולחפור במעמקי האדמה וכדומה, ומלאכות קלות מהם אבל צריכות אימון כמו הזריקה אף שהיא מכח אחרון שבכח התנועה אמנם צריכה אימון ועשיית כלים הן במתכות והן בעצים ובפרט הכתיבה והציור שהן באים מכחות העליונים בכח התנועה, והיינו דכח התנועה בא בהתחלקות לפי עניני העבדות והמלאכות ובכדי שיתחלק בתנועות שונות הוא ע"י האצבעות דוקא והעיקר הוא במלאכות הנעלות דכתיבה וציור, דמלאכות הכבדות להסיע אבנים והרמת משאות והעתקתם ממקום למקום הנה עיקרם אינו דורש חילוק האצבעות ורק המלאכות שיש בהם אימון הן ע"י האצבעות דוקא והיינו דלא זו בלבד דעיקרן כמו כתיבה או ציור הוא ע"י האצבעות שבכדי שיתחלק כח התנועה בתנועות מוגבלות ושונות כמו ציורי הקוין שבהאותיות או בהציור הוא ע"י האצבעות דוקא שהם המחלקים אלא שגם יופי המלאכה הוא ע"י האצבעות, והדוגמא מזה למעלה ע"ס עליונות חב"ד חג"ת נהי"ם שע"י מתחלק האור והשפע העליונים וכידוע דלמע' מע"ס הוא אחדות פשוטה בלי שום התחלקות וכמא' אנת הוא חד ולא בחושבן, וכמאמר לית שמאלא בהאי עתיקא שאין שום התחלקות מדרי', וכאשר נמשך האור בבחי' ע"ס מתחלק

כ י א ר א ה : תהלים ה, ד.

א נ ת ה ו א . . ו ל י ת ש מ א ל א : הקדמת ת"ז (קרוב לסופה). זח"ג

קכט, א.

לעשר מדרי', ובר"כ הם ג' קוין, קו הימין, קו השמאל וקו האמצעי המחברם, קו הימין הוא בחי' החסד שהוא בחי' מים בכלל וקו השמאל גבו' בחי' אש ויש גבורה דבחסד וחסד שבגבו', ומזה נעשה ריבוי ההתחלקות ולכן נק' הספי' בשם אצבעות.

קיצור. יבאר דהגם דקביעת הגלגלים בגלגל היומי הוא כקביעת האברים בגוף האדם אבל חלוקים באופן קביעותם, הגלגלים הם כאנשים מובדלים ורחוקים שמזדמנים למקום א' בזמן א' בשיתוף פעולה מכוונה שהוא ע"י מנהיג המסדרם, ע"י צבא השמים אנו משיגים אור הממכ"ע ורואים אור הסוכ"ע, יופי בא מהתכללות המדות, תנועות שונות דכת התנועה ע"י האצבעות ודוגמתם למע' ע"ס.

ו.

וזהו כי אראה שמיך מעשה אצבעותיך לשון רבים היינו דבשמים אנו רואים התכללות האצבעות דחו"ג, והיינו שאנו רואים שיש בשמים שתי השפעות הפכיות חסד ודין, וכמ"ש במבול וארובות השמים נפתחו שהמבול הי' מן השמים, וכן כתיב וה' המטיר על סדום ועל עמורה גפרית ואש כו' מן השמים, נמצא שתוקף הדין הלזה הוא מן השמים, ואנו מוצאים בהיפך שהשפעת החסד נמשך מן השמים כמ"ש ויתן לך האלקים מטל השמים שהוא ברכה וחסד, וכן המן הי' מן השמים כמ"ש הנני ממטיר לכם לחם מן השמים, הברכות מן השמים כמ"ש השקיפה ממעון קדשך מן השמים וברך את עמך את ישראל וגו', וכתבי יפתח ה' לך את אוצרו הטוב את השמים, ונמצא יש בשמים ב' ענינים הפכים דחו"ג ומתחברים יחד בשמים כאלו אינם מנגדים זל"ה, הרי דבשמים מתכללים בחי' המדות עליונות דחו"ג, וידוע דהתכללות ב' הפכים הוא ע"י שמאיר גילוי אור שלמעלה משניהם וכמ"ש המשל ופחד עמו עושה שלום במרומיו מיכאל שר של מים וגבריאל שר של אש ואינם מכבים זא"ז לפי שהמשל ופחד עמו היינו שמאיר עליהם הארת אוא"ס שלמע' משניהם עי"ז מתבטלים, וכמו"כ יובן בשמים שכולל חו"ג ששני ענינים הפכים נמשכים מן השמים, וכמו"כ השמים עצמם הם מאש ומים כמ"ש במד"ר נטל אש ומים ופתכן זכ"ז והתכללות דאש ומים הוא ע"י גילוי אור עליון דוקא וכמ"ש בזהר פ' לך לך דקיימא ברוחא עילאה שהוא בחי' הת"ת שכולל חו"ג והיינו מצד גילוי הקו שמאיר בת"ת, דגילוי הקו הוא בת"ת יותר גם מבחכ' דהנה ידוע דהקו מאיר בכל הספי' וכמא' ואנת הוא מלגאו כו' אלא שבחכ' או בבינה הרי מאיר האור כמו שמאיר לספי' פרטי' ומיוחדת והיינו דעם היות דספי' החכ' היא ראשית ההשתל' וספי' הבינה היא אם הבנים הנה עם כל זה

ו כ מ " ש ב מ ב ו ל . . ו כ נ כ ת י ב : בראשית ז, יא. שם יט, כד
(ראה גם ב"ר).

ו י ת ן ל ך . . ה נ נ י מ מ ט י ר : בראשית כו, כח. שמות טז, ד.
ה ש ק י פ ה מ מ ע ו ן . . י פ ת ח ה ' : דברים כו, טו. שם כח, יב.
ו כ מ " ש ה מ ש ל . . מ י כ א ל : איוב כה, ב. במדבר פי"ב, ח. זח"ג
יב, ב. — וראה ב"איוה" ריפ לך שהוא מהה"מ.

ב מ ד " ר . . ב ז ה ר : בראשית רבה ספ"ד. זח"א עו, א.
ו כ מ א ' ו א נ ת : הקדמת ת"ז ד"ה פתח אליהו.

הן ספי' פרטיות ומיוחדות במה שהן ולכן לא יקרא האור שבהם בשם א"ס ממש
 כי פי' אוא"ס הוא אשר יתפשט אורו בלתי הגבלה בפרט א' אלא יכלל הכל ולזה
 הטעם ישכון אוא"ס בו"א. בת"ת שבו, יותר מבכל הפרצופים להיות כי המדות יש
 בהן כמה הפכים במקום אחד חסד וגבו' וכדומה, לזאת מוכרח שיהי' בהן הארה
 נעלית מכולם עד שיתבטלו ממצייאותן ויתאחדו ועי"ז יתקיימו והיינו בבחי' ת"ת
 דו"א שמאיר בו בחי' עצמי' אוא"ס שלמע' מחו"ב כמ"ש רבינו ז"ע באגרת י"ב
 הקב"ה עושה שלום ביניהם דהיינו ע"י גילוי שמתגלה בהם הארה רבה והשפעה
 עצומה במאד מאוא"ס ב"ה אשר כשמו כן הוא שאינו בבחי' מדה ח"ו אלא למע'
 מעלה עד אין קץ אפי' מבחי' חב"ד מקור המדות, ואזי המדות המנגדות של
 מיכאל וגבריאל נכללות במקורן ושרשן והיו לאחדים ממש ובטלים באורו ית'
 המאיר בהם בבחי' גילוי ואזי מתמזגות ומתמתקות הגבורות בחסדים ע"י בחי'
 ממוצעת קו המכריע ומטה כלפי חסד הוא מדת הרחמים הנק' בשם תפארת בדברי
 חכמי האמת לפי שהיא כלולה מב' גוונין לובן ואודם שהם חו"ג ולכן הנה
 התפארות כילל חו"ג, וזהו ג"כ שינוי הפעולות שמן השמים והתחברות אש ומים
 שבו בעצמו להיותו בחי' ת"ת שמאיר שם גילוי הקו שכולל חו"ג וזהו השמים
 מספרים כבוד א"ל דמעצם השמים ופעולתם בכמה הפכים אנו רואים יקר תפארת
 גדולתו שכולל הגוונים דחו"ג שזהו עיקר היופי וכ"ז מושג ומובן לנו בראי' ממש
 מהשמים הגשמי', וזהו דמסתכלין בשמיא משתעין ביקרא דמלכא דלהיות דשמים
 הוא מדת הת"ת שהוא לאסתכלא ביקרא דמלכא אשר מלך ביפיו תחוינה עיניך
 בראיית השכל כמו ראי' חושי' ממש שרואה ומשיג יקר תפארת גדולת והדר גאונו
 איך שהוא מהווה ומחי' עד אין קץ וממכ"ע וסוכ"ע וכולל הכל היינו גם את כל
 ההפכים יחד, דהנה בענין ההתכללות הרי יש על ב' אופנים, הא' כלל הכולל
 את הפרטים, והב' כלל הכולל את ההפכים דאופן הא' עם היותו כולל כמה ענינים
 פרטי' ויכול להיות אשר בריבוי ההסתעפות של הפרטים יהיו בהם ענינים סותרים
 זל"ז כעין הפכים בכל זה הרי הכלל הכולל את כל הפרטים אין ענינו שהוא כולל
 הפכים, הכוונה בזה דעם היות שהכלל הוא אור עליון יותר מכמו אורות הפרטים
 שהוא כוללם אבל עם זה אינו במעלת אור עליון הכולל הפכים והוא רק אור כללי
 שכולל פרטים אבל בעצם מהותו הוא אור פרטי, וכמו נקודת ההשכלה שהיא
 נקודה כללית הכוללת ריבוי פרטים, ועם זה הוא אור פרטי בהשכלה זו שהיא
 פרטית ומיוחדת, אמנם אופן הב' הוא אור כללי הכולל הפכים והיינו דעצם מהות
 האור הוא אור עליון ונפלא שמהותו כלול מההפכים וכולל הפכים, וזהו יתרון
 הת"ת על המוחין חב"ד שהם אורות נעלים במאד וכל אחד מהם בענינו כולל
 פרטים רבים מאד, דכשם שנקודת ההשכלה כוללת פרטים רבים מאד כן
 ההשגה דבינה כוללת ביאורים והסברים מרובים לכל פרט ופרט ביחוד,
 וכן בהעמקה דמוח הדעת יש בה כמה אופני דרגות בריבוי עצום מאד כטבע
 העמקן הנכנס מעומק לעומק ומאיר לו אור רב במאד מאד ועם זה הנה כל אופני
 ההתכללות דחב"ד הם רק באופן הא' הכולל פרטים משא"כ ההתכללות
 דת"ת היא כאופן הב' שכולל הפכים והיא אור עליון הגבה למעלה
 מעלה במאד, ובעבודה בנפש האדם הוא שמחת הלב שישמח במאד על תפארת
 הוי' והדר גאונו, ותפארת היא מדת הרחמים שכלולה מחסד דענינו שצריכים
 להשפיע לכל וגבורה דענינה שצריכים למנוע ההשפעה ולצמצמה לפי שאינו ראוי

לוה, וענין הרחמים הוא שמטה כלפי חסד דהן אמת שמצד ענינו אינו ראוי להשפיע לו אבל צריכים לרחם עליו, ובעבודה ענינו הנה מזה גופא שמסתכל ביקרא דמלכא ה"ה נזכר על שפלות עצמותו ובפרט כפי מה שירד מאיגרא רמה לבירא עמיקתא, ומעורר רח"ר על נפשו, וזהו חדוה תקיעא בליבאי מסט' דא ובכי' מסט' דא, דהחדוה היא שמחת נפשו מתפארת הוי' ובכי' מסטרא דא משפלות עצמו, ולכן ע"י העבודה לאסתכלא ביקרא דמלכא שמפאר ומרומם את הוי' ע"י נמשך למע' מדה"ר לרחם עליו.

קיצור. יבאר דב' אופני השפעות נמשכים משמים (א) תוקף הגבו' והדין כמו בזמן המבול והפיכת סדום ועמורה, (ב) תוקף החסד כמו ברכת יצחק ויתן לך, ירידת המן, ברכת השקיפה, וירידת השפע מאוצר העליון, התכללות ב' הפכים הוא ע"י גילוי אור עליון משניהם, עושה שלום במרומיו, השמים עצמם מאש ומים וקיומם ברוחא עילאה מדת התפארת, הגילוי בספי' הת"ת הוא למע' מהגילוי בחו"ב, ויסביר בענין ההתכללות (א) מפרטים, (ב) מהפכים.

ז.

והנה באופן סדר עבודת האדם העוסק בעבודה שבלב והיינו אחר אשר עלה בידו להעביר את הכתמים הגסים בתקון מדותיו הטבעי' ולבערם דוהו ראשית הכל, כי ביעור המדות הרעות הוא ההכשרה הכללית שתוכל להיות התחלת העבודה, וכמו סיקול האבנים מהכרם וקיצוץ הענפים המושחתים שהם מכשירים את הצמיחה הטובה, ובלא ההכשרה דהסרת מדות רעות הנה טמא יטמא את כל עבודתו, היינו גם אם יעלה בידו איזה עבודה שבלב שמתפעל על הטוב טעם של איזה השגה אלקית יטמאנה וימאסנה כאמור בזם זהב וגו' אלא תחלה צריך להסיר את רוע מדותיו הטבעי' את הכתמים הגסים עכ"פ ואח"כ יסדר את עבודתו, ובאופן וסדר עבודתו אינו מספיק העבודה במדה אחת וצריכים להיות כל המדות דאהוי"ר ורחמים, וכידוע דאהוי"ר הם רצוא ושוב, דאה' היא רצוא, וכידוע דשרש אהבה הוא אבה לשון רצון, והוא בשני אופנים, האופן הא' שרצונו ותשוקתו הוא לידבק באוא"ס וליכלל בו, והב' שמשתוקק שיאיר גילוי אלקות בנפשו וכמו הצמא למים שחפץ ומשתוקק מאד להמים כמו"כ הוא צמאון אה' שחפץ ומשתוקק לגילוי אלקו' שיאיר בו, ויראה היא שוב שהוא הביטול וכיוון עצמותו שמתבטל מאוא"ס ב"ה ולא ירצה לילך בגדולות ונפלאות כ"א לקבל עליו עומ"ש בקיום התומ"צ בסו"מ ועש"ט, וצ"ל שניהם, והיינו דמיד שיתפעל בתשוקה ברשפי אש באופן הא' ברצוא והשתוקקות הצמאון לידבק וליכלל באלקות דוהו לצאת מכלי הגוף, או ברצוא באופן הב' בהשתוקקות הצמאון לגילוי אלקות בנפשו, ועם היות שחפצו ורצונו הוא שיאיר גילוי אלקו' בנפשו בכ"ז הנה עצם הצמאון ה"ה בדרך יציאה מה שנמשך למע' ויוצא מהגבלת כלי גופו, והיינו דשניהם הם א' שמהות ענינם הוא רצוא ורק ההפרש ביניהם הוא דבאופן הא' הוא היציאה ממהות ענין כלי גופו ובאופן הב' הנה היציאה היא

רק מהגבלת כלי גופו, ושניהם הם רצוא, ואחר הרצוא הגה מיד חוזר ושב רוחו אליו ונח ושקט מתשוקתו וכמאמר אם רץ לבך שוב לאחד שאחר הרצוא צ"ל תיכף שוב והיינו מיד אחר האה' והתשוקה לאלקו' יחזור לאחור בבחי' שוב למטה להשאר בגופו ולא תכלה נפשו והיינו בחי' היראה שהוא הביטול בעצמו מחמת גדול השפלות לפני אוא"ס לומר לנפשו מי אני לבא לגשת אל הקדש פנימה כמו הבא קרוב אל השר והמלך שיתבטל מתשוקתו הראשונה וינזע וישוב לאחור מצד הביטול והיראה, וכמ"ש זירא העם וינזעו ויעמדו מרחוק שלא יכול לגשת בקירוב, וכך בכל אדם לפי"ע כשיתפעל בתשוקה להתקרב לה' אחד להדבק ולהכלל בו מיד חוזר לאחור בשפלות עצמו לקבל עליו עומ"ש בבחי' יראה וביטול, ומ"מ אח"כ חוזר עוד לעלות ברצוא ותשוקה שהוא התעוררות האה' וישוב עוד, והגם דהשוב הוא מהיראה והביטול מא"ס עצמו"ה שלא יוכל ללכת בגדולות להדבק כ"א לקבל עומ"ש בקיום התומ"צ שהו"ע הכיווץ והנחת עצמותו לגמרי ואיך יהי' אח"כ הרצוא לעלות למעלה לדבקה, אך טעם הדבר הוא משום דגם בהשוב אף שהוא כיווץ והנחת עצמותו רק לקבל עליו עומ"ש לעשות רצונו ולא בשביל לקבל לעצמו כלל כ"א לקיים רצה"ע שזהו"ע קבלת עומ"ש מ"מ יש בזה ג"כ תענוג והוא שיש לו תענוג מזה שנעשה כביכול נח"ר למעלה שאמרתיו ונעשה רצוני, וכמו עדי"מ עבד שעושה מלאכת האדון יש לו תענוג בהעשי' עד שהוא מהדר בהמלאכה שתהא נעשית ביופי והיחזר שיהי' תפארת להאדון מיופי הדבר, והגם שלו לעצמו לא יהי' מאומה מזה וכל התפארת והתענוג הוא להאדון לבדו מ"מ ה"ה מתענג מתענוג האדון, וכמו"כ יובן בעבודה בקבלת עומ"ש שאינו רוצה לעצמו כלל, דעשיית המצות הן רק לעשות נח"ר ליוצרו שמקיים רצונו מ"מ בזה עצמו יש תענוג נעלם מהנח"ר שנעשה מזה למעלה כביכול, והגם שיכול להיות השוב באופן כזה שמצד השפלות לא יוכל ללכת בגדולות כ"א שמניח א"ע ומקבל עליו עומ"ש לקיים תומ"צ שהם רצונו ית' ולא משום הנח"ר שנעשה מזה למע' כי שפלותו וביטולו אינו מניח אותו ע"ז ג"כ, כ"א רק לאחוז א"ע בתורתו ומצותיו שהם רצונו ית', מ"מ הרי יש לו תענוג בזה מה שמקיים רצונו ית' וה"ה עבד למלך, ולהיות שנקלט במוחו ולבו גדולת ורוממות א"ס ב"ה שמוזה בא לו הביטול ויש לו עונג בעשיית המצות במה שהוא עבד ה', וכמו שאינו דומה עבד איש פשוט לעבד מלך ובפרט מלך גדול ואדיר, כמו"כ מזה גופא שהוא עבד ה' בקיום התומ"צ בקבעומ"ש הוא תענוג נפשו, ואם אין לו עונג כלל בעבודתו אין זו עבודה תמה לפי שצ"ל עבודה בשמחה ובקבעומ"ש לבד אא"ל שמחת הנפש כ"א בהעונג דוקא, ולזאת צ"ל התענוג והוא בשני ענינים, הא' מה שהוא עבד ה' והב' מהנח"ר שנעשה מזה למעלה, והיינו דוהו אחד מהענינים העיקרים בהשוב שידוע ויחשוב בהנח"ר שיש למעלה כבי' מקיום המצות מעשיות ומזה עצמו שנעשה נח"ר למעלה יהי' לו עונג הנפש, ואין להקשות דלכאוי' איך יהי' לו תענוג בנפשו מהנח"ר שלמע' דוהו היפך ענין הביטול, דביטול ותענוג הם

אם רץ כו' ל א ח ד . . ל א ח ו ר : ב' הגירסות בהקמת ת"ז
 (ו) א — בספר יצירה פ"א: שוב למקום.
 ו י ר א ה ע ם : שמות כ, יח.
 ו כ מ ו ע ד " מ : ראה בכ"ז ד"ה תקנו תרס"ז ואילך.

הפכים דכל עונג הוא התפשטות והתרחבות וביטול הוא כיווץ וצמצום ואיך יהי' התענוג בהעבודה דשוב שהוא בקבעומ"ש בלבד, כי באמת הנה התענוג שבנפש בא משני ענינים בשני אופנים שונים, הא' מהאה' הקודמת והיינו דמזה שהי' תחלה רצוא ותשוקה פועל אח"כ בהשוב שיהי' איזה קצת תענוג בקיום התומ"צ, דהיינו שהקיום דתומ"צ הוא רק משום שהם רצה"ע לא בשביל הנאת נפשו ורצונו בזה בשביל עצמו, כ"א מפני שהם רצה"ע, ומ"מ יש לו קצת תענוג בהעשי' מזה שהוא עבד ה' או מהנח"ר שנעשה למע' מקיום המצות, והב' שהתענוג אינו מצד האה' כ"א מצד הביטול העצום, וכמו העבד שמתענג מתענוג האדון ונח"ר שלו אינו מצד האה' אל האדון כ"א מצד הפקירות שלו שמפקיר א"ע לגמרי אל האדון ואין לו בפ"ע כלום וכל אשר לו הוא מהאדון והכל שייך אל האדון דמה שקנה עבד קנה רבו כו' ולכן תענוג האדון הוא תענוג שלו דזהו"ע קבע"ו שמוסר ונותן עצמו לאלקות.

קיצור. יבאר דלאחר הכשרת העבודה בהסרת המדות הרעות הטבעי', הנה עבודה האדם צריכה להיות בכל המדות חגי'ת ולא יסתפק רק במדה אחת לפי דאהוי"ר הם רצוי"ש וא"א אחת מהם בלא השני' דאהבה צמאון א) להכלל ב) שיאיר בנפשו, ויראה הביטול דשוב ויבאר ענינם וסדרם בעבודה הפרטית ובקבעומ"ש יש תענוג מהנח"ר שלמעלה, ויקשה דתענוג התפשטות וביטול כיווץ והם הפכים ויתרץ דהתענוג בא א) מהרצוא שקודם השוב, ב) מצד ביטול העצום כעין הפקירות בדוגמת העבד.

ח.

והנה הילוך ישראל בים הי' במס"נ דקבע"ו שהרי אחרי הגילויים העצמי' מה שנגלה עליהם ממח"מ הקב"ה וגאלם ובני' יוצאים ביד רמה הנה הכרח ההילוך בים סוף הי' מס"נ דקבע"ו ואז דוקא נקרע הים, דבקרי"ס הנה לא זו בלבד שנעשה החיבור דעדאתכ"ס ועדאת"ג אלא עוד יותר דהפך ים ליבשה דעדאתכ"ס נעשה עדאת"ג, ובכדי שתהי' התחברות זו זהו ע"י המשכה מעצמות א"ס וז"ע ויולך הוי' את הים ברוח קדים בחי' קדמונו ש"ע עצמות א"ס שלמע' מבחי' סוכ"ע וממכ"ע עדאתכ"ס ועדאת"ג, וזה הי' הקדמה למי'ת להיות ע"י התורה המשכת בחי' עצמות א"ס, כי כל ההמשכות שהן בבחי' קביעות בנש"י הי' תחלה הגילוי מזה לפי שעה, דתכלית ההמשכה דתו' בקביעות הוא שע"י עסק התורה יהי' שינוי הטבע והיינו שהנעלם המוסתר בטבע יהי' בגילוי והי' צ"ל תחלה ההמשכה בגילוי לפי שעה שע"י יוכל להיות אח"כ בקביעות וע"ד ענין החנוך שהוא הגילוי בתחלה מלמע' בבחי' גילוי ממש בכדי שיהי' אח"כ ההמשכה בסדר והדרגה דעבודה וז"ע קרי"ס שהי' הקדמה למי'ת, וזהו דהקרי"ס הי' בזכותו של יעקב, דהנה ביעקב כתיב ויקח לו יעקב מקל לבנה לח ולזו וערמון ואי' בזהר שזהו התכללות בחי' חו"ג דלבנה הוא בחי' חסד ולח לחלוותית המים הוא

ע נ י ן ה ח י נ ו ך : ראה לקו"ת במדבר כט, א. שם דברים צח, טע"ב.
ו י ק ח ל ו . . . ו א י ' ב ז ה ר : בראשית ל, לו. זהר במקומו. ונתבאר
באור התורה להצ"ע ע"פ זה.

בחי' החסדים ולוו וערמון מראיהן אדום בחי' גבו', ויפצל בהן פצלות לבנות היינו הנטי' אל החסד דמדת הרחמים הוא שנותן מקום למדה"ד ומ"מ צריכים לרחם, מחשוף הלבן דהיינו ששרש ההמשכה הוא מבחי' לובן העליון והיינו ההמשכה מבחי' א"ס להיות התכללות ב' המדרי' דחוג"ג, וז"ע מקל דיעקב היינו ההמשכה מבחי' עצמות א"ס להיות התחברות בחי' חוג"ג, וז"ש בזהר רוח קדים דא רוחא דיעקב שממשיך מבחי' עצמות א"ס וע"כ בזכותו הי' קרי"ס שיהי' עדאתכ"ס בבחי' עלמא דאתגליא שזהו דוקא ע"י רוח קדים מבחי' קדמונו ש"ע והיא היא ההמשכה דיעקב, וז"ע מי כמוכה באלים הוי' שהי' במקלו דיעקב, דאלים הוא שם אלקים ומי כמוכה באלים הוי' הוא התחברות דשם הוי' ואלקים דשרש ההתחברות הוא מעצמות א"ס, והשם ה"ה הוא ג"כ ר"ת ברוך כבוד הוי' ממקומו דהיינו המשכת שם הוי' משרשו ומקורו העצמי, דכל זה הי' במקלו של יעקב, ובעבודה בנפש האדם מקל יעקב הוא, דהנה כתיב ויצר ה"א את האדם תרין יצירין יצ"ט ויצה"ר והעבודה היא להיות התחברות היצ"ט והיצה"ר והיינו שהיצה"ר הי' נכלל בקדושה דיצ"ט ועי"ז נעשה התחברות דחוג"ג דיצ"ט ויצה"ר שרשם מבחי' חוג"ג וע"כ ע"י התכללות והתחברות שלהם נעשה התחברות דחוג"ג שז"ע מקל דיעקב והענין הוא דהנה כתיב ואהבת את הוי' אלקיך בכל לבבך וארז"ל בשני יצריך ביצ"ט ויצה"ר ולכאוי' אינו מובן איך יבא היצה"ר לאהבה את הוי' הרי כל ענינו הוא להסית ולהדיח מדרך הטוב והישר, והגם דכוונתו ג"כ לש"ש דפנימי' כוונתו הוא שלא ישמעו אליו זהו רק פנימי' כוונתו אבל בחיצוניות ה"ה מסית ומדיח בקיום המצות שלא לעשותם או עכ"פ שתהי' העשי' בהרגשה או בפני', ובד"כ ה"ה מקרר מאד שתהי' העשי' בקרירות דרך מצות אנשים מלומדה, גם מסית בדברים אשר לא תעשינה להאשים נפשו ואיך יבא לאהבה את ה', אך הענין הוא דיצה"ר הרי עיקרו מדות וכל מדה בהכרח שיש לה שכל המחייב את המדה דהיינו שמבין בשכלו טוב הדבר ומשו"ז רוצה בה, דכמו"כ גם במדות רעות דנה"ב יש בהם שכל, הגם שעיקרו הוא מדות מ"מ יש בזה ג"כ שכל שהרי לא ירצה דבר שלא נודע לו ואינו יודע טוב הדבר, ומאחר שיש שכל גם בנה"ב הרי יכול להבין ג"כ ענין אלקי וזוהי העבודה דנה"א להתבונן בהתבוננות אלקית בענינים שיכולים להיות מושג גם לנה"ב ושתהי' ההתבוננות באופן כזה שיהי' מושג בשכל הטבעי דנה"ב וירגיש ג"כ הטוב דאלקות ועי"ז יבא ג"כ לרצות באלקות, וזהו בכל לבבך בשני יצריך, אך אם ההתבוננות אינה פועלת בהיצה"ר ובדברים לא יוסר עבד אזי ענין המקל הוא לרדותו במקל והז"ע לעולם ירגיז אדם יצ"ט על יצה"ר והוא ההרגזה בדברים קשים שזה נק' הכאה וכמו במשה גבי המצרי כת' הלהרגני אתה אומר שהרגו בשם וכתיב ויך את המצרי דברים קשים הם הכאה והוא שיוכיר לו יום המיתה ופי' יזכיר לו שלו יהי'

ו י י צ ר ה " א . . ת ר י ן י צ ר י ן : בראשית ב, ז. תרגום יב"ע.
וראה ברכות סא, א.

ו א ה ב ת . . ו א ר ז " ל : דברים ה, ה. ברכות נה, א.
ש ל א י ש מ ע ו : ראה זח"ב קסג, א.

ו ב ד ב ר י ם ל א . . ל ע ו ל ם י ר ג י ז : משלי כט, יט. ברכות ה, א.
ה ל ה ר ג י ז . . ו י ך א ת : שמות ב, יד (ע"פ שמות רבה שם), שם ב, יב.

לא טוב כי הרי לא השלים הכוונה והיא' עליו דין ומשפט ע"ז, וגם כמ"ש בסש"ב ירעים עליו בקול רעש ורוגז כו' אתה רע רשע משוקץ ומתועב וכו' עד מתי תסתיר, וזה פועל שבירת החומריות דנה"ב שיוכל להיות בבחי' ביטול, וזהו מקל דייעקב בעבודה להיות הביטול דיצה"ר ונה"ב שנעשה עי"ז התכללות דחוג' ונמשך מבחי' עצמות א"ס, וזהו דקרי"ס הי' בזכותו של יעקב היינו מקל דייעקב שז"ע רוח קדים המשכה דעצמו א"ס קדמונו ש"ע וזהו ויולך הוי' את הים ברוח קדים דא רוחא דייעקב ומ"מ הי' צ"ל נטיית ידו של משה דמשה מלגאז ויעקב מלבר שההמשכה היא ע"י משה דבמשה כתיב כי מן המים משיתיהו ממים עליונים שמעל השמים שלמע' מבחי' סוכ"ע, ולכן משה המשיך מעצמות א"ס רוח קדים להיות קרי"ס, וזהו ויולך הוי' את הים ברוח קדים דא רוחא דייעקב והי' ע"י נטיית ידו של משה וזו היתה הקדמה למ"ת להיות המשכת עצמות א"ס ע"י התורה.

קיצור. יבאר דקרי"ס בא ע"י המס"ג דקב"ע, כל המשכות הקבועות נמשכו תחלה לפי שעה, קרי"ס הקדמה למ"ת, וקרי"ס בזכותו של יעקב ובמקלו כתובים השמות היוצאים מן הפסוקים מי כמוכה באלים הוי' וברוך כבוד ה' ממקומו המחבר חוג' וענינו בעבודה מקל הרודה ביצה"ר לקבל השגת הנה"א ולחבר גה"ב ונה"א אשר גם הנה"ב יבא באה' לה', קרי"ס רוח קדים בזכות יעקב וע"י נטיית ידו של משה.

בס"ד, שי"פ שחיני, תש"ד

ויהי ביום השמיני קרא משה לאהרן ולבניו ולקני ישראל, ופרש"י שמיני למלואים הוא ר"ח ניסן שהוקם המשכן בו ביום ונטל עשר עטרות השנויות בסדר עולם, דהנה כתיב ומפתח אהל מועד לא תצאו שבעת ימים עד יום מלאת ימי מלואיכם כי שבעת ימים ימלא את ידכם, והיינו דימי המלואים הם שבעה ימים וביום השמיני למלואים קרא משה וגו', וצ"ל מה משמיענו בזה דמפרש בשמיני למלואים שהרי מובן הדבר דכאשר תחלה מבואר דימי המלואים הם שבעה ימים הנה יום השמיני שבא אחר השבעה דמלואים הוא שמיני למלואים, והנה מאומרו עד יום מלאת ימי מלואיכם משמע דהשבעה ימים עצמם הם ימי המלואים ואח"כ בא המלוי שממלא את ימי המלואים ובמה ממלא אותם שהרי הם, היינו השבעה ימים עצמם, הם ימי המלואים ולמה צריכים עוד ליום המלאת שימלא אותם נוסף על זה שהם עצמם מלאים, ועוד מה בא להוסיף בענין שנטל עשר עטרות דלכאורה אינו נוגע לענין ימי המלואים אך מפירושו משמע דזה שנטל עשר

כ מ ך ש ב ס ך ב : פכ"ט. — וראה שיחת לג בעומר תש"ח (ליקוט ל') ע' כג ואילך.

ו י ע ק ב מ ל ב ר : תיקונים תי"ג. ונחבאר בלקי"ת פנחס ד"ה צו את בניי (השני) פ"ד ובכ"מ.

כ י מ ן : שמות א, יו"ד. וראה זח"ב כא, ב. תוי"א גא, ה. ובתו"ח שם.
ו י ה י ב י ו ם . . . ו מ ס ת ח א ה ל : ויקרא ט, א. שם ח, לג.

עטרות הוא להיותו שמיני למלואים, וצ"ל השייכות, ועוד מהו אומרו קרא משה דלכאו' הול"ל ויהי ביום השמיני ויאמר משה ומהו קרא משה ומהו זקני ישראל.

ולהבין כ"ז ילהק"ת משנת"ל דאופן וסדר עבודת האדם צ"ל תחלה כל המדות דאהוי"ר ורחמים, דאהוי"ר הן רצוא ושוב, דאהבה היא רצוא, ורצוא זה הוא בבי' אופנים, הא' שרוצה להדבק באוא"ס ב"ה ולהכליל בו, והבי' שרוצה שיאיר גילוי אלקו' בנפשו, ויראה היא שוב מצד היראה והביטול, וצ"ל שניהם דרצוא בלא שוב אין זה מענין העבודה ותכליתה, ושוב בלא רצוא אי אפשר להיות דמאחר שלא הי' לו רצוא ממה ישוב, וע"ם היות דאהבה הוא קירוב ומתענג מהנח"י שנעשה כבי' למעלה מעבודתו וכל תענוג הוא התפשטות והתרחבות והיראה והביטול הם כיווץ, והתפשטות וכיווץ הם הפכים, א"כ איך יהי' עונג ושמחת הנפש בהעבודה בקבעומ"ש שבאה מצד השוב, הנה באמת תענוג זה בא בא' משני הענינים, הא' שבא מצד עונג הרצוא שקודם השוב והבי' שבא מצד ביטול עצום בהנחת עצמותו דקבעומ"ש שבזה הי"ה מתאחד בהשמחה של מעלה ומזה הוא התענוג שלו כמו העבד שמסור ונחון בכל עצמותו להאדון ואינו שום מציאות לעצמו כלל הנה תענוג האדון הוא גם תענוג שלו מאחר שבכל העבודה שעובד לאדונו הנה לו אין בזה מאומה והוא עצמו לא יש כלל, והיינו דלא זו בלבד שאינו מציאות לעצמו אלא שלא יש כלל, כי כל מציאות מהותו הוא מילוי עבודת האדון הנה גם התענוג שלו הוא רק תענוג האדון וזהו שע"י העבודה בקבעומ"ש בהנחת כל מהותו הנה התענוג שלמעלה הוא תענוג שלה, והגם דעיקר השוב הוא קבעומ"ש ובקבע"ע הנה העיקר הוא הביטול והנחת עצמו בכל זה הרי יש בהשוב ג"כ תענוג.

ט.

והנה תענוג שבהשוב הוא טעם וסיבה שאחר השוב יהי' רצוא והיינו דמאחר דגם בהשוב יש ג"כ איזה תענוג הנה עי"ז מתעורר באהבה ותשוקה לידבק באלקות בבחי' רצוא וחזור חלילה לפי דעבודת האדם צ"ל תמיד בהסדר דרצוא ושוב, וכמו בתיות הקדש למעלה דכתי' והחיות רצוא ושוב וגו' ופרש"י כשמוציאות ראשן מתחת הרקיע הנטוי למעלה מהן גרתעות מפני השכינה שלמעלה מהרקיע וממהרות להשיב את ראשן, והיינו שלאחר הרצוא והתשוקה מתבטלים מפני אימת השכינה שלמעלה מהרקיע שהיא הפרסא המפסקת ונרתעים לאחוריהם בבחי' שוב, כמו"כ בעבודת נש"י שאחר הרצוא באהבה מיד בא אח"כ השוב שהו"ע הביטול וע"י רצו"ש דוקא הי"ה עולה למע' וכידוע דכל עלי' הוא ע"י רצו"ש דוקא, ולכן נק' אהוי"ר גדפין שע"י עולה למע', וכמו עוף הפורח שזה ע"י שמנדנדת בכנפיה אנה ואנה עי"ז היא פורחת למעלה כמו"כ הוא עליות נש"י שנק' מהלכים לעלות ממדרי' למדרי' הוא ג"כ ע"י כנפי' דאהוי"ר שהם רצו"ש וכשיש שניהם אז דוקא הי"ה עולה למע', ונמצא דלבד זאת דברצוא לבד בלי שוב הרי לא ישפיל א"ע במעמה"צ ובשוב בלבד בלי רצוא הקודמת לו לא יהי' לו חיות בעבודתו, הנה

לבד זאת להיותו מהלך זהו ע"י אהוי"ר דוקא שהוא רצו"ש וכמ"ש גבי אברהם הלך ונסוע הנגבה שהלך מדרגא לדרגא עד שבא לבחי' נגבה והלך ונסוע זהו רצו"ש. וכמו"כ במסעות דישראל במדבר עד שבאו לא"י כתיב ויסעו ויחנו דהיינו רצו"ש. שע"ז הוא עולה, ועיקר העלי' הוא ע"י האה' שהוא בדרך רצוא שיוצא ממעמדו ומצבו ברצון ותשוקה בצמאון גדול לירבק באלקות, אלא שבהאה' לבד אין בזה עדיין שלמות הכוונה כי לא לתהו בראה אלא לשבת יצרה, דרצונו ית' הוא בקיום התומ"צ בעש' וגם כשתהי' האה' לבדה בלי שוב יכול אח"כ ליפול ח"ו בהיפוך וכמו אברהם ש'יצא ממנו ישמעאל שהם התאוות ותענוגים שיכולים לבא אחר פתיחת הלב ואה' דקדושה ולכן צ"ל השוב שהוא הביטול לקבל עליו עומ"ש בקיום התומ"צ, ולא תהי' שום יניקה מאהבה הקודמת, וזהו דעיקר מעלת העבודה הוא האה' ויראה שהם רצו"ש והוא לפי שע"י התגברות עליות הנפש ברצו"ש באהוי"ר ע"ז יוצא הנפש מהעלם והסתר הגוף ונה"ב וכמ"ש גבי אברהם ויעל אברם ממצרים דבתחלה אמר הלך ונסוע הנגבה ואח"כ ויעל וגו' שע"י דביקות נפשו באלקות באהבתו הנפלאה יצא מהמצרים וגבולים הגשמי' דנה"ט. כמו"כ הוא בדוגמא כזאת בכאו"א מישראל, והענין דהנה עיקר מהות ההתפעלות דאה' הו"ע הזוהר והעתקה שנעתק ממקומו הראשון ונתקרב למקום שנמשך וכמו עד"מ ההולך ממקום למקום הרי כל שהולך ומתקרב למקום שהולך שמה לפ"ע זה הוא מתרחק ממקום הראשון ש'יצא משם וכמו עוף הפורח באויר או דג השט במים שמפני גודל חפצו לבא למקום זה ומתקרב אליו בכל כחו כן בכל השטה והשטה מתרחק יותר ממקומו הראשון, כמו"כ כל שנתקרב אדם יותר בקרבת אלקים ע"י התפעלות עומק הלב באה' ותשוקה להדבק בה' אחר, כן לפ"ע זה נתרחק ונעתק מהתקשרותו בחומריות גופו עד כאשר תתגבר האה' לה' בכלות הנפש יופשט ויורחק מכל רצון זר לגמרי, ונמצא כל שהנשמה נתחזקה יותר בקשר אמיץ וחזק באלקו' נעשה חולשת כח להנה"ט בהרצונו הגופני', וכמא' הוזהר תוקפא דנפשא חולשא דגופא, ולהיפך תוקפא דגופא חולשא דנפשא, דהנפש והגוף ונה"ט הם הפכים זמ"ו לגמרי, דרוח האדם היא העולה למעלה ורוח הבהמה היא היורדת למטה לארץ, והנה"א מלוכש בנה"ב שמגביל ומצמצם אותו, עד שיוכל לעמוד כנגדו, אך כאשר תתגבר הנה"א להתפעל באה' בתוקף גדול אזי יהלש כח החומר ויפול למטה ותצא ממאסר הגוף, וכש"כ בהשוב דיראה שהו"ע הביטול וכיווץ עצמותו לגמרי שבוודאי פועל הביטול בהנה"ב ג"כ, והיינו שע"י היראה דוקא נעשה בירור הנה"ב, דבאהבה הוא רק מה שיוצא מהנה"ט ונחלש כחו, אבל ע"י היראה והביטול, שביטול זה הוא בהתלבשות בגופו ונה"ט א"כ ע"ז נעשה בירור וזיכוך כחות הטבעים, דזה מה שנחלש כח נה"ט זהו ג"כ בירור, ונמצא ע"י עליות הנה"א באהוי"ר שהוא בחי' רצו"ש ע"ז מתגבר ויוצא מהמדות הטבעיים דנה"ט, ודוקא ע"י המדות דאהוי"ר ולא ע"י בחי' המוחין, וכמו שאנו רואים בחוש דכמה שישכיל ויתבונן בגדולת הפלאת אלקות אם לא יולד

ג ב י א ב ר ה ם : ראה תו"א ר"פ לך, בתו"ח ובלקו"ת לג"פ שם. ובכ"מ.
 ל א ל ת ה ו : ע"ד ישעי' מה, יח.
 א ב ר ה ם ש י צ א : ראה ספרי דברים לב, ט. תורת חיים ר"פ תולדות.
 ו י ע ל א ב ר ם : בראשית יג, א.
 ו כ מ א ' ה ז ר : ראה זהר ח"א ק"פ, ב. ק"מ, ב.

מזה אהוי"ר בלב לא יתגבר עי"ז על המדות טבעיות דנה"ב, והיינו מפני שהמוחין אינם גדיפין להנשמה שתעלה על ידם למעלה, שהעלי' היא ע"י המדות דוקא ולא ע"י המוחין, והטעם מפני שהמוחין הם מקיף עדיין ולכן הגם שמתבונן במוחו בגדולת אוא"ס ומתפעל במוחו מ"מ אין זה פועל כ"כ בנפשו, ועיקר הפנימי' הוא המדות דוקא, ולכן המדות הם עיקר האדם, וכמבואר בענין וידעת היום והשבות אל לבבך דבעיקר היא ההשבה אל הלב דוקא, וכשהדבר במוחו עדיין אין זה נוגע אליו כ"כ כ"א כשנמשך במדות שבלב אז נוגע הדבר בפנימיותו, ולכן ע"י המדות דוקא הוא עליות הנפש והתגברותה על הכחות טבעיים.

קיצור. יבאר הדארת התענוג שבהשוב סבה להרצוא, דכמו שבהאורות שלמע' הנה החיות רצוי"ש כן צ"ל עבודת האדם תמיד ברצוי"ש שברצוא בלא שוב לבד זאת שאינו משלים כוונת הבריאה יפול בהיפך, ובשוב בלא קדימת רצוא חסר תיות ורק ע"י שניהם נעשה מהלך דע"י הרצוא באה' יוצא מהסתר הגוף וע"י השוב ביראה מתגבר על הכחות טבעי' ומהפך הנה"ב לאהבת ה'.

י.

והנה עם היות דתכלית העבודה ועיקרה הוא להתגבר על הכחות טבעי' ולהפכם לכלים לאלקו', דעבודה זו היא ע"י המדות דוקא, הנה זה מה שהמדות יוכלו לפעול בפעולה טובה ושלמה הוא ע"י המוחין דוקא ובסדר והדרגה מהמוחין למדות שבשכל ומהמדות שבשכל לשכל שבמדות ומשכל שבמדות למדות הגלויות שבלב, ואזי הנה המדות הן מהודרות מתוקנות ומלאות כח רב לפעול פעולתן ונק' יום מלואים, דיום מורה על האור וכמ"ש ויקרא אלקי' לאור יום דהמדות מלאות אור ההתכללות של המדות זולתן ומלאות מאור המוחין ע"י המדות שבשכל, דזהו יום מלאות דמדות שבשכל הן ג"כ מדות דענינם ענין הגילוי וההתפעלות וחלוקות ממדות שבלב בשני ענינים, הא' במהותן שהן שייכות אל השכל ואינן מהות לעצמן -
כמו המדות שבלב שהן מהות לעצמן ממהות השכל, והב' בפעולתן דמדות שבלב פעולתן בדבור ובמעשה ומדות שבשכל הנה פעולתן למלאות את המדות שבלב, וזהו יום מלאות גילויים דענינם למלאות, ואת מי הם ממלאים ע"ז הוא אומר ימי מלואיכם שיהיו הימים שהם המדות מלאות מאור המוחין שהוא יום השמיני דימי המלואים היינו אור המוחין הממלא את שבעת הימים שהן המדות, והנה הכלי יקר כתב דשמיני למלואים משמע דיום זה הוא מימי המלואים וזה אינו שהרי כתיב שבעת ימים ימלא את ידכם, ואו' להיות דביום זה הי' גילוי שכינה וכמ"ש כי היום הי' נראה אליכם, ומה יום מיומים למה ביום הזה דוקא לא בימים הקודמים עז"א הטעם להיותו יום השמיני, דשמיני הוא מספר מקודש וע"ד שא' במדרש כל קלוסי של משה באו, ומאז באתי, או ישיר, והוא ד' רוכב על ז' שהן ז' כוכבי לכת והקב"ה יחידו של עולם רוכב על ז', היינו דזהו

ו כ מ ב ו א ר ב ע נ י ן : ראה לקו"ת ואתחנן, ד"ה וידעת, תש"א, ובכ"מ.
ו י ק ר א א ל ק י ' : בראשית א, ה.
כ ל ק ל ו ס י : ראה יל"ש בשלח רמז רמא, קהלת יעקב מע' או.

כמ"ש רוכב שמים בעורך דבעניני הטבע תהי' ההנהגה בדרך למעלה מהטבע, הכוונה בזה שיראו וירגישו שזה למעלה מהטבע, דבאמת הרי טבע עצמו הוא למע' מהטבע אלא שמפני הרגילות אין מרגישים זאת הנה ענין רוכב שמים בעורך שירגישו שהוא למע' מהטבע, וכתב הכלי יקר דיום השמיני נטל עשר עטרות הוי"ע דכנור של ימנהמ"ש יהי' של שמונה נימין ושל לעתיד עשרה נימין, והענין הוא דהנה אי' בתשו' הרשב"א ח"א סי' ט' שיש מועדים של שבעה ימים ויש של שמונה ימים שבעה ימים הן נגד שבעת ימי בראשית כמ"ש ששת ימים עשה הוי' את השמים ואת הארץ וביום השביעי שבת וגו' והן שבעת ימי הבנין, ונכלל שבת ג"כ בימי הבנין ע"פ מ"ש במד"ר ע"פ ויכל אלקים ביום השביעי מה הי' העולם חסר מנוחה בא שבת בא מנוחה, והמועדים של שמונה ימים הן למעלה משבעה, דשבעת ימי הבנין הן שבעת ימי ההיקף, דלכאוי' אינו מובן מה שאנו מונין תמיד יום ראשון יום שני ושלישי וכו' והלא מברר"ע עד עתה כבר יש אלפים ורבבות ימים ולמה מונים תמיד ראשון ושני וכו', אלא שהן ימי ההיקף שחוזרין חלילה, והענין הוא דהנה יום ראשון מאיר ספי' החסד וביום שני ספי' הגבו' וביום שלישי ת"ת כו' עד יום השביעי ספי' מל', והרי לא יש רק ז' מדות שאחר שנשלם המספר עד מל' מאיר עוד הפעם בחי' חסד וכו' ע"כ במנה חלילה ראשון שני שלישי כו', הגם דבחי' החסד דיום ראשון זה אינו כמו החסד דיום ראשון שלפניו דכשם שהאלף שנין דשית אלפי שנין מחולקים ומובדלים זמ"ז דאלף הא' הי' מחסד והב' מגבו' והג' מת"ת, כמו"כ השנים בכל אלף ואלף ג"כ מחולקות במויגת והרכבת התכללות המדות, וכן כל שבוע ושבוע מחולקים באיזה מדרי' הן המדות דחו"ג, אבל עכ"פ הכל הוא המדות דחג"ת, שנמשכים בכל יום ויום ע"כ נמנים ראשון שני ושלישי, והן ימי ההיקף, גם הרי ידוע דיום השבת שהוא ספי' המל' ה"ה למע' מכל הימים, והענין הוא דהנה אור הקו המאיר באצ"י נמשך עד ספי' מל', דהתחלת המשכתו הוא בבחי' חכ' ונמשך אח"כ בבינה ובכל הספי' ומסתיים במל', וידוע דכל המשכה מתגברת בסיום המשכתה, וע"כ במל' ששם מסתיים הקו הנה שם הוא דוקא בהתגברות יותר, וזהו דנעוץ תחלתו בסופן דבסוף ההמשכה הוא בהתגברות יותר גם ממדרי' ראשית ההתפשטות, וזהו דגילוי התענוג הוא בשבת דוקא, דהנה עיקר החיות והגדלת האור בכל הע"ס הוא מהתענוג, וכמו עד"מ בכחות הנפש באדם למטה הרי החיות בהם והגדלת הכח הוא ע"י התענוג, וכמו שאנו רואים במוחש דהגדלת ההשכלה והתרחבותה הוא ע"י התענוג שיש לו בהשכל, ולכן לעולם ילמוד אדם במקום שלבו חפץ דכאשר לבו חפץ בהענין ישכיל ויתחכם בו משא"כ כשאין לו תענוג בזה יהי' שכלו בזה מצומצם מאד, והתרחבות השכל הוא דוקא ע"י התענוג, וכמו"כ במדות הגדלת והרחבת המדה הוא ע"י התענוג, וכמו אברהם אע"ה שהיתה מדת חסדו גדולה מאד, הנה זהו ע"י התענוג שהי' לו במדת החסד,

רוכב שמים : דברים לג, כו.

דכינור של : ערכין יג, ב. — ראה לקו"ת תוריע כא, ז.

המדות דחו"ג : כנראה צ"ל : המדות דחג"ת. —

גוף כתיק אינו תחיי לברר שם.

לעולם ילמוד : ע"ז יט, א.

והראי' שהרי כשלא הי' לו למי להשפיע הי' מצטער מאד, ואין זה ממדת החסד עצמה דענין החסד הוא כשיש מי שצריך להשפעה יתעורר במדת חסדו להשפיע לו אבל שיצטער על העדר ההשפעה הוא מפני התענוג שיש לו בהשפעה ומשפיע לא רק בכדי להשלים החסרון כ"א מפני העונג בזה, והדוגמא מזה למע' דהגדלת והתרחבות האור בהע"ס הוא ע"י תענוג העליון, וזהו דכתר הוא הממוצע בין או"ס המאציל אל הנאצלים דהמשכת האור מהמאציל אל הנאצלים הוא ע"י התענוג, ובספי' מל' ששם הוא התגברות ההמשכה הרי שם הוא עיקר התגלות התענוג, וז"ע התענוג שבשבת וכמ"ש וקראת לשבת ענג, אז תתענג על הוי' וגו' שזוהו בחי' התענוג שמאיר בספי' המל', וזהו ג"כ העליות שבשבת להיות שזוהי סוף ההשפעה שבמל' הנה בסופה הוא בדרך או"ח שחוזר לקדמותו, נמצא שבשבת הוא העלי' במדרי' שלמע' מהזמן וכן ההמשכה היא מלמע' מהזמן, ואחר השבת מתחיל הזמן, לכן מונים ראשון שני ושלישי, וזהו שהן שבעת ימי ההיקף מפני שההמשכה מהמדות חוזר חלילה, וגם מפני שבשבת העלי' וההמשכה היא מלמע' מהזמן, ולפי"ז גם הלמע' מהזמן היינו מדרי' סוכ"ע נכלל ג"כ בימי ההיקף.

קיצור. יבאר דפעולת המדות בכח המוחין, ימים מלאים, יום מלאות מדות שבשכל, שמיני למלואים לפי הכלי יקר מספר מקודש, בטבע נרגש הלמעלה מן הטבע, שבעת ימי הבנין, ימי ההיקף שהימים בדרגות חלוקות כמו השית אלפי שנין, אבל חוורים חלילה בסדר ומספר א', יום ראשון חסד ושבת מל' וכל ההמשכות תקיפותם בסוף יותר מבראש ולכן עיקר ענין גילוי התענוג הוא בשבת והעלי' למע' מהזמן.

יא.

אמנם שמונה למע' משבעה דכמו ששבעה למע' מששה וכמא' כל השביעין חביבין, בשנים שנה השביעית שמיטה, ובחדשים בחדש השביעי הוא ר"ה ויוהכ"פ, כמו"כ שמונה למע' משבעה, ואו' דשמיני הוא ששומר את ההיקף, והיינו מה שהעצמי שומר את הגילויים, שהרי הגילויים הם כשיש העצמי, וכמו אור השמש הוא דוקא כשיש עצם השמש אבל כאשר השמש נשקע לא יש האור והזיו, וזהו שהעצם שומר את הגילוי, וזהו"ע שומר את ההיקף, והו"ע מילה בשמיני עד שיעבור עליו שבת אחת היינו למע' משבת, וכדאי' במד"ר ע"פ בזאת יבא אהרן אל הקודש זכות המילה היתה נכנסת עמו, והיינו שע"י העברת הערלה שהוא ההעלמות וההסתרים הנה נעשה עי"ן העברת הפרסא המפסקת בין הקודש ובין קדשי הקדשים, דקה"ק הוא למע' מקדש ושבת הוא בחי' קדש וכמ"ש ושמרתם את השבת כי קדש הוא, וקה"ק הוא למע' מזה, ויש בשבת גם מדרי' זו והו"ע מתנה

ו ק ר א ת . . . א ז ת ת ע נ ג : ישעי' נח, יג. שם נח, יד.

ו כ מ א ' כ ל : ויקרא רבה פכ"ט, יא.

ל מ ע ' מ ש ב ת : ראה לקו"ת פי תוריע ד"ה למנצח על השמינית. בסי

סדר המילה, בסי דרך מצותיך מצות מילה.

ו ש מ ר ת מ א ת . . . מ ת נ ה ט ו ב ה : שמות לא, יד. שבת יוד, ב.

טובה יש לי בבית גנוי, וכידוע דבשבת יש ג' מדרי' הא' מה ששבת מיקדשא וקיימא. הב' מ"ש זכור את יום השבת לקדשו, דישאל מקדשים את השבת וזהו בחי' קדש, והג' משארז"ל מתנה טובה יש לי בבית גנוי וקה"ק הוא למע' מבחי' קדש ובזכות המילה דוקא נכנס לקדה"ק משום דמילה בשמיני היינו מלך השמיני הדר והוא יטוד דא"ק פנימי' א"ק, דכל הגילויים הן ממל' דא"ק שזהו חיצוני', וכן יובל הוא בשמיני דתחלה הן ז' שמיטות מ"ט שנים ויובל הוא שנת החמישים הוא בחי' שמיני, וכמו"כ שבועות הוא לאחר ספיה"ע ז' שבועות שהן מ"ט ימים ואח"כ בשבועות גילוי שער הנו"ן דבינה, וזהו ג"כ שנא' כאן ביום השמיני דביום הזה דוקא הי' גילוי השכינה מפני שהי' ביום השמיני, וכיאר הענין הוא דהנה אי' במד"ר בתחלת ברייתו ש"ע עיקר שכינה בתחתונים היתה והו' דורות סלקו את השכינה למע' מז' רקיעים, ואח"כ עמדו ז' דורות שהמשיכו גילוי השכינה אברהם הורידה מרקיע הא' כו' עד עמרם הורידה ברקיע הו', והיינו שמאברהם עד עמרם הורידו השכינה עד הרקיע הסמוך לארץ, ומשה הורידה משמים לארץ דהנה אברהם עיקר ההמשכה שלו הי' למע' שהמשיך תוס' אורות באצי', דהנה האורות דע"ס דאצי' נק' בזהר רזא דשמי' שהן בחי' שמות בלבד, ועד"מ שם האדם אינו לעצמו כ"א לזולתו שיקרא אותו בשמו, כמו"כ ענין הע"ס למע' הוא רק להיות מקור למקור לבי"ע, דבחי' ע"ס דאצי' אינו כמו הכחות באדם למטה דשכל ומדות הן לעצמו, דמהות ועצמות האדם כל ענינו הוא שיש לו שכל להשכיל בכל דבר מושכל, והמדות הן לעצמו ורק שבענין המדות הנה יש ענין נוסף מה ששייך גם אל הנוולת דקירוב הנוולת וריחוקו הוא ע"י המדות, אבל כ"ז הוא לעצמו וכידוע דעיקר ענין הרגש עצמו הוא במדות, אבל למע' גם חו"ב אינו לעצמו כ"א לצורך העולמות וכמא' אנת הוא דאפיקת עשר תיקונין כו' בכדי לאנהגא בהון עלמין כו' דבכדי שתהי' חכ' בעולם הברי' ויצי' עד שכל אנושי למטה בשביל זה נאצלה חכ' דאצי', הגם שרחוק ערך מאד בחי' חכ' דבי"ע לגבי חכ' דאצי' מ"מ הוא בחי' מקור למקור, דעצמות א"ס אינו בגדר חכ' כלל הגם שמאציל בחי' החכ' הנה ע"ז אומר אנת הוא חכים ולא בחכמה ידיעא דחכ' דאצי' היא חכ' ידיעא שהרי היא בחי' גילוי, ועצמות א"ס הוא חכים ולא בחכ' ידיעא, וע"ז נאצלו הע"ס להיות מקור לבי"ע, וז"ש כי עמך מקו"ח באורך נראה אור, דכל מה שנתהווה בעולמות בי"ע מקור החיים הוא בחי' האצי' ומה שנראה אור בבי"ע הוא באורך בבחי' האור דאצי' שזהו ג"כ רק הארה לבד, והארה זו היא ע"י צמצום עצום באוא"ס ב"ה להיות האצי', וכמ"ש נפלאותיך ומחשבותיך אלינו לצורך העולמות כו' אין ערוך אליך לגבי עצמו' אוא"ס אגידה ואדברה עצמו מספר

ו כ י ד ו ע ד ב ש ב ת : ראה לקו"ת שה"ש ד"ה להבין כו' שהאתול"ע פ"ה. ד"ה את שבתותי, ש"ח.

א י ' ב מ ד " ר : ב"ר פי"ט, ז. — ויעיג"כ ד"ה באחי לגני — י"ד שבט השנית (קונטרס עד).

ר ז א ד ש מ י ' : ראה תו"א שמות מט, ב. באוה"ת שם.

א נ ת ה ו א : הקדמת ת"ז ד"ה פתח אליהו.

כ י ע מ ך : תהלים לו, י"ד.

נ פ ל א ז ת י ך ו מ ח ש ב ו ת י ך : תהלים מ, ו. — ראה תו"א ד"ה

ויהי מקץ (השני).

שצ"ל ריבוי צמצומים להיות נפלאותיך ומחשבותיך אלינו, וכמ"ש והחכמה מאין תמצא בדרך יש מאין וזהו שהע"ס הז' רזא דשמ"י שהן שמות שם והארה להיות מקור, וגם כללות האצ"י הוא הגילוי בגין דישתמודעון לי' וכמ"ש הפרדס בשער שם בן ד' דאצ"י הוא שמו של הא"ס מורה עצמותו, והנה אברהם המשיך תוס' אור באצ"י ע"י עבודתו במס"נ בגופו ובנשמתו, שהי' במס"נ ממש בגופו בכל הנסיונות שנתנסה, והי' בביטול ושפלות בתכלית עד שהי' כמותר בעולם, וכל אשר לו נתן לזולתו שלא הי' צריך לעצמו כלום וכמ"ש ואנכי עפר ואפר, ובנשמתו הי' בתוקף האה' בתכלית ההתקשרות והדבקות באלקו' שלא הפסיק אפי' רגע א' מהתקשרותו ודבקותו, ובכל יום ויום הלך בעילוי אחר עילוי במעלת הדבקות וכמ"ש התהלך לפני דכל הילוך הוא העלי' בבחי' בל"ג וכמ"ש הלוך ונסוע הנגבה שהלך מדרגא לדרגא, וכ"כ הי' בתכלית הדבקות עד שהעלה כל העולם גם הענינים החומרי' שנתקשרו ונדבקו באלקות, ועי"ז המשיך תוס' אורות באצ"י, וגם המשיך גילוי למטה שהודיע ופרסם אלקותו בעולם ואת הנפש אשר עשה שגייר גרים, ומ"מ עיקר המשכתו הי' למע' באצ"י, וזהו דכתי' וישמור משמתי מצותי חקותי ותורתי שהמצות שקיים אברהם הז' מצות כמו המצות שלמע' דהקב"ה מבקר חולים, הקב"ה מניח תפילין שהן ברוחניות, דענין ביקור חולים למע' הוא כמ"ש סמכוני באשיות וגו' כי חולת אהבה אני שזהו מאמר כנסי' דלעילא שהיא חולת אהבה משום דאני ישנה בגלותא, והו"ע גלות השכינה בע' שרים שמוזה נעשה תוקף הרצוא והצמאון, וזהו דמל' נק' הצמאה הי' צמאה שזהו ג"כ בירידת המל' שירדה לבי"ע שהיא בבחי' צמאון לעלות למעלה וביותר הוא בזמן הגלות, וכמו"כ הוא בנשי' למטה שהן בתוקף הצמאון ע"י הריחוק מפני ההתלבשות בעניני העוה"ז כמו בטרתת פרנסה המרחיק אותו מאלקו' שע"ז נעשה הצמאון ביותר וכמ"ש צמאה לך נפשי כמה לך בשרי בארץ צי' ועיף וגו' ובפרט כשמתבונן בבחי' הא"ס שבועולם וכמ"ש מרוב אונים ואמיץ כח איש לא נעדר שמפני הריחוק והעדר הגילוי נעשה חולת אהבה, ועז"א סמכוני באשיות דאשיות עייל חמרא והוא יינה של תורה דנכנס יין יצא סוד, והן סודות התורה שע"ז נעשה שמחת הנפש והיא רפואה לנפשו, וכמו"כ למע' הן המשכות אורות עליונים במל', והוה"ע ביקור חולים למעלה, והקב"ה מניח תפילין הוא המשכת מוחין לז"א כנודע, וזה הי' קיום המצות דאברהם שעז"א וישמור משמתי מצותי וגו' כמו המצות שלמעלה.

והתחמה מאין : איוב כה, יב.

ואנכי עפר : בראשית יח, כו.

התהלך לפני . . . הלוך ונסוע : בראשית יז, א. שם יב, ט.

ואת הנפש . . . וישמור משמתי : בראשית יב, ה. שם כו, ה.

כמ"ש סמכוני : שה"ש ב, ה. — ראה המאמר ע"פ זה שנדפס בסו"ס

דרך אמונה.

דמל' נק' הצמאה : דברים כט, יח. — ראה קונטרס ומעין מאמר היו.

צמאה לך : תהלים סג, ב.

וכמ"ש שררו ב : ישעי' מ, כו. — ראה המשך מים רבים תרל"ו פ"ל

ואילך.

דאשיות עייל : זח"ג מ, א.

קיצור. יבאר דמעלת שמונה הוא מה שהעצמי שומר הגילויים, קדה"ק שלמעלה מקדש אורות דע"ס דאצי' רוא דשמי' הא"ס לצורך העולמות, אברהם ע"י המס"נ שלו העלה גם הענינים החומרי' שנקשרו לאלקו' ועיקר המשכתו תוס' אורות באצי' ולכן הנה קיום המצות שלו הוא מדרי' מצותי היינו המצות שלמע' בקור חולים למע' המשכת אורות עליונים בספי' המל' ובעבודה סמכוני באשישות וגו' גילוי סודות התורה המשמח את הנפש.

יב.

והנה ההמשכה באצי' אין זה דבר חידוש כ"כ שהרי האורות דאצי' הן מ"מ דבוקים ומיוחדים באוא"ס וכמ"ש בע"ח שהקו נוגע ודבוק, וכן האורות דאצי' הן בבחי' דבקות, והגם דחכ' דאצי' היא בדרך יש מאין, גם בבחי' האור, והוא באין ערוך לגבי עצמות הרי ידוע דבחי' יש מאין דאצי' אינו כמו בברי' שזוהו ע"י הפרסא המפסקת ומעלמת לגמרי את האור דאצי' עד שנמשך אור שאינו אור האצי' והוא אור של תולדה לבד, וכמו המשל והידה שמעלים על השכל לגמרי והשכל המתגלה אינו כלל כמו עצם השכל אבל ענין יש מאין דאצי' הוא ע"ד מבין דבר מתוך דבר שמשכל א' בא שכל חדש, שעם היותו שכל חדש לא הסתעפות מהשכל הקודם כ"א שכל אחר מ"מ יש לו שייכות אל השכל הקודם, והיינו שהשכל הקודם נושא את השכל החדש, והשכל החדש יש לו שייכות אל השכל הזה ובעומקם ופנימיותם הן דבר אחד, וזהו משל על יש מאין דאצי' דמ"מ הוא בבחי' קירוב ודבקות במקורם, וכן האורות מיוחדים עם הכלים דאיהו וחייהו חד איהו וגרמוהי חד, וכמו ע"ד"מ בכחות הנפש הגם שהן באין ערוך לגבי עצם הנפש שאינה מתחלקת בכחות מ"מ ה"ה מתאחדים עם הנפש שהרי הם כחות נפשי' כחות רוחני', וע"י התגלות ותוס' אור בנפש מתרחבים הכחות וכמו בעת השמחה וכה"ג וכן הכחות מתאחדים עם אברי הגוף, דעם היותם רחוקי' זמ"ז בתכלית שזוה גשמי וזה רוחני ומ"מ ה"ה מתאחדים שהגוף חי מהנפש והיינו שעצם הגוף חי לא רק מה שנמצא בו דבר חי, והדוגמא מזה יובן בע"ס דאצי' שהאורות מיוחדים באוא"ס המאציל וגם האורות והכלים מיוחדים בתכלית כי הכל הוא אלקות וע"כ המשכת תוס' אור באצי' א"ז דבר חדוש כ"כ, אמנם מה שנתחדש במ"ת הוא שיהי' גילוי אוא"ס בבי"ע, והיינו שבבי"ע יהי' איהו וגרמוהי חד כמו באצי' עד גם עולם התחתון החומרי יהי' כלי לאלקות כמו כלים דאצי', וכענין מ"ש בזהר ויצא דקמ"ח ע"ב אפי' במאנין דילי לא אשתמש אלא במאנין דילך מאנין דילי הן כלים דאצי' ומאנין דילך הן כלים דבי"ע דעיקר הגילוי יהי' בכלים דבי"ע, ובוזהר ויחי דרי"ז ע"ב אי' הא לך שבע עשרה שנין אחרנין, שהן תמורת שבע עשרה שנין דיוסף, והא לך במצרים דהיינו בכלים דבי"ע שהן נבכראים בע"ג שז"ע מצרים מיצר וגבול, רק שכ"ז הוא בע"ס דבי"ע, והכוונה היא שגם בעולם העש"י יהי' כלים לאלקות וכמו ומל ה' אלקיך את לבבך וגו' למען חייך ומל הוא לי

ו כ מ " ש ב ע " ח : ש ע ר א ע נ ף ב .

ד א י ה ו ו ח י ו ה י : ח ק ו נ י ו ז ה ר ב ה ק ד מ ה (ג ב) . ו ר א ה א נ ה " ק ס י ך ו כ כ מ .

ו כ מ ו ו מ ל . . ו ק ס פ ת מ ל י ל ו ת : ד ב ר י מ ל , ו א י . ש ם כ ג , כ ו

(עפ"ש"כ בוח"א רמט, א. ובכיאוה"ז שם. וראה ג"כ אור התורה פ' ויחי — תכב, א.)

גילוי וכמו וקטפת מלילות והוא שהוי' אלקיך עצמו יהי' חייך, שכן יהי' לעתיד שהגוף יחי' מאלקוי והיינו שהיד הנותנת צדקה עכשו תהי' לעתיד בבחי' חסד דרועא ימינא, וכמו הכלים דאצי' שמאיר בהם או"ס וזהו החיות שלהם וכמא' וההוא נביעו איהו כנשמתא לגופא דאיהו חיים לגופא, כן יהי' לעתיד שהיד הגשמי יהי' כלי לאלקוי וזה יהי' חיותה, וכן כל האברים דרמ"ח פקודין רמ"ח אברים דמלכא, שע"י קיום המצות עכשו יהי' לעתיד הגוף כלי לאלקות ויחי' מאלקות (ומזה תוכחת מוסר כאשר חסר יומא חדא ח"ו בקיום המצוה וכמו"כ בד"כ כשהחסיר מצוה אחת איך יהי' אותו האבר חי לעתיד) ושרש ההמשכה הוא מבחי' עצמות א"ס, דבכדי שתהי' ההמשכה למטה מטה צ"ל שרש ההמשכה ממדרי' גבוה ביותר, וזהו שממשיכים עכשו בקיום המצות, רק שעכשו א"א שיהי' הגילוי למטה מפני שהעולם אינו מזוכך, רק מעין הארה לבד מאיר על האדם המקיים המצוה בבחי' או"מ, אך כמו"כ אינו מאיר עתה בגילוי גם באצי' הגם דקיום המצות עכשו הוא להוסיף אורות באצי' הנה הוא באצי' ג"כ רק בבחי' מקיף וכמ"ש צדקתו עומדת לעד דבאצי' ה"ו עומד בפ"ע ואינו מאיר בגילוי בכלים דאצי' דלהיות שוהו המשכה מבחי' עצמות א"ס ב"ה א"א שיאיר בפנימי' בכלים דאצי', ולעתיד יהי' הגילוי למטה, והמשכה זו הוא שהמשיך משה שז"ע שמשה הורידה משמים לארץ, דהנה באד"ר דקל"ח ע"א אי' משה משה לא פסיק טעמא בגווייהו ומימא דאתילד שלים הוה כמ"ש ותרא אותו כי טוב הוא, והיינו שבאצי' וברי' הי' בשוה, אברהם אברהם פסיק טעמא בגווייהו דנשמת אברהם בברי' היתה לא כמו שהיא באצי', ומה שהמשיך מאצי' לברי' לא הי' אותו האור ממש, ומשה היתה נשמתו בברי' כמו באצי' והמשיך את האור האצי' כמו שהוא, דהנה אברהם המשיך מאצי' דרך התלבשות בהפרסא שבין אצי' לבריאה ומשה המשיך דרך מעבר הברי', וכן באצי' הנה האבות הן חג"ת דאצי' שמקבלים מבחי' בינה דאצי' אבל דרך הרקיע והפרסא שביניהם וכמ"ש על ראשי החי' רקיע או שמקבלים מוחין דיניקה לבד שזהו בחי' קטנות, ולכן המשיכו אור האצי' בדרך התלבשות הבריאה, אבל משה הוא בחי' הדעת כי משה הוא בחי' יסוד אבא שזהו ד"ע דו"א והוא מוחין דגדלות, ע"כ המשיך אור האצי' בדרך מעבר הברי', וכן בלמע' מאצי' האבות הן חג"ת דאריך ועתיק, ומשה הוא ג"ר דעתיק וזהו דמיומא דאתילד שלים הוה כמ"ש ותרא אותו כי טוב הוא שגולד מהול, והוא כענין מילה בשמיני דהיינו מלך השמיני הדר, דשרש משה הוא בשרש שם מ"ה דתקון בחי' יסוד דא"ק, ולכן הי' ביכולתו לרדות את פרעה וכמ"ש ראה נתתיך אלקים לפרעה וידוע דלשבר הקלי' בעודה בתקפה הוא רק בכח עצמות א"ס ב"ה וכמ"ש ואם זרוע כאל לך וגו' עדה נא גאון וגבה וגו', וכח זה גיתן למשה מפני ששרשו הוא ביסוד דא"ק, דו' מלכין קדמאין הן מבחי' מל' דא"ק ויסוד דא"ק הוא שלמעלה מתהו ותקון והוא שרש התקון, ומשה מפני ששרשו מבחי' יסוד דא"ק הי' בכחו לרדות את

וההוא נביעו : הקדמת תקוין בסופה.

צדקתו עומדת : תהלים קיב, ט.

על ראשי : יחזקאל א, כב. — ראה לקו"ת דברים פו, ב.

משה הוה ב"ה : ראה מאורי אור את מ' סעיף נה, ובי"ג שם.

ראה נתתיך... ואם זרוע : שמות ז, א. איוב מ, ט"ויד.

פרעה, וע"כ ג"כ הי' ביכולתו להמשיך האור והגילוי למטה, וזהו ג"כ מה דכנור של ימוה"מש היא של שמונה נימין, דכנור הוא כ"ו נר, כ"ו היינו שם הוי', ושמונה נימין הוי' דלעילא היינו גילוי שם הוי' דלעילא, וכנור דלעתיד של עשרה נימין דשמיני הוא בינה הכוללת ג"ר ועשר נימין הם גילוי עצם ג"ר, וזהו ויהי ביום השמיני שהוא העצם ששומר את הגילויים ובו ביום היינו בהגילוי הזה נכלל גם עצם הג"ר דזהו נטל עשר עטרות דהכלי יקר מפרש רק בהגילויים דשמיני ורש"י הוסיף לומר שנטל עשר עטרות הכוונה עצם הג"ר קרא משה דמשה דוקא הזריד השכינה כביכול משמים לארץ לאהרן ולבניו ולוקני ישראל דעל ידם האיר הגילוי לכל ישראל.

קיצור. יבאר דההמשכה באצי' אין זה חידוש ויסביר ההפרש בין יש מאין דבריאה שהוא ע"ד חידה ומשל לאצי' כמבין דבר מתוך דבר, וחידוש דמ"ת הוא שגם בעולם הבריאה יהי' איהו וגרמוהי' חד כמו באצי' ואשר בעשי' יהיו כלים לאלקות וזהו המשכת משה דמיומא דאתיליד שלים הוה, דשרשו משם מ"ה דתקון ולכן ע"י נשבר פרעה, שמיני בינה הכוללת ג"ר, ונטל עשר עטרות עצם הג"ר.

בס"ד, ש"פ תז"מ, תש"ד

אמר רב הונא בשם ריש לקיש אלפים שנה קדמה תורה לבריתו של עולם שנאמר ואהי' אצלו אמון ואהי' שעשועים יום יום ויומו של הקב"ה אלף שנה, וצ"ל מהו"ע האלפים שנה שקדמה תורה לברה"ע דהלא כל ענין הזמן הוא בריאה חדשה שנתחדשה בדרך יש מאין בברה"ע כמו כללות ענין הבריאה שבראה הקב"ה מאין ליש א"כ מהו"ע אומרו אלפים שנה קדמה תורה לבריתו של עולם, דכשם שכל מה שנברא בעולם הרי לא הי' קודם שנברא הנה כן הוא בהבריאה דומן שלא היתה קודם שנברא העולם, ומהו המספר אלפים שנה דוקא, אך הענין הוא דהנה עולם הוא ו' קצות, ד' רוחות העולם מזרח מערב צפון ודרום ארץ ושמים שהם מעלה ומטה, דעולם הוא מקום היינו מציאות וכל מציאות בהכרה שמוגבל בו' קצות ומקום הגשמי הוא מוגבל בו"ק גשמים דשרשו מו"ק רוחני' שהן שש מדות העליונות כמ"ש לך ה' הגדולה והגבו' והת"ת והנצח וההוד כי כל בשמים ובארץ ותרגם דאחיד בשמיא ובארעא שהוא מדת יסוד וששה מדות העליונות הן שרש הו"ק שבמקום וכמבואר ברע"מ פנחס דרנ"ה סע"ב ע"פ אין כל חדש תחת השמש שכל מה שלמטה הרי יש לו שרש ומקור באצי', והיינו דשרשם ומקורם הוא מלי' דאצי' ולכן ספי' המלי' נק' בכל השמות דדצח"מ כמו שנק' בשם אבן סלע תפוח שושנה כו' ושרש שרשם הוא

ד כ נ ו ר ש ל י מ ו ה מ " ש : ראה לקו"ת ויקרא כא, ד.

א מ ר ר ב ה ו נ א : ויקרא רבה פ"ט בתחלתה.

לך ה' : דברי הימים א כט, יא. — נתבאר בארוכה בהמשך מים רבים תרל"ו

כמ"ו ואילך.

בששה מדות דאצ"י, אבל תורה קדמה אלפים בחי' אאלפך חכמה אאלפך בינה שהמוחין מובדלים מן המדות, וכידוע דהמדות הן לצורך העולמות וכמ"ש זכור רחמיך וחסדיך כי מעולם המה דרחמים וחסדים הם לצורך העולמות וכתבי כי אמרתי עולם חסד יבנה שבשביל העולמות נבנה מדת החסד היינו בשביל הרצון והמח' שיהיו עולמות שזהו"ע כי אמרתי עולם דכשעלה ברצונו ית' שיהי' עולם הנה בשביל זה נבנה מדה"ח, ולולא העולמות לא היו נאצלות המדות, אבל המוחין הן לעצמו כבי' היינו לא רק בשביל העולמות שגם אם לא היו העולמות שייך ג"כ ענין המוחין וכמבואר בפרדס שער מהות והנהגה פט"ו בביאור רחב בהפרש שבין המוחין ומדות למעלה דהמדות עם היותם ג"כ תוארים אל המאציל ב"ה בכ"ו הרי שייך בהם ענין השאלה מדמיון הכחות במדות האדם אבל המוחין אסור לשאול בהם להיותם קרובים אל העצמות והיינו דכשם שלמטה הרי המדות הם מה שמתיחסים אל הוולת והמוחין מתיחסים רק לעצמו הנה כן הוא כבי' למעלה דהמדות הן לצורך העולמות והמוחין הן לעצמו, ואלפים שנה קדמה תורה לעולם דתורה שהיא מוחין חו"ב קדמה לעולם שהן המדות, דכללות ענין המדות הוא לצורך העולמות והמוחין הן לעצמו.

קיצור. יקשה א) בענין הזמן שהוא מחודש בבריאת העולם בדרך יש מאין איך קדם לעולם, ב) מהו מספר אלפים, ויסביר דאלפים הם ב' אופני לימוד דחו"ב שהם המוחין שקדמו לעולם שהן מדות דהמדות לצורך העולם והמוחין לצורך עצמו.

ולהבין כ"ו ילהק"ת משנת"ל שגם המוחין חו"ב אינם לעצמו כ"א רק לצורך העולמות, והאמת הוא דכל הע"ס דאצ"י אינם לעצמו ח"ו כי אינו צריך לספי' ואינו בגדר הספירות ולכן הנה כללות ענין הספירות הם רק שמות בלבד, וההפרש שבין המוחין והמדות הוא שהמדות הן גילוי אורות אל העולמות דזה מה שנק' בשם חסד הוא ע"ש פעולת החסד וכן שארי הספי' דכללות כולן הוא ע"ש הפעולה כמו בהוולת אבל המוחין חו"ב הוא ע"ש שמשכיל כבי' בעצמו לא בדרך פעולה אל הוולת, והיינו כענין המבואר בארוכה בשני אופני אור, הא' אור המאיר לעצמו והב' אור המאיר בעצמו לצורך העולמות, דעם היות דשניהם הם רק אור והעצם הרי אינו צריך להאור בכל זה הרי אינו דומה האור המאיר לעצמו להאור שלצורך העולמות, ובעיקר הענין הנה כללות האור והגילוי מאתו ית' גם אופן הא' האור שלעצמו הוא ג"כ לצורך העולמות כי העצמי אינו צריך לאור וכש"כ האורות חו"ב דאצ"י שהן לצורך העולמות והנבראים והיינו דגם בנבראים יהי' ענין החכמה והבינה דלולא אצ"י חו"ב בעולם האצ"י לא הי' כללות ענין החו"ב בנבראים ובכדי שבהנבראים יהי' בהם ענין חו"ב הוא ע"י שנאצלו החו"ב בעולם האצ"י, א"כ הרי אצ"י חו"ב שהן המוחין הם לצורך העולמות ולעצמו כביכול אינו צריך לזה.

יג.

והנה בעומק הענין עם היות דאצי' מוחין חו"ב הם לצורך העולמות הנה א"י סותר כלל לזה דלולא העולמות גם כן שייך ענין המוחין. דבמדות שייך לומר דעיקר אצילותו הוא בשביל העולמות א"כ יש מקום לומר דלולא העולמות לא הי' ענין אצי' המדות אבל לא כן הוא באצי' המוחין דגם לולא העולמות שייך ענין אצילותם אבל עם זה הרי ענין אצילותם אינו לצורך עצמו. והיינו דכשם שבאצי' המדות הרי אצילותו לצורך העולמות נאמר אשר ח"ו כן הוא גם באצי' המוחין שהן לצורך עצמו. אין הענין כן, אלא דענין אצילות המוחין הוא ג"כ לצורך הנבראים אלא שאינו דומה לענין אצי' המדות שהן לצורך העולמות דזה מה שאצי' המדות הוא לצורך העולמות היינו גשמי' העולמו' וגופות הנבראים ואצי' המוחין לצורך העולמות היינו רוחניות העולמות ונפשות הנבראים ומעלות כחותיהם הרוחני' ולכן הנה אצי' המוחין הם לעצמו שהבדיל אור שיהי' במדרי' לעצמו, ואין הכוונה באור המאיר לעצמו שהוא לצורך עצמו באיזה אופן שיהי' גם לא בתכלית ההפלאה דהלא גם בהנבראים הנה לא זו בלבד שאין להעצם צורך בהגילוי אלא דהגילוי הוא בטל בתכלית בהעצם ומושג ומובן דאין להגילוי שום תפיסא בהעצם וכש"כ דכן הוא למעלה אלא הבדילו לעצמו בכדי דגם בנבראים יהיו המוחין לעצמם ומובדלים במעלתן העצמי לגבי המדות והיינו דלהיות דכל דבר שלמטה בבי"ע הרי בהכרח שיהי' לו שרש ומקור באצי' הנה לכן נאצלו המוחין בדרך אור המאיר לעצמו שהבדילו לעצמו שיהי' גם בנבראים ענין המוחין מובדל מענין המדות א"כ הרי כללות ענין אצי' המוחין הוא לצורך שרש מעלת המוחין בהנבראים והוא לצורך העולמות, אמנם מצד עצם הפלאה ענין המוחין שהם שרש לרוחני' העולמות ומעלות הכחות רוחני' דנבראים הנה שייך לומר שהמוחין הם לעצמו כמ"ש הרמ"ק בפלח הרמון ש"ח פ"ו דהו' התחתונות מיוחסות ג"כ אל הזולת כי השכל הפשוט המתואר בכתר חכמה ובינה הן בחי' עצמי' למוכתר מהן והיינו דכח"ב הם אורות עצמי' ואינם כמו המדות שהם גילויים בלבד אבל כח"ב הן אורות עצמי' ועם היותם אורות עצמי' הנה אין זה שהם לצורך עצמו שהעצמי אינו צריך לאור, אמנם להיותם אורות מובדלים במהותם העצמי מאורות הגילויים של המדות הנה מזה נעשה למטה במדרי' ההבדל בין המוחין והמדות אשר רק הארה לבד מן המוחין נמשך אל המדות, וזהו מה שהמוחין הם לעצמו כבי', ובוה יובן מה דכללות האצי' הוא לצורך בי"ע וכמא' אנת הוא דאפיקת עשר תיקונין לאנהגה בהון עלמין סתימין דלא אתגליין ועלמין דאתגליין והכוונה בזה מה שהאצי' הוא לצורך בי"ע שאצי' היא בחינה ממוצעת והיינו דאצי' אינה האור והגילוי להיות מקור ממש לבי"ע, דמקור בי"ע הוא מאור האצי' הבא ע"י הפרסא, והוא מבחי' האחרונה שבאצי', והיינו לאחור שמתעלמים האורות דאצי' ואח"כ באים דרך הפרסא המעלמת את האור הנה אותו האור שבא ע"י הפרסא נעשה מקור לעולם הבריאה, אמנם זה מה שכללות האצי' הוא לצורך העולמות היינו שהוא ממוצע בין אוא"ס לעולמות בי"ע, דאוא"ס הוא בל"ג והעולמות הן בע"ג וצ"ל ממוצע ביניהם, וכל ממוצע ה"ה כלול מב' המדרי', מהמדרי' התחתונה

שבעליון ומהדרי' העליונה שבתחתון אשר כן הוא גם בענין האמצעות דאצי' שכלולה מב' מדרי' דבכללות הנה ב' המדריגות הן האורות והכלים דאצי' דהאורות הן גילויים מאוא"ס המאציל שהן בבחי' פשיטות והכלים הן בחי' כח הגבול, ובפרטי' בהע"ס זהו חו"ב ות"ת ומל', דחו"ב הוא מצד או"ס המאציל ות"ת ומל' הוא מקור הנבראים וכמ"ש הנסתרות לה' אלקינו דחו"ב הן נסתרות והנגלות ו"ה נגלות שהן מקור העולמות, וכתוב שאל נא לימים ראשונים דבו"ק שייד שאלה, אבל בג"ר אסור השאלה, הרי שהמוחין מובדלים מן המדות, ומה שנמשך מהמוחין אל המדות שהרי לידת ז"א הוא מהבינה, הנה זהו רק הארה לבד שנמשך מן המוחין אל המדות, והוא שנמשך ע"י הרקיע והפרסא שבין מוחין למדות וכמ"ש על ראשי החי' רקיע וגו' וע"כ גם ההארה אינה מהות המוחין, וכמו עד"מ באדם דמיצר הגרון מפסיק בין המוח אל הלב וההמשכה מהמוחין אל המדות הוא דרך מיצר הגרון, הרי מה שנמשך אל המדות הוא רק הבכך לבד שזה נעשה מוחין אל המדה, וכמו הרגש הטוב דמשו"ז מתעורר באהבה, הרי החיוב שכלי שמחייב את טוב הדבר אינו נמשך בהמדה כ"א רק הרגש הטוב בלבד, וכמו בעבודה מה שקרבת אלקים לי טוב הרי במוחין היא ההשגה האלקית שמוזה בא הרגש הטוב והעילוי דאלקות ומה שנמשך בהמדה הוא רק הרגש הטוב, שזהו בחי' המדות שבשכל לא עצם השכל וגם מזה הוא רק הארה לבד שאינו כמות הדבר, שהרי המדות שבשכל ה"ה ג"כ שכליים והיינו הרגש הטוב דאלקות וההתפעלות הוא על האלקות, ובמדות הוא רק ההרגש שלו טוב הדבר וההתפעלות היא הרגש עצמו, והיינו שהמדות שבשכל הוא ההרגש דקרבת אלקים לו טוב ובמדות הוא ההרגש דלו טוב, והוא מפני שההמשכה היא ע"י מיצר הגרון לכן הנה ההמשכה היא מהמוחין השייכים אל המדות משא"כ עצם המוחין הם למעלה לגמרי מהמדות.

קיצור. יבאר דאצילות המדות לצורך גשמי' העולמות והנבראים ואצילות המוחין לצורך רוחניות העולמות ואשר גם בהנבראים למטה תהי' הבדלת ערך המוחין מערך המדות, אצי' ממוצע וב' המדרי' שבממוצע א) אורות וכלים, ב) חו"ב ות"ת ומל', שכל השגת אלקות מדות שבשכל הרגש הטוב דאלקות, ומדות שבלב הרגש הטוב שלו, חו"ב מובדלים מהמדות.

יד.

וזהו אלפים שנה קדמה תורה לברייתו של עולם דברה"ע הוא ע"י המדות שהם אורות שנמשכו מאתו ית' לצורך התהוות גשמי' העולמות והנבראים אבל תורה שהיא חכמתו ית' הרי קדמה לעולם דפי' קדמה הוא קדימת המעלה דהגם שהמוחין אצילותם ג"כ לצורך העולמות אבל עם זה הנה הם קדומים במעלה דאצילותם הוא לצורך רוחניות העולמות, ובכדי שתהי' המשכת התורה בעולם זהו ע"י אתעדל"ת בעבודת הנשמות למטה, וזהו דבפ' ראשונה דק"ש או' והיו

ה נ ס ת ר ו ת . . כ י ש א ל : דברים כח, כט. שם ה, לב (ראה חו"ב כב, א),
ו ה י ו ה ד ב ר י ם . . ד ב ד " ת : דברים ו, ו. ברכות כא, א.

הדברים האלה בדבדב"ת הכתוב מדבר והוא לאחר ואהבת את ה' אלקיך שע"י האהבה רוח אייתי רוח ואמשיך רוח להיות המשכת התורה, והאהבה היא ע"י ההתבוננות באמרו שמע ישראל, וההתבוננות היא בתיבת שמע שהוא שם ע', הע' היא ע' רבתי שזהו בחי' ז"ת דבינה וכידוע דאתון רברבין הן בבינה, ושם ע' הוא הארה והיינו דהתהוות העולם הוא רק מהארה לבד מהז"ת דאימא, והיינו שגם מקור העולם והן מדות העליונות הן רק מהארה, והתהוות עולמות דבי"ע הן מבחי' מל', וכמאמר מלך שמו נקרא עליהם שזהו רק שם והארה, ולכן אני הוי' לא שניתי שלא יש שום שינוי בין קודם הבריאה לאחר הבריאה אתה הוא קודם שנבה"ע ואתה הוא לאחר שנבה"ע מפני שהתהוות היא רק מהארה שאינה בערך העצמות ואינו נוגע אל העצמות, וע"י אריכות ההתבוננות יתעורר באה' ותשוקה לדבקה בו ית' בעצמות אוא"ס וכמ"ש מי לי בשמים ועמך לא חפצתי וגו', והוה ואהבת את הוי' אלקיך היינו שהוי' בחי' אוא"ס עצמו יהי' אלקיך אלקה שלך בבחי' אור וחיות שיאיר בגילוי בנפשו, ועי"ז ממשך גילוי אור התורה, דכאשר מתעורר ברצוא שרוצה בגילוי אוא"ס ב"ה מאיר לו האור בתורה ולכן כל האומר אין לי אלא תורה גם תורה אין לו שהיינו שאינו נמשך בזה אור התורה כ"א דוקא ע"י האה' תחלה שרוצה בגילוי האור נמשך לו האור בתורה, והיינו דבכח עבודת האדם להמשיך אור התורה שהם מדרי' המוחין אאלפך חכמה ואאלפך בינה שלמעלה מהעולם גם בעולם, ויובן זה במכש"כ מעבודת האופנים וחיות הקדש דהנה אנו אומרים והאופנים וחיות הקדש ברעש גדול וגו' שעבודת האופנים הוא ברעש משא"כ השרפים אינם ברעש, דהנה הגם שהאופנים הם למטה במדרי' מהשרפים שהרי השרפים הם בעולם הבריאה והאופנים בעולם העשי' הרוחנית, מ"מ יש יתרון מעלה באופנים על השרפים כמארז"ל בחולין (צא, ב) שהאופנים מזכירים את השם אחר ב' תיבות שאומרים ברוך כבוד הוי' ממקומו דהיינו משרשו ומקורו, והוא מפני ששרש האופנים למעלה משרש השרפים ששרשם מבחי' לפני מלך מלך דהיינו מבחי' התהו, והגם שהשרפים ג"כ שרשם מתהו, הנה שרש האופנים הוא בתהו במדרי' עליונה יותר דלכן ירדו למטה יותר, וכידוע הכלל דכל הגבוה למעלה מעלה יותר יורד למטה מטה יותר, וכמו עד"מ אבן שבראש החומה נופל למרחוק יותר, וע"כ האופנים שירדו לעשי' ה"ז הוראה ששרשם בתהו הוא למעלה משרש השרפים וגם שהשרפים הוא שנתבררו והיינו שיצאו מבחי' הישות רק שלא נכללו עדיין באלקות אבל מישותם נתבררו, ולכן מעמדם הוא בעולם הבריאה שרובו טוב רק מיעוטו רע והרע מובדל מן הטוב, אבל האופנים הוא שלא נתבררו עדיין הגם שהם במדרי' הקדושה מ"מ לא נתבררו עדיין ולכן מעמדם בעולם העשי' שרובו רע והרע מעורב בהטוב וא"כ הרי יש בהם יותר מבחי' התהו, וזהו סיבת הרעש שלהם והענין הוא דהנה השרפים אומרים קדוש ג"פ ואח"כ מלא כה"כ, ולכאורה יש כאן סתירה מרישא לסיפא דמתחלה אומרים קדוש היינו שאוא"ס קדוש ומובדל ואח"כ אומרים מלא כל הארץ כבודו דהארץ התחתונה

מ ל ך ש מ . . . א נ י ה ו י ' : פיוט אדון עולם. מלאכי ג, ו.

מ י ל י : תהלים עג, כה.

כ ל ה א ו מ ר : יבמות קט, ב. וראה לקו"ת דברים כג, ג. ושם ויקרא ה, א.

א נ ו א מ ר י מ : בברכת יוצר.

ו כ י ד ו ע ה כ ל ל : ראה שערי אורה ע' קטו, קכט בארוכה.

שהיא היותר תחתון במדרג' מלא כל הארץ כבודו, אך הענין הוא דהיא הנותנת. דהנה השרפים משיגים איך שאוא"ס קדוש ומובדל גם מעולם האצ"י מפני שבאצ"י הוא בחי' ע"ס ובשמות מחולקים הגם שהם אלקות, מ"מ אוא"ס דלאו מכא"מ איהו כלל ה"ה קדוש ומובדל ומכש"כ שמובדל מבי"ע שה"ה נבראים בע"ג ממש, דע"ס דאצ"י הרי גם הכלים דאצ"י הם רק כח הגבול וכמ"ש בעבוה"ק א"ס הוא שלימותא דכולא כשם שיש לו כח בבלתי בע"ג כן יש לו כח בגבול דאם תאמר שיש לו כח בבלתי בע"ג ואין לו כח בגבול הרי אתה מחסר שלימותו, והגבול הנמצא ממנו תחלה הן הכלים דע"ס דאצ"י, הרי שזה רק כח הגבול שבא"ס, ומ"מ אוא"ס הבל"ג קדוש ומובדל וכש"כ מבי"ע שהן גבול ממש, והג"פ קדוש הן נגד ג' אותי' יה"ו דשם הוי', והוי' צבאות קאי על ה' אחרונה דשם הוי' דאות הוא בצבא דילי' והן הצבאי צבאות דצבא השמים וכמ"ש אלף אלפים ישמשוני' וריבוי רבבן קדמוהי' יקומון והוא מספר גדוד אחד ולגדודיו אין מספר, שכל התהוותם הוא רק מאות א' והוא אות ה' אתא קלילא דלית בה מששא, ומוזה גופא הוא דמלא כל הארץ כבודו דלהיותו קדוש ומובדל ה"ה נמצא גם בארץ למטה וכמ"ש המגביהי לשבת המשפילי לראות בשמים ובארץ דלהיותו מגביהי לשבת ע"כ הוא בשמים ובארץ בשוה, וכמ"ש את השמים ואת הארץ אני מלא, וכמא' הוא מקומו ש"ע ואין העולם מקומו, איהו תפיס בכולהו עלמין ולית מאן דתפיס בי' והא בהא תליא משום דלית מאן דתפיס בי' ע"כ איהו תפיס בכולהו עלמין בשוה, דמה שבא בתפיסא בעולמות ה"ו בהתחלקות וכמו אני אענה את השמים והם יענו את הארץ הרי אינו דומה הגילוי בשמים כמו שהוא הגילוי בארץ, אבל אוא"ס שקדוש ומובדל ה"ה בכ"מ בשוה, וכ"ז הוא בשרפים בהשגה גמורה שמשגיגים בחי' אוא"ס איך שהוא קדוש ומובדל ונרגש בהם איך שהוא למטה כמו למע', מפני שאימא עילאה מקננא בכורסיא שיש שם גילוי הארה מספי' הבינה ע"כ הם בעלי ידיעה והשגה גמורה.

קיצור. יבאר דהמשכת התורה מוחין בעולם מדות הוא ע"י עבודת האדם בהתבוננות דשמע שם ע' שהוא שם והארה ובא לתשוקה להדבק בעצמות, יבאר דשרש האופנים בתהו הוא למעלה משרש השרפים ויסביר במעלת ומדרג' השרפים דמעמדם בעולם הבריאה ואימא עילאה מקננא בכורסיא, ולכן הנה השירה שלהם הוא ג"פ קדוש שמובדל מבי"ע ועם זה הנה מלא כל הארץ כבודו.

טו.

אמנם האופנים שומעים ומרגישים שירת קדוש שהשרפים אומרים אבל אינם משיגים כי כלי מוחם קטן מלקבל ולהשיג ענין קדוש, וע"כ הם מרעישים

ב ע ב ו ה " ק : ח"א רפ"ח.
ד א ו ת ה ו א : חגיגה טו, א (ראה שם ע"י, ובחוא"ג).
א ל ף א ל פ י ם . . . מ ס פ ר ג ד ו ד : דניאל ה, יוד. חגיגה יג, ב.
ה מ ג ב י ה י . . . א ת ה ש מ י ם : 'תהלים קיג, הו"א. ירמי כג, כד.
ה ו א מ ק ו מ ו . . . א י ה ו ת פ י ס : ב"ר פס"ה, ט. זיח יתרו (לה, ד
בשינוי לשון).

א נ י א ע נ ה : הושע ב, כג.

ש א י מ א ע י ל א ה : ת"ו ת"ו. וראה חניא פל"ט.

מצד העדר השגה, וכמו עד"מ אדם שיודע דבר על בוריו או שנעלם ממנו כללות הדבר ואינו יודע מאומה אינו מרעיש אבל כשהאדם יודע איזה דבר ואינו יודע מהו ה"ה מרעיש, כמו"כ האופנים שיודעים מבחי' קדוש ואינם יודעים איך ומה הוא נעשה אצלם הרעש, וגם להיותם מבחי' התהו וכנ"ל שבהם בחי' ומדרי' התהו יותר מבשרפים, ובתהו הרי ה' הרצוא בהתפעלות יתירה בבחי' יציאה מגדר כלים, ע"כ גם האופנים מתפעלים מהידיעה כללית שלהם בהתפעלות יתרה ברעש גדול, אמנם ברעש זה ה"ה ממשיכים בחי' גדול הוי' ממקומו למעלה מהשרפים, דהנה השרפים הרי הביטול שלהם הוא ע"י השגתם וכל השגה היא מוגבלת ממילא הרי הביטול הבא מההשגה ה"ה ג"כ מוגבל, אבל הרעש הוא התפעלות בלתי מוגבלת והיז' כענין בכל מאדך בבל"ג, ומגיעים עי"ז במדרי' עליונה יותר, דהגם שבמדרי' הביטול השרפים הם למעלה יותר שהן בבחי' ביטול פנימי בעצם מהותם, דלכן נק' שרפים שכל מציאותם נשרף, אך מעלת מדרי' התפעלות בלתי מוגבלת זו מגיע למע' יותר היינו בחי' עצמות או"א"ס ב"ה, וזהו שאומרים ברוך כבוד הוי' ממקומו שממשיכים כבוד הוי' משרשו ומקורו, ולכן והחיות נושאות שנושאות את הכסא והאדם שעל הכסא בבחי' א"ס דלא אדם הוא, ועי"ז נמשך מבחי' כי לא אדם באדם להיות גילוי בחי' אדם, וכשם שהוא בשרפים ואופנים כ"ה בנה"א ונה"ב, דנה"א היא כלי לאלקות שמשגת השגה אלקית להיותה בחי' אלקות בעצם שהוא חלק אלקי' ממעל כו' ורוצה באלקות באמת, משא"כ הנה"ב רוצה בתענוגים החומרי' וכל היום וכל הלילה לא יחשה מהרהורים ודבורים ומעשים גשמי' וחומרי', ועי"ז הוא ירידת הנשמה בגוף לפעול הביטול בנה"ב שתרצה גם היא באלקות, והוא ע"י ההתבוננות שהנה"א מתבונן בענין אלקי' ומשתדל שתהי' ההשגה הזאת גם בנה"ב שגם היא תשיג את הענין האלקי ותתפעל ג"כ באהבה, אבל אינו דומה קבלת ההשגה בנה"ב כמו בנה"א, שהרי הם מחולקות בעצם טבע החכ' וההשכלה שלהן, שהנה"א בעצם כח השכל שלה היא רק להשכיל באלקות ולהשיג השגות אלקות ולהשכלה, חומרי' וטבעית אינה מסוגלת כלל מצ"ע ואין לה שייכות כלל לזה והנה"ב היא להיפך ששכלה היא רק להשכיל בענינים החומרי' ועיקרה הוא רק בשכל השיך למדות כמו להשיג מה שטוב לו או להפך בזכותו להצדיק עצמו, מפני שהנה"ב עיקרה מדות, אך גם בשכלי' השכל שלה בענינים הטבעיים וכמו בחכמת הטבע לידע כל דבר הנמצא במציאות מהו ופרטי עניניו והרכבתו וכדומה, דהשכלת הנה"א בזה איך שכל נמצא נתהווה מאין ליש ואיך הוא ענין ההתהוות, אבל הנה"ב שכלה הוא רק להשכיל בגוף ועצם הנמצא ובטבעו ולהשכלה אלקית אין לה שייכות כלל מצ"ע, וא"כ גם בהתבונן בהתבוננות אלקית הרי אין הנה"א והנה"ב שוין בזה, דנה"א יודע ומשיג את הענין בטוב ובחיות פנימי והענין הוא אצלו בהנחה טובה (עס לייגט זיך באַ אים אַפּ דער ענין זייער גוט) היז' מאיר אצלו בטוב ובאו"פ, אבל הנה"ב הגם שמשגיג את הענין וגם מרגיש את העילוי בזה די רייכקייט פון דעם ענין אבל שיהי' אצלו בהנחה טובה עס זאל זעך באַ עם אַפלייגין דער ענין זה א"א מאחר שבצעם אינה כלי לאלקות, ועי"כ בהנה"ב נעשה מזה בחי' הרעש בהתפעלות יותר בלתי

והחיות נוסאות : בחי' תרומה כה, יוד' בשם פדר"א, וראה פדר"א ספ"ד, שמ"ר ספ"ג.

התלבשות ותפיסא בכלי, וגם להיות שהנה"ב היא מתהו שהרי שרשה משמרי האופנים ושרש שרשה מתהו כנודע, ובתהו גופא הרי שרשה למעלה גם מהאופנים שהרי נפלה למטה יותר דהאופנים הם במדרי' הקדושה משא"כ הנה"ב יכול להיות ח"ו היפך מאלקות, ה"ו הוראה ששרשה למע' יותר ולא נתבררה עדיין, ע"כ יש בה יותר חוש הרצוא דתהו, ולכן בהתבוננות באלקות שהענין אצלו כמו בבחי' מקיף נעשה ההתפעלות ברעש גדול בהתפעלות הבלתי מוגבלת, ועוד דבנה"ב הרעש הוא מצד הריחוק שהרי הנה"ב הוא מרוחק מאלקו' וכל ענינו הוא שרוצה בעניני העולם בתאוות גשמיות, וכאשר הנה"א פותח את עיניו ומראה לו את הטוב דאלקות ה"ה מרגיש את הריחוק שלו ומתמרמר ע"ז מאד שע"ז הוא הרעש ביותר, והוא ע"ד מ"ת בוכין אנן בעינן למהוי קדם מלכא, דעד שלא נבה"ע הי' מים במים דמ"ת היו כלולים במה"ע ואו לא היתה בהם הבכי' והרצוא, ואחר ההבדלה ע"י הרקיע המבדיל שירדו למטה ונעשו מקור לתענוגים גשמי' ה"ה בוכין אנן בעינן למהוי קדם מלכא, ומגיעים בזה למעלה גם מהמים עליונים, וכמו"כ הוא בנה"ב ג"כ באופן כזה, ובאמת גם בהאופנים הוא ע"ד מ"ת בוכין, שהרי השרפים הם בעולם הבריאה דאימא עילאה מקנא בכורסיא, הרי יש להם הארה מבחי' בינה שלמעלה מרקיע שעל ראשי החיות, אבל אופנים שהן בעשי' הרי מקבלים מלמטה מהרקיע המבדיל, וע"כ הם בבחי' מ"ת בוכים, וזהו דבכי'ם ר"ת ברוך כבוד ה' ממקומו, אמנם ביותר הוא בהנה"ב שהוא בבחי' הריחוק הרי כשמתעורר לאלקות ה"ו בבחי' מ"ת בוכים שהרעש הוא בתוקף ביותר, וזהו יתרון מעלה בנה"ב שההתפעלות שלה הוא ע"ד בכל מאדך, ועוד שהוא מחמת הריחוק וכידוע דבאהבה דבכל מאדך יש ב' מדריגות אם שהוא ע"י התבוננות היינו ע"י גילוי אור או שהוא ע"י הריחוק שע"ז ההתפעלות והיציאה ביותר, וע"כ מהרעש דהנה"ב נעשה בחי' והחיות נושאות, דכשם שהאופנים וחיות הקדש נושאים את הכסא, כמו"כ הנה"ב ע"י האה' והרצוא שלה נעשה והחיות נושאות שמעלה את הכסא והאדם שעל הכסא בבחי' כי לא אדם הוא, וע"ז נמשך גילוי מבחי' כי לא אדם הוא בבחי' אדה"ע להיות גילוי בחי' אדם הוא בחי' התורה כמ"ש זאת התורה אדם וזהו שע"י האהבה ממשיכים בחי' התורה דואהבת בכל לבבך בשני יצריך דבנה"ב הוא ברעש בבחי' בכל מאדך שזה מגיע בעצמות שלמע' מבחי' חו"ב וע"ז ממשיכים אור התורה בחי' אאלפך חכמה ואאלפך בינה שיהי' בגילוי בעולם.

קיצור. יבאר דהאופנים שומעים את שיר השרפים ואינם משיגים ולכן מרעשים וברעש זה ממשיכים משרשם הקדום במעלת תהו, הנה"א שכלי, מובדל מענינים הגשמי' ומקבל שכל אלקי, והנה"ב עיקרה מדות ומשגת שכלי' טבעים ושרשה קדום לאופנים במעלת תהו וכשמתפעל הוא ברעש גם מצד הריחוק לכן ע"י בירור הנה"ב הוא המשכת העצמות שלמע' מחו"ב ויסביר ההפרש בין הרעש דאופנים להרעש דנה"ב.

מ"ת בוכין : ת"ז ת"ה (יט, ב), תוס' הרא"ש בראשית בתחלתו.
 דבכי'ם ר"ת : ע"ח שער הכללים פ"ב.
 זאת הורה : במדבר יט, יד. ועפמ"ש זח"ג כט, ב.

בס"ד, ליג בעומר, תש"ד

אני לדודי ועלי תשוקתו, ופרש"י אני לדודי וגם הוא משתוקק לי, והיינו דלהיות אני לדודי, דאני מורה על הפלאת החשיבות כדאיתא במד"ר בראשית פ"צ ב', הנה כל האני שלי, מיינ גאנצער איך, הוא להקב"ה לכן הנה גם הוא ית' תשוקתו לי, דתשוקה מורה על אהבה וחיבה נפלאה מיוחדת רק למי שהוא חושק ומשתוקק לו, וכמ"ש חשק ה' בכס, א"כ ה"ז כמ"ש לעיל מיני' אני לדודי ודודי לי, וצ"ל מהו אומר וועלי תשוקתו דלכא' הול"ל ולי תשוקתו או ותשוקתו לי ומהו אומר וועלי תשוקתו, והנה במד"ר שה"ש פ"ז ט"ז אין שוקן של ישראל אלא לאביהם שבשמים א"כ מפרש דעלי תשוקתו היא תשוקת ישראל להקב"ה ודלא כפרש"י דעלי תשוקתו קאי על תשוקת הקב"ה לישראל אלא קאי על תשוקת ישראל להקב"ה אי"כ הוא נתינת טעם על אני לדודי והיינו דזה מה שאני לדודי, וזאס דער גאנצער איך מיינער איז מסור ונתון להקב"ה לפי שעלי תשוקתו, וגם לפי' זה אינו מובן אומר וועלי תשוקתו, והול"ל אני לדודי ואחשקהו, והיינו דלב' הפירושים צ"ל מהו כוונתו באמר וועלי, והנה הרשב"י נ"ע באידרא זוטא דרפ"ח ע"א ביום ההילולא דילי' בספירת הוד שבהוד תווך בין שני הפירושים דמד"ר ורש"י, פתח ר"ש ואמר (שיר ז') אני לדודי ועלי תשוקתו, כל יומין דאתקטרגא בהאי עלמא בחד קטירא אתקטרגא בי' בקוב"ה ובג"כ השתא ועלי תשוקתו דהוא וכל סיעתא קדישא דילי' אתו למשמע בחדוה מלין סתימין ושבחה דעתיקא קדישא סתימא דכל סתימין, והיינו דאני לדודי בתשוקה להקב"ה לכן הנה ועלי תשוקתו, וממוצא דבר מובן דאינו דומה תוכן פי' ועלי כמו שהוא בתשוקתו של הקב"ה לישראל לתוכן פירוש ועלי דתשוקתן של ישראל להקב"ה, וצ"ל מהו ענינם, הן במדרי' הנשמה והן בעבודתה וכל זה השיג רשב"י נ"ע ביום ההסתלקות שלו בל"ג בעומר בספירת הוד שבהוד, והענין הוא דהנה כללות ענין עבודת ספירת העומר מה שסופרים מ"ט ימים מיום ב' דפסח עד חג השבועות הוא להמשיך המשכת המוחין למדות ולכן סופרים מ"ט יום, דהיינו ז' מדות כאו"א כלולה מז' שהן מ"ט, והכוונה שעי"ז תהי' המשכת שער הנו"ן דבינה שהוא למעלה מהמוחין, וז"ש תספרו חמישים יום והלא אין סופרים רק מ"ט יום, אלא שע"י ספירת המ"ט יום נמשך שעה"נ, וענין המשכת המוחין למדות מבשרי אחזה, עד"מ שיש בטבע בנ"א שהן בטבעם גומלי חסדים ודרכם להטיב לרעים ולטובים בלי הבחנה כלל בין טוב לרע להשפיע לכולם בשוה, והוא מצד עצם טבע הטוב להטיב וזהו כשמתנהגים ע"פ טבע תולדותם, אך כשמתבונן היטב בשכלו אם ראוי להיות כן ע"פ השכל, היינו אם השכל מחייב שצ"ל כן, או מתגלה שכלו להנהיג מדותיו, ואז ישפיע רק להראוי ולא לשאינו ראוי, והגם דזה שהוא במדת החסד גם הטיית השכל הוא לחסד וכמו בית הלל שהיו בבחי' החסד בעצם הי' גם הטיית שכלם לחסד, מ"מ לא יהי' מדת החסד לכלם בשוה, דמי שהוא ראוי יהי' השפעת החסד ומי

אני לדודי : שה"ש ז, יא.

חשק ה'... לעיל מיני' : דברים ז, ה. שה"ש וא"ו, נ.
תספרו חמישים יום : ויקרא כג, טו. ראה ג"כ לקו"ת במדבר יב, א.
וכמו בית הלל : זחיג רמה, א. וראה ג"כ לקו"ת שה"ש מה, ג.

שאינו ראוי כ"כ לא תהי' ההשפעה כ"כ ומי שאינו ראוי כלל גם החסד מסכים לשלם לרשע כרשעתו, והגם שמצד מדת הטוב הוא להשפיע לכל מ"מ המוח שליט על הלב להפוך המדה כחייב השכל וכמו"כ במדת הגבורה כמו מי שהוא איש אכזרי ה"ה באכזריות גם לטובים, הגה כאשר יהי' מוח שליט על הלב יהפוך את המדה דמי שהוא ראוי לטוב צריכים להשפיע טוב, וז"ע המשכת המוחין למדות שהמדות לא יהיו טבעיות אלא שכליות, והיינו שהמדות יהיו כפי הוראת השכל, ואז הגה תוכן פעולת המדות הוא להביא את השכל הרוחני בפועל גשמי.

קיצור. במד"ר פי' ועלי תשוקתו ישראל להקב"ה ורש"י פי' תשוקת הקב"ה לישראל, והרשב"י מתווך דע"י תשוקת ישראל ממשיכים תשוקת הקב"ה, המדריגה דתשוקה ומהותה, ויקשה א) מהו ועלי ב) השתנות ועלי בב' אופני התשוקה, העבודה בספ"ע המשכת המוחין למדות שיצאו מטבען ויהי' כהוראת השכל.

ב.

והדוגמא מזה יובן למעלה דמצד עצם מדת החסד הוא להשפיע לכל גם לרעים שהן הפכים לגמרי מאלקות וכמ"ש במ"א באריכות ההפרש בין גדולה לחסד דגדולה הוא שהחסד הוא בריבוי השפעה ביותר ונמשך לכל, ואז הי' קיום להרע ח"ו ואין זה כפי הכוונה שהרי צ"ל בלע המות לנצח, ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ, ואם היתה ההשפעה באופן הנ"ל הרי לא הי' כפי הכוונה ומדת הגבו' הי' בבחי' דקדוק ביותר והן שמים לא זכו בעיניו וגם בזה לא יהי' כפי הכוונה שהרי הי' מניעת השפע גם לטובים, ועוד זאת שלא הי' נשלם הכוונה בענין הבירורים, שהרי הניצוצות דקדושה נפלו בנוגה, וא"כ הרי צ"ל הבירור בק"נ להוציא את הניצוץ הטוב, ויש בירורים גם בחלקי הרע שמתבררים ע"י התשובה, ומצד הגבו' הרי כל מה שהוא לא טוב צ"ל הדחי' לגמרי, וא"כ יהי' נדחה גם הניצוץ דקדושה והרי אין הכוונה כן כ"א שיהיו בירורי הניצוצות, וע"כ צ"ל המשכת המוחין במדות שיהיו המדות ע"פ המוחין שהחסד יהי' בבחי' הגבלה ותהי' ההשפעה למי שראוי וכן הגבו' תהי' בהגבלה דמה שיש חלקי הטוב צ"ל הקירוב, וזהו שנתחדש בתקון שיהיו המדות ע"פ המוחין, דבתהו היו מדות עצמי' וטבעי' שהחסד הי' בבחי' א"ס וכן הגבו' היתה בבחי' א"ס, וזו היתה סיבת השבירה כמ"ש וימלך וימת, דכאשר הי' בחי' החסד לא הי' אפשר להיות בחי' הגבו' מפני שהחסד הי' בבחי' א"ס, וע"כ הי' בהכרח שתבטל מדת החסד, אבל בחי' התקון הוא שיהיו המדות ע"פ המוחין דכאשר החסד הוא ע"פ המוחין ה"ה בהגבלה כמה שיהי' החסד ובאיזה אופן יהי' וכמו"כ במדת הגבו', ועיי' תהי' התכללות המדות דע"י חלישות המדות שנעשה ע"י המוחין דכ"א תהי' בהגבלה עיי' יוכל להיות התכללות החו"ג, וז"ע המשכת המוחין למדות שיהיו המדות ע"פ המוחין דבוה דוקא נשלם הכוונה דבירורי הניצוצות ויהיו המדות בבחי' התכללות, והגם שבתקון הרי נאצלו המוחין ומהם נאצלו המדות שלידת הז"א הוא מחו"ב, הרי

ו כ מ " ש ב מ " א : ראה מיס רבים תרל"ו פמ"ו ואילך.
 ב ל ע ה מ ו ת . . ו א ת ר ו ח : ישע"י כה, ת. זכרי' יג, ב.
 ו י מ ל ך ו י מ ת : בראשית לו, לב ואילך.

ידוע מ"ש בע"ה שמתחלה הי' הכל בבחי' חפץ חסד מצ"ע ואח"כ באתעדלת תליא מילתא, וכמשארז"ל תנאי התנה הקב"ה עם מע"ב אם יקבלו ישראל את תורתו מוטב ובאם לא אחזיר אתכם לתהו ובהו ובמד"ר שמות פמ"ז אי' אלמלא קבלתם תורתו הייתי מחזיר העולם לתהו ובהו הרי זה שיהי' בבחי' התקון צריכים להמשיך זה ע"י עבודה למטה, ובוה יובן מעלת הצדיקים שלבם ברשותם שהמדות בטלות אל המוחין והמוח שליט על הלב שהן דומין לבוראן וכמ"ש ויאמר ה' אל לבו שהנהגת המדות הוא ע"י המוחין דוקא, אמנם למעלה יש עוד מדרי' שלמע' מזה. והוא בחי' עצמות אוא"ס שלא מכל אילין מדות איהו כלל דבמדרי' זו לא יש התחלקות כלל, וא"כ הרי משם תהי' ההמשכה ג"כ לא בהתחלקות, וז"ש אם חטאת מה תפעול ואם רבו פשעיך מה תעשה לו וכחשיכה כאורה, אך זהו בבחי' החיצוני' דאוא"ס, אמנם בבחי' הפנימי' הוא מ"ש באור פני מלך חיים, דבאור פני מלך דפנימי' אוא"ס שם רק בחי' חיים וכמשל הידוע דהגידון למיתה ר"ל כשפוגע בהמלך נפטר מהעונש, והענין למעלה הוא דלית שמאלא בהאי עתיקא ונמשך משם רק טוב וחסד, וכאשר נמשך בחי' המוחין למדות אוי נמשך הא"ס דלית שמאלא בהאי עתיקא, וטעם הדבר הוא להיות דע"י המשכת המוחין למדות נעשה התכללות המדות, וע"י ההתכללות נמשך בהן מבחי' א"ס שלימותא דכולא, דקוב"ה לא שריא אלא באתר שלים.

קיצור. יבאר דמצד הגדולה יוכל להיות קיום הרע ומצד הגבו' יוכל להיות דחיית הטוב ואיבוד ניצוצות, ורק במעלת התקון בהמשכת המוחין למדות נעשה התכללות המדות והוא ע"י העבודה דתומ"צ, ויבאר מעלת לבם ברשותם דע"י הנהגת המדות כהוראת המוחין ממשיכים אור פנימי ועצמי מלמעלה מהתחלקות.

ג.

וז"הו שארז"ל לעולם יהא אדם רך כקנה ואל יהא קשה כארו, קנה וארו שניהם חכוונה על ענין המדות אלא דקשה כארו מכוון למדות דתהו ורך כקנה מכוון למדות דתקון, הנה לבד זאת דכשהמדות מתכללות ע"י המוחין הנה ע"י גילוי המוחין נמשך במדות העליונות מבחי' עצמות אוא"ס הרי לבד זאת הרי המוחין מגלים בחי' העצמות בסדר והדרגה במהותן בכלים ראויים להם, דהרי כללות ענין האצי' הוא בגין דישתמודעון בי' היינו באוא"ס שלמע' מאצי' והמוחין מגלים עצמות אוא"ס, וכאשר ההמשכה דעצמות אוא"ס הוא ע"י המוחין נמשך האור במקום הראוי דוקא היינו בסטרא דקדושה, וההתחדשות בזה הוא שנמשך האור בגילוי למטה, שהרי מוחין ומדות שהן בהגבלה הנה ההמשכה היא באצי' לא בב"ע, אבל כאשר נמשך מעצמות א"ס שלמעלה מהמוחין ההמשכה היא עד למטה מטה, וז"ע ספה"ע שהוא להמשיך המוחין למדות שיהי' מוח שליט על

מ"ש בע"ה . . . ו כ מ ש א ר ז " ל : ע"ה ש"ח בסופו, שער ט"ו ד"ב ועוד. שבת פח, א.

ש ל ב מ : ב ר ש ו ת מ : ב"ר פס"ו, ח.

א מ ח ט א ת . . . ו כ ח ש י כ ה : איוב לה, ו. תהלים קלט, יב.

ב א ו ר פ נ י : משלי טו, טו.

ל ע ו ל מ י ה א : תענית כ, א.

ה ו א ב ג י נ : זח"ב מב, ב. וראה יו"ט שריה תרס"ו בתחלתו.

הלב שע"ז ממשיכים בחי' המוחין למעלה, והכוונה היא שיהי' עי"ז גילוי עצמות א"ס שלמע' מהמוחין והו"ע תספרו חמשים יום הוא המשכת שער הנו"ן דבינה, וידוע דשעה"נ יש בו ב' מדרי', הא' מה שכולל המ"ט שערים והב' שלמע' לגמרי מהמ"ט שערים שהן בדוגמת ב' מדרי' אריך ועתיק שבכתר, דאריך הוא ראש ומקור הנאצלים ועתיק הוא שנעתק לגמרי. והו"ו ענין מ"ת שהי' בחג השבועות שהי' גילוי אוא"ס ממש למטה וכמ"ש וירד הוי' על הר סיני והיינו מפני שהי' הגילוי מעצם שעה"נ דבינה שזוהו המשכת העצמות דא"ס הרי ההמשכה היא עד למטה מטה, והוא ע"י שממשיכים תחלה בחי' המוחין למדות, ובוהו יובן מה שבהג' דברים שאדם אוכל פירותיהן בעוה"ז והקרן קיימת לעוה"ב דכל המצות שכר מצוה בהאי עלמא ליכא ומצות אלו אדם אוכל פירותיהן בעוה"ז מפני הגילוי דעצמות אוא"ס שע"י מצות אלו, הנה חשיב בהג' דברים כבוד אור"א, ות"ת כנגד כולם, אור"א הוא בחי' חו"ב ובן ובת ז"א ומל', וענין הכבוד דאור"א הוא המשכת המוחין למדות, ובעבודה הוא שהמדות יהיו בטלות אל המוחין ויהיו מתנהגות לפי אופן המוחין, וכת' גבי כבוד אור"א למען יאריכון ימיד דאריכת ימים הוא מבחי' הכתר והיינו דע"י המשכת המוחין למדות נמשך מא"ס שלמעלה מהמוחין וכמו"כ בת"ת דאורייתא מחכ' נפקת שע"י עסק התורה ממשיכים בחי' המוחין ועי"ז נמשך מעצמות א"ס, והו"ע שע"י התורה מתקשרין נש"י באוא"ס וכמאמר תלת קשרין מתקשראן דא בדא ישראל באורייתא ואורייתא בקוב"ה וכולהון דרגין על דרגין סתים וגליא, והיינו דמתקשראן עד בחי' סתים דקוב"ה, וזהו שארז"ל דבמ"ת נדמה להם כזקן שנתלבנו שערותיו דלובן העליון הוא בחי' חסד דעתיק ובמ"ת הי' גילוי בחי' החכ' שז"ע התורה שהיא בחי' החכ' וכמ"ש חכמת אדם תאיר פניו ונדמה להם כזקן שע"י החכמה נתגלה בחי' עתיק והי' הגילוי למטה, וז"ע תרי"ג מצות דאורייתא וז' מצות דרבנן שהן תר"ך עמודי אור בחי' הכתר, והמצות הן בתורה ונכללות בעשה"ד וכנדוע שז"ע תר"ך אותיות שבעשה"ד והיינו שע"י החכ' נמשך בחי' הכתר, וזהו ג"כ משארז"ל ע"פ כל אשר חפץ הוי' עשה בשו"א, משל למלך שגזר שבני רומי לא ירדו לסוריא ובני סוריא לא יעלו לרומי עמד וביטל הגזירה כמ"ש וירד הוי' על הר סיני הוי' כל אשר חפץ הוי' עשה בשמים ובארץ, והיינו שע"י גילוי חפץ ופנימי' דאוא"ס עי"ז ביטל הגזירה והוא שיהי' הגילוי למטה, וזהו ג"כ המכוון בספה"ע להמשיך בחי' המוחין למדות ושע"ז תהי' ההמשכה מעצמות אוא"ס ושיהי'

ו י ד ו ע ד ש ע ה " נ : ראה לקו"ת במדבר יב, א.
 ו כ מ " ש ו י ר ד : שמות יט, כ.
 ש ב ה ג ' ד ר י מ : משנה ריש פאה. וראה עד"ז בהוספה לקונטרס
 י"ט כסלו תש"ט (קונטרס סא),
 ו כ ת י ' : שמות כ, יב.
 מ ח כ ' נ פ ק ת . . . ו כ מ א מ ר : זח"ב קכא, א. זח"ג עג, א.
 ת ל ת ק ש ר י נ : צ"ע דשם לא נאמר ג' קשרין כי אם ג' דרגין כו' אמנם
 בודאי נמצא באיזה מקום בזהר או בת"י בל' ג' קשרין. וכפי הנראה אדמו"ר הזקן אמר
 בכל פעם בל' ג' קשרין שכן נזכר הלי' בכל הדרושים (ד"ה ובכן יתקדש תרגו, בהחלק
 שלא הועתק).
 ש א ר ז " ל . . . ו כ מ " ש : מכילתא בשלח טו, ג. קהלת ח, א.
 ו כ נ ו ד ע . . . מ ש א ר ז " ל : במדבר פ"ה, כא (ובמת"כ שם). שמ"ר
 פ"ב, ג.

הגילוי למטה, וז"ש בספה"ע היום יום ואי' בפע"ח דיום ע"ה בגימט' אל' הוי', אל' הוא בחי' גילוי וכמ"ש אל' הוי' ויאר לנו ושם אל' הוא התקון הראשון מיגת"ד, והיינו דכאשר ההמשכה היא מהתקון הראשון דיגת"ד אזי היא ההמשכה עד למטה מטה, וזהו שבברהמ"ז אומרים כי הוא אל' זן, זן בגימט' אל' הוי', וידוע דענין המזון הוא המשכת החסד למטה בלי עיכוב, וזהו שנמשך מבחי' אל' תקון הראשון, וכן הוא ענין ספה"ע שיומשך אוא"ס שלמע' מהמוחין שיהי' הגילוי למטה והו"ע מ"ת דבחג השבועות נמשך עצמות אוא"ס ב"ה.

קיצור. יבאר דקשה כארו מדות דתהו ורך כקנה מדות דתקון, המוחין מגלים עצמות אוא"ס וממשיכים במקום הראוי בקדושה, תספרו חמשים יום שעה"ג דבינה במ"ת, כבוד אוא"ה המשכת אוא"ס בחו"ב ע"י בן ובת ז"א ומל', אריכות ימים מכתר, במ"ת נדמה להם כזקן בחי' חסד דעתיק, היום יום דספה"ע וא"ל זן דברהמ"ז המשכה שלמעלה מהמוחין למטה.

ד.

אמנם צ"ל איך הוא ביכולת הכלים דמדות לקבל את האור דא"ס והיינו דעם היות דגם כלי המוחין חב"ד הם ג"כ כלים מוגבלים הנה בכ"ז הרי כלי המוחין הם כלים רחבים אבל כלי המדות שהם מצומצמים ביותר דלכן נקראים בשם מדות שהם מוגבלים ומדודים במדה קצובה א"כ איך ביכולתם לקבל האור דא"ס, אך הענין הוא דהנה כתיב מכון לשבתך פעלת הוי' שפעל השי"ת מכון לשבתו ית', והענין דהנה הכלים נאצלו מאתו ית' באופן שיוכלו לקבל גם אור ההפכי מעצם הכלי וכמו אור החסד בכלי הגבו' ואור הגבו' בכלי החסד, וענין התחלפות האורות בהכלים הוא כמו עד"מ דהם הנפש שהדם הוא בחי' גבו' והוא עיקר החיות שבו דוקא מלוכש חיות הנפש שהוא בחי' החסד, ואור הגבו' בכלי החסד אמר המגיד נ"ע משל ע"ז כמו ההשפעה מהמשפיע אל המקבל הרי אצל המקבל הוא התגלות החסד ולגבי אור ההשפעה ה"ז ירידה וצמצום וכמו"כ הוא למעלה בחי' מל' כשנעשית ראש לשועלים ה"ז בחי' חסד לגבי בי"ע, ובמל' ה"ז ירידה וצמצום עצום, וז"ע במקום גדולתו שם אתה מוצא ענותנותו דבחי' הגדולה שהוא התפשטות וגילוי אור ה"ז ענוה ושפלות, הרי שהכלי יכולה לקבל גם אור ההפכי שכך נאצלה מתחלה באופן כזה, והענין הוא דהתהוות הכלי הוא מהאור מקיף וזהו שהכלים הם עגולים מפני שרשם מהאור"מ, והרי הכלי היא בחי' פנימי, אך מצד שרשה מבחי' המקיף שלא יש שם התחלקות ע"כ גם בבחי' הפנימי יכולה לקבל גם אור ההפכי, ומשו"ז ביכולת הכלי לקבל גם האוא"ס דלאר מכל אילין מדות כלל, והנה ידוע דעיקר המדות הן חמש וכמ"ש בזהר פנחס

ב פ ע ח . . . כ מ " ש : סוף שער השבת (ראה לקו"ת, במדבר יו, ג).
 תהלים קיח, כז.

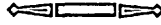
מ כ ו ן ל ש ב ת ך : שמות טו, יז.
 ב מ ק ם ג ד ו ל ת ו : מגילה לא, א (ע"פ הגירסא בילקוט שמעוני תהלים רמו תשצ"ד. פיה"ט להרמב"ם אבות פ"ד מ"ד. פחד יצחק בערכו. פסיקתא זוטרתה עקב יידי, יו. בחי' עקב יו"ד, יח. עבודת הקודש ח"ג פ"ב. שליה פי קרח ופי עקב. רוקח בהקדמה. נוסח ויתן לך — במקום שאומרים זה בויתן לך — שדה צופים על מגילה. ועוד. וראה באיי הים שדוקא גירסא זו מדויקת. — וא"כ אין צורך למה שנחק בנוגע ביהודא מהדית או"ח ס"כ).

דרנ"ד ע"א חמשה אינון ששה ושבעה אינון, והיינו דעיקרי המדות הן חמש וכמ"ש לך הוי' הגדולה וגו' עד וההוד, ולכן בינה עד הוד אתפשטת דבינה היא אם הבנים מקור המדות התפשטותה עד הוד, וזהו שהמלאכים הן ת"ק אמה דהמספר הזה הוא משום שרשם מבחי' המדות שהן חמש וכ"א כלולה ממאה ה"ז ת"ק, ומש"א ששה אינון הוא עם בחי' היסוד שהוא ההשפעה וכמ"ש כי כל בשמים ובארץ דאחיד בשמיא ובארעא דההמשכה היא ע"י יסוד, ועם בחי' המל' שבעה אינון, ויסוד ומל' שרשם מבחי' החכ' דבינה רק עד הוד איתפשטת, ובחי' המל' היא מהחכ' דאבא יסוד ברתא וכמ"ש ה' בחכמה יסוד ארץ, וכן היסוד שרשו מבחי' החכמה וכמ"ש אשרי משכיל אל דל, דל הוא בחי' יסוד דשרשו מבחי' משכיל, וז"ע יסוד אבא ארוך שנמשך ביסוד ז"א, והיינו דלאחר גמר ההמשכה דבינה שנמשכת עד הוד נמשך אח"כ בחי' יסוד אבא וכידוע בענין יעקב אותיות יבקע דיעקב הוא יסוד אבא שבוקע ונמשך ביסוד ז"א והיינו דהמוחזין מגלים וממשיכים עצמות א"ס והעיקר הוא בחי' החכ' שאוא"ס שורה בחכמה, והמשכה זו היא ע"י המשכת המוחזין, וע"כ כאשר נמשך הבינה בכל המדות עד הוד שזהו עיקר המדות נמשך בחי' החכ' ובחי' אוא"ס השורה בחכמה וההמשכה היא למטה מהמדות להיות ההשפעה והגילוי למטה, והנה בספירת הוד שבהוד הרי נשלמת ההמשכה בכל המדות ומאיר אז מעצמות א"ס שבחכמה וע"כ אז הוא הילולא דרשב"י ע"ה, דהנה הרשב"י הוי' כל ענינו לגלות פנימי' התורה דאורייתא מחכ' נפקת ופנימי' התורה זהו בחי' פנימי' ועצמו' החכ' דשם שורה עצמות א"ס וע"כ המשיך האור והגילוי עד למטה מטה, וידוע דביום ההסתלקות הוא העלי' בעצם מדריגתו וענינו דכל ימיו בעוה"ז וזהו שביום ההסתלקות אמר הרשב"י בחד קטירא אתקטרנא בקוב"ה שהו"ע ההתקשרות דנשמה בבחי' סתים דקוב"ה ע"י התורה, וגם אז הוא הגילוי דעצם מדריגתו, וע"כ הוא בל"ג בעומר דאז נשלם המשכת המוחזין בכל המדות וע"כ הוא הגילוי דבחי' החכ' והאוא"ס שבחכ', וידוע דל"ג בעומר הוא כמו חגה"ש בנתינת התורה כמו"כ ל"ג בעומר הוא הנתינה דפנימי' התורה, וזהו אני לדודי ועלי תשוקתו, שאין שוקן של ישראל אלא לאביהם שבשמים דזהו מה שביכולתו של כל אחד ואחד מישראל להיות כל האני שלו מסור ונתון להקב"ה ותומ"צ הוא לפי דעלי תשוקתו עלי הכוונה על מדרי' יחידה דנשמה שהוא בחי' עלי מקיף דמקיף ומגיע למטה מטה להיות יחידה ליחדך במס"נ בפועל ממש, ולפרש"י דעלי תשוקתו דקאי על תשוקת הקב"ה לישראל הנה פי' עלי תשוקתו ע"י אני לדודי במסירה ונתינה אמיתית הנה אז ביכולת כאו"א למלאות חלקו בעולם בהעבודה בתומ"צ.

ב י נ ה ע ד : ראה ס' המצות להצ"צ מצות מחצה"ש בסופה.
 ש ה מ ל א כ י ס . . א מ ה : כנראה טעות המעתיק וצ"ל : ש ה ר ק י ע י ס . .
 ש נ ה . וראה לקו"ת ויקרא לה, א. — גכתי"ק אינו תח"י.
 ה ' ב ח כ מ ה . . א . ש ר י מ ש כ י ל : משלי ג, יט (וח"ג רנח, א).
 תהלים מא, ב. — ראה רשימות הצ"צ שם.
 ו ז " ע י ס ו ד . . ו כ י ד ו ע ב ע נ י נ : ראה ע"ח שער הכללים פ"א.
 שער הארת המוחזין פ"א. ובכ"מ.
 ו ה נ ה ב ס פ י ר ת : ראה בכ"ז : סידור שער הלי"ג בעומר. והחרים
 תרל"א סד"ה וביאור ענין נחל איתן. ועוד.

וזהו עלי תשוקתו שכשמיים בפועל מה שהוטל עליו בהעבודה דתומ"צ הנה אז מתמלא כבי' התשוקה שלמעלה בירידת נשמתו למטה.

קיצור. יבאר דכל המדות מדודות בהגבלתן ויקשה איך ביכולתם לקבל האור דא"ס ויבאר דאצי' הכלים הוא באופן שיוכלו לקבל אור הפכי, התחלפות האורות בהכלים, כלים הם פנימי ושרשם מהמקיף, שלימות עיקרי המדות בהוד שבהוד מדרי' הרשבי"י, ל"ג בעומר מתן פנימי' התורה, ועלי תשוקתו א) יחידה, ב) חלקו בעבודת הבירורים.

בס"ד, ש"פ במדבר, עחה"ש, תש"ד

וכל העם רואים את הקולות ואת הלפידים ואת קול השופר ואת ההר עשן וירא העם וינעו ויעמדו מרחוק. הנה חשיב כאן ארבעה דברים, קולות לפידים שופר ועשן, דארבעה דברים אלו נחלקים לשני סוגים רוחני וגשמי, דקולות וקול השופר הם רוחני' ולפידים ועשן הם גשמיים ושלשה דברים מהארבעה קולות ולפידים וקול השופר, באו מלמעלה, היינו שלא הוכרחו להיות מעצמם מצד הטבע שהטביע הקב"ה בטבע נבראים אלו כמו שהטביע הקב"ה בטבע העשן מצ"ע, והיינו דכשאיזה דבר ממשי המורכב וממוזג מארבע יסודות ארמ"ע. נאחו באש וגשרף הוא נכלה בהעשן היוצא מהאש השורף ומכלה את הדבר הנשרף וכמ"ש והר סיני עשן כולו מפני אשר ירד עליו ה' באש וגו' דאש השורף ומכלה איזה דבר מוציא עשן, וכמו בשריפת העץ הנה יוצא עשן וכל מה שהדבר הנשרף הוא עב וגס ביותר יהי' עשן חזק יותר, וכמו שרואים במוחש להיות העשן הוא מהפסידות חלקי החומרי' שבדבר הנשרף. לכן הנה דברים גשמי' שהם קלי החומר גשרפים מהר והעשן היוצא מהם הוא דק אבל דברים גשמי' שהם בעלי חומר עב וגס עם היות שהאש אוהו גם בהם לכלותם, אמנם העשן היוצא מהפסידם של בעלי חומר עב וגס הוא עשן עב אשר גם הוא בעל מציאות עבה וגסה, והנה מכללות המשך הענין דארבעה דברים אלו מובן שני ענינים, הא' דשלשה דברים קולות לפידים וקול השופר היו בשביל הדבר הרביעי שהוא העשן, והב' דכללות ארבעה דברים אלה קולות לפידים קול השופר וההר עשן הנה בכללות היו בשביל זה שיהי' וירא ישראל וינעו ויעמדו מרחוק, דכללות ענין ראיי' זו הוא מה שפעל בנש"י תנועה חזקה דענינה נגיעה במוח ונגיעה כלב הפועלת הזוה עצמי' ביראה חרישית גדולה עד מאד, א' תנועה וואס רירט דעם מוח, עס רירט די האַרץ מיט אַ איבערליכן שטילן איבערגעבענדיקער יראה, דיש הפרש גדול בין מורא ליראה בשני ענינים, הא' דמורא נופל על דבר גשמי כמו מורא מחי' רעה או מלסטים מזוין והדומה בענינים גשמי' ממש ואף גם מרוחני' שבגשמי' כמו מוסר כליות מאשר התנהג או מתנהג עם חבריו בהנהגה רעה ועולה מורא בלבו מהעונש שיגיע לו על זה כי בנים אתם לה' אלקיכם וגו' ואין האב רוצה שיעליבו את בנו, דלא מיבעי דכאשר נוגעים בפרנסתו של חברו שעבור זה מגיע עונש קשה במאד ר"ל אלא

ו כ ל ה ע ם : שמות כ, טו.
ו ה ר ס י נ י : שמות יט, יח.
ב נ י ם א ת ם : דברים יד, א.

גם הפוגע בחברו לכזותו ולהשפילו אשר בזה גורמים לו שפיכות דמים הנה עי"ז הוא נעשה מאוס למעלה ולפעמים גם נוף ר"ל, דלא מיבעי שאין תפלתו מתקבלת וכמארז"ל מט"ט קושר כתרים לקונו מתפלותיהם של ישראל, אבל מי שמכזה ומשפיל ושופך דמו של איש ישראל הנה הוא מאוס למעלה עד אשר לא יעשה תשובה כדין התורה הנה תפלתו בלתי מתקבלת כלל ועיקר, ולא עוד אלא שהוא ר"ל נוף למעלה, וזהו שהנביא קובל ואומר מי בקש זאת מידכם רמוס חצרי ובפרשכם כפיכם אעלים עיני מכם גם כי תרבו תפלה אינני שומע והכל לפי כי ידיכם דמים מלאו, והמבונה את חברו ושופך דמו בין שהוא בדרך השפלה ובין שהוא בדרך לעג והתלוצצות הנה הוא נוף ר"ל למעלה ואינו ח"ו בכלל הברכה דברכת כהנים וגם אם מרבה להתפלל אין תפלתו נשמעת עד אשר יעשה תשובה גמורה כדיני התורה לפייס את חברו, הנה כאשר ישים על לבו את גודל חטאו אשר חטא נופל עליו מורא גדול, והב' דהמורא הוא מצד העונשים שיגיעו לו עבור זה, אמנם ענין היראה נופל על ענין רוחני ואינו מצד העונשים הגשמי' ח"ו כ"א מצד שפלות מהותו ואבוד מעלת הרוחני' דהוה אמיתית ענין יראת שמים דמי שהוא ירא שמים באמת הנה כל הזהירות הגדולה שלו בקיום המצות מעשיות בהידור והריחוק בסייגים דסייגים דמל"ת הוא אך ורק בשביל הרמת מהותו והקירוב אל מעלת הרוחני', וזהו וירא העם וינועו ויעמדו דע"י ארבעה דברים אלו דקולות לפידים קול השופר וההר עשן נתעוררו בתנועה עצמית שנגעה במוחם ובלבם בהזות כל עצמותם ביראה חרישית גדולה עד מאד.

קיצור. יבאר דחשיב כאן ד' דברים קולות לפידים קול השופר ועשן, דג' מלמעלה ועשן הוא טבעי ודקותו ועביותו תלוי בחומר הנשרף, יבאר דהג' דברים הם בשביל העשן וכולם בשביל לעורר את ישראל ביראה, יבאר דמורא א' נופל על דבר גשמי ב' מורא העונש ויסביר גודל עונשו של המבונה את חברו ומשפילו, יראה א' נופל על ענין רוחני, ב' שפלות מהותו ואיבוד מעלת הרוחני.

מ ט " ט ק ו ש ר : כן הוא גם בתורה אור ד"ה נ"ח כ"ו מזוזה מימין, בסידור שער התנוכה, ועוד (ראה זוהר ח"א לו, ב). אבל ברוב הדרושים מובא מרז"ל (זח"א קסו, ב). זח"ב נח, א. זח"ג נב, ב. ועיי"כ תוד"ה וקושר חגיגה יג, ב) סנ"ל קושר כתרים כ"ו (לקו"ת שה"ש ד"ה מה יפו פעמין ועוד). ובזח"ב (קמו, ב) איתא אכתריאל מעטר עטרין למארי. — והנה בס' עשרה מאמרות (מאמר א' כל חי ח"א פכ"ט—ל) מבאר דהמתפלל במדת הנפש או קושר סנ"ל, המתפלל במדת הרוח — קושר מט"ט, במדת הנשמה — קושר אכתרי. אבל בתו"א וסידור שם משמע דסתם קשירת הכתרים הוא ע"י מט"ט, עיי"ש. — וי"ל עפ"מ"ש בתו"א פ' יתרו ס"ד"ה האבות היה המרכבה דצ"ל יחוד סנ"ל ומט"ט, גם ידוע דמט"ט הוא ביצירה אבל מיט"ט, ביו"ד, הוא בבדיאה ולפעמים עוד למעלה מזה (פרדס ש' אבי"ע פ"ד, ביאור"ז פ' וישב. אור התורה — להצ"צ — ד"ה חנוך לגער, המשך בששה"ק תער"ב חלק שלא נאמר קרוב לסופו), ובס' עבודת הקודש (ח"א פט"ו) כתב בפירוש דאכתרי נקרא בפי חכמי האמת מט"ט הגדול. — ואף דמי נתן מלאך נוצר באיני, מתוך בהמשך הנ"ל דשאני מט"ט שהוא חנוך, וצ"ע בפרדס שם. מ י ב י ק ש . . ו ב פ ר ש כ ס : ישעי' מ, יב. שם א, טו.

ב.

והנה תכלית בריאת העולם הי' בשביל התורה וכמארו"ל בראשית בשביל התורה שנקראת ראשית אשר על כן הנה עיקר הכוונה במתן תורה הוא בשביל הבריור מדברים התחתונים דוקא, וזהו הטעם מה שהתומצ'צ נתלבשו בדברים גשמי' ציצית בצמר גשמי ותפילין בקלף גשמי, וכן הלכות התורה כולם הם בענינים גשמי' כמו המחליף פרה בחמור ושנים אוזון בטלית והדומה שרוב ההלכות הם בדברים הנתפסים בגשם, לא מיבעי במצות מעשיות בעשה ול"ת המבוארים בכל ד' תלקי שו"ע אלא דגם המצות דעשה ול"ת שבחובת הלבבות הם ג"כ נתפסים בגשם לפי ענינם, הן בהבנת השגה אלקית במות שבראש והן בהתעוררות והתפעלות אהוי"ר בבשר הלב דמצוותן הוא שהמות שבראש ירגיש זאָל פיהלען את ההשגה ובשר הלב ירגיש את המדה, וכן בגוף הענין דלמוד התורה הנה מצותה כשהוא בתפיסה בגשם דוקא, הן בידיעת הלימוד הנה לבד זאת שצ"ל נתפס במוחו הגשמי הנה צ"ל הצטיירות הדבר כמו שהוא בתפיסתו וצ"ל הגשמי, והן בעצם הלימוד שצ"ל בדבור דוקא כמ"ש ודברת בם חיים הם למוציאיהם בפה דעקימת שפתיו הוי מעשה, דכ"ו הו"ע הבריורים שמברר בזה גופו ונה"ט שלו וכן הדברים הגשמי' שבעולם, דזהו עיקר הכוונה במה שניתנה התורה למטה, ולכן המלאכים שבקשו שתנתן להם התורה למעלה השיבו להם כלום יצה"ר יש ביניכם משמע דעיקר נתינת התורה הוא בשביל לברר את היצה"ר, וזהו ג"כ הטעם מה שירד הוי' על הר סיני ונתן את התורה לישראל עמו למטה על הארץ דוקא ולכאוי' הי' יכול להעלותם למעלה על השמים ליתן להם התורה שם, וממוצא דבר אנו יודעים דכל הענינים שהיו במ"ת הם כולם דרכי תורה היינו שהם דרכים וענינים שבהם התורה נקנית, דתורה ניתנה בהר ולא במישור ועם היות שניתנה בהר הנה לא ניתנה בהר גבוה ביותר אלא בינוני, במ"ת נאמר הגבל את ההר וקדשתו דההר שעליו ניתנה התורה הי' צריך הכנה וההכנה היתה בהגבל את ההר, ועם היות שצ"ל הגבלת ההר אבל עם זה צ"ל וקדשתו, וההר שעליו ניתנה התורה הוא במדבר ולא בישוב, דכ"ו הם הוראות בדרכי התורה דאו דוקא התורה נקנית ופועלת פעולתה והיינו דהכוונה בנתינת התורה הוא שתהי' עבודת הבריורים למטה, וזהו שניתנה על הר דוקא שמוכה על עליית הדומם שהדומם הוא מדרי' היותר אחרונה הן בהד' יסודות ארמ"ע והן בהד' חלקות דצח"מ, דמקום ההר בעצם הוא שוה ביסודו לכללות העפר, רק מה שעולה בגובה למעלה והיינו הזדככות החומר ועלייתו מלמטלמ"ע, ולכן ניתנה התורה על הר דכוונת נתינת התורה הוא שתהי' עבודת הבריורים שהיא העלאה מלמטלמ"ע, וע"י עבודת האדם, וסדר העבודה הוא דתחלה צריך האדם לברר את עצמו ואח"כ יוכל לזכך גם חלקו בעולם, וגם בעבודת האדם עם עצמו צריך להיות בסדר דקדימה ואיחור, דתחלה צריך לזכך את הדומם שלו, היינו

ו כ מ א ר ז " ל ב ר א ש י ת : אותיות דרע"ק, רש"י ורמב"ן בראשית א, א.
ו ד ב ר ת ב ב . . . ל מ ו צ י א י ה מ ב פ ה : דברים ה, ז. משלי
ד, כב ע"פ עירובין נד, א.
כ ל ו מ י צ ה " ר : שבת פט, א.
ה ג ב ל א ת : שמות יט, כג.

הגוף להיות שהאדם הנה קודם שמזדכך הרי רחוק ושפל ערכו מאד מפני גסות חומרו בכל מיני תאוות חומרי' איך יבא בברית והתקשרות בגדולת ה' להתפעל בלבו באהבה או ביראה אמיתית כ"א צריך מתחלה לטהר א"ע מכל פסולת וטומאה בנקיון גמור בלב ובמעשה ובהרהור עד אשר מזדכך חומרו מעט או יוכל לגשת אל הקדש לידבק באלקות במוח ההשגה. אבל כ"ז שלא נטהר גופו ונזדכך לגמרי איך יקרב במום ופגם אל הקדש העליון, אשר על כן הנה זאת תהי' עבודתו לזכך גופו וחומרו לעקור כל רצון זר ולתקן כל פגם במחדו"מ ע"י שיתמרמר בנפשו מאד על הגסות והחומרי' שלו ושעיי"ז נתרחק מאלקו' והוא גרוע ומשווקץ כו' ומתחרט מאד על מעשה הרע עד אשר נעקר רצונו מזה כ"א שיהי' לו רצון להוי', וכה נזדכך מעט מעט, ולא יקל לעצמו כלל אדרבה יחמיר ע"ע מאד וידקדק בעצמו למצא כל חסרון ופגם בתכלית הדקדוק עד כחוט השערה שידמה בעיניו כהר, וגם במעשה הטוב ישקול היטב במאוני שכלו תוך ופנימי' כל מעשיו גם הטובים איך שאינם לש"ש ולא לתכלית האמת, ועיי"ז יהי' שפל בעיניו נבזה ונמאס ממש, וייגע מאד לתקן כל פגם ומום, וזה כל עבודתו בתפלה ותורה הכל לתקן את הרע לזכך את הגוף ונה"ט, גם בהתבוננות בתפלה הוא מה שנוגע לזיכוך הנה"ב איך שבכל דבר יש כח אלקי המחי' ומהווה אותו, ואיך שהטוב הוא רק אלקות וכמ"ש ראה וגו' חיים וטוב ומות ורע וגו' ובחרת בחיים, ואין שום טוב בעולם כטוב האלקות המהווה את הדבר, ושהנה"ב יבין זאת היטב וילהיב לבו באהבה לאלקות והיינו שהנה"ב יתפעל בכחי' אהבה לאלקות, וזהו עבודתו בתפלה וכמו"כ לעורר רח"ר על נפשו, וכן בעסק התורה בכל היום הכל הוא לתקן את הרע ולזככו, והסדר בעבודה זו דתחלה מזדכך גסות הרע ואח"כ מזדכך גם את דקות הרע שבו, אמנם לפעמים צ"ל סדר הפוך והיינו דכאשר עבד הרבה עם עצמו בענין הזיכוך ויגע בעצמו במאד ולסבות מסבות שונות הנה עבודתו ויגיעתו לא עלו יפה להצליח בזיכוך גופו ומדותיו הטבעי' הנה יכול להיות שינקה מכל רע ע"י שיאיר באור אלקי בהשגה שבמוח ולב לתכלית העומק גם ביתר מכפי מדתו ושיעורא דילי', ואז האור דוחה את החשך, וגם מעט מן האור דוחה הרבה מן החשך וכמ"ש גם חשך לא יחשיך ממך וגו', וכנראה בחוש דבהאיר אור האלקי בתוך המוח והלב מעט הנה מיד יפול כל זוהמת וחומרי' הגוף באותה שעה עד אשר יסיח דעתו ולבו לגמרי מהבלי העולם, והגם שמצד חומרי' גופו ה"ה מבלבלים אותו היינו כשאינו עוסק בידיעות והשגות אלקות, אבל כ"ז שאור ה' נגה בלבו ומוחו בהתפעלות אלקית בהשגות עמוקות לא יראה רע כלל כי ה' עמו, וכהמס דונג וגו' כן יאבדו וגו' כי לא יוכל הרע לעמוד במקום הקדושה כלל וכלל, וזהו שמ"ת ניתנה בהר דעיקר הכוונה במ"ת הוא בירור וזיכוך הגוף ונה"ט ולברר את הדברים התחתונים ולעשותם כלים לאלקות ע"י קיום התומ"צ.

קיצור. יבאר תכלית ברה"ע הוא בשביל התורה והכוונה העיקרית במ"ת

ר א ה ו ג ו' : דברים ל, ט"ו (בקיזור לשון).

ג ם ח ש ך : תהלים קלט, יב.

ו כ ה מ ס ד ו נ ג : ראה תהלים סח, ג.

היא בשביל בירור דברים התחתונים וזיכוך הגוף, הענינים שהיו במ"ת שניתנה א) בארץ ולא בשמים, ב) בהר ולא במישור, ג) בהר בינוני, ד) אחרי הכנת הגבלת ההר וקדושתו, ה) במדבר ולא בישוב, מורים על דרכי התורה ועבודת הבירורים הן בעניני העולם והן בעבודת האדם דתחלה צ"ל דחית גסות הרע ואח"כ הדקות, העמקת הדעת בהשגה אלקית מנקה ומעביר את דקות הרע.

ג.

וזהו וכל העם רואים את הקולות ואת הלפידים ואת קול השופר ואת ההר עשן שהם הארבעה דברים שהיו במ"ת לעורר את ישראל להיות וירא העם וינעו ויעמדו מרחוק, וצ"ל מהו תוכן ענין ארבעה דברים אלו דקולות לפידים וקול השופר וההר עשן שהיו קודם מ"ת כמ"ש ויהי ביום השלישי בהיות הבקר ויהי קולות וברקים וענן כבד על ההר וקול שופר חזק מאד וארז"ל (ברכות ד"ו ע"ב) א"ר יהושע בן לוי כל הנהגה מסעודת חתן ומשמחו זוכה לתורה שנתנה בחמשה קולות שנא' ויהי ביום השלישי וגו' והיינו דבשמחת חו"כ נאמר חמשה קולות (ירמי' ל"ג י"א) קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול כלה קול אומרים הודו את ה' צבאות וגו' לכן הנה המשמחם זוכה לתורה שניתנה בה' קולות דכתיב ויהי קולות ב', וקול שופר ג', ויהי קול השופר ד', והאלקים יעננו בקול ה', ופריך שם בגמרא והכתיב וכל העם רואים את הקולות וגו' אותן קולות דקודם מ"ת הוה, ופרש"י הנך קולות בתראי היינו הנך דאירי בהו לעיל וקאמר דנראים היו ואע"פ שאין הקול נראה זה ה' נראה וכמו שפי' ע"פ וכל העם רואים את הקולות רואין את הנשמע שא"א לראות במקום אחר, וצ"ל מהו"ע שראו את הנשמע ומהו היתרון בזה שרואים את הנשמע הלא האלקים עשה את האדם ישר והטביע בו אשר כחות נפשו יתגלו בו באבריו כל כח באבר המיוחד לו דכחות השכל שבנפש ישכנו במוח וכן כחות הדמות ישכנו בלב, והראי' בעין והשמיעה באזן וכל כח באבר הפרטי שלו שהאבר הוא מורכב וממוזג מחומר המתאים לכח ההוא דלא מיבעי בכלי כח הראי' בחומר העין וכלי כח השמיעה בחומר האזן שהם מורכבים מחומרי מתאימים למהות הכחות דראי' ושמיעה היינו הליטוש והתנוצצות בחומר העין ומזיגת העורות דקים מקבלי תנועת האויר והקול באזן אלא עוד זאת שבהכרח שיהי' מזיגות שונות בחומר המוח גופא והיינו דלבד זאת שחומר המוח מורכב באופן כזה שהוא כלי לקבל אור השכל הנה הוא מתחלק לשלש מזיגות שונות לקבל השלשה סוגי השכלה דחב"ד כמאמר תלת חללין אינון בגלגלתא דככל חלל וחלל יש בו מוח מיוחד במזיגה מתאימה ביחוד לאור שכל ההוא, אם כח החכמה או כח הבינה או כח הדעת, א"כ הרי התגלות הכחות הם בהאברים הפרטים שלהם ומהו יתרון המעלה שבמ"ת רואים את הנשמע, ומאמרו שא"א לראות במקום אחר בא להורות דלא זו בלבד שהוא מעלה גדולה מה שרואים את הנשמע אלא שהוא ענין נפלא במאד מה שא"א לראות במקום אחר, ובגוף

ועצם הענין דראי' זו הנה יש שתי דיעות במכילתא, ר' ישמעאל ור' עקיבא, דר"י אומר דרואין הנראה ושומעין הנשמע ור' עקיבא אומר רואין ושומעין הנראה והיינו דר"י סובר דיתרון מעלת ישראל במעמד ה"ס הי' דכחות נפשם היו בהתגלות טובה ופנימי' ור"ע סובר דלא זו בלבד שהיו כחות נפשם בהתגלות טובה אלא שהיתה בהם הפלאה זו מה שהיו רואין ושומעין הנראה, וצ"ל תכן ענין סברת ר"י שהיו רואין ושומעין עמקי עניני הנראה והנשמע וסברת רע"ק דלא זו בלבד שראו ושמעו עמקי הענינים אלא שראו ושמעו את הנראה ושמעו וראו את הנשמע, ודבר זה שרואים את הנשמע ושומעים את הנראה הוא מעלה נפלאה ביותר, ובכללות הענין צ"ל מפני מה מפרט הכתוב את קול השופר ביחוד משארי הקולות דהלא קול השופר הוא בכלל כל הקולות ומאתר שכבר מזכירו בפסוק ויהי ביום השלישי וגו' ואח"כ אומר וכל העם רואים את הקולות וגו' למה לו לפרט את קול השופר ביחוד, אך הענין הוא בכללות דקול השופר הי' עקרי במ"ת והיינו שעיקר המשכת עשה"ד הי' ע"י קול השופר דוקא, וזהו שאמר גבי קול שופר חזק מאד שהוא בחי' בלי גבול, וכן אמר אח"כ ויהי קול השופר הולך וחזק מאד ופרש"י מנהג הדיוט כ"ז שמאריך לתקוע קולו מחליש אבל כאן הולך וחזק מאד, וכן מ"ש אח"כ משה ידבר והאלקים יענו בקול פי' באוה"ח דקאי אדסמיך והיינו קול השופר, וכן מ"ש (דברים ה') קול גדול ולא יסף קאי על קול השופר וכמ"ש בזח"ב דפ"א ע"א והוא קלא הוא נפק פנימאה מכלהו כו' פנימאה דכלהו הוא דבי' כתיב קול גדול ולא יסף ור"ש אמר (שם ע"ב) קול השופר הוא רב מכל שאר קלי תתאי ותקיפא מכלהו דכתיב וקול שופר חזק מאד ועל כל שאר קלין לא אתמר חזק מאד אמר ר"ש בהאי קול השופר תליא כולא ומכ"ז מובן דקול השופר הוא עיקרי במ"ת, והענין הוא דהנה קולות ולפידים הם חו"ג, קולות הוא המשכה וגילוי שהוא בחי' חסד וה' קולות הם בחי' ה"ח שרש ומקור לרמ"ח מ"ע וכידוע דאהבה מקור הרמ"ח מ"ע, הלפידים הם הברקים וכמ"ש בזהר והם אש והיינו בחי' ה"ג שרש ומקור שס"ה ל"ת וכידוע, וזהו כללות ענין התורה מב' בחי' אלו דחו"ג והם רמ"ח מ"ע ושס"ה ל"ת וכמ"ש מימינו אש דת למו ימין דחסד ואש דגבורה והו"ע אנכי ולא יהי' לך, וידוע דחו"ג הם ב' הפכים ובכדי שתהי' התכללות דחו"ג הוא ע"י ממוצע דוקא, וז"ע קול שופר שהוא הממוצע שכולל ב' הבחי' דקולות ולפידים ונמשכים מאתו ולכן הנה מפרט קול השופר ביחוד להיותו עיקרי במ"ת.

קיצור. יבאר דהד' דברים קולות לפידים וקול השופר ועשן היו קודם מ"ת. ועז"א דוכל העם רואים וגו' והם חמשה קולות בדוגמת ה' קולות דחו"כ ורואים את הנשמע, יבאר דהאברים מתאימים להכחות ויסביר דאופן מוזיגתם מוכרח לתוכן מעלת הכחות, ויקשה, א) מהו היתרון דחילוף פעולת הראי' ושמיעה, ב) ומהו דמעלה זו היא רק במ"ת, ג) תוכן דעת ר"י שראו ושמעו עמקי הענינים, ד) ומהו סברת רע"ק, קול השופר עיקרי במ"ת להיותו ממוצע בין קולות ולפידים חו"ג.

בס"ד, א' דחה"ש, תש"ד

וידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמר, והנה כללות כח הדבור הוא בשביל הזולת והיינו דעם היות דכח הדבור הוא כח הנפש וכל כח הוא מצד שלמות הנפש ומהותו העצמי שהוא בעל מעלה רוחנית, הנה כח הדבור הוא כח רוחני אבל עם זה הנה בעיקרו הוא מה שהוא בשביל זולת האדם לעצם עצמותו, דזהו ההפרש בין דבור למחשבה, דכח המחשבה הוא רק לעצמו ולא לזולתו והדבור הוא לזולתו ולא לעצמו, וזה מה שמצינו אשר האדם משתמש בדבור גם לעצמו בכמה עניני צרכי האדם, הנה באמת הרי כן הוא גם בכח המחשבה שהוא רק לעצמו ולא לזולתו ועם זה ה"ה משתמש בכח המח' גם בהנוגע לזולתו, אלא דעיקר ענין המח' הוא לעצמו ולא לזולתו, הנה כן הוא גם בכח הדבור שבעיקרו הוא בשביל זולתו ולא לעצמו, וזה מה שמצינו שע"י הדבור שמדבר לעצמו הנה געשה לו הענין ברור, וכמו בלמוד התורה שהלימוד צ"ל בדבור דוקא וכמ"ש חיים הם למוצאייהם למוצאייהם בפה דוקא, היינו דלבד זאת דכך היא מצות לימוד התורה שתהי' בדבור הנה לבד זאת הרי ע"י הדבור מה שמדבר לעצמו כמו אלו ה' לומד עם זולתו הרי מתברר לו הענין שלומד ויודעו בטוב יותר ונצטייר הדבר ההוא במוח שכלו ונחקק בכח זכרונו, הרי דהדבור הוא לעצמו כמו לזולתו, אבל באמת הנה הדבור בעיקרו הוא בשביל הזולת וזה מה שע"י הדבור לעצמו מתברר לו הענין ומצטייר אצלו ונחקק בכח זכרונו הוא רק להזולת שבאדם עצמו, וכמו שאנו רואים במוחש כשלומד איזה סוגיא בגליא שבתורה או באיזה השגה אלקית בפנימי' התורה והוא טרוד באיזה טרדא ונופלים לו מח"ז המבלבלים אותו, הנה הוא לומד בדבור ובקול לשני טעמים, הא' בשביל לגרש את המח"ז המבלבלות אותו והב' בכדי לרכז עצמו היינו להוציא כח שכלו ומחשבתו מעניני המח"ז ולהניחם בהסוגיא שהוא עסוק בה והאדם בשעה שהוא עוסק בלימוד והוא מוטרד ומבולבל ממח"ז המטרידות ומבלבלות אותו הוא כזולת לעצמו שצריך לענין הדבור בשביל עצמו כמו אל הזולת הנפרד, ולכן הנה הדבור מה שהאדם מדבר מתוך עיון מחשבתו עם היותו נרגש גם לזולתו אינו נחשב לדבור והוא בכלל המחשבה להיות עיקר ענין הדבור הוא בשביל הזולת הן הזולת שבעצמו והן הזולת ממש, והנה הדבור שהוא בשביל הזולת הרי יש לו שתי פעולות הפכיות, פעולת הקירוב באהבה וחסד ופעולת הריחוק בגבורה ודין ובאות. בשני אופני ביטויים, באמירה לשון רכה ובדבור בלשון קשה, והנה במ"ת שקירב הקב"ה את ישראל בקירוב פנימי ועצמי דהניח הקב"ה את העליונים ואת התחתונים ולא בחר אלא בישראל לתת לנו את תורתו ולבחור בנו להיות עם סגולה ובכל הקירוב הגדול הזה הנה נאמר לשון קשה דדבור הפועל הריחוק בגבורה ולא לשון אמירה שהוא פעולת הקירוב באהבה וחסד, והגם שנא' וידבר אלקים לשון קשה והוכפל את כל הדברים בכ"ז מסיים לאמר בלשון רכה והיינו שמזכיר ב'הביטויים דקשה ורך, וכן בענין השמות הנה שם הוי' הוא שם הרחמים ושם אלקים הוא שם הגבורה והצמצום הנה במ"ת

שהיו גילויים עצומים במאד שירד הוי' על הר סיני ופנים בפנים דבר הוי' עמכם, הנה בתכלית החיבה הנפלאה הלזו נאמר שם אלקים שהוא שם הגבורה והצמצום, ונפלא יותר דמאחר שנזכר שם אלקים הנה זה מצד מעלת המדריגה דוקא בכל זה הנה פנים בפנים דיבר הוי' עמכם שע"י דבור זה נחקק שם הוי' דוקא בכאו"א מישראל ולא שם אלקים.

קיצור. יבאר דדבור בעיקרו הוא בשביל הוולת, מחשבה בעיקרה היא בשביל עצמו, יסביר דהלימוד בדבור הנה מלבד א) המצוה, ב) ערוכה בכל ושמורה עיקרו בשביל הוולת שבעצמו, א) לגרש המח"ו, ב' לרכז שכלו ומחשבתו, אַמירה א) רכה, ב) קירוב, דבור א) קשה ב) ריחוק, הוי' רחמים, אלקים צמצום ויקשה מדוע במ"ת א) דבור ב) שם אלקים ג) החקיקה דשם הוי'.

ולהבין כ"ו ילהק"ת משנת"ל דכל הענינים במ"ת הם דרכי התורה ואופני סדרי העבודה דמ"ת הי' בארץ ולא בשמים דבשביל התורה נבה"ע, ולכן הנה בירור העולם ועלייתו הוא ע"י תומ"צ, וניתנה התורה בהר להורות על בירור דקות הרע וכללות העלאת דברים התחתונים, זאת ועוד אחרת מאופני העבודה שתהי' לו איזה הגבהה בעצמו וצריכים הקדמת העבודה דהגבל את ההר וקדשתו, דהגבהה זו צ"ל בהגבלת שיעור כפי הצריך לו לעבודתו וגם בזה צ"ל וקדשתו שבההגבהה גופא צ"ל קדושה, וארבעה דברים היו במ"ת קולות לפידיים קול השופר וההר עשן, דכללות כולם הם רמזים בדרכי ואופני העבודה דקולות הם חסד מ"ע ולפידיים הם גבו' מל"ת וקול השופר הוא הממוצע המחברם, דעיקר השלמות הוא בשני קוין דוקא ולכן הנה במ"ת עם היות שנא' וידבר אלקים וגו' שנזכר שם אלקים ולא שם הוי' הנה נאמר אנכי הוי' אלקיך ב' שמות לפי שעיקר השלמות הוא בשני קוין דוקא.

ד.

וביאור הענין הוא דהנה ישראל במעמד הר סיני התחזקה דעתם להשיג השגות אלקות דוהו וכל העם רואים דרואים את הנשמע מה שא"א במקום אחר לפי דרך במעמד ה"ס נתעלו למעלה נפלאה כוונת להיות משיגים השגות אלקו' במוחש ממש, ודבר זה היינו כח הידיעה וההשגה באלקות ניתן לכל ישראל לדורותיהם להיות משיגים השגות אלקות במוחש, וכת"ב דע את אלקי אביך ועבדתו בלב שלם, דבאלקות צ"ל ידיעה והשגה ואז הנה עבודת הלב תהי' עבודה שלמה והיינו כי יש שני אופני עבודה, עבודת המוח בהשגות אלקו' ועבודת הלב בהתעוררות המדות לפי עניני ומהות ההשגה ואי אפשר לעבודת המוח בלי עבודת הלב ואי אפשר לעבודת הלב בלי עבודת המוח ורק כאשר שניהם יחדיו אז הוא עבודה שלמה, והענין הוא דהנה כתיב וידעת היום והשבות אל לבבך כי הוי' הוא האלקים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד, וצ"ל

ע ר ו כ ה ב כ ל : ראה עירובין גז, א. תניא רפ"ז.
 ד ע א ת : דברי הימים א כח, ט. ראה תניא קו"א (קנו, ב).
 ו י ד ע ת ה י ו מ : דברים ה, לט. — ראה לקו"ת ע"פ זה.

מהו'ע בשמים ממעל ועל הארץ מתחת דמאחר דהוי' הוא אלקים בשמים ממעל ממילא כמו"כ הוא בארץ מתחת שהרי בריאת השמים וארץ הי' בשוה וכמ"ש בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ דשניהם נבראו משם אלקים, דכשם שבריאת הארץ אא"ל משם הוי' כמו"כ בריאת השמים אא"ל משם הוי' וכאשר מודיע דבאמת הוי' הוא אלקים בשמים ממעל ממילא כמו"כ הוא בארץ מתחת, וא"כ מה צורך לוי' ועל הארץ מתחת, גם מהו מוסיף באומריו אין עוד מאחר שאומר תחלה כי הוי' הוא האלקים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת מהו אומריו עוד אין עוד, ובמד"ר ואתחנן אמרו אין עוד אפילו בחללו של עולם, וצ"ל מה מחלק בין חללו של עולם להעולם עצמו דגדר עולם מוגבל בגדר מקום ומקום מוגדר בהגדרה דוי"ק מעלה ומטה וד' רוחות, וכשאומר בשמים ממעל ועל הארץ מתחת שהם מעלה ומטה הרי חללו של עולם בכלל, ואיזה יתרון יש בהיחוד דחללו ש"ע על היחוד דשמים וארץ, גם צ"ל מהו אומריו וידעת היום וגו' הלא כבר נאמר אתה הראת לדעת כי הוי' הוא האלקים אין עוד מלבדו ומהו הציווי עוד וידעת היום וגו', אך הענין הוא דהנה מה שנא' אתה הראת לדעת וגו' הוא גילוי בדרך מלמעלמ"ט וכמו שפי' רבינו נ"ע אתה דו עצמות א"ס ב"ה הראת האס"ט זיך באוויזון לדעת אן מען זאל דיך וויסן, והידיעה היא כי הוי' הוא האלקים וגו' וידוע דקאי על הזמן דמ"ת שהי' גילוי עצמות אוא"ס למטה, וזהו אתה הראת וגו' כי הוי' הוא האלקים וגו' שבמ"ת נמשך לכל ישראל מלמעלה בחי' הראי' במהות ועצמות א"ס ב"ה ובמהות ועצמות דהוי' ואלקים דלפי שעה הי' זה בנש"י בבחי' גילוי או"פ, וכן הדברות היו אצלם בבחי' גילוי המהות וכמ"ש וכל העם רואים את הקולות רואים את הנשמע שהדברות אנכי ולא יהי' לך הי' אצלם בגילוי ממש וראו אמיתית אחדות הוי', וכמו שרש הנשמה למעלה שרואה ממש איך שהוי' ואלקים כולא חד הנה כן הוא במ"ת נתגלה בהם שרש ומקור הנשמה וכמא' על כל דבור ודבור פרוחה נשמתן דהיינו התגלות בחי' מקיפים דנשמה ועי"ז הי' בהם הראי' ממש במהות אלקי' ואיך שהוי' ואלקים כולא חד, וכמו לעתיד דכ' ונגלה כבוד הוי' וראו כל בשר יחדיו כי פי הוי' דבר וכת' כי עיני בעיני יראו וגו' הנה כך הי' במ"ת דכ"ז הי' בבחי' גילוי מלמעלה שהראה להם אמיתית האלקות, והגילוי הי' בדרך מלמעלמ"ט דבהתגלות עצמות אוא"ס ב"ה ממילא נראה ונגלה איך דכולא קמי' כלי"ח, ובאמת הכל מתבטל מפני הגילוי דאוא"ס ורואים איך דה' אחד, וידוע דבמ"ת הגם שהי' גילוי אוא"ס למטה מ"מ הרי המטה לא נזדכך ולא נתבטל ורק דנש"י ראו איך שהמטה בטל באמת, דלהיות שבהם הי' הגילוי בפנימי' ע"כ ראו איך שהמטה בטל, אמנם מ"ש וידעת היום הוא בבחי' מלמעלמ"ע שהאדם תהי' בו הידיעה וההכרה בכח עצמו איך שהי' הוא אלקים, והידיעה היא בדרך מלמעלמ"ע והיינו שמבחי' שם אלקים נבוא לידי ההכרה האמיתית איך שהי' הוא האלקים, והוא שמהצמצום וההעלם נבין איך דהוי' הוא אלקים, והיחוד היוצא מהכרה זו הוא ג"כ בסדר והדרגה מלמעלמ"ע תחלה במדרי' התחתונות ואח"כ במדרי' העליונות שעולים מדרגא לדרגא

ב ר א ש י ת ב ר א : בראשית א, א.
א ת ה ה ר א י ת : דברים ה, לה.
ע ל כ ל : שבת פח, ב.
ו נ ג ל ה כ ב ו ד : ישעי' מ, ה.

בהיחוד דהוי' ואלקים, דכך היא המדה בעבודה שבדרך מלמטלמ"ע שצ"ל בהדרגה דוקא דזהו ההפרש בין העבודה דתורה להעבודה דתפלה, דבתורה יכולים לילך גם לעילא מדרגי' שבאם יעסוק בענינים שלמע' מהשגתו מ"מ ע"י יגיעה יבא עליהם וכמאמר יגעת ומצאת ומתעלה באמת בהשגתו עי"ז שגם ענינים הקטנים בהשכלתם יבין אותם באופן אחר, ובתפלה אם ילך לעילא מדרגי' לא יפעול מאומה ואדרבא יהי' מוטעה בנפשו ר"ל, רק צריך ללכת בהדרגה דוקא תחלה במדרי' התחתונות וכאשר הוא בעבודתו לפי אופן המדרי' ההם, או עס מאַנט זיך ביי עם אויף די חלקי העבודה ע"פ אותם הענינים, או ביכולתו לעלות למדרי' עליונה יותר.

קיצור. יבאר דישראל במעמד ה"ס ראו מהות אלקי' ונקנית בהם השגה מוחשית באלקות, יקשה א) מה מרבה אין עוד, ב) מה מוסיף חללו ש"ע על שו"א. ג) מה מוסיף וידעת על אתה הראת לדעת שנא' כבר, יבאר דאתה הראת לדעת הגילוי דמ"ת בדרך מלמעלמ"ט שפעל בנש"י הראי' במהות ועצמות א"ס ע"ד ראיית עצם הנשמה במהות אלקות, וע"ד הגילוי דלעתידי, וידעת היום העבודה בדרך מלמטה למעלה בסדר והדרגה בההשגה בהעבודה ובהיחוד, ויסביר דבהעבודה דהשגת התורה יכול להיות לעילא ממדריגתו ובעבודה דתפלה רק כפי מדריגתו.

ה.

וזוהו וידעת היום והשבות אל לבבך כי הוי' הוא האלקים וגו' דנאמר אחר שנאמר אתה הראת לדעת כי הוי' הוא האלקים וגו' דלא זו בלבד שאינו כפל דברים אלא שבא להורות על אמיתית העבודה בהיחוד דהוי' ואלקים, והיינו דאחר דאתה הראת לדעת כי הוי' הוא האלקים מלמעלמ"ט שהו"ע נתינת הרשות והדעת מלמעלה שהנבראים יוכלו להבין ולהשיג הענין איך כי הוי' ואלקים כולא חד, ואשר ע"י עבודת הנבראים בהבנת והשגת ענין היחוד דהוי' ואלקים יפעלו שיהי' היחוד דהוי' ואלקים הנה נאמר וידעת היום וגו' שצ"ל העבודה בדרך מלמטלמ"ע ומורה לנו דרך באופן העבודה דידיעה זו בשני ענינים כוללים הא' דידיעה זו צ"ל בבחי' היום והב' שהידיעה הלזאת צ"ל במדריגת ההשבה אל הלב, וצ"ל איך ובמה אפשר לפעול שתהי' ההשבה אל הלב, ומהו זה שידיעה זו צ"ל בבחי' היום הלא הידיעה היא תמידית, אך הענין הוא דהנה כתיב ויהי ערב ויהי בקר יום אחד דיום הוא דוקא כאשר כלול מערב ובוקר, ובמד"ר בראשית ספ"ג אי' בפ"י יום אחד א"ר יודן שבו הי' הקב"ה יחידי בעולמו שלא הי' בעולמו אלא הוא עכ"ל וא"כ פי' יום אחד שביום זה האיר בחי' אתה אחד היינו דהוא לבדו הוא ואין זולתו, והגם המע"ב נבראו ביום הראשון וכדאי' במד"ר שם ד' דברים נבראו ביום ראשון הרים שמים וארץ ואורה, יובן עפמ"ש במד"ר רפ"ד ע"פ יהי רקיע לחים היו ביום הראשון ונקרשו, ופי' לחים היו שלא היו עדיין במציאות דבר, וידוע דבפסוק בראשית מדבר בהתהוות האצ"י דבראשית הוא בחי' חכ' וכמ"ש ראשית חכמה, ואו' בראשית ב' ראשית הוא בחי' ח"ע וח"ת והיינו כמו שבחי' מל' כלולה בחכ' אלקים בחי' בינה ושוי"א

י ג ע ת ו מ צ א ת : ראה מגילה ו, ב.

ו י ה י ע ר ב : בראשית א, ה.

ר א ש י ת ח כ מ ה : תהלים קיא, יו"ד. ראה תורת חיים בתחלתו.

הן זו"ג, והיינו דהתהוות דיום ראשון הוא התהוות בחי' אצ"י שאינם בבחי' מציאות וכידוע דאצ"י נק' עולם האחדות, ומפרשי המד"ר כותבים דביום הראשון הי' מע"ב בבחי' היולי, וא"כ זהו כמ"ש הרמב"ן בפ"י והארץ היתה תהו שהוא חומר הראשון שפשוט מכל צורה עדיין, ובע"ה שמ"א פ"ג בפ"י הפסוק מאפס ותהו נחשבו לו כי הא"ס נק' אפס כי אין בו שום תפיסא, ואחריו יצא התהו והוא הכתר, כי הנה הכתר הוא דוגמת חומר הקדום הנק' היולי שיש בו שרש של הדי' יסודות בכח ולא בפועל, וממ"ש שם אח"כ משמע דמאפס ותהו זהו בחי' עתיק ואריך וא"כ ההתהוות דיום הראשון הוא גם למעלה מאצ"י והוא בחי' הכתר, וזהו דיום הראשון בגימט' כתר, וכידוע דאור שנברא ביום ראשון הוא בחי' כתר, וזהו שהי' הקב"ה יחידי בעולמו, והיינו שהי' או נראה ונגלה איך שהוא ית' אחד דגם מה שנתהווה אינו בבחי' מציאות דבר, שהרי בכתר נתהווה הכל ואינם בבחי' מציאות כלל, וזהו מה שאנו אומרים בק"ש הוי' אחד שגם עכשו הוא אחד כמו ביום אחד משום דלגבי עצמות אוא"ס כולא קמי' כל"ה, והיינו דהתהוות העולמות אינו עושה בו שום שינוי ח"ו מפני שאינו נתפס ח"ו בהעולמות, דעם היות שהוא מקומו של עולם אין העולם מקומו להיות נתפס בו ח"ו, ומה שבא בבחי' התלבשות בעולמות בכח הפועל בנפעל הוא רק הארה חיצוני' דבחי' מל' וכמ"ש מלכותך מלכות כל עולמים וגם בהארה זו דבחי' מל' באמת גם בזה אין שום שינוי כלל דגם עז"ג אין קדוש כהוי' דקדושה ענינה הבדלה הנה אין קדוש כהוי' הכוונה דבמדרי' דאצ"י בכלל אינו בבחי' התלבשות ותפיסא ממש לעשות בזה איזה שינוי ח"ו משום דעם היותו מתלבש אינו בבחי' תפיסא, ודעת לנכון נקל להבין דהארה זו שבאה בהתלבשות אינה תופסת מקום לגבי העצמות וע"כ לגבי העצמות הכל כלא חשיבי, ובשכל הבריא יובן דגם לגבי הארת האור המתלבש בעולמות הנה העולמות עצמן הן כלא חשיבי דמאחר שאינו בבחי' תפיסא והוא קדוש ומובדל מהם וע"כ הגם שהוא מחי' אותם מ"מ אין עושים שום שינוי שזהו"ע אתה הוא עד שלא נבה"ע ואתה הוא משנברא העולם דקאי על מ"ש ואתה מחי' את כולם שזהו בחי' האותיות דמל' ששון אחר הבריאה כמו קודם הבריאה משום שאינו בבחי' תפיסא הנה העולמות ה"ה כלא חשיבי, ובאמת העולמות הן בטלים במציאות לאחר שנתהוו כמו קודם שנתהוו, כי האוא"ס מאיר בגילוי בעולמות גם לאחר שנתהוו כמו קודם שנתהוו, וכמו ביום הראשון שהי' גילוי עצמות אוא"ס ולא היו העולמות במציאות, דהנה כשם שקודם הצמצום גדליף גליפו בטהירו עילאה שזהו בחי' שרש העולמות כמו שהוא קודם הצמצום, ושיער בעצמו בכח כל מה שעתיד להיות בפועל דזהו מכח הגבול שבא"ס הרי לא היו במציאות כלל דקודם הצמצום הרי לא שייך ענין המציאות כלל וכלל, והיינו מצד הגילוי דאוא"ס שמאיר בגילוי ממש ממילא לא יש ענין המציאות, שהרי ע"י הצמצום נעשה בחי' המציאות וקודם הצמצום לא הי' ענין המציאות כלל מפני הגילוי דאוא"ס, וכידוע המשל בזה מאותיות שבעצם

ו כ י ד ו ע : ראה עבודת הקודש בתחלתו.

ו ב ע ״ ח : ראה הוספות לתורה אור ויקהל פ"ג.

ב ג י מ ט ' כ ת ר : מ"ע הובא בלקו"ת דברים פה, ד.

מ ל כ ו ת מ ל כ ו ת . . א י ן ק ד ו ש : תהלים קמה, יג. שמואל א ב, ב.

ד ג ל י ף ג ל י פ ו : זהר ח"א טו, א.

הנפש שהנפש מלאה אותיות, הרי אינן שם במציאות כלל מפני התגלות אור הנפש שמאיר שם בגילוי ממש, הנה כן יובן בהגילוי דאוא"ס שלפני הצמצום שאין האותיות דגליף גליפו בבחי' מציאות דבר, אשר כן הי' הגילוי ביום הראשון דמע"ב שהי' הקב"ה יחידי בעולמו שהי' נראה ונגלה איך שהכל בטל במציאות והוא ה' אחד, שהרי הכל נתהווה בבחי' הכתר ולא הי' בבחי' המציאות כלל, מפני שאוא"ס האיר בגילוי הי' נראה ונגלה איך שהי' אחד, וכמו"כ הוא ה' אחד גם עכשיו לאחר שנראים בבחי' מציאות דבר לפי שבאמת אוא"ס מאיר בגילוי בעולמות וה"ה בטלים במציאות ממש, וז"ע ה' אחד לידע ולהאמין שגם עכשו שהעולם נראה במציאות הוא באמת ה' אחד כמו ביום אחד דיום הראשון דמע"ב.

קיצור. יבאר דאחר נתינת הרשות והדעת מלמעלה בהיחוד דהוי' ואלקים נא' וידעת היום להורות אופני וסדרי עבודת היחוד, א) בכחינת יום אחד, ב) דהשבה אל הלב, יבאר יום אחד הוא אתה אחד ההתהוות דאצי' בראשית ב' ראשית חכ' עילאה וחכ' תתאה, אלקים בינה שמים ז"א וארץ מל', ויסביר ההתהוות דיום ראשון גם בלמעלה מאצי', יבאר הענין דכלא חשיבי, א) בהארה לגבי העצמות, ב) בהעולמות לגבי הארה, ויסביר הבנת הוי' אחד לאחר הבריאה כמו שהי' ביום ראשון בהתהוות האצי' וגם למעלה מהאצי' קודם הצמצום.

ו.

והנה ממה שנאמר ויהי ערב ויהי בקר יום אחד מובן דאחד הוא דוקא כשיש ערב ובקר, ומערב ובקר דוקא אנו יודעים ענין ה' אחד והענין הוא דיום הוא דוקא מערב ובקר דאין יום שאין לילה עמו, דכשכולו יום או כולו לילה א"ז יום כ"א דוקא כשכולו מיום ולילה י"ב שעות יום וי"ב שעות לילה ואח"כ נבדלו ואמר זה יהי' תחומך ביום וזה יהי' תחומך בלילה שזהו מ"ש ויקרא אלקים לאור יום וגו' והוא מדת יום ומדת לילה, מ"מ יום שלם הוא דוקא כאשר כלול מיום ולילה, דהנה תכלית השלמות הוא דוקא כשיש ב' קוין דחו"ג להיות דהכוונה האמיתית נשלמת דוקא כשיהי' ב' קוין ואם יהי' רק קו אחד א"ז שלמות וכמו עד"מ אדם שהוא רק בקו א' דחסד לבד או גבו' לבד אינו נק' שלם במדותיו ובדעתו וכמו כאשר ישנא לכל אדם גם לאוהבו האמיתי שהוא בחי' הגבורות לבד הנה לא זו בלבד שאין זה שלמות אלא זו הנהגה רעה וכן להיפך כשיאהב כל אדם אפי' את שונאו ויתנהג עמו בחסד שהוא בחי' החסדים לבד הי' ג"כ בלתי שלמות בנפש שנותן כח בעושה רע ועי' דאי' בוהר דאלמלא דינא בעלמא חטאין סגיאין בעלמא ורק צ"ל ב' הקוין חו"ג ויהיו במדה ומשקל באופן שיהיו כלולים זמ"ז, וכמו גם לשונאו שהוא שונאו לא ימנע מאתו מ"מ את הטוב מצד חלק הטוב שבו וגוף ועצם השנאה תהי' בשביל שיהי' עי"ז תקון נפשו של השונא, אשר כ"ה אמיתית ענין השנאה ע"פ דיני התורה שלא יהי'

ו א מ ר ז ה . . . ו י ק ר א א ל ק י מ : ב"ר פ"ג, וא"ו. בראשית א, ה.

וראה הניגה יב, א.

ד א י' ב ז ה ר : ראה זח"ג קעה, ב.

זה מפני שנגע באיזה ענינים הנוגעים אליו כ"א אך ורק לטובתו של השונא לתקן נפשו, וכן לא יחפה על אוהבו בדבר רע שיעשה וישנא אותו קצת משו"ז, ובוזה גופא יהי' תערוכות חסד ורחמים והוא שירחם עליו ויוכיחו ע"ז עד שיתתקן, וזוהי השלמות דוקא כשיש ב' הקוין והן כלולים זמ"ז וכמו אברהם שהי' בתכלית מדת החסד ומ"מ הי' כלול ג"כ מבחי' הגבו' וכמ"ש עתה ידעתי כי ירא אלקים אתה, וגם החסד וההשפעה הי' בכוונה שעי"ז תודיע אלקותו בעולם וא' ברכו למי שאכלתם משלו, ומי שלא רצה לברך הכביד עליו והתנהג עמו בגבורות, וכדאי' במד"ר וירא פמ"ט, וכמו"כ חושך שבטו שונא בנו ואוהבו שחרו מוסר, וכן הוא בכל המדרי' מסוכ"ד עד רכ"ד הנה ענין השלמות הוא כשהן בב' קוין וכמאמר ואו"ס למעלה מעלה עד אין קץ ולמטה מטה עד אין תכלית שזהו ב' קוין דחו"ג, דלמעלה מעלה עד אין קץ הוא בחי' ההעלם בעצמו בעילוי אחד עילוי, ולמטה מטה עד אין תכלית הוא בחי' הירידה והגילוי עד למטה מטה, וזהו משלמות העצמות להיות ב' קוין דוקא, וכן כל ההמשכות והגילויים מרכ"ד עד סוכ"ד הוא בב' קוין דחו"ג דבמדרי' הכוללי' זהו מדרי' האורות והכלים דהאור הוא בחי' חסד והכלי הוא בחי' גבורה ובמדרי' השמות הם הב' שמות הוי' ואלקים ובהמדרי' פרטי' שבאור גופא הוא בחי' האור שלמעלה מהכלים והאור שמתלבש בכלים ושני סוגי אורות אלו הם בחי' חסד וגבורה בשני אופנים הפכים לפי מהותם העצמי דחסד וגבורה, דחסד הוא התפשטות ביותר וגבורה היא מניעה והעלאה ביותר דאופן הא' שהאור שלמע' מהכלים הוא בחי' חסד שאינו מוגבל עדין, והאור המתלבש בכלים שבא בהגבלה ה"ז בחי' גבו', ואופן הב' הוא שהאור שלמעלה מהכלים הוא בחי' גבו' מפני שיש בו טבע ההעלאה, והאור המתלבש בכלים מפני שהוא בבחי' ירידה והמשכה ה"ה בבחי' חסד, וכן הוא במ"ע ומל"ת שהן חו"ג בהסדר דהעלאה והמשכה, מל"ת הן בבחי' העלאה וכל העלאה היא מגדר האור דטבעו לעלות, ומ"ע הן בבחי' המשכה, וכל המשכה היא בכלים וכמ"ש שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני שהעלאה והמשכה הן חסד וגבו', והנה בהשקפה ראשונה הנה ענין אור וכלי שבמצות יובן דמ"ע הן בחי' כלים דרמ"ח פקודין הן רמ"ח אברים דמלכא, ורמ"ח ותרין דרועין אהוי"ך בנימטריא נר, דנר הוא הכלי להשמן והפתילה דבוזה נאחו האור אשר כן הוא גם במ"ע שהם כלים לאורות העליונים, ושס"ה ל"ת הן שס"ה גידים שבהם נוול הדם, ודם הוא הנפש שהוא אור וחיות, וזהו דמל"ת הן העלאה להיותן בחי' אור ומ"ע הן המשכה להיותן בחי' כלים אבל אין זה אלא בהשקפה ראשונה אבל בעומק הענין הנה מ"ע הן האור שבערך הכלים ומל"ת הן האור שלמעלה מהכלים והיינו דמ"ע עצמן הן בבחי' אור וכלי דזהו פי' המאמר מעלה אני עליכם כאלו עשאוני דע"י עשיית הכלים היינו קיום המצות נמשך האור רק שזהו האור שבערך הכלים ומל"ת הם בחי' אור שלמעלה מהכלים, וענין המשכתם הוא ע"י העדר הכלים

ע ת ה י ד ע ת י : בראשית כב, יב.

ח ו ש ך ש ב ס ו : משלי יג, כד.

א ו א " ס ל מ ע ל ה : ראה זהר חדש יתרו (לה, ג). ת"ו תי"ט (מ, ב).

ש מ א ל ו ת ח ת : שה"ש ב, וא"ו.

ו ר מ " ח ו ת ר י ן ד ר ו ע י ן : ראה זח"ב קטו, ב. לקו"ת שלח מה, ד.

מ ע ל ה א נ י : זח"ב קיג, א. וראה ג"כ ויקר פליה, ז.

דוקא, וכן בתורה נאמר מימינו אש דת למו שהיא בבי' הקוין דחו"ג, וכן הוא בכל ההמשכות שאינן בקו א' כ"א בבי' הקוין דחו"ג אשר כ"ה גם בהנהגה עם האדם שהוא בחיר הנבראים ותכלית הכוונה בברה"ע ובנתינת התורה למטה שבא בכמה שינוים דחו"ג הן ברוחני' והן בגשמי' וכמו שאנו רואים שאין האדם עומד במעמד ומצב א' תמיד כ"א מתחלף מזמן לזמן, וכמו בגשמי' שהוא בעליות וירידות בכל ימי חייו שלפעמים הוא בעושר וכבוד ומצליח בכל עניניו ולפעמים להיפך ח"ו או שבדבר א' הוא מצליח ובדבר א' אינו מצליח, וכמ"ש בזה מקץ דר"ד ע"א דיש עתין וזמנין ידיען לטב ויש להיפך, וכ"ה ברוחני' שאינו שווה בכל הזמנים וכמו שבע יפול צדיק וקם שבין כל עלי' ועלי' יש ירידה ונפילה וכמ"ש בסש"ב בחינוך קטן, ויש חילופים ושינוים בעבודה דלפעמים הוא בקטנות המוחין והמדות ולפעמים בגדלות, וכמו שאנו רואים גם בכל יום שלפעמים יקום בשמחה ובטוב לבב בגדלות המוחין ודעתו זכה ומיושבת עליו להשכיל בטוב בהשכלה אלקית ויהי' אופן עבודתו בתפלה ג"כ בשמחה ובטוב לבב בהתפעלות ההתלהבות ובהתבוננות טובה בגדלות הכורא דיהו"ע ויהו"ת בעומק ההשגה ועומק הלב, וגם בבחי' ראי' מקרוב דעין השכל דחכ' שבמוח ולב ופועל בו ביטול והזוה ממקומו לגמרי מכל וכל, ולפעמים יקום בבקר בלב נשבר ושפלות ועוצב והכנעה בלי שום טעם כלל, ויהי' אופן עבודתו בתפלה בקטנות המוחין ורק במרירות ולב נשבר על ריחוקו מהי' ולא יוכל להעמיק דעתו ולבו בהתבוננות אלקית ולבוא להתפעלות אהבה בחדוה ועונג כלל, רק במרירות ושפלות לבד בואת יומשך כל עיקר עבודתו בתפלה, וזהו כענין יום ולילה דלילה הוא זמן השינה שהכחות פנימי' דשכל ומדות מסתלקים ואינו נראה ונגלה אור וחיות פנימי בגילוי מנפשו רק קיסטא דחיותא לבד, וביום הוא גילוי הנפש בהתגלות המוחין והמדות, וכ"ה בעבודה לפעמים בגדלות ולפעמים בקטנות ועל כן לא יפול לב האדם בעצמו כשהוא בבחי' קטנות המוחין דכ"ה סדר ההמשכה למעלה בבחי' חו"ג שמוזה בא בחי' הקטנות והגדלות וכשהוא בבחי' קטנות צריך לידע נאמנה שבאם רק יעבוד עבודתו כדבעי למתני יבא לבחי' גדלות, דכך היא המדה בעבודה דכאשר מתבונן במעמדו ומצבו שהוא בקטנות המוחין ודואג ע"ז ומתאמץ בעבודתו הנה ע"י קטנות זו ה"ה בא לגדלות עליונה יותר.

קיצור. יבאר דענין יום כלול משני קוין ויסביר דהשלמות היא רק בשני קוין, (א) בטבעי בניא, (ב) חסד וגבורה, (ג) טוב ורע, (ד) עבודת אברהם אבינו, (ה) אוא"ס למע' עד אין קץ ולמטה עד אין תכלית, (ו) אורות וכלים, (ז) מ"ע ומל"ת, (ח) העלאה והמשכה, (ט) עלי' וירידה, (י) שמחה ועצבות, (יא) יום ולילה, (יב) ער וישן, (יג) קטנות וגדלות, וע"י העבודה עולים מקטנות לגדלות עליונה.

וזהו וידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמר, דבמ"ת נאמר לשון דבור שהוא לשון קשה ומסיים בלשון רכה שהוא לאמר, ומזכיר שם אלקים שהוא בחי' גבורה וצמצום ועם זה הנה בתחלת עשה"ד מזכיר שני השמות

ש ב ע י פ ו ל : משלי כה, טו.

ק י ס ט א ד ח י ו ת א : מדה קטנה דחיותא (ראה זח"א פג, א).

דהוי' ואלקים להיות דמשלימות העצמות הוא שיהיו ב' קוין דוקא אשר כן הוא בכל הבחינות עד רום המעלות, דזהו הטעם מה שבפסוק דק"ש אנו אומרים הוי' אלקינו הוי' אחד דלכאורה אינו מובן למה מזכיר ב"פ הוי' והול"ל הוי' אלקינו אחד מהו"ע ב"פ הוי' ובאמצע נאמר שם אלקים, וכן קודם יגמ"ת נא' ב' שמות הוי' ופסיק טעמא בגווייהו, אך הענין דהנה ידוע דב' שמות הוי' הן שם הוי' דלעילא ושם הוי' דלתתא, שם הוי' דלעילא הוא שם הוי' שלמעלה מהשתל' והוא האוא"ס הסוכ"ע, ושם הוי' דלתתא הוא השם הוי' דסדר השתל' בחי' ממכ"ע, ובשרשן שם הוי' דלעילא הוא השם שבאוא"ס שלפה"צ וכמאמר עד שלא נבה"ע הי' הוא ושמו בלבד והוא שמו הגדול שהוא שם הוי', כי מוסכם מכל המקובלים כמעט דגם בהאור שלפה"צ שייך שם הוי' והו"ע שמו הגדול, והגם שודאי גם השארי שמות יש להם שרש ומקור באוא"ס שלפה"צ הנה זהו בבחי' כח הגבול שבא"ס שהרי שארי שמות הן בהכלים והיינו בהחיות שבהכלים עצמם לבד האור המתלבש בתוכם ושרשן הוא מן הרשימו אבל שם הוי' הוא בהגילוי דאוא"ס שוהו בחי' תאוא"ס הבל"ג, ושם הוי' דלתתא הוא בגילוי הקו, וכידוע דבכללות הקו יש בו שם הוי', אות י' הוא בראשית גילוי הקו קודם שמתלבש בפרצוף דא"ק, וכמ"ש בע"ח שהקו נמשך ומתעגל וחוזר ונמשך וכו' הרי נמשך תחלה וראשית המשכתו הוא האות י', והג' אותיות הו"ה הוא כמו שמתלבש בג' עולמות בי"ע הכללים, והשם אלקים שבאמצע הוא הצמצום הראשון שהי' באוא"ס דפעולת הצמצום הוא ב' ענינים, הא' להעלים תאוא"ס הבל"ג דקודם הי' תאוא"ס מאיר בגילוי וכשמאיר גילוי תאוא"ס אז מה שנתפס בפשיטות הוא אלקות ומציאות היש הוא בהתחדשות דבר שיש ג"כ מציאות יש, וכאשר נתעלם תאוא"ס הנה זה מה שנתפס בפשיטות בעולם הוא המציאות והישות, והאלקות בא בבחי' התחדשות שיהי' גילוי אלקות, וההתעלמות דאור זה הוא שנתעלם ונכלל במקורו לא שנתעלם תוך העלם הצמצום כי הצמצום אין ביכולתו להעלים ולהגביל את האור הבל"ג, ומה שביכולתו להעלים ולהגביל הוא רק את האור שהאוא"ס שיער בעצמו להאיר בבחי' מדה וגבול, אבל לא את האור הבל"ג, כ"א זהו שהאוא"ס מעלים א"ע כבי', ולכן באמת הוא נמצא לאחר הצמצום ממש כמו שהוא לפה"צ, ובידיעתו ית' הוא שמאיר גם עתה בגילוי ממש במקום החלל, והבי' הוא שפעל הצמצום בהאור שלהאיר בעולמות בשני ענינים, הא' מה שנבדל האור הזה בפ"ע, דקודם הצמצום הי' מעורב וכולול בהפנימי' והי' במעלה גבוה יותר וע"י הצמצום נבדל להיות בפ"ע שירד ממדריגתו, והבי' הוא מה שאור הזה נמשך דרך דילוג הצמצום שע"י בא בבחי' התחלקות מפני שנמשך שלא בהדרגה והיינו שנמשך דרך הצמצום שוהו מהות אחר מן האור, וע"י שנמשך דרך מהות אחר ה"ה בא בבחי' התחלקות ע"י ואח"כ נתעלם תוך הכלים באופן שכל הגילויים בעולמות הוא בבחי' התלבשות שאינו עצם האור, כי מה שהכלי תופס אור א"ז כמו שהאור הוא בעצם וא"כ הגילוי גם בעולמות היותר עליונים אינו כמו שהוא בעצם רק ע"י התלבשות ועוד

יש כמה מסכים ופרסאות בכללות ההשתל, וגם יש פרסאות המבדילות שבסבת שבה"כ דתהו דגם פרסאות אלו ישנן ברכ"ד דכ"ו הוא ע"י הצמצום שהי' באוא"ס ב"ה, וז"ע שם אלקים שבאמצע הב' שמות דהוי' דהיינו בחי' הצמצום שפעל בב' ענינים הנ"ל, הא' העלם כביכול אוא"ס הבל"ג והב' ב' הענינים בהאור שלהאיר העולמות וא"כ זהו ב"פ ה' אלקים, הא' הוי' אלקים שבאוא"ס הבל"ג, והב' הוי' ואלקים שבהאור שבמדה וגבול הנמשך בעולמות, ובכדי שיהי' גילוי אוא"ס בעולם הנה זהו ע"י עבודת האדם לגלות כוונת הצמצום המסתיר והיינו דלא זו בלבד שלא יסתיר ויעלים אלא לגלות כוונתו הפנימי שהוא בשביל הגילוי, והעבודה היא בשני ענינים, הא' זיכוך החומריות שלו ובירור כחות הטבעי' והב' המרירות מהריחוק פי' דבכל מדרי' ודרגא שהוא הנה מרגיש בעצמו שהוא עדיין מרוחק ומתגעגע במאד לעלות מדרגא לדרגא מצד גודל צמאונו, ובוה יובן מ"ש בזהר מאן מנכון דחשובא מהפכן לנהורא וטעמין מרירו למיתקא, פי' חשובא מהפך לנהורא שמהפך החשכות שלו ומזכך חומריו הכחות הטבעי' שיהיו כלים לאור הנשמה, ועי"ז נעשה הזיכוך למע' בהכלים שנעשים כמו האור ונעשים כלים לקבל אור עליון יותר והיינו האור כמו שהוא למעלה מהכלים והכלים הנה לא זו בלבד שאינם מעלימים אלא עוד זאת שהם מגלים ומאיר בגילוי האור כמו שהוא בעצם, וטעמין מרירו למיתקא הו"ע המרירות והתעוררות רחמים על הריחוק להיותו מתגעגע לגילוי אור עליון יותר דעי"ז נמשך גילוי עצמות אוא"ס הבל"ג, ולכן הנה במ"ת נאמר וידבר לאמר שהן לשון קשה ולשון רכה, להיות דמשלימות העצמות הוא הב' קוין ומהאי טעמא הנה בתחלת עשה"ד נאמר שני השמות דהוי' ואלקים אבל התחלת הגילוי הוא בלשון קשה דדבור דוקא ונזכר רק שם אלקים מצד ענין ומעלת הצמצום, וזו הוראה בדרכי התורה והעבודה האמיתית להשתמש במדת הגבורה על עצמו שהוא מה שהאדם צריך להתגבר על עצמו בכל תוקף עזו ללמוד תורה ולעסוק בעבודה שבלב ולדבר לעצמו בדבור הקשה והיינו להדריך את עצמו ולהשגיח על עצמו כמו על הזולת.

קיצור. יבאר דדבור הקשה ואמירה הרכה ושם הוי' ואלקים בעשה"ד הם ב' קוין הבאים משלימות העצמות דכן הוא בכל המדרגות עד רום כל המעלות ב"פ הוי' ואלקים באמצע דשמע, הוי' דלעילא סוכ"ע הוי' דלתתא ממכ"ע, ושרשם שמו הגדול שלפני הצמצום והוי' דלתתא גילוי הקו ואלקים שבאמצע צמצום הראשון שפעל א) התעלמות אוא"ס הבל"ג בהעלם עצמותו, ב) התגלות אוא"ס שלהאיר את העולמות, והעבודה לגלות כוונת הצמצום ע"י א) בירור כחות הטבעי', ב) מרירות מצד הגעגועים.

מ א ן מ נ כ ו ן : ז ח"א ה א.

בס"ד, ב' דחה"ש, תש"ד

וירא העם וינעו ויעמדו מרחוק, ופרש"י אין נוע אלא ל' זיע, והיינו דכל ישראל נודעו ונרתעו מהקולות וברקים וקול השופר, וכמ"ש ויהי ביום השלישי בהיות הבקר ויהי קולות וברקים וגו' וקול שופר חזק מאד ויחרד כל העם אשר במחנה, דקולות הרעמים וברקים מטילים אימה ופחד ביראה גדולה ונוסף עליהם קול השופר המטיל חרדה, וחרדה מסלקת את הדמים, והנה כללות ענין מ"ת הוא קירוב פנימי ועצמי באהבה וחיבה מופלגה וצ"ל מהו"ע היראה והחרדה שהי' במ"ת דממוצא דבר אנו יודעים דתכלית מ"ת הוא שיהי' גילוי או"א"ס בנש"י דזה מובן הן מנתינת התורה לישראל הן מאופן נתינתה שהי' גילוי העצמות לנש"י שראו מהות אלקות וצ"ל למה ועל מה היו הקולות וברקים לעורר בנש"י ענין היראה ועוד יותר ענין קול השופר בכדי להחרידנו, ומהמשך הענינים נראה ברור דהחרדה והיראה הם אחד מהענינים העיקריים במ"ת כמאמרז"ל מה להלן באימה וביראה וברתת ובזיע אף כאן באימת וביראה וברתת ובזיע, וצ"ל מהו"ע החרדה שהי' במ"ת ושצריכה להיות גם עתה בקבלת התורה בכל שנה ושנה ובלימודה במשך כל השנה.

ולהבין כ"ז ילהק"ת משנת"ל דעיקר העבודה הוא היחוד דהוי' ואלקים מלמטה למע' והיינו דאחר הנתינת כח ההשגה והרשות בהשגת אלקו' באתה הראת לדעת במ"ת הנה גא' וידעת וגו' כי הוי' הוא האלקים וגו' דזהו הוראה בסדר ואופן העבודה בההשגה והיחוד דהוי' ואלקים מלמטה למעלה להיות השבת הלב, והעבודה היא בהבחינה דיום שכלול מערב ובקר דכתיב ויהי ערב ויהי בקר יום אחד ואי' במד"ר דיום אחד שהי' הקב"ה יחידי בעולמו דהתהוות יום ראשון הוא באצי' עולם האחדות ולמעלה יותר בספירת הכתר דהתהוות אינו בבחי' המציאות דסדר השתל' וזהו יום אחד שהקב"ה יחיד בעולמו וכן הוא גם הוי' אחד שגם עתה אחר שנבה"ע הוא כמו קודם שנבה"ע דהנה התהוות העולמות הוא מהארה חיצוני' דספי' המל' כמ"ש ואתה מחי' את כלם שהם האותיות מא' עד ת' וה' מוצאות הפה הנה הם בדוגמת שרשם למעלה בלפני הצמצום דגליף גליפו בטה"ע שהם ענין האותיות ושרש העולמות הרי לא היו העולמות בבחי' מציאות, וזהו הוי' אחד שהוא כמו יום הראשון דמע"ב, ומערב ובקר דוקא דיום אחד אנו משיגים האחדות האמיתית דהוי' אחד דתכלית השלמות היא בב' קוין הן בטבעי בני"א והן בעבודה דאברהם הוא אוהבו של מקום וכתיב עתה ידעתי כי ירא אלקים אתה דזה דוקא פעל השלמות בעבודתו להיות דהגילוי דאו"א"ס ב"ה הוא ג"כ בב' קוין דאו"א"ס למעלה מעלה עד אין קץ ולמטה מטה עד אין תכלית וכן הוא בכל הגילויים מלמע' באורות וכלים בשמות הוי' ואלקים במצות מ"ע ומלית, וגם ההנהגה עם האדם מלמעלה הוא ג"כ בב' הקוין דגדלות וקטנות ולכן הנה ע"י עבודה

ו י ר א ה ע ם . . . ו י ה י ב י ו ם : שמות כ, יח. שם יט, סו.
ו ח ר ד ה מ ס ל ק ת : גדה ט, א.
מ ה ל ה ל ן : ברכות כב, א.

כדבעי למהוי יכולים מהקטנות לעלות לגדלות יותר עליונה, וזהו הוי' אחד
מה שאנו יודעים מיום אחד הכלול מהב' קוין דיום ולילה.

ז.

וביאור הענין דהנה יום שהוא כלול מערב ובקר הרי ענין התכללות זו באה
בשני אופנים דהערב קדם. להבקר דהיום הולך אחר הלילה ולפעמים
הבקר קדום להערב דהלילה הולכת אחר היום והיינו דא"א להיות השלמות
ביום אם לא שיהי' כלול מערב ובקר, אך ההתכללות עצמה באה בשני אופנים
בהקדימה ואיחור, דלפעמים הבקר קדום ולפעמים הערב קדום, והנה בהשקפה
ראשונה לכא' אין מקום בשכל לומר איזה מהשני ענינים דערב ובקר הוא
מעולה אם הקדום מעולה מהמאוחר או שהמאוחר מעולה שבא אחר הכנת
והקדמת הקדום, מאחר שלפעמים ערב קדום לבקר ולפעמים הבקר קדום לערב,
אבל בעומק הענין הנה זה עצמו דלפעמים ערב קדום לבקר ולפעמים בקר
קדום לערב מורה לנו במעלת הערב ובקר ששניהם בעלי מעלות שונות ולהיותם
בעלי מעלות שונות לכן הנה מצד מעלת הערב הוא קדום ומעולה על הבקר
ולפעמים הנה מצד מעלת הבקר הוא קדום ומעולה על הערב דיום ולילה הם
אור וחשך כמ"ש ויקרא אלקים לאור יום ולחשך קרא לילה הנה הגם דיום
יש לו קדימת המעלה על הלילה, דלילה הוא חשך ויום הוא אור וגילוי וכמ"ש
חסד אל כל היום, בכ"ז הנה יש מעלה בלילה שקדמה ליום וזהו דבתחלה ויהי
ערב ואח"כ ויהי בקר וכהכלל הידוע דלאו קודם להן שהגבורות קודמות לחסדים
כמו שהצמצום הראשון שהוא בדרך סילוק ולא בדרך צמצום ומיעוט הנה הוא
קדום לגילוי הקו, והגם דסבת ברה"ע הוא מצד החסד וכמ"ש בע"ח כשעלה
ברצונו ית' לברא את העולם בכדי להטיב לברואיו שיכירו גדולתו ית' ויזכו
להיות מרכבה כו' והכוונה הוא שיהי' גילוי אור בעולם וכמ"ש בזהר בגין
דישתמודעון ביי, ובע"ח כ' בכדי שיתגלו שלמות כחותיו ופעולותיו ובפרט
הכוונה הפנימי' דנתאוה הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים כמ"ש רבינו
נ"ע שכן עלה ברצונו ית' להיות נח"ר לפניו ית' כד אתכפא סט"א ואתהפך
חשוכא לנהורא שיאיר אור ה' אין סוף ב"ה במקום החשך והסט"א של כל
עוה"ז כולו ביתר שאת ויתר עז ויתרון אור מן החשך, הרי דתכלית הכוונה
הוא הגילוי, מ"מ קדם תחלה הצמצום שהוא העלם לגמרי ואח"כ יהי' המשכת
הקו, וכמא' כברייתו של עולם ברישא חשוכא והדר נהורא, וכמא' בתחלה
עבמ"ח לברא את העולם במדה"ד ואח"כ שיתף עמו מדה"ר, הרי דלא זו בלבד
שהצמצום קדום אל הגילוי שהרי מתחלה עלה במחשבה לברא במדה"ד אלא
עוד זאת דקדימה זו שהצמצום קדום אל הגילוי הרי יש לו קדימה מעליה
על הגילוי לא רק קדימה זמנית, דלכאורה אינו מובן מ"ש בתחלה עלה במח'
לברא את העולם במדה"ד דמשמע במחשבה בלבד עלה כן אבל לא בפועל

ח כ ד א - ל : תהלים, נב, ג.

כ מ " ש ר ב נ ו : בתניא פלוי.

ו כ מ א ' כ ב ר י ת ו . . ו כ מ א ' ב ת ח ל ה : שבת עז, ב, פרשי

בראשית א, א (ראה שער היחוד והאמונה רפ"ה).

ובאמת הרי הי' בפועל כן דבראשית ברא אלקים וגו', אך באמת בבחי' המשכה מן העצמות הי' תחלה גילוי ואח"כ העלם והוא מה שהי' אוא"ס ממלא כל מקום החלל ואח"כ העלם הצמצום, וא"כ זהו סוף מעשה שהוא תכלית הכוונה, ולכאורה זהו היפך הכוונה שהוא בחי' הגילוי דוקא, אך הענין הוא דהצמצום גופא הוא בשביל הגילוי שהרי אין הכוונה בהצמצום להיות בחי' חשך והעלם רק להיות בחי' הגילוי דוקא, וכמו עד"מ במשפיע ומקבל הרי המשפיע כשהוא משכיל השכלה לעצמו א"צ שיתצמצם כלל ומאיר אצלו אור השכל בגילוי ממש, אך כשרוצה להשפיע לזולתו הוא מצמצם אור שכלו, הרי הצמצום הוא דוקא כשצריך להשפיע, הרי שהצמצום הוא בשביל הגילוי שאם א"צ להשפיע א"צ לצמצם רק כשצריך להשפיע או דוקא מצמצם עצמו, והכוונה בהצמצום הוא שיהי' עי"ז הגילוי, וע"כ בהצמצום הגם שהוא התעלמות האור נמצא עי"ז דוקא האור השייך אל המקבל, שהרי בהמשפיע קודם שמצמצם עצמו אינו ניכר כלל האור שכל השייך אל המקבל כ"א ע"י הצמצום דוקא, והצמצום הנה צ"ל בדרך התעלמות לגמרי וע"י צמצום באופן כזה הנה לבד זאת דאז דוקא נמצא האור שכל השייך אל המקבל הנה עוד זאת דגם נמשך בזה אור עצמות המשפיע וכידוע שע"י שהמשפיע מצמצם אור שכלו העצמי הנה הגם שבהתגלות מה שנמצא בזה הוא האור שכל השייך אל המקבל מ"מ הרי ניתן בזה גם האור העצמי של המשפיע, ובלתי הצמצום הרי האור העצמי בודאי לא הי' נמשך בזה כ"א זהו ע"י הצמצום דוקא, והאור העצמי בא בדקדוק האותיות והתיבות שבהם משפיע את השכל, דלכאורה אין בהם נפקא מינה לגוף ההשפעה ובאמת בזה דוקא מתעלמת פנימי' הכוונה ועצמות המשפיע, ואם הי' הצמצום בכוונה להעלים לא הי' בזה התגלות אפי' חיצוני' השכל ומכש"כ שלא היתה בזה הכוונה פנימי' ועצמות המשפיע, אלא שכוונת הצמצום הוא לגלות דוקא רק שא"א להיות הגילוי אל המקבל כ"א ע"י הצמצום, והיינו דהשפעה וגילוי חוץ לעצמו אי אפשר להיות רק ע"י צמצום, דזהו ההפרש בין הגילויים שמתגלים בו לעצמו לגילויים שמגלה חוץ לעצמו, דלעצמו הגילוי הוא בלי צמצום ולכן הוא בבחי' בל"ג שזהו בלי צמצום, וגם מה שהוא בבחי' או"פ וכמו גילוי השכל לעצמו אינו בבחי' גבול כ"כ ואינו בהתלבשות, ומ"מ בבחי' או"פ גם לעצמו יש איזה צמצום והוא מה שהשכיל את השכל, דעם היות שנראה בחוש דהצמצום הוא רק כשצריך להשפיע לזולתו, אבל לעצמו בא השכל בלא צמצום אבל מ"מ מה שמשכיל את השכל ה"ז כעין הצמצום שהרי אינו בא מעצמו דזהו ההפרש בין רצון לשכל, דהרצון בא מאליו אבל השכל הרי צריך להשכיל וה"ז בא ע"י איזה צמצום ומגלה ומגביל, שהרי גם נקודת ההשכלה מוגבלת היא א"כ הרי גילוי הנקודה שכלית מכח המשכיל הוא ע"י צמצום, ורק מה שהוא בל"ג הוא בלי צמצום ובכחות הנפש הנה הם רק אלו הבאים בדרך מאליו וממילא כמו הרצון, אמנם בכללות הנה זה מה שהוא לעצמו הנה גם האו"פ אינו ע"י צמצום ובכדי לגלות חוץ לעצמותו צ"ל ע"י הצמצום וכן המקבל ביכולתו לקבל רק ע"י צמצום דוקא מה שמצמצם כחותיו, דלא זו בלבד דבשעת קבלת השפעת הרב אין חב"ד שבנפשו בהתפשטות להבין דברי הרב שמשפיע לו אלא שהוא מצמצם ומעלים החב"ד שבנפשו וכל כחות נפשו עם החב"ד שלו מניח רק בענין הקבלה לקבל דברי הרב בהשפעתו וחוזר

עליהם כמה וכמה פעמים עד אשר מקבל דברי הרב בהשפעתו, וכאשר דברי הרב נתפסים אצלו בטוב הנה רק אז ה"ה לומד אותם בעיון גדול, וכל מה שהוא מצמצם עצמו בשעת קבלת ההשפעה הנה מקבלם בטוב ועומד על בורים לאמיתתם בטוב ועם היות דבשעת הצמצום הוא מניעה ועיכוב ההשפעה אל המקבל אבל הכוונה בהצמצום הוא לגלות, וע"כ הנה ע"י הצמצום נמשך לא רק גילוי האור בלבד, אלא שנמשך גם האור עצמי של הרב המשפיע.

קיצור. יבאר דערב ובקר הם בעלי מעלות חלוקות בהפלות מעלתם ולכן לפעמים הערב קודם ולפעמים הבקר קדום, במע"ב ברישא חשוכא צמצום הראשון והדר נהורא גילוי הקו, כוונת הצמצום בשביל הגילוי ויסביר מהמשפיע ומקבל דבשביל ההשפעה מוכרח הצמצום בדרך התעלמות, דעיי' נמשך גם אור עצמות המשפיע נוסף על אור שכל השייך אל המקבל, צמצום גבול ומגביל גם האו"פ מה שלעצמו, כל השפעה וקבלה ע"פ הגבלת הצמצום.

ח.

והדוגמא מזה יובן למעלה, הן בהצמצום הראשון שהוא בדרך התעלמות והן בצמצומים דסדר השתל' שהן בדרך מיעוט הנה כוונת כולם הוא בשביל הגילוי, כי בכללות ענין הצמצומים הרי יש על שלשה אופנים, הא' צמצום שענינו מניעה ועיכוב ומה שנמשך אחר צמצום זה הוא גבורה ודין, והב' צמצום בדרך התעלמות ומה שנמשך אחר צמצום זה הוא אור עצם המשפיע בהעלם אור שכל השייך אל המקבל, והג' צמצום בדרך מיעוט ומה שנמשך אחר צמצום זה הוא שכל מדוד לפי ערך המקבל מכללות האור שכל השייך אל המקבל, והיינו דצמצום זה הוא צמצום פרטי לפי ערך גודל ותפיסת מוחו הפרטי של המקבל, דב' אופני צמצום בדרך התעלמות ובדרך מיעוט הנה לא מיבעי דהצמצום בדרך מיעוט הנה כוונתו בשביל הגילוי שהרי כל ענינו הוא מה שמצמצם את ההשכלה בכדי שיתקבל בכלי מוחו של המקבל הפרטי, הרי ברור שהוא רק בשביל הגילוי אלא דגם הצמצום הראשון שהוא בדרך התעלמות הוא ג"כ בשביל הגילוי שהרי על ידו דוקא נמצא אור השכל השייך אל המקבל, ומזה שע"י צמצום זה נמשך אור עצמות המשפיע הנה מזה ברור דכל ענינו של הצמצום הוא בשביל זה דגם בהמקבל יהי' גילוי אור פנימי ורק הצמצום באופן א' הוא בשביל המניעה ועיכוב בדרך גבורה ודין, ומובן דב' אופני צמצום בדרך מיעוט ובדרך התעלמות דכוונתם בשביל הגילוי הרי הצמצומים עצמם הם מעלה משא"כ הצמצום באופן הא' שהוא מניעה ועיכוב מובן דאין בזה שום מעלה כלל אבל הצמצום בדרך מיעוט ובפרט הצמצומים בדרך התעלמות הוא בשביל הגילוי וכמ"ש בע"ח שער עגולים ויושר ענף ב' דע כי טרם שנאצלו הנאצלים ונבראו הנבראים הי' אור עליון פשוט ממלא כל המציאות, והוא הגילוי דאוא"ס בלא שום צמצום והעלם כלל, והוא אור המאיר לעצמו (ואיתא שם בע"ח) וכאשר עלה ברצונו הפשוט לברא את העולמות ולהאציל הנאצלים להוציא לאור שלימות פעולותיו שמתיו וכנויו אשר זאת היתה סיבת בריאת העולמות כו' הנה אז צמצם א"ס את עצמו, הרי שהצמצום הוא בשביל ההשפעה

והגילוי דוקא שיתגלו שלמות כחותיו שמתיו ופעולותיו, ורק הצמצום שבזמן המבול ה' באופן הא' שהוא דין והעלם לבד וכמ"ש ה' למבול ישב בלחודוהי כו' שהי' רק שם אלקים לבד, דבאמת צמצום כזה אינו בשביל הגילוי כ"א בשביל העונש להעביר לכלוך הנפש מן החטאים או בשביל התוכחה להביא לידי תשובה, אבל הצמצום הראשון וכן כל הצמצומים דסדר השתל' הכל הוא בשביל הגילוי ולכן ה' הצמצום באופן כזה שיהי' על ידו הגילוי, ויובן היטב מהמשל של המשפיע ומקבל שאם יהי' הצמצום בכדי להעלים לא יהי' עי"ז הגילוי שלא ימצא עי"ז האור שכל השייך אל המקבל, ורק כשהוא בשביל הגילוי אז דוקא נמצא השכל השייך אל המקבל וגם יש בזה הפנימי שהוא אור העצמי של המשפיע, וההפרש בין השני אופני צמצום דאופן הא' ואופן הב' והג' אם הצמצום הוא בהכרח או שהוא ברצון ובשניהם הנה הצמצום בא בדרך ממילא, דהנה זה מה שאנו אומרים שהצמצום הוא בשביל להעלים אין הכוונה שעוצר ומעכב את ההשפעה בעצמו הנה צמצום כזה הוא פשוט העדר הגילוי ואינו נופל עי"ז ענין צמצום שהרי צמצום כזה ענינו העדר, אלא הכוונה בצמצום דאופן הא' הוא שהוא אור מצומצם הבא באופן הכרחי, וכן בהצמצום שהוא בשביל הגילוי א"ז שאינו מעלים האור לגמרי וזה המעט שלא צמצם אותו הנה את זה הוא מגלה להמקבל, הרי אין הענין כן, שהרי ידוע שאם לא יעלם האור לגמרי לא ימצא כלל האור שכל השייך אל המקבל, כ"א דוקא עי"ז שמעלים האור לגמרי עי"ז דוקא נמצא שם האור השייך אל המקבל, הרי שהצמצום שבשביל הגילוי א"ז שאינו מעלים את האור, והיינו דההשפעה להמקבל הרי אין זה מאור השכל שנשאך אחר הצמצום שלא העלימו כ"א מהאור שבא עי"ז הצמצום, הנה כן הוא דהצמצום שהוא להעלים א"ז שעוצר ומעכב ההשפעה והגילוי כ"א זהו דבר הבא בדרך מאליו וממילא והיינו דכאשר הצמצום הוא בהכרח שאינו רוצה בהמקבל ואינו רוצה להשפיע או וממילא הוא בבחי' העלם אבל כשהוא ברצון היינו כשרוצה בהמקבל ורוצה להשפיע לו או הצמצום הוא בעין טובה והוא בשביל הגילוי.

קיצור. יבאר שלשה אופנים בצמצום, (א) בדרך מניעה, (ב) בדרך מיעוט, (ג) בדרך התעלמות, הצמצום הב' והג' מעולים במעלות הגילויים, הב' בשביל הגילוי והג' בשביל גילוי העצמות נוסף על הגילוי אור ושניהם ברצון, והצמצום הא' אין בו ממעלת הגילוי כ"א עונש המוכך לכלוך הנפש ומביא לידי תשובה ומשתנה מב' וג' שהוא בהכרח.

ט.

והנה במד"ר (בראשית פ"ג ט) איתא א"ר אבוא מלמד שהי' הקב"ה בורא עולמות ומחריבן עד שברא את אלו אמר דין הניין לי יתהין לא הניין לי, והנה כל העולמות הרי התהוותם עי"ז הצמצום, וההפרש הוא דהתהוות העולמות דלא הניין לי' הוא שהצמצום הוא בהכרח ובריאת והתהוות העולמות דדין הניין לי' הוא הצמצום ברצון, ובמדרי' פרטי' הנה הדוגמא למעלה מצמצום בהכרח הוא כמו השפעה לעי' שרים שזהו בדרך הכרח כבי' וכמאן דשדי בתר

כתפוי וה"ז העלם ממש ומה שנשפע הם רק השפעות גשמיות דכ"ז הוא לפי שהצמצום הוא בהכרח כבי' אבל בסטרא דקדושה הצמצום הוא ברצון ועין טובה בכדי להשפיע ולכן ע"י הצמצום הוא גילוי אור, ולכן הנה ע"י הצמצום הראשון נמצא האור השייך אל העולמות ונכלל בנקודת הרשימו, וידוע דנקודה זו לבד מה שכוללת בעצמה כל האור הנמשך אח"כ בהשתל' הרי כוללת גם עצמות האור, רק שהוא בהעלם אבל נמצא בה כל העצמות והפנימי' וכמו בתושב"כ הרי בהאותיות והתיבות נמצא עומק החכמה בהעלם יותר ממה שבא בנגלה, שהרי כל תושבע"פ הוא מדרשות האותי' והתיבות הנראות לכאורה מיותרות ובוה דוקא הוא עומק החכמה והכוונה האמיתית וכן כל הסודות ורזין דאורייתא הן בהאותיות וקוצין ותגין, דלכאורה הרי הטעמים נקודות ותגין הם מגבילים את התוכן שמתבאר בהתיבות המצטרפות מן האותיות אבל בזה דוקא נמצא בהעלם כל הפנימי' והעצמי' וכ"ז הוא מפני שהצמצום הוא בשביל הגילוי ונמצא דעם היות שהצמצום ה"ע הפכי מהגילוי, מ"מ יש בזה דוקא כוונת ורצון של הגילוי והוא באופן כזה דוקא שיהי' בו ועל ידו הגילוי תהיינו להיות שבהצמצום כלול הגילוי הנה הצמצום גופא הוא ברצון ועין טובה באופן שיהי' על ידו הגילוי דוקא, וכשם שבהצמצום נמצא כלול כוונת הגילוי כמו"כ בהגילוי נמצא כלול כוונת הצמצום, והענין הוא דהנה בחי' הגילוי והצמצום כמו שמושרש בעצמות הוא מה שביכלתו להאיר וביכלתו שלא להאיר, והנה מה שביכלתו להאיר הכוונה בזה ג"כ האור שהוא להאיר את העולמות והיינו לא רק גלות את העצמות כ"א להאיר את העולמות, והאור והגילוי הזה הוא ע"י הצמצום דוקא, וא"כ הרי באור זה נכלל ג"כ כוונת הצמצום שהרי בלתי הצמצום לא תושלם כוונת הגילוי, דאור זה מה שהוא להאיר את העולמות הוא ג"כ מאוא"ס הבל"ג ורק דוהו מה שעלה ברצונו להאיר במדה וגבול א"כ הרי בהגילוי כלול כוונת הצמצום, והן משלימים זא"ז דכשם שכוונת הצמצום נשלם ע"י הגילוי שהרי הצמצום הוא בשביל הגילוי, ואם לא יהי' הגילוי הרי אין זה כוונת הצמצום כלל, כמו"כ הנה כוונת הגילוי נשלם ע"י הצמצום דוקא, ובעומק הענין הנה לא זו בלבד שכוונת הגילוי של האור להאיר את העולמות הוא ע"י הצמצום דוקא אלא דגם האור שלגלות העצמות והוא בחי' אוא"ס הבל"ג הרי גם בזה הכוונה שיהי' הגילוי מזה ע"י העבודה דתומ"צ והמציאות לא יתבטל דוהו ע"י הצמצום, דהנה יש לפעמים גילוי כזה שהכוונה היא שיתבטל ענין הצמצום וכמו ויצא מלאך ה' ויך במחנה אשור וגו' וכמו הושיט הקב"ה אצבעו הקטנה ביניהם ושרפם שהי' גילוי יותר מחק הקצוב להם ע"פ הצמצום הנה נתבטלו הרי שביטולם בא ע"י ביטול ענין הצמצום, ובסטרא דקדושה שצ"ל גילוי כזה ג"כ אבל עם זה הרי צריך להיות שהמציאות לא יתבטל והוא ענין ואתה משמרה בקרבי שוהו מבחי' האו"מ, וגם יש גילוי האו"מ וכמו בקיום המצות שע"י עשיית המצוה נמשך או"מ על האדם, ויש בזה כמה אופנים וכאשר עשיית המצוה היא בבחי' עושין רצונו ש"מ נמשך גילוי האו"מ ממש, וכן בהעבודה דרעו"ד שנמשך בזה גילוי או"מ דבכל העבודות

ו י צ א מ ל א ך . . ה ו ש י ט ה ק ב ם : מ ל כ י מ ב י ט , ל ה . ס נ ה ר י נ

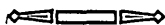
ל ת , ב .

ו א ת ה מ ש מ ר ה : ר א ה ל ק ו ת ר ם ד ב ר י מ . ש מ ש ה ך ל , ג .

האלו הרי הכוונה בזה שהמציאות לא תתבטל שהרי בני אהרן שהי' הקירוב שלהם באופן כזה שנתבטלו לגמרי הי' נחשב זה לחטא והארבעה שנכנסו לפרדס הנה נשתבח עבודתו ומדריגתו של ר' עקיבא שיצא בשלום וקיים המציאות שזוהי ע"י הצמצום דוקא, דהנה התהוות היש הוא מאוא"ס הסוכ"ע דוקא וכמ"ש כל אשר חפץ הוי' עשה, ועם היות שזוהי מצד כח הא"ס הכל יכול ובכח הכל יכול הוא שגם כשיהי' גילוי אוא"ס יהי' התהוות היש ומ"מ ההתהוות הוא ע"י הצמצום והיינו ע"י התעלמות האור דוהו הפרש באופן ההתהוות דבחי' ממכ"ע להתהוות דבחי' סוכ"ע, דממכ"ע אופן ההתהוות הוא ע"י התלבשות דכח הפועל בהנפעל והיינו בבחי' קירוב, והתלבשות זו היא ע"י הכלים והפרסאות בבחי' העלם והסתר הבורא מהנברא ומ"מ הוא בבחי' קירוב ויש בזה קצת גילוי, ומשו"ז יש חילוקים בנבראים וכמו מעלת הדצח"מ שהן למעלה זמ"ז ובפרט המדבר שלמעלה מכולם שזוהי מצד החילוקים בכח האלקי המהווה באופן הקירוב והגילוי, או הריחוק וההסתר, וכן הוא בהנבראים שלמעלה שהם גבוהים במעלתם על הנבראים תחתונים עם היותם ג"כ נבראים רק שהם נבראים רוחני', הנה גם בהם יש חילוקי מדרי' שיש נבראים שהן בבחי' נבראו בדרך ממילא ויש שבבחי' ברא שהן יותר בדרך מאין ליש, וכמו נבראים דעלדאתכ"ס ונבראים דעלדאת"ג, ובכללות הם נבראים רוחני', וזהו מפני שהאין האלקי הוא בבחי' גילוי יותר, והיינו שנרגש שם עכ"פ בחי' המציאות דאלקות, וכידוע דוהו ההפרש בין אצילות לבי"ע דאצי' הוא בחי' המהות דאלקות ומבחי' המהות דאלקות אא"ל מציאות יש, ובבי"ע הוא בחי' המציאות לכד וע"כ נתהוו בבחי' יש, ומ"מ מפני שנרגש שם בחי' המציאות דאלקות ה"ה נבראים רוחני' והתחתונים הן נבראים גשמי', וכמו"כ יש חילוק בתחתונים ג"כ בפרטי מדרי' דצח"מ וכן בהאדם בפרט יש כמה חלוקים שיש מי שהוא בטבעו רך ודק יותר והוא יותר כלי לאור אלקי דכ"ז הוא מצד כח האלקי המהווה והוא בבחי' התהוות דמבחי' ממכ"ע, דהרי מצד אור הסובב הכל בשוה וכמו השוה ומשוה קטן וגדול, וכ"ז הוא מפני שאופן ההתהוות הוא בבחי' קירוב, אבל ההתהוות שמאוא"ס הסובב הוא ע"י ההתעלמות דוקא, היינו לא בהתלבשות בבחי' קירוב כ"א שסובב ומקיף עליו מלמעלה, ופי' סובב הרי א"ז שסובב ומקיף מלמעלה כ"א שנמצא בתוך תוכו ופנימיותו רק שמתעלם ממנו להיות בבחי' ריחוק ממנו, וכמ"ש בסש"ב פמ"ח שנק' סובב רק לענין גילוי ההשפעה, דכשהשפעה היא בגילוי ה"ז התלבשות וכשהיא בהעלם ה"ז בבחי' מקיף, ובהתעלמות זו היא שנעשית התהוות היש.

קיצור. יבאר דהתהוות העולמות הוא ע"י הצמצום, דלא אהנין התהוותם ע"י צמצום בהכרח ואהנין התהוותם ע"י הצמצום ברצון, בנקודת הרשימו נמצא עצמות האור ע"ד הסודות ורזין בטעמים ונקודת' תגין ואותיות דבהצמצום כלול הגילוי ובהגילוי כלול הצמצום ויסביר דיש גילוי שענינו לבטל את הצמצום ונעשה ביטול המציאות אבל בקדושה הצמצום מקיים המציאות, התהוות דממכ"ע בהתלבשות ובקירוב וההתהוות דסוכ"ע בריחוק ובמקיף.

וזהו וירא העם וינועו ויעמדו מרחוק, דאין נוע אלא לשון זיע, דהנה הכוונה במ"ת הוא שהגילוי אלקות בנש"י יהי' גילוי אור עצמי וגילוי זה הוא ע"י התורה שהיא בקו האמצעי ומעלתו של קו האמצעי על שני הקוין דימין ושמאל, דקו האמצעי הנה מראשית המשכתו עד סוף סיומו הוא בשוה, ובכדי שיוכלו נש"י לקבל את התורה וגילוי העצמות היו צריכים להיות ככרי' חדשה ובל הוי' הרי בהכרח שקדמו ההעדר, וזהו טעם הקולות וברקים שהוא לעשות ביטול היש והעיקר להחרידם בחרדה המסלקת את הדמים שהוא ביטול היש שיהיו כלים לגילוי אור העצמי שניתן במ"ת.

בס"ד, ש"פ נשא, תש"ד

נשא את ראש בני גרשון גם הם, והנה שלשה בתי אבות בשבט לוי, גרשון קהת ומררי, ובסדר הנה הם נמנים בפרשה תחלה בהמנין דמבן חדש ומעלה שהוא כסדר לידתם, אמנם בהמנין דמבן שלשים ומעלה שהוא כסדר עבודתם שינה הכתוב את סדרם קהת גרשון ומררי, וצ"ל מפני מה גשתנה סדרם במנין השני ממנין הראשון, ובאמת הנה לא זו בלבד מה שבמנין השני בני גרשון הם השניים אלא עוד זאת שהם כמו טפלים לבני קהת בענין הנשיאות דמקרא מלא דבר הכתוב נשא את ראש בני גרשון גם הם דמשמע שעיקר ענין הנשיאות ראש הוא בבני קהת אלא דבני גרשון הנה גם הם נשא את ראש, ובמד"ר אי' לא שבני גרשון פחותים מבני קהת אלא מפני כבוד התורה וצ"ל מהו"ע נשיאות ראש ושייכות נשיאות ראש לכבוד התורה.

ולהבין כ"ו ילהק"ת משנת"ל דערב ובקר, הנה יש בכל אחד מהם מעלה מיוחדת ומהאי טעמא עם היות שהיום כלול מערב ובקר אבל עם זה הרי בהימים שבמקדש הבקר קדם להערב דהלילה הולכת אחר היום ובהימים דמע"ב הערב קודם לבקר דהיום הולך אחר הלילה אשר כן הוא בהגילויים שלמעלה דברישא חשובא והדר נהורא דתחלה הוא הצמצום ואח"כ הוא גילוי הקו דשלשה אופנים בענין הצמצום (א) מניעה, (ב) מיעוט, (ג) התעלמות, דהצמצום בדרך מניעה הוא בדרך הכרח וכמו ההשפעה לע"ש שהוא כמאן דשדי בתר כתפוי אבל הצמצום שבדרך מיעוט ובדרך התעלמות הוא ברצון להיותם בשביל הגילוי, כמו שאנו רואים במוחש ברב המשפיע שכל לתלמידו הנה ע"י הצמצומים בדרך התעלמות הרי לא זו בלבד שנמצא אצל הרב אותו השכל השייך אל התלמיד אלא עוד זאת שע"י צמצום זה נמשך עצמות אור המשפיע בההשפעה ולכן הנה כל דבר השפעה מרב אל תלמיד וכל דבר קבלה שהתלמיד מקבל מרבו הוא ע"י הגבלת הצמצום, וכן הוא גם בהגילויים שלמעלה להיות שבקדושה דכוונת הצמצום הוא בשביל הגילוי הנה הצמצום עצמו מקיים את המציאות והיינו דע"י הצמצום הוא ההתהוות הדבר וקיומו, דזהו שני אופני התהוות.

נ ש א א ת ר א ש : במדבר ד, כב.

ש ב מ ק ד ש . . ד מ ע " ב : ראה חולין פג, א.

ההתהוות דממכ"ע והתהוות דסוכ"ע, דהתהוות שניהם הם בדרך התעלמות, דגם ההתהוות דממכ"ע הוא בדרך העלם והסתר הבורא מהנברא דוקא בכ"ז הנה כללות הצמצום דהתהוות דממכ"ע הוא רק בדרך מיעוט להיות דכללות האור האלקי בממכ"ע הוא בא בקירוב ובהתלבשות, אבל בהתהוות דסוכ"ע הנה הצמצום אינו בדרך מיעוט בלבד אלא בדרך התעלמות להיות דכללות האור דסוכ"ע הוא בריחוק היינו בבחי' העלם ובדרך מקיף, ובהתעלמות זאת דוקא הוא שנעשה התהוות היש.

י.

והנה יובן זה מענין המלוכה דאין מלך בלא עם דעם היות אשר כח המלוכה שהוא כח ההתנשאות הוא כח בנפש, ואדרבה הוא כח פנימי יותר מכל הכחות דכל הכחות הרי ישנם כמו שהם בגילוי וישנם כמו שהם בהעלם הנה כח ההתנשאות הוא בהעלם פנימי יותר ולכן הרי אינו דומה כח ההתעוררות לגלות את כח ההתנשאות להתעוררות שמעוררים שארי הכחות ומדות, וכמו במדת החסד והרחמים שמתעוררים גם מדברים שאינם ממהותו וערכו כלל דחסד האדם ורחמיו הוא גם על בע"ח, ועל עצים ואבנים, וכמאמר אדם חס על מעשי ידיו שהבע"ח או מעשי ידיו מעוררים חסדו ורחמיו של האדם, משא"כ בכח ההתנשאות שהמעורר צריך להיות ממהותו דוקא, דאם יהי' להאדם עדרים עדרים צאן ובקר ומושל ושולט עליהם להנהיגם ברצונו לא יפול עליהם ענין המלוכה כלל כ"א על בני אדם שעליהם יפול ענין המלוכה, וזהו אין מלך בלא עם, דבכדי שיהי' ענין המלוכה הוא ע"י עם דוקא, והתגלות כח ההתנשאות והרוממות הוא ע"י ביטול העם דזהו"ע ההכתרה מה שמכתירים את המלך שהעם מראה עוצם ביטולו אליו לקיים כל אשר יצוה הנה עי"ז מעוררים את כח ההתנשאות להיות מלך על עם, והנהגת המלוכה היא ברוממות דוקא ולכן הנה המלך אין יושבים על כסאו ואין רוכבים על סוסו, והיינו דע"י הרוממות דוקא הנה אנשי המדינה נעשים עם להיות הוא מלך עליהם שאם המלך הי' בקירוב אל העם ומעורב עמהם לא הי' בבחי' עם ולא הי' ענין המלוכה כלל, כ"א דוקא ע"י שמרומם ומתנשא עליהם עי"ז הם נעשים עם והוא מלך עליהם, וכמו"כ הוא בענין ההתהוות דמאוא"ס הסוכ"ע שע"י הרוממות וההסתלקות עי"ז דוקא נעשים בבחי' יש, וההתהוות היא ע"י ספי' המל' דהנה בים שעשה שלמה כתיב עומד על י"ב בקר וגו' והים עליהם מלמעלה ופי' שהים הוא בחי' מל' דאצ"י והי"ב בקר הם ד' מחנות שכינה ג' פונים צפונה הוא בחי' מחנה גבריאל וגו' פונים נגבה הוא בחי' מחנה מיכאל, ולכך הים עומד עליהם מלמעלה שמדת מלכות היא מדת ההתנשאות וההגבהה שמתנשא למלך, והי"ז בחי' רוממות והסתלקות מהנבראים, משא"כ שאר המדות הם בחי' קירוב כי החסד ואהבה שייך ג"כ עם מי שמקורב עמו משא"כ בחי' מלוכה הנה אין מלך בלא עם מלשון

ד א י ן מ ל ך ב ל א ע ם : בחי' וישב לת, ל. ס' החיים ח"ה פ"ב. עמק המלך שער שעשועי המלך רמ"א.

א ד ם ח ס : ראה ערכין כה, א.

א י ן י ו ש ב י ן : סנהדרין כב, א.

ע ו מ ד ע ל : מלכים א ז, כה. ראה זח"א רמא, א.

עוממות דהיינו זרים ונפרדים דוקא משא"כ על בנים אינו שייך לשון מלוכה, כמו שאין שייך לשון מלוכה בנפש האדם לומר שמולכת על אברי הגוף כמו כשעולה במחשבתו להניע בידו אזי תיכף תעשה היד רצונה, ומ"מ מפני שהיד הוא עצם אחד עמו ומש"ה בטלה ע"כ אין נופל ע"ז כלל לשון מלוכה אלא מלוכה הוא דוקא על מי שהוא דבר נפרד ממנו ושאעפ"כ נכנע לו ובטל אליו וכמו"כ למעלה בחי' ומדת מלכותו ית', ע"ז אמרו אין מלך בלא עם שהם העולמות ב"ע שהם נבראים בע"ג ותכלית ובבחי' יש ודבר נפרד וע"ז שייך מלכותו ית' כשהם מקבלים עול מלכות שמים ומבטלים א"ע וזהו"ע ביטול היש דוקא, וזהו והים עומד עליהם מלמעלה בבחי' רוממות והסתלקות ועי"ז נעשו בחי' עם ונפרדים ואז שייך עליהם מלוכה וגם מבחי' התנשאות זו נמשך להם החיות וההתהוות שיתהוו מאין ליש, הרי דהתעלמות זאת היא ג"כ ע"י הצמצום אבל ע"י צמצום זה נעשה המציאות, וזהו מ"ש בע"ח שיש פרגוד ומסך בין אצי' לבי"ע שהוא הגורם שלא להיות גילוי האצי' ממש בבי"ע דהיינו שיהי' אור האצי' מהם בבחי' רוממות והתנשאות ועי"ז נעשו בי"ע בע"ג ומדה ויש דבר נפרד ומ"מ מבחי' התנשאות זו עיקר חיותם, הרי שבהצמצום כלולה כוונת הגילוי וזהו כללות ענין הפלא דבריאה יש מאין שהוא רק בחיק הבורא ב"ה ואין דוגמתה כלל גם במשל בחיק הנבראים דזהו מה שהוא ית' כל יכול ויכול להתהוות בע"ג מבחי' א"ס והיינו ע"י שמחי' ומהווה מאין ליש ע"י בחי' מלכותו ית' שהוא בחי' רוממות והתנשאות והסתלקות בחי' א"ס מלהיות מתגלה לנבראים וע"י רוממות זו מהווה מאין ליש, דזהו מה שלמעלה מהשכל והדעת שכמו שאין מושג מדת חסדו וגדולתו שמשפיע החיות בל"ג ולהוות מאין ואפס המוחלט ליש כמו"כ אין מושג מדת גבורתו שיוכל להסתיר האור א"ס המהווה ושלכך יהי' הנברא בע"ג ויש ודבר נפרד, וזהו כי שמש ומגן ה' אלקים שכמו שבחי' הוי' אינו מושג כך הוא בחי' אלקים המסתיר ואלו לא הי' מוסתר מהם אוא"ס ב"ה היו בטלים לגמרי לאוא"ס ב"ה כביטול הנר באבוקה, ואלו הי' מוסתר מהם לגמרי לא היו חיים וקיימים, אלא שזהו שהוא ית' כל יכול שאינו מושג זה שהוא מתנשא מהם בהגבהה והסתלקות, ומ"מ א"ז העלם לגמרי שהרי מזה ההתנשאות עצמו הוא חיותם וקיומם.

קיצור. יבאר דכח ההתנשאות מושרש בהעלם פנימי יותר משארי הכחות והתעוררותו הוא רק מאדם משא"כ תהווה מתעורר ע"י בע"ח ומעשי ידי אדם יבאר דע"י התעלמות דסוכ"ע מתהווה היש, הים דספי' המלי' עומד מלמעלה מהי"ב בקר דבי"ע האדם על אבריו עם שמתבטלים אל רצון הנפש אינו שייך מלוכה כ"א על עבדים זרים, התהוות בע"ג מא"ס בדרך בריאה יש מאין הוא רק בחיק הבורא.

יא.

והנה בעומק הענין הוא דאמיתית הכוונה באוא"ס הבל"ג הוא שיהי' גם אור זה הבל"ג בגילוי בפנימי' היינו שיהי' האור בגילוי בכלים ועם היות

דכוונה זו היא בפנימי' או"ס היינו האו"ס הבל"ג אבל פנימי' האו"ס זהו עיקרא ושרשא דכולא, והרי כ"ז הוא ע"י הצמצום, ונמצא שבהגילוי דאו"ס היינו הבל"ג, דוהו אמיתית ענין גילוי, הנה באור זה הרי יש כוונת הצמצום שעייז דוקא נשלמת כוונת הגילוי, וגם באופן הגילוי הוא באופן כזה שיהי' הצמצום ושיפעול בו הצמצום להשלים הכוונה הפנימי' דפנימי' או"ס הבל"ג שיהי' בבחי' גילוי, שהרי האור שלהאיר העולמות ודאי אופן המשכתו וגילוי מהעצמות הוא באופן כזה שיהי' הצמצום ושהצמצום יפעול בו ענין הגילוי שהרי הוא בהשערה להיות בבחי' מדה וגכול דוהי הסבה מה שהצמצום מגביל ומעלים את האור מפני ההשערה באו"ס להאיר במדה וגבול, אמנם גם האו"ס הבל"ג המשכתו מן העצמות הוא באופן כזה שיהי' בחי' הצמצום, שהרי הצמצום הוא בבחי' התפשטות דאו"ס, והיינו שהאו"ס בא בבחי' התפשטות בכדי שיוכל להיות ענין הצמצום אשר בו ועל ידו דוקא נשלמת כוונת הגילוי, והענין הוא דהנה ידוע דמאור אין אנו יודעים את העצמות, דעם היות שהאור מעין המאור מ"מ אין אנו יודעים את העצמות מהאור, והיינו שגם מהאור הבל"ג שהוא לגלות עצמותו אין אנו יודעים את העצמות, וטעם הדבר הוא כי לא זהו כל עצמותו מה שהאור נמשך ממנו, והעצמות נושא בעצמו כמה ענינים שלא נתגלו ואין אנו יודעים ממנו רק מה שנתגלה היינו בחי' האור, וטעם הדבר מפני מה נתגלה האור מפני שהכוונה בתחלה הוא שיתעלם ע"י הצמצום שיהי' גילוי מסודר דוקא לכן הנה לא נתגלה כל מה שבעצמות שלא יתעלם ע"י הצמצום, והגם שבאמת אין שום מניעה ועיכוב לגבי העצמות ב"ה שהוא כל יכול אמנם הכוונה בהעצמות הוא שיהי' בסדר והדרגה שהטביע הקב"ה בהגילויים דעולם ובסדר והדרגה הוא שהאור מתעלם, וכמו שאנו רואים גם במה שנתהווה בעולמות שיש מה שמתעלם ויש מה שאינו מתעלם, וכמו באור ואויר הרי האויר גבוה במעלה על מעלת האור הנה האור מתעלם ע"י המסך והאויר אינו מתעלם ובכדי לעכב ולעצור את האויר צריכים אמצעים גדולים וחזקים וכן הוא גם בכחות הרי כח השכל בנקל לעכב ולהעלים משא"כ כח הרצון אינו בנקל להעלים, ובפרט גילוי עצמי צריכים כח חזק לעכב ולהעלים, וכמו אאע"ה שכבש רחמיו מעל בנו יחידו ה"ז נסיון גדול שוה לו לזכות גדול לו ולבניו אחריו, והכח לעכב גילוי עצמי הוא רק בדרך כח עליון והיינו רק מצד הציורי והוא בדרך הפקירות שמפקיר א"ע, ואברהם הנה להיותו עצמי הנה הי' זה ברצון ועונג אבל בכל אדם הנה בכדי לעכב גילוי עצמי הוא רק ע"י הפקירות שמפקיר א"ע, וזהו רק במי שיכול להתגבר על עצמו ולהפקיר א"ע, הרי שיש מה שיכול להתעלם ומה שאינו יכול להתעלם, ועם היות דכ"ז אינו שייך לומר בעצמותו ית' הכל יכול מ"מ הנה כמו שעצמותו ית' רצה שיהי' בהדרגה הוא באופן כזה, וע"כ שזה שנתגלה בחי' האור מפני שזה אפשר להתעלם, וזהו שאופן הגילוי וההמשכה מן העצמות הוא שיהי' הצמצום, והיינו שהצמצום נמצא כלול בהגילוי, והצמצום הוא בכוונה שיהי' הגילוי דוקא, ונמצא הגם דעיקר הכוונה הוא הגילוי מ"מ קדם הצמצום שהוא העדר האור והגילוי, וגם בתחלת ההמשכה והגילוי מן העצמות שהי' הגילוי קודם להצמצום דתחלה הי' או"ס ממלא מקום החלל ואח"כ צמצם עצמו וכידוע דלמע' תחלה מטי ואח"כ לא מטי הנה גם בזה הי' כלול כוונת הצמצום משום שע"י הצמצום והעדר

הגילוי עי"ז הוא דוקא הגילוי שהצמצום הוא סבת הגילוי הן מצד המשפיע והן מצד המקבל, להיות דכל ענין הצמצום הוא שבו ועל ידו יהי' הגילוי והצמצום הוא טפל אל הגילוי, ועם היות שהגילוי הוא העיקר בכ"ז הנה הצמצום קדם אל הגילוי מטעם כי העדר הוא קודם להוי', וכל הוי' צ"ל תחלה העדר, כי העדר הוא סבת ההוי' וממילא העדר הוא התחלת ההוי', וכמו עד"מ בזריעת הגרעין בארץ הרי דוקא ע"י שנרקב הגרעין עי"ז הוא הצמיחה שבאם לא ירקב לא יהי' שום צמיחה כ"א כאשר נרקב דוקא אז הוא הצמיחה, והצמיחה היא מכח הצומח, דהארה מכח הצומח מתלבש בהגרעין ועי"ז היא הצמיחה, ודוקא כאשר נרקב הגרעין ונפסד צורתו לגמרי עי"ז הוא הצמיחה, וכל שנרקב ונפסד ביותר הצמיחה היא בריבוי ביותר, הרי שההעדר הוא דוקא סבת ההוי' והוא התחלת הצמיחה כי כשנרקב הגרעין תהי' הצמיחה, וכן הוא בכל הדברים שההעדר הוא קודם והוא דוקא סבת ההוי', וכמו הזורעים בדמעה ברנה יקצורו דבשעת הזריעה אינו יודע איך תהי' הצמיחה ובפרט בארץ הנגב שהיא חרבה ויבשה ה"ה כמיואש וזורע רק בבטחון בהשי"ת וכמא' מאמין בחי העולמים וזורע, והם דוקא ברנה יקצורו.

קיצור. יבאר דכוונת הגילוי התחלתו באוא"ס הבל"ג שיבא בכלים ע"י הצמצום הרי שהצמצום כלול גם בהבל"ג, יוכיח מעניני האור והאור, מהשכל והרצון, דהצמצום הוא בהתפשטות האור שיכול להתעלם בהצמצום להשלים כוונת הגילוי, ועם היות דהצמצום רק טפל אל הגילוי הנה עם זה הרי צמצום קדם להגילוי מטעם קדימת העדר לההוי' כקדימת הרקבון של הגרעין לצמיחה.

יב.

והנה במד"ר (בראשית פע"ט ד) איתא כתיב הזורעים בדמעה ברנה יקצורו, הזורעים בדמעה זה יעקב אבינו שזרע את הברכות בדמעה אולי ימושני אבי וגו' והי' כמיואש בנפשו מגודל הפחד והמורא בלבבו אולי יהי' כמתעתע וח"ו יביא עליו מה שהיפך הברכה והי' בצער גדול מזה כמ"ש וילך ויקח ויבא לאמו ואי' במד"ר (בראשית פס"ה י"א) אנוש כפוף ובוכה שעשה כן רק מפני מוראה של כבוד אם ובטח בהבטחת אמו כמ"ש וקח לי משם שני גדיי עזים טובים ואי' במד"ר (שם ס"ב י") ר' חלבא אמר טובים לך שעל ידן אתה נוטל את הברכות וטובים לבניך שעל ידן הוא מכפר להם ביוהכ"פ, ברנה יקצורו ויתן לך האלקי' מטל השמים וגו' דהקצירה ברנה הוא לפ"ע הזריעה בדמעה וכן הוא גם בגשמיות כמו במוי"מ דפרנסה, שא"א לאדם להרויח בעסקיו כ"א אחר היגיעה ופיזור הנפש שמכניס הון רב בעסקיו הן של עצמו והן של אחרים שלוה על משכנות בתשלום רוחים גדולים והכל כאשר לכל מכניס בהעסקים וכמה פעמים ה"ה מסכן את כל הרכוש שלו ושל אחרים בסכנת איבוד הכל והוא מצטער בצער גדול ויסורים גדולים ר"ל מכמה מניעות ועיכובים עד

ה ז ו ר ע י ם ב ד מ ע ה . . מ א מ י ן ב ח י : ת ה ל י ם ק ח , ה י ר ו ש ל מ י ה ו ב א ב ת ו ס ' ש ב ת ל א , א .

שיאמר נואש לנפשו ויהי' לבו נשבר ונכנע ושפל במאד ומטה און קשבת לכל אשר מייעצו לעשות לטובת הצלת מסחרו ולפעמים הנה כל מה שהוא עושה אינו מועיל כלל ואדרבא עוד מקלקל וזה מצער אותו עוד יותר ופועל בו שברון הלב עוד יותר ומקרב לבו יפנה לה' בתחנונים לחוס ולרחם עליו ואזי דוקא יצליח לו ה' ויראה ברכה במעשיו שזוהו אור החסד דפרנסה שבא דוקא אחר הצמצום וההעדר, שההעדר שזוהו הצער וההכנעה הוא סבת הברכה וההשפעה, וכ"ה ברוחני' כמו בעסק התורה שזוהו ע"י יגיעה דוקא וכמא' יגיעת ומצאת תאמין כו' ואין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליו וכמ"ש אדם כי ימות באהל, הרוצה לחיות ימית עצמו כו', והצלחת הלימוד הוא דוקא ע"י יגיעה גדולה ביותר וע"י הנתינה והמסירה שמוסר עצמו לעסק התורה, ולפעמים יהי' בצער ויסורים גדולים ר"ל מהעדר הידיעה ומאד לא טוב לו מזה עד שמואס בחייו ממש ונשבר לבו ורוחו בקרבו ואז דוקא יאיר לו אור ה' ויבא על הענין ואדרבא בריבוי גילוי אור ביותר וכ"ה בעבודה בתפלה שאא"ל השגה והתבוננות טובה להשיג הענין האלקי בטוב ובפרט שיונח אצלו הענין ויוקלט במוחו ולבו להתפעל באהוי"ר כ"א בהקדם תחלה השפלות ומרירות הנק' כובד ראש, וכמאמר אין עומדין להתפלל אלא מתוך כובד ראש, וכידוע דהתחלת עבודת היום הוא מתיקון חצות שהוא המרירות עצומה על הריחוק ועל גלות השכינה וגלות נפשו בריבוי ההעלמות והסתרים ועי"ז דוקא עבודת התפלה שאחר זה היא עבודה אמיתית, דהעבודה בתפלה צ"ל בשמחה דוקא כמ"ש עבדו את ה' בשמחה שהשמחה היא מן הגילוי בההתבוננות האלקי שהאור האלקי מאיר בנפשו, וגם שמחה גורמת גילוי להיות שהשמחה היא פתיחת הנפש ע"כ היא גורמת את הגילוי, וכ"ז הוא דוקא כאשר בתחלה היא המרירות והשפלות או היא העבודה בשמחה אמיתית כמ"ש שמחו צדיקים בה' וגו' והא בהא תליא לפ"ע דוקא דכל מה שלבו נשבר ונדכה בשפלות וכובד ראש בהכנעת הלב ובושה גדולה מאשר נתרחק מאור פני מלך בח"נ וכה"ג, כן לפ"ע יאיר האור האלקי באור וחיות בנשמתו בהשגה האלקי' ובהתפעלות האהבה דוהו כללות ענין יום ולילה בעבודה בנפש האדם, וכמו בלילה שמסתלק אור השמש כך ישים אשם נפשו שאינו מאיר בו בחי' שמש הוי', ובפרט כאשר מוצא את עצמו בבחי' חשך והעלם שעיי"ו נעשה השפלות וההכנעה ביותר, הנה ע"י הקדמה זו הוא הגילוי אלקות בנפשו בעבודתו כל היום, דבאמת הנה האה' שבאה ע"י הריחוק במרירות גדולה מעלתה מהאה' שבאה מצד הקירוב, וכמו האה' דכמים הפנים אל הפנים המבו' בסש"ב פמ"ו שע"י ההתבוננות בהקירוב דאלקות מתעוררת האהבה בנפש, והיא אהבה גדולה כמ"ש בסש"ב שם, ומ"מ ע"י הריחוק האה' היא ביתר שאת. שמתעלה עי"ז למעלה למדריגה גבוה יותר, כמ"ש שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני שע"י בחי' שמאל דוחה בא למדרי' גבוה יותר מע"י ימין מקרבת ועי"ז דוקא נעשה האדם בבחי' מהלך, שהרי

ו א י ן ה ת ו ר ה . . . ה ר ו צ ה ל ח י ו ת : ראה ברכות סג, ב.
תמיד לב, א.

א י ן ע ו מ ד י ן : ברכות ל, ב.

ע ב ד ו א ת : תהלים ק, ב. ראה אגרת התשובה פ"י.

ש מ ח ו צ ד י ק י ם : תהלים צו, יב.

העבודה דגשמה למעלה הוא בבחי' הקירוב וכמ"ש חי ה' אשר עמדתי לפניו שהיא העמידה באהוי"ר, והוא ע"י הגילוי שמאיר להנשמה למע', שהרי בהנשמה היא בתכלית הקירוב לאלקות, ומ"מ היא בבחי' עומדים, ודוקא ע"י ירידתה למע' אינו שייך ענין הריחוק כלל שהאלקו' מאיר בה בגילוי ובקירוב וכן הנשמה היא בתכלית הקירוב לאלקות, ומ"מ היא בבחי' עומדים, ודוקא ע"י ירידתה למטה נעשה בבחי' מהלכים, וידוע ההפרש בין עומדים למהלכים דעומדים הוא הגילוי שבבחי' מדה וגבול בסדר והדרגה, ומהלכים הוא גילוי בחי' עצמות אוא"ס שלמע' מבחי' מדה וגבול וזה נעשה ע"י שמאל דוחה דוקא שע"י שמדחה א"ע בבחי' לב נשבר ונדכה עי"ו מתגלה פנימי' נפשו ועי"ז דוקא הוא גילוי בחי' פנימי' ועצמי' אוא"ס ב"ה וכ"ז הוא בחי' הצמצום והעדר שקדום אל ההוי' והגילוי שע"י ההעדר עי"ו הוא דוקא הגילוי, ולהיות שזהו מלמטלמ"ע הנה ההעדר הוא בבחי' העלאת מ"ן דמלמעלמ"ט ההעדר הו"ע הצמצום אבל מלמטלמ"ע הו"ע הזיכוך והעלאת מ"ן וכמו הרקבת הגרעין, ובעבודה הו"ע ההכנעה והשפלות ולב נשבר שע"ז נעשה זיכוך הצמצום והסרת ההעלמות והסתרים שע"ז נשלמת כוונת הצמצום שיהי' הגילוי יותר, וזהו ג"כ ענין שיתף עמו מדה"ר, דהנה מה שבתחלה עלה במח' לברא במדה"ד אין הכוונה בבחי' הצמצום לבד שהרי מהצמצום לבד אא"ל התהוות שהרי כל פעולה הוא ע"י התגלות הפועל לפעול וכמו באין ויש אלא הכוונה ג"כ על בחי' אור המצומצם הנמשך ע"י הצמצום ומש"א שיתף עמו מדה"ר היינו להיות גילוי אור יותר ע"י העבודה בזיכוך הצמצום שהו"ע ביום עשות הוי' אלקים שיאיר גילוי שם הוי' בשם אלקים.

קיצור. יבאר דבכל דבר עבודה ובכל ענין המתגלה בהכרח שההעדר קדום אל הגילוי, (א) הזורעים בדמעה ברנה יקצורו, (ב) בברכות יעקב, (ג) במו"מ דפרנסה, (ד) בהגייעה והשגה דלימוד התורה, (ה) בהמרירות ושמחה דעבודת התפלה, (ו) לילה ויום בעבודה, ויסביר דאהבה הבאה ע"י הריחוק דמרירות, (א) גדולה מהאה' שמצד הקירוב, (ב) ועל ידה נעשה מהלך.

והנה כללות מעלת ירידת הנשמה למטה להתלבש בגוף גשמי ולעסוק בלימוד התורה למטה שאינה בערך כלל לגבי לימודה של הנשמה במתיבתא דרקיע בגעה"ת ומכש"כ בגעה"ע, וכן בענין קיום המצות מעשיות שמלוכשים בדברים גשמי' הוא לפי דעי"ז נעשית הנשמה בבחי' מהלך כמ"ש ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה דהמלאכים נקראים עומדים כמ"ש שרפים עומדים וגו' והגם שהם בעלי השגה גדולה שהרי עמידתם הוא בעולם הבריאה והם ברצוא ושוב בכל זה נק' עומדים להיותם עומדים תמיד במדרי' א', אם באה' אם ביראה וכמאמר מיכאל באה' וגבריאל ביראה וכן הנשמות כמו שהן למעלה נק' בשם עומדים וכמו שאומר אלי' על נשמתו כמו שהיא למע' טרם ירידתה

ח י ה' : מלכים א יו, א. דאה זחיג סח, ב. זח"א רלג, ב.

ב י ם ע ש ו ת : בראשית ב, ד.

ו נ ת ת י ל ך . . ש ר פ י ם ע ם ד י ם : זכרי' ג, ז. ישעי' וא"ו, ב.

להתלבש בגוף חי ה' אלקי ישראל אשר עמדתי לפניו וגו', ובוהר אי' כל נשמתא ונשמתא הוה קיימא בדיוקנאה קמי מלכא קדישא שהו"ע העמידה, ורק בירידתה הנה ע"י התומ"צ נעשית הנשמה בכחי' מהלך והוא ע"י העבודה בכחות נפשו המתחלקים לשני פלוגות כוללים, כחות מקיפים וכחות פנימי', דהכחות מקיפים הם בסוג דרצוא ועלי' והכחות פנימי' הם בסוג דשוב והתיישבות. והוה נשא את ראש בני גרשון גם הם, דהנה שבט לוי יש בו שלשה בתי אבות דענינם בעבודה הוא דלוי הוא לשון התחברות דכאשר האדם בא לגשת אל הקדש להתחבר אל הקדושה ולהתדבק באלקות הרי לפניו שלשה דרכי עבודה בכירור וזיכוך עצמו והם גרשון קהת ומררי, דתחלת העבודה הוא גרשון לגרש את הרע שבו גם הדק ביותר ובכלל זה גם עניני הרגילות שלו, דלא מיבעי רגילות לא טובות אפי' שאין בהם שום שמץ איסור הלא הם לא טוב וצריכים לזככם אלא אפילו רגילות טובות מאחר שהן מצד התולדה שהוא מזג טוב בתולדתו ובין שהם מצד החינוך והדרכה אבל אינם מצד העבודה צריכים לזככם, כי כל דבר אפילו מדה טובה והנהגה טובה צריכה להיות מצד העבודה דוקא, ואח"כ צ"ל העבודה דקהת שהוא אסיפת כחות נפשו לשעבדם לאלקות בהעבודה דתומ"צ ואח"כ צ"ל העבודה דמררי שהו"ע המרירות שעדיין לא נתקרב לאלקות כדבעי, והוה שסדרן בתולדתם הוא גרשון קהת ומררי, אמנם לפי סדר עבודתם במקדש הנה בני גרשון נשאו את היריעות שהם או"מ ובני קהת נשאו את הארון שלחן וגו' לכן הנה עיקר הענין בנשיאת ראש הוא גילוי פנימי' הכתר הוא בבני קהת דזהו"ע כבוד התורה שהוא פנימי' הכתר, אמנם בני גרשון שהם בחי' או"מ חיצוני' הכתר נאמר בהם הלשון גם הם.

קיצור. יבאר שהמלאכים ונשמות למעלה נק' עומדים שעומדים תמיד במדריגה אחת והנשמה בירידתה נעשית מהלך והוא ע"י העבודה דשעבוד הכחות פנימי' ומקיפים לאלקות וסדר העבודה הוא גרשון לגרש גם את דקות הרע והרגילות, קהת לאסוף כחות נפשו, מררי המרירות שעדיין לא נתקרב בתכלית, בני קהת נושאי הארון כבוד התורה פנימי' הכתר שהו"ע נשיאות ראש ובני גרשון נושאי היריעות חיצוני' הכתר נא' בהם גם הם.

בס"ד, בהעלותך, תש"ד

על שלשה דברים העולם עומד על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים, ופי' הרע"ב העולם עומד, לא נברא העולם אלא בשביל ג' דברים הללו, על התורה שאלמלא לא קבלו ישראל את התורה לא נבראו שמים וארץ, דכתיב (ירמי' לג כ"ה) אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתני, ועל עבודה, עבודת הקרבנות שכך שנינו במסכת תענית שאלמלא מעמדות לא

ו ב ז ר א ל' : ראה זחיג קד, ב. זח"א צ, ב. רכו, ב. רלג, ב. זח"ב צו,
ב. זח"ג סא, ב.
ע ל ש ל ש ה : אבות פ"א, מ"ב.

נתקיימו שמים וארץ, ומצינו שבשביל הקרבנות שהקריב נח נשבע הקב"ה שלא יביא מבול לעולם, הרי שהעולם עומד על הקרבנות, ועל גמילות חסדים, דכתיב (תהלים פ"ט ג') עולם חסד יבנה, והיינו דעל שלשה דברים אלו תורה ועבודה וגמ"ח דענינם בעבודה הוא שבלימוד התורה ידע שזוהי חכמתו ורצונו ית', ועם היות דמצות ידיעת התו' היא שיבין את הסוגיא שלומד בהבנה טובה בשכלו האנושי, אבל עם זה צריך לידע כי סברא שכלית זו עם היותה מתקבלת במוח הבנתו בטוב טעם כמו סברא של ענין שכלי מעניני העולם הנה שכל זה וסברא זו היא חכמתו ית' ומובדלת היא סברא זו מכל השכלים והסברות שבעניני עולם בעצם מהותה, להיות כי כל שכלי העולם ומלוואה, גם בחכמות העמוקות ביותר, הן הנה רק מה שהם, עס אינו מער ניט דאָס וואָס זיי זיינען, ואין בזה דברים נסתרים או רמזים על עוד ענין או ענינים כ"א הוא מה שהוא רק שהוא שכל עמוק וסברא נפלאה במאד, כי השכלים וסברות הרי יש בהם חלוקי דרגות, יש שכל פשוט ונמוך המתקבל לכל אפי' לבעל מוח אטום ויש שכל דק אשר סברותיו חדות ביותר ואינן מתקבלות רק לבעל מוח מפותח, ומי שמוחו אטום, בין שהוא מתולדתו בעל מוח גס ובין שסבת אטימת מוחו הוא לפי שטרם יגע והתעמל בביגיעה גדולה לפתח מוח כלי שכלו, דהנה אנו רואים במוחש בטבעי בנ"א, יש מי שהוא בעל מוח דק, איידל חזק ורחב, רק שעדיין לא התעמל לייגע מוחו ולפתחו כראוי, דהתפתחות המוח הוא רק ע"י עמל ויגיעה דוקא, ועיקר היגיעה בעמלו בהחידוש והחיות של הסברא שכלית, דהנה בכל סברא וסברא הרי יש בה נקודתה השכלית והחיונית, דער אויפטו פון דער סברא און די לעבעדיקייט פון דער סברא, ויש בה ההבנה וההסברה של הסברא דזהו גופה של הסברא בלבד, והיינו דבכל סברא וסברא יש ג' חלקים שהם ג' ענינים, א' הגוף של הסברא והוא ההבנה וההסברה של הסברא, ב' הוא החידוש שבסברא זו והוא הנפש של הסברא, והג' החיות שבסברא זו והוא הנשמה של הסברא, הנה העמל והיגיעה בהחידוש והחיות של הסברא עושה התפתחות המוח דכל השכלה איוה שתי' כשמתקבלת במוח ומבינה הנה השכלה זו עושאת חריץ בחומר המוח ע"י החידוש והחיות שבהשכלה ההיא, וכשהחידוש והחיות של ההשכלה מתיישבים במוחו או מתמלא החריץ שבמוחו שנעשה ע"י החידוש והחיות בגופה של ההשכלה, והיינו דגופה של ההשכלה שהיא ההבנה וההשגה נעשה מוח וממלא אותו החריץ שנעשה ע"י החידוש והחיות של ההשכלה, וזהו"ע הגדלת והרחבת חומר המוח בהעוסקים במושכלות דאנו רואים במוחש שאותם סוג השכלות אשר בתחלה הי' כבד לפניהם לתפוס אותם גם בשטחיות הנה כשעוסקים משך זמן במושכלות עיוני' מזדכך ומתרחב מוחם עד שהם לא רק תופסים מבינים ומשיגים ההשכלות ההן אלא שתופסים בהשקפה ראשונה גם השכלות עמוקות יותר מן הקודמות, אמנם כל זה במי שמוחו מוכשר להתפתח להיותו מוח דק, איידל, בטבע תולדתו, ויש מי שמוחו גס בטבע תולדתו ואינו מוכשר להתפתח בנקל וצריכים יגיעה גדולה לפתחו, וגם אז הוא גס המוח אַ גראַבער בעצם טבעו, ומוכן זה יותר מההבדל דבעל מוח גדול והוא חכם בטבע תולדתו ובעל מוח גדול והוא טפש בטבע תולדתו, דמי שהוא חכם בטבעו הנה גם השכלות השטחיות שלו הם חכמות דקות, קלוג און איידל, והטפש הטבעי הנה גם השכלי העיוני' שלו הם גסים גראַב און נאַריש, ואחרי ככלות

הכל הנה המוח המפותח בטוב בהשכלי' דעניני עולם הנה ההשכלה היותר עמוקה אינה אלא מה שהיא, משא"כ השכלי' דתורה הנה כל השכלה וסברא יש לה שבעים פנים להיותה חכמתו ית', ועבודה דענינה קרבנות הנה בעבודה היא עבודת התפלה שהיא עבודה שבלב, וגמילות חסדים דענינה בעבודה קיום המצות, וצ"ל למה מחלקם בג' ענינים חלוקים דלכא' הנה כלם ענין אחד דא"א לימוד התורה בלא קיום המצות דגדול תלמוד שמביא לידי מעשה וא"א לתורה בלי תפלה דכל האומר אין לי אלא תורה אפילו תורה אין לו, ומובן דאא"ל מצות ותפלה בלא תורה, א"כ הרי כלם ענין א' ולמה מחלקם בג' דברים.

קיצור. הרע"ב מבאר דקיום העולם על התו' שבשבילה נבה"ע ועל העבודה קרבנות דאלמלא מעמדות לא נתקיימו שו"א ועל גמ"ח דעולם חסד יבנה, מצות ידיעת התו' בשכל אנושי שהיא חכמתו ית', בעל מוח אטום (א) בטבע התולדה, (ב) טרם התפתח ובעל מוח מפותח וההתפתחות ע"י החידוש והחיות וגופה של הסברא נעשה מוח, מוח דק וגס וחכם וטפש, הפלאת ערך חכמת התו' מחכמת העולם, תורה עבודה וגמ"ח א"א זה בלא זה ויקשה למה מחלקם לג' דברים.

ולהבין כ"ז ילהק"ת משנת"ל דהכוונה האמיתית באוא"ס הבל"ג דגם אור זה הבל"ג יבוא בגילוי, א"כ הרי תחלת ענין כוונת הגילוי הוא באור א"ס הבל"ג, ולא עוד אלא דכוונת הגילוי באוא"ס הבל"ג הוא שהאור הבל"ג יבא בגילוי בכלים וע"י עבודת האדם בכח עצמו, דכ"ז הוא רק ע"י הצמצום הראשון שהוא בדרך התעלמות דוקא, הרי שהצמצום כלול גם בהבל"ג, ועם היות דהצמצום הוא רק בהתפשטות האור שיכול להתעלם בהצמצום אבל הוא בשביל להשלים כוונת הגילוי שבעצמות האוא"ס הבל"ג א"כ הרי הצמצום הוא רק כטפל אל הגילוי אבל קדם אל הגילוי כי א"א להיות שום גילוי כ"א ע"י הצמצום דוקא.

יג.

והנה מה שנתהווה ע"י הצמצום הוא התהוות הכלים, וכידוע דשרש האור הוא מן הקו ושרש הכלים הוא מהצמצום ורשימו, דכתיב כי שמש ומגן הוי' אלקים, דכשם שהשמש הוא אור והמגן שהיא הנרתק היא כלי אל אור השמש הנה כן הוא בשני השמגת דהוי' ואלקים דשם הוי' הוא מקור האור ושם אלקים הוא מקור הכלים, וארז"ל כברייתו של עולם ברישא חשוכא והדר נהורא, ברישא חשוכא היינו בחי' הכלים שמבחי' שם אלקים, והדר נהורא בחי' האורות שמבחי' שם הוי', וצ"ל למה ברישא חשוכא הרי מבו' בע"ח שער העקודים פ"א דהתחלת גילוי הוויית הכלי הוא בעקודים, ומבואר שם בפ"ב דהוויית הכלי נעשה ע"י האור שהוא בבחי' מטי ולא מטי, דתחלה הנה האור נמשך דזהו מטי ואח"כ מסתלק דזהו ולא מטי, הנה מזה הוא התחלת גילוי הוויית הכלי, והוא להיות דמהתעבות האור נעשה הכלי, וכמו באדם למטה הרי כלי שכלו שהוא חומר המוח הרי התפתחותו הוא ע"י החידוש והחיות

ש ב ע י מ פ נ י מ : במדבר רבה פ"ג, טו. זח"א מו, ב. ובכ"מ.

ד ג ד ו ל ת ל מ ו ד . . ד כ ל ה א ו מ ר : ראה קידושין מ, ב. יבמות קט, ב.

והתגדלותו הוא ע"י גוף הסברא שכלית שהיא עבה וגסה לעומת דקות החידוש והחיות הנה כן הוא בהתחלת גילוי הוויית הכלים דמהתעבות האור נעשה הכלי, וכשנמשך ומתגלה האור ואח"כ עלה ונסתלק למע' הנה העביות שבהאור לא עלה למע' וזה נעשה בחי' כלי, הרי שהי' תחלה התגלות האור ואח"כ נתהווה הכלי ואיך א' ברישא חשוכא והדר נהורא, אך הענין הוא, דהנה ידוע דהרשימו היא דוגמת בחי' כלי וכידוע דהרשימו הוא בחי' כח הגבול שבא"ס והו"ע האותי' דגליף גליפו שבאוא"ס שלפה"צ, וכמ"ש בזהר"ק על מאה"ז בראשית דט"ו פי' גליפו מסר לנו כלל בדינו הרב ז"ל שפי' כלי קיבול לקבל בתוכה כל אור שישפיע א"ס ב"ה מאו והלאה, ולמדנו מזה דאותי' הרשימו הן בחי' כלים א"כ הרי הכלים דרשימו קדמו ואין להקשות דגם לפני הצמצום הי' האור תחלה שהרי תחלת הכל הוא האוא"ס הבל"ג וא"כ לכאורה יש מקום בשכל לומר דהאור הבל"ג קדום להכלים, אלא האמת הוא דודאי הדבר דהאוא"ס הבל"ג קדום להגליפו אבל אין ענינו דאוא"ס הבל"ג מענין אור ביחס לענין כלי ואור, שהרי קודם הצמצום והאוא"ס הבל"ג מאיר בהאותי' לא היו האותיות במציאות כלל לפי שאין ענינו דאוא"ס הבל"ג ענין אור המתיחס אל הענין דאור וכלי ורק אחר הצמצום שנתעלם האוא"ס הבל"ג בעצמו ונשארו האותי' שנעשו בבחי' מציאות, דזהו בחי' מקום שנעשה ע"י הצמצום שהוא בדוגמת כלי, הרי דברישא חשוכא שהם הכלים וע"י שנשארה נקודת הרשימו כדוגמת כלי עי"ז נמשך האור כי אא"ל המשכת אור בלי כלי, וכמ"ש אין עוד כלי ויעמוד השמן וגו' הרי שבתחלה הי' הוויית הכלי בשרשה דהיינו התגלות בחי' הרשימו ע"י הצמצום ואח"כ הי' גילוי הקו מקור האורות, וגם כללות הענין מה שע"י הצמצום נמצא האור השייך אל העולמות הוא ע"י כח הגבול שהן אותי' הרשימו שהי' כלול באוא"ס שלפני הצמצום, דהנה לפה"צ הי' מאיר בגילוי בחי' פנימי' האור שלמע' מהעולמות וחיצוני' האור השייך אל העולמות הי' כלול ומעורב בפנימי' האור וע"י הצמצום שנתעלם האור לגמרי נמצא בחי' חיצוני' האור השייך אל העולמות, וכמו אצל המשפיע שמואיר אצלו בגילוי האור שכל כמו שהוא לעצמו ואינו ניכר כלל האור שכל השייך אל המקבל, וע"י שמעלים אור שכלו בעצמו נעשה ניכר ובדל חיצוני' האור שכל השייך אל המקבל שבא בנקודה א', אך זהו דוקא ע"י כח ההגבלה שנמצא בו גם באור שכלו כמו שהוא לעצמו וכמו שאנו רואים דמי שאינו מסודר בעצמו בשכלותיו לא ימצא לעולם חיצוני' אור השכל השייך אל המקבל גם כשיעלים אור שכלו בעצמו לא ימצא השכל השייך להמקבל, וגם ההעלם אינו שמתעלם לגמרי וכנודע דבכדי שהי' הבדלת חיצוניות האור מן הפנימי' הוא דוקא ע"י שמעלים אור שכלו בעצמו כאלו לא השכיל כלל, וזה שאינו מוגבל בעצמו אינו יכול להעלים אור שכלו שיתעלם לגמרי, והסבה לזה מפני שבעצמו אינו מסודר וא"ז תפיסת האור בכלי שאין בו כח ההגבלה ע"כ לא ימצא חיצוני' האור וגם לא יוכל להעלים ובאה ההשפעה להמקבל כמו שהיא לעצמו וגם זה הוא בלתי מסודר כלל, וכמו שאנו רואים במוחש במי שהוא חכם מופלג בידיעה גדולה רחבה ועמוקה במאד ואינו מסודר בהשפעתו הנה לא זו בלבד שאין המקבל יכול לקבל

את דבר ההשפעה אלא עוד זאת שמתבלבל ומתקבלים אצלו שכלי' מוטעים לגמרי שהם היפך האמת ורק דוקא כאשר הוא מסודר ומוגבל בעצמו אז דוקא ימצא חיצוני' האור השייך אל המקבל, ונמצא דגם בהעלם אצל המשפיע מה שנמצא האור השייך אל המקבל זהו דוקא ע"י כח ההגבלה שיש באור שכלו גם כמו שהוא לעצמו ולא שהוא הגבלה ממש שהרי לעצמו אינו מוגבל בשכלו רק כעין הגבלה והיינו שהוא מסודר בעצמו, ועי"ז דוקא יכול הוא להעלים שכלו העצמי שע"ז נמצא חיצוני' השכל השייך אל המקבל בנקודה מוגבלת והדוגמא מזה למעלה דזה מה שע"י הצמצום נמצא בחי' חיצוני' האור השייך אל העולמות הוא דוקא ע"י בחי' כח הגבול הכלול באוא"ס ב"ה, ונמצא בבחי' נקודה כללית וזהו בחי' הכלי, א"כ הרי קודם שנמצא כל גילוי אור ה"י תחלה בחי' שרש הכלי ועי"ז דוקא ה"י גילוי האור, וזהו ברישא חשוכא דזה מה שבתחלה ה"י שרש הכלי הוא בשביל והדר נהורא שיהי' הגילוי אור.

קיצור. יבאר היתהוות שע"י הצמצום הם הכלים דברישא חשוכא כלים והדר נהורא אור, ויקשה דשרש היתהוות הכלים הוא מהתעבות האור דמטי ולא מטי בעקודים א"כ הרי נהורא ברישא, יבאר דשרש הכלי בגליפו אותיות הרשימו ויקשה הלא אוא"ס הבל"ג קדום ויבאר דאוא"ס הבל"ג אין ענינו ענין האור של יחס אור וכלי, המשפיע מוכרח להעלים עצמות שכלו בשביל השפעה מסודרת ועי"ז מתגלה חיצוני' האור שהוא הכלי.

יד.

והנה בסדר ההשתל' הרי התגלות האורות ה"י תחלה ואח"כ היתהוות הכלים וכמ"ש בע"ח שער העקודים פ"ב בענין יציאת היינו התגלות האורות, דע כי בעת שיצאו לא יצאו שלמים וטעם הדבר הוא כי כוונת המאציל ה"י לעשות עתה בתחלה היות הכלי להלביש האור לצורך המקבלים שיוכלו לקבל ולכן בהיות שיצאו בלתי שלמים וגמורים חזרו לעלות לשרשן להתתקן ולהשתלם ועל ידי כן נעשה כלי הרי שבהתגלות ה"י האור תחלה ואח"כ הכלי, מ"מ הנה במח' הכלים קדמו אל האורות וכל עיקר המשכת האור הוא בשביל הכלים ואם לא ה"י בדעת המאציל היתהוות הכלים לא ה"י ממשיך האור כלל, וע"כ אע"פ שבפועל היתהוות האור קדום אבל במקור העלם הכלים קדמו, ועד"מ במשפיע ומקבל הרי כשעולה ברצון הרב להשפיע שכל לתלמידו הרי בהכרח שיצייר הרב תחלה במחשבתו אופן שכל התלמיד שהוא כלי קבלתו ואופן השגתו שישגי את השכל אחר השפעתו בגילוי, דהיינו איכות אופן ההגשמה שישגם התלמיד בקבלתו את אור שפע שכל של הרב, ואופן הגשמת התלמיד תלוי ברצון הרב באופן ההשפעה שישפיע לו שבאם יהי' בזה אור השכל בגילוי יותר תהי' ההגשמה במיעוט שלא יוכל לגשמו כ"כ ואם ישפיע לו בבחי' מיעוט האור תהי' ההגשמה יותר, וע"פ אותו האופן שהוא רוצה הגשמת המקבל כן יומשך אח"כ אור שפע ההשגה בגילוי כדי שיהי' בפו"מ הגשמת כלי המקבל, ועד"ן יובן בענין אורות וכלים דענין הכלי הוא הגשמת האור וישותו שבוה נתפס ומתלבש האור ה"י קדום במח', ולפי אופן הכוונה בהתהוות הכלי היינו באופן

קבלת האור וגילוי בהמקבל דהיינו הכלי באופן כזה הוא השפעת האור והגילוי מאוא"ס המאציל, ונמצא דבמקור ושרש ההתהוות האור והכלי הכלי קדום, ובפועל והגילוי האור קדום, והו ע"ד שמצינו בבריאת שו"א דכתיב אלה תולדות השמים והארץ וגו' ואח"כ כתיב ביום עשות ה' אלקים ארץ ושמים, ויש בזה ב' דעות במד"ר (בראשית פ"ב כ"א) ב"ש וב"ה אם שמים קדמו או ארץ קדמה ושניהם אמת, דבסדר ההשתל' שמים קדמו לארץ והשמים משפיעים לארץ וכמ"ש אענה את השמים והם יענו את הארץ, אבל במח' ארץ קדמה דסוף מעשה עלה במח' תחלה, וכמ"ש אנכי עשיתי ארץ דעיקר הכוונה הוא הארץ דוקא, והיינו דבבחי' אנכי בחי' הכתר ארץ קדמה, והטעם להיות שזהו תכלית הכוונה לכן הנה קדמה במח', ומהאי טעמא הנה כח ההתהוות הוא בארץ דוקא וכמו הצמיחה שהיא בארץ דוקא, דבשמים לא יש כח הצמיחה כ"א בארץ דוקא וכמ"ש (ישעי' נ"ה) כי כאשר ירד הגשם והשלג מן השמים וגו' כי אם הרוה את הארץ והולידה והצמיחה וגו' ובמד"ר (בראשית פ"י ז') א"ר סימון אין כל עשב ועשב שאין לו מזל ברקיע שמכה אותו ואומר לו גדל דזהו המזלות שברקיע שע"י הוא הצמיחה וכמו ממגד תבואות שמש וממגד גרש ירחים וכתיב וכל שיח השדה טרם יהי' וגו' כי לא המטיר וגו' מ"מ ההתהוות הוא מן הארץ דוקא היינו מכח הצומח שבארץ שמוזה הוא התהוות גוף העשב והתבואה וכה"ג והמזל המכה בו ואומר לו גדל זהו לאחר שכבר צמח העשב ועושה בו רק ההגדלה מקטנו' לגדלות וכמ"ש באגה"ק סי' כ', ועל מ"ש כי לא המטיר פרש"י שעמדו על פתח הקרקע וע"י המטר צמחו ונתגלו, והוא רק ההתפשטות הנעשה ע"י החיות אבל עצם העשב מתהווה מכח הצומח, והנה במשל דצמיחה מובן דהתהוות עצם הדבר הוא קודם אל החיות, שהרי העשב מתהווה תחלה ואח"כ הוא השפעת החיות שהוא מהמזל, והיינו שהתהוות שמהארץ עצמה הוא קדום להשפעה שמהשמים והוא כהדיעה שבנין החומר קדום לבנין הצורה, אמנם בהתהוות הולד ארו"ל (סנהדרין דצ"א ע"ב) דהנשמה באה משעת פקידה שנאמר ופקודתך שמרה רוחי הרי שהנפש וגוף שהן החומר והצורה באים כאחד, אך מ"מ"ש בע"ח שי"ח פ"ב בביאור מאמר זה דאור הנפש הנכנס בשלשה ימי קליטת הזרע הם רק ניצוצי אור שהם בכלל בנין החומר עדיין, גם לפמ"ש הטבעי' שהתחלת יצירת הולד הוא מהלב שהוא יסוד הגוף ואח"כ הוא יצירת המוח, היז ג"כ שקדם בנין החומר, דהלב הוא שבו הדם שזהו חומר הגוף ומשכן הנשמה היא במוח, וכמו בבריאת האדם שתחלה צבר עפרו ועשאו גולם ואח"כ נתן בו נשמה ולא כמו כל הבע"ח שבקומתן נבראו גוף ונפש כא', וכתיב ויפח באפיו נשמת חיים שהנשמה באה תחלה במוח דרך החוטם שהוא שער המוחין ואח"כ ללב, ובענין האורות וכלים למע' מבואר בע"ח שער הנקודים פ"ד דבעקודים יצאו האורות תחלה ואח"כ נעשו הכלים ובנקודים יצאו תחלה הכלים ואח"כ האורות ואח"כ הוא תקון האורות והכלים כא', ובע"ח שי"ח מבאר דשלשה תיקונים המה תקון האורות והם

א ל ה ת ו ל ד ו ת : בראשית ב, ד.

א ע נ ה . . א נ כ י ע ש י ת י : הושע ב, כג. ישעי' מה, יב.

מ מ ג ד ת ב ו א ו ת . . ו כ ל ש י ח : דברים לג, יד. בראשית ב, ה.

צ ב ר ע פ ר ו . . ו י פ ח ב א פ י ו : סנהדרין לח, ב. בראשית ב, ו.

בו' חדשים תקון הניצוצות והם בט' חדשים ותקון הכלים הם בי"ב חדשים, ומהמבואר שם מובן דתקון הכלים קודם לתקון האורות, אמנם במבוא שערים שער ח' ח"א פ"י כ' מפורש שתקון הכלים התחיל תחלה שצריך זמן יותר, וכללות הענין הוא דהנה כפי סדר ההשתל' מלמעלמ"ט התהוות האורות קודם להתהוות הכלים, והוא כהדיעה שבנין הצורה קדום לבנין החומר וע"כ בעקודים שזהו כפי סדר ההשתל' נתגלו האורות קודם ואח"כ נתהוו הכלים, ובתהו שיצאו הכלים תחלה זהו שלא בהדרגה, והיינו מפני שהיו כלים קטנים ולא הי' להם קישור וחבור עם האור ע"כ יצאו הכלים תחלה, ובתקון הי' תקון הכלים תחלה לפי שזהו בדרך מלמעלמ"ע שצ"ל תחלה בירור ותקון הכלים והיינו להיות בבחי' כלי לאור, דתקון הכלים הוא הביטול שלהם להיות מיש לאין שעיי"ז יהיו כלים לקבלה ותקון האורות הוא הביטול שלהם להיות מאין ליש היינו להיות נמשך ומתגלה בהכלי.

קיצור. יבאר דבמקור ושרש התהוות האורות והכלים הנה הכלים קדומים לאור, ובהגילוי ובפועל האורות קדומים להכלים, ויסביר בהתהוות הכלים מהגשמת המקבל את שכל הרב דתלוי באופן השפעת הרב אם בריבוי ובגילוי או במיעוט ובהעלם, וידמה לב' הדיעות אם שמים קדמו או ארץ קדמה ויסביר בהב' דעות אם בנין החומר קדום או בנין הצורה קדום, בעקודים האורות תחלה ובתקון הכלים תחלה.

טו.

והנה בבריאת והתהוות גוף האדם הנה עיקר בנין הולד דוהו עיקר מציאותו הוא מטיפת האם, וטפת האב הוא המברר את טפת האם להיות נקפא ונעשה ממנו ולד, ובפרט"ו האם מזרעת אודם שממנו עור בשר כו' והאב מזריע לובן שממנו עצמות ומוח, ובד"כ מטפת האם הוא התהוות המציאות ומטיפת האב הוא הרוחני וכמו האב זוכה לבן בנוי ובכח כו' ובחכ' וענינם בהגילויים שלמע' הם בחי' מ"ן ובחי' מ"ד דטפת המ"ן הוא שבא מהבירורים דוקא דהיינו בחי' הביטול וזהו שבעיבור בנין החומר קדום והוא בנין הכלים שהו"ע ביטול היש שזהו מטפת מ"ן מצ"ע והוא קדום, אמנם בלידה והתגלות בא התגלות האור קודם ומהתעבות האור נעשה הכלי ונעשית לפי אופן האור, ועיקר תקון הכלים הוא בהתגלות שלהם, והוא שיהי' בהם ההתכללות דהחסד יהי' כלול גם מגבו, והיינו שלא יהי' חסד פשוט בבחי' נקודה בלבד כי"א יהי' בזה בחי' הגבו' ג"כ וכן שארי המדות והוא בחי' רוחב הכלי שעיי"ז יהי' התכללות המדות, דתקון זה הוא ע"י האור והן בחי' המוחין שעושים ההתכללות בהמדות ובעבודה הוא להיות אהוי"ר בהתגלות שזהו ע"י השגה והתבוננות אלקית ולהיות התכללות אהוי"ר כי אה' לבד אינה עבודה תמה וצ"ל ג"כ יראה וכמו וגילו ברעדה במקום גילה שם תהא רעדה, וכן יראה תהי' כלולה באהבה וכמו וכל הלבבות יראוך

ה א ם מ ז ר ע ת . . . ה א ב ז ו כ ה : נ ד ה ל א , א . ע ד י ו ת ס ו פ פ"ב .
ב מ ק ו ם ג י ל ה . . . ו כ ל ה ל ב ב ו ת : ב ר כ ו ת ל ב . ת פ ל ת
נ ש מ ת כ ל ח י .

וכל קרב וכליות יזמרו לשמך וכן במצות הנה תקון ועשיית הכלים להמשיך בהם וע"י גילוי האור וכמו רמ"ח פקודין רמ"ח אברים דמלכא שהן אברים וכלים שע"י נמשך גילוי אלקות שזהו ע"י קיום המצות באהוי"ר, והוא תקון השני בתקון הכלים שנעשה ע"י גילוי האור דוקא, דתקון הראשון הוא בעיבור דשם בנין החומר קדום וענינו הוא קיום המצות מעשיות בבחי' ביטול אשר קודם לקיום המצוה צריך להתבונן בריחוקו מה' ויתעורר בהתעוררות טובה להיות לב נשבר ונדכה וכמאמר כלי ריקן מחזיק דכאשר הוא ריקן מרצונות זרים או נעשה כלי המחזיק שהוא כלי לאלקות דכ"ז הוא תקון הכלי בבנין החומר להיות כלי, אבל בתקון שני דכלים הנה במדרג' זו בנין האורות קדום לבנין הכלים שע"י האור ע"ז נבנה הכלי, אך גילוי האור הוא ע"י הכלי דוקא כי בלא כלי אא"ל גילוי אור, והאור הוא בשביל הכלי כי הכוונה היא בהכלי דוקא דבמח' הכלי קדמה אל האור, והיינו שיהי' הגילוי בכלים דוקא והאור הוא בשביל הכלי, ולכן כלים ממשיכים אור וכידוע במשל האברים שממשיכים חיות דכשמתקיים האבר שראוי לקבל חיות הנפש אין צריך להמשיך החיות רק נמשך ממילא כי האבר ממשיך חיות, וכן הכלים למע' ממשיכי' את האור, ולכא' מאחר שהכלי למטה מן האור איך הוא ממשיך את האור, אך זהו מפני שבמח' הכלי קדמה והיא תכלית הכוונה ע"כ היא ממשיך את האור, אמנם הכוונה בהכלי הוא שתהי' בבחי' ביטול דזה שהכלים מקבלים את האור וממשיכים אותו זהו דוקא ע"י ביטול הכלים, שהרי תכלית הכוונה הוא שיהי' גילוי האור רק שיהי' הגילוי בכלים, ואם הכלי הוא בבחי' יש ומציאות הרי אינה כלי לאור ואדרבא מעלמת על האור וה"ז היפך הכוונה לגמרי, וכמו שהי' בתהו שלא היו כלים אל האור והאור נסתלק מהם כמו תאש הקופץ מהפתילה ואינו מאיר, וכן הוא בהכלים שהם בבחי' יש ומציאות שמעלימים על האורות וצ"ל ביטול הכלים ואז ממשיכים את האור, וזה מה שהכלי קדום שעלה במח' תחלה הוא דוקא שיהי' כלי לקבל והיינו שתהי' בבחי' ביטול ושיהי' עוד הביטול באופן כזה שיומשך אור שלמע' מבחי' התלבשות בכלים, וע"ז הוא עיקר התקון שע"י האור, כי הנה בהתגלות האורות והכלים ג"כ תקון הכלים קדום לתקון האורות והיינו שקודם הוא תקון הכלים ע"י האורות המתלבשים בתוכם ואח"כ הוא תקון הכלים ע"י האור בעצם כמו שהוא למע' מהתלבשות, דתקון הכלים הוא ההתכללות דחוי"ג, ותקון האורות הוא להיות ההתכללות מבלי אשר ימצא ראש וסוף דהתכללות תא' הוא שסובלים זא"ז והתכללות הב' הוא שמקבלים זמ"ז ומשלימים זא"ז, וזהו תקון האורות היינו תקון מבחי' האור שלמע' מהכלים דזהו מבחי' עקודים והוא בחי' אנת הוא שלימותא דכולהו, וזהו ע"י ההתכללות תחלה בהכלים בהתכללות תא' שזהו מבחי' האור המתלבש בכלים וע"ז הוא ההתכללות מעצמות האור שלמע' מהכלים, וזהו שכל העבודה למטה הוא בבירור ותקון הישות דוקא שהו"ע תקון הכלים וכמ"ש כי לי בני עבדים דענין העבודה הוא בבירור וויכוח הישות דוקא והוא הבירור דנה"ב, והבירור הוא ע"י כחות דנה"א שהם בהתלבשות בנה"ב דע"ז נמשך אור שלמע' מבחי' התלבשו' וכמו בעבודה דשבת שהיא עבודת הנשמה מצ"ע להתענג על ה', והוא

כ ל י ר י ק ן : ברכות מ, א. ראה ד"ה אני לדודי ת"ש פ"ג.

כ ל י ל י ב נ י : ויקרא כה, נה. — ראה תו"א ר"פ משפטים (עו, א).

שכר עבודתה בששת ימי החול, והעבודה דשבת הוא שגם הכחות הטבעי מתעלים באור וגילוי זה וכמו באכילה דשבת שהתענוג הגשמי הוא תענוג אלקי, דבהתענוג דתפלה הוא עונג הנשמה עצמה ותענוג דסעודת שבת הוא עונג הנשמה והגוף, והכל הוא עונג אלקי, וכ"ה למע' דבשבת הכלים דברי' עולים באצי ומאיר בהם אור האצי שו"ע ביום השביעי נתעלה וישב על כסא כבודו, ועם היות דרחוק ערכו של בי"ע לגבי אצי בכ"ו הנה בשבת מאיר אור האצי בכלים דבי"ע, והוא ע"י העבודה דימי החול בבירור וזיכוך הכלים שע"ז מאיר בהם אור עצמי שלמע' הרבה מערך האור המתלבש, וזהו ויהי ערב ויהי בקר דברישא חשוכא והדר נהורא בחי' אור וכלי שהכלי קדמה במח', והכוונה הוא שיהי' גילוי האור והוא שיהי' רק בכלי, וזהו ג"כ מה שהשלמות הוא דוקא בהתחברות האור והכלי דהרי כלי בלא אור ודאי היא חסרה מאור וגילוי, אך גם האור בלי כלי ה"ה ג"כ חסר השלמות דמאחר שהכלי קדמה במח' ובשבילה הוא הגילוי הרי כוונת הכלי כלולה בהגילוי וא"כ בלא כלי לא נשלמה הכוונה, ובפרט שבלא כלי אינו נמשך האור א"כ ה"ה חסר את האור המתפשט בהכלים, ועם היות שזהו חיצוני' האור מ"מ ה"ה חסר אור וזיו הזה רק בקישור וחבור דאורות וכלים יחד בזה הוא דוקא השלמות, דבזה שהאור מחדש תמיד את הגילוי בהכלים שהוא אור וחיית הכלים זהו דוקא שלמות האור ושלמות הכלי הוא האור, וע"כ בהתחברם יחד ע"י זהו דוקא השלמות, ופנימי' הכוונה הוא שיהי' גילוי אור שלמע' מהכלי וג"ז יאיר בגילוי, והיינו ע"י זיכוך הכלי שיאיר בחי' האור שלמע' בעצם מהכלי דגם אור זה יאיר בהכלים.

קיצור. יבאר דמציאות הולד מהאם ומהות הולד מהאב בעיבור בנין החומר קדום ובלידה והתגלות הצורה קדום, ותקון האורות והכלים הוא בהתכללות שע"י המוחין, יבאר ענינם בעבודה תקון ראשון קיום המצות מעשיות בביטול ותקון שני ע"י האור התכללות אהוי"ר, תקון הכלים התכללות תקון האורות שמשלים זא"ז, העליות שבשבת ע"י העבודה דימי החול ע"י השלמות דהתחברות או"כ מאיר האור שלמע' מהכלים.

וזהו על שלשה דברים העולם עומד על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים דעם היות דשלשה דברים אלו הם באמת ענין אחד, דאי אפשר להיות אחד מהם בלי השני והשלישי, בכל זה מחלקם בשלשה דברים, בדוגמת דבר כמו ענין גוף ונפש והתחברותם שהם ענין א' דגוף בלא נפש הוא רק בשר אדם ונפש בלא גוף הוא רק נשמת אדם, ורק בהתחברות גוף ונפש יחד אז הוא אדם, ובאמת הם ג' ענינים מחולקים, דבגוף שהוא העיבור בנין החומר קדום לבנין הצורה, ונפש שהוא התגלות החיות בנין הצורה קודם, ובהתחברות שניהם אז הוא השלמות, דכן הוא גם בהגילויים ל"מע' שהם ג' ענינים, תקון הכלים ותקון האורות והתחברותם אשר כן הוא בעבודה שהם שלשה דברים תורה עבודה וגמילות חסדים שהם שלשה תקונים, תקון הכלים תקון האורות ותקון התחברותם שהו"ע השלמות דע"י נמשך גם האור שלמעלה מההתלבשות בכלים שיאיר גם הוא בכלים דאז נשלם הכוונה האמיתית הכלולה באוא"ק הבל"ג ונשלם ע"י כוונת הצמצום.

בט"ד, ש"פ שלח, תש"ד

והחיות רצוא ושוב כמראה הבזק, ופרש"י רצוא ושוב כלהבת הכבשן שיוצאה תמיד מפי הכבשן וממהרת לחזור ולכנוס, כך כשמוציאות ראשן מתחת הרקיע הנטוי למעלה מהן, כמו שמפורש בענין, גרתעות מפני השכינה שלמעלה מן הרקיע וממהרות להשיב את ראשן, והיינו שמתאר להסביר ענין הרצוא ושוב דחיות הקדש שהוא כלהבת אש שבכבשן שטבעו לצאת מהכבשן ולחזור ולכנס והכל במהירות גדולה ביותר, ומתאר הרצוא ושוב דחיות הקדש בענין האש דוקא להיות כי ה' אלקיך אש אוכלה הוא, ורבינו נ"ע פי' והחיות רצוא"ש דכל המדרי' מריש כל דרגין עד סוף כל דרגין בהחיות ואור האלקי הוא ברצוא"ש, ולזאת הנה כל ענין העבודה לעשות כלים להחיות ואור אלקי באיזה בחינה ומדרי' שתהי' הוא ע"י רצוא ושוב.

ולהבין כ"ז ילק"ת משנת"ל דאמיתת הכוונה באוא"ס הבל"ג הוא דאור הבל"ג יבא בגילוי ע"י עבודת האדם דוקא בכח עצמו בהעבודה בתומ"צ דכוונה זו נשלמת ע"י הצמצום, ועם היות שהצמצום הוא רק כטפל אל הגילוי שהרי כל ענינו הוא אך ורק בשביל הגילוי אבל עם זה הנה הצמצום קדם אל הגילוי, וההתהוות שע"י הצמצום הם הכלים דזהו ברישא חשובא שהם הכלים והדר נהורא אור שהו"ע הגילוי, ועם היות דכוונת הגילוי הוא בהאוא"ס הבל"ג א"כ הרי האור קדום אל הכלי, אבל באמת הנה האור דאוא"ס הבל"ג אינו באותו הסוג דאור שיש לו יחס אל הענין דכלי, ועם היות דשרש התהוות הכלים הוא מהתעבות האור א"כ הרי האור קדום להכלי, אבל באמת הרי שרש הכלים הוא בגליפו אותיות הרשימו, דממוצא דבר אנו יודעים דבשרש ההתהוות הנה הכלים קדומים להאורות ובגילוי הנה האורות קדומים להכלים, והעבודה היא להיות התחברות האורות והכלים כשהם מתוקנים בתקון הכלים שסובלים זא"ו ותקון האורות שמשלימים זא"ו שע"י מתגלה ומאיר האור העצמי שלמעלה מהכלים ושיהי' בגילוי בכלים.

טז.

והנה רצוא ושוב ענינו הסתלקות והתפשטות, שהרצוא הוא מה שמסתלק מן אותו המקום שהי' שם או אותה המדריגה שהגיע אלי' ורץ במרצה גדולה לאותו המקום החדש או שעולה במעלת שכלו והעמקת דעתו ותקיעת מחשבתו בחשק וכוסף שנמשך בכל עצמותו אל אותה הבחינה ומדרי' שנצטיירה בעומק שכלו הנפלא עדיין משכל הגלוי והוא נעלם בהעלמה עצמית בהשכל הנעלם, ושוב ענינו שחזור ומתפשט והיינו דענין השוב הרי אין זה מה שחוזר אל אותו המקום או אל אותה הבחינה ומדרי' שהי' קודם הרצוא בלבד, אלא דלא זו בלבד מה שהוא שב אל המקום ובחינה הקודמת אלא עוד זאת שהוא מתפשט בהמקום ובהמדריגה הקודמת, וטעם חזרתו בכלל והתפשטותו בפרט הוא מפני הכרת מעלת המקום והמדרי' מה שלא ידעו תחלה קודם הרצוא, דהנה סבת

הרצוא הוא מה שמקומו או מדריגתו נתיישן אצלו, דמטבע האדם להתענג בדבר חדש, הן במקום והן במדריגה, וטבע התענוג לעשות התרחבות והתפשטות וכמ"ש שמועה טובה תדשן עצם, דגם בעצמות שאין דרכם להתרחב ולהתפשט כטבע הבשר שהבשר הנה טבעו להתפשט ולהתרחב אבל העצמות אין דרכם להתרחב הנה טבע התענוג שדרכו לעשות התפשטות והתרחבות פועל גם בעצמות שיחרבו ויתפשטו, והתשווקה להתחדשות היא סבת ההסתלקות ממקום הישן או מהבחינה ומדרי' הישנה ורצוא זה עצמו גורם השוב והוא מה שהרצוא מגלה עומק פנימי במעלת המקום הישן או המדרי' הישנה מה שתחלה לא ידע מזה, וגילוי ההתחדשות במעלת המדרי' שנעשה ע"י הרצוא עושה וגורם התרחבות בהשוב, וזהו שהארבעה שנכנסו לפרדס (חגיגה ד"ד ע"ב) הנה ר' עקיבא יצא בשלום לפי שהרצוא שלו הי' בפנימי יותר מכמו השלשה, ובפנימי הרצוא ניכר ונגרש מעלת השוב, וזהו שכללות ענין העבודה הוא ברצוא ושוב שהוא הסתלקות והתפשטות ובאה בחלוקי דרגות בעבודה שהם לילה ויום, חשך ואור, העלם וגילוי דכשם שלילה חשך והעלם ענינם בנושא הכללי אחד הוא אבל עם זה ה"ה חלוקים בתוכנם דהלילה אינו דומה לסוג דחשך וחשך אינו דומה להעלם, דלילה חשך והעלם הנה אין זה שהם רק שמות חלוקים אלא הם סוגים מיוחדים וכל שם ושם מתאר סוג מיוחד, הנה כן הוא בהתוארים דיום אור וגילוי שהם סוגים מיוחדים אשר כל שם ושם מתאר ענינו הפרטי, דכשם שברצוא ושוב הנה החסרון היינו היושן של מדרי' השוב שהוא נמצא שם גורם הרצוא והכוסף לשאוף למדריגה גבוה ועליונה יותר ממדרי' השוב, והרצוא מגלה מדרי' יותר גבוה ונעלית בהשוב מה שקודם לא ידע מזה, והגילוי הזה להיותו דבר חדש הנה התענוג עושה התרחבות והתפשטות בהמדרי' החדשה שנתגלה בהשוב, הנה כ"ה גם בהמדרי' פרטי. דלילה ויום חשך ואור והעלם וגילוי שהם כל אחד בענינו בהסתלקות והתפשטות, דהנה ג' הענינים דלילה ויום חשך ואור והעלם וגילוי הם מדרי' פרטי בעבודת האדם, דלילה היא עבודת קשעהמ"ט ותקון חצות, ויום היא עבודת דצפרא דאברהם כמ"ש וישכם אברהם בבקר, והוא דכאשר האדם קם משנתו בבקר שמרגיש עצמו כברי' חדשה הנה ראשית כל צריך להודות לה' בהודאה כללית על החזרת הפקדון אשר הפקיד דזהו פירוש ברכת מודה אני שהיא הודאה כללית שאינה צריכה לשום התבוננות כלל דזהו ההפרש בין הודאה זו להודאה שבתפלה, דההודאה שבתפלה באה אחרי התבוננות בהשגה אלקית, אבל הודאה זו הרי אינה צריכה להתבוננות להיותה ענין מוחשי דשינה היא אחד מששים במיתה וכאשר הקב"ה מחזיר לו נשמתו והוא חי בכל אבריו הרי אינו צריך לשום התבוננות על ההודאה מתוך שמחת הלב שהו"ע ההתפשטות וההתרחבות שמועיל לו בעבודתו בעבודת היום, הן בהלימוד בהשגה אלקי' וההתבוננות דקודם התפלה הן בעבודה שבלב בתפלה והן בהבכך דעבודת התפלה היינו בההנהגה דכל היום שיהיו כל עניניו באכו"ש ודיבוריו והנהגת עסק פרנסתו והנהגת ב"ב לא רק ע"פ דיני התורה בלבד כ"א ע"פ דרכי העבודה במדות חסידות, וזוהי

ש מ ו ע ה ט ו ב ה : משלי טו, ל. וכר"ל גיטין נו, ב.
ו י ש כ מ א ב ר ה ס : בראשית כב, ג.
ד ש י נ ה א ח ד : ברכות נו, ב.

העבודה הפרטית דלילה ויום ע"פ פשוט, וכן הוא בעבודה דחשך ואור, דחשך הוא מניעה והסתלקות, דבעבודה הו"ע המניעה מלהיות נמשך אחרי דברים גשמי' יותר מכפי המוכרח בכלל ולסלק עצמו מלהיות נמשך אחרי הנחות העולם בפרט, ואור הוא מה שהתפשטות נפשו יהי' בתומ"צ ועבודה שבלב, והעלם וגילוי בעבודה הוא ההכרה דתורת ה' תמימה דגליא שבתורה הוא גוף התורה והאלקו' הוא בהעלם, ופנימי' התו' היא הנשמה דתו' ואלקו' הוא בגילוי ונותנת חיים בגליא שבתו' בהתרחכות והתפשטות אמנם כ"ז הם המדרי' פרטי' שבעבודה אבל כללות ענין העבודה הוא רצוא ושוב שהוא הסתלקות והתפשטות.

קיצור. יבאר דרצוא ענינו הסתלקות ממדריגתו וכוסף למדרי' גבוה יותר, ושוב הוא כשחוזר למדריגתו ומתפשט בהתרחכות מצד התענוג בדבר חדש והתגלות המדרי' החדשה בהשוב הוא ע"י הרצוא, ויבאר ג' ענינים בעבודה פרטית (א) לילה, קשעהמ"ט ותקון חצות, יום צפרא דאברהם בברכת הודאה על החזרת הפקדון בהתרחכות העבודה דקודם התפלה, תפלה והנהגת היום בדרכי החסידות, (ב) חשך, הנחות העולם, אור, תומ"צ ועבודה שבלב, (ג) העלם גליא שבתורה גילוי פנימי' התורה.

יז.

והנה האורות וגילויים שלמע' הם ברצוא ושוב, דזהו בין בהכלים ובין בהאורות שהם בבחי' רצו"ש, אך עיקר רצו"ש הוא בהאור וע"י האור הוא הרצו"ש בהכלי, וכמו עד"מ באדם הנה הילוך הדם בגוף האדם הוא בסדר של הסתלקות והתפשטות שז"ע דפיקא דליבא שדופק תמיד בב' דפיקות שהוא כיוון והתפשטות, דליבא פליג לכל שיפין ובא בשני אופנים, הא' בכיוון הלב הוא הסתלקות הדם מן הלב וההתפשטות הוא שהדם חוזר ונכנס ללב והוא מכוון להמדרי' שלמע' בגילוי האורות בדרך מטי ולא מטי בסדר שמלמעלמ"ט כי סילוק הדם מן הלב הוא המשכת הדם אל האברים וכשנכנס אל הלב מתפשט והב' הוא כשהדם נכנס ללב נסגר הלב וזהו הכיוון מה שנסגר ואח"כ נפתח ומתפשט הדם ממנו בהאברים, וזה מכוון להסדר של גילויי האורות למעלה דתחלה הוא ההעלם ואח"כ הגילוי, דע"י הסגירה מה שהדם נסגר בלב עי"ז הוא דוקא התפשטות, דהילוך הדם שהולך במרוצה ובכח ובחיות גדול להחיות כל האברים זהו דוקא ע"י ההעלם והכיוון, שאם הי' רק בבחי' התפשטות לבד לא הי' בו כח ועזו כ"כ בהתפשטות שלו, כ"א דוקא ע"י הסגירה וההעלם מתחדש כחו ומתפשט בכח ועזו בכל האיברים להחיותם, וסבת ההסתלקות וההתפשטות שבדם הוא מהרוח חיים שבלב, וכידוע שבלב מתחבר החיות עם הדם, דזהו מה שכללות התחברות הנפש עם הגוף להחיות את הגוף בחיות פרטי הוא בלב דוקא, דמשכן הנשמה הוא במוח שבראש ושם הוא בבחי' חיות פשוט עדיין למע' מבחי' חיות להחיות בחיות פרטי הנמשך אל האברים כ"א חיות כללי, והראי' שהרי הריח של בושם שמגיע אל המוח הרי אמר ע"ז דבר שהנשמה גהנית

ד פ י ק א ד ל י ב א : תקוני זוהר תסי"ט (קב, א). וראה לקו"ת סד"ה אלה פקודי וביאורי.

ד ל ב א פ ל י ג : ראה זחי"ב קנג, א. זחי"ג רכא, ב. שם רלב, א.

ממנו ולא הגוף (ברכות דמ"ח ע"ב) והיינו שזהו בהנשמה שבמות שלמע' עדיין מלהחיות את הגוף, והכבד הוא הדם שזהו כמו הגוף מצ"ע בלי חיות הנפש, וחבור הנפש עם הגוף להחיות את האברים בחיות פרטי הוא כלב, ולמע' הוא בחי' בינה ליבא שבבינה הוא התחברות האורות והכלים, ולכן השם דבינה הוא הוי' בניקוד אלקים, דבחק' הוא שם הוי' שזהו בחי' האור כמו שהוא למע' מכלים, ובז"א הן שארי השמות, שם א"ל בחסד, שם אלקים בגבו' שהן בהכלים, ובבינה הוא ג"כ שם הוי' רק בניקוד אלקים דהיינו התחברות האור והכלי, וכן ספי' המל' נק' לב כמו צור לבני, וכמו לבבתיני אחותי כלה, דמל' היא שרש ומקור בי"ע שבאצי' והאור והחיות הוא מבחי' ז"א דאצי' דז"א רובו חסדים שהוא בחי' חיות ואור, דהרי מל' עיקרה גבורות שזהו כמו הדם שאין לו חיות מצ"ע, ועיקר החיות הוא מבחי' חסדים דז"א דאצי' ובבחי' מל' הוא שמתחבר האור והחיות דאצי' עם שרש ומקור דבי"ע, ונמשך החיות מבחי' מל' בעולמות בי"ע, דהנה לב האדם כולל שני מדורים שהם שני חללי הלב דחלל הימני שבלב הוא מלא רוח חיים שנמשך מן הנשמה שבמוח להיות בבחי' חיות להחיות את האברים בחיות פרטי, וחלל השמאלי הוא מלא דם והוא הדם שכבר נתברר ונודרך בכבד וראוי לקבל בתוכו חיות הנפש, דענינם למע' הוא עליית הנבראים דבי"ע ברצוא שלהם בבחי' מל' ועי"ז נמשך להם חיות חדש, ובלב הוא שמתחברים שמתלבש החיות בהדם להחיות עי" כל הגוף, ולהיות שהחיות הוא בבחי' רצו"ש שאינו נמשך בבחי' התפשטות לבד כ"א בבחי' הסתלקות והתפשטות שעולה ויורד תמיד נכמו אור הנר שאינו בהפתילה בבחי' התפשטות לבד רק עולה ויורד וכמו כן הוא בנר הוי' נשמת אדם שהוא תמיד בבחי' עלי' וירידה הסתלקות והתפשטות, דעש"ז נק' נשמה שהוא ל' אשום ואשאף יחד שההבל נכנס ויוצא, ולהיות שהנשמה היא מקור כל הנשימות עש"ז נק' נשמה שהיא בבחי' רצוא ושוב, דעי"ז הוא ג"כ הרצוא בהדם, וכמו שבהדם הרי ההתפשטות הוא דוקא עי" ההסתלקות הקודמת דזהו מה שנותן כח ועוז בהתפשטות, הנה כמו"כ ברוח חיים דנשמה שהשוב הוא דוקא עי" הרצוא, דעיקר הרצו"ש הוא בהחיות ועי"ז הוא ההסתלקות וההתפשטות בהדם, אך מן ההסתלקות וההתפשטות שבהדם אנו יודעים בהחיות דכשם שסבת התפשטות הדם בכח ועוז הוא עי" הסתלקות דוקא שע"ז מתחדש מהרוח חיים שבלב, כמו"כ סבת השוב בהחיות הוא עי" הרצוא דוקא, ונמצא דאופן החיות שהנפש מחי' את אברי הגוף בחיות פרטית הוא בהסדר דרצו"ש דוקא ועי" הרצוא הוא השוב וכל מה שהרצוא יהי' פנימי יותר יהי' השוב בפנימי יותר, אשר כן הוא בחיות אלקי דנשמה מאור האלקי שהוא ג"כ ברצו"ש וכמ"ש כל הנשמה תהלל י"ה תהלל הוא מלשון בהלו נרו שהוא בחי' גילוי אור האלקי שזהו

ב י נ ה ל י ב א . . . ה ש ם ד ב י נ ה : הקדמת ת"ז (ד"ה פתח אליהו). ת"ז
בהקדמה (ת. ב). פרס ש"כ פ"ד ועוד.

צ ו ר ל ב ב י . . . ל ב ב ת נ י : תהלים עג, כו. שה"ש ה, ט. וראה לקו"ת
ע"פ זה.

ל' א ש ו ם ו א ש א ף : ישעי' מב, יד. וראה רש"י חגיגה יב, ב ד"ה
ורוחות. בראשית רבה פ"ה, ט. רמב"ם הל' יסוה"ת פ"ד ה"ט.

כ ל ה נ ש מ ה . . . ב ה ל ו נ ר ו : תהלים קנ, וא"ו. איוב כט, ג.

ע"י בחי' נשמה שהוא ענין רצו"ש והוא בחי' חו"ג שבנשמה שהגבו' הוא עלי' והסתלקות והשוב הוא בחי' חסד שהוא הגילוי.

קיצור. יבאר גילוי החיות הפרטי ע"י דפיקות הלב הבא מרוח החיים בסדר, (א) הסתלקות והתפשטות מכוון לסדר דמטי ולא מטי, (ב) סגירה ופתיחה מכוון לענין קדימת ההעלם אל הגילוי, התחברות הנפש עם הגוף להחיותו, (א) כמוה בחיות כללי, (ב) בלב בחיות פרטי, בינה ליבא התחברות האורות והכלים, נר הוי' נשמת אדם שעולה ויורד, נשמה נשימה ברצו"ש מהאור האלקי, רצוא גבו' שוב חסד.

יח.

והנה בסי' אי' אם רץ לך שוב לאחד, דענין הרצוא הוא מה שהלב רץ במרוצה גדולה דוהו מצד גודל עוצם התשוקה הגדולה והנפלאה שבלב בדרך כליון, דוהו כללות ההפרש בין טבע המוח לטבע הלב, דטבע המוח הוא קרירות ומתינות ולכן הנה כל דבר בא בדרך התיישבות וטבע הלב הוא חמימות והתרגשות, ולכן הנה כל דבר בא בדרך כליון, וכמו שבגשמיות בדבר שהלב משתוקק הרי תכלה לבו לזה בבחי' כליון, וזה בא מיסוד האש בלב שהוא חום הטבעי שבדם שנבער כרשפי אש שלהבת ממש, והוא הצמאון שבלב בתשוקה מורגשת ביותר, וכ"ה ממש ביסוד האש האלקי שבלב שהוא בדם הרוחני שאהי' בריבוע בגימט' דם והוא בחי' בינה שמוזה בא הרצוא והוא הצמאון ותשוקה ברשפי אש התלהבות אלקי ליכלל ולידבק באלקים חיים וכמ"ש צמאה לך נפשי כו' נפשי אויתך בלילה כו' וגק' שלהבת י"ה וכמו רשפי' רשפי אש שלהבת י"ה, והגם שמלוכש בחום הטבעי שביסוד האש הטבעי שבלב, וכאמרו צמאה לך נפשי כמה לך בשרי וגו' וכמו לבי ובשרי ירננו וגו' להיות שזוהו בהתפעלות והתלהבות מורגשת, שכ"ה ברשפי אש שבא מבחי' הבינה שהו"ע השגה והתבוננות שהתלהבות הוא במורגש, ומפני שהיא במורגש בנפש ה"ה במורגש גם בחום הטבעי שבלב שהחום הטבעי מתפעל ומתלהב על ידי ההתבוננות, מ"מ הנה זה הוא מהנשמה האלקי' שמתלהבת ומתלהטת באש האלקי לחשוק ולכסוף בכליון לה' אחד, וכמ"ש נכספה וגם כלתה נפשי דוקא וכן צמאה לך נפשי וגו' וכמו שע"י ספי' הבינה הוא התחברות האור והכלי הנה כן ע"י אש האלקי הוא התחברות הנשמה האלקי' עם הנפש הטבעית והוא שגם הנה"ט עולה בהתפעלות ובהתלבנות זאת, ולכן בירור ותקון הנה"ב הוא ע"י העבודה באהוי"ר שבאה ע"י ההתבוננות דוקא והרצוא והצמאון בא ע"י ההשגה דכח הבינה דנה"א וכמא' בינה ליבא ובה הלב מבין דכשמתכוון איך שכל חיות העולמות הוא מבחי' מל' לבד דמלך שמו נק' עליהם, דבחי'

ב ס " י : פ"א. ראה הקדמת ת"ז (ז, א).

ש א ה י ' ב ר ב ו ע : פע"ח שער ההמצ' פ"א. וראה ג"כ ע"ח שער הכללים פ"ג. שם שער מ"ן ומ"ד ד"ה.

צ מ א ה ל ך . . נ ש י א ו י ת י ך . . ר ש פ י ' : תהלים סג, ב. ישעי' כו, ט. שה"ש ח, ו.

ל ב י ו ב ש ר י : תהלים פד, ג.

נ כ ס פ ה ו ג ס : תהלים פד, ג.

מל' הוא בחי' שם והארה לבד שאינו בערך העצמות, וכתיב כי נשגב שמו לבדו שגם בחי' השם הוא נשגב ומרומם מן העולמות ורק בחי' מקיף מלמע', וכמו עד"מ במלכותא דארעא הרי רק שם המלך הוא על המדינה לא עצמות המלך, דכללות ענין המלוכה הוא רוממות והתנשאו' שהם ב' ענינים חלוקים, דרוממות הוא כח עצמי והוא מה שהוא מרומם בעצם והתנשאות הוא הרוממות מצד איוה דבר וסבה מה שהוא מתנשא, וזהו דעצמות המלך הוא מרומם בעצם וההתנשאות על עם הוא רק שמו לבד והיינו דלא זו בלבד מה שכל ענין המלוכה הוא רק ההתנשאות הנמשך משמו אלא דגם זה היינו השם הוא בדרך רוממות והתנשאות וכן הוא למעלה דבחי' שמו לבד הוא שבבחי' רוממות והתנשאות על עולמות ביע' ומה שנמשך בהם בפנימיותם להחיותם הוא רק הארה לבד שעז"א הודו על ארץ ושמים בחי' הוד וזיו לבד, וכמו"כ הוא גם בעולמו' עליונים כמו בעולם אצי' ולמע' מאצי' שהכל הוא רק הארה לבד וכולא קמי' כל"ח, וגם עז"א כי נשגב שמו, להיות דכללות ההשתל' היא רק מבחי' מל' דא"ס והוא מח' ורצון דאנא אמלוך, ובחי' מל' דא"ס כמו שהיא בעצם ה"ז למע' עדיין גם מבחי' התנשאות על העולמות רק הארה לבד, וזהו כי נשגב שמו לבדו דמה שהוא נשגב זהו רק שמו לבד והודו על ארץ ושמים והוא בחי' גילוי הקו שנמשך בעולמות בפנימיותם הוא רק הוד וזיו בלבד, או יתפרש כי נשגב שמו על בחי' מל' דא"ס כמו שהוא למע' מהצמצום בחי' שמו הגדול, ומ"ש הודו על ארץ ושמים הוא בחי' המל' כמו שהיא בבחי' התנשאות על העולמות שזהו על ארץ ושמים בבחי' מקיף עליהם וכמ"ש מלכותך מלכות כל עולמים דמלכותך היא בחי' מל' דא"ס כמו שהיא למע' מבחי' צמצום ולמע' מבחי' התפשטות והתנשאות על עם, ומלכות כל עולמים הוא התפשטות המלוכה שזהו ע"י הצמצום שמתצמצם בעצמו להיות בבחי' מלך, וכמ"ש ה' מלך גאות לבש שנתלבש בצמצום גדול בבחי' גיאות דמלוכה זו להיות בבחי' מלך לעולמות המסתעפים מבחי' הקו אחר הצמצום, וכללות ההתבוננות הזאת היא איך שכללות שרש ומקור העולמות הוא בחי' מל' לבד, שגם בשרשו ומקורו הוא בחי' שם לבד וכש"כ כמו שהוא בבחי' התנשאות על עולמות, וכל הגילויים בעולמות שיש ריבוי מדרי' עד אין שיעור מרכ"ד עד סוכ"ד ה"ז רק הארה לבד מבחי' מל' וכמ"ש משובח ומפואר עדי עד בבחי' א"ס והכל הוא רק שמו הגדול, וע"י אריכות ההתבוננות בזה תתלהב לבו ברשפי אש התשוקה והצמאון ליכלל בעצמות ואו"ס ב"ה והיינו שלא ימצא שום רצון וחפץ ואינו מוצא שום חיות לנפשו בכל הגילויים ולא מיבעי שאין לו שום חיות ועונג למטה בחיות הגשמי, אלא שגם בהגילויים שבעולם בהאור והחיות האלקי וגם בהאור שבעולמות העליונים כו' אין לו בזה שום חיות ועונג כלל כ"א חפצו ורצונו להכלל בעצמות ואו"ס, וכמ"ש מי לי בשמים ועמך לא חפצתי דכל מה שעמך לא חפצתי רק צמאה לך נפשי לך דוקא, וכמא' רבינו ג"ע איך וויל ניט דיין ג"ע התחתון, איך וויל ניט דיין ג"ע העליון איך וויל נאך דיק אַליין, שאינו

כ י נ ש ג ב : תהלים קמה, יג.

ה' מ ל ך : תהלים צג, א.

מ ש ו ב ח ו מ פ ו א ר : ברכת ברוך שאמר.

מ : ל י ב ש מ י ם : תהלים עג, כה, וראה שרש מצות התסלה ס"מ.

רוצה בהגילויים דגעה"ת ואף לא בהגילויים דג"ע העליון דכ"ז הוא רק עמך ורק צמאה לך נפשי לך דוקא עצמות א"ס ב"ה.

קיצור. יבאר דטבע הלב הוא התרגשות ובדרך כליון וכן הוא בהרשפי אש שבנשמה והגם שמתלבש בחום הטבעי אבל בא מצד האש דנשמה שמחבר הנפש והגוף בדוגמת ספי' הבינה שמחברת האורות והכלים, יבאר דהרצוא בא מהתהבוננות דכי נשגב שמו, א) ספי' המל' שהיא מקור העולם, ב) מל' דא"ס אחר הצמצום, ג) שמו הגדול לפני הצמצום, עמך גילויים לא תפצתי ורק לך עצמות.

יט.

והנה אחר הרצוא הוא בבחי' שוב וכמא' אם רץ לבך שוב לאחד או שוב למקום, והוא שע"י הרצוא מאיר גילוי אור בנפשו ועי"ז ה"ה חוזר ושב מהרשפי אש והצמאון, וז"ע והיו הדברים האלה שאחר המס"נ דהוי' אחד, דמס"נ הוא מסירת הרצון, כי נפש הוא רצון כמו אין נפשי וגו', והיינו תגבורת הרצון והתשוקה לה' אחד עד שיתפשט רצונו מכל דבר, דגם הגילויים היותר עליונים ונפלאים אינו רוצה בהם, וזהו פי' ענין מס"נ שמוסר רצונו רק לעצמות א"ס ב"ה ואומר אח"כ והיו הדברים האלה בד"ת הכתוב מדבר שע"י התורה במשך האור האלקי בנפשו, וכמו שאנו רואים במוחש במי שהוא תאב וצמא בחשקה ורצונו להבין ולהשיג איזה דבר חכמה בשכל מופלא ומוסר נפשו על זה ממש עד שמסתלק מאתו ענין השינה וסר ממנו כוסף האוכל והשתי' מפני גודל הרצוא והצמאון לידע את ההשכלה ההיא עד כי מיום אל יום יחסר משקלו ופניו נעשו דלים ורעים מגודל הצער על אשר לא יוכל לעמוד על ידיעת החכמה ההשכלה, וכאשר לבסוף הוא בא על הבנת ההשכלה הנפלאה אז הרי תשבע נפשו בעונג נפלא, שהתענוג ההוא הנה לא זו בלבד שהוא תענוג רוחני ונפשי אלא הוא תענוג בשרי ממש דחכמת אדם תאיר פניו לא לבד שפניו מאירות, מצד גילוי החכמה והשכל אלא שפניו מאירות מהתענוג בשרי כאלו אכל מאכלים טובים ומבריאים ומרבים את השומן ויופי בשר הפנים, וכמו הצדיקים הגדולים שהיו מרבים בסיגופים ותעניתים והיו פניהם מאירים גם ביופי בשרי נוסף על הזכות והדקות הנק' איידעלקייט הבא מצד ידיעת החכמה והשגתה ומכש"כ דכאשר מאיר אור אלקי בנפשו שזה משקיט אותו מהרצוא והצמאון, ובפרטו בתפלה גופא היא ההמשכה בשמו"ע שאו' ברוך אתה הוי' שהוא ההמשכה והגילוי, ועי"ז נשקט ונתקרב מהרצוא מפני הגילוי שמאיר, והעיקר הוא מפני שהגילוי אור עליון עושה ביטול בנפשו להיות בחי' היראה והשפלות היפך בחי' האהבה והרצוא, ואומר לנפשו מי אנכי לגשת אל הקדש פנימה לעלות במעלות ומדרי' רוממות הא"ס רק להיות למטה לקיים רצונו ית' בתומ"צ, אך מה שמכבה את האהבה זהו רק לפי שעה כי מיד חוזר ומתעורר באה' בבחי' רצוא, ואדרבא עי"ז דוקא הוא עולה בעילוי המדרי' יותר בקרבת אלקים, כי ע"י הגילוי

אלקו' בהשוב שנעשה עי"ז בקירוב יותר ה"ז גופא גורם בחי' הרצוא יותר, ובפרט שעי"ז מתעלה בהשגתו יותר ובהרגש האלקי ויבין יותר בבחי' רוממות הא"ס ואיך שכולא קמי' כלא, ועי"ז יתגבר הרצוא ביותר וכ"ה תמיד ברצו"ש, וכמו שהוא בנשמות למטה שהן ברצו"ש כ"ה גם בחיות המרכבה שהן תמיד ברצו"ש, וזהו והחיות רצוא ושוב כמראה הבזק, ופרש"י להבת הכבשן שיוצא תמיד וממהר לחזור וליכנס כך כשמוציאות ראשן מתחת הרקיע כו' נרתעות מן השכינה שלמע' מהרקיע וממהרות להשיב את ראשן כו', ובס' מג"ד אות נ' כתב כי החיות אשר למטה מן הכסא משתוקקות וצמאות ורצות להשיג הכבוד העליון אשר למעל' מהן כו' ועי" תשוקתם ועלייתם זו מתמלאות אור ושפע עליון ושבות בבחי' שוב מרוב מורא ופחד כו' ומיד חוזרות ומשתוקקות צמאות ורצות להשיג וכה משפטן כל הימים כו', והיינו עי" השגתן איך שהאוא"ס קדוש ומובדל מהעולמות והחיות שנמשך בהם להחיותם הוא בחי' הארה לבד עי"ז הוא הרצוא להכלל באוא"ס ב"ה והאופנים והחיות הרצוא שלהם הוא ברעש גדול עוד יותר מהשרפים, והגם שאומרים ברוך שהוא בחי' המשכה וכל המשכה משקיט ומשביע, אך באמת הנה ברוך זה הוא שיר תאופנים דזהו ג"כ בחי' רצוא רק שהרצוא של השרפים הוא שרוצים להכלל והרצוא של אופנים וחיותה"ק הוא שרוצים ההמשכה והגילוי, וידוע דגם בכלים דאצי' יש בחי' רצו"ש וכמו שא' החכמה יראה לעלות אל הכתר שזוהו בחי' שוב, וכמו"כ יש בחי' רצוא וכמ"ש בזהר בלק דקצ"א א' ע"פ שחורה אני ונאווה בשעתא דהיא ברחימו סגי' כו' מגו דחיקו דרחימו דלא יכל למסבל אזעירת גרמה כו' והוא בעליית המל' מבי"ע לאצי' שנסתר כל פרצופה שבבי"ע ונעשית נקודה אחת והיא נקודת הכתר שהו"ע הביטול שלמע' מטו"ד, וכמו האהבה שברעו"ד שבפנימי' נקודת הלב שבא מצד עצמו' אוא"ס שהאה' והרצוא הוא בבחי' כלות הנפש ממש, והוא התעוררות האה' עצמי' שבנפש, דגם כשבאה עי" התבוננות בעצמו' אוא"ס והיינו ההתבוננות ברוממות הא"ס לא רק איך שהגילויים הם רק הארה לבד וכולא קמי' כלא, כ"א ההתבוננות ברוממות והפלאות אוא"ס ב"ה מתעוררת עי"ז האה' עצמי' שבנפש, ובפרט בהרגש אוא"ס ב"ה שלא עי" התבוננות רק מה שעצם הנפש מרגיש את הא"ס, שהאה' והרצוא הוא בבחי' התקשרות עצמית דנשמה, וה"ה בבחי' כלוה"נ ממש, וא"ז כמו תאה' הבאה עי" השגה והתבוננות דגם בתוקף האה' יש לה מ"מ אחיזה, והיא האה' דבכל לבבך ובכל נפשך, דבכל לבבך הוא מה שהלב מכיל, ובכל נפשך הוא שהאה' בתוקף יותר עד שהיא בכל כחות הנפש שאינם כלים קבועים להאה' כמו הלב שהוא משכן המדות והיא כלי קבועה למדת האה' אבל כחות הנפש אינם כלים למדת האה', והאה' דבכל נפשך היא מה שהאה' מתפשטת בכל כחות נפשו כמשל אמת המים המתפשט על כל גדותיו מפני רבוי המים בימות הגשמים או בהפשרת שלגים ששוטפים גם מחוץ להנהר שהוא מקומם, ומ"מ הנה אהבה זו דבכל נפשך היא לפ"ע כחות הנפש, אבל האה' דבכל מאדך היא בל"ג שאין לה אחיזה כלל בהכחות והוא בבחי' כליון לגמרי, וכמו"כ הוא בבחי' דמגו דחיקא דרחימו שזוהו תוקף האה' והרצוא ביותר דלא יכלא למסבל שאין הלב יכול לסבול אזעירת גרמה שנעשה נקודה תחת היסוד והוא בחי' כלי הכתר שבה שלמע' מבחינת הכלים דבחי' פנימי', והוא בבחי' הרצוא

בבחי' כליון, ועי"ז נעשה השוב שהוא בחי' תוס' אור וגילוי בבחי' מל' וע"י המל' נמשכת ההשפעה בכל העולמות.

קיצור. יבאר דאחר גילוי אור הרצוא בא השוב, ובעבודה ענינו דאחר המס"נ שהוא מסירת הרצון באחד בא השוב דוהיו הדברים האלה בד"ת שהבנת עניני אלקו' והשגתם משביעו, ויסביר מהצמא להשכלה דחכ' עמוקה הנה מהעדר השגתו נעשה רוון בגופו ותענוג ההשגה מבריא אותו. הרצוא מביא את השוב וחזור חלילה, הרצוא דשרפים להכלל והרצוא דאופני' הוא בהמשכה, הרצוא"ש דספי' המל'.

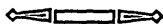
והנה המורם מכל האמור אשר בכל המדרי', הן בהנשמות ובחיות האדם למטה באופן החיות מה שהנפש מחי' את הגוף והן במלאכים וספי' העליונות באורות וכלים הנה בכלום לא רק שיש הענין דרצוא"ש אלא שבכל א' המדרי' מבלי הבדל בין חיות הנפש והגוף ועבודת הנשמה למטה ובין עבודת המלאכים והגלויים בספי' העליונות הוא רק בדרך רצוא"ש, ומזבן אשר בכל א' הנה הרצוא ושוב הוא לפי ענינו דאינו דומה הרצוא"ש דהתחברות הנפש וגוף שבא ע"י דפיקא דליבא במרוצת הדם להרצוא"ש דעבודת הנשמה בהתלבשותה ע"י הנה"א בהנה"ב, וכן אינו דומה הרצוא"ש דמלאכים להרצוא"ש דאור"כ שבספי', אבל בכללות כולם הנה הרצוא הוא בבחי' עלי' והסתלקות והשוב הוא בבחי' המשכה וגילוי, אמנם עיקר הרצוא"ש הוא בהאור והחיות, וכמו באדם הרי ההסתלקות והתפשטות הוא בהחיות שז"ע הנשימה שע"י נק' נשמה כנ"ל שאין ההמשכה בבחי' התפשטות לבד כ"א בבחי' הסתלקות והתפשטות רצוא"ש ועי"ז נעשה ההסתלקות והתפשטות בהדם, כמור"כ הוא למע' דהחיות האלקי הוא בבחי' רצוא"ש וכמ"ש והחיות רצוא"ש וקאי על האור והחיות האלקי שהוא בבחי' רצוא"ש ועי"ז הוא הרצוא"ש בחיות המרכבה וכמ"ש היא מתהלכת בין החיות וקאי על בחי' מל' שהיא מתהלכת בב' בחי' הילוך ברצוא"ש, וכמור"כ הוא בהאור המאיר בכלים דאצי', וכמ"ש הלא כה דברי כאש וכמו האש שאינו נח בהפתילה אלא עולה ויורד, כמור"כ האור המאיר בהכלים אינו רק בבחי' התפשטות לבד, וגם לא בבחי' התיישבות ממש בהכלים אלא הוא בבחי' רצוא"ש, וכמ"ש בס"י ע"ס בלי מה כו' ודברו בהם ברצוא"ש, ופי' ודברו של א"ס המאיר בע"ס דאצי' הוא בבחי' רצוא"ש, ופי' ודברו הוא בחי' מל' דא"ק, דהנה כללות ההשתל' הוא מבחי' מל' דא"ק, ובשרשו הוא בחי' מל' דא"ס שהרי כללות גילוי הקו הוא מבחי' מל' דא"ס, וְלִפְיָנו, יש לבאר מ"ש בס"י ודברו בהם ברצוא"ש דקאי על גילוי הקו, והענין בזה הוא דהנה ידוע דכללות גילוי הקו נק' בשם שכינה, וטעם הדבר הוא להיות דכללות גילוי הקו הוא רק להאיר את חשך הצמצום ולהיות שוכן ומתלבש בעולמות שזהו בדוגמת בחי' המל' ששוכנת בתחתונים להחיותם כמ"ש מלכותך מכ"ע דכל עולם ועולם מרכ"ד עד סוכ"ד הנה חיות וקיום העולם הוא מספי' המל' דעולם שלמע' ממנו, וכמו בד' עולמות אבי"ע הנה חיותם וקיומם של ג' עולמות בי"ע הוא ממל' דאצי', אמנם זהו המשכה כללית לכללות הג' עולמות בי"ע, ויש גם

המשכה פרטי' לכל עולם ועולם בדרך פרט, דמל' דאצי' הוא קיום עולם הברי' ומל' דברי' שוכנת בעולם היצי' וכן כלם, וכן הוא בכללות ענין גילוי הקו שנק' בשם שכינה לפי ששוכן ומתלבש בעולמות, וביאור נקודת הענין הוא דהנה כללות ההפרש בין אור הא"ס והאור שבמדה וגבול דהאור שבבחי' א"ס הוא לגלות עצמותו והאור שבבחי' מדה וגבול הוא רק להאיר העולמות, הנה זה מה שהקו נק' שכינה הוא ע"ש שמקבל מאוא"ס ומשפיע בנאצלים ונבראים והיינו דלהיות שהקו הרי המשכתו ע"י דילוג הצמצום ה"ו כמו שנתרחק ונבדל מאוא"ס עם היותו באמת נוגע ודבוק אבל להיותו בא ע"י דילוג הצמצום ה"ז כאלו נתרחק והוא בדרגא של מקבל דכל מקבל עם היותו שייך אל המשפיע אבל הוא בריחוק מן המשפיע, וזהו דודברו בהם קאי על גילוי הקו ועו"א ודברו בהם ברצו"ש, דאופן המשכת האור בהע"ס הוא בבחי' רצו"ש דוקא בבחי' מטי ולא מטי, והיינו מפני שאין ערוך הכלים לגבי האור ואם הי' הכל בבחי' מטי הי' בטל במציאות ולא יכול להיות התהוות הכלים כלל, וכמ"ש בע"ח בענין התהוות הכלי בעקודים וז"ל ואז ע"י התרחקו ממנו אור עליון אז נעשה באותו אור הנשאר ונתהוות בחי' כלי כו' עכ"ל, ודוגמא לזה הוא מה שהקשה המק"מ בענין ישוב העולם מדוע בדרום אין ישוב ועיקר הישוב בצפון והלא דרום הוא חסד וצפון גבו' והי' צ"ל לכא' עיקר הישוב בדרום בחי' חסד וכמו חסד אמר יברא כו' וכידוע דעיקר ענין ההתהוות הוא מפני שעלה ברצונו להטיב מצד עצם טבע הטוב וכמ"ש בע"ח כדי להיטיב לברואיו שיכירו גדולתו ויזכו להיות מרכבה להדבק בו ית' והתהוות היא באמת מבחי' החסד וכמא' הגדולה זו מע"ב, אך הענין הוא כי דרום הוא ימין וצפון שמאל וימין המקבל הוא בקירוב יותר אל המשפיע בחי' ימין מקרבת, לכן הוא בבחי' ביטול יותר לגבי המשפיע ע"ד אידי דטריד למבלע לא פליט, וכמו פני ארץ לימין שבבחי' קירוב יותר מפני שור, ולכן אא"ל שם ישוב שהוא בבחי' יש ודבר אלא דוקא בצפון שהוא שמאל המקבל ורחוק מהמשפיע ע"כ יוכל להיות יש ודבר שז"ע ישוב העולם ולכן רוח צפונית אינה מסובבת כי מפני הריחוק יכול להיות שם אחיזה יתרה, וכידוע דמקו הימין אינו משתלשל רק ק"נ ומקו השמאל בא בג"ק וכמו סוספיתא דדהבא, וע"כ אינה מסובבת שלא תהי' יניקה ביותר, הגם דהתהוות היא מ"מ מבחי' החסד זהו דוקא ע"י הגבו' שמעלים ומסתיר ומעלים את האור ומגבילו, וכמ"ש בסש"ב ח"ב בענין הגדול הגבור כו' כי בכדי שיהי' מציאות יש זהו ע"י הריחוק דוקא, וכמו עדי"מ השר כשהוא עדיין אצל המלך הוא בטל במציאות ואינו נראה ליש ודבר, אבל כשבא אל המדינה שהוא מושל בה ואינו אצל המלך אז נראה ליש ודבר גדול, וכ"ה למעלה בבחי' ז"א ומל' דו"א הוא בעל ט"ס ואין בו בחי' המל' שהוא בחי' הגילוי למטה לפי שזהו בחי' יש, והיינו להיותו מבחי' ימין וזכר חסדו וכידוע דו"א רבו חסדים, ה"ה בבחי' קירוב לאוא"ס ב"ה ה"ה בבחי' ביטול בבחי' דביקות

ו כ מ " ש ב ע " ח . . . ש ה ק ש ה מ ק " מ : שער מטי ולא מטי
 פ"א. ראה לקו"ת ר"פ תוריע ד"ה עולם לאכסדרא.
 ח ס ד א מ ר : בראשית רבה פ"ה, ה.
 ה ג ר ו ל ה ז ו מ ע " ב : ברכות נח, א.
 ר ו ח צ פ ו נ י ת : ב"ב כה, ב.
 ב ע ל " ס " ס : ע"ח פרקי הצלם פ"ג ובכ"מ.

למע', ומל' שבנינה מהגבו' דוגמת צפון משם יוכל להיות התפשטות החיות בעולמות ומשם יפרד, ועד"ו יובן שא"א שיתהווה כלי מאוא"ס אם הי' הכל בבחי' מטי וגילוי האור אלא דוקא ע"י מטי ולא מטי, וגם אחר שנתהווה הכלי א"א להיות התאחדות האור עם הכלי כ"א בדרך רצו"ש כי א"א להכלי לקבל את האור בבחי' התיישבות ממש רק בבחי' רצו"ש, דעם היות שבהתפשטות האור בהכלי הוא בבחי' התלבשות בהכלי מ"מ מאחר שתיכף הוא בבחי' הסתלקות א"ו בבחי' התגלות ממש כ"א כמו נוגע ואינו נוגע, ובאופן כזה דוקא אפשר להכלי לקבל את האור.

קיצור. יבאר דבכל המדרי' יש רצו"ש, והגם שמתחלק לפי מהות המדרי' וענינם הנה בכולם הרצוא הוא עלי' והסתלקות והשוב המשכה וגילוי ועיקר הרצו"ש הוא באור, ודברו בהם ברצו"ש, ודברו קאי א' על בחי' מל' דא"ס, ב' על גילוי הקו, הקו נק' שכינה לפי א' ששוכן ומתלבש בעולמות, ב' שמקבל מאוא"ס ומשפיע לנאצלים ונבראים, ויבאר דעיקר הישוב בצפון שהמקבל צ"ל בריחוק ומציאות ולכן התהוות הכלים ע"י מטי ולא מטי וקבלת האור ע"י רצוא ושוב.

בס"ד, ג' דסליחות, תש"ד

אני אל אלקים אקרא והוי' יושיעני, והנה כל השמות יש להם פירוש וביאור אשר צריכים לכוון בהם כפי ענינם, דכשמוזכרים שמו ית' כמו שנכתב בא' ד' לשון אדנות יכוון שהוא אדון הכל, ואם כתיבתו ביו"ד ה"א וא"ו ה"א, עם היות שקריאתו הוא כמו שכותבים באל"ף דל"ת, אבל הכוונה היא אחרת והיא נוספת על הכוונה דאדנות והוא מה שהוא ית' הי' הוה ויהי' כאחד, והגם שזהו היפך הענין דעולם, דעולם ענינו מוגבל בומן ומקום, דהמקום מוגדר בששה קצוות מעלה ומטה וד' רוחות וכן הזמן מוגדר בהגדרה דעבר הוה ועתיד ושם הוי' הוא דעבר הוה ועתיד הם כאחד, הנה הוא המהווה את העולם, דזהו פי' הוי' לשון מהווה, דאמיתית ענין הוי' הוא שהוא ית' אדון הכל גם בדרך הי' הוה ויהי' כאחד דגמגע הנמנעות ופועל בטבע בדרך למעלה מהטבע, ובהזכרת שם אלקים יכוון שהוא תקיף ואמיץ אשר לו היכולת בעליונים ובתחתונים, וכן בשארי השמות אשר כל שם ושם יש לו כוונה מיוחדת לפי ענינו, ובכללות ענין הב' שמות דהוי' ואלקים הנה שם הוי' הוא רחמים ושם אלקים הוא גבו' וצ"ל מפני מה אומר אני אל אלקים אקרא דמאחר דהוי' יושיעני הרי הישועה באה משום הוי' הרי לכאורה היתה צ"ל הקריאה לשם הוי', אמנם מאומרו אני אל אלקים אקרא והוי' יושיעני מובן דהגם שהמענה בישועה באה משם הוי' אבל אני אל אלקים אקרא שהקריאה צ"ל אל שם אלקים דוקא, דממוצא דבר אנו יודעים דענין הקריאה אינו שייך בשם הוי', והיינו דבהשם הוי' כמו שנכתב באל"ף דלת שייך ענין הקריאה, וכמארז"ל (ברכות ז' ע"ב) אר"י בשם רשב"י מיום שברא הקב"ה את העולם לא הי' אדם שקרא להקב"ה אדון עד שבא

אברהם וקראו אדון, אבל שם הוי' עם היות דכתיב (ישעי' מ"ב ח) אני הוי' הוא שמי, וארז"ל (ב"ר פ"ז) הוא שמי שקרא לי אדה"ר, בכל זה הנה שם הוי' נאמר בתורה קודם שאדה"ר קרא שמות ואינו דומה כמו שם אד' שלא נזכר בתורה קודם שקראו אברהם בשם זה, וידוע דשם הוי' ה' גם קודם שנבה"ע וכמא' עד שלא נבה"ע ה' הוא ושמו בלבד ומוסכם מכל המקובלים שהוא שם הוי', וצ"ל מפני מה שם הוי' הוא שבא מעצמו דהיינו כמו בדרך מלמעלמ"ט, ושם אד' הוא דוקא ע"י שקראו אברהם בשם זה שזהו ע"ד מלמטלמ"ע, אך הענין דהנה שם אד' זהו בחי' מל' וכמא' דאנת אשתמודע אדון על כולא וארז"ל (ברכות נ"ח ע"א) מלכותא דארעא כעין מלכותא דרקייעא, ובמלכותא דארעא הנה אין מלך בלא עם, דכל ענין המלוכה הוא ע"י העם שבוחרים במלך ומכתירים אותו, אשר בהכח זה קורין — רופט מען אַרויס — את מדת המלכות שבכחות הנפש להיות מלך על עם, דבכחות הנפש מדת המלכות חלוקה מכל המדות שכולן שייכות גם בלא זולת, וכמו חו"ג דעצם המדה שייכה גם כשלא יש זולת על מי שתהי' השפעת ופעולת המדה, וכמו מי שהוא נדיב לב בטבעו שעם ה' צריך איזה אדם לקבל שפע ממנו ישפיע לו חסד, וגם התעוררות המדה שייכה בלא הזולת, וכמו שמצינו באאע"ה שהי' נדיב בטבעו שהתעורר במדת החסד גם כשלא הי' איש להשפיע לו ונצטער ע"ז, ועם היות דפעולת המדה שייכה דוקא כשיש זולת מ"מ עצם המדה והתעוררות שייכת ג"כ בלא זולת, ובד"כ המדות הן כחות הנפש שישנם בהעלם היינו בהעלם השייך אל הגילוי, וגם כשאינם בגילוי, וכמו מי שאינו איש הטוב, מ"מ יש בו מדת הטוב והחסד בהעלם, ואפילו איש האכזרי מ"מ יש בו גם מדת הטוב שהרי יש עכ"פ מי שהוא טוב לו כמו לבנו וכה"ג, כי המדה ישנה בו בהעלם, משא"כ מדת המלוכה שהיא מדת ההתנשאות, הנה בלי עם לא תהי' ההתעוררות כלל, וכמו שלא יתעורר אדם במדת ההתנשאות כשיהי' במדבר שמים או בין בהמות וחיות שאין בופל עליהם ענין המלוכה וההתנשאות, כי מדת החסד והרחמים שייך גם על הבהמה וכמ"ש ואני לא אחוס כו' ובהמה רבה, ואדם חס על מעשה ידיו אף שהוא דבר שאינו ממהותו כלל, וזה ג"כ הוראה שהמדה והתעוררותה היא מאדם עצמו ואינו נוגע מה הוא הדבר שמתחסד ומתרחם עליו משא"כ במלוכה שאינו שייך רק על מין האדם מפני שהיא באה מן הזולת דוקא וצ"ל המעורר כערכו וכמהותו דוקא, דאו דוקא שייך ענין המלוכה, וכידוע בענין ההכחשה שזהו ע"י ביטול העם נתעורר רצון למלוך אבל בלתי התעוררות העם שמעלין רצון שלהם בביטול גדול לקבלו למלך לא יתעורר בעצמו בהתנשאות, וכל מה שהעם מעורר יותר בביטול רצונם אליו יתעורר יותר במדת ההתנשאות אבל כ"ז הוא דוקא ע"י התעוררות העם, וגם ההעלם במדת ההתנשאות הוא בהעלם יותר מכמו ההעלם דכל המדות וכמו במדת החסד עד"מ הרי יש בכא"א בהעלם השייך אל הגילוי ובנקל הוא לעורר במדת החסד, וגם איש אכזרי יש בו מדת החסד בהעלם, משא"כ מדת ההתנשאות הגם שישנה ג"כ בכל אדם, הנה היא בהעלם עמוק יותר והיינו בהעלם שאינו במציאות לא בבחי' העלם השייך אל הגילוי, ולכן התעוררות ההתנשאות היא

ע ד ש ל א : פרקי דר"א פ"ג.

ו כ מ א ' ד א נ ת : ת"ז בהקדמה (ד"ה פתח אליהו).

ו א נ י ל א : יונה ה, יא.

ביגיעה דוקא והיינו בביטול גדול ובקבלה גמורה, וכמה בני"א שלא יהי' בהם מדת ההתנשאות בהתגלות לעולם, הגם שגם בהם יש מדת ההתנשאות בעצם, וגם מי ששייך להתנשאות הנה ההתעוררות הוא דוקא ע"י ביטול עצום, ולכן מדות דחו"ג שייכות גם על בנים וקרובים ומלוכה היא דוקא על עבדים וזרים והוא משום דאין מלך בלא עם.

קיצור. דהשמות יש להם פירוש וצריכים כוונה לפי ענינם, שם אד' מורה על האדנות, שם הוי' מורה על ההתהוות והי' הוה ויהי' כאחד היפך הגדרת העולם בו"ק ובעבר הוה ועתיד, שם אלקים מורה על התוקף והיכולת, ויקשה דמאחר דהישועה באה משם הוי' מדוע הקריאה לשם אלקים, ויבאר דבשם הוי' אינו שייך קריאה כמו בשם אד' דקראו אברהם שהוא בדרך מלמטלמ"ע ושם הוי' נא' בתורה בדרך מלמעלמ"ט, ויסביר דמדת המל' בכחות הנפש א) בהעלם שאינו במציאות, ב) התגלותה ע"י ההתעוררות, ג) המעוררים דוקא ממהותו, ד) וביגיעה.

ב.

והנה מלכותא דארעא כעין מלכותא דרקייעא דמדת המל' שבכחות הנפש אנו יודעים דוגמתה במלכותא דרקייע בספי' המל' שהיא בדוגמא דמדת המל' דכחות הנפש להיות בבחי' התנשאות על העולמות ולהיות גילוי המלוכה הוא ע"י העלאת מ"ן של הנבראים בקבעמ"ש וביטול שלהם, וכמו שאו' בקדושת מוסף כתר יתנו לך הוי' אלקינו מלאכים המוני מעלה ועמך ישראל קבוצי מטה, דע"י קבלת עומ"ש דמלאכים שמקבלים עליהם עומ"ש ומקדישים וממליכים כו' וכן נשמות למטה בקעומ"ש בקיום התומ"צ ע"י ממשיתים בחי' כתר מל' שהוא בחי' הרצון למלוכה וכמו בר"ה שמכתירים אותו ית' בכתר מל' שזהו דוקא ע"י גש"י למטה כמא' אמרו לפני מלכיות כדי שתמליכוני עליכם, ואינו דומה לשארי מדות שהן גילויים מאוא"ס ב"ה ונמשכים גם בלא העלאת מ"ן, וכמו במע"ב הרי נמשכו המדות העליונות להוות העולם דכל יומא ויומא עביד עבידתי גם שלא הי' העלאת מ"ן דאדם, משא"כ בחי' המלוכה הי' דוקא ע"י הקבעמ"ש דאדה"ר שאמר ה' מלך גאות לבש וגו' שהוא שיר של יום הששי יום בריאת אדה"ר וידוע דמל' נאצלה בסוד שרש רק נקודה א' ובנין המל' הוא מהט"ס שלמע' והוא ע"י העלאת מ"ן שלמטה, וכנודע דבעשרה ימים שמר"ה עד יוהכ"פ הוא בנין המל', ויש בנין המל' בכל יום וכמ"ש בפע"ח שער הלולב פ"ב וז"ל, כי בכל יום ויום יש תקון הנוק' בסוד התפלות כנודע עכ"ל, והענין בזה הוא דהנה יש ג' מיני גבורות בבחי' מל', הא' לצורך בנינה היינו שיהי' שייכת מדת המלוכה כי אין מלך בלא עם שיהיו נבראים נפרדים דוקא בבחי' יש ומציאות, וזה ע"י הגבו' דוקא וכמ"ש כבוד מלכותך יאמרו וגבורתך ידברו שצ"ל בחי'

א מ ר ר ו ל פ נ י : ר"ה טו, א.

ד כ ל י ו מ א : זח"ג צד, ב.

ש ה ו א ש י ר : סוף מס' תמיד.

כ ב ו ד מ ל כ ו ת ך : תהלים קמה, יא.

גבורות וצמצומים הב' הוא בחי' הגבו' לעורר בחי' הרצון ותשוקה לעלות למע', והו'ע' ההתהפכות מבחי' יש לאין והו'ע' עשיית הכלי להיות כלי ריקן דהיינו בבחי' ביטול שע"ז הוא כלי לקבלה והג' לצורך ההולדה שהו'ע' יחוד ז"א ומל' שההמשכה היא בבחי' גבו' וכידוע בענין מוריד הגשם שיורדין בגבו', וכ"ז נעשה ע"י העבודה למטה דה"ג הראשונים הן ע"י קבעומ"ש בבחי' אתכפיא לבד אף שאין לו עדין תשוקה וחפיצה מ"מ יכול לעבוד את ה' ע"י אתכפיא כי מוח שליט על הלב, וה"ג שניים הוא להיות בבחי' כלי ריקן ולב נשבר שע"ז מתבטל מישותו והוא בבחי' רצון ותשוקה לאלקות, והו'ע' ק"ש שעהמ"ט להיות ממארי דחושבנא בלב נשבר ונדכה לבטש א"ע עד לעפר, ועי"ז היא העבודה בשחרית בשמחת הנפש בהתבוננות טובה ובאהוי"ר אמיתי, וגם נמשכים מלמעלה בחי' האהוי"ר העליונים שזוהו כדוגמת בחי' היחוד, וכמו"כ הרצון להיות בחי' המלוכה הוא ע"י אתעדל"ת בקבעומ"ש וביטול רצונותיו בבחי' הנחת עצמותו, וכמבואר בזח"א דל"ב ע"א בענין כי לא המטיר שע"י עבודת האדם למטה הוא תקון המל' למע', וז"ש הוקם המשכן שע"י המשכן שלמטה הוקם המשכן שלמע' דהיינו בחי' מל', וכמו שהוא במדת המל' שבכחות הנפש שהיא בהעלם עמוק יותר מכמו ההעלם דשאר המדות כן הוא בספי' המל', דהנה אי' בע"ח שער א"א פ"ב דבא"א הן ט' נהורין ורדל"א והמל' מושרשת ברדל"א, והיינו הט"ס הן בהתכללות בבחי' א"א מקור האצ"י משא"כ המל' שאינה בהתכללות בא"א כ"א היא כלולה ברדל"א שלמע' מבחי' מקור לאצ"י, והיא שם לא בבחי' מציאות וזוהו יש לפרש מה שבר"ה נאמר זה היום תחלת מעשיך זכרון ליום ראשון שצריכים לעורר משרש ומקור הראשון, דלכאורה אינו מובן והלא כל שנה הוא רק פרט מאלף שנה וכידוע דכל אלף שנה כלל שנמשך מיומין עילאין וכמ"ש כי אלף שנים בעיניך כיום אתמול, ונמשך מיום כללי על אלף שנה וכל שנה ה"ז לכאור' המשכה רק מהכלל אל הפרט, וא"כ מה צריכים לעורר משרש הראשון אך להיות דספי' המל' מושרשת ברדל"א והיינו להיות דספי' המל' ההעלם שלה אינו בבחי' העלם השייך אל הגילוי, והיינו כשמתלוקת בחי' המלוכה הנה ההסתלקות היא בבחי' העלם שסתום ונעלם לגמרי, ולזאת התחדשות הרצון למלוכה שצ"ל בכל שנה ושנה וכמ"ש תמיד עיני ה"א בה מראשית השנה ועד אחרית שנה צ"ל ההמשכה משרש ומקור היינו מבחי' העלם העצמי שלמעלה ממקור לגילוי, והגם שכבר נמשך חיות כללי על אלף שנה, דהמשכה הכללית הלנו הוא בז"א ומל' א"כ הרי בכללות כבר נמשך ולמה צריכים להמשיך בכל שנה ושנה פרטית מהעלם העצמי, הענין בזה הוא דזה מה שנמשך הכלל דאלף שנה בז"א הוא מה שכל האלף שנה נק' יום אחד שהשית אלפי שנין הם שית יומין עילאין דז"א, וגם זה מה שנמשך בספי' המל' המשכה כללית על כללות האלף שנה הנה זה רק אשר משרו"ז הוא בנקל להיות ההמשכה כמבואר בענין זכרון ליום ראשון דאחר שכבר נמשך פעם אחד יכולים בנקל יותר להמשיך רצון ועונג זה, אבל עם זה הנה ההמשכה צ"ל משרש ומקור הראשון ולכן המשכת הרצון למלוכה הוא בעבודה וגייעה

ה ו ק ם ה מ ש כ ן : שמות מ, יו, ועי"פ זח"א לה, א, זח"ב רלה, ב.
 ז ה י ו ם : מוסף דר"ה, ראה עטרת ראש בתחלתו.
 כ י א ל ף : תהלים צ, ד.
 ת מ י ד ע י נ י : דברים יא, יב, ראה אנה"ק סי' יד.

בבחי' ביטול והנחת עצמותו, ולא כמו ההמשכה משארי המדות כמו ע"י צדקה וגמ"ח שממשיכים מבחי' חסד שא"ז יגיעה שמכביד על עצמו ביותר, ונק' מעשה הצדקה שודאי הוא בבחי' כפי' וכמ"ש משפט וצדקה, דאמיתית ענין הצדקה הוא ע"י משפט והוא מה ששופט א"ע בכל זה הרי א"ז בדרך הנחת עצמותו עדיין וכן העבודה באהוי"ר שע"פ ט"וד הרי אין הביטול בזה בהנחת עצמותו אדרבא הוא שרוצה ונמשך למה שהוא טוב לו ובאה ע"י התבוננות באלקו' והרגש הטוב דאלקו' ואיך שקרבת אלקים לו טוב, אבל קבלת עומ"ש הוא בביטול הרצונות והנחת עצמותו דוקא, ובפרט בהמשכת הרצון למלוכה בר"ה שזהו בביטול כל רצונותיו לגמרי מכל וכל ובהזות עצמות נפשו, וכ"ז הוא מפני שענין המלוכה הוא ע"י התעוררות התחתונים, שאין זה בבחי' גילוי מעצמו, כ"א שמעוררים הרצון למלוכה, והתעוררות הוא משרש ומקור הראשון היינו מבחי' העלם שלמע' מבחי' מקור לגילוי, והא בהא תליא, דמפני שהיא מבחי' העלם שלמע' מבחי' הגילוי ע"כ הוא דוקא ע"י התעוררות באתעדל"ת ע"כ הוא בא ע"י יגיעה דוקא.

קיצור. יבאר דגילוי המלוכה של מעלה הוא ע"י העלאת מ"ן דנשמות ומלאכים ולא כמו שארי המדות שהן רק גילויים ונמשכות מעצמן, ויבאר דבנין המל' הוא בכל יום ועיקרה מר"ה עד אחר יוהכ"פ, ויסביר ג' מיני גבורות במל' (א) לצורך בנינה ובעבודה אתכפיא בדרך קבע"י, (ב) לעורר על עלייתה ובעבודה לצאת מישותו, קשעהמ"ט ג) לצורך ההולדה ובעבודה התעוררות אהוי"ר, המל' מושרשת ברדל"א והתעוררות הוא ע"י הביטול דהנחת עצמותו דוהי העבודה דר"ה בקעומ"ש פנימי' בכל עניניו.

ג.

וביאור הענין הוא, דהנה עם היות דגם כל הספי' של מע' הרי ישנן כמו שהן בהעלם אבל ספי' המל' הנה היא בהעלם עמוק יותר מההעלם דשארי הספי', והיינו דההעלם עצמו הוא באופן אחר מההעלם של שארי הספי', והענין הוא שיש ב' בחי' העלם, העלם שישנו במציאות והעלם שאינו במציאות וכמו עד"מ האש שבגחלת הגם שהוא גנוז וטמון בתוך הגחלת הרי ישנו במציאות אש, אך אבן החלמיש שיש בו אש הרי לא יש בו אש במציאות כ"א כח החום שיש בו בהעלם, וההפרש בזה הוא שהאש שבגחלת יכולים להוציא בלי יגיעה רק ע"י שמנפחים במפוח יוצא הלהב, אבל האבן החלמיש להוציא האש ממנו הוא ע"י הכאה דוקא, והיינו מפני שהאש אין בו במציאות רק בכח ה"ו בא דוקא ע"י יגיעה בהכאה, והדוגמא מזה יובן למעלה דבחי' העלם המקור לגילוי הוא בחי' העלם שישנו במציאות, וע"כ א"צ לזה יגיעה כ"כ, אבל בחי' העלם שלמע' מבחי' מקור לגילוי ה"ז העלם שאינו בבחי' מציאות, והנה בחי' המל' מושרשת ברדל"א הרי בחי' רדל"א הוא דלא ידע ולא אתיידע, וידוע דענין לא ידע הוא שאינו

ו נ ק ' מ ע ש . . . ש פ ט ו צ ד ק ה : ישעי' לב, יז (וצע"ק באגה"ק סי' יב), תהלים צט, ד.

במהות ידוע בעצמו הנה כמו"כ ספי' המל' המושרשת ברדל"א היא לא בבחי' מהות ידוע ובבחי' מציאות בעצמו, והיינו דבספי' המל' הרי יש בה ב' הפכים דמלוכה הוא יש ומציאות ולהיפך יש בספי' המל' הביטול יותר מכלל הספי' דביטול זה הוא מצד שרשה ומקורה דשם היא לא בבחי' מציאות לעצמה כלל שהי'ע לא ידע, והגם שלכל המדות יש מקור בבחי' העלם שאינו במציאות וכמו כחות הנפש הכלולים בעצם הנפש, אמנם עם זה הרי יש להם גם מקור שישנו במציאות שזוהו בחי' ט' נהורין דא"א אבל בחי' מל' הרי לא נתגלה באריך והיא מושרשת ברדל"א ע"כ הגם שבהתגלות ענין המלוכה הוא בבחי' ישות ומורגש הנה מצד העצם הוא בבחי' ביטול ושפלות בתכלית, ולהיותה בעצם שרשה בבחי' לא ידע כלל ע"כ ישכנו בה שני ההפכים כאחד, ולהיות דספי' המל' היא בשרשה בבחי' העלם שאינו במציאות והמשכת המלוכה היא דוקא משרשה הראשון דבעיקרה היא בר"ה שממשיכים הרצון למלוכה משרש הראשון ממש מבחי' עצמות א"ס, וכמו"כ הוא בתקון המל' בכל יום הוא ההמשכה מבחי' שלמעלה מבחי' מקור לגילוי, והיינו מבחי' לא מציאות למציאות, וכמו מנקודה להיות בבחי' פרצוף, שהנקודה היא בבחי' לא מציאות, ע"כ זהו ע"י עבודה ויגיעה דוקא בביטול והנחת עצמותו, והוא ע"ד ההפרש בין יחוד זו"נ ליחוד אר"א, דיחוד זו"נ הוא ע"י תומ"צ ובכדי להמשיך יחוד אר"א הוא ע"י מס"נ דקדושה והוא מפני כי יחוד זו"נ הוא ההמשכה מבחי' סדר השתל, והיינו מה שכבר נמשך בשרש ומקור, וההמשכה היא רק מהעלם אל הגילוי, ע"כ מספיק העבודה דתומ"צ, אבל יחוד פנימי דאר"א הוא המשכת אור חדש מבחי' פנימיות ועצמות א"ס הי' ע"י העבודה במס"נ דוקא, וכמו"כ בכדי להמשיך בחי' המלוכה שזוהו מלמעלה מלהיות מקור הוא ע"י העבודה ביגיעה בבחי' ביטול והנחת עצמותו שזה כענין מס"נ, דמסירת הרצון לה' בכל עניני רצונות הנפש להיות בטל רצונך, להיות עוצם עיניו וכן בשמיעה ודבור וכן ולא תתורו אחרי לבבכם ביטול הרצון, וכן בעשיית הטוב בע"כ דוקא לעשות הכל בהיפך רצונו, הי' מס"נ כי מה לי קטלא כולא מה לי קטלא פלגא, ועי' דוקא נמשך בחי' הרצון למלוכה וההמשכה היא מאוא"ס שלמעלה מהשתלשלות, וזהו שע"י עשיית המצות בבחי' מצות המלך ע"ד ותגור אומר ויקם, היינו שלא איכפת לי' הכוונה וההמשכה פרטית של המצות כ"א בבחי' הסכם חזק בנפשו להיות כרצונו ית' ולבטל כל רצונותיו מפני רצון ה' שע"י ממשיכים ספי' המל' משרשה ומקורה מבחי' עצמות א"ס, וכמ"ש ועתה יגדל נא כח אד' שממשיכים בחי' כח אד', דבענין הפרצופים הוא בחי' מל' דא"ס, והיינו שע"י המצות בקבלת עומ"ש ממשיכים מבחי' כח אד' בבחי' שם אד' בחי' המל', וזהו ג"כ שהמשיך אברהם ע"י העובדות שלו במס"נ בבחי' ביטול הרצון ובפרט בהנסינות שלו שהי' בבחי' מס"נ בפו"מ שע"י המשיך בחי' שם אד' בחי' המל' משרשה ומקורה הראשון מבחי' עצמות א"ס, וזהו שאמר אברהם שם אד' גבי ירושת הארץ להיות הארץ הוא בחי' מל', ובעבודה הו"ע מצות

ע ד ה פ ר ש : ראה לקו"ת ויקרא לג, ג. ובכ"מ.
 מ ה ל י ק ט ל א פ ל ג א : ב"ק סה, א. ב"מ צה, א. ועוד.
 ו ת ג ז ר א ו מ ר : איוב כב, כח.
 ו ע ת ה י ג ד ל : במדבר יז, יז. ראה לקו"ת במדבר מ, א.

מעשיות, וע"ז אמרו יהושע וכלב טובה הארץ מאד מאד שע"י מצות מעשיות דוקא מגיעים בבחי' עצמות א"ס בחי' העלם העצמי שלמע' מבחי' מקור לגילוי, וזהו מאד מאד, דהכוונה במאד מאד הוא בל"ג האמיתי דמאד הוא מבחי' סוכ"ע, אבל סוכ"ע אין זה עדיין בחי' בל"ג האמיתי שהרי זה גופא שהוא בל"ג ה"ז ציור והגבלה, ובל"ג האמיתי הוא בחי' עצמות א"ס בחי' העלם העצמי שאין שם שום הגבלה כלל והוא בחי' השלילה מכל וממילא נושא את הכל, וזוהי הבחינה ומדריגה דמאד מאד, וירושת הארץ שהוטבט בה אברהם הוא הבירור דז' מדות דתהו ע"י מצות מעשיות, והוא הבירור דנה"ב שנעשה ע"י המצות וכידוע שכל מצוה יש בה כפי' פרטית, ועי"ז יורשים הארץ העליונה, וע"כ אמר כאן שם אד'.

קיצור. יבאר ב' מדרי' (בהעלם א) ישנו במציאות כמו אש בתוך הגחלת ומתגלה בנקל, ולמעלה ההעלם דכל הספי' שהרי נמשכו בט' נהורין דאריך והוי כעין העלם של הגילוי, (ב) שאינו במציאות כמו האש בצור החלמיש וההתגלות הוא ע"י הכאה וביגיעה, ולמעלה ההעלם דספי' המל' שמושרשת ברדל"א ולכן כוללת ההפכים דיש וביטול, והמשכת המלוכה בכלל ודר"ה בפרט הוא רק מהעלם העצמי וע"י מס"נ דביטול הרצונות, ירושת הארץ בירור גיצוצות דתהו ע"י תומ"צ, טובה היא מאד מאד שממשיכים בל"ג האמיתי.

והנה זהו מה דענין הקריאה שייך רק בשם אד' ושם אלקים ושם צבאות וכו' אבל לא בשם הוי', וזהו מה שאברהם קראו אדון, דענין הקריאה באתעדל"ת זהו בשם אד', דשם הוי' הוא בחי' ז"א בחי' מדות העליונות שהן בחי' גילוי מצד עצמו והקריאה בזה היא רק ההמשכה מהעלם לגילוי, אבל בחי' מל' להיות בחי' התנשאות ובחי' גילוי המלוכה הוא ע"י התעוררות התחתונים, לכן שם אד' הוא שנקרא ונמשך ע"י הנבראים, ואברהם ע"י ביטול הרצון קראו אדון שהמשיך גילוי המלוכה, וכן הוא בשם צבאות דארז"ל (ברכות לא, ב) אר"א מיום שברא הקב"ה את עולמו לא הי' אדם שקראו להקב"ה צבאות עד שבאת חנה וקראהו צבאות, אבל שם הוי' הוא בדרך גילוי מלמעלה כמ"ש ביום עשות ה"א ארץ ושמים, דזהו פעם הראשון שנזכר שם הוי' בתורה, ועם היות דאחר שנזכר שם הוי' בתורה הנה גם בשם הוי' שייך ענין הקריאה כמ"ש ביצחק ויעתר יצחק להוי' וביעקב נא' הוי' האומר אלי ומשה התפלל בשם הוי' הרי שגם בשם הוי' שייך ענין הקריאה, הנה באמת גם אחר זה שנאמר שם הוי' בתורה בדרך מלמעלמ"ט הנה יש הפרש בין שם הוי' לז' שמות שאינן נמחקים והענין הוא דהנה ידוע דהשמות א"ל אלקים כו' צבאות הן בכלים דע"ס שם א"ל בחסד, שם אלקים בגבו', צבאות בנו"ה והאור כולם הוא שם הוי', והנה עיקר עבודת האדם הוא בתקון הכלים ועי"ז נמשך ממילא האור ובבחי' תוס' וריבוי, והענין הוא דהנה ירידת הנשמה למטה אינה בשביל עצמה כי הנשמה א"צ תקון כמ"ש בע"ת, וירדה רק לברר ולזכך את הנה"ב ואת העולמות, וע"י תקון ובירור העולם התחתון

ט ו ב ה א ר ק : במדבר יד, ז. ראה לקו"ת במדבר לו, א. שם לח, ג.
ו י ע ת ר י צ ח ק . . . ו ב י ע ק ב נ א ' : בראשית כה, כא. שם לב, יר"ד.
כ מ " ש ב ע " ח : שער כו, ראה תניא פלי"ן. תוי"א טו, ג.

שהאדם מברר בעבודתו ואופן הבירור הוא ע"י הכפי' והביטול של היש שפועל בעצמו שלא יתאווה התאוות ותענוגי עוה"ו ויהי' הכל בכוונה לש"ש הנה עי"ז נעשה התקון גם בבחי' הכלים למעלה גם בבחי' הכלים דאצי' הגם שהכלים כבר נתבררו בבחי' בירור דמלמעלמ"ט כנודע, מ"מ ה"ה בבחי' כלים שהן בחי' העלם ומעלימים ומסתירים על האור וממילא האור המתלבש בהם הוא רק בחי' חיצוני' האור, וגי'ז אינו מתגלה בהם כמו שהוא בעצם כ"א בבחי' לבוש והעלם, וכדאי' בפרדס דהאור בעצם הוא שם הוי' פשוט והנקוד של השם הוא היכל ולבוש אל עצם האור ותקון הכלי הוא שהכלי לא תעלים על האור ואזי מאיר בחי' פנימי' האור ובלי לבוש המעלים, וכמו שיהי' לעתיד ונגלה כבוד הוי' שיאיר האור דשם הוי' כמו שהוא בעצם והוא ע"י העבודה דעכשו דנש"י למטה בבירור ותקון העולם שעיי"ז נעשה תקון הכלים למע', אבל בהאור אינו שייך תקון שהרי הוא בחי' אור התקון בעצם וכמאמר מלגאו איהו שם מ"ה דאיהו אורח אצי' והוא בחי' שם מ"ה דתיקון, והגם דבהאור יש ג"כ ב' מדרג' אור התקון בעצם ומה שנתתקן מבחי' אורות דתהו וכמ"ש בע"ח מ"מ הרי האור נתתקן בתקון גמור והתוס' אור הוא ע"י תיקון הכלים שהרי זה מה שתיקון יורש אורות דתהו הוא ע"י הבירורים לכן העבודה היא בתקון הכלים ועי"ז נמשך האור בבחי' תוס' וריבוי בלי לבוש המעלים וגם נמשך בחי' פנימי' האור, וגם במעמה"צ הרי ידוע שעיי"ז נעשה הגדלת הכלים דז"א דע"י רמ"ח פקודין נעשים בחי' רמ"ח אברין דז"א והאור נמשך ממילא שז"ע כאלו עשאוני, דלכאו' מהו כאלו הלא ע"י המצות עושין את הכלים, אך שזה קאי על האור, דזה שעושין ע"י המצות הוא הכלים ועי"ז האור נמשך ממילא וכמ"ש כלים ריקים אל תמעטי שצריכים לעשות כלים שיהיו ראויים לקבל את האור וממילא נמשך האור, וזהו כאלו עשאוני להיות גם המשכת האור, ונמצא דעיקר עבודת האדם הוא בעשיית הכלים שהן הו' שמות, וע"כ בזה שייך ענין הקריאה מפני שהשמות עושים את הכלים וכמ"ש ועשיתם אותם דכ"ז בשמות הכלים, אבל בבחי' האור שהוא שם הוי' הרי נמשך בדרך ממילא, הגם שזהו ע"י תקון הכלים מ"מ הרי המשכת האור הוא בדרך ממילא ע"כ הנה שם הוי' נא' בתורה בדרך מלמעלמ"ט, ובעומק הענין הנה הו' שמות הם בהאורות המתלבשים בכלים ושם הוי' הוא האור הבל"ג שלמע' מהשתל', וז"ע בחי' שמו שעד שלא נבה"ע כידוע שזהו בחי' אור הא"ס, והענין הוא דהנה האור המתלבש בכלים הוא האור שנמשך לא בבחי' גילוי העצמות כ"א להאיר את העולם, והוא שנמשך ע"י הצמצום שבא במדה וגבול שיוכל להתלבש בכלים, אבל בחי' אוא"ס הבל"ג הוא בבחי' גילוי העצמות, וע"כ הנה האור שבא ע"י הצמצום הגם שהוא בבחי' גילוי מן העצם מ"מ מאחר שבא ע"י הצמצום שייך בזה כעין עבודה שיצמצם א"ע כבי' להאיר את העולמות, אבל האור שבבחי' גילוי העצמות הוא שנמשך מאליו וממילא שז"ע גילוי העצמות לגלות עצמותו, ולכן בשם הוי' אינו שייך שבא ע"י קריאה, כ"א בהו' שמות הוא שבאים ע"י קריאה שזהו בחי' האור שבא לפ"ע העולמות שענינו הוא להאיר את העולמות,

ו כ ד א י ' ב פ ר ד ס : סוף שער יט ועי"פ תי"ז תי"ע (קכס סע"א).
מ ל ג א ו א י ה ו : הקדמת תי"ז (ד"ה פתח אליהו).
כ ל י מ ר י ק י מ : מלכים ב ד ג.

אבל ע"י הקריאה בהשמות הנה עי"ז נמשך האור והגילוי משם הוי', וזהו אני אל אלקים אקרא דהקריאה היא לשם אלקים שהיא העבודה דסדר השתל' מלמטלמ"ע בדרך עבודה ויגיעה הנה והוי' יושיעני דהישועה באה משם הוי' שלמע' מסדר השתל' בשפע ברכה וישועה בלי גבול.

קיצור. יבאר דקריאה בעיקרה שייכה רק בהו' שמות ולא בשם הוי', לכן שם אדי' לא נאמר בתורה עד שקרא אברהם, ושם הוי' נא' בתורה וגם לאחר שנא' שם הוי' בתורה הנה יש הפרש בין שם הוי' שהוא בהאור ובין הו' שמות שהן בכלים, א) דעיקר עבודת האדם הוא תקון הכלים הכלים גם באצי' צריכים תקון, אבל האור מתוקן ונמשך ממילא, ב) הו' שמות הוא אור המתלבש בכלים, ושם הוי' האור שלמע' מהשתל', ג) הו' שמות גילוי העצמות להאיר העולמות, שם הוי' לגלות עצמותו.

הוספה

בס"ה, שיחת שבת מכרכים החודש אלול מכ"ק אדמו"ר מנחם מענדל שליט"א

ב

והנה זוהי פעולת ערי מקלט בהצלת גופו של הורג נפש בשגגה. אבל הרי גם נשמתו צריכה תיקון, כי עבר עבירה גדולה וחמורה. אמת, עשה זאת בשוגג — אבל הרי גם השוגגים בני עונש הם, וצריכים כפרה⁵.

ולכאורה זה גופא צריך ביאור: מדוע מגיע עונש להשוגג?

והטעם, כי באמת יפלא הדבר איך אדם מישראל יעשה עבירה ואפילו בשוגג? כי הרי לא רק נשמת איש הישראלי אלא אפיו גופו צריך לברוח ולהתרחק מזה מצד הטבע שלו, כי הרי זהו דבר המזיק, המזיק את הגוף ואת הנשמה, וכמו שאין שייך לומר, אשר יקפוץ לתוך האש בשוגג. — ומפני זה הרי, באמת, לצדיק לא יאונה כל און.

אמנם טעם הדבר הוא — מפני שנפש הבהמית היא בהתגברות⁶ אצלו, כלומר הבהמה שבי היא בהתגברות על האדם שבו, היא מכסה על האדם דנפש האלקית, ועל ההרגש שלו, ומושכת את האדם מישראל לעשות דבר שהבהמה שבו נמשכת לזה. ומפני שנתן האדם לנפש הבהמית להתגבר⁷, ועפ"י רוב עוד עזר לזה ע"י הנהגות לא טובות —

לכן בן עונש הוא וצריך כפרה.

...רוצה אני לבאר ענין, ובקשתי, אשר כל אחד יפרסם זה בכל אופן שהוא יכול, ואחרי ש"ק יפרסמו זה גם באופנים כאלה שאין יכולים להשתמש בהם בשבת.

רשאים לומר הדברים בשמי או שלא בשמי⁸, ובלבד שתהי' תועלת יותר להפירי"סום והעיקר לקליטת הדברים אצל השומעים.

א

על חודש אלול אמרו"ל⁹ שמרומז בר"ת של הפסוק: א'ינה ל'ידו ו'שמתי ל'ך (שמות כא, יג).

בפרשה הזאת מדברת התורה באדם שהרג את חבירו בשוגג (מבלי דעת), והתורה, תורת חיים, אומרת שיקבעו מקום, ערי מקלט, שינוס שמה הרוצח, ובאופן זה לא יירא מגואל הדם, הרוצח להנקם בעד הדם השפוך, שיהרגהו — כפי שמבואר בארוכה בפ' מסעי (במדבר ט, לד) ובכ"מ.

הר"ת אינו מהתיבות הראשונות בהפסוק שמדובר בהן על המעשה שעשה האדם, כי אם הר"ת אלול הוא מהתיבות בהפסוק המדברות בזכותו (אנה לידו) ותיקונו של האדם החוטא ע"י ערי מקלט (ושמתי לך). וערי מקלט היו בכל מקום שהיו שם ישראל, הן במדבר¹⁰, הן בארץ ישראל והן בעבר הירדן, — שזה הי' חוץ לארץ ישראל¹¹.

1) ראה פסחים קיב, סע"א: אם בקשת כו'. מגן אברהם או"ח סו"ס קנז, ובספרים שהובאו בארחות חיים שם.

2) פרי עץ חיים שער ראש השנה פרק א. שער הפסוקים להאריז"ל שמות שם.

3) מכות יב, ב. הובא בפירש"י עה"ת.

4) ראה גיכ סה"מ להרמב"ם עשין קעז בסופה. ספרי למסעי לה, יג (הובא בני"ח הרמב"ם ה' רוצח פי"ח הי"א). ירושלמי מכות פי"ב ה"ו ותוספתא שם.

ביאור הרי"ף פערלא לשה"מ לרס"ג פרשה נט בסופה. ואכ"מ.

5) רש"י ד"ה תולה (שבועות ב, א).

6) אגרת הקודש סוף סימן כח מלקוטי תורה להאריז"ל פי ויקרא.

7) ראה תניא פי"ג: הרע הוא בתקפו בגבורתו... ואדרבה נתחזק יותר בהמשך הזמן שנשתמש בו הרבה באכילה ושתי' ושאר עניני עולם הוה.

ונתחייב מיתה למקום מה יעשה ויחי' הי'
רגיל לקרות דף אחד יקרא ב' דפים וכו' ¹¹).

ה

וככל הדברים האלה הוא ג"כ ענינו של
חודש אלול.

אלול הוא ר"ת של אנה לידו ושמתי
לך, — העיר מקלט אחרי המעשים לא
טובים שעשה האדם במשך כל השנה, על
ידי חשבון הנפש ותשובה. כי אם, ח"ו, חטא
ופגם ועבר את הדרך, דרך הוי' — הנה בכל
עבירה שעשה הרי הוא רוצח נפש, שופך דם
האדם באדם (בראשית ט, י), היינו שהוא שופך
דם האדם, אדם וקדושה, הוא נוטל ומוציא
דם וחיות מנפש האלקית שלו ומוסרם באדם
— אדם בליעל הוא היצה"ר ¹², שופך דם
האדם בשוגג או במזיד.

והחודש אלול הוא ערי המקלט, אם החוטא
גולה לחודש אלול — מנתק עצמו ויוצא
מהישות ומציאות שלו ¹³, מארצך ממולדתך
ומבית אביך — מרצונותיו, רגילותיו ומהמס-
קנות של השכל טעם ודעת שלו ¹⁴ — ויהי'
בכחי' ונס ¹⁵ שמה, אשר שם תהא דירתו —
כלומר שהוא מחליט בנפשו „להתישב שם“,
לסדר ימי חייו בסדר החדש של חשבון הנפש
ותשובה, אזי — גלות מכפרת.

ולא רק הענינים הלא טובים שעשה בשוגג
יתכפרו, אלא גם הענינים הלא טובים שעשה

וגם זה נעשה ע"י ערי המקלט. ענינם
של ערי מקלט הרי הוא — גלות ¹⁶, וידוע
אשר גלות מכפרת.

ג

עוד דבר ישנו בערי מקלט — עוזרים
הם גם בהצלת הורג נפש במזיד, וכמארז"ל
(מכות ט, ב) אחד שוגג ואחד מזיד מקדימין
לערי מקלט. שמה הרי הוא, בנתיים, בטוח
מגואל הדם. ורק אחרי כן בית דין שולחין
ומביאין אותו משם לבית דין, וכאשר —
ושפטו העדה הנה או והצילו העדה. וכידוע
אשר אם דנו למיתה פעם אחת לשבע שנים
היתה הסנהדרין נקראת: חובלנית.

ובכל אופן, עד המשפט הרי הוא בטוח
ומוצל. ובנתיים הרי יכול לעשות תשובה.

ד

בענין זה — יש מעלה בזמן הגלות לגבי
זמן הבית. כי בזמן הבית לא הועילה תשובה
לפטור מעונש את ההורג נפש בשגגה או
במזיד, וגם אם עשה תשובה הי' מענישין
אותו.

— ומבואר בשו"ת נודע ביהודה ¹⁷, מפני
מה לא הועילה תשובה על עונשי בית דין
שלמטה. והטעם, כי תשובה היא דבר שבלב,
וכיון שאין לו לדיין אלא מה שענינו רואות,
אין תשובה שבלב מועילה לבטל פסק הבית
דין (של אדם).

משא"כ לאחר חורבן הבית — וגם ארבעים
שנה קודם החורבן — יבב"א — אשר אז
בטלו דיני נפשות ¹⁸, ונשאר רק דין ד' מיתות,
שמענישים ע"ז חלמעלה הנה אז מועילה
התשובה, וכמארז"ל: אדם עבר עבירה

(8) ראה תוד"ה מידי (מכות יא, סע"ב). ס' החינוך
מצוה תי.

(9) או"ח מהד"ק ס"י לה.

(10) סנהדרין מא, א. ועיין תוד"ה מיום (כתובות
ל, א).

(11) ראה ויקרא רבה רפכ"ה והובא באגרת
התשובה פ"ט (מתנדב"א) בביאור עיי"ש. ועיי"ב
תוד"ה דין (כתובות ל, ב).

(12) לקוטי תורה במדבר יג, ג.

(13) ראה בס' החינוך שם: צער גלות ששקול
כמעט כצער מיתה, שנפרד האדם מאהביו ומארץ
מולדתו ושוכן כל ימיו עם זרים.

(14) ראה טז"ה לך לך תרס"ו.

(15) ראה תניא פלי"א: כי ברז כוי לעתיד כוי
ובמנוסה לא תלכון. ועיי' גי"כ וככה הגדול
בתחלתו.

ז

עוד זאת, שע"י זה שהאדם יקיים ונס שמה, לרוץ לתוך חודש אלול, יצילהו זה מגואל הדם, הוא השטן, הוא היצה"ר המסית לחטוא, הוא המקטרג, הוא המלאך המות, גואל הדם שרוצה להנקם מהאדם, השטן הוא גואל הדם הטוען: פלוני הרג את הנפש, הרג את הנפש האלקית שבו, שופך דם האדם דקדושה באדם הבליעל.

והעצה לזה: והיו לכם הערים למקלט מגואל הדם, ולא ימות הרוצח עד עמדו לפני העדה למשפט.

וגם אפילו אם היו ענינים שעשה במזיד, הנה עד הדין ומשפט של ראש השנה יכולים להפטר גם מזה ע"י תשובה, וכנ"ל.

ח

וזהו הענין שצריכים לפרסם:

הקב"ה אומר לישראל:

אני נותן לכם עשרים ותשעה, שלשים יום⁽¹⁶⁾, אשר כמשך הימים האלו, אם תנתקו עצמכם מהרגרי לות והנהגות הלא טובות שנהגתם עד עתה — ונס שמה. תנסו לתוך הסדר והנהגה של אלול להשתקע שם — אזי תוכלו לתקן כל מה שלא הי' כרבעי למהו עד עתה. וכמילא יהי' למקלט מגואל הדם מכל הקט"ו רוגים.

וע"י תשובה,

בתחלה תשובה מיראה, שנעשו לו כשגגות, ואח"כ תשובה מאהבה, שנעשו לו בזכות, תכתבו ותחתמו — לאלתר בספרן של צדיקים, ל ש נ ה ט ו ב ה ז מ ת ו ק ח .

במזיד יתכפרו, כי הלא עתה מועילה תשובת שופך דם האדם, וכנ"ל.

וגם אפילו אם אינו יכול להגיע למדרי' תשובה מאהבה, שאז זדונות נעשו לו בזכות, אבל, על כל פנים, — עושה הוא תשובה מיראה, אם מיראת העונש או מיראת הדין, או מיראה של ימים הנוראים, מיראת אני לדודי ודודי לי, — ר"ת אלול⁽¹⁷⁾. — מהתבוננותו דלתת קשרין⁽¹⁸⁾ מתקשראין דא בדא ישראל באורייתא ואורייתא בקוב"ה, והוא בעצמו — ע"י העבירה, אשר עונותיכם מבדילים ביניכם ובין ה' אלקיכם, מרוחק ומנותק ח"ו מעצמות ומהות א"ס ב"ה.

הנה, כאשר מתבונן ומתעמק בזה בא לידי תשובה מיראה, זדונות נעשו לו כשגגות, וגלות מכפרת.

ו

אמנם אין הכוונה בזה ענין הסיגופים ותעניות. בדוגמת דבר ערי המקלט, שאין הכוונה בהם שהאדם הגולה צריך לענות ולסגף עצמו.

ענינם של הערי מקלט הוא — גלות, אשר עצם הגלות — מכפר. אבל גותנים לו בהעיר מקלט הדברים שהי' מורגל בהם בביתו. בהערי המקלט נאמר: וחי — עביד ל'י מידי דתהו ל'י חיותא. ומפני זה הלא הדין הוא, תלמיד שגלה מגלין רבו עמו. הגם אשר התלמיד הוא רק טפל אל הרב, מכל מקום מגלין רבו עמו⁽¹⁹⁾.

וכאשר רבו יהי' עמו, הנה מבלי הבט על ריחוק הערך שביניהם, עביד ל'י חיותא, רבו ביאהו לידי תשובה, עד שיגיע לבחי' ואתם הדבקים בהי' אלקיכם חיים כולכם היום — היום אם בקולי תשמעו.

(16) פע"ח שם. שער הפסוקים שה"ש ו' ג. — ראה ג"כ קונטרס ח"י אלול ה'תש"ג — לכ"ק מו"ח ארמו"ר זצוקללהי"ה נבגי"מ זי"ע — ע' מ"ב ואילך.
(17) ראה זהר ח"ג עג, א.
(18) מכות י, א.

(19) ראה מגיא סי' תקפ"א, סק"ב, — להעיר מר"ה (יט, ב) דעיבור רצו כטי רצו למ"ד. וכן פסק הרמב"ם. ובשנת עיבור מוסיפים ולכפרת פשע (א"ר ופמ"ג לאו"ח סי' תכ"ג). ראה של"ה חלק תושב"כ פי שמות.

